CLAMS I CRIMS
EN LA VALÈNCIA MEDIEVAL

SEGONS EL *LLIBRE DE CORT DE JUSTÍCIA* (1279-1321)

MARIA ÀNGELS DIÉGUEZ SEGUÍ

CLAMS I CRIMS EN LA VALÈNCIA MEDIEVAL

SEGONS EL *LLIBRE DE CORT DE JUSTÍCIA* (1279-1321)

UNIVERSITAT D'ALACANT
DEPARTAMENT DE FILOLOGIA CATALANA
«BIBLIOTECA DE FILOLOGIA CATALANA», 11
Alacant, 2002

DIÉGUEZ SEGUÍ, M. Àngels

Clams i Crims en la València medieval segons el Llibre de Cort de Justícia (1279-1321) / Maria Àngels Diéguez Seguí. - Alacant : Universitat d'Alacant, Departament de Filologia Catalana, 2002
366 p. - (Biblioteca de Filologia Catalana; 11)
Bibliografia
ISBN 84-600-9784-6

1. Dret - València (Regne) - Història - Fonts
I. Universitat d'Alacant. Departament de Filologia Catalana II. Títol III. Sèrie

34(460.31)(093)

Director de la Col·lecció: Biel Sansano

© Del text: Maria Àngels Diéguez Seguí, 2002

© D'aquesta 1ª edició: Departament de Filologia Catalana
de la Universitat d'Alacant, 2002

Portada: Llorenç Pizà

Maquetació: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana

Imprimeix Quinta Impresión, S.L.

ISBN: 84-600-9784-6
Dipòsit legal:

Cap part d'aquesta publicació no pot ser reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, ja siga electrònic, químic, mecànic, òptic, de gravació o de fotocòpia, sense el permís de l'editor.

ÍNDEX

Pròleg 7

Introducció 11

Corpus documental 25
- Lletres. Núm. de sèrie 1. Any 1279 27
- Testimonis. Núm. de sèrie 1-bis. Any 1280 35
- Testimonis. Núm. de sèrie 1-ter. Any 1280-1281 71
- Vendes. Penyores. Núm. de sèrie 2. Any 1282 81
- Vendes. Penyores. Núm. de sèrie 3. Any 1283 89
- Vendes. Penyores. Núm. de sèrie 4. Any 1284 95
- Vendes. Penyores. Núm. de sèrie 4-bis. Any 1284 109
- Denunciacions i demandes criminals. Núm. de sèrie 5. Any 1287 113
- Lletres. Núm. de sèrie 6. Any 1298 149
- Demandes, raons i requisicions. Núm. de sèrie 8. Any 1306 155
- Testimonis. Núm. de sèrie 18. Anys 1315-16 161
- Demandes, raons i requisicions. Núm. de sèrie 23. Any1318 195
- Denunciacions i demandes criminals. Núm. de sèrie 36. Any 1321 201
- Demandes, raons i requisicions. Núm. de sèrie 38. Any 1321 265

Glossari 271

Apèndix 285
- Onomàstica 286
  - Toponímia 286
  - Antroponímia 305

Bibliografia 363

PRÒLEG

La progressiva publicació de textos medievals ens fan conèixer millor les característiques de la llengua de segles enrere. I quan aquests textos són de caràcter judicial, que inclouen deposicions dels testimonis de causes civils i criminals, aleshores és quan, en certs moments, el llenguatge que s'hi reflecteix s'acosta al registre col·loquial, tan allunyat del més formal o literari, i ens permet albirar com era el català parlat a una àrea determinada. Joan Miralles per al mallorquí, Dolors Farreny per al nord-occidental, Joan Ponsoda per al valencià meridional, Joan Anton Rabella per al barceloní han fet aportacions meritòries al coneixement d'aquestes varietats antigues.

M. Ángels Diéguez s'afegeix ara a aquesta nòmina d'investigadors amb la publicació del *Llibre de Cort de Justícia de València* que, al llarg de 42 anys, relata els clams i crims fets a València entre els anys 1279 i 1321. L'autora ja havia publicat l'estudi lingüístic d'aquest valuós text on feia gala dels seus coneixements de lingüística històrica i de la seva capacitat de dissecció d'un text antic. Tanmateix, els estudiosos necessitaven entrar en contacte amb la matèria prima, amb el text totalment transcrit. I és el que ens ofereix ara, amb les màximes garanties de rigor i fidelitat. Aquest és el primer mèrit. Ángels Diéguez ha fet un esforç transitant el difícil camí paleogràfic per tal de desentranyar la lletra a voltes revessa del manuscrit. En l'estudi anterior (2001), havia procedit a l'estudi lingüístic, exemplificat només amb breus fragments; ara, ens ofereix el text íntegre, curosament editat, i amb comentaris onomàstics i lèxics que ajuden a la bona comprensió del text.

El llibre té un valor històric indiscutible i fa una radiografia de la societat de l'època, amb les seves misèries i penúries: l'empenyorament d'una mula, el robatori de 100 «morabatins

alfonsins d'aur», un deute de «moltes quantitats de diners», l'escomesa amb coltell ferint la víctima «per les lonzes dejús l'espatla», l'apropiació «ladronívolment» de set «sols de reals» de la caixa de na Simona, etc., amb reproducció literal dels insults proferits pels protagonistes de cada acte (*Cornut!*, *Na vella bagassa alcavota! Can, perro, fill de perro!*, *Puta, bagassa, làdria!,* etc.).

Però són sobretot valuosos els ensenyaments lingüístics que es desprenen del text més antic en romanç de la sèrie del Justícia de l'Arxiu del Regne de València. Ressalta primerament un fet, normal en aquesta època i en aquesta àrea meridional, que és l'alternança de formes, pròpia d'una varietat amb aiguabarreig de colonitzadors de procedència geogràfica vària i dotada d'una certa inestabilitat, que dóna lloc a formes alternatives (*pahor* / *por*, *onces* / *unces*, *Caterina* / *Catalina*, etc.). Cal subratllar després l'aparició de mots que són absents del valencià actual però que, presents al text, devien tenir aleshores plenitud d'ús, com *estona, gaire, manllevar, trigar*, i que constitueixen un patrimoni històric propi, testimoniatge d'una forta unitat, que certes contingències simplement han atenuat, sense que es pugui dubtar un sol moment que el valencià, juntament amb el balear, el català del Principat, el Rosselló i l'Alguer, formen una sola entitat lingüística. Varietats dialectals en tenen totes les llengües i la nostra no n'és una excepció.

Justament aquests factors històrics justifiquen característiques lingüístiques que, aquí i allà, queden engalzades al text. Així, la presència d'alguns aragonesismes, com *arrempuxar* —el bilingüisme és inherent a la formació del regne de València— o la impregnació d'un nombre important d'arabismes, vivents o obsolets (*almexia, alquella, açucach* 'atzucac', etc.), pròpia d'una àrea musulmana incorporada al domini romanicocristià i on la convivència de pobles i llengües es perllongaria fins al s. XVII. La història, però, a voltes se separa dels resultats lingüístics, com passa quan comparem el 62 % de pobladors orientals i el 37 % de pobladors occidentals amb la fesomia clarament —i paradoxalment— occidental del valencià.

Per a la intel·ligència del text, l'autora inclou uns aclariments relatius a la toponímia i antroponímia i un vocabulari dels mots que poden presentar obstacles de comprensió a qui no tingui familiaritat amb el discurs medieval. Passant revista a aquests comentaris, hom s'enriqueix progressivament. Apareixen nodrides llistes de parelles sinonímiques (*celats e amagats*), sinònims esparsos aquí i allà, indici de les opcionalitats de la llengua (*jorn* / *dia*, *aidar* / *ajudar*, *germà* / *frare*, *sanar* / *guarir*, *més* / *pus*, *ofert* / *oferit*) que, més

endavant, es decantarà per una o altra (sorprenent el cas de *plet*, substituït avui per *pleit*); mots nous (*popeyla* 'pilot, pasta'), variants de mots (*sodomètich* 'sodomític'); mots poc documentats en els diccionaris històrics (*solalles* 'deixalles del menjar', *ahuyr* 'esternut') o sense testificació (*figa verdal*); nombroses retrodatacions (*albiramen*t, *desparedar* 'treure quelcom d'una paret', *arremetre*, *botifarra*); unitats lèxiques que avui són de l'hàbitat valencià (*atzucac*, *adaça* 'dacsa', *juí*, *carrasca*, *kafizes, establit*), a vegades amb adaptació del referent (*brial* 'faldó' —> 'falda de davall de les dones'); construccions sintàctiques usades en un dialecte actual (mallorquí *son pare d'en Toni* 'el pare d'en Toni'), que retrobam, molt semblants, en el nostre text (*son nebot del carnisser*); etc.

L'autora, catedràtica d'Institut i professora associada del Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant, a més d'haver recollit rondalles populars a la Marina i d'haver-se interessat pels aspectes sociolingüístics del valencià d'aquesta comarca, ens ha ofert una magnífica edició d'aquest llibre de Cort i amb el seu estudi, d'envejable solidesa i rigor científic, ha contribuït a aixecar aquest gran edifici que és la història de la nostra llengua.

JOAN VENY
Catedràtic de la Universitat de Barcelona
Membre de l'Insitut d'Estudis Catalans

INTRODUCCIÓ

Tradicionalment, l'interés dels estudiosos de la nostra llengua medieval s'ha centrat sobretot en obres d'intenció literària, deixant en mans d'altres especialistes textos importants per a la nostra història lingüística. En els últims anys, però, s'han publicat diversos treballs que mostren la rellevància de les fonts il·literàries, no solament perquè aquestes solen reflectir unes solucions més pròximes al que devia ser la llengua viva del moment, sinó també per la necessitat de recórrer a materials variats i diferents per tal de conéixer la realitat de l'idioma en les distintes modalitats d'ús.

En aquest sentit, són especialment valuoses les transcripcions de les causes judicials dels llibres de cort, on sovint podem constatar, al costat dels formulismes notarials, un llenguatge narratiu barrejat en ocasions amb diàlegs literals. A més, la pluralitat d'individus que hi intervenien, bé com a autors materials del text, bé com a clamants, testimonis, etc., de diverses classes socials, de zones geogràfiques distintes i de vegades amb llengües diferents, ens acosta necessàriament a la realitat lingüística de l'època.

Però al País Valencià la documentació notarial del segle XIII i principis del XIV en romanç és escassíssima, i també ho són les edicions d'aquests textos. A banda de la publicació del *Llibre de Cort de Cocentaina* (Ponsoda 1996), només hi ha la dels *Extravagants* de l'Arxiu Municipal d'Alcoi, a càrrec de R. Bañó (1996). Per sort, a l'Arxiu del Regne es conserven diverses sèries del justícia en romanç, que havien estat aprofitades bàsicament per juristes o per historiadors. L'interés cultural i lingüístic d'aquest material em portà a estudiar el *Llibre de la Cort de Justícia de València* (a partir d'ara, *LCV*) sobre el qual vaig realitzar la tesi doctoral.[1] En

1. Llegida a la Universitat d'Alacant l'any 1999 i dirigida pel Dr. Jordi Colomina i Castanyer. L'any 2001 l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i Publicacions de l'Abadia de

aqueix treball duia a terme la transcripció filològica i l'anàlisi lingüística dels textos en romanç més antics de la sèrie del justícia conservats al dit arxiu i referents a la capital del Regne.

Ara, en el volum que teniu a les mans hem volgut presentar un tast del *Llibre de Cort* que mostre la riquesa lingüística d'una documentació inèdita, i que ens forneix, a més, una informació important per a conéixer la forma d'expressió més popular dels valencians de segles enrere. D'altra banda, tenint en compte que en els llibres de cort es registraven les causes civils i criminals que se suscitaven entre la gent del poble, el material que presentem ens permet la possibilitat d'observar l'aplicació del dret foral valencià en plets reals. També trobarem diverses referències a aspectes culturals i a qüestions polítiques de l'època. Tot plegat ens aproxima, doncs, a la manera de concebre el món i de viure d'aquells que encetaven la condició de valencians.

1. El text transcrit

Quant a la transcripció, hem seleccionat mostres representatives del *LCV*, i alguns volums, els més antics, els hem reproduïts quasi completament, encara que l'estat de conservació tan deficient de la major part dels llibres ha condicionat l'estat fragmentari o incomplet de molts assentaments.

El corpus documental està inclòs en l'inventari del justícia de València concernent al període 1279-1321. La primera data correspon a la del primer llibre conservat, i la segona marca l'inici de la conversió del càrrec en dues magistratures més especialitzades: un justícia per als plets civils i un altre per als d'índole criminal, com es pot observar en les sèries estudiades a partir de maig d'aqueix any.

Hem fet la transcripció de tots els llibres del segle XIII, i els que indiquem del segle XIV:[2]

Núm. de sèrie	Concepte	Any
Segle XIII		
1	Lletres	1279
1-*bis*	Testimonis	1280

Montserrat van publicar un llibre basat en la part d'aquesta tesi dedicada a l'estudi lingüístic: *El Llibre de Cort de Justícia de València (1279-1321). Estudi lingüístic*.

2. La tria dels volums del segle XIV ha estat condicionada sobretot per l'estat de conservació, pel contingut (per exemple, hem preferit els llibres de denúncies sobre els epistolars) i per l'ús prioritari del romanç enfront del llatí.

1-*ter*	Testimonis	1280-81
2	Vendes, penyores	1282
3	Vendes, penyores	1283
4	Vendes, penyores	1284
4-*bis*	Vendes, penyores	1284
5	Denúncies i demandes criminals	1287
6	Lletres	1299

Núm. de sèrie	Concepte	Any
Segle XIV		
8	Demandes, raons i requisicions	1306
18	Testimonis	1315-16
23	Demandes, raons i requisicions	1318
36	Demandes criminals i denunciacions	1321
38	Demandes, raons i requisicions	1321

Hem transcrit dels volums 1 (49 folis), 1bis (50 folis), 1ter (39 folis) i 5 (75 folis) tot allò que era llegible i amb una mínima extensió que pogués facilitar la lectura. De la resta dels volums hem pres mostres representatives. Els llibres més extensos són el 4 i el 36, que consten respectivament de 143 i 570 folis, i cal dir que tots estan molt deteriorats.

Després del corpus documental hi ha un breu glossari on es pot consultar el significat d'alguns mots antics o poc usats, i les equivalències actuals d'algunes formes verbals o gramaticals desuetes.

2. El *Llibre de Cort de Justícia* de València, un document filològic

Quant a la llengua en què està redactat el *LCV*, observem que en general no ofereix particularitats remarcables respecte d'altres textos més o menys coetanis. Sobretot, es troben molts punts en comú amb els *Furs de València*[3] i amb les Costums de Tortosa,[4] i presenta nombroses coincidències amb altres llibres de cort, com el de Mallorca (Miralles 1984), de Lleida (Farreny 1986), de Cocentaina (Ponsoda 1996),[5] i de Barcelona (Rabella 1998), però no

3. Per exemple, podem esmentar els pocs casos de -N' final mantinguda, l'ús molt més general de la grafia -*ts* que la de -*tz* en els plurals, l'absència de plurals en -*s* en paraules acabades en vocal tònica, del tipus *missiós, contençós,* etc.

4. Com ara, els nombrosos exemples de desafricació de *ç*, la manca de distinció entre les formes procedents de -LY-, -C'L-, -G'L- i de -LL- , algun cas d'article salat, etc.

5. Sobretot, amb l'escrivà E d'aquest llibre. El *Llibre de Cort de Cocentaina* es diferencia del *LCV* principalment per la presència més abundant de l'element aragonés.

solament en el registre formal, cosa lògica per la influència lingüística de la Cancelleria, sinó també en el nivell de llengua col·loquial.[6] Les diferències més destacades es limiten a alguns trets fonètics relatius al vocalisme, especialment respecte del llibre de cort de Montuïri (Miralles 1984).

Entre les causes de la diversitat de solucions lingüístiques que constatem al nostre text cal esmentar la heterogeneïtat de la procedència dels escrivans, i també de les persones que intervenien, a més d'aspectes diacrònics i d'altres relatius als registres, especialment en la sintaxi i en el lèxic.

Tot seguit exposem succintament alguns trets que caracteritzen el text transcrit des d'un punt de vista lingüístic:

1. Entre els aspectes fonètics destaquem els següents:

En el vocalisme tònic, la A seguida del grup CT es resol normalment en el diftong *ei* en el 92% de les ocasions: *feit, treit, guareit, pleit*, etc., si bé els casos de monoftongació –uns trenta– apareixen també des dels volums més antics, i en quasi tots els escrivans, encara que són més freqüents a partir de 1315.

D'altra banda, el verb *néxer* presenta el canvi de *à* tònica en *é* davant de palatal fricativa sorda /ʃ/, i en un cas observem el mot *unses* enfront de cinc exemples d'aquesta paraula amb *o-*.

No presenta reforç inicial el resultat de HODIE, *hui*, ni el dels derivats de OCTO: *uitava* i *huytaves*, excepte un exemple de *vuytena* en un escrivà possiblement rossellonés.

En el vocalisme àton observem que la distinció entre /e/ i /a/ és bastant regular. Bona part de les confusions són degudes a assimilacions i dissimilacions, algunes de les quals es constaten des d'antic en els parlars occidentals o s'hi mantenen actualment, com *Sabastià*, *ladoner*, etc.; seguida de vibrant *rr*, *entarrar*, *sarrana*; de nasal en *Anric*, *ambut*, davant d'una síl·laba amb *í* tònica, com en *Barberia*, etc. Si bé d'altres neutralitzacions són més pròpies dels dialectes orientals o hi estan més documentades, com ara *albargà, pasaven, davia, Selou, Barçaló*, etc. Una cosa semblant s'esdevé amb el tancament de *o* en *u* en mots com *cumú, huý, cuxí, Rubert, curnut, Urriols, futut*, etc. o alguna vacil·lació com *sirorgia* per *sirurgia*. Són més reduïts els casos de tancament de *o* pretònica en contacte amb palatal (*uyats, juglar*) o en hiat amb una *a* (*Buatella*).

6. Sobre el català col·loquial medieval, vg. Miralles 1998.

La proximitat de la palatal també originava la inflexió de la *e* en *i*. La registrem en mots on es produeix encara aquest canvi en valencià, com *Algirós, giner, ixia*, i en variants pròpies a l'hora d'ara del sector més nord-occidental, com *linçols*, o del rossellonés, com *girmà* (2), *los Girmanells*. A més hi ha *Gironel*, i *tixidor*, pronúncies que s'estenen per tot el català oriental (*DCVB*). En altres mots, però, la *e* passa a *a* com en *Examèniç* (si bé també hi ha exemples d'aquest cognom amb *i*: *Eximenes*).

Altres tipus de vacil·lacions apareixen per fenòmens dissimilatoris (*civil* / *cevill*); perquè són formes cultes o populars (*matrimoni* / *matremoni*, *servecial* / *servicial*); perquè es troben en hiat (*fehia* / *fahia*), etc.

D'altra banda, observem variants com *pasca, Pascal, esgardada*, amb desaparició de la semiconsonant, solució que s'ha mantingut al nord-est del domini lingüístic. En canvi, són més freqüents el casos de grafies inverses, com el 19% d'exemples de *gua* per *ga* (*neguà, fadigua, triguà*, etc.) que sovint poden explicar-se per analogia a les formes femenines plurals o a altres persones de la conjugació verbal.

Cal dir que l'extensió cronològica dels volums des de l'any 1279 al 1321 ens ha permés també copsar l'evolució d'alguns trets lingüístics. Per exemple, respecte a les consonants palatals laterals, constatem que els casos més nombrosos de grafies ioditzants d'acord amb l'etimologia pertanyen als volums del segle XIII, mentre que descendeixen notablement a mesura que ens acostem al segle XIV. De tota manera, dels set escrivans que són autors de més d'un 3% del text transcrit, almenys sis devien ser de l'àrea geogràfica que confonia el resultat de la -LL- llatina i el de -LY-, ateses les barreges gràfiques que observem i la tendència a generalitzar la *l* o *ll*. En conjunt, s'escriu amb grafies iodizants el 40% dels mots amb sons procedents de -LY- (*vermeyl, uyl, tailar, veyl*, etc.) i el 2% dels mots provinents de -LL- (*coyl, aneyl, bacaylar, oylla, seylles*, etc.).

Pel que fa a la confusió entre l'africada i la fricativa alveolar sorda, es pot comprovar que la major part dels casos de vacil·lació són també del segle XIII, mentre que en els volums del segle XIV la norma és la distinció. Però, en general, tots els escrivans usen grafies que no corresponen a l'etimologia, i encara que en aquest punt hi ha bastant disparitat entre els amanuenses, tot sembla indicar que no hi havia una distinció clara entre ambdós sons. Així trobem grafiades amb *-ss-* paraules com *abrassar, assí, fassats, plassa*, i amb *ç* o *c* mots com *confeció, falçament, contrastaç*, etc.

El *LCV* palesa la desaparició del so consonàntic procedent de -TY-, -C$^{E,\,I}$-, -D- intervocàlics, tant en posició pretònica com posttònica, com en *devehir, faedor, guardó, servii, espaa*, etc. En una ocasió, però, es manté com a *-z-* en *vezins*, possiblement per influència occitana, ja que apareix en un assentament on intervé un indiviu d'aquest origen; i es reflecteix en -δ-, per arcaisme, en quatre casos de *judeu*, enfront de 36 ocurrències de *juheu*. La resta d'exemples de conservació correspon a cultismes. Quant a l'evolució popular del sufix -ITIA, es representa amb *-ea* sempre: *richea, pobrea, avolea, privadea*, etc. que ara és la solució del valencià.

La palatalització de la *s* davant del so velar oclusiu sord [k] que es constata en la zona occidental des del segle XIV sols es produeix en un cas d'*ixqué*, de l'any 1321, enfront d'exemples nombrosos amb manteniment de *-s*.

Remarquem que al *LCV* es manté normalment la -R final, excepte un cas de *fe* 'fer' i un altre de *primé*, a banda de l'infinitiu *corre*. Els exemples d'assimilació de -RS> *s*, que es produïen arreu del domini lingüístic, suposen un 2,2% respecte dels casos de conservació. Sembla que la reacció a la pèrdua de la *-r* davant de la *s* en interior de mot es devia produir ja al segle XIV en determinats grups socials, com demostra la ultracorrecció en el mot *forsar* per *fossar*.

2. En la morfosintaxi esmentem com a més rellevants els aspectes següents:

Hi ha restes de l'antiga declinació llatina en aquelles paraules en què més va perdurar en el català medieval: *Déus, hom, sényer* i *res*. Tanmateix, no hi ha regularitat en l'oposició a les formes *Déu, home, senyor* i *re* o *ren*. Presenten també la *-s* del nominatiu els mots *sans, tinens* i *condemnats* però com a predicats nominals, funció en què sembla que resistí més el cas recte, especialment en els comtats occidentals, segons observa Bastardas (1995: 323) en documentació del segle XI.

Els plurals són els habituals de l'època. Els masculins acabats en *-s* i *-ç* afegeixen *-es* normalment, però també hi ha un exemple del plural arcaic en *-s* (*los bras*) i alguns casos de *-os* seguits de vocal tònica /o/, com en *negociosos, rabiosos, criminosos*, etc.; però també després d'una *a* o d'una *e* com en *pedaços, mesos, presos* i *excessos*. Remarquem que totes tres terminacions coexisteixen en els mateixos volums.

D'altra banda, al *LCV* els mots que en llatí tenien -N' final i que en català la van perdre en el singular, en el plural la restitueixen quan la vocal precedent és tònica i gairebé sempre quan és àtona; aquesta reducció s'esdevé en alguns casos d'*homes* i *prohomes* (un

22% de les ocurrències), i en un exemple de *termes*. Aquesta simplificació ha estat explicada per assimilació, o per una formació analògica sobre el singular. També és possible, però, que aquests exemples es deguen a oblits de l'escrivà.

Les formes més freqüents de l'article masculí derivat de ILLUM són *lo* i *los*, si bé entre vocal i consonant hi ha *el* en un 8% de les ocasions i *els* en un 25%. Quant al femení, *la* s'elideix davant de vocal en un 41% dels casos, sempre davant de *a*, i de *e* àtona seguida de nasal o sibilant. A més, hem observat l'article salat en un volum de 1280 en tres declaracions de testimonis precedint el substantiu *ora*: «Fo demanada de ora e dix que s'ora escura ere» 1b-16r, i també en l'expressió *el sendemà*. Sembla doncs, que la conservació d'algun cas d'article derivat de IPSUM podem considerar-la com un tret popularitzant. Normalment es fa servir l'article personal al text, si bé l'omissió d'*en* o *na* sense una causa clara és també freqüent, com s'esdevé en altres llibres de cort. A més, en algunes ocasions s'empra *don* per a personatges aragonesos o castellans que no vivien al Regne de València, i també, en alguna ocasió, com a tractament del fill del rei: *l'alt senyor infant don Alfonso*.

En els pronoms personals i adverbials s'observa un ús similar al del català de l'època. No hem trobat cap exemple de combinació de pronoms de tercera persona amb dissimilació eliminatòria de la segona lateral. Destaquem que en cinc ocasions s'utilitza la forma reduïda de tercera persona '*l* amb valor de datiu: «estigueren aquí per alcuns dies, no·l membra quans», etc.; i un exemple de *lo* per *ho*: «que en lo lit lo pogueren aver pres si fort lo volguessen». D'altra banda, el nostre text mostra preferència per l'anteposició de pronoms al verb, tant en les formes simples com en les combinacions binàries.

Quant als demostratius, observem l'existència de tres graus, excepte en el neutre, on sols hem llegit *açò* i *allò*. Les variants no reforçades suposen un 6,8%, un percentatge molt baix si el comparem amb les dades del *Llibre de Cort de Cocentaina*, on s'utilitzen en un 52% de les ocasions.

Els possessius són els usuals en català antic, amb majoria de formes àtones. Respecte a *lur* i *lurs*, es fan servir sempre per a diversos posseïdors i és l'única forma tònica que predomina en posició prenuclear, la resta sol situar-se darrere del substantiu. Esmentem que en diverses ocasions hi ha un pronom personal tònic precedit de preposició en lloc del possessiu i, en alguns casos, apareixen

ambdós, com ara «la caixa mia de mi», probablement a causa de l'afany de precisió i per èmfasi, i en altres veiem el possessiu i el posseïdor, com «son nebot del carnicer», etc.

Dels indefinits esmentem l'ús d'*algun* en frases negatives equivalent a 'cap', algunes formes antigues com *quesque* o el plural *cascuns*; i l'indefinit *tot*, que davant topònims manté la concordança en gènere. I respecte dels relatius, observem una vegada l'ús, estrany, de *qui* en funció d'objecte directe: «entén a provar que·l dit Nadal, com ac ligat lo dit Salamonet e preses los diners qui portava ab si».

En l'apartat de les preposicions remarquem la tendència creixent a reservar *en* per a indicar situació. Així, davant topònims la trobem amb aquest valor en un 81% de les casos. En canvi, per a assenyalar direcció es fa servir la preposició *a* en el 63% de les ocasions. D'altra banda, aquesta preposició introdueix l'objecte directe de persona en dotze exemples; i una vegada presenta un valor comparatiu, a més de diverses ocurrències de *com a* amb aquesta funció.

Els paradigmes verbals del *LCV* coincideixen amb els del català general de l'època. Els verbs de la primera conjugació només presenten la desinència *-e* en la primera persona quan tenen un grup de consonants de pronúncia difícil, però també hi ha un cas de *demane*, de 1321.

En l'imperatiu alternen en la cinquena persona les formes acabades en *-t*, com *fet, comprat, metet* procedents de l'imperatiu llatí, amb les formes terminades en *-ts* o *-tz* preses de l'indicatiu o del subjuntiu.

Quant a les formes de tercera persona procedents del segment llatí -AT, presenten la terminació *-a* en el 90% dels casos i *-e* en el 9,5%: s'*enbriague, amave, avie, colpave, consellave, tenie, valie, age, sie, vulle, nourie, porie, pagarie*, etc. Remarquem que aquest percentatge és semblant al del *Llibre de Cort de Cocentaina*. I pel que fa als verbs de la tercera conjugació, no constatem cap incoatiu en *-isc* ni en *-ix*.

La perífrasi d'obligació més utilitzada es forma amb *deure* + infinitiu que era d'ús preferent a l'època, especialment en els dialectes de la zona occidental, però també registrem diversos exemples amb *haver a* + infinitiu, i uns pocs de l'expressió *ésser mester*.

En la morfologia lèxica són relativament freqüents els diminutius amb el sufix *-et*, *-eta*: *estoneta, lunyet, fadrinet, esteleta, robetes*, etc. que també són usuals en l'antroponímia. Els augmentatius es fan servir més en insults, com *putanaça* o *juheuàs*.

3. Respecte al lèxic remarquem que hem constatat uns 2.250 mots diferents, que abracen camps semàntics molt variats. Les locucions i els mots de caràcter jurídic i administratiu constitueixen un dels grups amb més exemples, alguns dels quals no estan registrats als nostres diccionaris, com ara *jogar quart* que sembla referir-se al risc de caure en la pena del quart; la institució consuetudinària de *fraternitat* o *germania* 'contracte de comunitat de béns entre els cònjuges'; *fill datiu* 'persona que està sota la tutela dativa', és a dir, la que nomena el jutge en defecte de la tutela testamentària o de la legítima; *fer fe* 'demostrar alguna cosa amb una certificació notarial'; *dir excipién* 'estipular una excepció', etc. La major part dels cultismes pertanyen a aquest nivell, com *considerar*, *inobedient*, *núpcies*, *dampnificats*, *inepta*, etc. Però també en aquest registre alternen els cultismes amb equivalents més populars.

A banda de l'àmbit legal, són nombroses les referències a objectes de la vida quotidiana, a l'agricultura, a noms de vestits, ornaments, monedes, edificacions, tipus de teles i pells, armes, etc. i també constatem uns seixanta oficis de l'època, alguns no registrats, com *pebrater*.

Un dels aspectes més atractius l'integren diverses locucions que apareixen en el registre narratiu, com *entrar en privadea* 'tenir familiaritat, tracte íntim'; *participar ab algú* 'tenir tracte'; *menar per noves* 'entretenir amb bones paraules o promeses'; *trobar menys* 'trobar a faltar'; *ab paraules cubertes* 'amb dissimul, enganyosament'; *uns anys ab altres*, *dia faener*, etc. Hi ha moltes expressions amb verbs, com *fer per algú*, *fer gràcies*, *fer plaers*, *fer bé*, *fer un ahuyr* 'esternudar', etc. Algunes emprades eufemísticament com *fer mal ses faenes*, *fer mal sos afers* o *fer avolea de sa persona* 'cometre adulteri'; i locucions formades amb altres verbs com *dir mal*, *pendre guarda*, *pendre dan*, *donar obra*, *saber per cert*, *tenir-se en peus*, *metre foch*, *anar en mal guany*, etc. que retrobem en altres llibres de cort.

A nivell col·loquial són freqüents els mots insultants que es repetien literalment davant del justícia. Entre els que s'adreçaven als hòmens sovintegen els de *traïdor*, *bacallar* 'home vil, rufià', *lladre*, *barba merdosa*, *cornut* o *banyut*, *fill de puta*, etc. i també el castellanisme *perro*, nom insultant que s'aplicava sobretot a heretges i enemics. I entre els insults dedicats a algunes dones hi ha: *puta*, *bagassa*, *òrrea*, *femna vil*, *metzinera*, *làdria*, *corrediça* 'alcavota', etc. Destaquem que també són abundants els que es referien a persones d'altra religió com *eretge*, *fill d'eretge*, *batejat*, *renegat*,

retaylat, *pix curt*, etc. i també a les dones *puta juhia*, *renegada*, *culmoriscada*, etc. A més constatem petits diàlegs en estil directe, invocacions, alguns renecs, algunes frases d'una persona que fa testament, d'un moribund, etc.

La variació sinonímica i les expressions multinominals constitueixen un altre recurs força utilitzat. L'ús de sinònims amb la finalitat de fer entenedors els mots cultes es dóna sobretot en l'àmbit jurídic; però també es fa servir per a eliminar ambigüitats en mots polisèmics i per a evitar subterfugis semàntics. Molts d'aquests termes ja apareixien com a binomis en els corpus legislatius de l'època, i bona part es mantindran en els segles posteriors. En el registre narratiu el recurs a la sinonímia es fa servir prioritàriament per èmfasi.

D'altra banda, hem observat uns desset mots o accepcions que no estaven registrats als nostres diccionaris, com *astejar* 'lluitar amb asta (pal de llança)', *cequier* 'sequiatge', *embaxes* 'objectes transportables', *fornilla* 'llenya prima per al forn', *càrdena* 'de color blavós', *serradors* 'fermalls', etc. Vuit derivats no enregistrats de mots que sí que ho estan, com *sanchtrahiment* 'blavura', *enplatenada* 'forrada de plates o plaques', *miganells* (diminutiu de mitjà), *ornatici* 'ornament', *vermelaça* 'color que s'acosta al vermell', etc. I algunes paraules de les quals no hi havia documentació antiga als nostres diccionaris. A més, constatem nombroses retrodatacions de mots i locucions, en alguns casos entre 400 i 500 anys (com *flàmoles* 'claps de diferents colors que es produeixen en un teixit en tenyir-lo'); en una dotzena d'ocasions avancem la documentació entre 200 i 400 anys (com *albirament* 'parer', *cayrelada* 'vorejada', *menada* 'manoll', etc.), i vora un centenar de mots entre 100 i 200 anys.

Entre aquestes paraules n'hi ha diverses que estaven enregistrades per primera vegada en fonts valencianes del segle XV o amb posterioritat, com *menejar*, *arraps*, *esquexar*, *alquible*, *rajar*, etc.

Anotem també altres mots que estaven documentats poques voltes, com el cas de *tamiatz*, sols en Llull i al Decameró, o *solalles* en Ibn Wàfid, probablement perquè es tractava de mots d'un registre poc formal. I el cas del verb *ardir-se* 'atrevir-se' només en la traducció catalana del *Corbatxo* i en la del *Decameró*, que Coromines (*DECat.*, s.v. *ardit*) considerava com un italianisme.

Respecte als mots procedents d'altres llengües, hem de remarcar la presència d'alguns aragonesismes, occitanismes i arabismes. Quant als primers, podem esmentar *cordero*, *redondello* 'capa amb

la part inferior redona', que alterna amb *redondell*, *empuxades* 'espentes', *arrempuxar* 'empènyer', *crebantar* en l'accepció de 'saquejar'[7] i *sàyia* 'túnica talar'. Possiblement també ho són *pescaderia* 'pescateria' i *acatament* 'humiliació, submissió'.

Quant a l'occità, la majoria dels mots d'aquest origen que constatem al *LCV* tingueren una llarga tradició en els nostres textos medievals. Així, hi ha mots comuns com *aaltar-se* 'agradar-se d'alguna cosa, prendre plaer', *bidel*, *brial*, *burç* 'colp violent', *cominal* 'igual', 'comunal', *desayre* 'estat de misèria i abandonament', *drut* 'amant, concubí', *empatxar* 'impedir, posar obstacles', *galotxer* 'el qui faiçona galotxes (un tipus de calçat)', *garnatxa* 'vestit talar que es duia damunt dels altres', *parçoner* 'qui té part en una cosa', *perayre*, *solàs* 'entreteniment agradable', etc. i potser també una frase feta: «de bon serviy no deja ésser retut mal guardó, ne de ben fayg cap fraig» amb el sentit probable 'de ben fet cap trencat'.

A més, hem observat una cinquantena de mots procedents de l'àrab que abracen diversos camps semàntics, com el comerç, l'organització social, construccions i edificacions, el vestit i l'ornamentació, l'agricultura, etc. Destaquem que es manté l'article àrab aglutinat en *alcotó*, que alguns arabismes són emprats només per aragonesos com *aldea* o *almoneda*, i també n'hi ha un que no estava enregistrat: *achma* o *alachma*, que sembla que té el sentit de 'edicte'.

D'altra banda, pel que fa al lèxic general, és dificil d'establir preferències dialectals, atesa la cronologia del *LCV*, de manera que l'única cosa que podem constatar és la semblança lèxica amb els textos medievals d'altres zones, potser sols amb la particularitat de presentar un major nombre de mots compartits amb l'aragonés i d'altres procedents de l'àrab. Sí que podem assenyalar que alguns són considerats avui dia com a valencianismes, encara que en ocasions són usuals també en altres variants de la llengua, com *obrer*, *blavura*, *vespra*, *granera*, *menejar*; i d'altres s'estenen pel català occidental com *entremorçar*, *fanecada*, *çellavores*, *barandat*, *panís*, *carrasca*, *braçal* o *abbadia* 'rectoria'. També hi algunes absències curioses, com ara, observem *manllevar* però no *emprar*, o bé trobem *menut* però no *petit*.

Respecte a l'onomàstica, hem afegit en apèndix la relació de tots els topònims i antropònims esmentats al *LCV*, amb alguns comentaris. Quant a la toponímia, constatem vora 200 noms de lloc va-

7. En una carta en aragonés de 1279, que no hem transcrit, hem llegit «crebantamiento del puerto» 1-17r també en el sentit de 'saqueig'.

lencians, dels quals 83 corresponen a la ciutat de València, i constitueixen diversos noms de carrers, places, ponts, hospitals, esglésies, séquies, etc. la major part en els volums de vendes entre 1282 i 1284. L'interés dels topònims és divers, com ara, la forma gràfica, que de vegades és determinant per a l'etimologia; així, en el cas de *Raujosa* que apareix constantment amb *u* seguida de *i* o de *y*, però que al *Llibre del Repartiment* es transcriu com a *Rajosa*. També *Riutor* sense cap *-t* final i que sembla confirmar l'etimologia àrab proposada per Coromines (*OnCat.*, s.v. *Re- Ri-*). És interessant l'alternança entre *Binalea* i *Binalesa* (formes que no estaven documentades fins al segle XV), entre *Xilxes* i *Xilses*, la forma *Bubeta* per a l'actual *Bovetes*, etc. A més, observem en alguna ocasió topònims no enregistrats enlloc, que sapiam, com la variant romànica d'*Algirós*, anomenada *terme de Riugròs*; i en constatem d'altres que sols estaven documentats al *Llibre del Repartiment*, com *Raphalmegeri*, i alguns no identificats.

Per altra part, trobem les formes antigues i usuals d'alguns topònims, com *la vall d'Alaguar*, *Misllata*, sempre escrit amb *-ll-*; *Benaguasir*, amb *-r* final etimològica, *Xulella*, *Benicalàpet* –ara 'Benicalap'–, la denominació *Castelló del Camp de Burriana*, que era com solia anomenar-se 'Castelló de la Plana', etc.

Quant als antropònims, hem constatat un total de 1.672 noms de persona. De noms de cristians n'hi ha 1.582, dels quals 1.444 són d'hòmens i 138 de dones. A més, són anomenats 62 jueus, 1 jueva, 23 moros i 4 mores. La gran majoria d'aquests personatges vivia a València, com es pot comprovar per les citacions de les parròquies de les quals eren veïns, i perquè molts d'ells apareixen en diverses ocasions i en volums diferents. Podeu veure el llistat onomàstic complet en l'apèndix.

Comptat i debatut, el *LCV* es mostra com un document ben valuós per als valencians, atesa la mancança de textos doscentistes i de primeries del segle XIV en romanç, i per pertànyer al cap i casal del Regne en un moment important de la seua configuració lingüística. D'altra banda, es pot observar com des de finals del segle XIII es conforma ja un model de llengua que es decanta per solucions modernes, amb poques vacil·lacions i molt afí als textos valencians posteriors, i que ens corrobora així, una vegada més, la gran unitat de la nostra llengua medieval.

3. Criteris de transcripció

Tot seguit oferim el *LCV* transcrit, amb la indicació del número de sèrie de cada volum i de l'any. Per mantenir la fidelitat al text antic, el desenvolupament de les abreviatures de l'original va sempre en lletra cursiva. Quant als criteris de transcripció, ens hem basat en els emprats per J. Ponsoda (1996). Heus ací les normes que hem seguit:

(*a*) ( ) indica material redundant en l'original.

(*b*) [ ], material suplit per l'editor, perquè no es veu bé a causa d'algun forat o de la humitat.

(*c*) *[ ], material suplit per l'editor perquè manca en el manuscrit.

(*d*) [...] indica que hi ha material il·legible en l'original a causa d'algun forat o de la humitat.

(*e*) < >, material inserit damunt la línia en l'original.

(*f*) *( ), material ratllat, però que es pot llegir en l'original.

(*g*) /, final de foli en el manuscrit.

(*h*) ---, material omés per l'editor.

(*i*) /.../, manca material en l'original, text incomplet.

(*j*) Hem regularitzat l'ús de les majúscules, de les «i» i «j» paleogràfiques i de les *u* i *v*.

(*k*) Hem puntuat el text –fins on ens ha estat possible– d'acord amb la llengua moderna.

(*l*) Hem accentuat els mots segons la normativa actual. Per als que podien prestar-se a confusió hem emprat l'accent diacrític. Així «él» equival a *ell*, «mes» a *mes*, «més» a *més* i «mès» a *meté*, «péra» a *pedra*, etc.

(*m*) Hem separat, sense indicar-ho, els mots que al manuscrit anaven junts; en canvi hem respectat la separació de mots com per exemple *tot hom*. Hem transcrit els noms dels mudèjars i jueus tal com consten a l'original.

(*n*) Hem emprat l'apòstrof per a separar mots que actualment escrivim apostrofats –per exemple, *l'esgleya*–, però hem respectat la forma original en casos com *del alfòndech*.

(*o*) Hem indicat les reduccions vocàliques amb un punt volat, *que·l*, *no·l*, etc.

(*p*) Hem emprat l'accent circumflex per a indicar que una *e* equival a *en*, «ê·l» (*en el*), etc.

CORPUS DOCUMENTAL

LLETRES. NÚM. DE SÈRIE: 1. ANY: 1279

F2r

R1 [...] varón en P*ere* d*e* Libià, justic*ia* de Valenc*ia*, de nós, el justicia, judez i jurados d*e* [...] a p*ro*feitable. Sapad*es* q*ue* recebiemos v*uest*ra letra en esta forma:

«A l'amat e ho*n*rat la justíc*ia* de Calat*ayub*, de nós en P*ere* de Libià, justíc*ia* de Valènc*ia*, saluts e dil*ecció*.

A la v*ost*ra amistat p*er* la tenor d'aq*ue*sta p*re*sent carta sia d*e*mostrat de[nant] nós ésser conpar[e]gut en Michel d'Arcos, veý no*str*e, dihén e demostran a nós que en vostra jurisdicc*ió*, so és a saber, en [...], an enparada e penyorada una mula sua, la qual per él menava a tragín A. Sen Clement, misage seu, e retengu[eren] aquela no sap per qual rah[ó], con *é*l no·n dege p*er* si ne p*er* altre deute o deutes a alcu*n*s hòmens de v*ost*ra jurisdicc*ió*. P*er* la qual p*re*gam la v*ost*ra amor e la v*ost*ra [amistat] axí con pod*e*m, que en continent,vistes l*es* presents, p*er* amor de nós d*e*liurets e d*e*liurar fasats la dita mula al dit vehí n*ost*re o a son procurador portador de les presents, en loc e en nom e axí co*m* a p*ro*curador d'aquel, con lo dit vehí n*ost*re age fermat de dret a fer en n*ost*re poder a tot hom q*ue* clams aya d'*é*l p*er* rahó de la dita mula, o p*er* qualque altra manera om se clamarà d'*é*l en n*ost*re poder, la qual cosa f*er* se d*e*u per dret, may[or]ment encara com lo dit enparament e penyorament sia feit meyns d*e*fadiga de dret, q*ue* en vós ne en la cort nostra per la dita rahó no fo atrobada. E açò fets p*er* amor de nós e c*etera*.

Dat*a* Valènc*ia* XIII k*alendas* jan*uar*ii, an*no* Do*mini* MCCLXXIX».

R2 Las quale*s* letr[a]s vistas, fem vos respuesta q*ue* esta mula à estado ante nós ja emba[rga]da d*e* García Martine*s* d*e* Vayllo,

un cavall*er*o, pues por furto és feita d*e*manda ante nós, e en n*uest*ra jurisdicc*i*ó fue embargada la dita mula. Sabed*e*s vós q*ue* d*e* furto, rob*ería*, homicidio o otres mal*e*fi[cios] c*ri*minal*e*s, do es t*ro*bado el mal feytor e la rob*e*ría alá se d*e*ve d*e*termenar. E nós som aparelados d*e* f[...] lo q*ue* és de furo e d*e* razón. [Ende vos] rogamos q*ue* ci*[te]d*es* e amonested*e*s el dito Mich*e*l d'Arcos, v*uest*ro [veçino], q*ue* él o suficie*n*t procurador sea ante nós d*e* VI m*ens*is janu*ar*ii en XXX dí*a*s a enantar en feito d*e* la di[ta] mula, e q[...] dretxo hi cuire q*ue* lo d*e*mustre, e nós faríemmos lo q*ue* d*e*vamos. E si él no [...] al dito dia o enviase suficie*n*t procuradó, nós en contumac*i*a d'*é*l andaríammos a deliberación, [...] feyto lo q*ue* fués de furo e d*e* razón, q*ue* al cavall*er*o no podríamos falir a su dretxo e c*etera.*

Dat*a* Calat*ayub* [...].

R3 F2v Als amats [...] e los jurados d*e* Calat*ayub*, de nós en P. d*e* Libià, justíc*ia* de Valènc*ia*. Saluts e dilecció. [...] /. vos respone*m* e *us* d*e*him q*ue* salva pau v*ost*ra de la dita d*[em]anda contra lo n*ost*re vehí en aq*uest* cas, segon*s* q*ue* pau vós no podets ni d*e*vetz conéx*er,* co*n* encara no sia at*ro*bat ni c*er*tificat a vós q*ue*·l n*ost*re vehí, q*ui* té e poseex la sua m*u*la, la qual ha ab just títol, so és sab*e*r, p*er* compra q*ue* d'aq*ue*la féu en Valènc*ia* ab pública carta, la qual a nós mostrà en juhii, feyta p*er* mà d'en P. Pal, not*ari* públich d*e* Valènc*ia*, [no] à estat robador ni forcador[1] d'aq*ue*la, ans ha aq*ue*la justame*n*t segons q*ue* damu*n*t és dit. Mayorme*n*t encara co*m* no sia trobat vagabu*n*t, ans sia vehí e *ha*bitador d*e* la ciutat d*e* Valènc*ia*, e hom bo, lo [qu]al és tengut entre nós d*e* bona fama e d*e* bona vida, e q*ue* no à usat d*e* tolre ni d*e* robar re [...], car contra aq*ue*ls q*ui* són atrobats robadors e malfeitors e sospitoses d'alcu*n* cr*i*m port[à] a cort en [...] d'enantar e enparar-se de la roberia. Majorme*n*t encara co*m* lo dit en Mich*e*l d'Arcos, vehí*n* n*ostr*e, aja asegurat bastantme*n*t en pod*e*r de nós sí tenir manifest a a dret en pod*e*r [...] d*e* la dita m*u*la, p*er* la qual cosa p*re*gam la v*ost*ra amistat així co*m* pode*m*, q*ue* p*er* amor d*e* nós e p*er* lo dret en q*uè* sotz posats, q*ue* la dita mula restituïscats e d*e*liurets al dit en Mich*e*l d'Arcos, vehí*n* n*ost*re, co*n* él sia ap*ar*elat de

1. Llegiu «forçador».

fer dret e [con]plimen*t* d*e* dret en pod*e*r de nós. E açò fets p*er* amor de nós e c*etera*. E nós al vehí*n* n*ost*re en so*n* dret falir no poríe*m* e c*etera*.

Dat*a* Valènc*ia* v id*us* jan*uar*ii, anno Domini MCCLXXIX.

R4 Al muyt honrado don P. de Libián, justicia d*e* Valenc*ia*, de mi don Jurdán de [...], jurado e majordomo d*e* l*o*s jurados de Calat*ayub*. Salut a tanta quanta q*ue*rría por a mi mismo.

Sepad*es* q*ue* don Xemén Gómez e don Johan Elías, procurador*es* d*e* Mich*e*l Exem*é*niz de Vayllo, caball*er*o, con pública carta d*e* procuració*n* d*e* la una p*ar*t, e don Miguel Darthago, veçino de [...], en judicio aparecero*n* los ava[n]dichos procurador*es*, proposiero*n* lur d*e*man[da] en esta forma:[...] la

F3r ava*n*tdixa / mula como al dixo don Miguel Exem*é*neç aviés estada furtada. A la qual razó*n* propuesta por los dixos procurador*es* don Miguel respo*n*dió e dixo q*ue* él avia comprado esta mula en Valencia, e dixo q*ue* daría antor; e luego en p*re*sent nombró por a Xemén Périç de S*an*ta M*aría*, e dixo q*ue* era en Valenc*ia*, salvo, emp*er*ò, todos su[s] d*er*exos [...]. Et jo ava*n*tdixo dun Jurd[án] [...] d*e* todos los otros conpay*n*er[os], otros jurados e d·otros savios homnes assig*n*o a las p*ar*tes XX días al día d·oy [...] sábado VI k*al*en*da*s febr*ua*rii, dent*ro* ê·l qual tiempo el ava*n*tdixo don Miguel aya dado su dixo antor. E el ava*n*tdixo don Mich*e*l lu*e*go d*e* p*re*sent dió fia*n*ça d*e* la mula ava*n*tdixa ten*er* de manifesto ent*ró* q*ue*·l pl*e*ito sea t*er*menado por ellegar, q*ue* feer d*e*vo a don Exem*e*no d*e* Busch*e*t, vezino d*e* Calat*ayú*, e d*e* [gu]ardar de danyo a los jurados e al concello d*e* Calat*ayú*, si damno l*es* ende vieniés por esta dixa mula o por razó*n* d·aq*ue*la, el qual obligó todos sus bienes. E el ava*n*tdixo don Mich*e*l, vezino v*uest*ro, se obliga e sus bien*es* a guardarlo end*e* d*e* danyo. On vos ruego q*ue* si el pl*e*ito oviere a venir a examinación v*uest*ra, q*ue* lo q*ue*rad*es* deliurar por el logar q*ue* seer d*e*ve como covié*n* a la v*uest*ra savieza.

Dat*a* Calat*ayub* VI k*al*en*da*s febr*ua*rii, era MCCCXVIII. Testes ad ho*c* sunt [...]. /

F3v

R5 Conp*ar*ech en A. D*e*scan*er* d*e*na*n*t en P. Libià, justícia d*e* Valènc*ia* e p*re*sentà a él r*na* letra closa e sag*e*lada de la cort de M*ur*vedre, la tenor d*e* la qual és aytal:

«Al amat e honrat en P. de Libià, justícia de Valènc*ia*, de nós en P. Ma[rzé*n*] justíc*ia* de M*ur*vedre. Sal*u*ts e dillecci*ó*.

Fem-vos saber que denunciació fo feita en poder d'en P. de la Franega, ladonchs justícia de Murvedre, per en A. de Térmens, vehí vostre, contra en A. Caner; lo qual A. Caner per rahó de la dita denunciació donà caplevadors en poder [...] justícia, sobre la qual denunciació no és estat en àls denantar. On, com ara sie de present denant nós comparegut lo dit A. Caner e deman que a instància d'él sie citat e amonestat lo dit A. de Térmens a denantar a la dita denunciació, pregam per ço la vostra amor e la vostra amistat així com podem, que vistes les presens, per amor de nós e de part de nós, citets e amonestets lo dit A. de Térmens que dins X dies per primera e per segona e per terça citació e peremtòria a él assignatz, sie comparegut denant nós aparelat d'enantar sobre la dita denunciació, e de pro[var] les coses per él posades en la dita denunciació. En altra manera nós denantarem contra aquel segons que mana orde de dret, la sua absència no contrastan. Qualque cosa vós sobre açò denantarets al dit A. de Térmens respond[...] trametetz-nos-o a dir per vostres letres, per tal que nós sobre les dites coses deliberació puscam aver. E açò fet per amor de [n]ós, car nós som aparelats de fer per vós semblants coses e molt majors.

Data in Murovetери Vº idus januarii, anno Domini MCCLXX nono».

R6 E la justícia per la tenor de les dites letres e a instància del dit A. Descaner, cità e amonestà lo dit A. de Térmens a casa sua, per Castellet, saig, que vingués respondre e enantar sobre la dita amunició feta a [...] per la tenor de les presents, e no fo atrobat, e axí no comparech él ne hom per él. XVIII kalendas februarii fo citat lo dit d[em]anat a casa sua [a la dita] rahon per *(aquel saig meteix) <Ramon saig> e no fo atrobat e així no venc. [...] fo citat lo dit demanat al dit loch e a la dita rahon per aquel saig meteix quartament la malísia a sobrar,[2] e no fo atrobat e així no venc [...]. /

F5r

R7 [Al] molt amat e honrat en P. de Libià, justícia de València. En Johan Cuyrat, justícia de Dénia. Saluts e dilecció.

2. *Sobrar malícia* 'superar el termini de deu dies' que els Furs estableixen per a continuar el plet després de la tercera citació peremptòria (vg. els *Furs de València* –a partir d'ara, *FV*–: II, 76-77).

Fem-vos saber que en G. Lobet, portador de les presens, conparech denant nós clamam d'en P. Lobet, avoncle seu, de CCCL sols de reals de València, los quals lo dit P. Lobet a él devia e deu per raho*n* de VI jovades de tera que li vené, les quals foren d'en Longuer L[obe]t pare del dit G., segons [q]ue en una sentència, la qual fo donada per àrbitres entre·l dit P. Lobet e G., nebot seu, a nós mostrada plenerament és contengut. Sobre la qual cosa nós per nostre offici avem citada per dues vegades [...] aquesta na Gueralda, fila del dit P. Lobet, que conparega ela o son procurador denant nós per mostrar si alcuns drets à en aquels béns [...] G. Lobet demana.

On nós vos pregam, séyner, que vós per amor citets la dita Gueralda, que ela o son curador sia conpareguda denant nós dins X dies aprés la recepció de les presents. E si per aventura la dita Gueralda no ha curador, pregam-vos que li donetz curador per mostrar si la dita Gueralda alcun dret ha en los ditz béns. E si per aventura curador no trobava que volgués venir en Dénia per deffensar son dret, citat aquela que vinga denant nós personalment, e nós dar-li-em curador en Dénia covinent qui defens son dret. En altra manera si ela o son curador al dia que vós per nós li assignare[ts] no conparen, nós enantarem a aquels béns a vendre, tantz que basten a pagar al dit G. Lobet de ço que demana e les messions que à feites per aquela cosa a demanar.

E si us plau, fet dir a ela en la vostra citació que d'aquí avant alt[r]es letres no esper de nós per aquesta rahó, enans aja aquestes per primeres, segones e terces peremtorialment. E pregam-vos que aquestes letres façats translatar en lo vostre libre de la cort. E nós, sényer, som aparelats en consemblants coses e mol[t] majors als vostres prechs obeyr.

Data Dénia VI kalendas februarii, anno Domini MCCLXX nono. /

F5v

R8 Conparec en G. Far denant en R. de Sales, tinent loch d'en P. de Libià, justícia de València, e presentà a él I^na^ letra <closa> de la justícia d'Algezira, sagelada ab lo sagel de aquel loch, de la qual la te[n]or és aytal:

«Al honrat e molt amat savi e discret justícia de València, de nós en [...] d'Alfaro, tinent loch de justícia en Algezira e amic vostre, salutz e amors en totes coses.

Vim vostres letres en les quals era contengut que enparàssem totz los béns que Ar. Cucó, carnicer, avia en

Algez*ira*; les quals letres vistes a conplir les v*ostr*es p*re*gàries, nós p*er*sonalme*n*t empara*m* e fen emparar encara p*er* lo saig Ina taula d*e* carnice*r*ia, la qual aq*ue*l Ar. Cucó avia en Algez*ira*. E no trobam negunes altres coses q*ue* sien d*e*l dit Ar.

E en totes coses som aparelat d'obeyr v*ostr*es p*re*gàries.

Dat*a* Algez*ira* IIIid*us* febr*uar*ii, an*no* D*omi*ni MCCLXX nono». /

F7v

R9 III k*alendas* marcii. Comp*are*ch d*e*nant en P. d*e* Libià, justíc*ia* d*e* Valènc*ia*, n'Esteve Adam, m*er*cad*er* d*e* Figach, e p*re*sentà a él u*n*es letres ub*e*rtes sagelad*es* ab lo sagel del nobl*e* en Ruiz Exi*mèniz* d*e* Luna, procurador p*er* lo senyor rey en P*ere,* p*er* la gràc*ia* d*e* Déu rey d'Aragó, la tenor de l*es* quals són aytals:

«De nós en Ruiz Exi*mèniz* de Luna, procurador per lo senyor rey en lo Regne d*e* Valènc*ia,* als honrat[z] e molt amatz batl*es*, justíc*ia*, alcayts e a totz ceils qui aq*ue*sta carta veuran, saluts e dil*e*cció.

Fem-vos sab*e*r que n'Esteve Adam, m*er*cad*er* d*e* Fiyach, p*re*ngueren ê·l t*er*me d'Aragó òme*n*s d*e* Oteyl e d*e* Req*ue*na e li tolgre*n* valia d*e* M morabe*tins* alfonsi*n*s d'aur, sobr*e* la qual cosa nós trametem cart*es* n*ostr*es als de Req*ue*na, q*ue* soltasen lo dit m*er*cad*er* e q*ue* li retessen so q*ue* tolt li avie*n*, e q*ue* si negu*n* avia clams q*ue* vingu*és* denan*t* nós, q*ue* nós li'n daríem complime*n*t d*e* justíc*ia*, la qual cosa o volgren fer. Sobr*e* lo qual feit, en d*e*fali[m]e*n*t lur, s'agr*en* a fer penyor*es* e a pendr*e* hòme*n*s en p*ar*son*és*, enaxí qu·*él*s q*ue* i re[t]*er*en d*e* lo dit m*er*cad*er* a nós a éls los q*ue* teníem p*re*ses, mas [no] li volgren redr*e* ren d*e* ço q*ue* li tolg*uer*en.

On, com molt*es* d*e* vegad*es* los ayam citats e amon*estats* p*er* n*ostr*es cart*es*, e re no *n'*agen vulgut fer en fadiga e en d*e*falime*n*t [...], dam licènc*ia* al dit [n'Esteve] Ada*m* d*e* penyorar tot ço q*ue* él pusca atrobar d'omes de Req*ue*na, la qual penyora o penyor*es* q*ue* él farà, meta en pod*er* d'en P. de Libià, justíc*ia* de Valènc*ia*, e q*ue* él que l*es* tinga [d]e manifest e a dret, dentrò los ditz hòme*n*s d*e* Req*ue*na ajen satisfeit e feit retre al dit Est[e]v*e* [Ad]am ço q*ue* li tolgr*en* e feit co*m*plime*n*t d*e* justícia. On vos d*e*him e d*e* p*ar*t del senyor rey vos man[a]*m* q*ue* vós a él en fer l*es* dites penyor*es* no enbargu*e*ts.

Dat*a* i*n* Almenara, VII k*alendas* febr*uar*ii, [an]no D*omi*ni MCCLXX nono».

F8r

R10 VI° m*ensi*s marcii. De Linars.

Als amatz e honratz judez e alcald*e*s d*e* Linars, d*e* nós en P. d*e* Libià, justíc*ia* d*e* Valènc*ia* e c*etera*. Dena*n*t nós és*s*er comp*ar*egut en Domenye d*e* Tarba p*er* si e p*er* en B*ern*a*t* Pol, compaynó seu, di*én* e demostra*n* a nós q*ue* alcu*n*s veÿ*n*s v*ost*res e d*e* v*ost*ra jurisdicció d*e*ven a éls molt*e*s quantitats d*e* d*in*ers [ab cart*e*s] e mey*n*s d*e* cart*e*s, p*er* r[ah]o*n* d*e* draps q*ue* d'éls comprare*n* e reebere*n,* sego*n*s q*ue* p*er* éls o p*er* lur p*ro*curador dena*n*t nós s'*e*ra p*ro*posat clama*n*t. P*er* la q*ua*l cosa p*re*gam la v*ost*ra amor e la v*ost*ra amistat així co*m* podem, q*ue* en contine*n*t vistes les p*re*sens, p*er* amor d*e* nós e p*er* v*ost*re ofiçi, dins XV dies p*er* p*ri*m*e*ra, p*er* segona e p*er* t*er*cera citac*ió* e p*e*remptòria a vós assignats, d*e*strengats los damu*n*t dits veÿ*n*s v*ost*res e c*etera*, car nós en senbla*n*s coses e c*etera*. D*e* nós emp*e*rò, nengu*n*es alt*re*s let*re*s no esp*e*retz, mas aq*ue*stes p*er* p*ri*m*e*res e p*er* derreres e p*e*remptòries ayatz, sab*e*ns p*er* c*er*t q*ue* si vós l*e*s damu*n*t dites coses no complitz o complir no [f]etz dins los di[e]s a vós p*e*remptòriame*n*t assignatz e c*etera*, darem a aq*ue*ls [l]icènsia d*e* peynorar vós [l]os v*ost*res veÿ*n*s lurs b*é*ns [...], tan longame*n*t d*e*ntrò sie*n* plen*e*rame*n*t satisfeits e pagatz d*e* les quantitatz o di*ners* p*er* los ditz veÿ*n*s v*ost*res a aq*ue*ls d*e*gud*e*s e d*e* les mesio*n*s, fadiga d*e* dret en vós p*ri*m*e*rame*n*t atrobada.

Dat*a* Valènc*ia* VI non*e*s marcii, an*n*o D*omi*ni MCCLXIX. /

F8v

R11 III nonas marcii. De M*ur*vedre

Al amat e honrat en P. Marzé*n*, justícia d*e* Murvedre. De nós en Ramon d*e* Sales, tine*n*t loch d'*e*n P. d*e* Libià, justícia d*e* Valènc*ia*. Saluts e dilecció.

A la v*ost*ra amistat p*er* la tenor d'aq*ue*sta p*re*sent carta sia d*e*mostrat com nós p*er* una e dues vegad*e*s ajam p*re*gat a vós p*er* n*ost*res l*e*tres que d*e*strenguéssets en Caroç Bosch, v*e*hí v*ost*re, d*e* restituyr e d*e* donar a na Eligsén, mul*e*r d'*e*n Math*e*u, d*e*funct, aq*ue*la s*entèn*cia o s*entèn*cies les quals p*e*rtayne*n* o p*e*rtàyner d*e*ven a la dita Eligsén p*er* rahó d'aq*ue*la h*e*retat, la qual fo evençuda[3] a·n Bosch, par*e* d*e*l dit Caroç, sa enrer*e* d*e*funct, p*er* en Sabastià Galedo, segons que

3. Participi d'*evéncer* 'desposseir legalment, i en especial, desposseir el comprador de la cosa que li fou venuda'. Vg. *FV*, VI, 164.

en aq*ue*la sentè*n*cia o s*entè*nc*i*es plen*e*ram*e*n*t* és contengut, sego*n*s que p*er* nós ja és estat a vós resc*ri*t p*er* l*e*s dites letres n*ost*res. La qual cosa complida no av*e*tz ni complir vol*e*tz, d'on nós d*e* vós fortme*n*t nos maraveyla*m*, p*er* la qual cosa p*re*gam altra vegada la v*ost*ra amor e la v*ost*ra amistat axí com pod*e*m, q*ue* vistes les p*re*sents, en contine*n*t p*er* amor d*e* nós e p*er* v*ost*re deure, p*er* p*ri*m*e*ra e p*er* segona e p*er* t*er*cera cita[ci]ó e p*e*remtòria a vós assignats, d*e*strengats lo damu*n*t dit vehí*n* v*ost*re d*e* donar e d*e* restituyr ab sa pròp*ri*a messió a la dita vehina n*ost*ra portadora d'aquesta p*re*sent carta, l*e*s dites s*entè*nc*i*es o s*entè*nc*i*a, car nós en sembla*n*s coses e molt majors som ap*a*relatz l*e*s v*ost*res p*re*gàries ob*e*yr. De nós emp*e*rò, nengu*n*es altres l*e*tres no esp*e*rets, mas aq*ue*st[es] p*er* p*ri*m*e*res e p*er* segon*e*s e p*er* t*er*cer*e*s e p*e*remtòries ayats, sab*e*ns p*er* c[ert] q*ue* si vós l*e*s damu*n*t dites coses en contine*n*t no complits o complir no fets, e com nós a la dita vehina n*ost*ra [e]n so*n* dret falir no pusca*m*, darem a aq*ue*la licència d*e* penyorar-vos e los v*ost*res vehi*n*s e lurs b*é*ns, [...] ta*n*t longame*n*t d*e*ntrò sia satisfeita del dan e d*e*l int*erés*ser seu <q*ue*> p*er* la dita rahó à suffert ne d'aquí [en]a*n*t [so]fferà, fadiga d*e* dret en vós p*ri*m*e*rame*n*t atrobada. Emp*e*rò si lo dit Caroç Bosch la dita s*entè*nc*i*a o sentèn[ci]es no volr[à] d*e*liurar a la dita vehina n*ost*ra, d*e*strengats aq*ue*l d*e* donar e d*e* restituyr a aq*ue*la XC sol*s*, los [qu]als entre lo dit en Caroç e el [d]it par*e* seu an aüts e reebuts d*e*l dit en A. Math*e*u e d*e* la dita mul*e*r [su]a p*e*r esm*e*na d*e* la dita h*e*retat. E encara l*e*s messio*n*s q*ue* p*e*r la dita rahó à feit*e*s ne d'aquí ena*n*t farà.

[D]at*a* Valènc*ia* III nonas marcii, an*n*o D*omi*ni MCCLXXIX. /

TESTIMONIS. NÚM. DE SÈRIE: 1 BIS. ANY: 1280

F4r

R12 —[...] en la mà, seguí e e[n]calsà aq*ue*l; axí q*ue* encalsà aq*ue*l, tramés lo coltel [...] P*ere* Terrado. No veé, enp*er*ò, si·l ne ferí, mas en co*n*tine*n*t oý él, t*estimoni*, dir a la yent q*ue* er*a* mort là, mort là. E no veé q*ue* alcu*n* altre ho*m* lo ferís. E en co*n*tine*n*t veé aq*ue*l jaure en t*er*ra e d*e*hia:

— «S*en*ta Maria val-me!», «S*en*ta Maria, val-me!»

E veé *(molta) sanch entorn d'él, là on yahia en t*er*ra, la q*ua*l c*re*u q*ue* isq*ué*s del cors d*e*l dit P*ere* Terrado. E en co*n*tine*n*t ve*ngr*en aquí pare*n*ts e amics se*us* e en ı lit portare*n*-lo-se'*n*.

Fo d*e*manat si sab q*ue* lo dit P*ere* Terrado morís d'aq*ue*la nafra q*ue* deÿen lado*n*cs q*ue* li avia feita aq*ue*l Do*mingo,* e dix q*ue* creuho e axí o oý dir a molts q*ue* en aq*ue*l dia o en l'altre dia subsege*n*t morí d'aq*ue*la nafra.

Fo demanat d*e* loch[1] e dix q*ue* en lo m*er*cat de Valènc*ia*, p*ro*p casa d'*e*n B*ern*a*t* d'Eyerb. Fo demanat d*e* dia e d'ora e dix q*ue* disapte a ora de mig dia. Fo demanat d*e* t*em*ps e dix q*ue* l*es* huytaves d*e* Pasq*ua* passades, so [és] sab*e*r, esta P[a]sq*ua* p*ri*m*er*a passada. Fo demanat co*m* era él, t*estimoni,* ê·l dit loch e dix q*ue* p*er* so co*m* ere vehí d*e*l dit loch e estava e *a*bitava en un*es* cases d'en R*amon* Castelà q*ue* logava.

Fo demanat d*e* q*ui*yna fama o de q*ui*yna vida er*a* lado*n*cs e és encara e dix q*ue* [...] vol*ent*e*r* e viu b*en* e gint [d]'ostal*er*ia [...]. --- /

F5r

R13 Joh*an* d'Orrea , t*estimoni*, jurà [e fo demanat sobre totes les coses posades e dix que no y] sab res, sinó aita*n*t q*ue* veé

1. *Demanar de loch* 'preguntar a on'. Els *Furs* (IV, 57) establien que el justícia havia d'interrogar els testimonis sobre el temps i el lloc del fet, i també si allò que declaraven ho sabien per haver-ho presenciat o no.

jaure mort *(e nafra) en terra ê·l merca[dal] [e oý] dir ladoncs a molts que lo dit Domingo Terol avia mort lo dit P. Terrado, [...] fama pública de molts.

F5r

R14 Bernat de Blanes, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, sab per cert e veé, oý e fo present [que·l dit Dº] Terol, qui pres és, ab coltel treit requeria Pere Terrado, qui mort és, e a la dita barayla isqueren ladoncs moltes jens qui·ls partiren. E él testimoni, partí's d'aquén e entrà en la vila, e q[uan] tornà trobà e veé jaure en lo mercadal aquel Pere Terrado mort. No veé, enperò, la nafra d'aquel, mas oý dir en continent a aquels qui aquí eren que·l dit Domingo Terol l'avia nafrat, e d'aquela nafra era mort e que en continent se'n era fuyt lo dit Domingo, e que·l seguien.

Sobre totes les altres coses posades fo demanat e dix que no y sab pus sinó so que damunt à dit. Interrogat de parentela,[2] corupció e subornació dixit non.

F6r

R15 En Sanxo Ferrer, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, veé e fo present que Dominguelo de Terol, lo qual fo mostrat a él ha uyl, tenia lo coltel treit en la mà contra I home, lo nom del qual él no sap. E l'altre tenia I coltel treit que no avia pus d'un palm de fferrusa contra lo dit Dominguelo de Terol. E ssobre açò veé él, testimoni, que·l dit *(P. Terrado) <home> gità lo seu coltel a rren clos[3] contra lo dit Dominguelo, mas no veé que·l ne ferí ê·l cors, mas en la capa lo li veé reebre. E après veé que·l dit Dominguelo encalssà ab lo coltel treit lo dit home e ferí'l ab lo coltel de tras per les lonzes dejús l'espatlla, del qual lo nafrà d'una nafra, la qual rayava de sanc fortment, de la qual nafra en continent morí prop d'una taula.

Fo demanat de loch e dix que fo denant les cases d'en Puynet [...], en lo mercadal de València. Fo demanat de temps e dix que segons son senblant, que fo les huytaves de Pasqua primera passa[da].

*(Fo demanat) com era él, testimoni, en lo dit loch, per so com él, testimoni, [...] aquels obradors d'en Ramon Castellà, obrà aquí de son mester de ferreria [...].

2. Els *Furs* establien una sèrie de prohibicions que incapacitaven una persona per a formalitzar el seu testimoni davant el tribunal de justícia, una de les quals era la dels lligams familiars amb alguna de les parts. Vg. *FV*, IV, 46.

3. Llegiu «a reng clos» 'rogle de gent formant renglera'.

Fo demanat com o sa[p], e dix que per so [con ho veé e hi fo present]. Interrogat qui eren presentz e dix que molta yent y avi[a], los noms dels [qu]als no li me[mbra]. --- /

F6v

R16 --- [...] ab coltel treit seguia et encalsava de tras [...] sobre rna taula [...] e a cap d'una estoneta [...] loch metex mort per la dita nafra. Interrogat de dia e de temps [dix que] no li membra, mas creu que fo entorn la festa de Pasqua primera passada, que als hous jugaven ladoncs.

Fo demanat d'ora e dix que aprés menyar,[4] prop d'ora de vespres. Interrogat de parentela, corrupció e subornació, dixit non. Fo demanat qui hi fo present e dix que en Pere Johan, qui està al mercadal, e Sanxo Ferrer, e d'altres molts lo nom dels quals no li membra.

Fo demanat com era él, testimoni, ê·l dit loch e dix que per so com él, testimoni, està prop d'aquel loch e és fuster e obrava aquí. Fo demanat com sab él, testimoni, les dites coses e dix que per so com o veé e y fo present.

R17 Idus februari

Fferrando [...] testimoni, jurà e dix que él, testimoni, veé e fo present que Dominguelo de Terol avia baraylla ab lo dit P. Terrado, e aprés, con fo partida la dit[a] barayla, meseren lo dit P. Terrado dins en una [ca]sa d'un fus[ter] en lo mercat de València, lo nom de la qual casa no ssab [...]. --- /

F7r

R18 --- [...] a la barcha d'en Vicent [...] que avia treita e enbla[da] [...]. E lo dit Pere dix que no la avia, ni sabia [...] ni él no·n avia trei[t] [...]. E él, testimoni, menaçan dix a aquel:

—«Si no la rets adés, yo·t faré en tal guisa [...] o les espatles que tu la retràs volenter». *(E trasch). E lo dit Pere dix a él, testimoni, que [s]e'n anàs, que él se'n avendria ab lo dit fadrí. E él, testimoni, dix-li que ans la li retera adés denant él, e trasch l'espaa contra aquel ab la qual lo dit menaçà a ferir si no la li mostrava. E lo dit Pere enaprés près una pertxa e mès-la en l'aig[u]a, e a la ı lats de la barcha tragué dejús l'aigua la dita flassada, la qual estava calada pregon en l'aigua ab una corda. E él, testimoni, en continent posà'l al dit Pere la dita flassada damunt e menà'l-se'n pres.

Interrogat de parentela e cetera dixit non.

4. Llegiu *menjar*.

F8v

R19 [...] lo q*ua*l és cosín g*er*mà d'u*n*a nodriça. [...] roba q*ue* vestir él e los dits [com]paynon*s* se*us,* e p*re*gà a él q*ue*·ls taylàs lur roba axí co*m* éls dirie*n*, q*ue* éls s'adurie*n* [l]ur drap a casa sua d*el* t*estimoni*, e él t*estimoni*, dix aq*ue*l q*ue* li plaÿa. E en l'altre dia subsegüent gra*n* matí, lo dit Mingo Ivaynes ense*m*s ab G*arcia* P*èr*iz d*e* Calat*ayú* e ab G. Romeo de Tamarit e ab Ff*er*ran G*arcia* de S[ara]gossa, q*ui* p*rese*s són, vists p*er* él, t*estimoni,* a huyl <en la p*re*só> a son t*estimoni* a f*er*, *(ense*m*s) e ab un altre co*m*paynó lur, lo nom d*el* qual no sab, lo q*ua*l no és p*re*s, e aportare*n* e mete*re*n en casa [s]ua ⅲ peces d*e* blanchs d*e* Narbon*a* entegres, e ⅲ trosos d*e* drap d*e* stamfort d'arràs, so és sab*er*: ⅱ trosos d*e* color v*er*me*l*eta e altres ⅱ t*ro*sos d*e* arràs ord*e*nat, d*e* les quals tot*es* peces e t*ro*ssos d*e* draps dig*uer*en e p*re*gare*n* a él, t*estimoni*, que·n feés robes d*e* vestir, *(aq*ue*les) so és sab*er*: una garnatxa a la mar*e* del dit G. [...] la q*ua*l no er*a* aq*uí* p*resen*t, d*el* dit drap d'arràs ord*e*nat ab lúd[r]ia, q*ue* li p*re*gà q*ue* li compràs e tot*es* les altres rob*es* d*e* vestir taylad*es* e cosid*es*, les quals la justíc*ia* ara ten en so*n* pod*er*, vist*es* p*er* él, t*estimoni,* a huyl, segon*s* q*ue* cascu*n* d'aq*ue*ls les d*e*manave*n* a lur vestir d*e* lurs p*er*sone*s*. E encara ⅰna capa d'*e*stanfort d'arràs v*er*me*l*et ja dit, *(a hobs) la q*ua*l taylà e cosí a hobs de na Sanx[a] P*èr*iz d*e* Segarra, la q*ua*l vench ab aq*ue*ls al ves[p*re*] [a] dita capa a taylar; [l]a qual portà ⅰ <altre> tros d*el* dit drap d*el* qual dix q*ue*·s faria taylar tot [...] portà defora taylar. Encara dix q*ue* él, t*estimoni*, liurà a aq*ue*[l]a aq*ue*les gon*el*es bla*n*ques al dit G. P*èr*iz <ab l*es* quals fore*n* p*re*ses>, ⅰna gon*e*la q*ue* vestia d*el* dit esta*n*[fort] [...] avia él t*estimoni*, taylad*es* e co[si]d*es* [...] e ma*n*lev[à] a aq*ue*ls la lúdria e l'arnés [...] la q*ua*l lúdria e p*er* les costur*es* e p*er* l'arnés [...]. --- /

F9r

R20 dig*uer*en a él, t*estimoni*, lado*n*cs, ap*rés* l*es* dit*es* rob*es* taylades, q*ue* vendrie*n* [...] d*e* Narbo*n*a entegres, e I t*roç* <d*e* drap> de blanc de Narbo*n*a q*ue*·ls ere*n* sobrad*es* [...] av*er* v o vi alne*s*. E co*m* él, t*estimoni,* agués sospita e paor q*ue* los dits *(draps fose*n*) [r]obats no·ls gosà ni·ls v[o]lch cosir [...] portare*n*-se'n [...], no fosen estats d'u*n*a rechoa [...] ab so*n* seynal e en so*n* nom avie*n* creba*n*tada; él sab d'alt*re*s, una rechoa de *crist*ians ê·l dit loch e q*ue* o podien f*er.*

Encara dix q*ue* p*er* les dit*es* rahon*s* e p*er* so co*n* el dit Mingo Ivaynes dix a él, t*estimoni*, q*ue* ⅰna capa listada veyla,

la q*ua*l és flocada ab seda alt ê·l capeyl, la q*ua*l abrigava ladoncs la I d'aq*ue*sts III q*ui* p*rese*s són, no sab qual, q*ue* la posase*n* en casa del t*estimoni* e q*ue* no la portàs negu*n* de fora, ac él, t*estimoni*, sospit[a] que la dita capa e la roba fos estada enblada. E en continen*t* manà e dix él, t*estimoni,* al dit Mi*n*go Ivaynes q*ue* traguesse*n* de pod*e*r seu tota la dita roba, q*ue* no volia q*ue* roma*n*gués en casa sua *(q*ue* pahó). E enap*rés*, co*m* él, t*estimoni*, oý dir q*ue*·ls dits hom*es* avia p*rese*s la justíc*ia*, ve*n*c-se'n al dit justíc*ia* e dix-li q*ue* él, t*estimoni*, avia <e tenia> roba d*e* vestir nova d'aq*ue*ls hom*es* e ab manamen*t* del dit justíc*ia* liurà [...].

Fo d*e*manat sobre l*es* altres coses posad*es* e dix q*ue* no y sab p*us*. /

F9v

R21 --- [...] m*u*ler d'*e*n R*amon* S*e*rena, t*estimoni,* jurà e dix q*ue* ela, t*estimoni*, sap p*er* c*er*t e veé e fo p*resen*t q*ue* lo dit marit seu ven*é* a·n P. Enguiç e a·n [...] aq*ue*les XI peces d*e* blanch de Narbo*n*a, entre l*es* quals er*en* aq*ue*les II pesces d*e* blanch q*ue* la justíc*ia* té, vist*es* p*er* ela, t*estimoni*, a huyl, a so*n* t*estimoni* a f*er*.

Fo d*e*manada co*m* o sab, e dix q*ue* p*er* so co*n* con*ex* los draps en la drap*e*ria d'aq*ue*ls. Fo d*e*manada d*e* t*em*ps e dix q*ue* d'*en*sà Nadal p*rim*er passat, no sab qua*n*ts dies.

Int*errogada* d*e* p*ar*ent*ela* e c*etera*, dix*it* non.

R22 Thomàs Leocart, t*estimoni*, jurà e fo d*e*manat sobre totes les coses posad*es* e dix q*ue* no y sab res.

F9v

R23 R*amon* Garriga, mercad*er*, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él, t*estimoni*, vené a·n P*ere* Enguiç e a·n Do*mingo* Énego e *(a d'altres) altre co*m*paynó*(ns lurs) seu, III peces d'*e*stanfort d'arràs: la Ima d*e* color v*er*det e groch e l'altre v*er*m*e*l e v*er*t e l'altre bla*n*ch e n*e*gre, d*e*ls quals draps veu e con*ex*, sego*n*s senbla*n*t e con*ex*ença d*e*l t*estimoni*, <aq*ue*les> vestidur*es* tayllad*es* q*ue* la justíc*ia* [t]é emp*ar*[a]des, so és saber: I cot d*e* dona d*e*l dit estanfort d'arràs v*er*melet [...] bla*n*ch e n*e*gre m*e*scla[t]s d*e* les dit*es* color[s], vi[st]s l[o]s dits draps o cots p*er* él, t*estimoni*, a huyl a son t*estimoni* a f*er*.

Fo d*e*manat d*e* t*em*ps e dix q*ue* [en] les huytav*es* d*e* Nad[al]. Inter*rogat d*e* p*ar*ent*ela* e c*etera* dix*it* no*n*. --- /

F10v

R24 En Michel Mercer, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, sap per cert que Martinet, qui pres és, és menor de <eadat de> XX ans.[5]

Fo demanat com o sab. Dix que per so com ê·l temps en lo qual lo dit Martinet [era] per missatye en casa del pare e de la mare d'él, testimoni, lo dit Martinet ere e podia ésser de VIII ans tant solament, com ladoncs mudàs les de[n]s, e estech ab aquels per III ans e del dit temps a ensà són passatz V ans poc més o meyns, e així seria de eadat de XVI ans tant solament.

Interrogat de parentela e cetera dixit non.

F11r

R25 Aquests testimonis tragué Martinet, qui pres és, a provar la excepció en lo pleit de la apela[ció] [po]sada en la denunciació contra él feita. Mensis februarii. —

R26 En Gaschó, testimoni, jurà e fo demanat sobre les coses contengudes en lo dit [...] [e dix que] no y sab res, sinó per creensa que él, testimoni, creu que·l dit Martinet, qui pres és, és menor de XX ans, so és que pot <aver> XIV ans.

Fo demanat per què o creu. Dix que per so con ara à X ans que·l dit Martinet no podia aver sinó tant solament IX ans, segons que landoncs él, testimoni, conexia en la forma de la persona d'aquel, lo qual viu usar per moltes de vegades en casa de la mare del testimoni.

Interrogat de parentela e cetera dixit non.

R27 Na Maria de Tortosa, testimoni, jurà e dix que ela, testimoni, sap per cert que Martinet, qui pres és, és menor de edat de XX ans.

Fo demanada com o sap. Dix que per so com ben à X ans poc més o meyns que·l dit Martinet venc estar ab en Berenguer de Monpaó, [...] ladoncs carceler de la cort dels presos de València, per acaptar lo pa als preses, lo dit Martinet podia ésser de edat, segons sa creença, de VI ans tant solament e així seria de edat de XVI ans tant solament. Interrogat de parentela e cetera dixit non. --- /

5. *Ans* 'anys'. Els *FV* (II, 215) consideren *menor d'edat* o *menor de dies* els que encara no han complit els vint anys. Cal dir, però, que respecte a l'edat penal, els menors de vint anys no eren excusats dels delictes que pugueren cometre; sols eren menors d'edat penal els que no havien complit els set anys (vg. *FV*, II, 217).

F12r

R28 Aq*ue*sts t*estimonis* *(tragué) fore*n* reebuts p*er* la justíc*ia* p*er* raho*n* d'aq*ue*les II fembres [...] qui die*n* és*s*er *crist*ianes, l*es* quals la justíc*ia* té emp*ar*ade*s*. La Ina de les quals se [fa apelar] M*aria*, q*ui* en altra man*e*ra qua*n* era mora diu q*ue*·s faÿa ap*e*lar Sechaní, [e la fila] d'aq*ue*la se fa ap*e*lar T*er*es[a] e qua*n* [era mora se faÿa apelar Futeyn]. VIº Id*us* febr*uari.*

R29 A. d*e* Suau, p*r*evere d'Alm*e*n[ara], t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él [...] g*uer*ra d*e* moros passada, a d*e*manda e soplicació de moltes persones [...] qui lado*n*cs estave*n* e *a*bitave*n* [...] de Xilxes, p*er* pahor [...] babtisme, q*ue* *crist*ians volie*n* és*s*er. [...] Ara està ê·l dit loch d*e* Xilxes [...], q*ue* esc*ri*vís lo nom d*e* cascu*n*a [...] co*m* lo nom q*ue* lado*n*cs en lo babtisme ree[beren]; e axí tot*e*s les p*er*son*e*s de moros q*ui* ere*n* lado*n*cs en aq*u*el loch reeb*e*ren babtism*e,* e foren feit*e*s *crist*ian*e*s p*e*r man d'él t*estimoni*, ab padri*n*s e padrin*e*s *crist*ians de nat*ur*a q*ue* hi fore*n* d*e*manats; enfre l*e*s quals p*er*son*e*s bateyà lado*n*cs él, t*estimoni,* aq*u*eles II fembres q*ue* la justíc*ia* té emp*ar*ade*s*, vist*e*s p*er* él t*estimoni,* a huyl en la cort, so és sab[*er*], mar*e* e fila; *(la q*ual*) la Ina d*e* les quals, so és sab*er* la mar*e,* se faÿa ap*e*lar qua*n* er*a* mora Sechaní *(e la fila d'aq*ue*la d*epús* fo *crist*ià) e al babtisme féu-se ap*e*lar M*aria* e la fila d'aq*ue*la se fa[ÿa] ap*e*lar qua*n* er*a* mora Futeyn, e qua*n* p*rès* babtism*e* reeb*é* p*er* nom seu T*er*[e]sa. E enap*rés* estigu*er*en aq*uí* p*er* alcu*n*s dies no·l m*e*[m]bra qua*n*s. E el *(dicme*n*ge) <disapt*e*> lado*n*cs p*rim*er vine*n*t moros d*e* g*uer*ra a peu e a cavayl ving*uer*en aq*uí* e co*m*bat*er*en-los rège[u] p*er* II vegad*e*s, e puis anare*n*-se'n, e el dicm*en*ge subsege*n*t tots los [dits] moros anare*n*-se'n ves M*ur*vedre los uns e los altres ves Burriana.

Fo d*e*manat q*ui* hi fo pr*esen*t e dix q*ue* n'Ex*e*mén P*èr*iz, seynor d*e* Xilses e Exemén Lòpiz d*e* Burriana e en P*ere* F*er*ragut e en [...]. —/

F13r

R30 Aq*ue*sts testimo*n*is fore*n* reebutz sobre la denu*n*ciació feita contra P*ere* Saguàrdia p*er* [G. Martínez] maestr*e* d*e* rayola, així com a conju*n*cta p*er*sona[6] d*e* Joha*n* Martí*n*ez, frar*e* q*ue* fo d*e*l dit <G. Martí*n*ez> d*e*funt. XIº kal*end*as marcii. --- [...].

6. *Conjuncta persona* 'unit a una altra persona per parentiu'. S'emprava per a posar una denúncia o un clam en nom d'un familiar. Vg. *FV*, II, 185.

R31 [...] totz endesemps con oÿsen lo [...] de fora de cassa, <e com foren de fora>, él, testimoni, veé e fo present que·l dit P. Saguàrdia tenia lo coltel treit e fferia lo dit Johan Martínez ê·l cors, ab lo qual coltel *(lo veé) él, testimoni, li veé fer una nafra la qual rayava forment sanc.

Fo demanat en qual loch del cors veé él, testimoni, fer a aquel la dita nafra, e dix que en lo coyl. E en continent com lo dit P. Saguàrdia veés que él, testimoni, e totz los altres acorrien a partir la baralla, lo dit P. Saguàrdia departí's del dit Johan e fogí-sse'n dins l'Almudí <ab lo coltel treit>. Él, testimoni, ab d'altres moltz, encalsaren-lo dintre a la esgleya de Sent Es[teve] e no·l pog[ueren] pendre. E en continent él, testimoni, e los altres, tornaren-se'n en la pllasa denant les dites cases on la dita baralla ere stada, e trobaren lo dit Johan Martínez que jahia en mig de la pllassa naf[ra]t de VII nafres, ço és saber, de dues ê·l ventre e d'altra ê·l pintinil, e d'altra en dret del cor e altra en la [...] prop la gargamella e les dues ê·l cap.

Fo demanat si avia alcun altre hom bar[a]lla [lad]oncs [ab] lo dit Johan Martínez sinó·l dit Pere Saguàrdia, e dix que no, sinó éls abdós tant solament. Aprés les quals coses él, testimoni, e la muler d'aquel Pere Saguàrdia e els sobredi[ts] p[or]taren-lo'n a casa del dit Johan Martínez.

Encara di[x] que él, testimoni, sap per cert que aprés IV dies passatz, que lo dit Johan Martínez morí de les dites nafres, e aquel veé mort jaure [...] esgléyia de Sen [Pere] màrtir. --- /

F13v

R32 [...] jurà e dix que I dia ben à VIII, ans o pus, con él, testimoni, fos vengut [...] pendre a Ima taverna d'una vídua <fila d'en Biayna>, on venien vin a VIII diners, e veé, oý e fo present [que J.] Martínez, frare de Garcia Martínez, maestre de rayola, prenia vin en la dita taverna e [...] près l'ambut e en continent venc en la dita taverna Pere Saguàrdia, qui pres és, <ab d'altres II taf[u]rs lo nom dels quals no sab> [...] Ima butifarra en la mà e volé[n] pendre del vin a él e a sos conpaynons, tolch forçívolm[e]nt lo dit embut al dit Johan Martínez, e con aquel Johan Martínez [...] al vin a pendre, lo dit Pere Saguàrdia [...] en la cara al dit Johan; e en continent aquel Pere Saguàrdia [...] fora la porta de la dita taverna [...] lo dit Johan Martínez volén aquel aturar per la quexada que [...] fo defora trasch lo seu coltel [...] e anà's abraçar ab aquel Pere Saguàrdia [...] lo coltel nuu en la mà [...], Pere Saguàrdia ab lo seu coltel que

ya tenia treit ferí aquel Johan Martínez de IV o de V colps ê·l cors, dels quals lo nafrà de III o de V nafres; d'una ê·l pits prop del col, <e les altres> ê·l ventre. E en continent lo dit Johan *(per) luynà's d'eyl e cuydà caure e asssigué's en I banch dién que mort ere; e lo dit P. Saguàrdia en continent fogí e anà-se'n.

Fo demanat com sab les dites coses e dix que per so com o veé e o oý e y fo present. Fo demanat de temps e dix que segons que dit ha. Fo demanat de dia e dix que *(no·l membra) <dicmenge o dia de festa>. Fo demanat d'ora, e dix que entre vespres e completes. Fo demanat qui hi fo present e dix que Gº. fil de na Dolça, e Ja[cme] batiat negre e Dominguelo Fuster e d'altres lo nom dels quals no sab.

Interrogat de parentela, corrupció, subornació dixit non.

Fo demanat si sab, que·l dit Johan morís de les dites nafres e dix que no o sab mas creu-ho per so com mortals eren aquelles nafres del ventre. E a cap de III dies oý él, testimoni, dir que ere mort lo dit Johan de les dites nafres, enperò él, testimoni, no veé aquel mort ni·l veé [mo]rir. /

F14r

R33 Aquests testimonis tragué Domingelo de Terol contra Johan Domingues a provar son en[teniment] sobre les excepcions per él posades contra les persones de Ferrando de Galliga e de Sanxo Ferrer e de Johan de Monfalchó. VIº kalendas marcii. —

R34 Paschual Pèriz, testimoni, jurà [...]. Fo demanat sobre lo primer article [e dix] que no y sab res, que no·l conex ni sab qui se[...].

Ítem sobre lo segon e lo terç articles fo demanat, e dix que ben à I an e pus que avia privats aquels Sanxo Ferrer e Johan de Monfalchó e veÿa ladoncs aquels jugar e dir mal de Déus[7][...], e que·s despulaven e bevien per tavernes, mas del dit temps a ençà no sab res de la vida lur. Interrogat de parentela e cetera dixit non.

R35 Pere Escuder, qui està a Ruçafa, testimoni, jurà e fo demanat sobre lo primer article e dix que él, testimoni, à vist jugar a yoch de d[aus] Ferrando de Galliga en la plassa

7. *Dir mal* 'malparlar, dir coses dolentes'. Els *Furs* (III, 274-275) penalitzaven aquesta falta: «Si alcú jurarà en joch dién mal de Déu e de sancta Maria, pach X solidos, o nuu, públicament soffirà X açots. Enadex lo senyor rey que si alcun dirà mal de Déus e de sancta Maria pach C solidos; e si dirà mal dels apòstols pach L solidos; e dels altres màrtirs sants XX solidos. [...] De les quals penes aquel qui o descobrirà haja la Vª part».

de la Erba e veé aquest testimoni que estava axí com a ho[rat].

Fo demanat de temps e dix que avia tro a III setmanes, e de Sen Michel a ençà [à] vist jugar com a tafur <él e Sanxo Fferrer> alcunes vegades, e veé él, testimoni, que ladoncs lo dit Ffferrando s[e] despulà al dit joch e jugà les vestidures e les mès peynora per joch, so és [saber] Ima go[ne]la blava.

Fo demanat qui hi fo present e dix que n·o ssab. Ítem fo demanat quiyn nom a[v]ia ni quiyn sobrenom e dix que Ferrando av[i]a [n]om mas no sab lo sobrenom.

Ítem fo demanat él, testimoni, si veé Ffferrando de Galliga és bevedor en tavernes e dix que bé à vist <Ima vegada solament> [...] [me]ntre passava *(per la porta) dena[n]t [...] Pèriz, tavernер que nomenaven entre a[lcun]s bevedors Ffferrando Galliga [...] que veé e oý que·l dit Ffferrando dehia [ma]l de Déu mentre jugave. [...] --- /

F14v

R36 En Pere Paleró, testimoni, jurà e fo demanat sobre lo primer article e sobre les coses posades [e]n aquel e dix que sap per cert, [à] vist e és estat present que Fferrando de Galligua, lo qual és vehín pruxme d'eyl, testimoni, és hom bon e simple e [de] bona vida, e que viu bonament de son mester de cardador, e que ten son alberch denant l'alberch d'él, testimoni, ab Ima fembra la qual dien que é[s] sa esposa e à sos infans d'aquela. Sobre les altres coses posades en lo dit article fo demanat e dix que no y sab res.

Ítem sobre lo segon article e sobre lo terç fo demanat e dix que no y sab àls sinó aitant que à vists aquels [...] totavia bonament e que són bons homes e de bona fama.

Interrogat de parentela e cetera dixit non.

F15r

R37 Aquests testimonis tragué Johan Dominges a reprovar los testimonis dats per [...] a conservació dels testimonis per él donats contra lo dit Domingo, so és saber, Ffferrer de Galliga e Sanxo Ffferrer e Johan de Monfalchó, que·ls dits testimonis sien de ben e de bona vida. Mensis marcii.

N'[Abril d'Apiera], testimoni, jurà e fo demanat sobre lo primer articl·e dix que no y sab res. Ítem fo demanat sobre lo se[gon] article e dix que Sanxo Ffferrer és vehí e à estat vehín seu de v[an]s a ensà e depús, e sap per cert que aquel Sanxo és hom <pobre que no à richea, mas sap per cert que és> de bona fama e à bona vida, e que usa bé en sos feits e mantén son alberch

bonament ab mester s[e]u de ferreria, segons que él, testimoni, à vist contínuament per lo dit temps e [...].

Fo demanat si sap ni creu que aquel S[anx]o sia vil persona ni ús de beure en tavernes ni que s'enbriac ni que sia alcavot públich, e dix que no o sab ni o creu, con ve[é] aquel <Sanxo> bé e profitosament usar [...] segons que dit ha. Ítem sobre lo terç article fo demanat [e dix que] no y sab res.

Interrogat de parentela e cetera dixit non. --- /

F15v
R38 [...] justícia de València e dels altres lochs als quals estes letres pervendran, de mi, Domingo [...] veýn de Xàtiva, jutye delegat en aquest pleit per lo noble en Corral Lansa, procurador en tot lo Regne de València, salutz e amor.

[Fem-]vos saber que pleit és mon poder enfre en Pere d'Ortoneda de la una part demanan e enffre en G. Cl[e]reçó de l'altra defenent. Et sobre coses que són negades en lo pleit per lo dit G. Clereçó, lo dit P. d'O[rto]neda entén a provar son enteniment per alcuns testimonis de vostres lochs e nomenadament [...] Bernat Sespujad[es] e per sa compayna. On prec la vostra am[or e la vostra amistat que] los ditz testimonis, on que vos seran demostratz, fasatz venir denant vós, e lo dit d'aquels per sagrament diligentment reebatz, e aquel a mi si us plau [...], sotz guarniment de vostre sageyl, perquè jo só aparelat en senblant cas e en major d'obeyr vostres precs.

[Ítem si] foren presens que lo dit G. Clereçó entràs [dues] vegades en la abbadia d'[Al]coy e en cascuna entrada que cridàs e dixés al dit Pere d'Ortoneda, ben per V vegades o VI, que era fals e traÿdor al seynor rey e al [con]ceyl d'Alcoy e que no se'n podia salvar.

Ítem si dix al dit P. d'Ortoneda «traÿdor» oltra les paraules desús dites. Ítem quals hi eren presentz e de temps e de dia e de parentela, de subornació e de corrupció.

Data Xàtiva V° idus marcii, anno Domini MCCLXXIX.

F15v
R39 III° idus marcii

Bernat Sespujades, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, sab per cert, [veé], oý e fo present que en G. Clereçó per II vegades o pus cridà e dix a·n P. d'Ortoneda que era fals e traÿdor al seynor rey e al conseyl d'Alcoy e que aulment e falsa s'era menat en la partió d'Alcoy.

E·ncara dix que [s]ab per cert e veé, oý e fo present que lo dit G. de Cleraçó dix contra aquel Pere injuriosament ladoncs que [e]ra traïdor oltra *(sobre) les sobredites paraules.

Fo demanat de loch e dix que en la casa del [...] so és a saber dins la cuyna entron[8] del foch. Fo demanat de temps e dix que la vespra de Ninou primer pasat o el sendemà de Ninou, [...] él creu vespre escur.

[...] Fo demanat qui hi fo p[re]sent e dix que lo clergue d'Alcoy e II escola[n]s [...], Berenguer Roig d'Apiera [...] era en compaynia del testimoni e I troter del testimoni.

Fo demanat com ere él, testimoni, [en lo] dit loch, e dix que per ço com él, testimoni, ere aquí vengut veer lo dit clergue [...]. — /

F16r

R40 Aquests testimonis tragué Thomàs de Calatayú contra Thomàs de Saragossa [...]. III kalendas aprilis.

R41 Na Maria Martí, testimoni, jurà e dix en totes coses e per totes aixís com Maria Domingo, testimoni sobirana, concordan-se en totes coses al testimoni d'aquela, jassia sso que per altres paraules digués son testimoni. Assò enadit que fo la dita baralla lo dia de la festa de carnestoltes, s'ora escura primera passada, dels quals colps fo nafrat lo dit Thomàs [de Calatayú] per lo dit Thomàs de Saragossa d'una nafra en lo dit bras. ---

R42 Gil de Morató, testimoni, jurà e dix en totes coses e per totes axí com na Maria Domingo, testimoni sobirana, açò exceptat que él testimoni, no veé [a]quel ferir ni nafrar ab les pedres, mas veé aquel nafrat de dues nafres ê·ls brases en la dita barayla. — /

F17r

R43 --- Balaguera de Noguera, testimoni, jurà e dix que ela, testimoni, sap per cert e veé, oý e fo present que Maria Domingo près a na Joanna, muler d'en Domingo de Calatayú ab abdues les mans als cabels[9] e gità aquela en terra, e donà e ferí a aquela de molts colps ab los puynns ê·l cors e arrapà-li ab les mans la cara, axí que li féu molts seynals.

Fo demanat*[da] de temps e dix que lo dia de carnestoltes primeres passades.

8. *Sic* 'entorn'.

9. Segons els *Furs* (VI, 83), la pena que calia pagar per prendre algú amb dues mans pels cabells era de deu morabetins, però si era amb una mà, la suma es reduïa a la meitat, i per això es feia constar.

Fo demanada de loch e dix que *(a) <en la carrera denant> la porta del fossar de Sen Lorens. Interrogada qui fo present a la dit[a] barayla e dix que na Toda e [...] — /

F17v

R44 Anno Domino MCCLXXX. Octavo kalendas aprillis.

Aquests testimonis foren reebuts per manament de la justícia, ab perdurable memòria, ans de pleit comensat, per so con se volien partir de la terra, a instància d'en R. Sans, perpunter, e contra Castelet [saig] a provar son enteniment. IIº nones aprilis.

R45 [...] dos sags de la cort <so és a saber: Castelet, saig, e Ramon d'Apiera> vingueren a la taula del [dit R.], no sap, emperò, si tenien bastons o no, e com foren aquí la [i] d'éls <R. d'Apiera> dix al dit <Castelet> que penyoràs lo dit Ramon per IIII sols <que dehia> que l[i] devia. E en continent aquel saig alsà's ves la perxa on penyaven[10] r[o]bes d'armamens, e volc pendre unes perpuntes. E en continent venc lo dit Ramon Sans, perpunter, e dix que no[·l peny]oràs, que él daria una fermansa de dret; e sobre açò en continent lo dit saig dix (s) en continent a aquel altra vegada e manà que·l penyoràs per la dita rahó; e sobre açò en continent lo dit saig levà's altra vegada e volc levar la dita penyora de la dita perxa lo dit Ramon [...] e vol[é]n donar fermansa de dret a aquel. E sobre aquestes coses lo dit Castelet, saig, près al dit Ramon Sans perpunter a la cort, eyl volén amenar aquel pres a la cort.

E sobre açò, él, testimoni, dix al dit Castelet que se'n anàs, que no era hom fugidor; e en continent lo dit saig lexà al dit Ramon e anà-se'n.

Fo demanat con o sap e dix que per so con o veé e hi fo present segons que damunt à dit. Fo demanat qui hi foren presents, e dix que [...] Vilaragut e·n Bertó Despont e en Tom[...] Sespiles, e molts d'altres los noms dels quals no li membren.

Interrogat de parentela e cetera dixit non. Sobre tot[es les] altres coses posades fo demanat e dix que no i sap pus, sinó so que damunt à dit. /

F19v

R46 Aquests testimonis tragué en Ferrer Batiat, [contra] Ramon, fil d'en Jacme Jacob, a provar son enteniment. [...].

10. Llegiu «penjaven».

R47 Johan, fil d'en Rastayn, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él, t*estimoni*, sap p*er* c*er*t e veé, oý, e fo p*rese*nt q*ue* [...] Ramo*n*, fil d'en [Jacme] Jacob, arrapà a·n Ff*errer* Batiat lo colt*e*l seu d*e* la baÿna, ab lo q*ua*l coltel [...] e lo nafrà d'una nafra ê·l bras, fora los murs d*e* la ciutat *(denant) ves en l'ort d'*e*n* Blascho Maça.

Fo d*e*manat co*m* o sab e dix q*ue* p*er* so co*m* o veé e o oý e y fo p*rese*nt. Fo d*e*manat q*ui* hi fo p*rese*nt e dix [...] e Tomaset e <Pedrolo, fil [...]>. Ít*em* d*e* dia e d'ora e dix q*ue* dicme*n*ge al capvesp*re* <be*n* à v setmane*s* sego*n*s q*ue* c*re*u>.

Int*errogat* d*e* p*ar*ent*ela*, corrup*ció* e subor*nació*, dix*it* non. — /

F20r

R48 Aq*ue*sts t*estimonis* tragué P. Costa a provar q*ue* sia m*e*nor d*e* [x]viii ans. IIº id*us* ap*rilis*.

R49 Sanxo Nicholau, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él t*estimoni*, sap p*er* c*er*t q*ue* P*ere* Costa, q*ui* p*re*s és, és menor d*e* edat d*e* xviii ans, co*m* ê·l t*em*ps q*ue* la moreria se barreyà lo dit P. Costa er*a* fadrin*e*t poq*ue*t d'edat de x fin a xii ans, e él, t*estimoni*, veé aq*ue*l infa*n*t poq*ue*t e totavia ent*rò* ara à aüt aq*ue*l p*ri*vat e con*e*gut.

Int*errogat* d*e* p*ar*ent*ela* e c*etera* dix*it* non. — /

F20v

R50 En Jacm*e* Barch*e*ló jurà e fo d*e*manat e dix q*ue* él, testimo*n*i, veé q*ue* i home q*ui* vestia una gon*e*la morada, per no*m* B*er*n*at*, segons que creu, e Marchó P*er*is, lo q*ua*l fo mostrat a él, t*estimoni*, a huyl, se mesre*n* en la barcha q*ue* mena en Bertran [Raff]art al Portopí. E ap*ré*s vengre*n*-se'n ves València en la dita barcha, e veé él, testimoni, q*ue* aq*ue*l Marchó P*er*is venia e estava en la dita barcha així co*m* a *crist*ià e a p*er*sona franca, e d*e*manava e q*ue*ria sa p*ar*t del pa q*ue* menjave*n* així com negu*n* d'aq*ue*ls q*ui* fosen en la dita ba[rcha].

Fo d*e*manat de temps e dix q*ue* ben à v setmane*s*. Fo d*e*manat quals ere*n* en la dita [ba]rca e dix q*ue* él, testimoni, e lo dit B*er*n*at* e aq*ue*l Marchó P*er*is e·n Bertran Raffa[rt] e en B*er*n*at* Ff*err*er e [...] d*e* Bàscara e n'Alexandri [...] e d'alt*re*s moltz d*e*ls noms d*e*ls [qu]als no és menbra*n*t. /

F22r

R51 Aq*ue*sts t*estimonis* tragué en Jacm*e* Caval*e*r contra en G. Garí sobre la d*e*manda p*er* él posada al dit G. Garí, sobre la [ex]cep*ció* p*er* él posada contra lo dit Ja*cme* Caval*e*r, cascu*n* d'éls p*er* si a [pr]ovar <en lo pleit> lur entenime*n*t. viii id*us* madii.

Joh*an* Escholà, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él, t*estimoni*, sap per c*er*t e veé, oý e fo p*re*sent q*ue* en G. Gar[í] escomoch de noves e

de barayla a·n Ja[cme] Cavaler en la plassa de Benifayó, denant casa del justícia d'aquel loch. E lo dit G. Garí <gictà contra> el dit Jacme Cavaler ladoncs Ina péra, de la qual creu que·l ferí, que en continent veé él, testimoni, caure lo dit Ja[cme] en terra, e oý dir que ferit l'avia.

E enaprés lo dit G. trasch lo coltel contra aquel Ja[cme], ab lo qual lo requés, e lo dit Jacme levà's e en defenció de si, com aquel G. lo requerís ab lo colteyl treit, trasch lo se[u] coltel que portava ab lo qual se defensava. E ladoncs veé él, testimoni, nafrar [d'un]a nafra en la mà lo dit Jacme, de la qual li ixia sanch. No veé, enperò, que·l dit G. [...] de negun colp.

Sobre totes les altres coses posades en la excepció de la defenció per lo dit G. Garí fo demanat e dix que no y sab res, ans dix e afer[ma] que·l dit G. Garí requerí primerament lo dit Ja[cme] ab lo coltel treit, ans que·l dit Ja[cme] tragués lo seu coltel.

Fo demanat de temps e dix que ben à XV dies. Interrogat de parentela, corupció e subornació dixit non.

R52 Domingo Ferruç, testimoni, jurà e dix en totes coses e per totes axí com Johan Escholà, testimoni sobirà, concordan-se en totes coses al testimoni d'aquel, jasia ço que per altres paraules digués son testimoni.

R53 G. fil d'en Nicholau, testimoni, jurà e dix en [t]otes coses e per totes axí com Johan Escholà, testimoni sobirà, concordan-se en totes coses al testimoni d'aquel, jasia ço que per altres paraules digués s[on] testimoni.

R54 G. fil d'en Lop, testimoni, jurà e dix en totes coses e per totes axí com Johan Escholà, testimoni sobirà, concordan-se en totes coses al testimoni d'aquel, jasia ço que per altres paraules digués son testimoni.

F22v

R55 Narbona, muler de G. Nabal, testimoni, jurà e fo [de]manada singularment sobre cascun capítol contengutz en los articles paraula a paraula, e dix que ela, testimoni, veé e fo present que I dia, no li menbra qual, que noves e baralla era entre Apariçi, fil d'en Pasqual Ferrer, d'una part e I fadrí que vestia una sàyia càrdena, lo nom del qual no sap, mas bé·l conexeria si·l [v]eÿa, e Jacme Bertran de l'altra, en

lo m*er*cadal de Valènc*ia* d*e*nant lo forn d*e*l dit m*er*cat, en la qual baralla lo dit ffadrí tenia coltel treit cont*ra* lo dit Apariçi. E esta*n*t sobre açò, com lo dit Apariçi se contenia ab lo dit fadrí e ab lo dit Jacm*e* B*e*rtran, aq*ue*l Jacm*e* B*e*rtran baxà's a una pedra e ff*e*rí d'aq*ue*la al dit Apariçi d'u*n* colp en lo cap, d*e*l qual lo nafrà d'u*n*a nafra, així q*ue* en contine*n*t rayà la s[an]c; com aq*ue*l ac feit lo dit colp, lo dit fadrí fugí d'u*n*a p*ar*t e aq*ue*l Jacm*e* d'aldra.

E en contine*n*t lo dit Apariçi qui·s sentí nafrat, tragué colt*e*l contra lo dit Jacm*e* e encalsà'l d*e*rrere e volc-sse'*n* entrar en I^na^ casa e no poc[...] fo p*ro*p aq*ue*l Apariçi ab lo coltel treit, e aq*uí* [...] corré*n* a aq*ue*l ab lo dit colt*e*l e nafrà'l d'u*n*a nafra en lo b[raç] p*ro*p d*e* la mà [...] membra*n*t q*ue* en quar*e*sma fo [...] /

F24r

R56 Na Júlia, mul*e*r d'*e*n Michel Torn*er*, testimo*n*i, jurà e dix q*ue* ela, testimo*n*i, sap p*er* c*er*t e veé e fo p*re*sent I dia de dicme*n*ge, d*e* la ora *(d*e*) no és menbra*n*t, mas [b]en c*r*eu q*ue* fo ent*re* ora d*e* vesp*re*s e conpleta, q*ue* Jacm*e* B*e*rtran encalsava Apariçi, fil d'*e*n Pasqual Ff*e*rr*er*, [a]b lo coltel treit en lo m*er*cat de Valènc*ia*, p*ro*p del forn d'*e*n Polo; e can ela, testimoni, veés aq*ue*ls així fortme*n*t q*ue* aq*ue*l encalsava ab lo coltel treit al dit Apariçi, p*er* espordime*n*t q*ue* ac entrà-sse'*n* en casa.

Fo d*e*manada co*m* o sab; dix q*ue* p*er* so co*m* o veé, segon*s* q*ue* damu*n*t à dit. Sobre tot*e*s les alt*re*s coses posad*e*s fo d*e*manada e dix q*ue* no y sab àls sinó so q*ue* damu*n*t à dit. Int*e*rr*o*g*a*d*a* d*e* p*ar*ent*e*l*a* e c*e*t*e*r*a* dix*it* non. Fo d*e*manada d*e* te*m*ps e dix q*ue* fo VIII o de X dies, en quar*e*sma.

F24v

R57 --- N'Exem*e*no [d]*e* Linars, testimo*n*i, jurà e dix en tot*e*s coses e p*er* tot*e*s així co*m* na T*e*resa, mul*e*r d'*e*n [Johan] d'Orrea, t*e*st*i*m*o*n*i* sobirana, concordan-se en tot*e*s coses al t*e*st*i*m*o*n*i* d'aq*ue*la, jassia assò q*ue* p*er* alt*re*s p*ar*aul*e*s digu[és son testimoni]. Assò enadit q*ue* y avia d*e* C p*er*son*e*s a ensús com la dita baralla fo. --- /

F26r

R58 [Aques]ts t*e*st*i*m*o*n*i*s fore*n* reebuts sobre la inq*ui*sic*i*ó[11] la qual <el noble> en Corral Lansa, tine*n*t loch d*e*l [noble] Ruy

11. *Inquisició* 'investigació, enquesta criminal'. En aquest tipus de procediment l'acció partia de la mateixa cort, a diferència de la denúncia, en la qual l'acció partia de la part lesionada. Vg. *FV*, I, 230 i 233-234.

Exi*mèni*z d*e* Luna, p*ro*curador p*er* lo seynor rey en lo Regne d*e* Valènc*ia*, c*ontra* [...] Gil Pèriz e Sanxo Sanxis, q*ui* p*re*ses són, a p*ro*var l*e*s coses c*ontra* aq*ue*ls posad*e*s [en la dita] inq*ui*sic*i*ó. vº id*us* madii.

Martí*n* d*e* Concab*e*la, justíc*ia* d*e* [...] fo d*e*manat sobre les coses posad*e*s en la dita inq*ui*sic*i*ó e dix q*ue* Sanxo Sanxis e Gilet, vists p*er* él d*e* p*re*se*n*t a [huyl] en la *(p) cort de Valènc*ia* a son t*estimoni* a f*er*, fore*n* p*re*ses sego*n*s q*ue* él, t*estimoni*, [...] p*ro*p l'alfònd*e*ch de Xiva p*er* *crist*ians e p*er* [m]oros d*e*l dit loch q*ui* isq*ue*ren al via fora, q*ue* de Pedralba e de Xest [...] venie*n* ê·l rastre d'aq*ue*ls, los q*ua*ls Sanxo Sanxis e Gilet m*e*t*er*en en pod*e*r d*e*l t*estimoni*. E en co*n*tinent co*m* fore*n* p*re*ses, liurar[e]*n* a él, t*estimoni*, Iⁿᵃ mula e III tal*e*ques e Iⁿᵃ alm*e*xia, e Iⁿᵃ lança e I colt*e*l m*e*is de baÿna, les q*ua*ls rob*e*s e m*u*la oý dir lado*n*cs q*ue* avien [...].

Encara dix q*ue* los dits Sanxo Sanxis e Gil*e*t co*n*fessare*n* en p*re*sè*n*cia del t*estimoni*, q*ue* la dita m*u*la e les dit*e*s rob*e*s [...] t*ro*bad*e*s en lo mo*n*t.

*(Encara) Fo d*e*manat si sab q*ue* sia fama pública en lo dit loch de Chiva q*ue*·ls dits Gilet e Sanxo Sanxis feese*n* la dita rob*e*ria d*e* la dita < m*u*la > *(roberia) e d*e* les coses altres sobredit*e*s, e dix q*ue* hoc <d'aq*ue*sts II e d*e* V alt*re*s q*ue* die*n* q*ue* hi fore*n* ab aq*ue*ls>.

Fo d*e*manat d*e* t*em*ps e dix q*ue* XV dies ans del Digo*us* d*e* la Sena <p*ri*m*er* passat> poc m*é*s o m*e*is. Int*errogat* d*e* parent*ela*, corrup*ció* e subor*nació* dix*it* non.

R59 [...] d*e* Puig-roig, t*estimoni*, jurà e dix que él, t*estimoni*, veé e fo present que Sanxo Sanxis e Gilet, qui preses són en la cort de València, vists per él, t*estimoni*, a huyl e de p*re*se*n*t a son t*estimoni* a fer, fogien prop l'alfòndech de Xiva, e los hom*e*s de Pedralba e de Xulela seguien-los per rastre. E p*ro*p lo dit alfòndech los dits Sanxo Sanxis e Gilet foren preses p*er* los sobredits hòmens dels dits lochs [...] . /

F26v

R60 [P*ere* C]abot, vehí de Xiva, t*estimoni*, jurà e dix que el, t*estimoni*, ab hom*e*s de Xiva isq*ue*r[en] al via fora que hòme*n*s d*e* Pedralba e d*e* Xulela m*e*tien en Xiva, on ere*n* venguts d*e* tras Sanxo Sanxis e Gilet, q*ui* p*re*ses són, los quals seguie*n* p*er* rastre. E veé q*ue* los dits hom*e*s de Xulela e d*e* Pedralba trag*ue*ren p*re*ses d*e*l junq*ua*r aq*ue*ls Sanxo Sanxis e Gilet

qui s'eren [a]magats [...] en lo dit junquar. Los quals oý dir [...] del alfòndech de Xiva on avien mesa Ina mula vermelaça. Encara [dix] qu·él sap per c[ert] que·ls dits hòm[en]s de Xulela e de Pedralba tragueren del dit alfòndech la dita mula e Ina lança e III taleques e I sach, <e I coltel meins de baÿna>, la qual mula e robes oý dir que·ls dits denunciats avien meses ê·l dit alfòndech.

Fo demanat si sab ni à oÿt dir que sia fama pública ê·l dit loch de Xiva que los dits Sanxo Sanxis e Gilet asalteyassen moros de Xulela, e que·n matasen I, e se'n menasen II e la dita mula e les altres robes ja dites, e dix que hoc d'aquels II sobredits e de V altres. Interrogat lo nom dels quals, no sab.

Interrogat de parentela, corrupció e subornació dixit non.

R61 Martín Lòpiz de Xiv[a], testimoni, jurà e dix que él, testimoni, oý brogit de via fora de homes [...] de Xulela que seguien de tras lo rastre de II homes qui dehien que avien [...] de Xulela e robes d'aquels, e que·n avien I mort e [...] ab los homes de Xiva ensems [...] veeren a huyl a lo junquar
F27r pendre Sanxo / [Sanxi]s e Gilet, qui preses són [pe]ls dits hòmens, *(als quals) en poder dels quals [fo] atrobada ê·l dit loch ab aquels Ina mula vermelaça qui pexia ê·l prat [...] preses. E sobre aquela mula avia III taleques e I sach e Ina [lança] <e Ina almexia> e I coltel meys de baÿna, la qual mula e robes oý dir que eren esta[des dels di]ts moros qui eren estats asalteyats e robats. Encara dix que él, testimoni, fo demanat si sab *(ni à) que sia fama pública ê·l dit loch de Xiva que los dits preses *(fosen) asalteyassen los dits moros ni·ls tolguesen [la dita] mula e robes e que·n ociesen I d'aquels moros e se'n men[a]sen II, e dix que hoc d'aquels II e V altres conpaynons lurs, lo nom dels quals no sab.

Interrogat de parentela e cetera dixit non.

R62 Bernat Costa, testimoni, jurà e dix en [tot]es coses e per totes axí com Pere Cabot, testimoni sobirà, concordan-se en totes coses al testimoni [d'aquel], j[a]sia ço que per altres paraules digués son testimoni, açò exceptat que él, testimoni, no veé aquels pendre ê·l juncar, mas veé aquels amenar preses ensems ab la dita mula e ab les dites robes ê·l camín prop l'alfòndech, e açò exceptat que no sap que sia fama ni à oÿt dir que aquels ayen mort I moro ni que se'n menasen II

altres moros, sinó tan solament les dita mula e robes que oý dir que avien toltes als dits moros de Xulela.

Interrogat de parentela e cetera dixit non.

F29v

R63 Aquests testimonis tragué en P. Saguàrdia a reprovació de les pers[o]nes dels testimonis do[nat]s contra él per en G., maestre de rayola. II idus madii.

G. Tender, testimoni, jurà, e dix que él, testimoni, sap per cert e veé e fo present que Pere d'Almenara, testimoni donat, és vil persona e pobre e jugador per tafureries, que beu e à acostumat de beure per tavernes per moltes de vegades axí com a tafur, e que·s despulla a yoch, e [que] [di]u mal de Déu e de Senta Maria, e que s'enbriag[a] axí que·n pert lo sen, e que és alcavot [de sa mu]ler, axí que diu e consent a aquela que so fass[a] per diners. Sobre les altres cos[es] posades en los articles fo demanat [e dix] que no y sab pus.

Interrogat de parentela e cetera [dixit] non.

R64 [...] jurà e dix en totes coses e per totes axí com G. Tender, testimoni sobirà, [açò exceptat que él], testimoni, no oý anc dir mal de Déu e de Senta Maria al dit G. Tender. [...] açò enadit que sap que Johan Pèriz, testimoni donat, és hom pobre, e que jugua sovén [a y]och de daus e à vist aquel beure tro a III vegades en taverna.

Interrogat de enemistat e dix que lo dit G. Almenara l'avia feit pendre e l'avia acusat de so que és pres. Diu, enperò, que en altra manera no li vol mal.

Interrogat de parentela, corrupció e subornació dixit non.

R65 Pericó Safont, testimoni, jurà que él, testimoni, sap per cert e à vist e és estat present per II vegades, II dies, de II meses o pus a ensà, qu·en G. d'Almenar[a], testimoni donat, <era enbriach axí que no·s podia tenir en peus> e és vil persona e pobre.

Interrogat de parentela e cetera dixit non.

R66 Pere Costa, testimoni, jurà e dix en totes coses e per totes axí com en G. Tender, testimoni sobirà; açò enadit que Johan Pèriz és vil persona e pobre, e que juga a joch de daus, diu mal de Déu e de Senta Maria, e·s despuylla com a tafur, e beu per tavernes, axí que s'enbriague e pert lo sen e és alcavot públich e viu d'alcavoteria.

Int*errogat* de p*ar*ent*ela* e c*etera* dix*it* non.

F30v

R67 Aq*ue*sts t*estimonis* tragué en Ramo*n* Sanç, p*er*punt*er*, contra [...] Guill*e*ma, muler [que] fo d'*e*n Cast*e*let, saig, a p*ro*var son entenime*n*t. IIº id*us* madii.

R68 B*ernat* Espaer, t*estimoni*, jurà e fo d*e*manat *(dix) sobre p*rimer* article e dix q*ue* [no y] sab res. Ít*em* fo d*e*manat sobre lo segon article e dix q*ue* veé e fo p*resen*t a l*es* coses contengud*es* en aq*ue*l. Ít*em* fo d*e*manat sobre lo terç article e dix q*ue* no y sap res. Ít*em* sobre l*es* coses posad*es* ê·l quart <e v> article, dix q*ue* él t*estimoni*, veé e fo p*resen*t q*ue*·l dit R*amon* d'Apiera tenia lo dit Castelet en t*er*ra règeame*n*t estret e p*ri*[...]. E enap*rés* qua*n* lo dit R*amon* se fo l*e*vat damu*n*t él, lo dit Castel*e*t dix ladon*c*s en co*n*tinent II oIII vegad*es*:

—«A, S*en*ta Maria, q*ue* mort só!»

Fo d*e*manat si l*es* dit*es* coses fore*n* < feit*es* a y[och] o en > *(a la dita) barayla e dix q*ue* no, ans fo feit juga*n* ent*re* éls. Int*errogat* de p*ar*ent*ela*, corrup*ció* e subor*nació*, dix*it* non.

R69 --- [...] Fo d*e*manat sobre lo p*rimer* article e dix q*ue* él, t*estimoni*, veé e fo p*resen*t q*ue*·l dit Castel*e*t saig volia peynorar R. Sanç, p*er*pu*nter*. E en R. Sanç, p*er*pu*nter*, dix a aq*ue*l q*ue* li jaq*uís* la peynora, q*ue* él lo seguiria d*e*nant la justíc*ia* e faria so q*ue* él manàs.

Sobre tot*es* les altres coses posades en los articles fo d*e*manat e dix q*ue* no y sab pus. Int*errogat* de p*ar*ent*ela* e c*etera* dix*it* no*n*.

R70 Bonanat Espaer, testimoni, jurà e fo d*e*manat sobre lo p*rimer* article, e dix q*ue* com en Ca[st*e*]let, saig, volgués peynorar a·n R*amon* Sanç, lo dit R*amon* dix a aq*ue*l q*ue* no·l peynoràs, q*ue* no·l pagaria ara, mas q*ue* vingués aq*ue*l q*ui*·s clamava d'*e*yl e fama li [...].

Ít*em* sobre lo sego*n* e sobre lo terç <e q*uart* e v> articles fo d*e*manat, e dix q*ue* <co*m*> R. d'Apiera e lo dit R. Cast*e*let juga*n* se p*r*enguese*n*, a ma*n*vés caech lo dit Cast*e*let en t*er*ra en l'obrador d'*e*n Bertó Samóra, e enap*rés* qua*n* se l*e*và dix q*ue* gra*n* mal s'avie*n* f[e]it.

Sobre tot*es* les altres coses posad*es* fo d*e*manat e dix que no y sab p*us*. Int*errogat* [...]/

F31r

R71 Bertó Samóra, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él, t*estimoni*, veé, oý e fo p*rese*nt q*u·e*n R*amon* d'Apiera, saig, d*e*manà a·n Castel*e*t, saig, q*ue* li donàs a b*e*ure e p*re*nia'l als col[z]*e*s p*er* so q*ue* o feés. E enap*rés* veé q*ue*·l dit R. d'Apiera se p*rès* ab lo dit Cast*e*let, e al girar e al caur*e* q*ue* féu donà en lo [ca]ntó d'u*n* banch; e sobre açò gità's a boca*d*ens sobre lo ba*n*ch e estech i^na^ estona q*ue* no p*ar*là; e enap*rés* gità's en t*er*ra e dix q*ue* no·l tocàs hom, q*ue* mort er*a*. E co*m* él, t*estimoni*, e d'al[tres] li d*e*manassen, co*m* paria v*er* q*ue* a mal s'hagués feit, él dix q*ue* [...] q*ue* hi avia aüt mal. E tot*e*s aq*ue*stes coses feer*e*n cascu*n* d'éls en solàs. Sobre tot*e*s les altres coses posades fo d*e*manat p*ar*aula a p*ar*aula e dix q*ue* no y sab pus.

Int*errogat* de p*ar*ent*ela* e c*etera* dix*it* non.

R72 En P*ere* d*e* Camp-redo*n*, t*estimoni*, jurà e fo d*e*manat [...] e dix q*ue* no y sab res sinó a[it]ta*n*t q*ue* oý dir *(al dit) a·n Castel*e*t q*ue* no *(avia) <cr*e*hia q*ue* agués> mal d'aq*ue*l creba*n*t q*ue* li avia feit p*e*ndre en R. Sanç.

R73 Ja*cme* Despuig, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él, t*estimoni*, sap per c*er*t e veé e oý e fo p*re*sent q*ue* en Castel*e*t, saig, volia peynorar en R*amon* Sanç, e q*ue*·l dit R*amon* Sanç dix a él q*ue* li daria f*er*mansa d*e* dret e q*ue* no·l peynoràs, q*ue* no li d*e*via res *(a·n P.C., saig) a aq*ue*l p*er* q*ui*·l peynorava e q*ue* iria dena*n*t la justíc*ia*.

Sobre tot*e*s les altres coses posad*e*s fo d*e*manat e dix q*ue* no y sab res sinó so q*ue* damu*n*t à dit. Int*errogat* d*e* p*ar*ent*ela* e c*etera* dix*it* non. --- /

F31v

R74 En B*ern*a*t* de Vayl-lòbregua, t*estimoni*, jurà e fo d*e*manat sobre tot*e*s les coses [posades] e dix q*ue* no y sab res, sinó aita*n*t q*ue* i dia <d*e* carn*e*stolt*e*s a ençà> no li m*em*bra q*ua*nt d*e* t*em*ps ha, q*ue* en Castel*e*t, saig, volia peynorar a·n R*amon* Sanç p*er*pu*n*t o espatl*e*res <o p[...]ates o no sab q*ua*l roba> q*ue* estav*en* en la p*er*txa d'aq*ue*l. E lo dit en Ramo*n* dix a aq*ue*l q*ue* no·l pey*n*oràs, q*ue* él iria dena*n*t la justíc*ia* e faria dret. E lo dit Cast*e*let dix q*ue* no se'n l*e*xaria, q*ue* manam*e*nt avia d*e* la justíc*ia* que·l peynoràs. E en açò ajustare*n*-se aq*uí* jens q*ui* li vedare*n*, q*ue* no y poch àls veer. Int*errogat* d*e* p*ar*ent*ela* [...] . --- /

F32r

R75 Aq*ue*sts t*estimonis* tragué na [Gui]l*e*mona, m*u*ler q*ue* fo d'*e*n Castelet saig, c*ontra* en R*amon* Sanç, p*erpunter*, a p*ro*var so*n* entenimen*t*. II id*us* madii.

R76 [...] p*erpunter*, t*estimoni*, jurà e dix que él, t*estimoni*, sap p*er* cert e veé e oý e fo p*resen*t q*ue* en Castelet, saig, <usa*n* de son ofici> volia peynorar en R. Sanç. E me*n*tre volia levar la peynora d*e* la p*er*txa, lo dit R. Sanç vedà-la-li a la I cap de la p*er*txa, e co*m* en l'altre cap de la p*er*txa volgués aq*ue*l peynorar, e s'exeq*uà* a pe*n*dre d*e* la p*er*txa I^na^ peynora, lo dit R. estant aq*ue*l Castelet exeq*ua*t d*e* t*er*ra, do*n*à I^na^ enpe*n*ta al dit Castel*e*t, p*er* la qual enpe*n*ta caech en t*er*ra lo dit Castel*e*t.

Sobre tot*es* l*es* altres coses posades en los articles e dix q*ue* [no y] sab [pus].

Ít*em* sobre les int*er*rogac*i*ons posad*es* p*er* la p*ar*t d*el* dit R*amon* fo d*e*manat, e dix q*ue* lo dit Castel*e*t dix q*ue* peynorava lo dit R*amon* a instància e d*e*manda d'un saig a q*ui* dehia q*ue* devia III sol*s*. Ít*em* fo d*e*manat si portav[a] lado*n*cs bastó real e dix que oc. Ít*em* fo d*e*manat si sab q*ue* asò feés lo dit R*amon* [...] e dix q*ue* hoc p*er* les raho*n*s que dit*es* ha.

Fo d*e*manat d'enemistat e amistat de la una p*ar*t o de l'altra e dix q*ue* no. Sobre tot*es* les altres coses posad*es* en l*es* int*er*rogac*i*ons e dix q*ue* no y sab p*us* sinó so q*ue* damu*n*t à dit.

Int*errogat* de p*arentela*, corrup*ció* e subor*nació* dix*it* non.

R77 En B*e*rtó Despo*n*t, t*estimoni*, jurà e dix *(en tot*es* coses) q*ue* él, t*estimoni*, sap p*er* c*er*t e veé, oý e fo p*resen*t, q*ue* en Castel*e*t, saig, a instància e d*e*manda d'u*n* altre saig de la cort <q*ui* aq*uí* er*a*, lo no*m* d*el* qual no li m*em*bra> q*ue* d'aq*ue*l en R*amon* se clamava d*e* III sol*s* q*ue* dehia que li d*e*via, e <usa*n* de so*n* ofici> volia peynorar en R*amon* Sanç, p*erpunter,* rob*es* d*el* obrador seu, so és sab*e*r, p*erpunts* o espatleres q*ui* ere*n* en la pertxa d*e*vés la plaça d*e*ls Scriva*n*s. E lo dit Ramo*n* Sanç p*er* II o p*er* III vegad*es* veda*n* a aq*ue*l en Castel*e*t q*ue* no p*r*engués la peynora, <enpengué> aq*ue*l cascu*n*a vegada ab l*es* ma*n*s ê·l cors <*(aq*ue*l), so és ê·l pits> e e*n*aprés, co*m* lo dit Castel*e*t altra vegada volgués *(aq*ue*l) pendre e peynorar la roba q*ui* estava en la pertxa *(d*enant) q*ui* és d*e*[nant la] casa d'*é*l, t*estimoni*, lo dit R. en co*n*tinent

vench corrén p*er* la taula, e co*m* lo dit Castel*et* s'exeq*uà*s d*e* t*er*ra alt a pendre la roba d*e* la p*er*[txa] [...] ab la ⁱⁿᵃ mà o ab abd*ue*s d'u*n* colp ê·l pits, d*el* qu[al] col[p] [lo dit] Castel*et* [en con]tine*n*t caech e do*n*à g[r]an colp en t*er*ra [...]. /

F32v Puis l*e*và's e [a]nà pe*n*dre lo dit R. Sanç al cab*e*ç e dix q*ue* iria [...] cort.

Fo d*e*manat p*er* manament de q*ui* peynorava lado*n*cs lo dit Castel*et* al dit R*amon*, e dix q*ue*·l dit Castel*et* d*e*hia lado*n*cs q*ue* p*er* manam*e*nt de la j[u]stíc*ia* lo peynorava. Fo d*e*manat a d*e*manda de q*ui* lo peynorava e dix q*ue* [a] dema*n*da d'u*n* s[aig] sego*n*s q*ue* dit ha. Ít*em* fo d*e*manat p*er* qual raho*n* er*a* lo d*e*ute e dix q*ue* oý dir a aq*ue*ls lado*n*cs q*ue* p*er* ⅢⅠ sols o p*er* Ⅰ cap*e*l q*ue* li d*e*via dar p*er* misatyes q*ue* li avia feits.

Sobre tots los [al]tres articles e int*er*rogac*i*ons p*er* la una e p*er* l'altra p*ar*t do*n*ats, fo d*e*manat e dix q*ue* no y sab p*us*, sinó so q*ue* damu*n*t à dit. Int*er*rogat de p*ar*ent*ela* corrup*ció*, subor*nació* dix*it* non.

R78 En G. d'Espígol, q*ui* està en la carrera d'*e*n G. Sc*ri*và, t*estimoni*, jurà e dix en tot*e*s coses e p*er* totes axí co*m* en Bertó Despont, t*estimoni* sobirà, co*n*corda*n*-se en totes coses al t*estimoni* d'aq*ue*l, jasia ço q*ue* p*er* altres p*ar*aules digés son t*estimoni*. Açò exceptat q*ue* <eyl>, t*estimoni*, no veé q*ue*·l dit R. Sanç enpe*n*gués lo dit Castel*et* sinó Ⅰⁿᵃ vegada ta*n* solame*n*t, e altra vegada qua*n* se mudà al alt*re* cap d*e* la pertxa, a la q*ua*l d*e*rrera vegada caech lo dit Castel*et* en t*er*ra. E açò exceptat q*ue* no sab si ere*n* ⅢⅢ o Ⅴ sols o Ⅰ cap*e*l d*e* la raho*n* p*er* q*uè* lo dit Castel*et* d*e*hia q*ue* peynorava.

Sobre tot*e*s les altres coses posad*e*s en los articles e int*er*rogac*i*ons fo d*e*manat p*ar*aula a p*ar*aula e dix q*ue* no y sab pus, sinó so q*ue* damu*n*t à dit. Int*er*rogat de p*ar*ent*ela* e c*etera* dix*it* non ---/

F33v

R79 Jacm*e* Tapiador, corredor, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él, t*estimoni*, sap p*er* c*er*t e veé e fo p*r*esen*t* la vesp*ra* d*e* Rams p*rim*er passat, ve*n*c él, t*estimoni*, a casa d'*e*n Cast*e*let sai[g] e lado*n*cs él oý lo dit Cast*e*let p*ar*lar co*m* a horat e deh[ia]:

—«Sia cort, no [...] [p]eynorat, anem d*e*nant en P. d*e* Libià e si tort m'av*e*ts feit, vey[a]-ho».

Dix encara q*ue* él, t*estimoni*, oý dir en aq*ue*les p*ar*aules q*ue* deÿa m*e*is d*e* sen, q*ue* nom*e*nava R*amon* p*er*punt*er*.

Encara dix q*ue* él, t*estimoni*, ladon*c*s fo p*rese*nt q*ue* I barb*e*r li raé lo cap. E él, t*estimoni*, ladoncs, aidà'l a d*e*spuylar; e q*ua*n fo d*e*spullat guardare*n* lo cors e veere*n* I^na^ gra*n* blavura b*e*n de longària d'*u*n palm, en la I costat, no sab qual. E en la miga nit d*e*l dit dia morí lo dit Cast*e*let. Fo d*e*manat si sap p*er* q*ui*yna malaltia morí e dix q*ue* no.

Sobre tot*es* les altres coses posad*es* en los articles e interrogac*i*ons fo d*e*manat e dix q*ue* no y sab p*us*. Int*errogat* d*e* p*a*rent*ela*, corrup*ció* e subor*nació* dix*it* non.

R80 En B*ernat* Saporta, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él, t*estimoni* sap p*er* c*er*t e veé e fo p*rese*nt q*ue* Castel*e*t, saig, jahia ê·l lit malalt. E tenia I pegat *(ê·l) <en la I> costat, no s[a]b q*ua*l. E lo dit Castel*e*t ladon*c*s dix a él, t*estimoni*, q*ue*·l d*e*sligàs, co*m* agués ligad*es* les ma*n*s e·ls peus al lit, e q*ue* li levàs la I d*e* dues flassad*es* q*ue* tenia d[a]mu*n*t; e açò li dix ab sen. E él, t*estimoni*, *(de) féu-ho en contine*n*t, <e descalsà'l e d*e*spulà'l, e veé q*ue* tenia I pegat en la I costat>; e enaprés oý él dir al dit en Castel*e*t q*ue*·l bacalar <retaylat> R. Sanç, p*erpunter*, li avia feit aq*ue*l colp d*e*l costat, e q*ue* per aq*ue*l colp mort [...], q*ue* dep*ús* aq*ue*l colp *(avia) ac p*res* no fo a dret; q*ue* dep*ús* aq*ue*l colp ac p*res*, avia dupte q*ue* li fos feit alcu*n* ajustame*n*t ê·l cors, p*erquè* c*re*hia q*ue* moriria d'aq*ue*l colp. E enap*rés* en lo disapt*e* a vesp*re* següent, él, t*estimoni*, ve*n*c a casa d*e*l dit Castel*e*t e me*n*tre er*a* en man*e*ra q*ue* estava en obte d*e* mort, d*e*hia lo dit Castel*e*t:

—«Lo [...] m'à mort!»

E açò dix molt*es* vegad*es* mas no nom*e*nava d*e* q[u]i o d*e*h[ia]. Encara dix q*ue* él, t*estimoni*, veé e fo p*rese*nt q*ue* lo dit Castel*e*t morí [...]. --- /

F34r

R81 R*amon*, saig, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él, t*estimoni*, oý dir a·n Cast*e*let saig aq*ue*l <dia> en lo q*ua*l él, t*estimoni*, oý dir q*u·e*n R. Sanç avia vedada peynora al dit Cast*e*let, q*ue* lo muscl*e* li faÿa mal, e él, t*estimoni*, dix-li q*ue*·l se [f]eés estirar o q*ue* s'i posàs estopada [...] fort e [...]. E enap*rés* la vesp*ra* d*e*l Ram, él, t*estimoni*, fo en casa d*e*l dit Cast*e*let, on yahia aq*ue*l Cast*e*let malalte e exit d*e*l sen e p*ar*lav[a] e d*e*hia:

—«Testimo*n*is, t*estimonis*, R*amon* p*erpunter* m'à mort! [...]». E açò dix molt*es* vegad*es*.

Encara dix q*ue* ap*rés* la mort d*e*l dit Cast*e*let él, t*estimoni*, ab d'altres, baynà aq*ue*l e veé q*ue*·l dit Cast*e*let avia I^na^ gra*n*

blavura ê·l costat <dret> de la largària d'un palm e <podia aver> una mà d'ample, sobre la qual *(tenia) <avia [...]> ı pegat.

Sobre totes les altres coses posades fo demanat e dix que no [y] sab pus sinó so que damunt à dit. Interrogat de parentela e cetera dixit non. --- /

F35r

R82 Aquests tes[ti]monis tragué en Bernat Paul de Narbona, sabater, per si e sa muler na Maria, contra [...] a provar son enteniment [...].

R83 Exemén Lòpiz, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, [s]ap per cert e veé e oý e fo present qu·en G. cridà [...] injuriosament cridà e dix contra Bernat Paul de Narbona, sabater, per moltes de vegades en la pas[...] en lo censal d'aquel, lo qual ha en Roteros, «bacalar, r[en]egat, fals, <traÿdor>», volén aquel ferir ab ı pal. E·ncara dix que él, testimoni, sap per cert e veé e oý e fo present [que·l] dit G. injuriosament dix e cridà contra na Maria, muler [del dit] Bernat Paul «puta corred[i]ça» per mol[tes] vegades.

Fo demanat de temps e dix que aquesta setmana primera passada, [del] dia no és menbrat. Fo demanat d'ora e dix que entre tèrcia e mig dia.

Fo demanat qui hi eren presents [e dix que] Maria Eximèniz e dona Balaguera e na Guillem<ona>, muler d'en [...].

R84 Balaguera d'en A. Forner, testimoni, jurà e dix que divendres [...] dins casa sua, qui és prop casa d'en Bernat Paul de Narbona, a Roteros, oý que en G. cridà, qui aquí era, dehia contra na Maria, muler d'en Bernat Paul <ja dit>, ab la qual se contenia e·s baralava, «bagassa òrrea, corrediça» per moltes de vegades.

Fo demanada de loch e dix que denant casa d'aquels en Roteros. Fo demanat*[da] d'ora e dix que entre tèrcia e mig dia.

Fo demanat*[da] qui hi fo present e dix que n·o ssab, que no fo present a la barayla, mas oÿa aquel baralar de casa sua on era.

Fo demanada com sab ela, testimoni, que aquels baralans fossen la dita Maria e el dit G., e dix que per so com ela, testimoni, és vehina e privada d'aquels, e [conex] aquels en la paraula.

Interrogada de parentela e cetera dixit non.

R85 Maria Eximèniz, testimoni, jurà e dix en totes coses e per totes axí com Exemén Lòpiz, testimoni sobirà, açò exceptat que ela, testimoni, no veé tenir lo bastó al dit G. ni que·n requerís aquel Bernat Paul [ni] oý que aquel apelàs sinó tan solament «bacalar», e a la dita muler sua «bagassa corrediça» moltes vegades. /

F37r

R86 Aquests testimonis foren reebuts per la justícia sobre la denunciació a él feita per en [...] de V[i]lanova contra Salamó Abinceyt, juheu, qui pres és, a provar les coses contra aquel posades [en la dita] denunciació. VIIº idus junii.

R87 N'Ermessén [...] testimoni, jurà e dix que ela, testimoni, [era] en casa de dona Toda [...], muler que fo d'en Dalmau de Vilanova [...] que en I dia <de dicmenye> en lo mes d'abril primer passat [...] menyava en la dita casa denant la dita dona Toda en una altr[a] taula, [...] ab Jacmet, fil de la dita dona. E mentre [men]yaven, so és saber [...] moltó cuyt ab sebes e ab salsa en oylla del dit menyar [...] son fil [ja] dit e ela, testimoni, vench primerament odi de gitar per la bocha a la [di]ta dona [...] e gità molt per bocha del menyar ja dit que avia menyat [...]. E enaprés mentre la dita dona git[av]a, venc odi de gitar a ela, [...] que la sanc n'exia per la bocha; e enaprés que lo dit Jacmet hagués menyada Iª [po]cha de la carn del dit servo, a ora tarda, so és [...] ans d'ora nona, lo dit Jacmet ac odi de gitar e gità per bocha, e so que gitava era tot blau, e durà lo dit gitar d'aquel [...] <tro el> [...] subsegüent tro mig dia, e estech totavia estamordit tro el dit dia de diluns a ora de mig dia. Encara dix que la dita dona lo diluns ach dolor quaix a rràbia ê·l cor e cridava:

—«Déus, ajuda! Déus, ajuda!»

E anava com a enrabiada per la casa en camissa. Encara dix que·l dit dia de dicme[n]ye con aguerem menyat del dit menyar, en Salamó Abinceyt, juheu, venc e entrà en casa de la dita dona moltes e moltes de vegades. E la sarraÿna de casa, qui à nom Fàtima, dehia al dit Salamó en la cara que él o avia feit, e que él avia meses metzines en la oylla on s'era adobat lo menyar. E lo dit Salamó perdia la color e la cara tornava-li morta mentre la dita sarrahina li dehia les dites paraules, les quals paraules li dix encara II vegades, e lo dit [...] a aqueles paraules e dehia que Déus o sabia.

Fo demanada [...] ésser est[a]des meses en aquela oylla en la qual s'era [....]. --- /

F37v [...] regonegueren que per aquel menyar avien eles aquel mal eleix. [...] entre groch e vermel, mas la mayor força era groch, e guardaren aitanbé en les solales de la dita oylla e veeren aquí ajustament ⁱⁿᵃ popeyla, [...] la qual no·s tenia, ans se partia axí com a salsa; e dona Maria Garcés posà-ho en ⁱⁿᵃ fuyla de malva marina e trametteren-ho per mostra a·n Vives, metye, per na Johana, nodriça d'en Esplugues. E la dita na Johana portà-ho a·n Vives, e segons que la dita Johana reconta, dix que·l dit en Vives dehia que allò era reyalgar. E·ncara dix que ladoncs dementre les dites coses foren axí com dit ha, lo dit Salamó entrava e exia en casa de la dita dona.

Fo demana[da] [si era fama] e dita de les jens e del vehinat de la dita casa de dona Toda que·l dit [Salamó agués meses]
F38r [m]etzines en la dita oylla, e dix que hoc. Encara dix que [...] / sarraÿna de la dita casa, que dementre [...] la dita [sarraÿna] cuynava e aparelava lo dit meny[ar] estant la ola ab la carn sobre·l foch, que·l dit Salamó ere vengut per lo matí a casa e e[n]trà dins la cuyna e demanà a la dita sarraÿna què hi adobava hom de menyar, e que la dita sarraÿna l[i] respòs que carn ab cebes e ab salsa. E sobre açò lo dit Salamó levà la cobertora de sobre la oylla e guardà dins en la oylla e dix que poca salssa hi avia; e la [dita] sarraÿna [di]x-li que sí avia [...] mas no y avia gayre safrà, que la dona no se'n aaltava. Que sobre açò la dita sar[raÿ]na s'ere exida de la cuyna e ere entrada ê·l palau dresar lo lit, e lo dit Salamó romàs en la dita [cu]yna <ensems ab Asmet, moratel de la casa, e con lo dit Asmet a demanda de la dita sarraÿna portàs la granera al palau> e quan tornà *(la dita sarraÿna) <lo dit Asmet> sentia sonar e menegar sobre la olla la cobertora, e entrà dins la dita [cu]yna [e v]eé lo dit Salamó.

E aquestes paraules oý ela, testimoni, dir al dit Asmet [...], e enaprés que lo dit Salamó s'era exit de la casa. Fo demanada si [...] qual ora del dia ere entrat lo dit Salamó en la dita cuyna [...] la dita dona e ela, testimoni, eren [en m]issa. --- /

R88 Na Maria Torres, testimoni, jurà e dix que aquest dicmenge primer passat ac ı mes o v setmanes, segons que ela, testimoni, creu, dona Toda Pèriz, muler que fo d'en Dalmau de Vilanova, tramés a ela, testimoni, e a sa filla e a

sa co*n*payna I^na^ escud*e*lla de vianda, so és sab*e*r, de ca[r]*n* <d*e* moltó> ab [...] ab salsa e ab sebe*s*, del qual me*n*jar me*n*yà ela, t*estimoni*, e T*er*esa, fila sua e Mília [co]sina sua e II néts se*us*, fils poq*ue*ts d*e* la dita T*er*esa. E en continent a ela, t*estimoni*, féu gra*n* m[a]l lo cor e come*n*sare*n*-li a t*re*molar les came*s* e les ma*n*s, e vench-li gra*n* odi e vo[le]*n*tat d*e* gitar e gità tot lo me*n*yar p*er* la boca, e encara més d*e* so q*ue* [t]enia [...]. E enap*rés* a les dite*s* fila sua e sa cosina e a sos [...] vench-los aq*ue*l odi d*e* gitar p*er* la boca, e gitare*n* tots so q*ue* avien [...] tots estamordits e a hobte d*e* mort t*ro* lo dilu*n*s. [...] ni ajudar los uns als a[l]tres [...].

F38v E ap*rés* la dita [...] / [...] aq*ue*l ni q*ui*yn menyar los avie tra*m*és la dita dona Toda, e anà a casa de la dita dona Toda e d*e*manà a ela q*ui*yn me*n*yar er*e* aq*ue*l q*ue*·ls avia tramés q*ue* tot o avie*n* gitat e estave*n* ela e sa mare e sos fils a obte d*e* morir. E veé aq*ue*la dona T[oda] e n'Erm*e*sén de Vilanova e Jacm*e*t, fil d'*e*n Dalmau de Vilanova, e l*e*s altres [com]paynes d*e* casa sua, q*ue*·s playnie*n* d*e* la dita malaltia e anave*n* com a rrab[i]osos p*er* casa, e dehie*n* a aq*ue*la T*er*esa q*ue* aq*ue*l mal me*n*yar m*e*teix avie*n* ele*s* me*n*yat. E [...] oý dir ela, t*estimoni,* a la dita T*er*esa fila sua.

Fo d*e*mana[da] si sab ni si c*re*u q*ue*·l [dit] me*n*yar fos estat m*e*[tz]inat, e dix q*ue* [...] mas ha oÿt dir a les jens e a l*e*s compaynes d*e* casa del dit en [Dalmau de Vilanova] q*ue* Salamó Abi*n*ceyt avia gitat realgar e arge*n*t viu en la [olla], e axí és fama d*e*l vehinat p*ro*p de la dita casa [e] és fama en la vila. —

R89 T*er*esa, fila d*e* na M*aria* d*e* Torres, t*estimoni*, jurà e dix en tot*e*s coses e p*er* tot*e*s [axí co*m*] na M*aria* Torres, mar*e* sua ja dita, t*estimoni* sobirana. Açò enadit q*ue* ela, t*estimoni*, anà a casa d*e* la dita dona Toda p*er* saber q*ui*yn me*n*yar er*a* aq*ue*l q*ue*·ls avia tram*é*s q*ue* tot l'avie*n* gitat. E açò enadit q*ue* a ela, t*estimoni*, ense*m*blame*n*t tre[mo]lava tota <p*er* lo mal q*ue* ssentia p*er* lo dit me*n*yar sego*n*s q*ue* cr*e*u> d*ep*ús ac me*n*yat d*e*l dit me*n*yar. E açò enadit q*ue* ela [...] veé q*ue* la dita do*n*a Toda avia lo dit mal d*e* gitar e so*n* fil Jacm*e*t e na Erm*e*ssén d*e* Vilanova e anave*n* co*m* a [r]abioses p*er* casa. E açò [en]adit q*ue* ela, t*estimoni*, oý dir al dit Salamó q*ue* en Viv*e*s avia dit q*ue* alò q*ue* hom avia t*ro*bat en la oll[a] on s'era adobat lo dit me*n*yar, la q*ua*l cosa li fo demostrat en I^na^

ful[a] p*er* la nodriça d'*e*n Esplugues, er*a* realgar e argent viu ---/.

F39r

R90 --- M*aria* Garcia, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* ela, t*estimoni,* aq*ue*l dia de dicme*n*ye d*e*m[à] aurà V setman*e*s que s'*er*a [...] q*ua*resma, ela, t*estimoni*, entrà en casa de dona Toda P*èr*i[z] e d*e* Ja[cm]*e*t, fil seu, e t*ro*bà e veé que la dita do*n*a Toda e lo dit Jacm*e*t e na Erm*e*ssén d*e* Vilanova gitave*n* fortme*n*t p*er* la bocha p*er* rahó cor d*e*hien q*ue* metzin*e*s los avie*n* dad*e*s, q*ue* l*e*s avie*n* m*e*ses en la oyla d*e*l me*n*yar q*ue* apelave*n*; e lado*n*cs ela, t*estimoni*, veé q*ue* la fila d*e* la dita dona Toda, mul*e*r d'*e*n Sarrià, tenia <en> r^na^ fu[yla] [...] dehia que ere*n* metzin*e*s q*ue* avien t*ro*bat en la oylla, la q*ua*l cosa er*a* de color gro[ch], e oý dir lado*n*cs a I m*e*tge gros e gra*n*, lo q*ua*l cr*e*ie q*ue* à nom maestre [...] e aq*ue*ls q*ui* aq*uí* ere*n* q*ue* aq*ue*la cosa [e]r*e* realguar; e veé q*ue* lado*n*cs lo dit m*e*tye [...]. Encara dix q*ue* la sarraÿna d*e* casa d*e* la dita do*n*a, dena*n*t tots d*e*h[ia] a·n Salamó [Abinceyt, ju]h*e*u, q*ue* a[q*ue*l] trufà fals o avia feit; e lo dit juh*eu* no li responia res, ans tornava mort e p*er*dia la color en la cara. Encara dix q*ue* ela, t*estimoni*, oý dir a Ham*e*t, morat*e*l de la dita casa, q*ue* com él portàs r^na^ gran*e*ra a la dita mora qui er*e* ê·l palau *(e tornà's a la cuyna), veé qu*e*·l dit Salamó obrí la bossa e no sab q*uè* se'n tragué, e co*m* él tornà d*e*l palau e se'n tornava en la cuyna *(<oý>) *(veé q*ue*·l dit Salamó) brogit de la cob*e*rtora q*ue* féu sobre la oylla; e lo dit morat*e*l li avia d*e*manat q*uè* hi [avia] guardat en la oylla, e lo dit Salamó respòs-li q*ue* poch safrà avia en la olla, q*ue* lo dit morat*e*l li dix q*ue* la dona no s'aaltava d*e* safrà.

Fo demanada si és fama de les jens e d*e*l vehinat q*ue* lo dit Salamó gitàs l*e*s metzin*e*s en la olla d*e*l [m]e*n*yar que s'aparelava en la dita cas[a] e dix q*ue* hoc.

Int*errogat* de p*ar*ent*ela* e c*etera* dix*it* non. /

F39v

R91 Toda Martí*n*ez, t*estimoni*, jurà e dix en tot*e*s cos*e*s [axí com] na M*aria* Garcia, t*estimoni* sobirana, co*n*cordan-se en tot*e*s coses al t*estimoni* d'aq*ue*la. Açò exceptat q*ue* ela, t*estimoni*, no oý dir a la dita sarraÿna en p*re*sència e audiència d*e*l dit Salamó l*e*s dit*e*s p*ar*aul*e*s; e açò exceptat q*ue* no oý dir al dit morat*e*l qu*e*·l dit Salamó obrís la boça ni que·n tragués res. Fo d*e*manada si lo dit *(juh*e*u) Salamó estava ab la cara morta e la color mudada lado*n*cs, e dix q*ue* hoc. ---

R92 Abrafim [...] Vives, t*estimoni*, jurà e fo demanat sobre l*e*s cos*e*s posad*e*s en la [d]ita d*e*nunciac*i*ó e dix q*ue* no y sab res.

Fo demanat *(él si sab) si és fama p[ú]blica en la vila ni ê·l vehinat seu en la juh*e*ria, q*ue* Salamó Abi*n*ceyt m*e*tés m*e*tzin*e*s en ɪ^na^ ola on s'ap*ar*elava e·s coÿa q*uè* menyar a casa <q*ue* fo> d'*e*n Dalmau d*e* Vilanova, q*ue* p*er* aq*ue*les m*e*tzin*e*s vi*n*guese*n* a obte d*e* mort la m*u*ler q*ue* fo d*e* aq*ue*l en Dalmau ni Jacm*e*t son fil, e dix q*ue* no n'oý res ni·*n* sab res *(mas c*er*tame*n*t à oÿt dir). --- /

F40r ---

R93 Sanxo Loarre, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él, t*estimoni*, sap p*er* c*er*t e [...] sego*n*s q*ue* c*re*u, no li m*em*bra d*e* t*em*ps, mas b*e*n [...]

F40v / [...] en casa q*ue* fo d'*e*n Dalmau d*e* Vilanova, p*er* so co*n* avia oÿt dir q*ue* la d[it]a na Toda, m*u*ler q*ue* fo d*e*l dit en Dalmau, er*e* fo[rt] cuytad[a]; e co*m* él t*estimoni*, fo en la dita casa [veé que la dita] do*n*a jahia ê·l lit malalta e cuytada, e la dita do*n*a dix a él, t*estimoni*, q*ue* avia gitat p*er* boca. E enap*ré*s él, t*estimoni*, veé q*ue* avia en ɪ^na^ fuylla, la q*ua*l tenia na M*aria* Garcés, ɪ^na^ cosa, so és, ajustame*n*t, la q*ual* sego*n*s q*ue*·ls metyes d*e*hien er*e* realgar; la q*ua*l cosa d*e*hie*n* aq*ue*ls de casa q*ue* a[v]ie*n* treita d*e* <la olla>, e q*ue* <ab> lo me*n*yar er*e* [...], q*ue* oý dir a la dita dona Toda q*ue* ela e los altres d*e* casa avie*n* me*n*yat d'aq*ue*l me*n*yar; e d*e*hia:

—[...] «Co*m* som adobats tots qua*n*ts som en casa!» E no sabi[en] q*ua*l traÿdor los volia matar.

Encara dix q*ue* lado*n*cs, él, t*estimoni*, oý dir a la sarrahina de casa q*ue* d*e*ment*re* er*e* ela en lo palau q*ue* dressava lo lit, ve*n*c a casa Sal[amó Abinceyt], juh*e*u, e d*e*manà on er*e* la dona e ela dix-li q*ue* a missa er*e*; q*ue* [...] lo dit juh*e*u er*e* entrat en la cuyna, e d*e*manà q*uè* adobave*n* d*e* me*n*yar. [...] oÿda *(d*e*s)cobrir la olla ment*re* ela v[e]nia d*e*l palau e [v]olia entrar en la cuyna.

Fo d*e*manat si és fama de les [j]ens en V[a]lènc*ia* ni ê·l vehinat d*e* les dit*e*s cas[e]s q*ue* lo dit Salamó, juh*e*u, m*e*tés m*e*tzin*e*s en la ola on s'adobava d*e* menjar [en] la dita casa, e dix q*ue* [a]xí o oý dir a aq*ue*ls d*e* la dita casa e a molt*e*s [altres per]son*e*s [qui] ere*n* aq*uí* venguts a la dita casa, on avia ent*re* hòme*n*s e fembres b*e*n [...] p*er*son*e*s q*ui* entrave*n* e exie*n* ment*re* él, t*estimoni*, ere aq*uí*. Enp*er*ò d*e*fora casa no sab q*ue* sia fama d*e* les jens.

Sobre totes les altres coses posades fo demanat e dix que no y sab pus sinó so que damunt à dit. ---/

F42r

R94 Aquests testimonis tragué na Mar[c]hona, muler d'en Barceló, jover, contra na Escudera a provar son enteniment. VI° kalendas julii.

R95 Ferrer Sespuyades, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, sap per cert e veé, oý e fo present [que na] Escudera, muler d'en Escuder, avén noves e baralla ab na Marchona, muler d'en Barceló, apelà e dix contra aquela na Marchona públicament «bagassa» e alcunes altres injúries li dix, les quals bé no li menbren.

[Fo de]manat [de temps] [e dix] que ben à VIII dies. Fo demanat de loch e dix que denant casa de la dita na Marchona. Fo demanat qui hi fo present e dix que no li membra. Fo demanat d'ora e dix que en[tre] migdia e ora nona. Interogada de parentela corrupció e subornació dixit non. ---

R96 Na Elicssén, muler que fo d'en Bernat Porceyl, testimoni, jurà e dix que ela, testimoni, sap per cert, <oý>, [e fo present] que na [Escudera], muler d'en Scuder, avén noves e barayla ab Marchona, muler d'en Barcheló, la dita [na Escudera] [dix] a la dita na Marchona:

—«Bagassa, ve-te'n als clergues en mal guayn[...]». --- /

F42v

R97 --- Berenguer Tomàs, testimoni, jurà e dix en totes coses e per totes axí com P. [de Térmens] testimoni sobirà, concordan-se en totes coses al testimoni d'aquel, jasia ço que per altres paraules digués son testimoni; açò exceptat que él, testimoni, no donà I colp alcú en la lança [...] aquel Jacme, mas ajudà a partir la barayla.

Interrogat de parentela e cetera dixit non.

R98 Gerau de Roses, testimoni, jurà e dix en totes coses e per totes axí com [...] testimoni sobirà, concordan-se en totes coses al testimoni d'aquel, ja sia ço que per [altres paraules] digués son testimoni. Açò exc[eptat] que ans que·l dit requerimén [...] lo dit Jacme al dit Pericó, lo dit Pericó l'avi[a] ferit de pla <ê·l cors> ab lo coltel ê·l cors [...] lo dit Jacme anà a la lança e venc contra aquel e requerí'l-ne volén-lo ferir. --- /

F43r

R99 Aq*ue*sts t*estimonis* fore*n* reebuts [a] inst[ància] d'*e*n P. Texidor a p*ro*var q*ue* Alama*n*da, muler d'*e*n Be*r*tran [...] sia fembra pública e q*ue* so ffa d*e* molts axí co*m* a fembra pública. VIII id*us* julii.

En B*ere*nguer d*e* Ripol, not*ari* de Valènc*ia,* t*estimoni,* jurà e fo d*e*manat sobre totes les coses posad*e*s en los articles e dix q*ue* no y sab res. [...] a molts q*ue* la dita Alama*n*da és fembra q*ui* so à feit d*e* molts axí co*m* [a fembra] pública, e que és fama del*[s] vehi*n*s se*us* q*ue* so fa d*e* molts la dit Alama*n*da [axí com] a fe*m*bra pública.

R100 P. Balasch, t*estimoni,* jurà e dix en tot*e*s coses e p*er* tot*e*s axí co*m* Berenguer d*e* Ripoyl, t*estimoni* sobirà. Açò enadit q*ue* él, t*estimoni,* à oÿt dir a·n R. d'en Gra*us,* e a·n B. [...] e a·n Oliv*er* *(e als) q*ue* la dita Alama*n*da so faÿa d'*é*ls. ---

R101 R. [...]au t*estimoni,* jurà e dix q*ue* él t*estimoni* jagué <e à jagut> carnalme*n*t b*e*n ha I an e mig <a ensà> poc més o meyns, ab na Alama*n*da, mul*e*r d'*e*n Bertran, aragon*e*sa, q*ui* p*re*sa és, p*er* molt*e*s de vegad*e*s, mey*n*s [...] d*e*l testimo*n*i.

Fo d*e*manat e loch e dix q*ue* en casa de la dita na Alama*n*da, la q*ua*l està dena*n*t lo censal d'*e*n Ff*errer* d*e* Piera, en la Exerea d*e* Valènc*ia.*

Int*errogat* de p*ar*ente*la,* cor*upció,* subor*nació* [e c*etera*] di[xit] non.

R102 P*ere* Cap d*e* Foyl, testimo*n*i, jurà e dix en tot*e*s coses e p*er* totes aixís com en B*ere*ng*uer* d*e* Ripoyl, testimo*n*i sobirà, co*n*cordan-se en totes coses al t*estimoni* d'aq*ue*l, jassia asò q*ue* p*er* altres p*ar*aules digu*é*s son t*estimoni.* Açò [en]adit q*ue* él, t*estimoni,* jagué carnalme*n*t ab la dita na Alama*n*da aq*ue*sta quaresma p*ri*m*e*ra passada, [per] molt*e*s de ve[gades] [...].

Int*errogat* d*e* p*ar*ente*la* e c*etera,* dix*it* non. --- /

F44r

R103 --- En P*ere* d*e* Ripol, t*estimoni,* jurà e dix q*ue* él jagué carnalme*n*t p*er* molt*e*s d*e* vegad*e*s ab Alama*n*da, q*ui* p*re*sa és, d*e*p*ús* aq*ue*la Alama*n*da fo fora d*e* casa d'*e*n Romaní, ans q*ue* aq*ue*la Alama*n*da agués marit. E à oÿt dir enap*ré*s a molts q*ue* dep*ús* [...] so à feit d*e* molts.

Int*errogat* d*e* p*ar*ente*la* e c*etera* dix*it* non. ---

R104 Aq*ue*sts t*estimonis* tragué en P*ere* Salamó, tend*er,* c*ontra* na Erm*e*ssén, tend*e*ra, a p*ro*var son entenime*n*t. III id*us* julii.

R105 Berenguer Desmàs, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, sap per cert e veé, oý e fo present, que na Erm[es]sén, tendera, apelà e dix contra en <P.> Salamó públicament denant molts, avén [b]arayla entre éls, injuriosament «pix curt», «renegat» *(dues) III vegades o pus.

Interrogat de tempore e dix que ben à V dies. Interrogat de loco e dix que de prop casa d'en B. d'Areyns en la carrera pública. Fo demanat qui hi fo present, e dix que·l dit en B. d'Areyns e mercaders de casa de na Barcelona e en Bertó Cobertorer e d'altres mol[ts] e fembres moltes del vehina[t].

Interrogat de parentela e cetera dixit non. — /

F44v

R106 — Na Ramona, muler d'en G. Desalfores, testimoni, jurà e fo demanada sobre totes les coses posades en los articles paraula a paraula e dix que no y sab res ni viu res.

Interogada de parentela, corupció e subornació dixit non. Et hodio vel amore, amicisia vel inamicisia dixit no[n].

F44v

R107 Na Maria de Balaguer, testimoni, jurà e fo demanada sobre totes les coses posades [en los] articles paraula a paraula, e dix en totes coses e per totes així com Guillamona, muler d'en Pere Alet, testimoni sobirana. Asò exceptat que no li oý dir «pix curt». Corrupció, subornació dixit non.

R108 Na Simoneta, testimoni, jurà e fo demanada sobre totes les coses [p]osades en los articles paraula a paraula, e dix que no y sab res, sinó aytant que ela, testimoni, oý d[ir] e fo present que na Ermesén, tendera, cridà e dix contra lo dit P. Salamó <«batejat»>, «barba merdosa» [...].

Interogada de parentela e cetera dixit non. — /

F45r

R109 Aquests testimonis tragué na Ermessén, tendera, contra Pere Salamó, a provar son enteniment. IIIº idus julii.

R110 En Berenguer Desmàs, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, sap per cert e veé, oý, e fo present que en P. Salamó dix e apelà contra na Ermessén, tendera, avén barayla [...], públicament denant molts, II vegades «putanaça». [Fo demanada de] temps e dix que ben à V dies.

R111 Na Bonsolaç, testimoni, jurà e dix que ela, testimoni, sap per cert e veé, oý e fo present que en P. Salamó avén noves e baraylla ab na Ermessén, tendera, [...] apelà aquela

injuriosa[me]*n*t e públicame*n*t de*n*ant molts «bagassa òrrea, putana <m*er*dosa>, cul d*e* miyno*n*s».

Int*erogada* de p*ar*ent*ela* e c*etera* dix*it* non. Fo d*e*manada d*e* t*em*ps e dix q*ue* ben à v [o] vi dies. Fo d*e*manada q*ui* hi fo p*rese*nt e dix q*ue* en B*ere*ng*ue*r Desmàs e en Bertó P*er*pu*nter* e so*n* frar*e* e d'al[...]. Fo d*e*manada de dia e d'ora e dix q*ue* disabte a ora de vesp*re*s.

Int*errogada* de p*ar*ent*ela*, corrupc*ió* e c*etera* dix*it* non.

R112 Na Elicss[én], mul*er* d'*e*n Ramo*n* Baça, testimo*n*i, jurà e dix en tot*es* coses e p*er* tot*es* així com na Bonsolaç, t*estimoni* sob[ira]na, concorda*n*-se en totes coses al t*estimoni* d'aq*ue*la, jassia asò q*ue* p*er* alt*res* p*ar*aules digués son t*estimoni*. Asò ex[ep]tat q*ue* ela t*estimoni,* és germana d*e* la dita Ermessé*n,* tend*era*, e q*ue* l*es* dit*es* injúries fore*n* dit*es* b[e]n à v setman*es* poc m*és* o mey*n*s.

Cor*rupció*, subor*nació*, hodio v*el* amore, dix*it* non. Fo d*e*manada d*e* dia e dix q*ue* no li me*m*bra. Int*errogada* d'ora e dix q*ue* ent*re* ora nona e sey*n* [...]. --- /

F45v

R113 Aq*ue*sts t*estimonis* tragué en G. Tend*er*, a p*ro*var son entenime*n*t sobre la p*ro*posic*ió* e p*ro*testac*ió* p*er* él feita en d*e*fensió de si. vi° kal*endas* augu*sti*.

R114 [...] jurà e dix q*ue* d*e*mentre él, t*estimoni*, [...] fo p*re*s en la cort [de València] veé, oý e fo p*rese*nt q*ue* i dia i p*re*s q*ui* ere di*n*s en la cort soltà e jaq*uí* de la p*re*só p*er* volentat sua <Do*mingo* Em*e*rich>, lo q*ua*l p*re*s hi er*e* p*er* raho*n* d*e* roba q*ue* dehie*n* q*ue* avia [enbla]da. [E ena]p*ré*s altre dia isq*ué* e escapà d*e* la p*re*só i altre p*re*s, lo qual er*e* p*er* raho*n* de roba q*ue* dehie*n* q*ue* avia enblada, lo qual avia jaq*ui*t exir d*e* la casa d*e* la p*re*só a poar aygua en la [s]ala, e trencà lo cànter ple*n* d'aigua en mig d*el* portal [e fo]gí-sse'n de la cort.

Encara dix q*ue* sap p*er* cer*t* e veé, oý e fo p*rese*nt landon*cs* q*u·en* G. [T]end*er* se baraylà e·s cont[e]né ab aq*ue*l en Do*mingo* d*e*ls dits p*rese*s q*ue* li ere*n* escapats, e tolch-li l*es* cla*us* q*ue* tenia d*e* les port*es* de la p*re*só, e gità'l d*e* la cort, q*ue* no volia [que] hi estigués ab él p*er* guarda e *(mès). Encara dix q*ue* sap p*er* cer*t* e veé, oý e fo p*rese*nt [que·l] dit G. Tend*er* mès per guarda e p*er* clav*er* d*e*ls p*rese*s de la cort e de l*es* port*es* en la dita carcel*e*ria q*ui* p*er* él e ab *é*l end*e*semps guardàs los p*rese*s e tingués l*es* cla*us* de la dita p*re*só en Joh*an* Sart*re*, lo q*ua*l Joh*an* estech aq*uí* p*er* guarda

dels preses e per claver de les portes per alcun temps, no li membra [q]uant de temps.

Encara dix que sap per cert e veé, oý e fo present qu·en Jacme de Borya dix e manà a·n G. Tender que gitàs de la dita carceleria aquel Johan [...] que tornàs per aquel Domingo Emerich per guarda e per carceler en conpaynia d'aquel en G. E lo dit G. Tender dix que no o faria él ni volia que·l dit Domingo h[i] tornàs, que los preses ne lexava anar. E axí contra volentat d'a[quel] en G., lo dit en Jacme de Borya <gità de la carceleria lo dit Johan e> mès e tornà aquel Domingo en la carceler[ia] ja dita per guarda dels pres[e]s <de la [c]asa> e de la dita [p]resó e que tingués les claus de les portes [de] la dita presó.

Fo demana[t] com sab les dites coses e dix que per so com o veé, e y fo present.

F46r

R115 Ferran Garcia, *testimoni*, jurà e fo demanat sobre totes les coses posades e dix que no y sab res sinó aitant que com él fos pres en la presó de la cort de València, veé que G. Tender e Domingo Emerich se contenien e·s baralaven entre éls en la casa de la cort, per rahon d'un pres que era fuyt al dit Domingo; e sobre açò lo dit Domingo isqué de la cort e jaquí les claus e anà-se'n. Puis enaprés veé que aquel G. [mès] per compayn seu en la carceleria de la cort en Johan Sartre, e que·l [...] al dit G. Tender que tornàs en la cort aquel Domingo per guardar los pre[ses] [...] les claus de la cort, e aquel en G. no o volia consentir [...]. Johan s'isqué de la cort e lo dit Domingo tornà per guardar los preses [...]

Interrogat de parentela e cetera dixit non. /

TESTIMONIS. NÚM. DE SÈRIE: 1 TER
ANY 1280-1281

F10r

R116 Aquests testimonis tragué na Elicsén de Godoi c*ontra* en P*ere* V*er*deg*uer*, a p*ro*var son entenime*n*t sobre la excepc*ió* p*er* ela posada. XVII kal*enda*s febr*uar*ii.

En R*amon* d*e* Sal*e*s, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* I^na^ <nit> dement*re* lo seynor rey fo en la ost d*e* Balag*uer*, no li m*em*bra q*ua*l m*e*s ni q*ua*l setmana o dia, gra*n* ora d*e* nit, co*m* él, t*estimoni*, se fos ya colguat, [...] p*er* misatyes d*e* casa d*el* t*estimoni*, no li m*em*bra q*ua*ls, q*ue* na Elisén de Godoi avia am*e*nat e tenia a la porta de casa sua d*el* t*estimoni* P*ere* V*er*deg*uer*, lo q*ua*l d*e*[h]ia q*ue* era estat a la roba a traure de casa sua e [a] sa fila a traur*e* de casa, la q*ua*l se'n avie*n* m*e*nada. E él, t*estimoni*, en co*n*tinent manà e dix a I hom*e* d*e* casa sua, lo q*ua*l no li m*em*bra, mas c*re*u q*ue* fos en Gironel, e dix-li q*ue* menàs e m*e*tés aq*ue*l hom*e* en la p*re*só. E féu-ho segon*s* q*ue* a él dix enap*r*és lo dit missatye seu.

Sobre tot*e*s les alt*re*s coses posad*e*s fo d*e*manat e dix q*ue* no y sabia p*us*.

Int*errogat* de p*a*rent*ela* e c*etera* dix*it* non.

R117 En Giron*e*l, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* I^na^ nit, gra*n* ora d*e* nit, qua*n* lo seynor rey er*a* en la ost d*e* Balag*uer*, ve*n*c a casa d'*e*n Ramo*n* de Sal*e*s, tenent loch d*e* justíc*ia*, ab lo q*ua*l él t*estimoni* estava lado*n*cs e està d*e* p*rese*nt, e dix a él, t*estimoni*, q*ui* li obrí la porta, q*ue* digués al dit en R*amon* d*e* Sal*e*s q*ue* I hom*e* p*er* no*m* en P*ere* V*er*deg*uer*, lo q*ua*l ela tenia aq*uí* aq*ue*l, so és sab*e*r, del q*ua*l és pleit, vist p*er* él, t*estimoni*, a huyl a son t*estimoni* a f*er*, e lo q*ua*l veé lado*n*cs él, t*estimoni*, p*re*s e ligad*e*s l*e*s mans, era entrat p*er* I^na^ p*a*rra en casa sua, e avia jagut ab sa fila e avia treita roba de la

dita casa sua, e que o digués a la justícia què·n faria. E él, testimoni, dites les dites paraules al dit en Ramon de Sales de part d'aquela na Elisén, per manament del dit en Ramon de Sales menà lo dit P. Verdeguer a la presó de la cort, e mès aquel dins la dita presó.

Sobre les altres coses posades fo demanat e dix que no y sab pus. --- /

F12v

R118 Aquests testimonis tragué en P. Verdeguer contra na Elicsén de Godoi a provar son enteniment. VIIII kalendas november.

Domenyeta, muler que fo d'en Bernat Johan, testimoni, jurà, e fo demanada sobre les coses posades e dix que no y sab res, sinó aitant que con ela, testimoni, fos en casa sua, oý e sentí que na Elicsén [...] ere dins casa d'en P. Verdeguer ab altres hòmens. No veé enperò ela [...] Elicsén ni los dits hòmens, mas conech aquela na Elicsén en les paraules que [dehia].

Ramoneta, fila que fo d'en Johan de Benasch, testimoni, jurà e fo demanada sobre aqueles coses posades, e dix que no y sab res.

N'Armessén de Vilalba, testimoni, jurà e fo demanada sobre les coses posades en los articles e interrogacions, e dix que no y sab res sinó aitant que com ela, testimoni, fos en casa sua, oý e sentí que na Elissén de Godoi ere dins casa d'en P. Verdeguer, e hòmens que avia en lo terrat de la dita casa, los quals hi eren puyatz per Ima escaleta qui és damunt les cases on ela, testimoni, està. No veé emperò, ela, testimoni, aquela na Elissén ni los dits hòmens, mas conech aquels en les paraules que deÿen, los quals eren lo fil de na Godoi, qui venc contra ela e a la porta sua ab espaa treita e requerí a ela, testimoni.

Interrogada de tempore, dix que dimartz primer vinent aurà V setmanes, a ora del seyn ja sonat. Interrogada de parentela e cetera dixit non. --- /

F13r

R119 Aquests testimonis tragu[é] en Pere Michel a provar son enteniment. VII idus november.

Ramon Briça, barber, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, sap per cert que aquel cot que la justícia té emparat, lo qual és de xaló blau ab lúdria orlat, e ab mànegues <e ab pena de conils> e ab botons d'argent de cascuna part orlat ê·l pits, tenia e avia e vestia axí com a seu propri na Ermessén, muler d'en P. Michel.

Fo demanat [com o] sab, e dix que per so con o veé e y fo present. Interrogat de tempore e dix que ben à II ans e [...] ans a ençà. Interrogat de parentela, corrupció e subornació dixit non.

E fo mo[s]trat a él, testimoni, a huyl lo dit cot del qual és pleit, e dix que aquel era lo cot del qual él à feit testimoni. E la justícia enaprés manà deliurar lo dit cot al dit P. Michel, lo qual P. Michel promès tenir manifest e tornar en poder de la justícia [q]uan per él ne serà demanat o per preu d'aquel XX sols. /

F13v

R120 Aquests testimonis foren reebuts sobre la denunciació feita per A. Mercer, picador d'arròs, contra Nicim, juheu, qui pres és. XVI kalendas october.

Ramon Gili, testimoni, jurà e fo demanat sobre totes les coses posades e dix que no y sab res, sinó aitant que I dia dementre los juhe[us] faÿen les [...]ababiles, no sab qual dia, veé él, testimoni, e fo present que Nicim juheu, qui pres és, taylava canes en l'ort d'en Ramon Falconer, les quals avia comprades. E en açò veé aquí Bernat, fil d'en Berenguer d'Àger, forner del forn de la juheria, e dix a aquel Nicim:

—«E, malastruch, tant t'é sercat! No y a ort que no aya ser[cat per tu]».

E lo dit Nicim dix a aquel:

—«Si ací vingueses, ací·m trobares».

E en continent apartaren-se abdosos a Ina part e parl[a]ren entre éls en secret, e puis *(anaven-se'n) lo dit Nicim pagà VII diners per L canes a·n Matheu Ortolà del dit ort, e carregà's les canes e anava-sse'n. E dementre él se'n anava venc A. Mercer, batiat picador d'arròs, e cridà via fora e anà abrassar lo dit Nicim e près-lo e mès-lo en Ina casa, e tancà-l'i damunt ab lo forrelat de la porta, e puis envià per saigs qui·l se'n menaren pres a la cort.

Interrogat de parentela, corrupció e subornació, dixit non.

Fo demanat con sab les dites coses, e dix que per so com o veé e o oý e y fo present. Fo demanat com era él, testimoni, ê·l dit loch, e dix que per so con és vehí del dit loch. /

F16r

R121 --- Marchó d'Albero, car[n]icer, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, sap per cert e veé, oý e fo present que Michel Mercer avén noves e baraylla ab en R. Bernat, picher, e ab en G. Bernat, frare seu, apelà e dix contra cascun d'aquels «bacalars tra[ï]dors» per III vegades, e trasch colteyl <gran> o costaler

contra aq*ue*ls, ab los quals los req*ués*, e nafrà ab aq*ue*l d'u*n*a nafra ê·l cap al dit R. B*ern*a*t* e ab Ina p*é*ra d'altra nafra ê·l cap lo dit G. B*ern*a*t*, pich*er*. E enap*rés* co*n* ag*uer*en aq*ue*l luynat d*e* la barayla *(arrapà) e li agueses*n* aq*ue*ls tolt lo costal*er*, tornà c*ontra* éls e arrapà I colt*e*l a I hom*e* q*ue* aquí er*a* e req*uer*í aq*ue*ls ab lo colteyl treit, ab lo qual nafrà d'altra nafra ê·l cap lo dit R. B*ern*a*t*.

Fo d*e*manat d*e* loch e dix q*ue* al cap d*e*l pont d*e*ls Catal*an*s, devés <l'*e*spital d*e*> S*en*ta T*ri*nitat. Fo d*e*manat co*m* sab l*es* dit*es* coses, e dix q*ue* p*er* so co*m* o veé e y fo p*resen*t. Fo d*e*manat co*m* er*a* él, t*estimoni*, ê·l dit loc, e dix q*ue* en passa*n*t e ss'i er*a* aturat a la dita barayla, vine*n*t d'un ort d*e* porcs a co*m*prar.

Fo d*e*manat q*ui* hi fo p*resen*t e dix q*ue* obrers e manobres hi avia d*e*l dit po*n*t, e alt*res* jens lo nom d*e*ls quals no li m*em*bra. —

F17v

R122 — G. de Torrel*es*, t*estimoni*, jurà e dix q*ue* él, t*estimoni*, sap p*er* c*er*t e veé, oý e fo p*resen*t q*ue* en Mich*e*l M*er*cer ap*e*là e dix injuriosam*en*t e públicam*en*t denant molts a·n G. B*ern*a*t*, pich*er*, «bacallar traÿdor» p*er* IIII vegad*es*, e tragué colteyl o costal*er* gra*n* c*ontra* aq*ue*l, ab lo q*ua*l lo req*ués*.

Fo d*e*manat co*m* sab l*es* dit*es* coses, e dix q*ue* p*er* ço co*m* o veé e p*resen*t hi fo.

Fo d*e*manat co*m* er*a* él, t*estimoni*, ê·l dit loch, e dix q*ue* p*er* ço co*n* él, t*estimoni*, leva l*es* meal*es* a la porta d*e*l T*em*ple, e er*a* aquí ve*n*gut als pont*er*s.

Fo d*e*manat de loch, e dix q*ue* al cap d*e*l po*n*t d*e*ls Catal*an*s, là on obrave*n* p*rop* l'ort d'*e*n Merc*er*, q*ui* aq*uí* és, p*rop* la céq*ui*a q*ui* va al [R]eal d*e*l sey*n*or rey, ê·l qual loch obrave*n* lado*n*cs aq*ue*ls en R. B*ern*a*t* e G. B*ern*a*t*, pich*er*s, ab d'alt*res* en la obra d*e*l dit po*n*t.

Fo d*e*manat de t*em*ps, e dix q*ue* X o XII dies a l'*e*ntrada d*e*l mes d*e* noembre p*rim*er passat.

Fo d*e*manat q*ui* [hi] fo p*resen*t, e dix q*ue* en R. d*e* Rochafort e I carnic*er* e manobres e picap*é*res, lo nom d*e*ls quals no li m*em*bra. Encara dix q*ue* él, t*estimoni*, sap p*er* c*er*t e à vist e és estat p*resen*t q*ue*·l dit G. B*ern*a*t* p*re*nia d*e* log*uer* cascu*n* dia en la obra d*e*l dit po*n*t dels Catal*an*s II sol*s*. Fo d*e*manat co*m* o sab, e dix q*ue* p*er* ço co*m* o veé e p*resen*t hi fo. Encara dix q*ue* él, t*estimoni*, sab p*er* c*er*t e veé e fo p*resen*t q*ue*·l dit G. B*ern*a*t* cessà e à cessat d*e*l dit dia e t*em*ps q*ue* la dita barayla fo ent*rò* ara d*e* obrar en la dita obra e en

altres obres per rahon e occasió com fo nafrat. Emperò él, testimoni, no veé fer les nafres, mas [v]eé aquel nafrat aquí, e creu que aquí fos nafrat per lo dit Michel Mercer.

Fo demanat de dia e d'ora, e dix que dimercres a ora de vespres, en la entrada del mes de noembre primer passat. Sobre totes les altres coses posades fo demanat e dix que no y sap pus sinó ço que damunt à dit.

Interrogat de parentela e cetera, dixit non.

F18r

R123 --- G. de [...] moliner, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, sap per cert, veé, oý e fo present que en Michel Mercer avén noves e barayla ab en G. Bernat Picher e ab en Ramon Bernat Piquer, apelà e dix contra cascun d'aquels «bacalars traÿdors» una vegada, e tragué coltel gran contra aquels qui eren e obraven en la obra del pont dels Catalans, prop l'ort del pare d'aquel Michel Mercer, per rahon d'una péra que dehia que paredaven en la [...] [se]u ort, ab lo qual coltel requés cascun d'aquels e nafrà ab lo dit coltel al dit Bernat [d'una nafra] ê·l cap; e enaprés gità Ina pedra contra en G. Bernat, ab la qual lo nafrà d'una nafra ê·l cap, e tramés altr[a] péra contra aquel G. Bernat e nafrà'l-ne d'altra nafra ê·l cap. E estant en la dita barayla veé él, testimoni, nafra[t] al dit R. Bernat de IIIi nafres ê·l cap, mas él testimoni no·n veé fer mas la Ina d'aqueles.

Sobre totes les altres coses posades fo demanat e dix que no y sab pus sinó so que damunt à dit. Fo demanat com era él, testimoni, ê·l dit loch e dix que per ço con hi aportava reble a la obra del dit pont.

Fo demanat de temps, e de dia e d'ora, e dix que I dia de dimercres a ora de vespres, ben à III setmanes. Fo demanat qui hi fo present, e dix que los pichers e altres molts, lo nom dels quals no és membrant; e en Ramon de Rochafort e son conpaynó, qui són obrers e altres molts. Interrogat de parentela, corrupció e subornació dixit non. --- /

F20r

R124 Aquests testimonis tragué Salamó Cohe, juheu, contra P. Cerdà a provar son enteniment. Nonas decembr.

Berenguer Batlle, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, sap per cert e veé e oý e fo present qu·en [P.] Cerdà, avén noves [e baralla] sobre joch ab Salamó Chohe, juheu, que·l dit P. Cerdà dix e cridà contra [lo dit] Salamó «fututmerdós» per moltes de vegades.

Fo demanat c[om o sab] e dix que per so con oý e present y fo. Fo demanat de loch, e dix que denant l'esgléyia de Senta Tecla. Interrogat de les circunstàncies e dix [...] --- /

F23v

R125 [Guille]mona, muler d'en P. Roig, testimoni, jurà e dix que ela, testimoni, sap per cert e veé e oý e fo present que en R. Bernat, picher, e en G. Bernat, picher, ensems ab altres piquers qui aquí eren en la obra del pont dels Catalans, tenien en terra a Michel Mercer <lo qual era ja nafrat> e ferien aquel ab bastons e ab pichs ê·l cors, e agueren aquel mort si fembres no·ls o vedassen. E enaprés encalsaren aquel Michel qui·ls fogia, e feeren-lo metre e encloyr en Ina casa, de la qual lo volien per força trer.

Sobre totes les altres coses posades fo demanat e dix que no y sab pus. Fo demanada com sab les dites coses, e dix que [per so] com o veé e hi fo present.

Fo demanada de loch e dix que al cap del pont dels Catalans. Fo demanada com era ela, testimoni, ê·l dit loch, e dix que per so com és vehina del dit loch e sobrevenc a la dita barayla. Fo demanada de temps e dix que ben à I mes. Fo demanada de dia e d'ora e dix que dimercre[s] a ora de vespres.

Interrogada qui hi fo present e dix que en P. [...] e d'altres jens moltes lo nom dels quals no li membra. Interrogada de parentela e cetera [dixit non]. --- /

F25r

R126 --- Aquests testimonis tragué lo dit Michel a provar son enteniment <contra R. Bernat> e també sobre tot lo pleit com sobre la excepció de la defenció. Kalendas februarii.

Pere d'Urgel, testimoni, jurà e dix que él, testimoni, sap per cert e veé, oý e fo present qu·en R. Bernat, picher e en G. Bernat, abduy en[s]ems tenien ab abdues les mans als cabels en Michel Mercer e tiran aquel fortment per aquels, gitaren aquel en terra. E enaprés cascun d'éls ferien-lo de molts colps ab pics e ab regles de fust ê·l cap e ê·l cors; no sab enperò, ni veé si d'aquels colps lo nafraren ê·l cap de negun a nafra, que ya era nafrat lo dit Michel ê·l cap, no sab de quantes nafres, quan él, testimoni, sobrevenc a la baraylla. --- /

F29v

R127 Elicsén Michela, testimoni, jurà e fo demanada. Dix que ela sap per cert e veé, oý e fo present I dia de dimercres, ben à I mes, que en R. Bernat, piquer, e G. Bernat, piquer, e II

altres piquers lo nom dels quals no sap, qui obraven en la obra del pont dels Catalans, devés l'espital d'en G. Scrivà, avén noves e baralla ab en Michel Merçer per rahon de la dita obra, tenien en terra al dit Michel, e los ditz G. Bernat e R. Bernat cascuns ferint ab bastons de moltz colps ê·l cap e ê·l cors al dit Michel estant aquel en terra, dels quals colps nafraren aquell Michel ê·l cap no sap de quantes nafres, mas bé li veé exir molta sanch del cap, e volien aquell ferir ab los pics si ella, testimoni, e los altres vehins de la carrera no·s gitasen damunt aquell e o contrastaven e ajudaren a levar de terra lo dit Michel. E enaprés, con lo dit Michel se'n anàs e·s volgués metre en Ina casa, los ditz G. Bernat e Ramon Bernat e los altres IIe piquers, lo nom dels quals no sap, encalsaren aquell tinent los pics en les mans e cridant:

—«Muyra, muyra lo traÿdor!»

E enaprés vingueren aquí altres hòmens piquers ab lançes e ab penatz e volien traure [d]e la dita casa lo dit Michel, e cridaven que derrocasen la casa e que·l traguesen que morís. E enaprés vench la justícia ê·l dit loch e menà-se'n lo dit Michel. Sobre totes les altres coses posades fo demanat e dix que no y sab pus sinó [ç]o que damunt [à] dit. Interrogada de parentela e cetera dixit non. — /

F32v

R128 Salvador de Viynals, fil d'en Bernat de Viynals, testimoni, jurà e fo demanat sobre lo primer e IIe IIIe articles e dix que no y sab res. Ítem sobre lo IIIe article fo demanat e dix que sab per cert e veé e fo present que·en Michel Mercer, avén barayla ab en R. Bernat e G. Bernat, se trasch Ina pedra que tenia dejús l'exela e tramés-la contra lo dit en Bernat de Viynals, pare del testimoni, e nafrà'l-ne d'una nafra ê·l front. E enaprés entrà en la céquia e despared à per força Ina péra que·ls [dits] R. Bernat e G. Bernat avien posada e paredada [...].

F32v

R129 En Ramon de Rocafort, testimoni, jurà e fo demanat sobre lo primer article e dix que él, testimoni, sap per cert e veé e fo present que en Michel Mercer començà la barayla de la qual és pleit.

Fo demanat com o sab, e dix que per ço con o veé e present fo que en continent con lo dit Michel Mercer [...] vengut sobre la obra del pont, la qual en R. Bernat e G. Bernat faÿen per la ciutat denant l'espital d'en G. Scrivà e a tinent d'un [t]ros de terra que aquí ha lo pare del dit Michel, de la qual

obra él, t*estimoni*, er*a* ladon*c*s obrer p*er* la ciutat, lo dit Mich*e*l deshondrà los dits R. B*ern*a*t* e G. B*ern*a*t*, e p*er* força d*e*sparedà I*na* pedra q*ue* en la dita obra d*e*l dit po*n*t er*a* posada p*er* aq*u*els. E enap*r*és trasch I costal*e*r e req*u*erí e nafrà aq*u*els ab lo dit costal*e*r e ab pedres, segon*s* q*ue* ja en l'alt*re* dit e t*estimoni* seu és co*n*tengut.

Ít*em* sobre lo segon article fo d*e*manat e dix q*ue* c*r*eu q*ue* acordadame*n*t o feés p*er* les raho*n*s q*ue* dit ha e p*er* ço co*n* vench aq*uí* ab arm*e*s. --- /

F33v

R130 Aq*ue*sts t*estimonis* fore*n* reebuts a instà*n*cia d'*e*n B*ern*a*t,* pich*er*, co*n*tra Michel M*er*cer, a p*r*ovar les excepc*i*ons e articles p*er* aq*u*el en G. B*ern*a*t* posats. XVI kal*e*nd*a*s ap*r*il*is*. An*n*o D*omi*ni MCCLXXX primo.

Do*mingo* Andrés, t*estimoni*, jurà e fo d*e*manat sobre lo p*r*im*er* article e dix q*ue* él, t*estimoni,* sap p*er* c*er*t e veé e fo p*r*ese*n*t q*ue* en Mich*e*l M*er*cer comença la barayla d*e* q*uè* és pleit.

Fo d*e*manat co*m* o sab, e dix q*ue* p*er* ço co*m* o veé e <hi> fo p*r*ese*n*t. Ít*em* sobre lo II article fo d*e*manat e dix q*ue* él, t*estimoni*, no y sab res, mas c*r*eu q*ue* acordadame*n*t hi ve*n*c ê·l dit loch e ab cor d*e* mal a f*er,* p*er* ço co*n* hi ve*n*c ab arm*e*s, so és sab*e*r, colteyl gra*n* o costal*e*r, ivasosame*n*t e irosa e m*e*naçan e somové*n* *(a él) d*e* nov*e*s a·n G. B*ern*a*t* e a·n R. B*ern*a*t*.

Ít*em* sobre lo III article fo d*e*manat e dix que veé e fo p*r*ese*n*t ladoncs q*ue*·l dit Mich*e*l escomoch de noves e barayla als dits R. B*ern*a*t* e G. B*ern*a*t*, e aq*u*els q*ui* ab *é*ls obrave*n* p*er* raho*n* de la obra d*e*l po*n*t q*ue* deÿa q*ue* faÿen en p*er*judici de si.

Ít*em* sobre lo q*ua*rt article fo d*e*manat e dix q*ue* veé ladon*c*s él, t*estimoni*, tenir al dit en Mich*e*l lo dit colt*e*l o costal*e*r segon*s* q*ue* dit ha.

Ít*em* sobre lo V article fo d*e*manat e dix él, t*estimoni,* [que] sap p*er* c*er*t e veé, oý e fo p*r*ese*n*t q*ue*·l dit Mich*e*l M*er*cer en continen*t* com fo ve*n*gut d*e*rrocà e d*e*sparedà I*na* p*é*ra q*ue*·ls sobredits avie*n* posada en la obra d*e*l dit po*n*t, lo q*ua*l éls fahie*n* aq*uí* p*er* la ciutat denan*t* lo dit ort.

Ít*em* sobre lo VI article fo d*e*manat e dix q*ue* él, t*estimoni*, sap p*er* c*er*t e veé, oý e fo p*r*ese*n*t que·ls dits R. B*ern*a*t* e G. B*ern*a*t* dig*ue*ren al dit Mich*e*l M*er*cer q*ue* s'isq*ués* de la obra e si li paria q*ue* li feese*n* tort q*ue* ho mostràs a la justíc*ia* o als jurats.

Ít*em* sobre lo VII article fo d*e*manat e dix q*ue* él t*estimoni*, sap p*er* c*er*t e veé, oý e fo p*r*ese*n*t q*ue*·l dit en Mich*e*l ap*r*és

les dites paraules a él dites per los sobredits féu aquel en Michel les dites ferides e nafres de què és pleit. Fo demanat com sab les dites coses, e dix que per ço com o veé e present hi fo.

Fo demanat qui hi fo present e de temps e de dia e d'ora, e dix segons que ya per los altres dits dels testimonis és especificat. --- /

F38r

R131 Johan Beneet, testimoni, jurà e fo demanat sobre totes les coses posades en los articles, e dix que no y sab res, sinó aytant que sab per cert e veé e fo present que per occasió de la obra del pont que aquells en Ramon Bernat e G. Bernat, piquers, fahien dintre la laurahó e les pertinències de la terra que a tinent d'aquel pont à en Michel Mercer, denant l'espital d'en G. Scrivà, entre ab II les céquies, agueren baralla aquells Michel Mercer e R. Bernat ê·l dit loch e sobre aquella obra, en la qual baralla foren nafratz cascun d'éls; enperò él, testimoni, no fo al començament de la baraylla.

Interrogat de parentela e cetera dixit non. --- /

F38v

R132 A. de Térmens, testimoni, jurà e fo demanat sobre totes les coses posades en los articles e dix que no y sab res, sinó aytant que ladonchs quan se feeren aquells pontz que són denant l'espital d'en G. Scrivà, los quals pontz él, testimoni, ensemps ab en R. de Rocafort axí com a obrers per la ciutat fahien fer a·n Ramon Bernat, piquer, e a [...], feeren pendre e prengueren ab consell dels juratz de la ciutat tro a I^na^ brasa e miga, poc més o meis, entre ab II partz dels pontz, del pati e de la tera que aquí an en G. Mercer e sa muller, a millorament e examplament del dit pont.

Fo demanat si les dites coses feeren o feeren fer ells ab asentiment dels ditz en G. Mercer e de sa muller ni d'om per ells, e dix que no que él, testimoni, sàpia, ans veé él, testimoni, que en Michel Mercer e sa mare o contrastaven e ho vedaven; e él, testimoni, e en R. de Rocafort dehien-li que·ls lexasen obrar, que·ls juratz e la ciutat se'n avendr[ien] ab ells.

Interrogat de parentela e cetera dixit non. --- /

VENDES, PENYORES. NÚM. DE SÈRIE: 2
ANY 1282

F12r

R133 En B*ern*a*t* Cardador, estadant de Valènc*ia*, donà e féu córrer e vendre d*e* vol*e*ntat de na Elicssén, mull*e*r q*ui* fo d'en Domi*n*go d'*Es*pieyls, a·n Folq*u*et, corredor de Valènc*ia*, una capa v*er*t [...] ab sendat mey*n*s d*e* flàmol*e*s, la qual capa lo dit B*ern*a*t* Cardador tenia en peynora d*e* la dita Elicssén p*er* LX sol*s* d*e* reals q*ue* li deu e p*er* l*e*s messions. --- /

F30r

R134 En P*ere* Maçó liurà e féu córrer e vendre seguo*n*s fur de Valènc*ia*, p*er* Domingo, corredor, I rocí d*e* pèl vermeyl ab I seynal bla*n*c ê·l front, balssà d*e*ls peus derrés, lo qual [té en peynora] d'en Gilet Sell*e*r, citat e amon*e*stat p*er* la justíc*ia* e vengut dena*n*t lo dit justíc*ia*, p*er* LX sol*s* [e per les] mesio*n*s fet*e*s d*e*l p*ri*m*er* dim*er*cres de quaresma <a ençà>, a paga a él a ff*er* d*e*ls dits d*i*n*e*rs e d*e* l*e*s dit*e*s mesio*n*s.

V^{o} k*al*en*da*s madii. Comp*ar*ech lo dit corredor e dix q*ue* no trobava d*e*l dit rocí sinó tan ssolame*n*t XX sol*s* q*ue* y donava e y p*ro*m*e*tia en G. Folch*e*s. E axí co*m* a més dona*n*t e p*ro*met*én* en aq*ue*l fo-li liurat e atorgat e venda feyta d'aq*ue*ll p*er* lo dit en P. Maçó e p*er* lo dit preu. E fo t*ra*més a dir al dit Gilet Seller si volia neguna cosa dir ni alrre contrastar a la dita ve*n*da p*er* Johan de P*er*piynà, saig, al qual li respòs q*ue* no n'era en res.

R135 Jacme Rolf liurà e féu córrer e vendre seguo*n*s fur de Valènc*ia* per Jacme, corredor, aq*ue*stes robes davayl escr*i*tes, l*e*s quals té peynora de na Elvireta p*er* XV sol*s* q*ue* li p*re*stà a paga a él a ff*er* d'aq*ue*ls d*i*n*er*s. P*ri*m*era*me*n*t II coxi*n*s, la I gran e l'altre poch. Ít*em* III tovalons, II d'estopa e I de lens. Ít*em* III lançols rotz. Ít*em* una gonella v*er*t rota mey*n*s de mànegu*e*s. Ít*em* I drap en què trahien obra. Ít*em* I corp*or*al rot. Ít*em* unes

bragues. Ítem una camisa rota. Ítem uns pedaços de sàvena. Ítem II capells de lli rotz. Ítem unes [...] de ceda rotes. Ítem I tros de sàvena. Ítem II trosetz pochs de fustani. Ítem I troz de cinta comensada de ceda. Ítem I sach. Ítem una caxa corcada de pi. /

F30v

R136 A. de Pedro, ciutadant de València, liurà e féu córrer e vendre seguons fur de València per P. Paschal, corredor de València, II anaps d'argent daurats dintre, la u ab seynal de Montpesler e l'altre meyns de seynal, e és la u poch e d'un march meyns III uytaves, e l'altre major de X onçes meyns Ina uitava, a paga a él a ffer de CC sols que li deu na Maria, muller d'en Bernat de Narbona, a la qual sobre aquels los prestà.

R137 VI nonas marcii

[...] de Colomines liurà e féu córrer e vendre seguons fur de València per en Guillemó de Rifà, corredor, unes sarces ab perles e ab pedres verts e blaves e vermelles, ab IIII canons d'argent sobraurades, les quals són d'en Almafrà Longa, jueu, a paga a él a ffer de XXV sols que li prestà sobre aquelles. --- /

F31v

R138 Jafudà Alatzar liurà e féu córrer e vendre seguons fur de València per P. Paschal, corredor, III escuts e II seylles. ---

R139 Jucef de Barcelona, jueu, liurà e féu córrer e vendre seguons fur de València per en Bertholomeu de Rafex, corredor, un manteyl de preset <vert ab cendat vermeyl e ab fiblayls de fres d'aur e orlat ab ermini> lo qual té en peynora de n'Alàs, muller d'en Gallach, per XXVIII sols e II diners de cabal e el guayn d'aquels del temps passat entrò que sia venut, a paga a él a fer dels dits diners e del dit guaayn, que munta XXII sols.

VII idus aprilis. Comparech lo dit corredor e dix que del dit manteyl no trobava sinó XLI sols que y donava e y prometia en R. Piera, e axí com a més donant e prometén en aquell, foli'n atorgat e liurat e venda feyta per lo dit preu.

R140 IIII nonas marcii

N'Aran Carnicer, axí con a marmessor e exsecudor d'en Michel Juglar, deffunt, liurà e féu córrer e vendre seguons

fur de Valènc*ia*, per Folq*ue*t, corredor, I camisol ab mànegues tro a colze, lo qual lo dit en Mich*e*l Juglar tenia peynora p*er* X sol*s*, e no sab, emp*er*ò, de q*ui* ni de q*ui* no, e aq*ue*l trobà ab l*es* altres robes d*el* dit Mich*e*l a paga a él a ff*er* d*e*ls dits X sol*s*. /

F33r

R141 B*ern at* Planeyl, cambiador de Val*ència*, donà e liurà e féu corre*(dor) e vendre seguo*ns* fur de Val*ència* p*er* P. Pascal, corredor, unes cadenes ab IIII canes e frontal dava*n*t doble que pese*n* II [...] e V onçes e miga, e XIII culleres d'arge*n*t que pesen V onçes mey*n*s I millarés, les quals té en peynora d'en B*ern at* Tav*er*ner p*er* XI libr*es* que li p*res*tà a paga a él a ff*er* d*e* les dit*es* XI libr*es*.

XVI k*al en da*s julii. Comp*ar*ech lo dit corredor e dix que no trobava de les dit*es* cadene*s* e frontal sinó LXV sol*s* en lo march, e munte*n* CLXXIIII sol*s* e VIII d*iner s* q*ue* y dóna e y p*ro*met donar en B*ern at* F*errer*, cambiador de Val*ència*. E axí con a més dona*n*t e p*ro*mete*n*t en aq*ue*lles, foren liurad*es* e atorgades e venda feyta al dit comprador p*er* lo dit en B*ern at* Planeyl e p*er* lo dit preu. — /

F36v

R142 En Johan Gil, ciutadant de Valènc*ia*, comp*ar*ech dena*n*t la justíc*ia* e dix e p*ro*posà dava*n*t él que en Matheu Campan*er* d*e* Oscha, rector de la eglésia de S*en*ta Cecília de Pansana del bisbat d'Osca e majordom d'en Acho d*e* Lesa, li devia CC sol*s* d*e* reals de Valènc*ia,* los quals a aq*ue*l p*er* bona amor avia p*res*tats e p*er* los quals dix q*ue* li avia obligat un cavayl seu d*e* pèl negre *(castay*n*) balssà, e mès en peynora, e q*ue* mengàs e ferràs sobre ssi, e l*es* messio*ns* q*ue* en aq*ue*l faria q*ue* li fossen restituÿd*es* e li restituyria al mey*n*s fallime*n*t. E a f*er* fe de les dites coses mostrà la carta del deute al dit justíc*ia*, feyta p*er* mà d'en Beneet d*e* Villa Francha, not*ari* de Valènc*ia,* seguo*ns* que en aq*ue*la és co*n*tenguda. E soplicà e req*ue*rí lo dit Jo. Gil al dit justíc*ia* q*ue* pus aq*ue*l dit Matheu a él pagar no volia ni pagat no l'avia, q*ue* li degués donar licè*n*cia de vendre lo dit cavayl p*er* satisffer a ssi d*e*ls dits CC sol*s* <e de les messio*ns* d'aq*ue*l cavayl>. La qual carta vista p*er* lo dit justíc*ia* e fe a él feyta dava*n*t sos huyls, donà e atorgà la dita licè*n*cia de vendre lo dit cavayl al dit Joha*n* Gil. Lo qual en Johan Gil aq*ue*l liurà e féu córrer e vendre seguo*ns* fur de Valènc*ia* p*er* P. Figuer*es*, corredor, a paga a él a f*er* dels dits CC sol*s* de reals e de les messions q*ue* feytes ha en aq*ue*ll, d*e*pús q*ue* en peynorat fo ab la dita carta entrò q*ue* venut fóra.

F50v

R143 En B*er*eng*uer* Dalmau, batle de Valènc*ia*, a instància e demanda d'en P. de Torres, manà e féu córrer e vendre seguo*n*s fur de Valènc*ia,* p*er* en Ramon*et*, corredor q*ui* està ab en B*ern*a*t* G*uer*au, corredor, una concha d'aram mey*n*s de peus, apedaçada en IIII loguars, q*ue* és d'en Jacm*e* d*e* Ramo*n* de Cerv*er*a, a paga a f*er* al dit P. de Torres de XIII sol*s* e mig que li deu p*er* raho*n* de la obra de l'açut de la céquia que p*re*n aigua als seus molins.

R144 La justíc*ia* d*e* assentime*n*t e d*e* vol*e*ntat e d*e* f*er*mame*n*t d'en B*ern*a*t* de Menargu*e*s, e a instància e a dema*n*da d'en Bertholom*e*u D*e*spo*n*t, e a paga a él a ff*er* de XL sol*s* de reals que deu lo dit en B*ern*a*t* de Menargues a aquell, <d*e*ls q*ua*ls> li és *con*dempnat en pena del quart,[1] e feyt encara d'aquels reecla*m*e a paga a f*er* al dit justíc*ia* p*er* nom del seynor rey d*e*l quart e dels dits din*er*s, manà e féu córrer e vendre seguo*n*s fur de Valè*ncia* p*er* en G. Sescala, corredor, una viyna del dit B*ern*a*t* de Menargues, la qual ha e hav*er* deu en lo t*er*me de Rascayna, Orta de Valè*ncia*, e aquella té p*er* lo dit en Bertholom*e*u Despo*n*t a cenç de I maç*modí* jucifia de bon aur e de dret pes, a él e als s[e*us*] paguadora en cascu*n* <an> en la festa de Ò*m*nia S*en*tor, seguo*n*s que en la carta d*e*l acapte plen*er*ament és conte*n*gut. E en *con*tinen*t* la justíc*ia* manà al dit B*ern*a*t* de Menargu*e*s que no entràs en la dita viyna ni tragu*é*s la venema d'aq*ué*n. /

F51v

R145 Vidal Escrivà, juheu, liurà e féu córrer e vendre seguo*n*s fur de Valè*ncia* p*er* Uguet, corredor, una capa listada de bif[a] de Sen Denís <ab lo camp v*er*t> q*ue* és de na Granada de Taraçona, e té d'aq*ue*lla en peynora a paga a él a ff*er* de XVI sol*s* q*ue* li p*re*stà de pur cabal e de VI sol*s* d*e* guay*n* d'aq*ue*ls, e II sol*s* e I d*in*er d*e* messio*n*s.

Citada la dita Granada l*e*gítimament e p*er*emptòria e no volc reembre ni quitar aq*ue*lla d*e*l dit jueu.

II [...] augu*sti*i. Co*m*p*are*vit lo dit corredor, e dix que avia correguda la dita capa bastanme*n*t sego*n*s fur de Valè*ncia*, e q*ue* no t*ro*bava en aq*ue*lla mas XXIII sol*s* e mig, los quals hi donava

1. *Pena del quart.* Es refereix al fet que la cort es reservava la quarta part dels deutes en què eren condemnats els deutors o fermances. Vg. *FV* II, 11, «Del quart e de les penes de la cort».

e y pr*o*metia de do*n*ar na Johana Tende*r*a, q*ui* està en la plaça de la Fig*ue*ra. E així com a més donan*t* e pr*o*mete*n*t en aq*ue*lla fo-li liurada e venda feyta d'aquella per lo dit p*r*eu.

R146 La justícia manà e féu córrer e vendre segon*s* fur de Val*è*nc*ia* p*er* P. Paschal, corredor, II draps d'or miganés, los quals són d'en Gaylart Delmàs, a paga a f*er* a·n Bino Guiando en nom de pr*oc*ur*a*ció d'*e*n Xapo Fatxoli de XII libr*es* mey*n*s IV sol*s* de l*es* quals ha feyt reeclam e lo quart d'aq*ue*lles a la cort.

R147 Samuel de Barch*i*nona, jueu, liurà e féu córer e vendre seguo*n*s fur de Val*è*nc*ia* p*er* en R. Des[ca]us, corredor, una vànova de li e I poch de cendat e I barragà morisch veyl, l*es* quals tot*es* coses són de la mull*er* d'en G. Costa de Begur, e té en peynora d'ella a paga a él a ff*er* de XIIII sol*s* e mig de cabal que li enp*r*està e d*el* guay*n* d'aq*ue*ls del te*m*ps a ençà q*ue* reebé l*es* dit*es* peynor*es* al cot d*el* seynor rey, ço és, de II ans e mig a ençà. /

F56r

R148 La justíc*ia* a paga a f*er* a·n Bonanat de Vayls de XIII sol*s* dels quals ha feyt reeclam d'*e*n Jucef Ab*e*nçarruch, juheu, e lo quart d'aq*ue*lls a la cort, liurà e féu córrer e vendre segons fur de Valènc*ia* p*er* en P. Çafo*n*t, corredor, II plomaços e I baçí d*e* lautó e I mort*er* d*e* cour*e* ab sa mà e I^na^ cald*e*reta.

R149 La justíc*ia* manà e féu córrer e vendre seguo*n*s fur de Val*è*nc*ia* per en P. Safo*n*t, corredor, VII coxins morischs, los V plens de lana e los dos plens de ploma. Ít*em* IIII trav*er*ss*er*s ab ploma. Ít*em* I matalaf ab borra e I capsal plen de palla, l*es* quals tot*es* rob*es* són d'en Assach Abenrrós, jueu, e fore*n* a él peynorad*es* a pagua a f*er* de XL sol*s* mey*n*s VI d*in*er*s* que deu de quart.

R150 Salamó Abdarrà, jueu, féu córrer e vendre seguo*n*s fur de Val*è*nc*ia* p*er* en R. Descaus, corredor, I cot blau de xaló de dona e I^na^ cota turq*ue*sa d'ome de xaló blau, e I brial de grana ab I^na^ lista groga de dona, e I^na^ almexia de li listada e I^na^ peça de drap de *(seda) ab ores vermell*es* <de seda>, l*es* quals tot*es* rob*es* són de Almonçoní F*er*rer e aq*ue*lles té en peynora d'aq*ue*ll a pagua a él a ff*er* de LIII sol*s* de cabal e del guay*n* d'aq*ue*ls tro sia paguat del dit deute que li deu p*er* raho*n* de p*r*éstet. /

F59r

R151 VII idus augu*sti*i

En P. Comte, axí con a p*ro*curador d'en P. Merç*er* liurà e féu córrer e vendre seguo*n*s fur de Val*ència* per en P. Paschal, corredor, III taçes d'argent ab seynal d'en Rocafuyl que són d'en Fferra*n* Guotèrriz e d'en Ivayn*e*s Feliçes, vehins de Concha, e aq*ue*lles té lo dit en P. M*er*çer en peynora d'aquels per IX libr*es* e mey*n*s II sol*s* de reals q*ue* li deven a paga a ffer a aquel en P. M*er*çer del dit deute. E con los dits en F*er*ran Got*è*rriz e Ivayn*e*s Feliçes diguessen al dit P. M*er*çer que si Adam de Concha, veý de Val*ència*, donava e pagava a él los dits d*iner*s, que li liuràs les dit*e*s taçes, féu citar lo dit P. Comte al dit n'Adam, que si volia reembre l*e*s dit*e*s taçes, si no, que dar-l*e*s-hia a vendre. Lo qual citame*n*t féu Morlanet saig, e vench e dix q*ue*·n feés ço q*ue*·s volgués, que no les reembria ni l*e*s podia reembre.

VI k*al*e*nda*s septemb*e*r. Comp*a*rech lo dit corredor e dix que no trobava en les dit*e*s III taçes d'arge*n*t sinó IX libr*es* e VI sol*s* e IIII din*er*s e m*e*alla tan ssolame*n*t, ço és, en lo march LXXI sol*s*, e pasaven[2] ent*re* tot*e*s II marchs e V onçes, l*e*s quals IX libr*e*s e VII sol*s* e IIII d*in*e*r*s hi donava e hi prometia de donar en B*er*n*at* F*er*r*er*, corredor.

E axí con a més dona*n*t e prometen*t* en aq*ue*lles fore*n* liurad*e*s e atorgad*e*s e venda feita d'aq*ue*lles al dit en B*er*n*at* F*er*rer per lo dit en P. Comte, axí con a p*ro*curador d*e*l dit en P. M*er*cer, p*er* lo dit preu, d*e*l qual preu donà e paguà al dit corredor II sol*s*, e a la esc*ri*ptura p*re*sent IIII d*in*e*r*s, e al dit saig II din*er*s, e lo romane*n*t rete*n*ch-se lo dit p*ro*curador en pagua d*e*l dit deute d'en P. M*er*cer. /

F60r

R152 G. Rocha liurà e féu córrer e vendre sego*n*s fur de Val*ència* p*er* P. Paschal, corredor, II orell*e*res d'aur ab perl*e*s blanch*e*s e ab pedres de vidre blaves e v*er*tz e ab I[na] esteleta en mig, les quals té en peynora d'en Çoleymà Barbut. Ít*em* I[na] cappa jueuescha de camellot morat ab cendat grog, la qual té en peynora del dit Çoleymà a paga a ssi a f*er* de IX libr*es* e XX d*in*e*r*s que sobre l*e*s dit*e*s orelleres e capa enp*re*stà. --- /

F66r

R153 VII[o] id*us* septemb*e*r. Comp*a*rech denant en R. de Sal*e*s, tinent loch de justíc*ia* en Valènc*ia*, en Mich*e*l Senata, c*ur*ador

2. 'Pesaven'.

donat per la cort a Elicsén, filla que fo d'en Johan Pèriç de Saragosa, defunct, e de na Saurina, muler d'aquell vivent. E dix e proposà lo dit justícia que él no avia ni tenia ne trobava alcuns béns pertanyens a la dita Elicsén de què li pogués fer les sues necesàries, sinó tan solament Ina heretat que són IIII jovades de terra ê·l terme de Algezira sots la céquia nova (nova). La qual Elicsén e la dita mare sua, estans malautes, demanen al dit Michel que·ls fasa lurs obs dels béns pertanyens de la dita Elicsén, ço és, de la dita heretat, con altres béns no y aga de què puschen viure ne aver lurs obs, e que aquella heretat sia venuda, com eles no la puschen laurar ne fer laurar en manera (en manera) que alcun profit ne alcuna re(de)nda puxen haver.

Per què demana lo dit Michel en lo nom damunt dit que la justícia li do licència e auctorität de vendre la dita heretat, per tal que puscha fer sos obs a la dita Elicsén e a sa mare ja dita. E encara que puscha pagar alcunes quantitatz de diners que·l dit Johan Pèriç, pare d'aquella Elicsén, devia en sa vida e deu per la sua sepultura a Bertomeu d'Antist e d'altres, per los quals diners degutz, lo dit Bertomeu per si e per los altres té en peynora del dit Johan Pèriç la carta de la donació que·l senyor rey en Jacme, de bona memòria, féu al dit Johan Pèriç de la dita heretat. E encara a pagar alcuns diners que·l dit curador à manlevatz per fer lur obs a la dita Elicsén e a sa mare, e al metge qui cura la dita Elicsén de la malaltia que ha, e açò lo dit curador per necessitat de les dites Elicsén e sa mare e per conplir ço que damunt és dit.

A coneguda de la cort.

R154 E la justícia per son ofici, vista la demanda del dit Michel, curador damunt dit, féu venir denant si la dita Elicsén, adulta, e alcunes persones del veïnatge hon la dita adulta estava. E trobà en veritat que la dita Elicsén era malauta f[or]tment de apostermacions e de febra e que era pobra e que no avia de què pogués viure [...]. /

F68r

R155 La justícia a instància e demanda d'en Domingo Sanxo de Taraçona e a paga a él a fer de C sols que li deu n'Aparici de Tudela ab carta, e dels quals li és condempnat en pena del quart ê·l libre de la cort de València, e de volentat e de consentiment e de ffermament del dit en n'Aparici de Tudela, manà e féu

córrer e vendre seguons fur de València, per en G. Sescala, corredor, unes cases que lo dit n'Aparici ha e haver deu en la parròchia de sent Johan de la Buatella de València. E aquelles té per en P. R. de Camp-Lonch a çens de XXII sols e mig de reals, pagadors la meitat en cascuna festa de sent Johan de juyn e l'altra meitat en la festa de Nadal de Nostre Seynor. E aqueles té lo dit P. R. a çens per lo comú de la ciutat de València e sots seynoria e fadiga e dret e loÿsme d'aquell comú.

Les quals cases afronten en la carrera pública e en les cases d'en Paschal de Mira e en lo Vayl de la ciutat de València e en les cases d'en P. Çapujada.

R156 XIIº kalendas novembre. Comparech lo dit corredor, e feyta per ell pública subastació de les dites cases, com no fos atrobat alcun just preu en aqueles, la justícia asignà-y estimadors en P. Virgilli e en Pascual Far, vehins del dit loch, així que per sagrament les dites cases per justa e per cominal estimació estimen ab conseyl dels altres vehins d'aquell loch. Los quals estimadors enaprés vistes per éls a huyl les dites cases e aüt conseyl e acort ab los vehins d'aquell loch, digueren per sagrament que les dites cases valen e poden valer per cominal e justa estimació CXX sols de reyals de València tan solament. La qual estimació fo publicada per la justícia presens les parts. Et en continent foren donades e atorgades les dites cases per en Ramon de Sales, tinent loch de justícia, al dit en Ramon Sanxo per lo dit preu de CXX sols, així com a més donant e prometent en aqueles, e fon-li'n manada fer carta pública de venda segons que se'n segueix. --- /

VENDES, PENYORES. NÚM. DE SÈRIE: 3
ANY 1283

F70r

R157 Vidal P*er*feyta liurà e féu córrer e vendre seguo*n*s fur de Valènc*ia*, p*er* en *(G. Sescala) Huguet, corredor, II espatl*e*res blancl*e*s vell*e*s d'alcotó e la cub*e*rta d'aq*ue*lles de li, les quals dix que tenia en peynora de Jacme Argent*er* p*er* XVI sol*s* que li deu ent*re* cabal e guay*n*, a paga a él a f*er* d'aquel deute.

IIº id*us* hoctob*e*r. Co*m*p*ar*ech lo dit corredor e dix q*ue* havia corregud*e*s bastantme*n*t les dites espatl*e*res e que no t*ro*bava en les unes mas VIII sol*s* e en les alt*re*s IX sol*s*, los quals VIII sol*s* p*ro*metia de do*n*ar Isach, fill d'*e*n Jucef Astruch, jud*e*u. Axí co*m* més dona*n*tz e p*ro*mete*n*s en les dites espatleres, foren liurades e venda feita d'aquelles <per lo dit Vidal> als des*ús* ditz co*m*pradors p*er* lo p*reu* d*esús* dit. --- /

F3r

R158 En Benet de Limós, juh*e*u, liurà e féu corre e vendre segons fur de Valènc*ia* p*er* [...] de la Vayna, corredor, Ina gramala v*er*t de xaló ab III s*er*radors d'arge*n*t als pu[yns, la qual] té en peynora de Jucef Navarro, juh*e*u, per L sol*s* ent*re* cabal e guany, a paga [a si a fer] del damunt dit d*e*ute.

R159 Vidal P*er*feit, juh*e*u, liurà e féu corre e vendre sego*n*s fur de Valènc*ia* p*er* [... de la] Vayna, corredor, I p*er*pu*n*t grog e v*er*m*e*l de se*n*dat <e une*s* cambere*s* d'aquel seynal [...]> lo qual té en peynora d'en [...] de Ricla p*er* X sol*s* de cabal e de guany <[d'aquels] al cot del seynor rey> *(a paga) a si a f*er* del dit d*e*ute. /

F4r

R160 En Ramon de Sale*s*, tenent loch de justícia en Valènc*ia*, de vol*e*ntat e de co*n*sent[iment d'en] R. Todó, axí co*m* a tudor de Sançona e de Francescha, fill*e*s pubill*e*s e h*er*eues d'en A. de

[Tamarit] liurà e [féu córrer e] vendre segons fur de València, per en G. Seschala, corredor, unes cases franques e quíties, les quals lo dit A. de Tamarit e na Frescha, muller que fo d'aquell, en temps de la vida <del dit A. de Tamarit> havien e haver devien en la parròchia de Sent Andreu de València, així com affronten ab les cases d'en Ponç Ferrer e ab les cases d'en G. Nadal, çabat[er], e ab les cases d'en R. Falconer e ab l'açucach e ab la carrera pública. Ítem altres cases que·l dit deffunt en [temps] de la sua vida e la dita na Ffrescha, muller sua, havien e haver devien en la dita parròchia de Sent Andreu franques e quíties, així com affronten ab les cases <que foren> d'en P. de Conomines [...] e ab la carrera pública. Ítem Ina viyna la qual havi[en] e haver devien en lo terme de Torrent <[...] sots seynoria e loÿsme e fadiga del spital de Sent Johan, seguons que en la [ca]rta del acapte és contengut>, e afronta en la carrera pública e ab la viyna d'en Johan Despí e ab la viyna d'en [...] Descaus, a instància e demanda de la dita na Frescha e a paga [a si] a fer de II míllia sols de reals de València d'una part per rahon de son dot, los quals aportà en temps de núpcies al dit marit seu, e los quals ha e haver deu sobre·ls béns que foren del dit A. de Tamarit, marit qui fo seu. E d'altra part de CM sols de crex[1] que aquell A. de Tamarit [...] féu segons fur de València e segons que en les cartes dotals entre aquells feytes plenerament [és contengut]. ---/

F4v

R161 --- [...] Blancher, fill d'en [...] Portajoyes, liurà e féu córrer e vendre seguons fur de València, per en [...] corredor, un manteyl de preset vermeyl ab fiblayls d'aur e ab cendat vermeyl [ab] lúdria negra per les vores denant e ab fres de teler meyns de seynal, lo qual és d'en Andreu [...], qui aquell li mès en peynora a paga a ell a fer de VI libres <e VI diners> de reals de València que li prestà aquell. Ítem liurà e féu córrer <e vendre> seguons fur de València per aquel metex corredor I [...] que li fo liurat ensemps ab lo dit mantell a paga a ssi a fer del dit deute. /

1. *Crex* 'creix'. El dret foral valencià estableix el *creix* com a institució que determina que aquell que prengués muller està obligat a constituir-li una donació, avaluada en la meitat de l'aixovar que la dona aporte. Vg. *FV*,V, 6.

F7r

R162 --- Samuel Çareyal, judeu de València, liurà e féu córrer e vendre segons fur de València, per en P. Çafo[nt], Ina cappa de Bruydes ab lo camp blau listada, la qual té en peynora d'en Astruch, noble juheu, per XX sols de cabal e guayn, a paga a ssi a fer del dit deute. --- /

F7v

R163 La justícia a instància e a demanda d'en P. Andreu a paga si a ssi a fê de CCCXL sols dels quals en Bernat Dezlor, axí com a curador dels béns d'en P. de Sen Johan, notari absent, e de voluntat d'aquel manà e féu córrer e vendre segons fur de València per en G. d'Abelà, bidel dels libres, primerament I libre de paper ab cuberta vermella del [...] e de Cató e uns Furs ab cuberta de posts vert e I qüern de suma de libels que són del dit en P. de Sent Johan.

Ítem liurà a vendre <Ina taula> a·n Gilabert ab cuberta de cuyr. /

F22r

R164 N'Astruga, fila del afaquim de Tortosa, liurà e féu corre e vendre segons fur de València per Po. de Sen Pol, IIII alnes meyns quarta de bifa de Sen Daniç listada ab listes negres e blanches e verts ab lo camp vermel, lo qual té en peynora de na Michela per XX sols de cabal e el guayns d'aquels a paga a si a fer del damunt dit deute. ---/

F23v

R165 Salamó Çareal, judeu, liurà e féu córrer e vendre segons fur de València per en P. Çafont, corredor, I parell de lançols e unes tovalles e uns tovallons, los quals té en peynora de na Bevenguda, tendera <qui està a la porta de la Exerà>, per IIII sols e IIII diners, a paga a si a fer del dit deute. ---/

F38r

R166 La justícia, a instància e demanda de na Guillamona, muler que ffo d'en Berenguer Çagarriga [defunct], e per fer exsecució de Ina sentència donada per en Ramon de Sales, tinent loch de justícia en València, en la qual condampnà [...] en G. Alber axí com a curador dels fils pubils e dels adults del dit en Berenguer Çagarriga, defunct, en pagar a la dita na Guillamona CCCCL morabetins per rahon de dot e de crex seu, manà e féu corre e vendre segons fur de València per en G. Sescala, corredor, unes cases les quals lo dit en Berenguer Çagarriga ê·l temps de la sua vida havia e haver devia en la parròchia de Sen P. de la Seu de València, e aquelles ten a çens de XX morabetins

[...] per lo seynor archebisbe <de Terrachona>, e cobren dels obradors qui·s tenen ab les cases, XX morabetins, e axí romanen les dites cases franches del dit sens, qui afronten de IIIX parts en les carreres públiches e de la quarta part en les cases d'en Camp-lonch, sensal d'en Bertran de Tancles.

Ítem Ina jovada de viyna que·l dit Berenguer Çagarriga ê·l temps de la sua vida avia e haver devia ê·l terme de Torrent, francha e quítia, que afronta de una part ab en Jacme de Vich e d'altra part ab en Beluga e en la carrera pública e ab en Roure.

Ítem XV fanechades de viyna que·l dit en Berenguer Çagarriga en temps de la sua vida [avia e aver devia] en lo terme de Xilvella. --- /

F40r

R167 La justícia, de volentat e consentiment d'en P. de Fontanet, draper, [liurà e féu] córrer e vendre segons fur de València per en P. Despuig e per en Bernat Guerau, corredors, tots los draps d'aquel en Fontanet davayl scrits a paga a fer a·n Thomàs Faure de XC [...] e a·n G. de la Cassayna de LIII libres de reals e a·n G. Bres[...] de LX libres e X sols, e a·n G. Obrer de CXXVII libres de reals, de les quals quantitats és [condempnat] a aquels en pena del quart. Primerament I escaig de bifa de Sen Denís vert listada. Ítem altre scaig d'aquela metexa natura, camp vermel listada. Ítem altre scaig d'aquela metexa natura, camp blau listada. Ítem altre scaig d'aquela metexa natura, camp vermel listat. ---

Ítem II scaigs de la dita natura listatz ab camp vert. Ítem II escaigs de la dita natura ab camp blau. --- /

F51r

R168 La justícia a instància e a demanda de na Bevenguda, muller que fo d'en P. Michel, defunt, a paga a si a fer de XXIII sols [de] reyals, en los quals a si a pagar és condampnat en pena del quart en Balaguer de Cubeles, e per ell feyt reclam a paga a fer al senyor rey del quart d'aquels, manà e féu core e vendre seguons fur de València per en G. Sescala, corredor, I obrador e Ina alguorfa, lo qual e la qual lo dit en Balaguer à e aver deu en la parròchia de Sent Bertholomeu, a sens de I morabetí e mig pagadors d'an en an a·n G. de Belloch en la festa /.

F85r

R169 En G. de la Casayna, mercader, per si e per R. de Panices e P. de Marsill, liurà e féu córrer e vendre segons fur de

Valènc*ia*, p*er* P. Pasqual, corredor, I breviari ab cub*e*rtes de posts v*er*ts, e I^na^ cinta de ceda obrada ab me*m*brets e caps e fivela e plato*n*s d'arge*n*t daurats de pes de XII unses e III milareses, ab lo parge e ab lo drap obrat de ceda, lo q*ua*l drap és de sey*n*als d'*e*n Bertran de Vilanova, a paga a éls a f*er* de CL sol*s*, p*er* los quals o ten e*n* peynora d'en B*e*rtran de Vilanova, de q*ui* és.

XII k*alen*da*s* julii. Comp*ar*ech lo dit P. de Marsill p*er* si e p*er* los alt*re*s co*m*paynon*s* seus, e atorgà's p*er* pagat d*e*ls damu*n*t ditz CL sol*s*, p*er* los q*ua*ls diu que tenia en peynora l*es* rob*es* damu*n*t dit*es*, los q*ua*ls d*ine*r*s* pagà a ell en Ber*engue*r d'Arb*e*ca en nom del dit en B*e*rtran de Vilanova, e en co*n*tinent fore*n* liurad*es* tot*es* les rob*es* damu*n*t dit*es* a aquell en Ber*engue*r d'Arb*e*ca. --- /

F93v

R170 En Domi*n*go Guasch, p*er* si e p*er* en Ceriol F*e*rrer, p*er* él en lo d*e*ute davayl scr*i*t obligat, comp*ar*ech denan*t* en Ramo*n* de Sal*es*, tine*n*t loch de just*ícia* en Valènc*ia,* e p*ro*posà denan*t* él q*ue* com él en Do. Guasch e en Ceriol Ff*e*rrer, axí co*m* a p*rin*cipal d*e*utor p*er* él obligat, deye*n* a·n Beneet de Limós, jud*e*u de Valènc*ia*, CCCC sol*s* de reals de cabal p*er* raho*n* de p*re*st ab carta e lo guaayn d'aquels al cot del seynor rey, e encara d*e*guesse*n* e deyen a alt*re*s c*ree*dors d'aq*ue*ls molt*es* e div*er*ses q*ua*ntitats de d*ine*rs, les q*ua*ls tot*es* q*ua*ntitats logreyen e puye*n* a éls e en p*er*judici lur, e de la dita q*ua*ntitat sie*n* éls *con*de*m*pnats al dit en Beneet en pena del quart ans del reecla*m* feit, of*er* si é*ss*er en continent de satisf*er* sego*n*s son pod*e*r al dit en Beneet d*e*l dit d*e*ute dels béns se*us* seents, co*m* alt*re*s b*é*ns mobles o d*ine*rs de p*re*sent no aya ni puscha av*er* dels quals pagar e satisf*er* pogués los dits d*e*utes, <sinó tan solam*e*nt unes cases sues>, deliura en continent e met en poder de la cort les dit*es* cases sues q*ue* ha e av*er* d*e*u en la p*ar*ròq*ui*a de sen P. Màrtir e aqueles té a se*n*s de I mor*abet*í sensal cascu*n* an pagador sots seynoria d'en P. M*e*rcer, ab fadigua e ab loïsme e ab tot alt*re* dret emphiteòtich, axí que les dit*es* cases se venen p*er* si ve*n*dre se pora*n* p*er* just p*re*u en alcuna man*er*a que aqueles faça extimar e m*e*ta en paga els c*ree*dors seus. E especialme*n*t al dit en Beneet, al q*ua*l en mayor p*ar*tida q*ua*ntitat él és obligat [per] tal que él e lo dit en Ceriol sien deliures d*e*l dit d*e*ute q*ue* a él d*e*ven e que aquel no pusq*ua* d'aq*uí* ena*n*t logreyar

ni puyar en p*er*judici d'éls ni reecla*m* no se'*n* puscha f*er*. E açò l*e*xa en continent a bona con*e*xença d*e*l dit tene*n*t loch de justíc*ia*.

Et en continent la justíc*ia*, de vol*e*ntat e de conse*n*time*n*t del dit en Do. Guasch, manà e féu córrer e ve*n*dre sego*n*s fur de Valènc*ia* p*er* G. Sescala, corredor, les dit*e*s cases, les q*ua*ls [a]ffro*n*ten d'u*n*a p*ar*t ab les cases d'en P. de Ripoyl e d'altra ab les cases d'en P. Ceriol, f*e*rrer, e en la carrera pública, a paga a f*er* als dits creedors de les dites qua*n*titats de deutes a aq*ue*ls d*e*u lo dit en Do. Guasch p*er* si e p*er* lo dit en Ceriol, f*e*rrer.

XVII k*al*e*nda*s septemb*er*. Comp*ar*ech lo dit corredor e dix que no t*ro*bava él en les dites cases sinó ta*n* solame*n*t CCCC sol*s*. E co*m* a la justíc*ia* fos vists q*ue* just p*re*u no er*a* at*ro*bat en les dites cases, assignà-y extimadors en B*er*n*at* Tav*er*ner e en P. d'Agremu*n*t, axí que les dites cases p*er* cominal e justa extimac*i*ó extime*n* p*er* sagrame*n*t. Et enap*ré*s los dits extimadors, vist*e*s p*er* éls a huyll l*e*s dit*e*s cases e aüt co*n*sel e acort ab los vehi*n*s a u*n*es cases en aquel loch, dig*ue*ren e extimare*n* p*er* sagrament les dites cases val*e*r p*er* co*mi*nal e justa extimac*i*ó CCCCLX sol*s* de reals de Valènc*ia*. /

F94v

R171 Salvador Descastel atorgà e regonech sí av*er* <haütz> e reebutz XXIIII sol*s* e IX e mealla del p*re*u de la dita barcha, e p*ro*mès e obligà a la justícia que si alcun creedor venia o aparia que milor dret avia en los ditz din*er*s que no ell, q*u·é*l en continent tronarà[2] aquels en poder de la cort, totavia q*ue*·n sia d*e*manat e d'estar a dret, p*er* asò obliga si sos béns [...] en Ramon de Granol*é*s, texidor q*ui* sos béns i obliga. --- /

F133v

R172 --- V^{o} id*us* octob*e*r. En Ramo*n* de Sal*e*s, tine*n*t loch de justíc*ia*, tram*é*s a dir e amon*e*star p*er* Do. Martí, saig, [na] G*ui*llamona <mul*e*r> q*ue* fo d'en Jac*me* Riera, que entr*ò* a disapte p*ri*m*er* vine*n*t tingués buydad*e*s aq*ue*les cases ab lurs algorfes ja dits q*ue* la justíc*ia* avia venuts al dit en B*er*eng*uer* Lant*er*, axí q*ue*·l dit en B*er*eng*uer* [...] ses vol*e*ntats. /

2. *Sic* 'tornarà'.

VENDES I PENYORES. NÚM. DE SÈRIE: 4
ANY 1284

F16r

R173 P. Català liurà e féu corre e vendre segons fur de Valènc*ia,* p*er* en Ber*eng*u*er* de Rafex, corredor, un enap d'argent trencat ê·l canó, sobr*e*aurat dint*re* la copa, seynalat ab seynal de Barch*e*lona, lo qual pesa XI onç*es* e quarta, lo qual té en peynora Joha*n* Argent*er* per XC sol*s* e III male*s* a paga a si a f*er* del dit d*e*ute.

F24r

R174 II n*o*ne*s* marcii comp*ar*ech en P. de Conomin*e*s e posà ço que se'n segu*e*x:

Yo en P. de Conomin*e*s, fill datiu d*e* na Benencasa, mull*e*r q*ue* fo d'en G. de Lonzach, d*e*funt, ave*n*t loch e donació ent*re* vius de tots los b*é*ns e de tots los drets sens e move*n*s q*ue* la dita Bene*n*casa avia e hav*er* d*e*via e ha e hav*er* deu p*er* d*e*nguna rahó, p*ro*pòs < [...] a l*e*s dites> coses d*e*nant vós en Sanxo Loarre, justíc*ia* de Valèn*cia*, que com yo aje entés q*u·e*n G. de Tarrago*n*a, drap*er*, e en Nicholau de Salvat*e*ra, marm*e*sors e execudors donats p*er* la cort d*e* Valèn*cia* al t*estamen*t d'*e*n G. Lonzach, d*e*funt, e p*er* excecusió del t*estamen*t e d*e*rera vole*n*tat d'aq*ue*l G. Lonzach ab acturitat d*e* vós dit justíc*ia* ayen liurat e fase*n* córer e vendr*e* segons fur de Valèn*cia*, p*er* en B*ern*a*t* G*uer*au, cor*e*dor, I sel*e*r que fo del dit en G. e d*e* la dita Bene*n*casa en la parròchia de Sent Martí, e II troç de t*e*ra ê·l t*er*me de Ruçafa franch*e*s, en los quals b*é*ns o sobr*e* els quals b*é*ns la dita na Bene*n*casa avia e hav*er* d*e*via. E lo dit en P. de Conomin*e*s p*er* ela ha e hav*er* d*e*u p*er* lo dit nom e p*er* la dita rahó de D sol*s* de reyals de Valèn*cia*, los quals lo dit G. Lonsach ha ela atorgà q*ue* agués a tot*e*s ses vole*n*tats d*e*ls dits b*é*ns e en tots los alt*re*s b*é*ns sens e move*n*s q*ue* fore*n* del dit en G. Lo*n*sach la set[e]entena p*ar*t,

seguons fur de València o diu e·n [requer] a les dones que no han dot ni espoalici[1] ê·ls béns de lurs marits, segons que·l dit fur és contengut, e la dita Benencasa no aya dot ni espoalici. --- /

F28r

R175 Comparech en Domingo de Peralta denant en Sanxo Loarre, justícia de València, e proposa denant ell que com ell en Domingo sia obligat sots pena del quart a·n Guerau Calandri en XC sols de reyals e ell en Domingo no aja <alcuns> béns mobles dels quals puscha fer paga e satisffacció al dit creedor seu, enans del reeclam feit del dit deute e per escusar lo quart, ofer e done e liure lo dit en Domingo a vós dit justícia Ina fanecha de terra la qual ha en lo camp apellat l'Almúnia, Orta de València. La qual fanechada de terra fasats conpliment de paga dels ditz diners al dit Guerau Calandri. E adés de present desisxe[2] de la dita fanechada de terra.

F28v

R176 Na Elicsén de Comeles liurà e féu córrer e vendre seguons fur de València per en P. Çafont, corredor, les robes [dejús] escrites, les quals tenia en peynora de na Rayadela per LXX sols, a paga a ela a fer e de les mesions.

Primerament XIIII libres d'alcotó de matalaf. Ítem I troç d'alc*[o]tó sutze en què avia Ina liura. Ítem Ina taleca de cànem groga en la qual era lo dit alcotó. Ítem VI libres e miga de li, lo qual era fillat. Ítem XVIII libres d'estopa entre capdels e madexes. Ítem II capsals ab ploma. Ítem VI traversers de ploma, dels quals los V són listats e la un blau. Ítem Ina caxa ab [...]. Ítem I cuxí de fluxel ab cuberta blanca. Les quals totes robes foren escrit*[e]s en presència d'en Castelló Saporta e d'en P. Berenguer, ferrer, e d'en Domingo Martí, saig. /

F31r

R177 G. Rabaça liurà e féu córer e vendre segons fur de València per Bernat Guerau, coredor, I ase <bru> e I cordero

1. *Espoalici* o *esposalici*,'esponsalici, escreix'. Les dones no tenien cap dret sobre l'increment del cabal patrimonial, i podien quedar-se en la indigència si el marit moria i elles no havien aportat dot o aixovar. Per tal de remeiar aquesta situació, els *Furs de València* distingien la quantia dels drets de la viuda en un 7% dels béns, després de liquidar deutes i si no hi havia fills. Però també s'hi establia que la viuda podia continuar gaudint de la casa i del cabal patrimonial amb els fills, en cas de tenir-ne (vg. Roca Traver 1992: 141-142).

2. Llegiu «desix-se», del verb *deseixir-se* 'renunciar a'.

<blanch>, lo qual té en peyora d'en P. Martí de Castro per D sols a paga a si a fer del dit deute e de les mesions. /

F37r

R178 --- P. Martí liurà e féu corre e vendre segons fur de València per G. de Crexell, corredor, III palis miganells de seda, los quals ten en peynora d'en Galart Delmàs, draper, per VI libres e VIII sols romanens a pagar de XXVII libres meyns II sols, a paga a si a fer del dit deute.

II kalendas aprilis. Comparech lo dit corredor e dix que no trobava en los dits III palis sinó tansolament VI libres e XX sols, los quals hi donava e hi prometia de donar en P. Mir, bayner. E així com a més donant e prometent en aquelles, foren-li'n donats e atorgats per lo dit preu.

R179 A. de Vilardida, ciutadan e draper de València, liurà e féu corre e vendre segons fur de València per P. Çafont, corredor, unes cuyrases e Ina gorgera cubertes de fustani listat ab lo camp blau. Ítem Ina capelina de ferre. Les qual robes té en peynora d'en A. de Vich de Alteya per XX sols de reyals que [li] deu a paga a si a fer del dit deute. /

F37v

R180 Na Camina, juhia, muler d'en Abrafim Cavoig, manà e féu córrer e vendre segons fur de València <per Berenguer de Vich, corredor>, I briau de grana listat ab listes grogues e vermelles e am lo camp blau ab cendat vermel, e una gonella vermela ab corda de biffa, lo qual briau tenia peynora d'en Berenguer de Fores, e la gonella de na Serrana, per preu, ço és saber, lo briau per X sols e la gonella V sols e mig, los quals a ela donen e a paga a ffer a ssi del dit deute. --- /

F46v

R181 Com milor cosa sia enans del temps acórrer que après de la cosa nafrada remedi demanar, em per amor d'asò Garcia Eximèniz de Taraçona e Berenguer, per éls e·n nom d'en Pasqual de Ferrera, volens lo lur dapnatye e peril remoure e esquivar, sabens cascun d'éls per lo tot [ésser] condempnatz e obligatz sotz pena del quart en lo libre de la cort de València en IIII míllia e CC sols de rrals de València, romanens a pagar de V míllia e CC sols pagadors a·n Berenguer de Conques, segons que en la dita condepnació és contengut e per lo qual tots ensemps e cascun d'éls per lo tot són a aquell obligatz ab carta pública, feyta per man d'en Jener Rabaça, notari de

Valènc*ia,* e no ajen adés de p*re*sent din*er*s ab los quals puxen satisfer e pagar al dit en B*er*eng*uer* de Conq*ue*s la dita qua*n*titat, sinó IIII míllia *(sols) quart*er*s de [vi] que·l dit en Garcia Examèniç à en Segorb, dién e prot*e*stan los ditz d*e*utors a vós séyn*er* en Sanxo Loarre, justíc*ia* de Valènc*ia*, que ells són ap*ar*ellatz de fer paga al dit en B*er*eng*uer* de Conq*ue*s, a coneguda v*ost*ra e segons que vós conexeretz que fer dey[en] del dit vi o del p*re*u d'aq*ue*ll. E encara si aq*ue*ll vi no abastarà a la dita qua*n*titat a pagar, ço que sí creu que abastarà, són ap*ar*e[llatz] de conplir a aq*ue*ll d'una viyna que·l dit en Garcia Exa*men*is ha en la orta de Segorb, francha e q*uí*tia, dels quals b*é*ns volem que vós séy*n*er fasatz paga al dit B*er*eng*uer* de Conq*ue*s, a coneguda v*ost*ra o de la justíc*ia* de Segorb, al qual yo dit en Garcia Exa*men*is p*er* la damu*n*t dita raho*n* e en lo loch de nós e p*er* vós é liuratz e desemp*ar*ats los ditz b*é*ns, cor jasia ço que els alt*re*s ja ditz sien ab mi obligatz cascu*n* p*er* lo tot, la v*er*itat és aq*ue*sta que per raho*n* de mi s'obligaren ensemblame*n*t los damu*n*t dits béns. Desemp*ar*am a vós així que d'aq*ue*lls puschats fer (fe) paga al dit en B*er*eng*uer* de Conq*ue*s e d'això que sia v*er* p*re*sentà a nós I*na* c*ar*[ta] de la cort de Segorb. Emp*er*ò aq*ue*sta p*re*sentació e desemp*ar*ció fem a vós damu*n*t dit justíc*ia* e al dit creedor ans del reeclam feit, e p*er* tal q*ue* a qual sa paga no sia tardada, protesta*n*s que no ave*m* alt*re* moble en q*uè* pagar pus[cham] a aq*ue*ll. /

F50v

R182 III*o* id*us* junii. Comp*ar*ech denan*t* en R. de Poblet, justíc*ia* de Valènc*ia*, en [Gauceran] de Vich, opposa*n*-se e *con*trastan a la venda e alienació la qual lo dit justíc*ia* entén a f*er* de la dita alch*e*ria, així com aq*ue*ll a q*ui* p*er*tayn, co*n* la dita alch*e*ria de Binalea sia sua p*ròpri*a d'*e*ll en Gauc*er*an, p*er* títol de cambi de XL maç*modins* censals mey*n*s V din*er*s q*ue* ell féu a·n Bremo*n* de Vich, frare seu, en Algeroç, e aq*ue*lla posse[e]scha ho quasi posseescha de p*re*sent e haja possehida dels te*m*ps a ençà que ab ell fo cambiada així co*m* a sua p*ròp*ria, e ell sia ap*ar*ellat de f*er* co*m*plime*n*t de dret a tots clama*n*ts d'ell p*er* raho*n* de la dita alq*ue*ria. E dóna f*er*mança de dret a f*er* als clama*n*ts d'ell p*er* raho*n* de la dita alq*ue*ria en P. de Cerv*er*a, p*er*punt*er*, q*ue* la dita f*er*manc*er*ia atorga e sos b*é*ns y obliga. E en *con*tinent lo dit en Gauc*er*an demana que la subastac*i*ó e alienac*i*ó, si feita és de la dita alq*ue*ria,

sia p*er* lo dit justíc*ia* revocada e retractada e desfeita e anul·lada. /

F51r

R183 Anno D*omi*ni MCCLXXX quarto. Kal*enda*s ap*ri*lis.

Comp*are*g*uer*en denan*t* en Sanxo Loarre, justíc*ia* de Valènc*ia*, en Jacm*e* Cast*e*llà e·n A. Roç e en Bramo*n* de Vich, diens e af*er*mans que en Jacm*e* Castellà e·n A. Roç, cascu*n* d'éls per lo tot, eren obligats e conde*m*nats sots pena del quart en lo libre d*e* la cort de Valènc*ia* a·n B*ere*ng*uer* de Conch*es* en pagar-li V mílli*a* sol*s* de reyals de Valènc*ia* a c*er*t t*er*me. Íte*m* devie lo dit Jacm*e* Cast*e*llà al dit en B*ere*ng*uer* CCC <sol*s*> mey*n*s de conde*m*pnació. Íte*m* eren conde*m*pnats sots pena del quart en lo libre de la dita cort en Jacme Cast*e*llà e en Bramo*n* de Vich, cascu*n* per lo tot a·n Nadal de Conch*es* e a·n B*ere*ng*uer* de Conch*es* a pagar-los mill e CCCC sol*s* a c*er*t t*er*me. E així só*n* en suma [...] los damu*n*t dits d*e*utes VII mílli*a* e DCC sol*s*. E p*er* so los dits d*e*utors vol*e*ns provehir e a vol*e*ntat e a utilitat [...] e a esq*ui*var la pena del quart e a satisff*er* als dits en B*ere*ng*uer* e a·n Nadal los ditz d*e*utes qui són VI mílli*a* eDCC sol*s*, en los quals són comptats CCC qui no són ab conde*m*pnació, oferiren e liuraren al dit justíc*ia* de p*re*sent los b*é*ns davayl escr*i*ts, enaixí q*ue*·ls dava*n*t dits b*é*ns sien liurats a vendre e córreguen públicame*n*t per la ciutat de Valènc*ia,* sego*n*s fur de Valènc*ia*, e q*ue*·l p*re*u q*ue* dels dits b*é*ns exirà sia satisfeit als dits creedors t*ro* a quantitat de VI mílli*a* e DCC sol*s*. E oferiren-se los d*e*utors damu*n*t ditz si ap*are*llats de ff*er*mar les vend*es* d*e*ls dits b*é*ns qua*n*t sien públicame*n*t exposats venals sego*n*s fur de Valènc*ia*, e que fara*n* e donara*n* cart*es* e tota sec*ur*tat que fer degen segons fur de Valènc*ia*.

R184 Los b*é*ns són aq*ue*sts: p*ri*m*er*ame*n*t liurà en Jacm*e* Cast*e*llà I*na* jovada e miga d*e* viyn*es* e VI maç*modins* de sensals, les quals ha en Beniforag, Orta de Valènc*ia*, e són franch*es*. Íte*m* liurà lo dit Bramo*n* de Vich I*na* alch*e*ria sua q*ui* és apellada Binalessa, en la Orta de Valènc*ia*, la qual ha VII jovad*es* de t*er*ra e és francha. Íte*m* liurà lo dit A. Roç un cassall de molins en q*uè* ha II moll*es* mol*e*ns e I*na* jovada e miga de t*er*ra qui és p*rop* [...], lo qual molí e t*er*ra són ê·l t*er*me de Raphalmageri e són francs.

R185 Los quals b*é*ns los damu*n*t ditz d*e*utors liuraren a vendre en p*re*sència de la justíc*ia* així q*ue* aq*ue*lls se correguesen e·s c*ri*dasen públicame*n*t, per en G. d'Escala, públich corredor d*e* Valènc*ia*, per paga a fer de tots los dits d*e*utes qui són en

suma VI míll*ia* e DCC sol*s* als dits creedors per XXX dies, segons fur de Valènc*ia*, enaixí q*ue* si alcú hi cr*e*u hav*er* millor dret en
F51v los dits b*é*ns / q*ue*·ls ditz d*e*utors ni q*ue*·ls dits creedors, q*ue* dins los XXX dies sien conp*ar*eguts denan*t* la cort e ajen p*ro*posada lur d*e*manda e al·legat lur dret segon*s* que fur man*a*. En altra man*er*a d'aq*uí* enan*t* no ser*i*en oÿts.

Encara nós tots damun*t* dits d*e*utors vollem e atorgam q*ue* tots los b*é*ns damun*t* dits sien donats a vendre p*er* pagar als dits creedors los dits VI míll*ia* e DCC sol*s* als quals pagar cascu*n* per lo tot nos obligam d*e* p*r*esent, així q*ue* la un p*er* l'altre excusar no·ns puxam e cascu*n* de nós siam tenguts de fer e de [...] la damun*t* dita paga, jassia ço que alcun de nós sien tenguts ê·ll dit d*e*ute p*er* mayor qua*n*titat los uns q*ue*·ls alt*r*es e c*e*t*e*r*a*.

R186 VIII° id*us* junii. Comp*ar*ech en Mich*e*l Senata, p*ro*curador d'en B*er*eng*uer* de Conch*e*s, ab carta pública segons que en aq*ue*lla [és] contengut, e d*e*manà e req*ue*r a·n R. de Pobl*e*t, justíc*ia* de Valènc*ia*, que denan*t*às a f*er* venda de la dita alq*ue*ria del dit en Bremon*d* de Vich, la qual és apellada Binalesa.

Ensemblamen*t* comp*ar*ech lo dit G. Cescala, corredor, e dix que no at*ro*bava en la dita alq*ue*ria ab tot*e*s ses p*er*tinèn*c*ies sinó tansolamen*t* III míl*ia* C sol*s* de reals, los quals y donava e y p*ro*metia de donar N'Arnau de Vilardida, drap*er*. E axí co*m* a més donan*t* e p*ro*metent lo dit justícia atorgà la dita venda de la dita alq*ue*ria ab tot*e*s ses p*er*tinèn*c*ies al dit A. de Vilardida p*er* lo dit p*re*u. E foli'n manada f*er* carta pública de venda segons q*ue* se'n segueix. /

F52r

R187 T*er*cio non*a*s ap*ri*lis. An*no* D*omi*ni MCCLXXX q*ua*rto.

Comp*ar*ech en P. de Conomin*e*s devan*t* la justíc*ia* e dix e p*ro*testà q*ue* com lo dit justíc*ia* aje lo dit P. de Conomin*e*s [...], ço és q*ue* la co*n*da*m*p<na>ci*ó* de pena del quart en los dits mill e D sol*s* t*ro* en la festa <p*ri*m*er*a> de Pasca, e los dits mill e D sol*s* no·s dege*n* pagar t*ro* en la festa de Sent Joha*n,* [...] e la dita Isolina aja p*re*s l'usufruit d*e*ls dits mill e D sol*s* t*ro* a la dita festa d*e* Sent Joha*n,* p*er* tal lo dit en P. de Conomin*e*s p*ro*testa*n* de son dret suplic a vós dit justíc*ia* que la dita co*n*dapnació no val ni d*e*u val*er* p*er* fur de Valènc*ia,* com vós ans de la dita festa e t*er*me l'ayats co*n*dapnat. A la qual

condapnació yo no entén estar e apell-me adés de present de la dita condapnació.

E si vós dit justícia voletz enantar contra mi e mos béns per rahon de la dita condapnació ans del dia de la paga e que·l reeclam sia feit, as[ign]a de present unes cases mies les quals yo he franches en València, en la parròchia de Sent Martí, les quals valen e deven valer los dits mill e D sols e pus, en axí que puscats aquels vendre, e del preu que us paguets dels dits mill e D sols, les quals afronten en II vies e en cases d'en Barberà, però lo dit P. de Barberà diu que él és aparellat de donar e que darà en l'usufruyt dels dits MD sols aytant com altri y darà e que asegura [...] a coneguda de la cort. /

F54r

R188 [Comparech] denant la justícia en P. Barber e proposà que él ere obligat en pena del quart a·n Guillem de Tarragona en LXV sols. Per tal, ans de reeclam feit, ofrí al dit justícia Ina mora cativa sua, per nom Axona e demanà que la justícia, per fer paga al dit creedor, que feés venda d'aquela segons fur de València. En continent la justícia, de volentat e de consentiment e de fermament d'aquel, manà e féu córrer e vendre segons fur de València per en Balaguer, corredor, la dita sarraÿna a paga a fer al dit en G. de Tarragona dels ditz LXV sols. /

F55r

R189 [En] Vidal e n'Astruga, muler sua, liuren e feeren corre e vendre segons fur de València per Gº. d'Agramont, corredor, I cot listat de bifa de Sen Daniç [...] ab pena de conils e I redondell blau de lombardesch rot, lo qual cot té en peynora d'en Jacme Astorer, batejat, per X sols de cabal. Ítem lo rendondello ten en peynora de la muler d'en Domingo de Sarragossa per IIII sols de cabal, a paga a si a fer del dit deute e del guayn d'aquells. Ítem Ina pena de voltors vella, la qual tenia en peynora de la jermana de la muller d'en Costa, per IIII sols a paga a ell a fer del dit deute. --- /

F62r

R190 En P. de Vilamajor liurà e féu corre (corre) e vendre segons fur de València per G. de [...], corredor, unes cuyrases. Ítem Ina capellina de ferre. Ítem II servelleres. Ítem I bassinet. Les quals cuyrases són cubertes de fustani vermell. Les quals robes tenia en peynora d'en A. Despratz, metge de sirorgia,

*ha*bitador de la Seu d'Urgell, [e] de l*e*s quals rob*e*s à carta ab més peynores q*ue*·n tenia peynora <p*er* LX sol*s*> per raho*n* de II mill*e*rs d'anguila e de II sol*s* <en d*in*e*r*s>. --- /

F64r

R191 N[a]dal de Tamarit liurà e féu córer e vendr*e* segon*s* fur de Valènc*ia* p*er* Do. de la Vaya, cor*e*dor, I^na^ c[e]lla mey*n*s de singl*e*s e mey*n*s d'*e*stre*m*ps, la qual tenia em peyor*[a] d'en B*er**en**g**u**er* de Vilarnau p*er* XX sol*s* a paga a él a f*er* de [...] dits d*in*e*r*s e de l*e*s mesio*n*s.

R192 Dena*n*t vós en Sanxo Loarre, justíc*ia* de Valènc*ia*, yo en Samuel Vidal, proc*ur*ador d'*e*n Astruch Jacob Xixó, juh*e*u de Tortosa, p*ro*test e dich prot*e*stan en nom de la dita proc*u*ració e en nom p*rop**ri* q*ue* com lo dit Astruch e yo així con a p*roc**ur*ador seu siam conde*m*pnatz a·n Lapo Guiando e a·n Bino Guiando e a·n Xappo Faxello, m*er*cad*e*rs, en IX míllia sol*s* de reyals de Valènc*ia* sotz pena del quart ê·l libr*e* de la cort segons q*ue* en aq*ue*ll és conte*n*gut, e·l dit n'Astruch ni yo no ajam mobl*e* de q*uè* pagar puscham lo dit d*e*ute als ditz creedors, em p*er* amor d'açò asigne p*er* nom de p*roc**ur*ació del dit Astruch e p*er* lo m*e*u nom p*rop**ri* aq*ue*lls molins q*ui* són VIII rod*e*s, los quals lo dit Astruch ha en lo riu de Godalaviar, enaixí q*ue*·ls ditz molins fasatz vendr*e* segons fur de Valènc*ia* e del p*re*u d'aq*ue*lls exira*n* fasatz paga als ditz creedors. Aq*ue*sta prot*e*sta fas a vós dit justíc*ia* per nom del dit Astruch e p*er* nom m*e*u p*rop**ri*, ans del t*er*m*e* en lo qual la dita paga se devia fer e ans d*e*l reeclam feyt del dit d*e*ute, p*er* tal cor segons lo p*ri*vilegi del seynor rey la dita prot*e*stació se pot fer e d*e*u e p*er* asò dema*n* q*ue* la fasatz met*re* ê·l libr*e* de la cort e p*er* escusar lo quart.

R193 II k*al**en**da*s junii. Comp*ar*ech en Bino dena*n*t en Sanxo Loarre, justíc*ia* de Valènc*ia*, e féu reecla*m* d'aquella *con*de*m*pnació en q*uè* en Samuel Vidal, així co*m* a p*roc*urador d'en Astruch Sexó e p*er* él n'Astruch Sexó, ere*n* conde*m*pnatz en pena del quart en IXX mílli*a* sol*s* de reals de Valènc*ia* a mic*er* Xappo e a mic*er* Bino, salvu emp*er*ò que si la oferta damu*n*t dita que à feita lo dit en Samuel d*e*ls moli*n*s del dit n'Astruch empatxaria p*er* fur ni p*er* p*ri*vilegi lo reecla*m* de la dita *con*de*m*pnació, que él no entén av*er* feit lo dit reecla*m* [...] [contra] fur ne cont*ra* p*ri*vilegi. /

F68v

R194 Comparech en Martí de Lavata denant en Sanxo Loarre, justícia de València, e proposà que él ere condempnat en pena del quart a na Dolça de Terol en LXX sols de reals de València, e que no avia béns mobles de què pogués pagar lo dit deute. E per ço d'escusar lo quart ans del reeclam, ofrí e mès en poder del dit justícia I camp de terra qui és en lo censal de Xilvela, que fa cens a la orde de Calatrava III sols e IIII diners, lo qual volia e queria que la justícia feés d'aquel pública subastació e venda, segons fur de València, e del preu d'aquel pagàs e satisfeés a la dita Dolça del dit deute seu. Afronta d'una part ab la terra d'en Bryna e ab la viyna d'en Pasqual Guler e en la carrera pública. /

F69r

R195 XII kalendas julii. Denant vós séyner en Sanxo Loarre, justícia de València, diu e demostra na Guillamona, muler d'en P. d'Arències, que com lo dit P d'Arències, marit seu, per rahon d'alcuns deutes, los quals devia, fos condempnat sotz pena del quart en lo libre de la cort, e per rahon de la dita condempnació de pena de quart vós dit justícia vullatz fer exsecució contra lo dit P. d'Arències, marit seu, e els béns d'aquells, ço és, que vullatz vendre una viyna la qual és ê·l terme de Beniferre, e aquella té a çens per en Ramon de Riu-sech, que la dita na Guillamona ha la meytat en la dita viyna e en totz los béns del dit en P. d'Arències, marit seu, per rahon de fraternitat o germania feita e celebrada entre ella e el dit marit seu en temps de matrimoni.

Per la qual cosa la dita na Guillamona soplica a vós dit justícia e requer ab suma instància que vós dit justícia no fasatz venda de la dita viyna tro que la dita na Guillamona aja presa e reebuda la meytat de la dita viyna en la qual ella ha e haver deu la meytat, e la qual vol e demana que sia partida, com asò deja ésser feit segons fur de València. Diu encara e protesta que si la dita venda se fa, que·s farà en prejudici d'ela, e que·n deman a vós dit justícia en son loch e en son temps, car cosa de què és contrast no deu ésser venuda ni alienada segons fur de València e rahon nat[ural]. /

F84v

R196 --- La justícia a instància e a demanda d'en Domingo de Monçó e a paga a ell a fer de X sols dels quals li és condepnat en pena del quart en Girardí, argenter, en lo libre de la cort de

Valènc*ia*, manà e féu córer e vendr*e* segon*s* fur de Valènc*ia*, per en Pº de Sen Poll, corredor, VI male*s* d'arge*n*t sobreaurade*s* e a <sey*n*als de [...]> e V ane*l*s, los II d'arge*n*t sobraurats e la I ab pedra morada e l'altr*e* ab pedra a sey*n*al d'àguilla, e los III d'arge*n*t ab pedr*e*s morade*s*.

XVII k*al*e*n*da*s* junii. Co*m*p*a*rech lo dit corredor e dix q*ue* no trobava en los dits an*e*ls e m*e*ales sinó tan solame*n*t V sol*s* e mig, los quals hi donava e p*ro*m*e*tia de donar en Hisarn de Monpesl*e*r. E axí co*m* a m*é*s dona*n*t e p*ro*mete*n*t en aquels <de vole*n*tat del dit Girardí fo-li'n> do*n*at e atorgat p*e*r lo dit p*r*eu. /

F98v

R197 --- En Joha*n* Martín*e*z, p*ri*mé capelà d*e*l seynor rey, féu corre e vendre segon*s* fur de Valè*nc*i*a* p*e*r Bon*e*t, [corredor], II aneyls d'aur, la u*n* ab pedra granada e l'altr*e* de cafil d'*e*n B*e*rtholomeu de Corb*e*ra, a paga a él a f*e*r de XVI [sol*s*].

F99r

R198 Comp*a*rech en Gill*e*m de Vich dena*n*t en Sanxo Loarre, justíc*ia* de Valènc*ia*, e p*ro*posà que com él sia obligat en pena del quart en LXX sol*s* de reals de Valènc*ia* a·n Jacme Capel*e*r, e com él no aga béns mobles on pogés pagar lo dit deute ans del rereclam feit, assigna e met e liura en pod*e*r del dit justíc*ia* que faça vendr*e* del seu sient p*e*r fer paga al dit creedor. E adés de p*re*sent asigna a vendr*e* une*s* cases sues, casses e un ort que·s té ab les dites casses, que són en lo camí de Sent Vic*e*nt e són tengudes a sens p*e*r en Ram*o*n*e*t de Poblet. E que la justíc*ia* faça aq*u*els vendre e córrer segon*s* fur de Valènc*ia*, així con a él mils sie vist e conegut per fur e a paga al dit creedor.

R199 En Salamó Abinceÿt atorgà e regon*e*ch sí d*e*ure a·n A. d'Esplugues LXXX sol*s* d*e* rrals p*e*r raho*n* de X alne*s* de bifa listada de Cen Dani[ç] q*ue* comp*rà* e p*rès* a obs de na Thoda P*e*ris, mule*r* q*ue* fo d'en Dalmau de Vilanova, los quals dine*r*s li p*ro*mès pagar entr*ò* a la festa de Senta M*aria* d'agost p*ri*m*e*ra vine*n*t, p*e*r los quals dine*r*s pagadors obligà especialme*n*t e p*e*r títol de peynora li liurà I*na* espaa ab l'ornatici ligat d'arge*n*t e ab lo pan sobredaurat e ab la correya enplat[e]nada d'arge*n*t e lo guarnime*n*t d'aq*u*e*l*a ab seynal del dit en Dalmau. Enaixí q*ue* si·l dit en Salamó lo dit d*e*ute pagar no aurà al dit A. en lo dit t*e*rme, atorga a aq*u*el licència e plen pod*e*r q*ue* del dit t*e*rme a ena*n*t pogués vendr*e* la dita espaa sens licència d'*é*l ni de la cort d*e*manada, loa*n* e atorga*n* qualq*ue* venda d'aq*u*én p*e*r él ne s*e*rà feita. /

F102v

R200 La justí*cia*, a instà*n*cia e d*e*manda d'en G. Mir, manà e féu corre e vendre segons fur de Val*ència* p*er* P. de Senpoll, coredor, una peça de bifa de Sen Danís listada ab list*e*s menuderes ab lo ca*m*p roig, p*er* fer exsecució de Ina condem*p*nació de pena de quart en la qual ere*n* condem*p*natz en March*é*s P., fill q*ue* fo d'en P. March*é*s, defu*n*ct, e en B*ern*a*t* Poll e en Jacme March*é*s <al dit G. Mir> en mill sol*s* de reyals e d*e*ls quals fo feit reecla*m* de DCCC sol*s* de reyals, e encara a paga a f*er* al se*n*yor rey del quart d'aq*ue*lls. ---/

F105r

R201 --- En B*ere*n*guer* Martorel manà e féu córrer e vendre sego*n*s fur de Valènc*ia*, p*er* n'Uguet, corredor, Ina alifara e Ina almexia e I pedaç, los quals té en peynora d'*e*n Vidal, juh*e*u, corredor, a paga a ssi a f*er* de XXVII sol*s* e mig, los quals a él p*re*stà e a paga a él a f*er* del dit d*e*ute.

F105v

R202 --- En Rodrigo Çedrele*s* liurà e féu córrer e vendr*e* sego*n*s fur de Valènc*ia*, p*er* P. Pasch*u*al, corredor, I enap d'argent daurat dintre, marcat d*e* Valènc*ia*, lo qual tenie en peynora d'*e*n Jucef Fayata e d'en Salamó Abimayna, compaynó seu, per C sol*s*, a paga a ssi a f*er* del dit d*e*ute. --- /

F112v

R203 Nono k*al*e*nda*s julii. Comp*a*rech en Bertran Seler, vehí*n* de Valènc*ia*, dava*n*t en Sanxo Loarre, justíc*ia* de Valènc*ia*, dién e p*ro*posa*n* que com él sia obligat a·n Ramo*n* Lorenç, pebrat*er*, en VII libr*e*s e miga de reals de Valènc*ia*, e a·n Joha*n* Beneet, carnic*er*, en XL sol*s* de reals de Valènc*ia*, los quals d*in*ers lo dit en B*e*rtran Seler d*e*via pagar e donar en la festa de Sen Joha*n* en l'an de mil CC LXXX IIIIº, on co*m* lo t*er*me no sia complit ni reecla*m* <sia> feit p*er* los ditz R. Lorenç ni per en Joha*n* Beneet, obliga dava*n*t vós justíc*ia,* per lo d*e*ute damu*n*t dit, un*e*s cases q*ue* ha en la paròchia de Sen Nicholau, sego*n*s que són afrontad*e*s de la una p*ar*t ab l*e*s cases d'en Joha*n* Gil e de l'altr*a* p*ar*t ab A. D*e*zpuig. E açò d*e*mane sego*n*s fur. /

F127v

R204 Comp*a*rech en P. Porcel, p*ro*c*u*rador d'en P. d'Almiral, absent, d*e*na*n*t en Sanxo Loarre, justíc*ia* de Valènc*ia*, e dix e p*ro*testà [en] nom de la dita p*ro*c*u*ració, que com lo dit P. d'Almiral sie obligat en pena del quart en XX libr*e*s de reals de Valènc*ia* a·n B*ern*a*t* Desclap*e*rs, drap*er* de Valènc*ia*, e volén guardar de pagar la pena del quart ans del dia del reeclam feit,

e co*m* él no age b*é*ns mobles on pogés la dita qua*n*titat de din*er*s, met e liura en poder de la justíc*ia* I ort [del dit] P. d'Almiral q*ue* és en Rote*r*os, p*ro*p los frar*e*s d*e*l Carme, afronta ab l'ort d'en B*er*n*at* Çataula e ab les adoberies d'en P. Català e en la carrera pública, e q*ue* la justíc*ia* faça aq*ue*l córrer e vendre, segons lo p*ri*vilegi e fur de Valènc*ia*, per fer [paga] al dit creedor o així co*m* a él mils sia vist e conegut. --- /

F130r

R205 [La j]ustíc*ia* p*er* fer excecuc*ió* d'u*n*a conde*m*pnació de pena del quart, en la q*ua*l *con*de*m*pnac*ió* és en pena del quart e feit reecla*m* [en] B*ere*ng*uer* Saroca, manà e féu corre e vendre sego*n*s fur de Valè*ncia* p*er* G. Sescala, corredor, III maz*mo*d*ins* [c]ensals que li fa en P. [...] sobre miya jovada de viyna en t*er*me de Riugròs, q*ui* és apellat en alt*ra* man*er*a d'Algerós. /

F140r

R206 [...] liurà e féu corre e vendr*e* segons fur de Valènc*ia*, p*er* en Nadal, corredor, una alq*ue*lla ab listes v*er*mel*e*s e negres [...] enmig, la qual té en peynora d'*e*n Sulemà Abinceÿt, juh*e*u, per VIII sol*s* de reyals, a paga a si a f*er* del dit d*e*ute. --- /

F141r

R207 [...] de Jacha liurà e féu corre e vendr*e* segons fur de Valènc*ia*, p*er* en B*er*n*at*, corredor, una correga e bossa de obra de [...], la correga cayrelada ab seda e ab aur e la bosa flocada p*er* los costats, la qual té en peynora d'*e*n Ramo*n* de Camp p*er* V sol*s* e mig a paga a si a f*er* del dit d*e*ute.

R208 [...] Mir liurà e féu córer e vendr*e* sego*n*s fur de Valènc*ia*, p*er* en P*er*o Fig*uer*a, corredor, I cavayl negre est*e*llat [...] de IIII pe*us,* lo q*ua*l té en pey*n*ora per XVI libr*e*s, a paga a si a f*er* del dit d*e*ute e de les mesio*n*s. --- /

F143r

R209 Comp*ar*ech en Pasch*u*al Lòpiç denan*t* la justíc*ia* e p*ro*posà denan*t* ell que com él en Pasch*u*al Lòpiç si[a] obligat [en] pena del quart a·n Habrahi*m* Belido, maestre de la obra del reyal del sey*n*or rey, en duo míllia e DCC sol*s* dels quals romane*n* a pagar DCC sol*s*, e ell en Pasch*u*al, enan*s* de reecla*m* feit e p*er* escusar lo quart, ofer e liure a vendr*e* VI peses de lombardesch, de les quals [són] III blaves <e la I^na^ de les alt*re*s III> e la I^na^ v*er*t e l'alt*ra* morada e l'altra v*er*mella, e del p*re*u q*ue*

d'aq*ue*les h*e*ixirà vull que sia [feita paga] e satisfacció al dit creedor seu. E adés de p*re*sent desisch-me'n e met-les en poder d'en G. [...] corredor, q*ue* aq*ue*lles córrega [...].

E en defalim*e*nt dels ditz draps si no bastave*n* del p*re*u que d'aq*ue*ls [...] a satisfacció a f*er* dels ditz DCC sol*s*, ofer I^na^ taula de pèll v*er*mell, la qual vol q*ue* córrega [segons] fur de Valènc*ia* a satisfacció a f*er* del dit d*e*ute. /

VENDES, PENYORES. NÚM. DE SÈRIE: 4-BIS
ANY 1284

F17r

R210 Kal*enda*s feb*rua*rii. Comp*a*rech en G. de Sent Math*e*u, carnic*er*, dava*n*t en Sanxo Loarre, justíc*ia* de Valènc*ia*, e p*rotestà* e p*ro*possà que con él sia obligat e conde*m*pnat ab en P. Galart, cascun p*er* lo tot sotz pena d*e*l quart ê·l libre de la cort de Valènc*ia*, a·n Ismeyl Almorcat, juh*e*u, en XIII libr*es* e V sol*s* de reyals de Valènc*ia*, poch m*és* o mey*n*s, e el dit en G. Sen Math*e*u no aga negu*n*s b*é*ns move*n*s d*e* què puscha pagar e satisffer al dit juheu lo dit d*e*ute, tot o p*ar*tida d'aq*ue*ll, p*er* estalviar de pagar lo quart ofer a la justíc*ia* e liura e p*re*senta un*e*s cases les quals ha en la p*ar*ròchia de S*en*ta Catalina, en la carrera de l'Almodí Veyl, les quals se tenen sots seynoria d*e*l sey*n*or rey, a sens de II mor*a*bet*ins*, e aq*ue*lles voll que sien venud*es* p*er* fur de Valènc*ia* p*er* la cort a fer paga al dit juh*e*u p*er* lo dit d*e*ute.

Et en continen*t* lo dit G. de Sen Math*e*u donà e liurà a vendr*e* p*er* B*ern**at* Badoç, corredor, les damu*n*t dit*e*s cases p*er* fer paga d*e*l dit d*e*ute. /

F19r

R211 La justíc*ia* a instància e d*e*manda d'en G. Fort e a paga a ell a f*er* de XCV sol*s*, los quals li de[u] Paschal*e*t, peschador, e d'aquells li és *con*de*m*pnat en pena del q*ua*rt, e feit p*er* ell reeclam a f*er* paga [...] d'*é*l e q*ua*rt d'aq*ue*lls, manà e féu córrer e vendre p*er* Bertó Nadal, corredor, I^na^ barca de pescar ab sa exàrcia <e I caro> la q*ua*l *[lo] dit P. ha e hav*er* d*e*u a l'Albuf*e*ra. /

F19v

R212 La justíc*ia* a instància e d*e*manda d'*e*n Jac*me* d*e* Sol*e*r e p*er* f*er* exsecuci*ó* de pena del q*ua*rt e d*e*l reeclam d'aq*ue*lla, ço és sab*e*r, de IIII mill*ia* e [...] en la q*ua*l [...] en B*er**enguer* de

Montfalcó e sa muller ensemps ab d'altres e cascun d'éls per lo tot [foren] condempnats al dit Jacme de Soler e a·n Ponç de Soler, frare seu, segons que ê·l libre de la cort de València és contengut, manà e féu córrer e vendre segons fur de València per en Ffolchet, corredor, aquell obrador ab ses algorfes, lo qual lo dit Berenguer e la dita muller sua an e haver deven en la parròchia de Senta Caterina, sots seynoria del seynor rey e a cens de V morabetins. [Lo qual] afronta ab l'esgleya de senta Caterina de II parts e en l'obrador d'en Bernat [...] e los obradors qui foren d'en Alfaquim Peschador e en carrera pública. /

F35r

R213 Denant vós sényer en Sanxo Loarre, justícia de València, demostre yo P. Ferrer, pelicer, que com yo no vulla sustenir carga de reeclam dels deutes que yo deg a alcuns creedors per los quals deutes són condempnat sotz pena del quart ê·l libre de la cort de València, segons que en aquell libre és contengut, per fer paga dels dits deutes als ditz creedors abans del reeclam feit, opòs e present a vós adés de present totz los béns així seens com movens, los quals he e haver deg en la ciutat de València e en qualque altre logar, enaixí que per vós dit justícia sien venutz e feites pagues als ditz creedors segons que vós conexeretz ésser faedor. E asò dic e prot*[e]st a conservació del dret que he e haver deg de no jogar quart, yo abans opposan e presentan mos béns per fer paga dels ditz deutes abans de reeclam fet, e que·l dit dret a mi en re no·s pogués deperir. Los béns que ell à són aquests: primerament unes cases qui són en la parròchia de Sent Martí e són tengudes a sens de III morabetins, e tabs e bótes qui són en les dites cases, e II kafiçades de viyna en lo terme de Andarella, qui són tengudes a sens de II maçmodins per los hereus d'en G. --- /

F35v

R214 --- Idus junii. Comparech denant en Sanxo Loarre, justícia de València, na Hisabeu, muller que fo d'en R. Dalmau, e dix protestan que com ella aja entés que la justícia faça vendre e subastar unes cases d'en Ffererr, pelicer, les quals són en la parròchia de Sent Martí, a instància e a demanda d'alcuns creedors del dit en P. Ffererr, com tots los béns del dit en P. Ffererr sien a ella esp[ecia]lment obligatz en CCCC sols de

reyals de Valènc*ia,* p*er* raho*n* de coma*n*da[1] que·l dit en P. Ff*errer* de la dita na Hisab*e*u ac, e veé bé ab carta pública sego*n*s que en aq*ue*lla plen*e*rament és co*n*tengut, on d*e*mana la dita na Isab*e*u e req*ue*r a vós dit justíc*ia* q*ue* fasats çesar la dita venda ent*rò* q*ue* la dita na Hisab*e*u sia satisfeita e pagada dels b*é*ns d*e*l dit P. Ff*errer* dels dits CCCC sol*s* de la dita coma*n*da, e mayorme*n*t com ela sia p*ri*me*r*a en te*m*ps e milor en dret que nengu*n*s altr*es* c*re*dors del dit P. Ff*errer*.

Afront*en* les dit*es* cases ab les cases de na Blancla Fort e ab les cases d'*e*n P. de Lagost*er*a e ab les cases d'en Cav*er* e en la carrera pública. /

F38v

R215 VIII° id*us* marcii. Comp*ar*ech en B*er**en**g**uer* de Monfalcó dena*n*t en Sanxo Loarre, justíc*ia* de Valènc*ia*, e p*ro*testa*n* p*ro*posà dena*n*t ell que per raho*n* de la conde*m*pnació de pena de quart en la qual és conde*m*pnat en lo libr*e* de la cort de Valènc*ia* el dit en B*er**en**g**uer* a·n Jacm*e* e a·n Ponç del Soll*e*r, segons que en aq*ue*lla conde*m*pnació és contengut, lo dit justíc*ia* no devia ni d*e*u proçehir ni ena*n*tar cont*ra* ell, faén exsecució per raho*n* de la dita conde*m*pnació cont*ra* <ell> o cont*ra* sos b*é*ns, per so cor lo dit B*er**en**g**uer* de Monfalcó és ap*ar*ellat d*e* mostrar e provar en son loch e en son te*m*ps que la dita conde*m*pnació no d*e*u ni pot noure a ell per so cor no fo feita segons que fer se dech, ço és, que no fo feita ladoncs dena*n*t la justíc*ia* ni son loch tine*n*t, majorme*n*t co*m* ell aja donada fiança de dret en poder del dit justíc*ia* per la dita rahó e dins lo te*m*ps donat e assignat a ell a comtar e a p*ro*var.

Íte*m* p*ro*testan dix e p*ro*posà dena*n*t lo dit t*estimoni* con lo dit justíc*ia* agués asignat al dit B*er**en**g**uer* te*m*ps p*er*emptòriame*n*t dins lo qual agu*é*s comtat dena*n*t los comtadors, los quals foren asignatz per lo dit justíc*ia* a oyr compte d*e*l dit B*er**en**g**uer* de Monfalcó, de les pagu*es* les quals per raho*n* de la dita comanda el dit en B*er**en**g**uer* de Monfalcó avie feites a·n Ramo*n* de Cardona, avi dels ditz Jacm*e* e Ponç de Soll*e*r, ni a ells e de l*es* mesio*n*s les quals avie feites per rahó de la dita coma*n*da negoscian, que ell ha retut compte als ditz Jacm*e* e Ponç dena*n*t los comtadors de l*es* pagu*es*, les quals féu al dit Ramo*n* de Cardona e a éls de la dita coma*n*da, e és estat ap*ar*ellat dins lo te*m*ps a ell asignat

1. Sobre la diferència entre comanda, préstec i lloguer, vg. els *FV* (IV, 125-126).

de re[ebre] compte de les mesions e no és romàs per colpa e per malícia dels ditz Jacme e Ponç qui el dit compte no volgren reebre. E encara per so cor los compradors no volgren oyr lo dit compte, jasia ço que moltes vegades ne sien estatz amonestatz e citats per lo dit [justícia] a instància del dit Berenguer.

Encara diu e proposa protestan lo dit Berenguer que con lo dit justícia aja asignat temps peremp[tori] dins lo qual lo dit Berenguer de Monfalcó agués provades alcunes pagues les quals lo dit Berenguer afermà e deÿa que avia [...] al dit Ramon de Cardona e a ells per rahon de la dita comanda, les qual pagues heren estades negades per lo dit Jacme del Soller, que·l dit Berenguer és estat aparellat dins lo temps totavia de donar testimoni e per ell no ha cessat, e si per neguna ma[nera] és estat que·l dit Berenguer no <a>ya donada plenerament còpia de testimonis segons que entenia fer, que no és romàs per colpa [ni] per necligència ni disídia d'él, mas per so car en Berenguer Ricart, assessor del dit justícia qui devia reebre ells [dits] dels testimonis e·l escrivà a ell asignat qui reebia els dits dels testimonis> són estatz tota hora dins lo dit temps asignat a ell negoci<osos> e ocupatz per molts e diverses /

DENUNCIACIONS I DEMANDES CRIMINALS
NÚM. SÈRIE: 5. ANY 1287

F1r

R216 --- E dix la dita na M*aria*, dix q*ue* lo dit o testimoni d*el* dit en Joh*an* no co*n*tenia en si v*er*itat sinó en aita*n*t co*n* dehia [que] avia tocat a la porta. Mas diu ela, na Maria, q*ue* com ela dormís e lo dit Joh*an* tocàs a la porta qua*n* lo foch se tenia a l*es* cases d*el* dit en P*ere* Ve*n*rreyl, ela, na Maria, obrí a aq*ue*l les port*es*. Les alt*res* coses posad*es* en la d*eposici*ó del dit t*estimoni* neguà é*ss*er v*er*es.

E encara la justíc*ia* demanà a la dita na M*aria* si volia [r]en dir ni posar p*er* man*e*ra de exepc*i*ó c*ontra* la p*er*sona d*el* dit Joh*an* p*er* raho*n* de viltats d'aq*ue*l, si alcun*es* ne sabia; e dix q*ue* no, q*ue* ela p*er* bon ho*m* e p*er* p*roho*m lo tenia e no sabia en aq*ue*l alcuna viltat, ni avia en*e*mistat ab *é*l, sinó aita*n*t q*ue* el dit vesp*re* qua*n* lo dit foch se tenia a l*es* dit*es* cases e lo dit Joh*an* tocava a la sua porta d'ela, na M*aria*, p*er* felonia q*ue* avi[a] co*m* no li obria la porta p*er* paor q*ue* avia q*ue* les sues cases no es cremase*n*, c*ri*dà e dix molt*es* vegad*es* contra ela «bagassa m*er*dosa» [...] la porta; no c*re*u enp*er*ò q*ue* p*er* aq*ue*sta raho*n* li dega vol*er* mal.

E la justíc*ia*, haüda d*elib*era*ció* e co*n*sel de savis e dels jurats e dels p*ro*hòme*n*s dels oficis e d'arts e mest*er*s e d'alt*res* p*ro*hòme*n*s concel*er*s d*e* la ciutat, com fosse*n* a él c*er*tes tals e ta*n*tes p*resu*m*pci*ons e tans [...] q*ue* sego*n*s fur d*e* València aporten la dita na M*aria* en t*urmen*ts, p*er* so inq*uir*én v*er*itat d*el* dit c*ri*m posà e fé[u] posar en t*urmen*t a la dita na M*aria*, p*er* tal q*ue* p*er* confesió d'aq*ue*la mils e pus co*n*plidame*n*t pusca é*ss*er t*ro*bada v*er*itat d*el* dit c*ri*m. Et estada en lo t*urmen*t e avallada d'aq*ue*l fo d*e*manada sobre l*es* coses posades en la d*enunciaci*ó e neguà aq*ue*les é*ss*er v*er*es.

Encara la justíc*ia* altra vegada inq*u*irén v*er*itat d*e*l dit c*ri*m posà e féu posar en t*ur*me*n*t la dita na M*aria* e [...] en aq*u*el fo d*e*manada sobre l*e*s coses posad*e*s en la d*e*nunciac*ió* e neguà aq*u*eles é*ss*er v*er*es.

M*ensi*s sept*em*ber. La justíc*ia* aüda d*e*liberació e co*n*sel d*e* savis e d*e*ls jurats e d*e*ls p*ro*hom*e*s e [...] d*e* la ciutat, inq*ui*rén v*er*itat d*e*l dit c*ri*m posà altra vegada en t*ur*ment la dita na M*aria*; e estada ê·l t*ur*ment e avayl[a]da d'aq*u*el fo d*e*manada sobr*e* l*e*s cos*e*s posades en la d*e*nunciac*ió*, e n*e*guà aq*u*eles é*ss*er v*er*es. Encara altra vegada la justíc*ia* posà e féu posar la dita na M*aria* ê·l t*ur*me*n*t [...] /

F1v

R217 On nós, en Thomàs Fabre, justíc*ia* de Valènc*ia*, *(vist*e*s) vista la dita d*e*nunciac*ió* e l*e*s confesio*n*s feit*e*s p*er* la [dita] na M*aria* [d'Esta]dela e vists los dits dels t*estimonis* en la dita d*e*nunciac*ió* conte*n*g[uts], haüt co*n*sel d*e* savis e d*e*ls jurats e dels p*ro*hòme*n*s concel*e*rs d*e*ls hofficis, arts e mest*e*rs e d'alt*re*s hòme*n*s co*n*ce[l*e*r]s de la c[iu]ta[t], D*éus* avent denan*t* n*ost*res huyls e c*etera*, com a nós no pusca é*ss*er c*e*rt bastan*t*ment p*er* t*estimoni* ni p*er* altra man*e*ra d*e* p*ro*va[r] q*u*e·ls dits na M*aria* d'*E*stadella *(e Gº fil d'aq*ue*la) sien estats colpables ni ayen mes foch [ni] do*n*at co*n*sel o obra o ajuda al dit foch a metre di*n*s a les dit*e*s cases d*e*l dit P*ere* Venrreyl, d*e*nunciador, sego*n*s que posat és, p*er* ço la dita na M*aria* d'*E*stadella *(e Gº fil d'aq*ue*la e en Jacm*e* de Monçó, curador d'aq*ue*l) de la dita d*e*nunciac*ió* e de les coses posad*e*s en aq*ue*la *(c*ontra* aq*ue*ls) s*ent*enc*ial*me*n*t absolve*m*, p*ro*nu*n*cians aq*ue*ls no é*ss*er colpables en res d*e*l dit c*ri*m, jasia ço q*ue* inq*ui*rén v*er*itat d*e*l dit c*ri*m degudame*n*t e complida sia estada t*ur*me*n*tada la dita na M*aria*. Donada s*entè*nc*ia* p*rese*n*t*s l*e*s p*ar*ts.

Sobrecee*m* de p*rese*n*t* a p*ro*nunciar en aq*ue*sta s*entè*nc*ia* c*ontra* lo dit Gº e reteni*m* a nós [que] en son loch e en son t*em*ps hi pusca*m* denantar en so q*ue* serà faedor.

Do*n*ada s*entè*nc*ia* p*rese*n*t*s les p*ar*ts.

II[º] m*ensi*s octob*er*, an*no* D*omi*ni MCCLXXXVII.

De la q*ua*l s*entè*nc*ia* en co*n*tinent, ab viva veu, lo dit P*ere* Ve*n*rreyl, d*e*nunciador, s'ap*e*là al seynor rey. E la justíc*ia* dix a aq*ue*l q*ue* la dita ap*e*lac*ió* no li reebia co*m* él no fos p*ar*t en aq*ue*st pleit, ans agués jaq*ui*da la denu*n*ciac*ió* e inq*ui*sic*ió* a son offici.

E enap*ré*s absolvé e deliurà d*e* la p*re*só la dita na M*aria* e son fil. /

F2r

R218 Denant vós en Thomàs Fabre, justícia de Valèncía, denunciu yo na Ermesén, muller que fo d'en Maymó de Benicalàpet, ab clamosa insinuació e fama pública de molts denant anan, que Guillemó Ricard, fill d'en Ricart Ferrer, e Guillemó Martí, fill d'en G. Martí, ab plega feita d'hòmens e ab armes vedades, ven[g]ren de nit [e]l dimercres, aprés la festa de Senta Maria Macdalena, a l'alqueria de la dita Ermesén, que és prop Benicalàpet, e fon àvolment [...] dins la casa de la dita Ermesén; e d'aquén ladronívolment tragueren e ab s[i] se'n portaren una flasada e II relles e unes tovales e I cot de murat de la dita dona e d'altres robes moltes e una lansa. E encara tragueren de la dita casa e ab si se'n menaren una batiada e serva de la dita na Ermesén, per nom Guillamona, ab un fill de la dita Guillamona, la qual batiada e fill encara tenen.

On deman que vós, séyner justícia, per vostre ofici fasats inquisició contra los dits denunciats e contra aquels altres qui atrobarets éser colpables del dit crim e malefici e trenchament d'alberch, la qual feita e sabuda la veritat del dit crim e malefici, puniscats aquells segons fur de Valèncía, per ço que tan gran malefici no romange sens pena.

E en continent la dita na Ermesén lexà e comanà la dita denunciació a prosegui[r] a ofici de vós dit justícia. Ítem demana e requer la dita na Ermesén que vós séyner la fasats asegurar a ela e a sa filla e a tot son alberch dels sobre dits, com ela·s tema d'aquells per ço com la an menaçada. /

F3r

R219 D[e]nant vós, séyner en Thomàs Fabre, justícia de Valèncía, propòs claman, jo, en Domingo de Fraga, contra en Bernat Martí, batiat ortolà, que·l dit Martí dissapte primer passat, de nuyt escura, vench al meu ort, lo qual he ê·l terme d'Algerós, e violentment e amagada entrà dins lo dit ort e fé[u] aquí talla, ço és que talà una figuera verdal ab coltell, la qual cosa no volgra per C sols de reals. E talà encara e abaté moltes nous de I noguer que és dins lo dit ort.

On deman séyner, que vós, del damunt dit feit, enserquetz e façats enserchar veritat, e que condempnets aquell en les penes [que] són establides ê·l fur de València, car aitals maleficis no deven romanir sens pena. E assò deman ab les messions del pleit e cetera. /

F4r

R220 Jo, en Jacme Sorray, notari de València, ab clamosa insinuació e fama pública de moltz denant anan e denunciu a vós, [s]éyner en Thomàs Fabre, justícia de València, que Johan d'Ortó, batiat, e Rodrigo, fill seu, ensemps ab d'altres lo nom dels quals no sab, ladronívolment e enganosa e no deguda, aquest divendres primer passat, en la nuyt del dit dia, vengren a les viynes les quals yo, en Jacme, é en lo terme d'Altell, en la Orta de València. E com foren en les dites viynes, los ditz denunciatz ab d'altres qui ab ells eren, taylaren les dites viynes e arbres, ço és, figueres que eren en les dites viynes, ab destrals e ab costallers, e puyaren [e]n los ceps e ab los peus esquexaren e trencharen e talaren en les dites viynes CC ceps e plus, e les dites figueres. Et enaprés coliren, falçament e ladronívol, en les dites viynes un quintar de venema o plus, la qual ab si se'n portaren e prengueren; e ladronívolment [a]b si se'n portaren una quantitat dels ceps e de les rabaces dels ceps, los quals avien talats e taylats. E en lo disapte següent, en hora de mig dia, lo dit [...] de les dites rabaçes, per ell e per lo dit fill seu e per los altres qui ab éls eren trenchades e tayllades, féu un feix, lo qual p[ort]à a vendre en la ciutat de València.

Ítem denunciu que aquells falsament e no deguda talaren e taylaren en un camp, lo qual lo dit Jacme ha ê·l dit terme, L arbres de malgraners. E enaprés, com talats e trengats los agren, falsament e ladronívol la leyna la qual fo dels dits malgraners ab si se'n portaren e en casa del dit Johan aquella meteren e posaren.

Ítem denunci[u] que aquells ab altres ensemps falsament e ladronívol emblaren e ab si se'n portaren una quantitat de most, en la qual podia aver una portadora, la qual most tragueren d'una pastera de les viynes del dit Jacme.

Ítem denunciu que los dits Johan e Rodrigo ab d'altres cascun [...] en temps de venemes, van de nuyt per les viynes del terme, e per altres térmens e prenen e roben e enblen venema de la qual fan vi; e prenen e cuyllen fruyta dels arbres del dit terme, la qual fruyta e venema ladronívolment ab si se'n porten.

On deman que vós, séyner justícia, per vostre offici façats inquisició contra los dits denunciats e contra aquells los quals trob[are]ts colpables dels [di]ts crims; la qual feita e sabuda la veritat dels dits crims, punis[c]ats aquells segons fur de

Valènc*ia*, e q*ue* c[on]de*m*pnetz aq*ue*lls en pen[a de]guda segons fur. E si fur no y basta, a coneguda d*e* la cort e d*e*ls p*ro*hòme*n*s de la ciutat e d*e*ls conçeyll*e*rs d'aq*ue*la ciutat.

Et en *con*tinent lo dit en [Jacme So]rray lexà e [c]omanà la dita inq*ui*sic*ió* a offici d*e*l dit justíc*ia*. Retengut, emp*e*rò, q*ue* yo pusch*a* a vós, justíc*ia*, i[ns]truir d*e*ls dits c*ri*ms, e d*e* nomenar [...] vos los q*ua*ls sab *e*n els dits c*ri*ms.

E la justíc*ia* inq*ui*r*é*n v*e*ritat d*e*l dit c*ri*m atorguà [còpia] d*e* la dita d*e*nunciac*ió* al dit denu*n*ciat e reebé co*n*fesió d'aq*ue*l sego*n*s q*ue* se'n segeix. /

F4v

R221 Joh*an* d'Ortó jurà en sa (en sa) confesió m*e*is de t*ur*men*t*, e fo d*e*manat sobre cascu*n* e sengles capít[ol]s posats e contenguts en la dita d*e*nunciac*ió*, p*ar*aula a p*ar*aula sing*u*larme*n*t, e n*e*guà aq*ue*ls capítols é*ss*er v*er*es, e tot ço q*ue* en la dita d*e*nunciac*ió* és conte*n*gut.

Fo d*e*manat d'on avia aüts aq*ue*ls ceps d*e* viyna ab rama q*ue* aportava disapt*e* p*ri*m*er* passat ab los quals fo atrobat, e dix q*ue* de la sua viyna los avia p*re*ses, p*er* ço co*m* no valie*n* res, e ven-l*o*s p*er* I^na^ m*e*ala a·n Do*m*i*n*g*o* Navata, de la q*ua*l co*m*prà carabaces, la qual cosa és ap*ar*elat d*e*mostrar e p*ro*var. /

F5r

R222 Denant vós séyner en Thomàs Fabre, justíc*ia* d*e* Valènc*ia*, clamant p*ro*posa na Andreva, mull*e*r q*ue* fo d'*e*n A. Clav*er*, carnic*er*, contra na G*ui*ll*e*mona, mull*e*r q*ue* fo d'*e*n Bonanat Fust*er*, posant contra aq*ue*lla q*ue*, a tort e sens raó e injuriosam*e*nt e públicam*e*nt denant molts, dix e ap*e*llà contra [aq*ue*]lla «bagassa òrrea, putana, [...] infants», e aq*ue*stes injúries li dix d*e* V entrò a VI vegad*e*s.

On d*e*man*a* la dita na Andreva q*ue* la dita na G*ui*ll*e*mona li sia s*ente*ncialment conde*m*pnada p*er* l*e*s dites injúries a ssi dit*e*s segons fur de Valènc*ia*. E si fur no y basta, a con*e*guda d*e* la cort e d*e*ls p*ro*hòm*e*ns. E açò deman ab l*e*s messions d*e*l pleit e c*etera*. /

F6r

R223 VII id*us* augus*ti*i

Jo en G. d*e* Monsó, ab clamosa insinuac*ió* e fama pública d*e* moltz denan*t* anan, d*e*nu*n*ciu a vós séyn*er* en Thomàs Fabre, justíc*ia* de Valènc*ia*, que Joh*an* d'Ortó, lo qual vós tenits pres, e lo qual avie nom Hubaq*u*er en temps q*ue* ere

moro, a tort e sens raó, acordadament ensemps ab Alí, frare seu defunct, lo qual avie nom com morí Domingo, matarен Pericó, missatge lur, en les cases de la alqueria que fo d'en G. de Sent M[...], ê·l terme de Russafa.

Ítem denunciu a vós dit justícia que·l dit Johan e Rodriguello, fill seu, falsament e ladronívol van de nuyt e de dia per les viynes del terme d'Altell e tayllen arbres e ceps de viynes e enblen plexels de les viynes del dit terme.

On demane que vós justícia façats inquisició contra los dits denunciats, la qual feyta e sabuda la veritat dels dits crims, punischats aquells segons fur, e si fur no y basta a coneguda de prohòmens.

E de mantinent lo dit denunciador lexà la dita inquisició a ofici de jutge; retengut que puscha instruyr vós dit justícia a saber veritat dels dits crims e de nomenar los testimonis que sab en los dits maleficis. /

F7r

R224 Denant vós séyner en Thomàs Fabre, justícia de València, propòs clamаn jo Bonanat de Rocha Bruna contra Berthomeu d'Alcover, posan contra aquel que [...] violentment e per força, a tort e sens rahó, entrà dins casa mia ab armes vedades, volent a mi alciure; e agra a mi mort o nafrat si vedat no li fos o yo no me'n fos defés.

On deman que *(vo) per vós dit justícia lo dit Berthomeu me sia per sentència condempnat per la dita força e violència e trencament d'alberch a mi feyt segons fur de València. E açò deman ab les mesions e cetera. ---/

F8r

R225 Jo en Veyà de Montagut, peler, ab clamosa insinuació e fama pública de molts denant anan, denunciu a vós séyner en Thomàs Fabre, justícia de València, que Francesch, lo qual vós tenits pres, *(lo) digous primer pasat [la]dronívolment e enganosa enblà del [meu] obrador de peleria I cot de lombardesch morat nou, lo qual yo avia e tenia axí com a meu. E en lo dia de huy present del dit loch Ina pena de conils ab la qual fo atrobat e pres. E encara emblà a·n G. Riera Ina capa de bifa e a son ús d'altres e diverses furts.

On, com aitals crims e maleficis no deyen romanir meyns de pena deman per ço /.../.

Ítem denunciu yo en Pere Andreu a vós séyner justícia que·l dit Francesch ladronívolment emblà e ab si se'n portà del obrador meu Ina peçeta d'any[...].

De la qual denunciació fo donada e atorgada còpia al dit denunciat e la justícia reebé confeció d'aquel segons que se'n seguex.

R226 Francesch jurà en sa confeció meyns de turment, e fo demanat sobre totes les coses posades en la denunciació e atorgà que lo digous abans que él fos pres, ladronívolment él en Francesch, emblà e ab si se'n portà del obrador d'en Veyà de Montagut, qui és en la peleria, I cot nou de lombardesch morat. Encara dix <e atorgà> que en lo dia en lo qual fo pres, ladronívolment emblà e ab si se'n portà del obrador del dit en Veyà, denunciador, Ina pena de conils, ab la qual fo atrobat e pres.

Sobre totes les altres coses posades fo demanat e negà aquelles ésser veres.

Con nós, en Thomàs Fabre, justícia de València, vistes e cetera, aüt conçel de savis e dels jurats e dels pròmens e cetera, com a nós sia cert bastantment per confesió del dit denunciat que él féu los dits II crims en la denunciació contenguts en diverses temps, aüt esguardament sobre la qualitat e quantitat dels dits furts, per ço lo dit Francesch, denunciat, en perdre lo peu[1] dret així que li sia tallat en exech sentencialment aquel condepnam. Donada sentència present lo dit Francesch.

Tercio mensis september. Anno Domini MCCLXXX septimo.

F9r

R227 Jo en Salvador Jacme, fil que fuy d'en P. Jacme, ab clamosa insinuació e fama pública de molts de[nant anan], denunciu a vós, séyner en Thomàs Fabre, justícia de València, que Bernat Mogulí e R. Mogulí, frare s[eu], a tort e sens rahon e ab acordada pensa, sens alcun cas de barayla, no degudament, requeriren e encalsaren al dit P. Jacme, pare meu, qui laurava dins lo seu camp <prop> la heretat <o alqueria> que fo d'en Bernat Çapla[na] en la Orta de València, ab lances e ab ascones, ab les quals armes lo nafraren de V o de VI nafres ê·l cors, de les quals nafres lo dit en P. Jacme en continent morí. E enaprés los dits denunciats en continent feita la dita mort per aquels, fogiren ab les dites armes sangonoses, ab les quals fugens foren atrobats que se'n fogien ves lo Grau de València, e

1. *Perdre lo peu* 'mutilació del peu'. Aquesta pena era per als lladres que reincidien per segona vegada en un delicte, mentre que el càstig per robar per primera vegada era perdre l'orella dreta. Vg. *FV*, VIII, 88.

són-se absentats de la ciutat <de València> per la qual cosa són presumits colpables del dit crim.

On, com aital crim e malefici, acordadament feit, no deya romanir meis de pena, deman per ço e requir a hoffici de vós damunt dit justícia, que fassats inquisició contra los dits denunciats, per rahon de la dita mort acordadament feita. La qual feita e trobada veritat, denantets contra aquels e condamnets e puniscats aquels segons fur de València. E açò de[man] ab les mesions del pleit feites e a fer.

E pres sagrament de calúmpnia del dit denunciador perseverà en la dita denunciació.

E aquest dia metex foren citats los dits denunciats a casa lur en Ruçafa, on [av]ien acostumat d'estar e de tornar, per Ramon, saig de la cort, que vinguessen respondre e enantar e dret fermar a la dita denunciació, e no foren atrobats ni vingueren ni comparegueren.

IIII idus <augustii>. Foren citats los dits denunciats al dit loch e a la dita rahon per aquel saig metex, terçament e peremtòria, e no foren atrobats ni vingueren ni comparegueren.

E enaprés foren bandegats los dits denunciats per XXX dies segons fur de València, dins los quals no vingueren, ni compareguueren respondre, ni dret fermar a la dita denunciació.

[...] II idus october. Comparech lo dit denunciador e proposà que com los dits denunciats sien estats citats e bandegats segons fur de València, e no sien venguts ni compareguts respondre e enantar e dret fermar a la dita denunciació e axí segons fur de València, sien haüts per vensuts e confesses del dit crim en la dita denunciació contengut. Demana per ço e requir a hoffici del dit justícia que denantets a sentència diffinitiva a donar en lo dit pleit segons fur.

E la justícia, haüda deliberació e concell de savis e dels jurats e dels prohòmens dels hofficis, arts e mesters e d'altres prohòmens conselers de la ciutat, denantà a sentència diffinitiva contra los dits denunciats segons que se'n segeix.

On nós, en Thomàs Fabre, justícia de València, vistes e cetera, haüt consel de savis e dels jurats e dels prohòm[en]s dels officis, arts e mesters e d'altres prohòmens conselers de la ciutat, Déus avén denant nostres h[u]yls et cetera, com a nós sia cert que·ls dits Bernat Mogolí e Ramon Mogolí,

frares denunciats, sien estat citats Ina e II e III vegades e peremptòriament bandegats per XXX dies, segons fur de València, dins los quals no vinguer en ni comparegueren respondre e [denan]tar e dret fermar a la dita denunciació e axí segons fur de València, sien haüts per vensuts e per confeses del dit crim en la dita denunciació contengut, e que acordadament que éls an mort lo dit en Pere Jacme, segons que en la dita denunciació és contengut [...] los dits Bernat Mogulí e Ramon Mogulí, en absència e contumàcia d'aquels en CC morabetins pagadors de [...] béns segons fur de València. [...] que si la seynoria los [p]ot pendre que sien abdosos pe[ng]ats [...], que estien a rrech dels [p]aren[ts] del mort[...].[2] — /

F11r

R228 Jo en Pere Maçó, ciutadan de València, ab clamosa insinuació e fama pública de molts, denant anan, denunciu a vós séyner en Thomàs Fabre, justícia de València, que Çaet Oratzalé de Quart e na Johana d'en Barçaló, bateyada, contra fur e seyn natural [...] donaren conçel e ajuda a Maymó, moro forner de mi dit en Pere Maçó, lo qual Maymó per la [...] dels dits Çat e bateyada se n'és fuyt divendres maytí primer pasat ans de cort parada, ab conçel e ab obra e ajuda dels dits Çayt e de la dita bateyada.

[On], com aital malefici e crim no deya romanir meyns de pena, requir e deman yo dit P. Maçó que del dit malefici [...] per los dits Çayts e bateyada encerquets la veritat e enquirats, la qual atrobada que puniscats los dits Çayt e bateyada segons fur de València, e si fur no y basta a coneguda dels pròmens, per tal que tan greu e ta·mal malefici e crim no romanga sens pena e que sia eximpli als altres que aytals maleficis o crims volguesen o volrran asagar.

E en continent lex [...] jo dit en P. Maçó la dita denunciació e la inquisició a hofici vostre de vós justícia damunt dit e aquela desempar a ofici vostre. [...] retengut a mi instrucció que

2. *A rech de* 'a risc de'. Els reus confessos en rebel·lia del delicte d'homicidi quedaven a risc dels parents de l'assassinat, de manera que aquests podien matar-los, si volien, i a més estaven exempts de tot càstig per aquest motiu. Vg. *FV* (VII, 84): «E si per aventura aquell qui haurà pagada la pena tornava en aquell logar o ê·l terme on l'omicidi haurà feit, menys de volentat dels hereus o dels pus proïxmes parents del mort tro al quart grau, que si·ls hereus o·ls pus proïxmes parents damunt dits del mort lo ociuran, que no·n sien tenguts a la senyoria, e·ls hereus o·ls pus proïxmes parents dessús dits lo pusquen fer pendre a la cort e fer punir a qui, si contra volentat d'ells, hi entrarà ne hi tornarà».

puscha instruyr a vós justíc*ia* damu*n*t dit sobr*e* l*e*s damu*n*t dit*e*s coses.

E la justíc*ia* inq*ui*r*é**n* v*e*ritat d*e*l dit c*ri*m, p*rè*s lo dit moro e reebé confeció d'aq*u*el sego*n*s q*u**e* se'n segu*e*x.

R229 Sayt Huartzalé, moro d*e* Q*ua*rt, jurà a sa lig e fo d*e*manat sobr*e* l*e*s coses posad*e*s en la d*e*nunciac*ió* e negà aq*u*elles é*ss*er v*e*res.

Fo d*e*manat si donà obra ni conçel ni ajuda en la fuyta d*e*l dit Maymó, forn*er* d*e*l dit en P. Maçó, e dix q*u**e* no. Fo d*e*manat si sab ni c*re*u ni ha oÿt dir q*ui* aya donat conçel ni obra ni ajuda a la fuyta d*e*l dit moro catiu ni a emblar aq*u*el, e dix q*u**e* no. Fo d*e*manat on jagué digo*us* a vesp*re* p*ri*m*er* pasat e dix q*u**e* en casa sua a Q*ua*rt jagué tota la nit t*ro* al divendr*e*s [...], I poch abans d'alba q*ue*·s levà e anà al mu*n*t a la leyna a fer.

Fo d*e*manat si·l dit dia de divendr*e*s vench él en Valènc*ia* e dix q*u**e* hoc, p*ro*p d'ora de vesp*re*s, poch abans o ap*ré*s, ab II somad*e*s d*e* [for]nila q*u**e* d*e*scarregà al forn d'*e*n B*ere*ng*uer* Dalmau. Fo d*e*manat què·s féu qua*n*t agué d*e*scaregada la dita fornila, e dix q*u**e* menà los àsens a casa d'*e*n B*ere*ng*uer* Dalmau e lexà'ls aq*uí*; e la dona d'*e*n B*ere*ng*uer* Dalmau donà-li d*e*l vin d*e* la co*m*panya e begé m*é*s d*e* IV taces, e enap*ré*s anà-se'*n* a la tav*er*na d'*e*n Tamarit, e begé aq*uí* d*e* vin d*e* XVI dinarada o VI m*e*alad*e*s d*e* vin e enbriagà's; e tornà en casa d*e*l dit en B*ere*ng*uer* Dalmau, e p*rès* los dits àsens e anà-se'*n* ves Q*ua*rt. E qua*n* fo p*ro*p Misllata p*er*dé los àsens, p*er* ço co*m* él era enbriach, e *[no] sab q*uè*·s fere*n* l*e*s bèsties ni sab él met*e*x on s'anava ni ho*n* fo.

Fo d*e*manat on fo pres, e dix al ssars sobr*e* la céq*ui*a d*e* Q*ua*rt. Fo d*e*manat si en la nit [de] divendr*e*s [...] p*ri*m*er* pasat entrà él en Q*ua*rt e dix q*u**e* no ssab, q*u**e* enbriach ere. Fo d*e*manat si fogia ladonchs qua*n* lo p*re*nguere*n* e dix q*u**e* no.

Fo d*e*manat si digo*us* p*ri*m*er* pasat fo él ab lo dit moro catiu d'*e*n P. Maçó ni mengà ab aq*u*el en alcu*n* loch, e dix q*u**e* no. Fo d*e*manat si avia p*ri*vat lo dit moro e dix q*u**e* no, sinó axí co*n* lo·s vehia estar al forn e b*e*n à II ans bech ab aq*u*el ê·l çel*e*r d'*e*n P. Maçó.

Fo d*e*manat si sab él on són ara los dits àsens ni q*uè*·s fere*n* ladonchs qua*n* los p*er*dé, e dix q*u**e* no. Fo d*e*manat si ladonchs qua*n* fo pres venia d*e* Torent e dix q*u**e* n·o sab, q*u**e* enbriach er*e*. --- /

F13r

R230 Jo, en Ramon Sanç, perpunter, ab clamosa insinuació e fama pública de molts, denant anan denunciu a vós séyner en Thomàs Fabre, justícia de la ciutat de València, que Gº. Rolff e Jacme, fil d'en Pere Perpunter, abdosos ensems per [...] e per encarregament e auctoritat o manament e per consel e obra e ajuda del dit en Pere Perpunter, [a tort] e senes rahon e ab acordada pensa, asaltegaren ab armes, so és ab lances a ab asconeS, a mi damunt dit en Ramon Sanç, divenres primer passat, en lo camín públich per lo qual va hom a Murvedre, so és saber, ê·l camí sobirà, trencan lo dit camí del seynnor rei. E ab les dites armes requeriren e encalçaren a mi e nafrarenme de V nafres ê·l cors, de les quals estech en peril de mort, e aguerenme mort si no·ls fogís ab I rocí meu que cavalcava *(e aguerenme mort) e nafraren en lo dit asaltegament e encalç al dit rocí meu de II nafres.

On, com aital crim e malefici e esvahiment e trencament de camí no dega romanir meis de pena, deman per ço e requir a hoffici de vós damunt dit justícia, que façats inquisició contra los dits denunciats per rahon dels dits crims e contra los consentidors e ajudadors del dit [...], la qual feita e trobada veritat enantets contra aquels e comdampnets e puniscats aquels segons fur de València. E si fur [no y] basta, a coneguda de la cort e dels prohòmens. E adés de present desisc-me de la dita denunciació a proseg[uir] e leix e coman aquela a offici de vós damunt dit justícia; protest, emperò, mi ésser aparelat de instruir a vós damunt dit justícia, del noms dels testimonis per los quals podets inquirir e atrobar veritat dels dits crims.

E aquest dia meteix foren citats los dits denunciats a casa lur per Salvador, saig, que vinguessen respondre, enantar e dret fermar a la dita denunciació. E lo dit en Pere Perpunter fo atrobat e vench a la cort e fermà de dret e demanà translat de la dita denunciació, lo qual li fo atorgat e donat. E los altres ja dits denunciats no foren atrobats, ni vingueren ni comparegueren éls ni hom per éls.

IIIIº mensis september. Foren citats los dits denunciats a casa lur e là on abiten e an acostumat d'estar, per aquel saig metex e a la dita rahon. E lo dit Pere Perpunter denantà segons que se'n segeix; e los altres dits denunciats no foren

atrobats, ni vinguer*e*n ni compareguer*e*n éls ni hom per éls.

R231 En P*e*re P*e*rpunter jurà en sa confessió meis de turment e fo demanat sobre les coses posades en la denunciació e neguà aquel*e*s ésser ver*e*s. Fo demanat si él donà obra ni conseyl ni ajuda al dit crim e malefici a fer e dix que no.

III mensis septembe*r*. Foren citats los dits Gº. Rolf e Jacme fil d'en P. P*e*r[punter] [a casa] lur, on estaven e avien acostumat d'estar, per aquel saig metex, terçament e peremptòria, e no foren atrobats ni vinguer*e*n ni compareguer*e*n.

III idus septembe*r*. Comparegué lo dit en P. P*e*rpunter e dix si ésser aparelat denantar en lo dit pleit, e demanà que fos feit sagrament de calúmpnia per lo dit en Ramon Sanç sobre la dita denunciació e denantar en aquela. E a instància del dit en P*e*re P*e*rpunter fo citat lo dit en Ramon Sanç que vingués denantar en lo dit pleit, e fo atrobat e dix que a·n Jacme P. avia tramés a diners que li devia e denantaria-hi /.

F14r

R232 Denant vós séyner en Thomàs Fabre, justícia de València, proposa [clamant] en Ramon Sanç, p*e*rpunter, contra en Jacme, fil d'en P*e*re P*e*rpunter, e Bernat Bertran de Gandesa, qui ladoncs estava e habitava en València, [que a tort e] s[e]nes rahon e ab acordada pensa requeriren al dit Ramon Sanç ben à II ans poc més o meis, ab costalers e ab espaes *(treites), les quals o·ls quals traguer*e*n contra aquel dins en la la carrera de Malcuynat o carneceria de València, e ab les dites armes nafrarent aquel en Ramon de IIII nafres ê·l cors, de les quals nafres fo en peril de mort, e portà a sanar per molt de temps e sofrí de dan e d'interésser seu per ocasió de les dites nafres, en aitant com triguà a guarir, de D sols de reals e [depú]s; les quals nafres feites, en continent los dits demanats ladoncs s'absentaren e·s desaren de la ciutat.

On demane aquels a ssi ésser condampnats per aquestes nafres segons fur de València, *(e si f). E açò deman ab les mesions feites e a fer ê·l pleit e en la cura de les nafres.

E aquest dia metex foren citats *(los dits demanats) lo dit Jacme [a casa] de son pare, e el dit Bernat Bertran a casa de na Revella, on avia acostumat de tornar e d'estar, per [Salv]ador saig, que vinguessen respondre e enantar e dret fermar a la dita demanda, e no foren atrobats ni vinguer*e*n [ni compareguer]en éls ni hom per éls.

IIº mensis september. Foren citats los dits demanats als dits lochs e a la dita rahon per aquel saig metex e no foren atrobats ni vingueren ni conparegueren éls ni hom per éls.

IIIº mensis september. Foren citats los dits demanats per aquel saig metex terçament e peremptòria e als dits lochs e no foren trobats ni vingueren ni conparegueren éls ni hom per éls. —

R233 Vº mensis october. Conparech denant la justícia en Bernat Bertran e dix si ésser apareyllat d'estar a dret e de fer dret sobre la dita demand[a] a la qual cosa obliga si e sos béns. E a mayor fermetat donà fermança de dret a fer sobre la dita e a la cosa jutgada[3] a pagar [...] en March de Caldes, I sartre qui sos béns hi obliga.

En aquest dia metex conparech lo dit Bernat Bertran e establí son procurador a tot lo pleyt e a sentència oyr en Salvador de Manresa, notari de València.

R234 II mensis october. Comparegren les parts denant vós séyner en Thomàs Fabre, justícia de València. Requer ab instància Ramon, perpunter, que vós enantets sobre les dites demandes fetes per ell denant vós, enaxí que·ls dits maleficis ho les dites injúries no romangen sens pena, atendens e considerans la qualitat dels dits crims e la invasió feta contra lo dit Ramon Sanç, enaxí que les dites injúries sien punides segons fur de València. E requer que·ls dits malfeitors contra los quals ha feita sa demanda faç[a]ts fermar d'estar a dret, segons furs de València; e si fermar no volen, que enantets contra ells segons que·ls furs de [València] requeren e manen.

F14v E requer ab gran instància que tots aquells contra los quals ha fetes / denant vós demandes per rahó d'injúries e de na[f]res [...] /

F18r

R235 Jo, en Domingo Terrer, ab clamosa insinuació e fama pública de molts denant anan, denunciu a vós séyner en Thomàs Fabre justícia de València, que Jacme d'Alcalà <qui [en altra manera] és apelat Jacme Gil> e lo qual vós te[nit]s pres, [a tor]t e senes raó e injuriosament trenchan e esvaén

3. Una sentència passava a *cosa jutjada* si ja havien passat deu dies des que es va dictar i no hi havia hagut apel·lació. Vg. *FV* (VI, 46).

lo camí p*ú*blich del seynor rey, ensemps ab d'alt*re*s compaynon*s* seus, p*re*nguere*n* mi e ⅲcompaynon*s* q*ue* ab mi ere*n* p*ro*p Los Girman*e*lls e ligare*n*-nos l*e*s mans derrere e açotare*n*-nos, e enap*ré*s soltare*n*-nos e tolg*ue*ren-nos e ab si se'n portaren la mia b*è*stia e ⅲ alt*re*s bèsties d*e*ls dits compaynon*s* meus.

On, com aital c*ri*m e mal*e*fici e trencham*é**n* e esvaÿme*n*t d*e* camí no d*e*je romanir sens pena, d*e*man p*er* ço e requir a vós dit justíc*ia* que p*er* v*ost*re offici façats inq*ui*sic*i*ó contra lo dit Jac*me* e contra tots alt*re*s q*ui* d*e*l dit c*ri*m e mal*e*fici trobarets colpable*s*, la qual feita e trobada veritat dena*n*tets cont*ra* aq*ue*ll [...] segons fur de Valènc*ia*. E adés d*e* p*re*sent d*e*sisch-m*e* de la dita denu*n*ciació a p*ro*seguir e lex e coman aq*ue*lla a offici v*ost*re.

E la justícia inq*ui*rén v*e*ritat del dit c*ri*m reebé confesió d*e*l dit d*e*nunciat segons que se'n segeix.

R236 Jacm*e* d'Alcalà, q*ui* en altra man*e*ra és apelat Jacm*e* Gil, jurà en sa confesió m*e*is de t*ur*ment e fo d*e*manat sobre tot*e*s les coses posad*e*s en la d*e*nunciació e neguà aq*ue*les é*ss*er v*e*r*e*s.

Fo d*e*manat él si donà obra ni co*n*sel ni ajuda ê·l dit c*ri*m e ma[lefici] a fer e dix q*ue* no. Et enap*ré*s lo dit justíc*ia*, inq*ui*rén v*e*ritat d*e*l dit c*ri*m p*er* so*n* offici, dena*n*tà a recepc*ió* de t*estimoni* c*ontra* Jacm*e* Gil sego*n*s q*ue* se'n segeix.

R237 Kal*en*d*a*s october. Comp*a*reg*re*n l*e*s p*a*rts a remoure la intenció d*e* la adv*e*rsa p*a*rt e a cons*e*rvac*ió* de son dret ans d*e* publica[ció de testimonis] [...]. [lo] dit t*estimoni* diu [...] excepc*ió* en Jacm*e* Gill que·l dit justíc*ia* no pot ni d*e*u ena*n*tar en f*er* la dita inq*ui*sició cont*ra* ell, p*er* ço [com] en Jacm*e* ê·l te*m*ps, hora e esta[...] e quaix q*ue* la dita violència e trencam*e*nt d*e* camins fo feyta, él en Jacm*e* era en l'alq*ue*ria de Torres Torres e c[e]ssà d*e*l dit loch exir p*er* tot aq*ue*ll dia e pasat, sens p*er*judici q*ue* v*er* fos, co*m* q*ue* no creu *(no li nourie ni noure) q*ue* él, en Jacm*e*, fos estat al dit esvaÿme*n*t e trencham*e*nt d*e* camins, co*m* no creu no li nourie ni noure li porie, p*er* ço [com en] aq*ue*ll t*e**m*ps ho quaix en aq*ue*l era g*ue*rra plana entre la cavale*r*ia d*e* Aragó e el Regne de Valènc*ia,* e si fo feyt lo dit c*ri*m, fo feyt ent*re* enemics cap[it]als e en g*ue*rra plana sego*n*s q*ue* dit és. Per q*uè* demana si [...] d*e* la dita d*e*nunciac*ió* e d*e* les coses en aq*ue*lla

contengudes. A les quals coses emperò, demana lo dit Jacme que sia respost per lo dit justícia punt a punt, negan ho atorgan, e que sia feyt sagrament de calúmpnia per les parts sobre la dita injúria o crim. E si per la adversa part li serà negat demana que li sia donat dia a provar.[4]

R238 E la justícia per son offici respòs a la rahon primera posada per manera de excepció per la part del dit Jacme Gil a defensió d'aquel, e dix que la rahon d'absència per aquel posada no era vera ni bastant, con lo loch on lo dit asaltegament és provat que fo feit e estat prop de Torres Torres, que en I mument feit lo dit malefici podia ésser en aquel loch, e fos inpossíbil <[co]sa> a provar que en aquela ora per aquela que·l [ma]lefici fos feit fo lo dit Jacme en lo dit loch de Torres Torres, mayorment e bastantment sia provat que·l dit Jacme [...] al dit crim e malefici a fer, perquè en veritat per les dites rahons provar no·s po[r]ia ni profitaria al dit Jacme.

A la segona rahon posada per la part del dit Jacme que en aquel temps que lo malefici fos feit, era guerra entre los aragoneses e la ciutat,[5] e que·l dit [...] en guerra, nega-ho lo dit justícia, con per la *(confesió d'aquel Jacme) deposició dels testimonis sia provat que depús la treva fo presa [fo] feit [lo dit] malefici. /

F17v

R239 Mensis october. La justícia, haüda deliberació e consel de savis e dels jurats e dels prohòmens dels hoficis, [arts] e mesters e d'altres prohòmens concelers de la ciutat, inquirén veritat del dit crim [posà] e féu posar en turment lo dit Jacme Gil; e estant en lo turment dix [...] [a]valassen e diria'ls la veritat. E avaylat del turment fo demanat sobre les coses posades en la denunciació, e dix e atorgà que él, axí com a vassall de don Blasco [...] e per manament seu, entrà en terres de València [...] ab Ferrer de [...] e ab Sanxo [...], almugàvers, e Johan Pèriz e

4. *Dia a provar* és el dia en què una de les parts addueix uns testimonis per a provar la seua declaració en un plet.

5. Es refereix a les lluites provocades per la Unió aragonesa, que organitzà un exèrcit contra València els primers mesos de 1287. L'expedició prenia com a pretext la reticència dels valencians a observar els manaments reals concernents a l'observància del fur d'Aragó als aragonesos. L'atac es limità a saqueigs en la zona nord de Morvedre i a l'Horta de València, en gener, durant l'expedició del rei a Menorca, i que cessaren quan arribà la notícia de la tornada del rei (vg. Guichard 1980: 41).

Johan Ferràndiz e Pero Nicholàs, ab d'altres III vassals de don Blasco, lo nom dels quals no li membra, vengren ab armes prop Los Germanels e aquí assaltegaren en lo dia de divendres al dit Domingo e [...] compaynons d'aquel, [...] foren levats de la Rambla de València e tolgueren-los IIII [àsens]; e enaprés soltaren los hòmens e retinguerен-se los àsens, e anà-sse'n ab él Bertó, <aquel> qui féu testimoni contra él; e en lo vespre del dit dia partí's d'éls de nit, e menà-sse'n lo seu ase amagadament, e éls amenaren los altres IIII àsens a Torres Torres, ê·l qual loch ne feeren almoneda,e com no trobassen qui·ls compràs amenaren-los a vendre a Castelnou, ê·l qual loch los veneren per XXXIIII sols.

Et enaprés lo dit justícia, ahuda deliberació e consel de savis e dels jurats e dels prohòmens concelers, denantà a sentència diffinitiva contra aquel Jacme segons que se'n segeix.

R240 On nós en Thomàs Fabre, justícia de València, vistes e cetera, haüt consel de savis e dels jurats e dels prohòmens dels hoficis, arts e mesters e d'altres prohòmens concelers de la ciutat, Déus avent denant nostres huyls e cetera, com a nós sia cert bastantment per confesió del dit Jacme Gil d'Alcalà, qui en altra manera se fa apelar Jacme Gil, e per la rahon d'aquel <e per lo dit dels testimonis sobre la dita denunciació contra aquel reebuts>, e la carta de la treva, la qual fo presa entre los cavalers d'Aragó e los prohòmes de la ciutat e del Regne, que·l dit Jacme Gil no degudament e depús la treva ja dita fo presa, trencan lo camí públich, asaltegà ab armes ab d'altres compaynons seus al dit Domingo Terrer e a III compaynons seus e tolguеren e robaren a aquels, e ladronívolment ab éls se'n menaren III àsens lurs, los quals veneren a Castelnou per XXXIIII sols, haüt esguardament sobre la qualitat e quantitat e manera del dit crim, per so lo dit Jacme d'Alcalà, qui en altra manera és apelat Jacme Gil, que sia pe[n]gat[6] axí que muyra sentencialment aquel condempnam.

6. Llegiu *penjat*. La pena de mort es resolia de tres formes: la forca, com en aquest cas, era la més freqüent. La decapitació estava reservada per als nobles i cavallers. La foguera era per als delictes de sodomia, per als heretges i als cristians que prenguessen la llei dels musulmans o jueus, als pares que matassen els fills, i per a aquells que fessen adulteri amb persones d'altra raça. Vg. *FV*, VII, 28-29, 97 i 103.

Donada s*entè*ncia p*re*sens l*es* p*ar*ts.

V id*us* octob*e*r, an*no* D*omi*ni MCCLXXXVII.

F18v

R241 Denant vós en Thomàs Fabre justíc*ia* d*e* Valènc*ia* me clam yo en Mich*e*l Senata, not*ari* d*e* Valènc*ia*, p*ro*curador [...] d'*e*n P*ere* Peleg*rí*, p*ro*curador del [sey]nor rey, d'*e*n Jahudà Alaçar, juh*e*u, posa*n*t contra él q*ue*·l dit en Jafudà devia e ha deguts dua mílli*a* sol*s* de reals d*e* Valènc*ia* a·n David Mascara*n*, juh*e*u, los quals lo dit Jahudà Alatzar confessà d*e*ure al dit David p*er* raho*n* de comandes q*ue* d'él avia reebud*e*s, e de div*er*ses d*e*utes q*ue* li avia deguts. E ap*rés* que·l dit d*e*ute fo p*er* lo dit Jafudà Alatzar degut, confessat sego*n*s q*ue* desús és dit, lo dit David [M]ascara*n* [...] p*er* lo seynor rey en P*ere*, de bona memòria, [j]a mort, e p*er* aq*ue*lla *con*da*m*pnació fore*n* [confiscat]s al seynor rey tots los béns del dit David Mascara*n*, p*er* la qual cosa lo dit en P. Peleg*rí* e ap*rés* él en B*ere*ng*uer* de Tovia, tinent loch d*e* p*ro*curador, feere*n* gitar alachma e desvet en sinagoga d*e*ls juheus, sots pena del cors e d*e*l aver, q*ue* tot hom q*ue* degu*és* al dit David o tingu*és* alcuna cosa en coma*n*da d'aq*ue*ll, q*ue* açò revellàs e manifestàs al seynor rey e a son loch tinent.

On, com lo dit en Jafudà ê·l temps q*ue* la dita alachma e desvet fo feit en la dita sinagoga [...] e degu*és* los dits due míllia sol*s*, e aq*ue*ll d*e*ute çessar d*e* revellar e d*e* manifestar al seynor rey o ha son [loch] tinent, e p*er* ço sia caigut en pena d*e*l cors e del aver, sego*n*s la forma d*e* la alchma e desvet damu*n*t [dit]; e encara de p*re*sent lo dit Jahudà axí com a *(des)<in>obedient d*e* la seynoria e mey*n*sprean lo manam*e*nt d*e*l seynor rey e d*e* son loch tinens no vulla lo dit d*e*ute manifestar, ans aq*ue*ll cont*ra* justíc*ia* e dretura cont*ra*diga a mi de pagar en nom d*e*l dit seynor rey, p*er* lo qual contradim*e*nt e encara p*er* so cor çesà q*ue* ê·l te*m*ps d*e* la dita alchma e desvet lo dit Jafudà no revellà lo dit d*e*ute, és caigut en la dita pena.

Deman p*er* ço yo dit [en] Mich*e*l, en lo nom damu*n*t dit, lo dit en Jafudà Alatzar é*ss*er s*en*t*enc*ialment *con*da*m*pnat en pagar a mi en nom del seynor rey los dua míllia sol*s* deguts al dit David Mascara*n*, al seynor rey confiscatz p*er* la raho*n* damu*n*t dita. E encara, q*ue* la p*er*sona d'aq*ue*ll sia retenguda e guardada p*er* al seynor rey, en guisa q*ue*·l seynor rey li puscha do[na]r aq*ue*lla pena q*ue* li plaurà; e encara sia *con*da*m*pnat en

perdre tots los seus béns romanens, con sia caygut en [pena] de perdre aquells per les [ra]hons damunt dites. E açò deman salvu dret de créxer e de minvar[7] e cetera, ab les messions del pleit e cetera. /

F20v

R242 Jo, na Maria, muler que fuy d'en Martín Pèriz de Taraçona [...], ab clamosa insinuació e fama pública de molts, denant anan e [denun]ciu a vós séyner en Thomàs Fabre, justícia de València, que Pericó Riera, lo qual vós tenits pres, e Johan de Moola, fil d'en G. de Moola, lo qual s'és absentat, a tort e senes rahon e ab acordada p[en]sa nafrarен lo dit Martín Pèriz, marit que fo meu, d'una nafra ê·l cors, de la qual en continent morí en la carniceria de València, lo divendres ans de la festa de Rams primera passada. E feita la dita mort, en continent fogiren los dits denunciats e absentaren-se de la ciutat tro que lo dit Pericó Riera fo atrobat e pres en Ina casa on s'era amagat, per la justícia e per los saigs de la cort qui·l prenguerен.

On, com aital crim e malefici no dega romanir meis de pena, deman per ço e requir a hoffici de vós damunt dit justícia, que fassats inquisició contra aquels ja dits denunciats, la qual feita e trobada veritat, enantets contra aquels e condampnets e puniscats aquels segons fur de València. E adés de present com sia fembra vídua e pobra e no aya de què pledegar, desisc-me de la dita denunciació a prosseguir, e leix e coman aquela a hofici de vós damunt dit justícia. Protestan emperò, que sia salvu a mi mon dret en la pena pe[...] dels dits malfeitors, si alcuna los en esdevenia segons fur, e que só aparelada d'instruir a vós dels noms dels testimonis, ab los quals porets trobar e inquirir veritat del dit crim.

E la justícia en continent, inquirén veritat del dit crim, atorgà còpia de la dita denunciació al dit Pericó Riera e reebé confesió d'aquel segons que se'n segeix.

R243 Pericó Riera jurà en sa confesió meis de turment, e fo demanat sobre les coses posades en la denunciació e negà aqueles ésser veres.

7. El dret de *créixer i de minvar* es referia al fet que, una vegada establida la demanda, l'actor o demanador podia canviar-la o corregir-la, fins al moment en què es dictàs sentència (vg. *FV* II, 64).

Fo demanat si donà obra ni consel ni ajuda a la mort a fer del dit Martín Pèriz, e dix que no ni no [...] conech nul temps. Fo demanat si el dia de divendres ans de la festa de Rams primera passada, él en Pericó Riera, e[n]sems ab en Johan de Moola ni alcun d'éls agueren noves o barayla en la carniceria de València ab lo dit Martín Pèriz, e dix que no.

Fo demanat si en lo dit dia fo él, en Pericó Riera, en la carniceria de València ab lo dit en Johan, e dix que no. Fo demanat per què s'absentà e·s desà de la ciutat ê·l dit dia, e del dit dia ensà tro que fo pres fo absent de la ciutat, e dix que per pahor que avia de la justícia que no·l prengués, que no volia ésser pres ni ahontat. Fo demanat per qual rahon avia pahor ni s'era absentat, e dix que n·o sab. Fo demanat si avia muler viva e dix que hoc, ben à x ans passats que l'avia. /

F22r

R244 Denant vós séyner <en Thomàs Fabre>, justícia de València, denunciu yo [Domingo Martí], forniler, per mi e per Esteve, forniler, [...] ab clamosa insinuació e fama pública de [molts] denant anan, contra Monçó de Terol, lo qual [vós tenits] pres, que·l dit Monçó vench contra ells ab IIII conpaynons seus ab lanses e ab altres armes e requeriren aquells [entre Moncada e Nàquera] on ells talaven leyna, ço és, fornila, e prengeren a ells e ligaren-los les mans e tolgeren-los les capes e els coltels e diners [e les] exades, e menaren aquells preses e les bèsties de la fornila que menaven, e menaren a ells preses [ab VII altres fornilers] e les bèsties d'aquells entrò el castell de Serra. E aquí los moros de Serra tolgueren-nos a ells e soltaren-nos e les bèsties. E·l dit Monçó de Terol ab los dits conpaynons seus portaren-se'n les capes e les exades e·ls coltels e tot quant vestien los dits fornilers.

On demana lo dit Domingo [Martí] e·l dit Stephe, forniler, que vós séyner justícia per vostre offici façats inquisició contra lo dit denunciat, e sabuda per vós la veritat de la força e rober[ia] e esvahiment, puniscats aquel segons fur de València e tots aquels que trobarets ésser colpables del dit malefici, per ço que aital malefici no romanga s[ens pena].

Et en continent lexen e comanen la dita denunciació a proseguir a hoffici de vós damunt dit justícia. Et en continent lo dit justícia inquirén veritat dels dits maleficis atorgà e donà còpia de la dita denunciació al dit denunciat [e reebé] confesió d'aquel Monçó de Terol segons que se'n segeix.

R245 Monçó de Terol jurà en sa confesió meis de turment e fo demanat sobre totes les coses posades en la denunciació e neguà aqueles ésser veres. Fo demanat si sab ni creu qui aya feits los dits furts e maleficis e dix que no. Fo demanat él si donà obra ni consel ni ajuda a aquels a fer e dix que no.

Et en continent lo dit justícia inquirén veritat del dit crim denantà a rrece[pci]ó de testimonis segons que se'n segeix. E foren nomenats per testimonis a la cort per lo dit denunciador: Pere, forniler de Ruçafa; ítem lo leynader de les dous de [...]; ítem los fornilers abdosos d'Almàcera; ítem I home de Foyos, leynader, lo nom del qual no sab. --- /

F23r

R246 Jo, en Ramon de Riu-sech, axí com a conjuncta persona d'en Francesch Maçó, honcle que fo meu, ab clamosa [insinuació] e fama pública de molts denant anan, denunciu a vós, séyner en Thomàs Fabre, justícia de València, que [Ffererr de Calatayú] e Johan de Calatayú, frares qui preses són, abdosos ensems ab d'altres, lo nom dels quals no sé, a tort e senes raho[n] e ab acordada pensa, en la nit primera passada, trencans lo camín públich del seynor rey, asaltegaren ab lances e ab altres armes e [...] al dit Ffrancesch Maçó ê·l camí públic qui va ves Quart, e nafraren lo dit Francesch de ıı nafres ab lances ê·l cors e d'altra ab lo colteyl per lo cap, de les quals nafres en continent lo dit Francesch morí.

On, com aital crim e malefici e trencament de camín no dega romanir meis de pena, deman per ço e requir a hofici de vós damunt dit justícia que fa[ç]ats inquisició contra los dits denunciats e contra los altres qui al dit crim an donat consel ni obra ni ajuda, la qual feita e trobada veritat enantets contra aquels e condamnets e puniscats aquels segons fur de València.

E la justícia en continent enquirén veritat del dit crim atorgà e donà còpia de la dita denunciació als dits denun[ciats] [e reebé] confesió d'aquels segons que se'n segeix:

R247 Ferrer de Calatayú jurà en sa confesió meis de turment e fo demanat sobre les coses posades en la denunciació [e n]eguà aque[les] ésser veres, en aitant com posades són contra él. Fo demanat él si donà obra ni consel ni ajuda a les nafres qui foren f[ei]tes aquesta nit primera passada a Ffrancesc Maçó ni a la mort d'aquel, e dix que no.

Fo demanat si sab ni creu ni ha hoït dir qui aya nafrat e mort lo dit Ffrancesc, e dix que no. Fo demanat on avia estat ell, en Ferrer, aque[sta] nit primera p[assada] e dix que a la era sua guaytava lo paniç ab son frare, e avia-hi ya guaytat per v nuyts passades.

Fo demanat si él, en FFerrer ni son frare en la dita nit primera passada partiren de la dita era per alcuna rahon ni anaren en alc[una] part, e dix que hoc, depús lo seyn del ladre ac tocat, com él, en Ferrer, hoýs via fora ves lo camí de Quart, un poch luynet d'éls, él, en Ferrer, près la lança sua e anà ves lo d[it] loch, on lo via fora era, et en i guareit qui és prop la torre d'en Octuvià , él veé bategats e altres hòmens, lo nom dels quals no sab ni·ls conech, qui ab lances se requerien e s'astegaven. E él, en Ferrer, mès-se entre aquels, e en continent I d'aquels qui aquí eren, no sab qual, nafraren a él ê·l braç d'una nafra ab lança, axí que li passà lo bras de l'altra part, e caech-li la lança.

Fo demanat si lo dit frare seu anà ab él al dit via fora, e dix que no, que ya l'i trobà eyl ê·l dit loch. Fo demanat per què se'n fogiren él e lo dit frare seu a Sen Vicent[8] anit primera passada, pus que nafrat era, e él diu que no avia feit mal a alcú, e dix que per missa [a] hoyr hi era anat huy matí dia clar. Et enaprés dix que per rahon d'aquela barayla que era estada quan oýren dir que home hi havia mort s'eren [m]eses a Sen Vicent, e no per mal que feit aguessen él ni son frare.

Fo demanat si él, en Ferrer, ni son frare nafraren de neguna nafra al dit en Ffrancesch Maçó en la dita nit, e dix que no. Fo demanat si veeren aquel Francesch enfre los dits homes ni en aquel loch on s'astegaven, e dix que no.

Fo demanat si el dit Francesch agué nul temps noves ni barayla o [m]alvolença ab él, en Ferrer, ni ab son frare per alcuna rahon, e dix que no. Fo demanat si él, en Ferrer, conexia lo dit Francesch ans de la dita nit e dix que hoc. Fo demanat si

8. Jaume I atorgà a aquest monestir de sant Vicent de la Roqueta i al de Santa Maria el següent privilegi que llegim als *Furs de València* (II: 85): «---tot hom que fuge a esgleya, que sia defès per la esgleya, e que la cort ni altre no·l ne traga, si donchs no haurà mort o nafrat hom dins la esgleya o dins xxx passes prop de la esgleya, o no havia home mort a tratió, o no era públic trencador de camins, o nocturn destruïdor de camps, o hom qui ocia axí com ociure no deu. E açò atorga lo senyor rey a la esgleya de Santa Maria e de Sent Vicent e a la una major esgleya de cascun loch del regne de València». De fet, en aquest procés la primera cosa que fan els acusats és refugiar-se a Sant Vicent i basen la seua defensa intentant demostrar que en foren trets per força i amb enganys.

sab ni creu que·l dit Francesch sia mort, e dix que no o sab ni o creu.

Fo demanat per què fogiren él e son frare quan lo dit via fora fo estat, e dix que per ço com avien hoÿt dir que I home ere mort ê·l dit loch. Fo demanat per qual loch fogiren e dix que per lo camí qui va a ora de la céquia de Favara [...] abdosos [...] tro que·l via fora fo passat, e con hoïren ladoncs dir
F23v que home [h]i avia mort, isqueren-se'n de la dita viyna / e no sab què·s f[éu de] son frare, e él anà-se'n tro al molí de na [...], e com perdia molta sanch entrà's gitar en ı arroçar, tro que dies [...] e anà-se'n a Sen Vicent, e gità's aquí en I matalaf. E sobre açò venc aquí en Berenguer de Besaldú e près-lo per la mà e dix [que·s l]evàs, que se'n anàs ab él; e él, en Ffe*rrer*, seguí-lo e isqué-se'n ab él de Sen Vicent e amenà'l-se'n enaprés ves la cort.

Fo demanat si el dit en Berenguer ni alcun altre lo traguer*en* per força de Sen Vicent, e dix que no, que si per força lo'n traguesen [...] mas volenterosament los seguí a él e als altres e se'n venc ab éls.

R248 En Johan de Calat*ayú* jurà en sa confesió meis de turment, e fo demanat sobre les coses posades en la denunciació e neguà aqueles ésser veres, en aitant com posades són c*ontra* él.

Fo demanat él si donà obra ni consel ni ajuda a les nafres ni a la mort a fer d'en Francesch Maçó, e dix que no. Fo demanat si sab ni creu ni ha hoÿt dir qui aya donat consel ni obra ni ajuda a la dita mort a fer anit primera passada, e dix que no.

Fo demanat on jagué él en Johan anit primera passada, e dix que en la era del paniç del camp de son frare, Ff*errer* de Calat*ayú*, a pregàries del dit frare seu qui hi guaytava ab I fadrí femater seu.

Fo demanat si en aquela nit aguer*en* noves ni baraylla ab alcuns en lo dit loch, e dix que com él e son frare ja dit e lo dit femater guaytasen lo dit paniç en la dita era, él, en Johan, se partí de la dita era e anà-sse'n tot s[o]l mengar figues riba la céquia a huns pollancs de figueres que avia ê·l camp de son frare. E dementre que él mengava de les dites figues, gran nit escura, ya lo seyn del ladre tocat, féu él, en Johan, I ahuyr, e sent hòmens passar per la carrera, qui diguer*en* e cridaren contra él per rahon del dit ahuyr que feit avia; los uns

lança[...] los [...] coltelades e girare*n*-se ves él c*ri*da*n* e dién:

—«Fotuts barba m*er*doses! Muyre*n* los traïdors!»

E él, Joh*a*n, veé ladon*c*s q*ue* eren III hom*e*s ab lances, q*ui* venie*n* ves él e son frar*e* e c*ri*dave*n* entr*e* éls:

—«Assí passem!», e volie*n* passar la céq*ui*a.

E él, en Joh*a*n, en co*n*tinent acostà's a la era a son frar*e* e dix-li:

—«G*e*rmà, fuga*m*, q*ue* aq*ue*ls hòme*n*s vénen p*er* a nós, q*ue*·ns vol*e*n f*er* mal!»

E pr*e*ng*ue*re*n* les lances e anave*n*-se'n p*er* I*na* viyna a ensús. E los dits III hòme*n*s isq*ue*ren-los a dena*n*t p*er* lo camí e lexare*n*-se córrer a éls. E lo dit en Ff*e*rr*er*, frar*e* seu, mès-se dena*n*t él, p*er* ço co*m* era mayor ab la*n*ça, e defenia's d'éls, e astegava's ab aq*ue*ls ab la lança. E él, en Joh*a*n, p*rè*s I colp ab I t*e*rròs ê·l cap, e d'u*n* colp d*e* pé*r*a ê·l muscle, e ab la lança parava's d*e*ls colps de l*e*s lances d*e*ls alt*re*s e c*ri*dava via fora:

—«S*en*ta Maria, val-me!», molt*e*s vegad*e*s.

E als dits c*ri*ts ving*ue*ren ent*re* éls batiats e alt*re*s hòme*n*s ab la*n*ces q*ui*·s mete*r*en ent*re* éls. E sobre açò lo dit Ff*e*rr*er* dix a éls:

—«En Joh*a*n, g*e*rmà, fuga*m* e anem-nos-en!»

E aq*ue*ls alt*re*s hòme*n*s ense*m*blame*n*t c*ri*dare*n* via fora, e él, en Joh*a*n, e son frar*e* jaq*ui*re*n* les lances en la riba d*e* la céq*ui*a, e lo dit en Ff*e*rr*er* la ca[p]a; e fogire*n* p*er* lo camí q*ui* va a ora de la céq*ui*a de Favara, e mete*r*en-se en I*na* viyna. E aq*uí* lo dit Ff*e*rr*er* dix a él:

—«G*e*rmà, mort só, da'm de l'aygua», e mostrà-li q*ue* era nafrat ê·l bras.

E él, en Joh*a*n, donà-li d*e* l'aygua q*ue* p*rè*s ab l*e*s mans d'u*n*a céq*ui*a e isq*ue*ren d*e* la dita viyna, e anare*n*-se'n ves la vila. E qu[a]*n* fore*n* al cantó d*e* l'ort d'*e*n Saraynana p*ar*tire*n*-se'n, e él, en Joh*a*n, entrà-sse'*n* en la vila; e qua*n* fo en la vila oý dir q*ue*·l dit Ff*e*rr*er* se'n anava a Se*n* Vice*n*t, q*ue* era nafrat. Et en co*n*tinent, él, en Jo*h*a*n*, travessà p*er* les fanecad*e*s e abdosos ense*m*s encontrare*n*-se p*ro*p Sen Vice*n*t, et entrare*n*-se'n di*n*s l'esgleya, alba clara. Et enap*ré*s, qua*n* fore*n* dins la dita esgleya, ving*ue*ren aq*uí* en B*ere*ng*ue*ró Dalmau ab d'alt*re*s molts hom*e*s a peu e a cavayl ab arm*e*s. E lo dit en B*ere*ng*e*ró Dalmau p*er* fo[rça] e aviladame*n*t p*rè*[s]-lo a él, en Joh*a*n, e tragué'l d*e* la esgleya [...] p*re*s a la cort.

Fo demanat si él e lo dit Ff*errer* frare seu ab les dites lances ni ab altres armes [...] nafrarен en la dita nit a·n Francesch Maçó, e dix que no. Fo demanat si él, en Johan, conexia lo dit [Francesch], e dix que hoc. /

F24r Fo demanat si en la dita nit veé él en lo dit loch lo dit Francesch e dix que no. Fo demanat si él e lo dit frare seu en la dita nit ni alt[re]s aguеren noves ni barayla o ma[...] ab lo dit Francesch, e dix que no.

Fo demanat [per] què s'eren meses en Sent Vicent en aquest dia d'uy per lo matí, e dix que per ço que·s guardassen que no·ls feés hom mal. Fo demanat si sab ni creu que·l dit en Francesch Maçó sia mort, e dix que no. --- /

F25v

R249 [N]onas madii [compareguеren] les parts, dién los dits Ff*errer* e Johan de Calat*ayub* que·l lur catenimen*t* és provat per testimonis donats per ells e encara per [testimonis] donats per [l'al]tra part en partida, segons que apar per la deposició d'aquells, car tots cominalment proven que aquells F*errer* e Johan foren menaçats [per en Berenguer] de Besaldú e per los altres hòmens armats qui ê·l dit monestir intraren e que·ls dehien menaçan e cridan:

—«Traïdors, que morts sots si no i exits, que tota la ciutat vos ve desús!»

Encara és provat que aquells F*errer* e Johan foren treits per força del dit loc e ferits ab arístols de lançes e d'empentes, e con foren fora del monestir que fo ligat la u d'aquells, e l'altre qui ere nafrat ê·l bras que·l tenien hòmens per los bras, car no·l podien ligar, aquells cridan que gran tort prenien, que forçats eren, per què no par ver ni és veritat que de volentat fosen exits del dit monestir, e qui bé o vol veer ni guardar és verita*[t] que forçats e [per força] los trasch hom del dit loch.

Per què dien, soplican e claman merçé a la justícia e als jurats e al consell, que ells veyen e regonegen tot lo proçés del feit e·ls t*estimonis* donats per ells e per l'altra part, e segons que trobaran que enanten ê·l feit e que sien tornats al dit monestir, e puis enanta[n] axí com deyen, cor axí fo ordenat e manat per la cort e per lo consell lo dia que foren [meses] en la cort, jasie ço que no fos escrit que si [ell]s podien provar que per força fosen treits del dit loch, que de mantinent hi fosen tornats salvament, perquè la justícia no

F26r pot ni deu enantar c*ontra* ells en res, [...] / mayorment com no sie provat que ells per lur volentat exisen del dit loc, per

què deman[en] e clama*n* m*er*cé req*ue*ren que sien tornats ê·l dit mo*n*estir, e que en àls no sie ena*n*tat *contra* ells, co*m* no·s deya f*er* segons l'ord*e*nament del co*n*sell axí co*m* damu*n*t és dit.

R250 P*ri*meram*e*nt lo t*estimoni* de Ponz Estray*n* p*ro*va e diu que ell, t*estimoni*, en lo dia [en què] F*errer* e Joha*n* fore*n* treits de Sen Vice*n*t, viu, oý e p*re*sent fo a la porta de Sen Vicent e dins ê·l corral, d*e*nant la porta de la eglésia, que [eren aquí] molts hòm*e*ns armats, a caval e a peu, ço és, en B*ere*ng*uer* Dalmau e en Ramon*e*t de Riu-sech e en Be*r*e*n*g*uer* de Besuldú, armats esta*n*ts ab espaes [...] d'aq*ue*lls que trahien de la esgl*e*ya de Sen Vice*n*t d'aq*ue*ll pati o corral, d'aq*uí* en F*errer* de Calat*ayub* e en Jo*han*, frar*e*s, tine*n*ts aq*ue*lls p*er* los braços e ab l*e*s mans p*re*ses aq*ue*lls F*errer* e Joha*n* de Calat*ayub*, diens q*ue* no y podien àls fer, que a força los ne trahie*n*, Déus o veya, e que aquell Johan cridava e deïa p*er* molt*e*s vegad*e*s:

—«Gran força·ns fan e gran tort!»

E encara que hoý dir ell, t*estimoni*, al dit Joha*n* que a puyad*e*s[9] los avien treits de la dita esgleya, p*er* q*uè* apar e és c*er*t p*er* lo t*estimoni* que aquells [Ferrer] e Johan fore*n* trets forçats e p*er* força del dit loc de Sen Viçent e que no exire*n* p*er* lur vol*e*ntat.

R251 Ít*em*, D*omingo* Blascho, t*estimoni*, diu e p*ro*va q*ue*, en lo dit dia, viu e hoý e fo p*re*sent ê·l dit loc d*e* Sen Viçent q*u·e*n Ramon*e*t de Riu-sech, armat, e [...] B*ere*ng*uer* Dalmau ab espaa e altr*e*s molts hom*e*s ab armes, que tenie*n* F*errer* de Calat*ayub* en mig d'*e*lls en lo pati o corral q*ui* és d*e*nant l'esgleya [de Sen Vi]çent, dintr*e* la porta forana, e que lo dit F*errer* die:

—«A, baro*n*s, ho·*m* lexats estar o·m do*n*ats aigua!»

E lo dit Joha*n* deïa e c*ri*dava:

—«Baro*n*s, gran tort me fan, q*ue* p*er* força m'an p*re*s e·m trahe*n* de l'esgleia! Tota res o veya monséy*n*er Sen Viçent!», esta*n*t aq*ue*ll fora lo portal, fora en la carrera ab molts hom*e*s ab [armes] q*ui* li estave*n* entran.

E encara que diu e*n* t*estimoni* que·l dit en Ramo*n*et de Riu-sech estan a caval, co*m* aq*ue*ll F*errer* d*e*manàs aigua, que [...] de la lança enpengé'l p*er* les espatl*e*s e dix a aq*ue*lls q*ui* p*ro*p li ere*n*:

—«Vayau, vayau, [f]ets l'anar».

9. Llegiu 'punyades'.

[...] que aq*uí* [era] lo dit Johan, e [...] abdosos ense*m*ps los se'n [menaren] ves la vila, p*er* q*uè* no par per lo dit t*estimoni* que de vol*e*ntat isquesen del dit loch, mas q*ue*·ls ne trasch ho*m* p*er* força.

R252 Ít*em* en Phelip de Verdeg*uer*, t*estimoni*, diu e p*ro*va que en aquell dia de <di>luns damu*n*t dit, co*n* ell, t*estimoni*, fos a Sen Viçent ab en B*e*rtran de Roures ense*m*ps, veé él, t*estimoni*, e fo p*re*sent qu·e*n* [Ramonet] de Riu-sech e en Ber*enguer* Dalmau e en Ber*enguer* de Carcasona e en Ber*enguer* de Besaldú, a caval e ab arm*e*s e altr*e*s hòm*e*ns molts q*ue* aq*uí* ere*n* ab lançes, q*ue* trahien de l'esgleya de Sen Viçent Jo*han* de Calat*ayub*, que aturare*n* aquell p*re*s en lo pati o corral d*e*nant la porta de l'esgleya, e que viu e oý q*ue* aq*ue*ll Johan cr*i*dava e d*e*ïa:

—«Barons, tots ne siats t*estimoni* que forcen-me, f[orçadament] [...] trahe*[n], gran tort me fan!»

E axí crida*n*, que·l trag*re*n p*er* força del dit loch, tin*én* aq*ue*ll p*er* los braces aquells hòm*e*ns que aq*uí* eren ab arm*e*s. E encara diu e*n* t*estimoni*, que en contine*n*t veé traure p*er* l'altra porta d*e*l monestir en Ff*errer* de Calat*auyb*, frare del dit Jo*han*, lo qual amenare*n* p*re*s aq*ue*lls hòm*e*ns ab arm*e*s q*ui* aq*uí* ere*n*, e que aquell F*errer* ere nafrat e tot esp*er*[d]ut,[10] e que·l trag*re*n fora al camí e ab lo dit Johan ense*m*ps menaren-los-en aquells hom*e*s ab arm*e*s a caval e a peu ves la villa p*re*ses. E co*m* fore*n* al camí luyn de l'*e*sgleya ligare*n* les mans d*e* t[ras] al dit Johan, e menare*n*-los a la vila e met*re*n-los en la p*re*só de la cort [...]. Diu e*n* t*estimoni* q*ue* axí anan q*ue* I ho*m* a caval d'aq*ue*lls q*ue* aq*uí* ere*n* enpengé ab l'arístol de la lalça[11] al dit Jo*han* p*er* t[al] q*ue* anàs. --- /

F29r

R253 Anno D*omi*ni MCCLXXXVII. XIIII kal*enda*s octob*e*r.

Com a audiè*n*cia de nós en Thomàs Fabre, justíc*ia* <de la ciutat> de Valènc*ia,* e dels jurats e d*e*ls p*ro*hòme*n*s dels hofficis, arts e mest*er*s e d'alt*re*s p*ro*hòme*n*s concel*e*rs de la dita ciutat, sia p*er*vengut p*er* clamor e d*e*mostrame*n*t de molts p*ro*hòme*n*s de la dita ciutat dignes de [...]ayament q*ue* en

10. Mot de lectura dubtosa: 'fora de seny', 'sense esma'.
11. Error per «llança».

gran frau e mei*n*spream*e*n*t* de seynoria, molts e div*er*s*e*s c*ri*ms, rob*e*ries, homicidis, tre*n*cam*e*n*s* e esvahim*e*n*s* de camins e nafres e alt*re*s mal*e*ficis ere*n* estats feits e p*er*tractats en la ciutat de Valènc*ia* ja dita, e en lo t*er*me d'aq*u*ela, p*er* molts e div*er*ses malfeitors p*ri*vats e estrayns de la dita ciutat, los quals p*er* falses e inichs deffenedors ere*n* mante*n*guts e d*e*feses d*e*ls dits c*ri*ms, e romanie*n* inpunits p*er* d*e*falim*e*n*t* de plena prova e p*er* altres fra*u*s no d*e*guts q*u*e·ls dits deffenedors sostenie*n* p*er* ignorà*n*cia e no sab*e*nça de la cort, com deguda cosa e necessària sia a la cort e a tot bon jutge a cons*er*vació de fur e de dret tot frau de juhii esq*ui*var, e segon*s* justíc*ia* a cascun dels malfeitors e c*ri*minoses lur mèrit donar, e sia p*ro*fitosa cosa ans de mal p*re*s aq*u*el esq*ui*var e remey sercar, e p*er* amor d'açò n[ó]s damu*n*t dits justíc*ia* e jurats e p*ro*hòme*n*s d'officis, arts e mest*er*s e alt*re*s p*ro*hòme*n*s concel*e*rs de la dita ciutat, conceyl aplegat [...] segon*s* q*u*e acostumat és d'aplegar, entene*n*s e esguardan*s* al comi*n*al p*ro*fit de la dita ciutat e vol*e*ns esq*ui*var e punir los c[ri]ms e mal*e*ficis ja dits q*u*e notòriame*n*t e manifesta en la dita ciutat són feits, los quals romanen inpunits p*er* gran frau e amagame*n*t [...] q*u*e sobre la inq*ui*sici*ó* <a aq*u*els> p*er* falses e malvats d*e*fenedors e p*er* corrupció de d*in*ers q*u*e aq*u*els no d*e*gudame*n*t prene*n* e p*er* alt*re*s falses [...] q*u*e fan en l*e*s dit*e*s inq*ui*sic*i*ons e so d*e*mostren e ssón d*e*mostrats, et entene*n*s encara furs de Valènc*ia* sobre açò [...] en tot*e*s coses obs*er*var, e en cons*er*vació e b*e*nefici del p*ri*vil*e*gi del seynor rey en P*ere*, de b[ona] memòria, a la ciutat e al Regne ato[r]gat, e p*er* lo seynor rey n'Amfós co*n*f*er*mat e atorgat, establim e ord*e*nam que dels c*ri*ms e mal*e*ficis q*ui* a la cort seran d*e*[nun]ciats, dels quals la cort pot fer inq*ui*sició segon*s* lo fur de Valènc*ia* q*ui* come*n*ça: «La cort pot fer inq*ui*sició c*ontra* aq*u*els q*u*e són públicame*n*t [acusats] d'homicidi» e c*etera*, e·ls c*ri*ms, so és sab*e*r, e mal*e*ficis dels quals és feita denu*n*ciació o acusació o cla*m*[12] dena*n*t la cort en t*em*ps passat, en los quals defenedor no sia estat reebut ni f*er*mança de dret donada, tan solame*n*t

12. Els procediments pels quals es podia seguir una causa davant del justícia eren: el d'*acció* (segons la forma de *clam* o *demanda*), el d'*acusació* i el d'*inquisició* (o *denúncia*). El primer és d'índole civil i els altres dos de caràcter penal o criminal. El procediment d'acusació és d'índole privada i se segueix per acció personal; té la finalitat de restablir l'ordre jurídic lesionat per *injúria* o dany (vg. Roca Traver 1970: 182 i 192).

si·l denu*n*ciat o·l acusat o d*e*manat s'absentarà o·s serà absentat, la cort d[e]na*n*t contra aq*ue*l sego*n*s que és contengut en l'altre [fur] q*ui* come*n*ça: «Aq*ue*l q*ui* p*er* cr*i*m o p*er* injúria o p*er* mal*e*fici s'absentarà» e c*etera.* En aital man*er*a q*ue* d*e* aquel c*ri*minós denu*n*ciat o acusat o d*e*manat no s[ia] reebut d*e*fenedor, mas q*ue* aquel p*er*sonalme*n*t si·s volrrà d*e*fendre vingua e comparegua dena*n*t la cort [...] e fer dret del c*ri*m o mal*e*fici on serà denu*n*ciat o acusat o d*e*manat de q*ua*lq*ue* c*ri*m o mal*e*fici sia e q*ue* dret sia p*re*s e dret do*n*at a él <e q*u·é*l p*er*sonalment se pusca opposar e p*ro*testar e d*e*fendre>.

En altra man*er*a si di*ns* los xxx dies de bandegame*n*t él p*er*sonalme*n*t no aparex*er*à p*er* fer dret e estar a dret denant la cort, q*ue* la justí*cia* dena*n*t contra aq*ue*l absent en absència e co*n*tumàcia d'aq*ue*l, sego*n*s lo dit fur, a sentè*n*cia en ço q*ue* serà faedor. Salvam e retenim emp*er*ò, q*ue* si alcu*n* volrrà aq*ue*l absent d*e*fendre a al·legar e a dir raho*n*s d'absència sufficie*n*s, tan solament q*ue* sia reebut ans q*ue*·ls xxx dies sien passats, axí co*m* és conte*n*gut en lo fur de Valènc*ia* q*ui* come*n*ça: «Tots hòme*n*s pod*e*n é*ss*er deffeses axí en c*ri*minal pleit co*m* en civil a al·legar e a dir les raho*n*s de la absència p*er* p*ro*curador sufficie*n*t», e segons la emena d*e*l dit fur q*ui* és en aq*ue*l capítol metex. E si justes raho*n*s d'absència mostrarà e p*ro*varà di*ns* los xxx dies d*e*l band*e*game*n*t, que li sien reebud*e*s e q*ue* no sia dena*n*tat c*o*n*tra* aq*ue*l a sentè*n*cia p*er* lo bandegame*n*t, mas la cort dena*n*t a rrecepc*ió* de testimonis e en ço q*ue* serà faedor e sego*n*s fur.

Aq*ue*sta emp*er*ò constituc*ió* e ord*e*nació v[o]l*e*m e establim q*ue* vaylla e s'entena e sia abp*ro*vada e enseguida en los feit[s] e c*ri*ms e mal*e*ficis [tan] solame*n*t pasats, en los quals encara no és estat reebut d*e*[f]nedor e f*er*ma*n*ça en los feits e c*ri*ms e mal*e*ficis d'aq*uí* ena*n*t esdevenidors, q*ua*lsq*ue* sien o seran d*e*ls quals [...] denu*n*ciació o acusació serà feita d*e*nant la cort sego*n*s que dit és. La q*ua*l co*n*stituc*ió* e ord*e*nació enap*ré*s fo publicada e legida [...] en p*re*sència e audiè*n*cia d*e* la justí*cia* e d*e*ls jurats e d*e* molts p*ro*hom*e*s concel*e*rs d'oficis, arts e mest*er*s e d'alt*re*s p*ro*hom*e*s concel*e*rs de la dita ciutat, co*n*sel aplegat en la casa d*e* la co*n*fadri[a] [...] p*er* los q*ua*ls fo ratifficat e ap*ro*[vat] [...]. /

F38r

R253b Denant vós séyn*e*r en Thomàs Fabre, justí*cia* de Valènc*ia,* p*ro*posa clama*n* Morlà, saig de la cort de Valènc*ia*, cont*ra* en

P. Cardona, co[rre]dor de draps de Fran[ç]a, que com lo dit Morlà, saig, vinguésa casa del dit en P. Cardona per manament de vós séyner justícia, on posa en Dorde de Montalbà, per peynorar alcunes coses que fossen del dit en Dorde per rahon de la tatxació feita contra el dit en Dorde per rahon de les dues barches armades, les quals los prohòmens de Malorches e de Eviça trameteren a la ciutat de València, per les quals feÿen a saber que galeres de proensals eren en los mars de Malorches e de Eviça, e que axí los mercaders e los altres que van per mar se guardasen que no prenguessen mal, lo dit P. Cardona, a tort e sens rahó, injuriosament vedà al dit Morlà, saig, ell usan de son offici, meynspreant la seynoria, la porta de la dita casa sua en la qual posa lo dit en Dorde, que no·l lexà entrar, ans se parà a la porta de les dites cases sues ab Ina spaa treita en la mà. E dix que si entrava que·l alciuria, que no li tindria prou lo bastó que portava seynalat ab lo seynal del seynor rey ne la seynoria per qui lo dit Morlà venia al dit logar. E axí lo dit Morlà per les dites [coses ac] s'atornar, que no pòch usar de son offici.

On demane que·l dit P. Cardona, corredor, li sie per vós séyner justícia e per vostra sentència condampnat per rahon del dit tradiment de espaa [e per] totes les altres injúries damunt dites a ssi [dit]es per lo dit P. Cardona. E açò demane salvu son dret e cetera e ab les messions del pleit e cetera.

F39v
R254 --- Jo na Maria Tendera, ab clamosa insinuació e fama pública de molts, denant anan, denunciu a vós séyner en Thomàs Fabre, justícia de València, que na Febrera, qui en altra manera se fa apellar na Pasquala, ladronívolment e falsa, esvaén la postat qui és entre les mies cases e [aq]uelles on ela està, trasch e emblà de Ina caxeta mia en la qual yo tenia diners per diverses temps moltes quantitats dins, qui poden [...] de CC sols e depús, e II loçes e I alquinal e Ina cubertora de ferre e alcunes qantitats de vi de gerres que yo tenia en les dites cases, al qual furt e roberia an donat conçel e obra e ajuda alcunes persones lo nom de les quals no sé.

Encara denunciu a vós dit justícia que la dita na Ffebrera, ladronívolment e enganosa, à emblats e ab si són aportats de [ca]sa de na Boneta, muller d'en Bonet, corredor, VI lançols

de lin, los II cosits e los altres II a cosir, e V camises de home e Ina sàvena serranescha e mànegues de Ina altra camisa e I alquinal de lin, de les quals robes són estades atr[oba]des en la juheria alcunes coses que aquela hi mès penyora, ço és a saber: Ina de les dites camises e les dites II l[o]çes e Ina [cu]bertora de ferre e alquinal.

On, com aytals crims e maleficis e roberies no deyen romanir meyns de pen!a, dem[an] per [ço] e requir a ofici de vós damunt dit justícia, que vós per vostre [ofici fa]çats inquisició contra la dita denunciada e contra tots al[tres] qui [t]robarets ésser colpables del dit crim e que a aquell [ayen] donat conçel e obra e ajuda, la qual feyta e trobada veritat del dit crim enantets contra aquells e puniscats aquells [segons] fur de València, per ço que aytal malefici no romang[a] me[yn]s de pena. --- /

F45v

R255 --- [M]ahomet, fil de Famet de Chayuel, [m]oro, jurà a sa lig e fo demanat sobre les coses posades en la inquisició, e dix que él era moro e fil de moro, ço és saber, de Famet de Chayuel, moro de Malexanç, aldea de Borya, vasallo d'en Alaman d'Aguda e de don Pero Corneyl.

Fo demanat si él se faÿa apelar Garcia, e dix que no, mas aquels qui·l conexien e l'avien privat l'apelaven Garciola, emperò totavia sabien que moro era e vida de moro faÿa entre aquels ab qui anava.

Fo demanat de quant de temps a ençà à estat en esta terra e dix que del dicmenge de carnestoltes a ençà. Fo demanat ab qui avia estat depús fo en València, e dix que ab don Pero Bertran, e Rodrigo Bertran, vassalos del noble don Pero Ferràndez, venc en València e ab aquels à estat totavia que se'n tornaren a lur terra, que agueren tenguda frontera en Alcoy e a Biar e a Exàtiva.

Fo demanat ab qui avia estat del dit temps a ençà e dix que a Tortosa se'n anà e estech ab los monges de Benifaçà, en lo mas [...] de Tortosa tro a III setmanes són passades que vench a Mascariel, alqueria d'en [...] on estech III setmanes e enaprés venc-se'n en València, segons que dit ha, el dicmenge primer [...] e tenir e dejunar la quaresma dels moros en la moreria, e per ço com no trobava [...] anava-sse'n a Exàtiva. E quan fo delà Cilla un poch, prenguer-en-lo cristians e amenaren-lo [...].

[Fo] demanat s[...] dehia a alcu*n* q*ue* fos *crist*ià e dix q*ue* no. Fo d*e*manat si quan p*r*engu*er*en a él en Cilla [...] *crist*ià er*a*, e dix q*ue* no volia dir si er*a* moro o *crist*ià per ço q*ue* si digués q*ue* moro er*a* q*ue* no·l furtase*n* [...] aq*u*els q*ui*·l p*r*engu*er*en, q*ue*·l [me]nasse*n* al [...] justíc*ia* e diria a éls si er*a* moro o *crist*ià.

Sobre totes les alt*r*es coses [fo deman]at e dix q*ue* no y sab p[*us*] sinó ço q*ue* damu*n*t à dit. E negà tot*e*s les coses c*ontra* él posad*e*s éss*e*r v*er*es [en aitant com posa]d*e*s són c*ontra* él. /

F47r

R256 Jo, P*e*ro Martí*n* de Molina, ab clamosa insinuaci*ó* e fama pública d*e* molts dena*n*t anan, d*e*nunciu a vós, séyner en Thomàs Fabre, justíc*ia* de Valènc*ia*, q*ue* Ivaynes Mich*e*l e Sanxo de T*e*rol e G. P*è*riz d*e* T*e*rol e P*e*ro Martí*n* de Terol, los q*ua*ls vós tenits p*r*eses, ladronívolme*n*t e enganosa enblare*n* e trag*ue*ren d*e* una borça mia, ani[t] p*r*im*e*ra passada d*e*ment*re* yo jah[ia] en l'ostal d*e* na M*aria* Tend*e*ra, on los dits d*e*nunciats ense*m*blame*n*t jahien, x sol*s* e [...] en la dita borça tenia e d'altres [...] VII d*in*ers, les quals q*ua*ntitats d*e* d*in*ers ab *é*ls se'n portaren e ab los q*ua*[ls] d*in*ers són atrobats e p*r*eses, q*ue*·ls avie*n* partits ent*re* éls p*er* div*er*ses p*ar*ts e aq*ue*ls tenie*n* celats e amagats.

On, co*m* aital c*ri*m e male*f*ici no dega romanir m*e*is de pena, d*e*man [p*er* ço e] requir a hoffici d*e* vós damu*n*t dit justíc*ia*, q*ue* fassats inq*ui*sici*ó* contra los dits denu*n*ciats; la q*ua*l fe[ita] e t*ro*bada v*er*itat, ena*n*tets c*ontra* aq*ue*ls e *con*da*m*pnets e puniscats aq*ue*ls sego*n*s fur d*e* Valènc*ia*. E si fur no y basta, a cone*g*uda de la cort [...]. E adés de p*r*ese*n*t desisc-me d*e* la dita d*e*nunciac*ió* a p*ro*seguir, e leix e coman aq*ue*la a hofici d*e* vós damu*n*t dit [justícia]. P*ro*test emp*er*ò, e d*e*man q*ue* les dites qua*n*titats d*e* d*in*ers q*ue* a mi fore*n* emblad*e*s sien a mi ajutgad*e*s e restituïd*e*s d*e*ls b*é*ns dels dits malfeitors. /

F49v

R257 Dena*n*t vós séy*n*er en Thomàs Fabr*e*, justíc*ia* de Valènc*ia*, p*ro*posa claman Salamó Alcó, corredor juh*e*u, cont*ra* Joh*a*n Roso, m*er*cad*e*r genov*é*s, possa*n* c*ontra* aq*ue*l que·l dit Joh*a*n Rosso anà al dit Salamó a l'ostal d'*e*n Fig*ue*rola ab paraul*e*s cubert*e*s dién q*ue* li l[iu]raria coses a vendr*e* e en guayn*n*aria ab ell. E co*n* fo dins lo dit ostal, en co*n*tine*n*t dix e manà a

dos masips o ser[vi]cials del dit mercader prengeren ab les mans als cabeils al dit juheu, e tiraren a ell pels cabels e gitaren-lo en terra, e donaren e ferien ab los puy[n]s e ab los peus de XX colps ensú[s] ê·l cors. E el dit mercader donà I colp ab lo puyn en la bocha al dit juheu, per lo qual colp e ferida li exí molta sanch de la bocha [...] a ell que la vida del cors tenia perill.

Hon demane lo dit Salamó que·l dit Johan Roso li sie sentencialment [condemnat per les] dites injúries a si fe[it]es, segons fur de València. E açò demana ab les mesions del pleyt feytes e a fer e cetera.

F50r

R258 Denant vós séyner en Thomàs Fabre, justícia de València, proposa clamar na Maria Navarro contra na Blancha, muler d'en Jardí de Montadó, posan contra aquella que a tort e sens rahó, injuriosament dix e apelà contra aquela «bagasa», «òrrea», «putana», «druda del orb». E en continent [...] na Maria ab I^na^ pedra I colp ê·l cap, ê·l front, per lo qual colp e ferida li féu una nafra, per la qual nafra la dita na Maria està en peril de mort. E açò fo fora los murs de la ciutat.[13]

On demane la dita na Maria que la dita na Blanca li sie sentencialment condempnada per la dita nafra e ferida a si feita segons fur de València. E si mort se'n seguia que puscha ésser demanada. E açò deman ab les mesions del pleit feites e a fer, e a la cura de la nafra e [...] de créxer e de minvar e cetera. --- /

F28r

R259 Jo na Elicssén, filla que fuy d'en G. de Rosqueles, ab clamosa insinuació e fama pública de molts, denant anan, denunciu a vós séyner en Thomàs Fabre, justícia de València, que en Domingo Blascho e en G. P., los quals vós tenits preses, a tort e senes raó e injuriosament e trenchan lo camí del seynor rey qui va a Murvedre, dimarts maití primer passat a hora de retorn, asalteg[a]ren en lo dit camí e ferir-me de molts colps ab bastons ê·l cors, dels quals colps foren feites moltes blavures, e robaren e tolguer en a mi e ab ells se'n portaren ladronívolment un cot de bifa de Sen Denís vermela ab botons [...] e una borssa e unes çabates.

13. Segons els *Furs de València* (VII, 76) si algú feria a altre dins els murs de la ciutat havia de pagar 60 morabetins, però si es produïa fora dels murs, la pena era de 30 morabetins, quantitats que es repartien enparts iguals entre la cort i la víctima. És per això que es feia constar.

On, com aital crim e malefici e roberia e trencament de camí no deja romanir meins de pena, deman [...] que vós per vostre offici fasats inquisició contra los dits denunciats ---

R260 VIII kalendas octobr. Compareguer en les parts a departir e a remoure la intenció de la dita demanda. Dien e proposen excipién [los dits en] Blasco e en G. P. a defenció d'éls que aquest diluns primer passat ach VIII dies, ço és, lo diluns ans que fosen preses estegren e foren éls abduy ensemps contínuament en l'ort, lo qual lo dit Do. té a laurar per en Jacme R. en lo terme de Raujossa, Orta de València. E en lo dit dia de diluns plantaren cols ê·l dit ort e feeren alcunes altres faenes ê·l dit ort e encara tota la nuyt del dit dia entrò en lo dimarts ladoncs primer vinent, foren e estigueren contínuament en lo dit ort e en les cases del dit ort tro fo dia clar, ço és, que·l sol ere exit, regan cols, arroç e altres esplets del dit ort. Nega-o la justícia.

Encara dien e propossen excipién a defenció d'éls que Do. Blascho ha viscut e estat contínuament en Orta de València X ans o pus en los locs on ell habitave e estave ab bona fama e sens mala sospita, que no fo vista ni trobada [...] e que és hom que à viscut e viu de sa pròpria lauraó, e que és hom que no li plau res que de mala sospita [...] sie. Nega-o la justícia. /

F55v

R260b Denant vós en Thomàs Fabre, justícia de València, en Jacme Raolf se clame d'en G. Forner posant contra aquel que a tort e sens rahó, injuriosament, com él en Jacme sigués a la porta de son alberch, lo dit G. cridà e dix contra él per moltes vegades «en bacalar fals [...] fill de puta», «òrrea», «bagasa» [...] e tinent la mà al coltel. On demane aquel a si ésser condempnat per les dites injúries segons fur de València, e si fur no y basta, a coneguda de la cort e dels pròmens. E açò demane ab les messions salvu son dret e cetera. /

F56r

R261 --- Pericó Robert jurà en sa confesió meis de turment e fo demanat sobre les coses posades [en la dita denunciació] e neguà aqueles ésser veres. Fo demanat si él donà obra ni consel ni ajuda a la mort del dit [...] e dix que no. Fo demanat si en lo dia de digous primer passat loguà él en la plassa de la Erba lo dit Bernat ni Jacme de na Borraça ab II bèsties lurs

per aportar adaça, ni que anàs ab aquels [...] la devien pendre, e dix que no. Fo demanat si él jaquí ni liurà al dit Jacme Ina gonela [...] de barragà per seynal que anàs a l'alqueria d'en P. de Muntaynola, que alý li darien la adaça, e dix que no.

[Fo demanat on] avia jagut esta nit primera passada e dix que a Senta Maria del Carme <ere vengut a vetla[r]>. Fo demanat quiyna [ora] venc [a] Senta Maria del Carme, e dix que ya avie dites matines. Fo demanat on avia estat depús [...] se féu anit primera passada, e dix que en lo dia dit entre mig dia e vespres partí él de Valèncía ab [...] per anar [ve]tlar a Senta Maria del Puig, e quan fo prop l'alqueria d'en Ferrer Robert jugà ab castelans que [...] ê·l camí, e guaaynaren-li X sols que manlevà sobre la sua gonela e sobre I sach que portav[a], que avia m[anle]vat d'en Bernat Andreu, compare seu, per tal que·l jugàs. Fo demanat si la gonela que él diu que jugà ab lo sach era aquela que la justícia té ara en son poder, la qual li mostrà a huyl a sa confesió a fer, e dix que hoc. Fo demanat d'on la avia aüda la dita gonela, e dix que comprada la avia d'un corredor per IIII sols meis I diner.

Fo demanat quiyna [ora] fo a Senta Maria del Puig, e dix que quan ac jugada la gonela e el sach p[a]ssà per [M]assamagrel [...] a casa d'en Giner Clusa e mengà e bech aquí, puis anà-sse'n a Senta Maria del Puig e fo aquí ans d'ora del sol post, e trobà's en la vila del Puig ab I home (home) lo nom del qual no sab, <e pugaren en l'esgle[y]a e jaquí él dins l'esgleya la lança e [...]laren sopar> en Ina casa d'una profembra, e soparen cols e carn de moltó que·ls do[naren] per sengles diners; puis pugaren-se'n [en] l'esgleya e trobaren-la tancada a ora del sol post e tocaren a la porta e no li /

F60r

R262 Jo, na Maria de Mir Boshom, axí com a conjunta persona de Bernat de Mir Boshom, frare meu defunt, ab clamosa [insinuació e fama pública de molts, de]nunciu a vós en Thomàs Fabre, justícia de Valèncía, que Adam de Concha, lo qual vós tenits pres, a tort e sens raó [ab coltell] treyt en lo fosar de Senta Maria, al dit en Bernat de Mir Boshom e ab lo dit coltell encalsan aquell, ferí'l d'un colp de tras dels [...], per lo cors en dret de la mamella, per lo qual colp e nafra lo dit en Bernat de Mir Boshom en continent morí.

[On, com aytal] cr*i*m e male*f*ici acordadam*e*nt feit no deja romanir mei*n*s de pena, d*e*man p*er* ço e req*ui*r offici v*ost*re que vós [façats inquisició contra lo] dit denu*n*ciat e contra tots aquells que trobarets é*ss*er colpables d*e*l dit c*ri*m.

--- E la justícia inq*ui*rén v*er*itat del dit c*ri*m atorgà còpia de la dita d*e*nunciació al dit Adam, e reebé [confesió d'aquell segons que se'n segueix].

R263 Adam de Concha jurà en sa confec*i*ó meins de turme*n*t e fo d*e*manat sobr*e* tot*e*s l*e*s coses posades en la denunciació e atorgà [...] dir co*m* en B*er*n*at* de Mir Boshom agués *(haüdes noves) f*er*it a ell de III colps ab pedra, de la un en l*e*s spatl*e*s e d*e*l alt*re* [...], del qual li hisq*ué* sanch. Ap*ré*s les dites coses, a cap d'una estona, partits de la dita baraylla e d*e*l dit loch, vench-se'n ell, n'Adam [a la plaça de la] Erba, e él estant aq*uí* vench lo dit B*er*n*at* de Mir Boshom e escom*è*s-lo de noves e de barayla altra vegada, en la qual barayla e vench ab lo colt*e*ll treit, e él n'Adam ensemblam*e*nt trasc lo seu colt*e*ll e anà d*e*vés lo dit B*er*n*at* de Mir Boshom [...] req*ui*rén abdosos la I contra l'alt*re* ab los colt*e*lls treits en lo fosar de S*en*ta M*aria*, e·ll n'Adam tram*é*s lo colt*e*ll contra lo dit B*er*n*at* de Mir Boshom e naf[rà]'l de la nafra d*e* la qual morí, vist p*er* ell a huyll, mort.

Fo d*e*manat si [...] p*er* tractam*e*nt ni p*er* pr*e*cs o p*er* s*er*vii de d*in*e*r*s d'alcuna p*er*sona nafrà e matà lo dit B*er*n*at* de Mir Boshom, e dix que no. Fo d*e*manat en qual loc era co*m* la dita nafra féu, e dix q*ue* tro a X passad*e*s luy[n] de la p*ar*et de la esgleya en la plasa d*e* la Erba, ê·l fosar de S*en*ta M*aria*. --- /

F63r

R264 Denant vós séy*n*er en Thomàs Fabr*e*, justíc*ia* de Valènc*ia*, na Thoda, mull*e*r d'en B*er*n*at* Boix se clame d'en Martí de Canet e d*e* na Sanxa, sa fila, posan cont*ra* aq*ue*ls que a tort e sens rahó injuriosam*e*nt lo dit en Martí (e) ap*e*là e dix a na Thoda [...] «renegada, fila d*e*l [...]elat», que car la faria adobar als almugàv*er*s, que dol*e*nta la faria viure tots t*em*ps. E la dita na Sanxa, fila d'aquell, dix e ap*e*là contra na Thoda que puta ere ela, q*ui* so faïe d*e*ls mulerats, dient encara d*e*nant ela, na Thoda, al dit en Boix, marit seu «bacalar, curnut, barba m*er*dosa».

On d*e*mane aq*ue*ls a ela é*ss*er *con*de*m*pnats p*er* l*e*s dites injúries sego*n*s fur de Valènc*ia*, e açò d*e*mane ab l*e*s messions, salvu so*n* dret e c*etera*. /

LLETRES. NÚM. DE SÈRIE: 6. ANY 1299

F2r

R265 Nós, en G. Selolm, justícia de València, per auctoritat de la qual usam, atorgam e regonexem a vós en Bernat Planel, ciutadà de València, que de manament e per destret de nós donàs e pagàs a·n Berthomeu de Corbera III míllia DC sols de reals de València, los quals los marmessors del testament d'en P. de Muntanyola, defunt, deposaren en la vostra taula de cambi, e los quals III míllia e DC sols nós aquell en Berthó fem deliurar per execució a fer de una sentència donada per en Ponç de Soller, adonchs justícia de València, antesessor nostre, en la qual los dits marmessors foren condempnats al dit en Berthomeu de Corbera en VII míllia e DCL sols e en testimoni de les dites coses fem a vós aquest albarà sagellat ab lo sagell de la cort.

Data València nonas januarii anno Domini MCCXCVIII.

F2v

R266 Nós en G. Celom, justícia de València, per auctorit at de la qual usam, delegam [e] asignam vós en Bernat Sirera e en Jacme Robí, lauradors, en divisors e partid[ors] de tots los béns seens e movens que són comuns entre Pasqual Esteve, fil qui fo d'en Pascual Esteve, defunt, e en P. Esteve Borraç, tudor d'aquell, de Ina part, e na Sanxa, muller que fo del dit Pascual Esteve e mare del dit Pascual de la altra, per rahon de fraternitat e companyia feta entre los ditz marit e muller en temps de núpcies, enaxí que apellades les parts que apellar f[aran] denant v[ós], los ditz béns ab conseyl dels vehins d'aquells per cominals parts departiscats.

Data València tercio mensis januarii anno Domini MCCXCVIII.

R267 Nós en G. Selolm, justícia de la ciutat de València per auctoritat de la qual usam e a requisició de les partz dejús

escrites delegam e assignam vós en [...] Bon Macip, ciutadà e mercader de València, e Ar. Goncelm, mercader de Narbona, en oÿdors del comte o comtes qui són entre en P. Abeló d'una part e en Ponç Fibla de l'altra. Enaxí que, apellades les dites parts davant vós, lo dit comte o comtes uyatz[1] e aquels per fi deguda determenetz.

Data València III idus januarii anno Domini MCCXCVIII. /

F3r

R268 --- Al amat e honrat en Guillem Çelolm, justícia de València, de mi en Bernat Desplugues, batle general ê·l Regne de València per lo senyor rey. Saluts.

Dehim-vos e manam-vos de part del senyor rey e de la nostra que si a vós és [cert] que P. Mulet sie estat bandejat per rahó d'asegurament que no volch fer a·n Ramon Perpinyà de Ruça[fa] [...], e aprés lo bandejament ja dit, aquell és estat atrobat e pres en València sens que no avie feit l'asegu[ra]ment, per la justícia del an primer passat antecessor vostre per II vegades, per la qual cosa segons fur de València lo dit P. Mulet és caygut en pena de C morabatins per cascuna vegada que aquí fo atr[obat] e pres. La qual pena és estada demanada per la part contra aquell P. Mulet e protestat contra lo dit justícia que la [dita] pena agués d'aquell o que enantàs contra aquell P. Mulet en la pena criminal en lo fur de València sobre açò establida. En altra manera, que·l dit justícia del seu propri pagarie la dita pena dels CC morabetins, segons aquell meteix fur e la esmena d'aquell, segons lo qual fo feit lo dit bandejament, enantets contra lo dit P. Mulet e les fermançes per aquell sobre açò donades en fer pagar la dita pena dels dits CC morabetins. En altra manera certifficam a vós que si vós les dites coses no complits, nós de part (de part) del senyor rey e per nostre ofici enantarem contra vós a la dita pena de CC morabetins a fer pagar de vostres béns.

E com nós lo sagell acostumat nostre de present no ajam, manam e fem sagellar la present carta ab lo sagell d'en Bernat Duran, nebot nostre.

Data València VII idus januarii anno Domini MCCXC octavo. /

1. Llegiu «ojats», 'oïu'.

F4v

R269 Nós en Guillem Çelolm, justícia de València, per auctoritat de la qual usam, delegam e assignam vós en Berenguer Tolsà, ciutadà de València, en jutge e conexedor del pleyt de appellació [que] és o espera ésser entre en P. Çavila, tudor e curador dels fills d'en Johan de Montfalcó, de Ina part, e la dona na Gueralda, filla que fo d'en P. d'Agremunt e muller que fo del dit en Johan de Montfalcó, de l'altra. Enaxí que apellades les parts que apellar faran denant vós lo dit pleyt, apelació ojats e aquel per fin deguda determenets.

Data Valentie VII idus januarii anno Domini MCCXCVIII.

R270 Al honrat e amat la justícia de Cabanes, de nós en G. Celolm, justícia de la ciutat de València. Salutz e bona amor.

Avem entés per en Jacme de Vails, draper e ciutadà de València, e per lo procurador del dit en Jacme, que és a vós estat request e demanat que en alcuns béns d'en Berenguer Escolà [e de na Prous, muller sua] los quals béns són en la vostra jurisdicció, dejatz menar a exsequció una sentència donada per lo dit en Jacme e contra lo [dit] Berenguer Escolà e na Prous, sa muller, per en Valentí de Falchs, ladonchs justícia de la vila de Sent Matheu, en la qual sentència fo condepnat en P. Outana, curador del dit Berenguer Escolà, absent, e procurador de la dita na Prous, muller sua, en XXIII libres XIIII sols de reals pagadors al dit en Ja. de Vaills, segons que en la sentència ja dita a nós mostrada a huyl pus plenerament [és] contengut, e que vós sens alcuna justa rahó embargatz e no voletz menar a exsequció la sentència ja dita.

On, si axí és, ço és, que vós la dita sentència no vullatz menar a exsequció, maravellam-nos molt de vós, per què a instància del dit en Ja. de Vals, ciutadan nostre, a vós requerim e pregam que vós la sentència damunt dita menetz e menar façats a exsequció en los béns que·ls ditz condepnats an en la jurisdicció vostra e no contrastan alcunes frèvoles rahons e excepcions injustes e insuficiens en contrari proposades, com vós siatz mer exsequdor en aquest feyt e per ço d'aqueles no puscatz conéxer. Et açò vos requerim e pregam que façatz per amor de nós e per vostre ofici a instància del dit ciutadan nostre e per tal que él pusca aver e confegir lo seu dret.

En altra manera, com nós al dit ciutadan nostre en son dret defalir no puscham, e a tolrre e a esquivar messions e trebals de les parts, amonestam-vos que dins XX dies aprés la recepció de les presens, contadors los quals per primera, segona e
F4r terça citació e peremptòriament / a vós assignam, ajatz menada o començada a menar a exsequció la sentència damunt dita en [...] que los ditz condepnatz an en la jurisdicció vostra. Sabens per cert que si açò no complitz o complir no fetz dins lo dit temps [...] a requisició [...] deja fer e exsegir ço que dret sia e rahó, atrobada en vós fadiga de dret, donarem licència e poder al dit ciutadan nostre de penyorar béns dels hòmens de Cabanes, tans que basten a la quantitat desús dita e a les despeses feytes e faedores entrò sia entegrat e satisfeyt a él en son dret.

De nós, emperò, altra letra no esperetz, mas aquesta per primera, segona, terça e peremptòria hajatz.

Data València VI idus januarii anno Domini MCCXCVIII.

R271 Nós en Guillem Çelolm, justícia de la ciutat de València, per auctoritat de la qual usam, delegam e asignam vós en Ffererr Dezmàs e n'Arnau Folchau en conexedors e tatxadors sobre la provisió pertanyent a la dona na Escla[rmun]da, muller d'en R. P. ça enrere, en los béns d'aquell del temps de la mort del dit en R. P. a ençà, entrò que a ela sia satisfeyt e entegrat sobre [la] dot e lo crex, lo qual o la qual ela ha e haver deu en los béns que foren del dit marit seu, axí que apellades denant la vostra presència la dita n'Esclarmunda o procurada o procurador e en P. Sanxc d'Albareda, notari de València, curador donat per la cort als béns que foren del dit en R. P., haüt esguardament sobre la facultat dels dits béns, la dita provisió a la dita dona tatxets [...] segons que serà faedor justament e deguda.

Data València VI idus januarii anno Domini MCCXCVIII. /
F31r

R272 Die lune tercio kalendas aprilis.

Comparech Gº Tamany axí com a procurador d'en Rodrigo de Fidreles davant la justícia e presentà a aquell la segent escriptura:

«Ante mi, Domingo Mateu, justicia de Andella e del Conçejo d'aqueste m[e]smo logar, apareció Guillemon Tamany, procurador de Rodrigo [Fidr]ellas, ciudadano de

Val*ència*, e p*re*sentome una carta de la justic*ia* de Val*encia* en la qual se contenía que yo dicho Dº. Mateu q*ue* levás a execució*n* los bienes de don Alfonso Yvan*e*s, por raçó*n* q*ue* ell dito don Alfonso devía al dito don Rodrigo mil CX sol*s* e el quarto d'aquellos p*er*tanie*n*t al senyor rey, e aquellos bienes de don Alfonso resposo la justic*ia* que no le·t podría fer dreyto, que la senyoría los tiene enparados. Esto fue fecho en p*re*sencia de mi, esc*ri*vano de iuso és esc*ri*pto e de las testimonias fecho fue XIX días andados del mes de março, anno D*omi*ni MCCXCVIII. D'esto son testimo*n*ias Est*e*ve Gaya, p*ro*curador d'en Dº [Gi]l Aguilon e don Mig*ue*l del Cavallo e don Dº. Gascó e don P*er*etz de París, vezinos d'Andilla.

Signo de mi, Mig*ue*l Roÿç, esc*ri*vano público de Andilla q*ue* esta p*re*sentació*n* esc*ri*ví con letras eme*n*dadas o [...] tiene.» --- /

F63r

R273 --- Al honrado e savio el justic*ia* de Val*encia* o su lugar tene*n*t, de nós don P*er*o Sanx*o*, justic*ia* de Calat*ayud*, much*o*s saludes con aparellada voluntad a todos v*uest*ros plazere*s*.

Façemosvos a saber que pleyto se lieva delant nós entre dona Paschuala, muger que fué de don P*er*o d'Ardet, vezina de Darocha, de la una part, e P*au*l, fijo de don P*er*o Mig*ue*l Sanxo, que fue vezino de Calat*ayud*, de la ot*ra* part, sobre demanda que la dicha dona Paschuala façe al dicho P*au*l de Mig*ue*l Sanxo, que el avandicho P*au*l sin desafiamie*n*to fecho a su fijo P*er*o [...] suyo lo avía cometido e f*er*ido de cuchiello, de la qual f*er*ida avia estado muerto, por que demandó que fuesse condemnado a muert. Et el dito P*au*l entre otras raçone*s* que p*ro*puso a defensió de si, dixo que qua*n*to a agora que non era tenudo a responder a la dita demanda p*ro*puesta por la dita dona Paschuala, como el avandicho Pedro avía fija. ---/

DEMANDES, RAONS I REQUISICIONS
NÚM. DE SÈRIE: 8. ANY 1306

F27r

R274 Davant vós sényer en Bernat Dalmau, justícia de Valèncía, en G. d'Arenys, procurador d'en Esteve Julià, tudor e curador dels fills qui foren d'en Andreu de Berga, demostre com en Berthomeu Mathoses, justícia e ancessor vostre, donàs e assignàs en comptadors e determenadors n'Arnau de Cobna e en Nicholau Dezpuig del compte que en P. Roqueta, fill e hereu universal d'en Guerau Roqueta, tudor e curador testamentari qui fo dels dits fills del dit n'Andreu de Berga, devien retre e donar de la aministració dels béns d'aquells. Los quals comptadors, per auctorität de la dita comissió a ells feita, reeberen tot ço que·l dit en P. Roqueta volch donar e posar davant ells en manera de compte, o per compte de la aministració que·l dit pare seu avie feita dels béns dels dits fills del dit n'Andreu de Berga; et encara de la dita aministració que·l dit P. Roqueta, axí com a curador e hereu del dit pare seu, [en] sa vida e aprés avie feita dels dits béns, e reeberen encara totes les inpugnacions e les deffensions e tot ço que la una [n]e l'altra part davant ells dar e posar volgueren.

E com entre les altres escriptures fos produita per lo dit en P. Roqueta una escriptura en manera de memorial e de capbreu de la aministració que·l dit pare seu e ell havien feita del béns dels dits fills d'en Andreu de Berga, la qual escriptura lo dit P. Roqueta aprés de la mort del dit pare seu féu escriure e ordenar per mà d'escrivà públich aprés x ayns e pus de la aministració de la dita tudoria e curadoria, contra la qual escriptura entre les altres rahons fo proposat per lo dit en G. d'Arenys que a aquella alcuna fe no devie ésser haüda, per ço com no ere estat feita ni ordenada per lo dit en

G*uer*au Roqueta, q*ui* avie tenguda la dita aministració x ayns e pus, al qual se p*er*tanyhie d'ordenar p*er* mà d'escrivà públich memorial o capbreu de la dita aministració, e que p*er* ço com no avie feit memorial ni capbreu, demanà davant los dits comptadors q*ue* fos donat jurame*n*t «in litem» als dits fills d'en Andreu de Berga o al tudor e curador lur en loch d'aquells, per raho*n* de la mala aministració e frau e «dolo malo», que és provat p*er* conffesió del dit P. Roqueta, que féu en abcegar e desar los escrits que diu q*ue*·l dit pare seu avie [feits] de la dita aministració, dels quals confessà que avie treit e ordenat lo dit memorial o capbreu que ell donave
F28v en man*er*a de compte, dels quals escrits li fo demanat tras- /
*(lat davant los dits comptadors, axí que vinguess) que·l dit en G*uer*au Roqueta e·l dit P. Roqueta, fill e h*er*eu univ*er*sal d'aq*ue*ll, avien donat e feit als dit pubill e adults p*er* la dita raho*n* de la dita tudoria e curadoria ê·ls béns d'aq*ue*lls, los quals dits comptadors e det*er*menadors del dit compte, vistes e enteses l*es* rahons p*er* la una e p*er* l'alt*ra* p*ar*t p*ro*posad*es*, haüt conssell de savis, tramet*er*en let*ra* al dit antecessor v*ost*re que ells lo dit contrast de compte no podien det*er*menar, per ço cor lo dit en P. Roqueta no mostrave davant ells alcun memorial o capbreu que·l dit en Guerau Roqueta [...] d'aquell agués feit ni ordenat de la aministració que avie feita x ans e pus dels béns dels dits pubills e adults, axí co*m* a tudor e curador lur. E encara p*er* altra raho*n* digueren que no podien [det*er*menar] lo dit contrast de compte, p*er* ço cor la comissió a ells feita no s'estenie q*ue* ells poguesse*n* conéx*er* ni jutgar si la dita escriptura en man*er*a de memorial e de capbreu feita e ordenada p*er* lo dit en P. Roqueta valie o no, segons que totes les dites coses e d'altres [declaracions] de la inpugnació del dit compte en la dita let*ra* tramesa a v*ost*re antecessor pus largame*n*t són contengud*es*.

E segons fur e raho*n* nat*ur*al si·l tudor o·l curador farà frau o engan o aministrarà mal los béns dels pubills e dels adults ab engan e [...] en memorial e en capbreu segons que per fur e per raho*n* nat*ur*al és faedor, les coses o·ls béns dels pubills o adults que reeben si·l tudor és viu deu é*ss*er donat jurament «i*n* litem» als pubills e adults o al tudor lur, des que aquells [volra*n*] jurar é*ss*er dampnifficats p*er* raho*n* del dit frau e «dolo malo». E si·l dit tudor o·l curador és mort, lo dit

sagrament «in litem» no passe al hereu, mas l'ereu és tengut a comú interesse als pobills o adults per rahon de la mala aministració d'aquell de qui és hereu, [e·l] dit [comú] interesse se pot e deu averar per testimoni o per sagrament dels pubills o adults.

Per tal demane lo dit en G. d'Areyns en lo nom sobredit e requer que vós dit sényer justícia sie donat sagrament en ajuda de lur reprovació que an feita davant los dits comptadors contra lo dit en Guerau Roqueta per rahon de la dita mala aministració de lurs béns als [dits] pubills e adults o al tudor lur, per lo qual sagrament puxen averar lo dit comú
F28r interesse e que en aquell comú / interesse los sie condempnat per vostra sentència lo dit en P. Roqueta, axí com a hereu universal del dit pare seu.

Demane encara e requer lo dit en G. d'Areyns en lo nom sobredit, que sie donat jurament «in litem» als dits pubills e adults o al tudor lur, contra lo dit en P. Roqueta, fill e hereu universsal del dit en Guerau Roqueta, pare seu, e axí com a curador qui fo del dit pare seu, al qual pervengren per rahon de la dita cura totes les cartes e escrits que·l dit pare seu avie feites de la aministració dels béns dels dits fills d'en Andreu de Berga, les quals aquell ha abcegades e per rahon de la mala aministració e frau e «dolo malo» per aquell perpetrat, feit e donat als dits pubills e adults e als béns lurs, en tant com aministrà los béns d'aquells en loch del dit pare seu, reebén les rendes e béns d'aquells, segons que manifestament és reprovat davant los dits comptadors per sa conffesió e per testimoni.

Et encara demane que·l dit sagrament «in litem» sie donat e atorgat als dits pubills e adults o al tudor lur per frau e «dolo malo» que és provat per conffesió del dit P. Roqueta que féu en abcegar e desar los escrits que diu que·l dit pare seu avie feits de la dita aministració, dels quals confessà que avie treit e ordenat lo dit memorial o capbreu que ell donave en manera de compte, dels quals escrits li fo demanat traslat davant los dits comptadors, axí que vinguessen en juhii, lo qual respòs per sagrament que perduts los avie, segons que totes les dites coses e moltes d'altres qui poden informar vós dit sényer justícia a donar lo dit sagrament demanat són contengudes en les actes acatades davant los dits comptadors, les quals, en tant com fan per si e per la sua part, adés

de p*re*sent trau en p*ro*va e demane que·l dit sagrame*n*t «in litem» li sie donat segons que·l ha demanat breume*n*t e sumària, condepna*n* lo dit en P. Roqueta p*er* lo dit frau e «dolo malo» que ha feit e donat als dits pubills en abcegar e negar ço que ha reebut dels béns d'aquells, e p*er* l'abcegar que ha feit de l*es* dit*es* cart*es* o escr*i*ptur*es*, p*er* tal que·ls dits pubills e adults no se'*n* poguesse*n* aydar en ço que aquells averara*n* p*er* lo dit sagrame*n*t «in litem» ells é*ss*er da*m*pniffficats.

Et en continent la justíc*ia* asignà al dit en P. Roq*ue*ta a respondre e a ena*n*tar a l*es* dit*es* rahon*s* a digous p*rim er* vinent ans de cort p*ar*tida. /

F150r

R275 Denant vós sény*er* en B*ern at* Dalmau, justíc*ia* de Val*èn-cia*, p*ro*posa claman en P. Benes p*ro*curador de la dona na Maria, mull*er* sua, cont*ra* en Françesch Lòpiç, curador p*er* la cort de Val*ència* donat als béns d'en Joh*an* Montesino, fill de la dita na Maria, posa*n* cont*ra* aquell que la dita na Maria en temps que·l dit en Joh*an* Montesino féu matrimoni ab na Romia, mull*er* sua, p*re*stà en din*er*s comptants [a]l dit en Johan Montesino CXL sol*s* de reals de Val*ència*, e d'alt*ra* p*ar*t p*re*stà e liurà a la dita na Romia a preu que·l dit marit seu se fo partit, guarniment d'argent p*er* a cot de la dita na Romia, lo qual argent e guarnime*n*t costà XV sol*s* e mig. Ítem, parts d'un obrador, e li liurà e li p*re*stà a la dita na Romia IIII alnes e miga de tint v*er*t a p*re*u d*e* IX sol*s* e mig a cascuna alna que munten en s[u]ma XXX e VI sol*s* e II din*er*s, del quals atorgà que li són estats pagats XVII sol*s* tan solament. Ít*em* li p*re*stà a la dita na Romia IIII faneques de forme*n*t apré[s] [...] que·l dit en Joh*an* Montesino fo absent.

On, com la dita na Maria no sia estada pagada dels dits CL sol*s* ni dels dits XV sol*s* e mig del guarnime*n*t de l'argent, ni de XVI sol*s* e III d*in*er*s* romane*n*ts a pagar del p*re*u de l*es* III alne*s* e miga de tint v*er*t, ni de les IIII faneq*ue*s de forme*n*t, demana p*er* ço e req*ue*r lo dit en P. Bene*s* en nom de la dita p*ro*curació, q*ue*·l dit Francesch Lòpiç axí co*m* a curador desús dit li sia per vós sény*er* justíc*ia* damunt dit s*ente*ncialment condempnat en donar e pagar a si dels béns del dit Johan Montesino los dits CL sol*s* e los dits XV sol*s* e mig e los alt*res* XVI sol*s* e III d*in*er*s* e les III faneq*ue*s de forment a la dita na Maria deguts e degud*es* p*er* lo dit Johan Montesino per les

rahons damunt dites, e açò demana ab les messions del pleit feites e a fer, e salvu son dret de créxer e de minvar e cetera. — /

F158r

R276 Comparech denant en Bernat Dalmau, justícia de València, en Bernat de Tornavell, procurador d'en A. del Bosch, e requerí al dit justícia en nom de la dita procuració que li faça e li men a exequció lo reeclam lo qual lo dit procurador ha feit d'una condempnació de pena de quart en lo qual li fo condempnat en L libres en G. de Vallferosa, curador d'en Bonanat Blanch, segons que en lo libre de la cort de València és contengut, e majorment com lo dit en Bonanat vulle e aya atorgat davant lo dit justícia que vol que els seus creedors sien pagats dels seus béns.

E protestà lo dit procurador que si lo dit justícia no fa la dita exequció en pagar-li los diners de la dita condempnació dels béns del dit en Bonanat, que en defalliment del dit justícia, que moltes vegades és estat request de fer la dita exequció e no la vol fer, recorrerà a mayor, ço és, al senyor rey o al procurador del Regne de València.

Encara requerí al dit justícia que li faça pagar C libres de reals dels béns del dit en Bonanat, e les quals lo dit en Bonanat li deu oltra les dites L libres e ab aquella carta matexa ab la qual li deu les dites L libres, com lo dit en Bonanat atorg e aga atorgat denant lo dit justícia, que vol que els seus creedors sien pagats dels seus béns. En altra manera protesta que si lo dit justícia açò fer no vol, que recorrà a mayor en deffalliment e en negligència del dit justícia segons que dit és.

Et encara protestà que demanarà tot dan e interesse que ha soffert e sostendrà per negligència e per culpa del dit justícia per les rahons sobredites.

Et requerí lo dit en Bernat de Tornavell en nom de la dita procuració a mi, notari dejús escrit, que de les dites coses li feés carta públicha.

Testimonis: en Jacme Rovira, en Martín Gil e en Pº. Johan, vehín de Onda. /

F162r

R277 La justícia a instància d'en Johan de Boxeres e d'en Jacme Pellicer, marmessors del testament de la dona na *[Maria], muller ça enrere d'en Domingo de Torrefreyta, assigna al dit en Dº. que d'aquí a digous següent per tot dia e peremptòria-

men*t* haja p*ro*posad*e*s e mostrad*e*s justes raho*n*s, si alcunes ha, p*er* q*uè* la reparació q*ue*·ls dits marm*e*ssors demane*n* é*ss*er feyta d'una carta de venda q*ue* féu en B*er*n*at* Planell a la dita dona d'unes cases assencad*e*s[1] en la parròq*ui*a de Senta Cat*er*ina no·s deja fer.

Die jovis t*er*cio decimo k*al*e*nd*as marcii. Ab protestació que si la dita reparació de la dita carta p*er* los marmessors de la dona na Maria, mull*e*r que fo d'en Domingo de Torrefreta, demanada fer no·s devia, que al dit en Domingo de Torrefreta la dita rep*ar*ació no li faça ni li puxa fer alcu*n* p*er*judici. E diu lo dit en Domingo que vós sény*er* justíc*ia* sobre la dita rep*ar*ació façats ço que fer deyats per fur de Val*ència*, com ell, en Domingo quant a açò no sàpia alcuna raho*n* p*er* la qual la dita rep*ar*ació demane*n* ésser feita, ni veya alcuna raho*n* p*er* la qual ell deya contrastar a aq*ue*lla. P*ro*testa emp*er*ò, que si alcuna raho*n* hi à p*er* la qual deya contrastar la dita rep*ar*ació ni l*e*s coses en la dita carta o en la nota d'aquella contengud*e*s, que en son loch e son te*m*ps puxa aquelles p*ro*posar e usar d'aquelles a cons*er*vaci[ó] del seu dret, p*ro*testan encara q*ue* ell no consent ni entén a consentir a la dita rep*ar*ació, en ayta*n*t com sia ni puxa é*ss*er p*er*judici d'ell en Domingo ne del seu dret. /

1. Llegiu «acensades», 'donades a cens'.

TESTIMONIS. NÚM. DE SÈRIE: 18. ANYS 1315-1316

F5r

R278 [En] Matheu Fort, pelliçer, jurà, IIIº nonas januarii. Deposà son testimoni XIX Kalendas februarii, e interrogat sobre la VIII declaració, e dix que·l dit A. de Campdàsens, testador, qui era sogre d'ell, testimoni, axí que ell ha per muller una filla del dit defunct, e en lo temps que vi[vi]a hoý algunes vegades mentre [...] sehia a la porta d'aquell, que·ls dits marit e muller que·s contenien en casa e avien [b]rega, axí que [...] ohia que·l dit Ar. appellava aquella «vil desconexent», e sab que·l dit A. féu vendre les veste[dures que] la dita Francescha avia feytes en temps de núpcies perquè aquella s'era exida de casa contra sa [volentat]. Demanat com ho sap, e dix que per ço cor axí u oý dir al dit A. en sa vida e encara a la muller d'él, testimoni, e a na Arnaldona, muller del dit en R. de Monblanch.

Interrogat sobre la IXa. declaració, e dix que [...] [ell] testimoni, fo present quant lo dit sogre seu féu e ordenà son testament, mas que no li membren les paraules contengudes en la dita declaració segons que posades són, salvu aytant que membr[a] que vinclava sos béns en aquesta manera, que s[i aquells] devehien que dels béns aquells fossen donats a Rubert Campdàsens D sols, e del sobrepús que fos donada [la meytat] per ànima sua, e l'altra meytat a ses filles. ---

R279 En Vidal Clavell, cambiador de València, jurà, X kalendas januarii e deposà son testimoni X kalendas februarii. E interrogat sobre la VIII declaració dix que ell, testimoni, no sab que mentre el dit A. de Campdàsens [era malalt] agés hoy ne mala volentat entre aquell e sa muller, mas sap e és cert que [a]bans per dues o per III vegades viu que agren baraylla e

noves lo dit A. e sa muller. Demanat com ho sap, e dix que per ço cor lo pare d'ell, testimoni, està prop les cases del dit A., e viu que [a]quella s'exia de casa e que estava II o [III meses sens] que tornàs a casa, e era fama e s[o]spita entre los [vehins] d'aquell vehinat que aquella feés mal sos afers, e tota via que s'exia de casa s[e'n] exia [contra] volentat del dit A., e per tal cor al exir d'aquella lo dit A. ne levava testimonis d[ien] aquestes paraules:

—«Siats testimonis –a alguns vehins– com ell[a] sens mal que no li fas s'ix de casa».

Interrogat sobre IX declaració e dix que no y sap re sinó d'hoÿda. --- /

F5v

R280 --- En B. Proençal, mercader de València, testimoni, jurà e interrogat sobre la VIII declaració, e dix que ell que bé à III o IIII anys que està en la parròquia de Sent Johan del mercat [...] e viu moltes de vegades que·l dit A. que·s contenia ab sa muller, na Françescha e que·s barallava ab aquella dién-li «femna vil». E axí que depux que ell, testimoni, ach per muller la filla del dit A. li dix moltes vegades lo dit A. a ell, testimoni, he d'aquesta vil femna:

—«Ella m'aportarà a vergonya».

E oý dir encara al dit A. [una] vegada que per onta de sa muller que s'era exida de casa *contra* sa volentat li avia venudes les vestedures, sí que ell, testimoni, li u loà, e especialment viu que avien baraylla mentre lo dit A. era malalt algunes vegades.

Interrogat sobre la IX declaració e dix ver ésser ço que en aquella és contengut. Demanat com ho sap, e dix que per tal cor viu e hoý e fo present a les dites coses, sí que ell, testimoni, amenà lo dit en Benavé al dit A. qui orden[à] e féu lo dit testament, e oý dir adon[c]s al dit A. ans que·l dit Benavé dictàs [son testament] e après que l'ach dictat e mentre que·l dictava:

—«En Benavé, guardats-vos que en tal guisa no hi metats que aquella dolenta de na Françescha res no y aconsegesca, ne l[e]gítima ne àls».

Interrogat sobre la X declaració, e dix ver ésser ço que en aquella és contengut. Demanat com ho sap, e dix que per ço que dit [à] damunt en la IX declaració, e per tal cor viu e hoý e fo present a les dites coses, e no solament oý dir les dites coses una vegada al dit testador, mas moltes. --- /

F6v

R281 En P. Martí, fuster, habitador en la parròquia de Sent Johan del mercat, testimoni, jurà e interrogat sobre la VIII declaració, e dix que bé ha XV anys passats o entorn, que ell, testimoni, és estadant e habitant [de la] parròchia de Sent Johan, així que entre l'alberch seu e l'alberch qui fo del dit deffunct no ha[via] alberch en mig, e a vegades sehien abdosos ensemps, ell, testimoni, e lo dit A., en un banch en la [porta], e ohia que·l dit A. se clamava a ell, testimoni, e·s rancurava de sa muller dién-li que no conexia [negun bé] en ella, que [li] aportava tot dampnatge que podia. Dix emperò, ell, testimoni, que viu una vegada ans que·l dit defunct morís, bé de II ans poch més o menys, I dia del qual no li membra, que [na Fran]cescha s'isqué de casa, e lo dit A. dix adoncs a ell, testimoni, e a·n Bernat Clavell, qui eren aquí presens:

—«Barons, prech-vos que siats testimonis com ma muller s'ix de casa contra ma volentat [...]». E altres <vegades> vehia que estava los II mesos que no era en casa ne estava ab son marit.

Demanat si sap per què·s n'exia de casa, e dix que per desalt que creu que fos entre aquels en paria, segons ço que li comptava lo dit A., e per altra rahó creu que fos colpa de sa muller més que d'aquell, perquè aquell era prohom e de bona manera més que no era ella, e així n'era fama adoncs e és encara ê·l vehinat.

Interrogat sobre totes les altres declaracions [se]güens, les quals li for[en di]tes de punt a punt e [de] paraula a paraula e dix que no y sab re sinó de hoÿda.

Interrogat de parentela, corrupció e subornació dixit non. /

F6r

R282 Aquests testimonis produí en Michel [...] procurador d'en P. Escalona sobre les declaracions posades. Undecio kalendas december.

Kalendas februarii. En Francesch d'Avinyó, cirurgià, testimoni, qui jurà nonas januarii e interrogat sobre les declaracions posades XI kalendas december, e primerament sobre la primera, e dix que no y sab plus, salu que la dita Gueralda, muller del dit en P. Escalona, fo presa en la cort per denunciació que fo posada contra ella per rahon de la mort d'en

Guerau Algamés, e estech longament presa. E con isqué de la presó no veé que la dita Gueralda tornàs a casa de son marit, ans se'n anà a casa de sa mare [...]. E enaprés ell, testimoni, la y ha vista alcunes vegades.

Interrogat sobre la II, e dix ésser ver que depús que exí de la presó la dita Gueralda, segons que dit ha, no fo ab son marit ne en la [ca]sa hon aquell està, que ell, testimoni, aja vist ne sabut, ans la ha vista en casa de sa mare e en altres lochs.

Interrogat sobre la terça, dix aquella ésser vera. Interrogat [com] ho sab e dix que per ço com no li sab sinó unes casetes qui valen poch e encara que·s loga en los lenys e barques axí com a mariner, e anà en l'armada que la ciutat féu, de la qual fo capità en Berthomeu Mathoses, e no vehia que agués alcuns béns, ans [li] deu salari d'una nafra que li fo feta ab cayrell, de la qual lo curà, e no hach [...] ladoncs.

Interrogat sobre la IIIIa dix que no y sab plus, salu que (que) fama és en lo vehinat hon ell, testimoni, està e solien estar los dits marit e muller, que la dita Gueralda avia fet adulteri ab Icapellà e ab R. de Fraga. Interrogat de temps e dix que ans que entràs en la presó e enaprés és estada la dita fama.

Interrogat de parentela, corrupció e subornació dixit non.

R283 En Bernat Cardona, mariner, testimoni qui jurà XVII kalendas januarii, e interrogat sobre la primera declaració, dix que no y sab plus, salu que veé la dita na Gueralda, muller del dit en P. Escalona [que fo presa] en la cort temps ha, no
F7v sab quant, per rahon / de la mort d'en Guerau Algamés, e estech presa lonch temps e no ha vist que enaprés tornàs ne sia tornada ab son marit, no sab, emperò, hon està. Interrogat sobre la IIa., dix que no ha vist ne sab que pus fo presa tornàs ab son marit, segons que dit ha. Interrogat sobre la IIIa, dix aquella ésser vera. Interrogat com ho sab, e dix [per ço] com sab que no à alguns béns, salu unes casetes, e veu que·s loga e va a [...] en los lenys axí com a mariner, e com és vengut del viatge obs li [és] que en continent hi torn. Interrogat sobre la IIIIa, dix que no y sab àls, salu que n'és fama pública per la ciutat e encara ê·l Grau de la mar. Interrogat de temps e dix que més ha de I any que n'és fama.

Interrogat de parentela, corrupció e cetera, dixit non.

R284 XVI k*alendas* febr*uarii*. En Guillem Brell, t*estimoni*, q*ui* jur*à* XVI k*alendas* januar*ii* e int*errogat* sobr*e* l*es* coses posad*es* en la p*rim*er*a* declar*ació*, e dix ésse*r* ver que la dita na G*uer*alda, dos anys són passats poch més o mey*n*s, s'exí de casa de son marit e d*e*robà la casa, enaxí que con vench son marit del viatge ho*n* era anat, no trobà res en casa, salu Ia caxa e mal recapte. Int*errogat* co*m* ho sab, e dix que p*er* ço co*m* ho veé e fo en la dita casa ab lo dit en P. Escalona, lo dit en P. d*e*ïe:

—«Veus ma mull*er* q*ui* me ha robat e treta la roba de casa e se n'*é*s anada».

Int*errogat* sobr*e* la IIa dix aq*ue*lla ésse*r* v*er*a. Int*errogat* co*m* ho sab, e dix que per ço co*m* en contine*n*t que fo vengut lo dit en P., fo en so*n* alberch e no y veé la dita G*uer*alda e enap*rés* a poch de te*m*ps lo dit en P. Escalona logà l*es* cases sues, e no ha vist ne [...] que·ls dits marit e mull*er* estien ne ajen estat puix ense*m*ps.

Int*errogat* sobr*e* la IIIa, dix aquella ésse*r* v*er*a. Int*errogat* co*m* ho sab e dix q*ue* p*er* ço co*m* no li veu res ne sab que aja si[nó] aq*ue*lles caset*es* e va p*er* marin*er*. Int*errogat* sobre la IIIIa. dix que no y sab pl*us* salu que fama és en Val*èncie* e esp*eci*alme*n*t en la Ex*er*à q*ue* la dita na G*uer*alda ha fet adult*er*i ab lo fill d'en Co*m*pte, clergue, e ab altres.

Int*errogat* d*e* p*ar*ent*ela*, cor*rupció*, subor*nació* e c*etera*, dix*it* no*n*. /

F7r

R285 Guillem Prats, marin*er*, t*estimoni*, jur*à*. Int*errogat* sobre la p*rim*er*a* declaraci*ó* dix que no y sab res. Int*errogat* sobr*e* la IIa, dix que no y sab pl*us*, salu que la dita G*uer*alda e son marit, en P. Escalona, no esta*n* ense*m*ps, ans està cascú p*er* si, bé de I any a ençà que ell [l'avia] vist.

Int*errogat* sobr*e* la IIIa, dix que no y sab pl*us*, salu que·l dit P. se loga p*er* marin*er* e va en viatges, e no sab que aja alcu*n*s béns de q*uè*·s puxa p*ro*vehir si no u gua*n*ya ab sa p*er*sona.

Int*errogat* sobr*e* la IIIIa, dix que no y sab pl*us*, salu que ha hoït dir en alcu*n*s [loc]hs de la ciutat e en la Ex*er*ea especialme*n*t a alcun*es* p*er*son*es* que la dita na G*uer*alda avia feita avolea de sa p*er*sona. Int*errogat* a q*ui* ho hoý dir e dix que no n'és menbra*n*t. Int*errogat* de te*m*ps e dix que de I any a ençà ho à hoït dir.

Int*errogat* d*e* p*ar*ent*ela*, cor*rupció*, subor*nació* e c*etera*, dix*it* no*n*. ---

R286 XIII kal*enda*s febr*uarii*. Na Beve*n*guda, mull*e*r que fo d'en Bonanat d*e*ls Archs, t*estimoni*, jurà, e int*errogada* sobre la p*rim*e*r*a declar*ació* e sobre la II*a*, dix q*ue* no y sab pl*us*, salu q*ue* depús q*ue* morí en G*uer*au Algam*és* p*er* raho*n* de la qual <mort> la dita na G*uer*alda fo p*re*sa, la dita na G*uer*alda no estech ab lo dit en P. Escalona, marit seu, ne fo ab aq*uell* q*ue* ella, t*estimoni*, puxa sab*er* ne aja vist. Int*errogada* si sa[b] que la dita G*uer*alda ans q*ue* fos p*re*sa s'exí de son alberch, en lo qual solia estar ab son marit, e dix que no, sinó sego*n*s q*ue* dit ha.

F8v Int*errogada* sobr*e* / (sobre) la III*a*, dix q*ue* ver és q*ue*·l dit en P. és tan pobre de béns q*ue* si no·s logava e no anava p*er* marin*er* ab altre, q*ue* no auria d*e* q*uè* [v]iur*e*. Int*errogada* si sab q*ue* aja béns seens [d]*e*ls quals se pogués p*ro*vehir, e dix q*ue* no, salu unes casetes q*ue* val*e*n tro a D sol*s*. Int*errogada* sobr*e* la IIII*a*, dix que no y sab res de sciè*n*cia, salu que les jens la'n diffamave*n* mentre q*ue* fo p*re*sa, q*ue* avia fet*es* mal ses faen*es* ab algu*n*s, no sab ab q*ui*.

Int*errogada* de p*ar*ent*ela*, cor*rupció* e c*etera*, dix*it* no*n*. — /

F12r

R287 Aq*uests* t*estimonis* p*ro*duhí en B*erenguer* de Guarna[u] p*rocur*ador d'en Huguet Polla co*n*tra n'Apparici Cases, no*tari* de Valè*ncia*, sobr*e* la dema*n*da per aq*uell* p*ro*posada. Die sabbati IX kal*enda*s februar*ii*.

En B*ernat* Michel, h*a*bitador en la plaça d'en Rom*e*u Peliç*er*, t*estimoni*, jur*à* e int*errogat* sobre *[la] p*rim*e*ra declaració e dix que no y sab res, sinó d'oÿda. E dix ben c*reu* que·l dit Huguet en II anys pogre av*er* guaanyats ab les dit*es* XII l*ibres* C sol*s* o pus, guardan*t* D*éus* aq*uell* d'alt*re* desastre. D*emana*t co*m* ho cr*e*u, e dix que p*er* ço com ell, t*estimoni*, veu q*ue* aq*uell* usa de m*er*caderia en co*m*prar e en vendre, e gua*n*ya e fa so*n* p*re*u. E encara p*er* ço co*m* ell, t*estimoni*, anà en un viatg*e* ab Gº Polla, fil del dit Huguet, una vegada en Jènova, en lo qual viatg*e* anà lo dit Huguet ado*n*cs, e portà rob*es* en q*uè* guaanyà ent*re* anar [e] venir entorn IIII sol*s* p*er* l*ibra*. D*emana*t de te*m*ps e dix que bé ha II anys poch més o menys.

Int*errogat* sobr*e* la t*er*ça declaració, e dix que ell, t*estimoni*, creu que tot m*er*cader, guardan D*éus* d*e* alt*re* desastre, pot guaanyar justame*n*t l'any IIII sol*s* p*er* l*ibra*, e ell, t*estimoni*, a aq*uella* rahó de III sol*s* p*er* l*ibra* en l'any daria a tot

hom de guany d'anar en Jènova, guardant-lo Déus de desastre de mar e de mans enemichs.

Interrogat sobre la IIIIa declaració e dix que ell, testimoni, à vist que·l dit Huguet ha usat de comprar e de vendre axí com a mercader, e depux a ençà que fo ab aquell en lo dit viatge de Jènova, segons que dit ha, del dit en Françesch no y sab re, sinó d'ohida, e [...] con fo pres e catiu en lo leny d'en Pisà, que anave ab mercaderies en les parts de Bar[ber]ia. Interrogat sobre la V e VI declaracions e dix que no y sab res.

Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non.

R288 Antoni de Camarasa, mariner, habitador de la parròquia de Sent Andreu, testimoni, jurà, e interrogat sobre la segona declaració, e dix que ben creu que·l dit Huguet en dos anys pogre aver guaanyats ab les dites XII libres C sols. Demanat per què u creu, e dix que per ço cor gran temps ha que ell, testimoni, conex lo dit Uguet e lo dit Françesch [fill] seu, e à vists usar aquells de mercaderia en comprar e vendre. Dix
F13v encara ell, testimoni, que fo una vegada ab / lo dit Huguet Polla en Jènova en lo leny d'en G. Térmens, en lo qual viatge estegren ben II meses e mig, e pot [aver] entorn II anys poch més o menys, en lo qual viatge aportà lo dit Huguet arroç e oli e cambi de dobles e argent viu. E ell, testimoni, aportà en aquell viatge diners del dit Huguet esmerçats en robes en què es guaanyaren IIII sols per libra, levat ell, testimoni, son quart diner per sos maltreyts, e pensà's que guaanyàs a aquella rahó marxan lo dit Huguet en ço que aportà en lo dit viatge.

Interrogat sobre la IIIa. declaració, e dix sí creure ço que en aquella és contengut, per ço cor ell, testimoni, asseguraria de donar a tot hom que li coman d[iners] per portar esmerçats en Gènova IIII sols per libra, guardan-lo Déus d'altre desastre de mar e de enemichs, e ell n'à donats a uns e a altres IIII sols per libra de guany, levat son quart diner, segons que damunt ha dit. ---/

F14v

R289 --- III idus februarii. En Castellet Xifre, testimoni, jurà e interrogat sobre les declaracions posades Vº idus januarii, e primerament sobre la primera, e dix que no y sab res. Interrogat sobre la IIa. dix ésser ver que tot mercader a cominal

guany menega*n* XII libr*es* [po]ria guanyar cascu*n* [any e]n aq*ue*lles IIII sol*s* p*er* libr*a,* e muntarie*n* en dos anys XCVI sol*s* e [...] e sab ell, t*estimoni*, q*ue*·l dit Huget Polla ê·l viatge q*ue* féu en Gènova en ço q*ue* portà guanyà p*er* libr*a* V sol*s* e III d*ine*rs e axí donà de guany a·n R. G. Català, justíc*ia*, de boq*ui*nes e arròs e dobl*es* q*ue* li avia com*a*nades p*er* portar en Gènova e vendre aq*ue*lles segons que a ell fos ben vist, e p*er* altres [co]ses que aportà en les quals esm*er*çà los d*ine*rs que tenia.

Int*errogat* sobre la IIIa. dix aq*ue*lla éss*er* v*er*a. Int*errogat* co*m* ho sab, e dix que per ço co*m* ell, t*estimoni*, los gu[anys] los hi entendria a guanyar salva*n*t-li D*éus* so del seu. Int*er*-*rogat* d*e* p*ar*ent*ela*, cor*rupció,* subornac*ió* e c*etera,* dix*it* no*n*.

R290 En Ramonet G. Català, fill d'en R. G. Català, t*estimoni*, jur*à* e int*errogat* sobr*e* la p*ri*m*er*a declar*ació* dix que no y sab res. Inter*rogat* sobr*e* la IIa. dix éss*er* ver que tot ho*m* q*ui* aja usat e ús de m*er*cad*er*ia <anan fora la ciutat>, poria guanyar en dos anys ab XII libr*es* C sol*s* e pl*us*, e encara lo dit Huguet Polla o so*n* fill los porie*n* av*er* guanyats e més, p*er* ço car lo dit Huguet féu I viatge en Gènova e dins tres meses donà al par*e* d'ell, t*estimoni*, V sol*s* p*er* libr*a* de guany e més, e axí creu ell, t*estimoni*, que sí puxe*n* guanyar co*m* que més, no me*n*ys.

Inter*rogat* sobr*e* la IIIa, dix que no y sab res de sciè*n*cia, mas que u creu.

Int*errogat* d*e* p*ar*ent*ela*, cor*rupció,* subornac*ió* e c*etera,* dix*it* no*n*. /

F16r

R291 Aq*ue*sts t*estimoni*s p*r*oduhí en Nicholau P*er*is, p*roc*urador d'en A. Porçell a fu*n*dar sa ente*n*ció sobre la demanda p*ro*posada c*ontra* P. Lore*n*z, fust*er*.

En B*ern*a*t* D*e*lmàs, ciutadà e ca*m*biador de Valè*ncia*, t*esti*-*moni*, jur*à* e inter*rogat* sobr*e* la dita dema*n*da, la qual li fo lesta, e dix que no y sap àls, salvu aytant que és v*er* que·l dit B*ern*a*t* Ribau vench a ell, t*estimoni*, de p*ar*[t] del dit Ar. Porçell, que li donàs XXIV sol*s* a ops del dit A., e ell, t*estimoni*, *con*tà-li e donà-li aquels en *con*tinent en casa sua *con*ta*n*s.

D*emana*t de te*m*ps e dix que IIII meses e p*us* ha passats. D*emana*t de p*rese*n*s*, e dix que ell, t*estimoni*, e aquell B*ern*a*t* q*ui* rehebé los dits d*ine*rs e Jacm*e*t, frar*e* d'él, t*estimoni*.

Int*errogat* d*e* p*ar*ent*ela*, cor*rupció,* subornac*ió* e c*etera,* dix*it* no*n*.

F16r

R292 --- Na Nicholava, muller ça enrere d'en Jacme Ribau, testimoni, jurà e interrogada sobre la dita demanda e dix que no y sap plus, salvu aytant que és ver que·l dit Bernat Ribau, lo qual és fill d'ela, testimoni, comprà d'en Dº, corredor qui és mort, una cota de drap mescla[t] de mellines per XX sols. No sap, emperò ella, testimoni, si·ls pagà lo dit A. o lo dit fill seu, com ella, testimoni, no fos present a la paga d'aquells a fer. Dix encara ésser ver que·l dit fill seu, mentre era malalt reebé en fer dues vegades del dit A. X sols a ops de malaltia, com jagués en casa d'ella, testimoni. Àls dix que no y sab.

Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non. /

F22r

R293 En Bernat Verniç, ciutadà de València, testimoni, jurà e interrogat sobre·l primer capítol e dix ver ésser ço que en aquell és contengut. Demanat com ho sap e dix que per tal car ell, testimoni, en aquell temps e saó era personalment en la ciutat de Xibília e viu e oý e fo present a les dites coses. Demanat de temps e dix que po[d]ia aver de VIII anys a X. Demanat qui eren aquells mercaders de Catalunya qui adoncs eren a Xibília e dix que en P. Desforn e en Jacme Desnoguers, mercaders de Barchelona qui eren venguts adoncs ab mercaderies a Xibília en la nau d'él, testimoni, per nom «Sent Julià», e de Malorques en Comelles e en Granell e en Valent e en Clapers, dels altres dix que no·s recordava.

Interrogat sobre·l segon article e dix que és ver que·ls dits mercaders acordaren adoncs que·l dit en Ja. anàs sobre aquell feyt al rey de Castella, e a dona [...], e al justícia don Johan, ab letra de prechs que li devien fer que·l dit loch fos confermat als dits mercadés e al sobredit cònsol, mas él d'altra guisa no sab si y anà aquell Jacme o no, o si portà la dita letra ho no, que en continent partí ell, testimoni, de Xibília ab la dita nau e s[e'n] vench vers les parts de Malorques. Interrogat sobre·l ters article e dix que no y sab res sinó d'oÿda.

Interrogat sobre·l XVII capítol e dix que no y sab àls, salu [a]ytant que ell, testimoni, per partides fo III vegades a Xi[bí]lia ab la sua nau ê·l temps que·l dit Jacme era cònsol dels mercaders del senyor rey d'Aragó e del senyor rey de Malorques, e pagava al dit cònsol son dret axí com era acos-

tumat p*er* les coses e m*er*cad*er*ies que portava en la dita nau, e vehia que·ls altr*e*s m*er*cad*e*rs axí mat*e*x pagave*n* al dit cò*n*sol lo dit dret. D*e*m*ana*t q*ui*n dret era aq*ue*ll q*ue* al dit cò*n*sol pagave*n* e dix que no és menbra*n*, que pagave*n* ado*n*cs p*er* çe*n*tenar de morabati*n*s e que fama era e oppinió comun en Sibília que·ls dits m*er*cad*e*rs ere*n* obligats al dret dit «*con*solat», mas que d'altra guisa aq*ue*lls fosse*n* obligats a l*e*s d*e*speses feyt*e*s p*er* occasió del dit barri no u sap. D*e*m*ana*t q*uè* és fama e dix que ço que l*e*s ge*n*s dien.

Int*errogat* sobre·l XX capítol e dix que no y sap re de sci*ènci*a, mas dix sí creur*e* l*e*s coses *con*tengud*e*s en lo dit XX capítol, p*er* ço cor ell, t*estimoni*, e los altr*e*s recorrien tot dia al *càn*sol co*n* algun los fahia tort en la dita ciutat. Int*errogat* sobre·l XXI capítol e dix que no viu aq*ue*ll nulla hora co*mpar*er dava*n*t los dits officials, mas cr*e*u que deffenia e r[a]honava aq*ue*lls per ço cor tot *càn*sol ha a deffendre e a rrahonar los drets dels m*er*caders del seu *con*sol[at].

Int*errogat* sobre·l XXII capítol e dix que v*er* és que·l dit Ja. axí co*m* [a c]ò*n*sol era jutg*e* dels dits m*er*cad*e*rs e ell [h]avia a ff*er* dret e no altr*e* co*m* axí sia e és acostumat, mas que ell d'altr*a* guisa veés. [Sobre les] coses *con*tengudes en lo dit capítol, dix que no, co*m* cascu*n*a vegada que era a Xibília la «D*é*u m*er*cé» usàs poch en la cort de Xibília. Int*errogat* sobre·l XXIII capítol e dix ver é*ss*er ço que en aquell és *con*tengut. /

F23v D*emana*t co*m* ho sap e dix que per tal car en aquella saó que ell, t*estimoni*, ado*n*cs era en Xibília, vehia que la major p*ar*tida dels dits catala*n*s ado*n*cs en Xibília era de m*er*caders de Malorq*ue*s.

Int*errogat* sobre·l XXV e XXVIII capítols e dix que no sap res n*e* viu anch aq*uí* a Xibília cò*n*sol altr*e* sinó solame*n*t p*er* lo rey d'Aragó, ço és que feés dret de m*er*caders catala*n*s. Int*errogat* d*e* p*ar*ente*la*, cor*rupció,* subor*nació* e c*etera,* dix*it* no*n*.

R294 Die sabbati p*ri*die k*alenda*s februar*ii*.

N'Arnau B*e*rtran, ciutadà de Valènc*ia*, lo qual en Jacm*e* de Leop*ar*t solame*n*t entenia a do*n*ar en t*estimoni* sobre los capítols sobr*e* los quals fon int*e*rrogat, d*emana*t t*estimoni* jur*à,* e int*errogat* sobre·l p*rimer* capítol, e dix que no y sab res de sci*ènci*a, salvu que oý dir que·l dit loch d*e*l barry avien recobrat los m*er*caders catala*n*s de Xibília. Int*errogat* sobre·l II

capítol e dix q*ue* no y sab àls, salvu aita*n*t que bé ha x anys passats o p*us* que ell, t*estimoni*, era en Sibília e viu e fo p*re*se*n*t ab los m*er*caders catala*n*s de Malorq*ue*s e de Cathalunya que aquí eren, tractare*n* e ordonare*n* a lo dit en Jacm*e*, que ado*n*s era cònsol dels m*er*cad*e*rs cathala*n*s de Sibília, que anàs al dit rey de Castella, e creu que fos p*er* raó del dit loch, mas d'altra guisa no u sab c*e*rtame*n*t, co*m* no li soving[a]. D*ema-na*t dels noms dels dits m*er*caders e dix que no n'era me*m*brant.

Inter*rogat* sobre·l III capítol e dix que no y sab àls, salvu que viu e oý e fo p*re*sent ado*n*cs co*n* lo dit en Ja. ma*n*levà IIII mília morab*at*i*ns* de hòme*n*s de Malorq*ue*s, e fo en aquella s[a]ó co*n* lo dit en Jacm*e* p*ar*tí de Sibília e se'n vench ves les p*ar*ts de Cathalunya.

Int*errogat* sobre·l V capítol e dix que no y sab res, salvu que creu e és sembla*n*t de raó que les messio*n*s q*ue*·s fan a utilitat de consolat e ab vol*e*ntat dels m*er*cad*e*rs dege*n* és*s*er pagad*e*s de comu*n*.

Int*errogat* sobre·l XV capítol e dix que no y sab àls, salvu aita*n*t que oý dir que I alb*e*rc d*e*l barry avie[n] enpe*n*yorat aq*ue*lls que p*re*stare*n* los IIII míllia morab*at*i*ns* a hòme*n*s de Malorq*ue*s p*er* [m]il morab*at*i*ns*.

Int*errogat* sobre·l XVII capítol e dix que ver és que·ls m*er*caders de Cathalu*n*ya, ço és de la se*n*yoria del rey d'Aragó, ere*n* obligats al dret del dit consolat. D*emana*t co*m* ho sab, e dix q*ue* p*er* ço car axí o veÿ[a] ado*n*cs usar en Sibília e és-li sembla*n*t que donasse*n* mig morab*atí* p*er* centenar. --- /

F27r

R295 Aq*ue*sts t*estimoni*s p*ro*duí en P. Q*ui*ntana sobre la replicac*ió* p*er* aq*ue*ll posada.

V id*us* januar*ii*. En Johan de Miralles, not*ari*, t*estimoni*, jur*à* e int*errogat* sobre la replicació posada VII id*us* febr*uarii* dix é*ss*er ver ço que en aquella és *con*tengut. Int*errogat* co*m* ho sab, e dix q*ue* p*er* ço co*m* hi fo p*re*sent e ho hoý. Int*errogat* de te*m*ps e dix q*ue* ans q*ue*·l dit en P. Q*ui*ntana renu*n*ciàs a la dema*n*da que posada avia c*ontra* lo dit P. Miracle. Int*errogat* de loch e dix que en casa d'ell, t*estimoni*. Int*errogat* de dia e hora e dix que no n'és menbra*n*t, mas que fo en ves lo vespre. Int*errogat* de p*re*sents, e dix que les p*ar*ts e ell, t*estimoni*, e I macip q*ui* escriu ab en Jacm*e* de Miralles, fill d'ell, t*estimoni*.

Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non. ---/

F28r

R296 Aquests testimonis produí en Jacme Çaydó.

Quarto idus februarii. Na Marieta, muller d'en Bernat Gilabert, texidor qui està prop Sent Julià, testimoni, jurà e interrogada sobre les declaracions posades VII kalendas februarii, e primerament sobre la prima, dix que és ver que la dita na Teresa féu tallar a·n Domingo, laurador, d'un ort de la dita na Eligsén, lo qual la dita na Teresa avia acensat a la dita Eligsén a cert cens, IIII pruneres grans, les quals podien valer los dits XXX sols, e ella, testimoni, si les agués en son ort no les ne donara [...]. ---

Interrogada com ho sab, e dix que per ço com ho veé e present hi fo, e la dita na Teresa hi era present con los dits arbres se tallaven e ella ho manava tallar e los se'n [f]éu [...] a casa sua en lenya que·n féu fer. E encara que [donà] I ladoner al dit en Domingo d'aquells que tallà e per ço encara con la dita na Teresa e lo dit en Domingo e la masipa d'aquella na Teresa menjaren en aquell dia en son alberch e beguere, lo qual és en lo censal de la dita na Teresa.

Interrogada de temps e dix que pot aver dos anys e mig, poc més. Interrogada de dia e dix que no·n és menbrant, mas era dia faener. Interrogada de ora, e dix que del matí al vespre. Interrogada de presents e dix que·ls vehins del loch.

Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non.

R297 Idus februarii. En Jacme Gionet, testimoni, jurà e interrogat sobre les dites declaracions, dix ésser ver que la dita dona ne féu tallar les dites tres pruneres. No sab, emperò ell, testimoni, què valien, mas que con foren tallades <valien> tro a V sols poc més o meyns. Dix ésser ver [...] que la dita dona ne féu tallar I ladoner qui podia valer XX diners, e ay[t]ant hi dava ell, testimoni. Dix encara que·n féu tallar la dita dona una parra gran vell[a] que era en la dita terra e que podia valer XII diners. Dix encara que y veé figeres, no sab emperò, si se'n foren arancades ne sab què valien. Interrogat hon eren los dits arbres e dix que en I pati de la dita na Eligsén, lo qual avia acensat la dita dona na Teresa. /

F29r

R298 --- Eligsén, muler d'en Gil Frexe, testimoni, jurà e interrogada sobre la addició sobredita, dix que no y sab plus, salu

que·ls fruyts dels arbres valien o podien valer cascun any XX sols, los quals arbres la dita na Teresa féu tallar a I hom apellat en Domingo, lo sobrenom del qual no sab. Interrogada com ho sab so que dit ha, e dix que per ço com ho veé e present hi fo, e veé los dits arbres moltes vegades.

Interrogada de temps e dix que pot aver III anys poc més o menys. Interrogada de presents e dix que·l capellà de S[e]nt Làzer e altres. ---

Interrogada sobre la Va. dix ésser ver que podien valer los dits preseguers V sols. Interrogada sobre la VIa. dix que no y sab res. Interrogada sobre la VIIa., dix que y veé dues figeres que [valien o que podien] valer V sols. Interrogada com sab ço que dit ha e dix que per ço com veé los dits arbres e aquells arancar, e lo marit d'ella, testimoni, avia part en alfaç que avia ê·l pati [...].

Interrogat de parentela, corrupció, suborn ació e cetera, dixit non. /

F34r

R299 Aquests testimonis produhí A. Fabre, procurador dels marmessors del testament d'en Romeu Dalmau sobre la demanda per aquell proposada contra P. A. Gras.

Die jovis quinto kalendas marcii propter bisextum Françesc Despont, guanter e vehí de València, testimoni, jurà e interrogat sobre la segona declaració e dix que no y sap plus salvu aytant que bé ha XV o XVI meses passats ell, testimoni, [e]stava així com a missatge ab lo dit en Romeu Dalmau e algunes vegades anà a demanar los dits diners al dit P. A. e aquell responia que·ls auri[a] e·ls daria e que hòmens li devien aportar diners de fora e que y daria recapte. E així lo menà per noves algun temps. Demanat si reebé d'aquell algun diner e dix que no. Fo demanat si ell, testimoni, fo present con lo dit P. A. comprà la dita fusta e dix que no.

Interrogat sobre la terça declaració e dix ver ésser ço que en aquella és contengut, per ço cor certa cosa és e manifesta que XV dobleres a XI sols la doblera munten CLXV sols.

Interrogat de parentela, corrupció, suborn ació e cetera, dixit non.

R300 N'Arnau Borraç, vehí de València, testimoni, jurà e interrogat sobre la segona declaració, e dix que no y sap àls, salvu aytant que viu e oý e fo present algunes vegades que lo dit

en Romeu Dalmau demanava diners al dit en P. A. Gras que dehia que li devia per [ra]ó de fust[a], e aquell responia-li:

—«Pagatz-me de mon salari de corredures de les cases que conpràs e pagar-vos-he!». Mas no hoý dir quanta era la quantitat que demanava, ne quan[ta] no.

Interrogat sobre la IIIa. declaració, e dix que certa cosa és e manifesta que XV dobleres munten, a XI sols la doblera, CLXV sols.

Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non.

R301 Diluns kalendas marcii.

Ffernando Vives, fuster e vehín de València, testimoni, jurà e interrogat sobre la segona declaració e dix que no y sap plus, salvu aytant que bé ha I any passat poch més o menys, ell, testimoni, oý e fo present can lo dit Romeu Dalmau vené al dit P. A. Gras de XII a XIIII dobleres a rrahó de XI sols
F35v cascuna doblera, e a- / donchs lo dit P. A. Gras senyalà aquelles ab una menada d'[e]rba que tenia en la mà. Fo demanat si viu ne sap que aquelles reebés lo dit P. A., e dix que no u sap ne y viu àls, sinó ço que dit ha. Demanat de dia e <de ora>, e dix que no·n és menbrant. Demanat de loch, e dix que en la Rambla de València, denant l'ort dels Prehicadors. Demanat de presents e dix que·ls dits en Romeu e P. A. e ell, testimoni, e Bernat, fill del dit Romeu.

Interrogat sobre la terça declaració e dix que certa cosa és e manifesta que XV dobleres a XI sols la doblera munten CLXV sols.

Interrogat de parentella, corrupció, subornació e cetera, dixit non.

R302 Die mercuri quinto nonas marcii.

En Berthomeu Terroç, prevere qui jurà en poder del oficial del senyor bisbe de València e *(deposà en) interrogat sobre la segona declaració e la terça següent e dix que no y sap res, salvu aytant que entorn la festa de çinquagesma prouxmanament pasada, en P. A. Gras vench a·n P. Guerau, r[e]ctor de Sent Nicolau, e dix-li si volia comprar fusta que avia en la Rambla, e ell, testimoni, e lo dit rector e aquell P. A. anaren a la Rambla e veeren una quantitat de fusta a seynal d'en Romeu Dalmau, e no s'avengren del preu. Fo

demanat si sap que·l dit P. A. la ven[és] per sua o del dit en Romeu, dix que no y sap res, que no li n'oý re dir, salvu que dehia que·l dit en Romeu Dalmau li devia diners.

Interrogat de parentella, corrupció, subornació e cetera, dixit non.

R303 En Ramon P., beneficiat en la ecclésia de Sent P. Màrtir, testimoni, qui jurà en poder del dit official, interrogat sobre la segona <e terça> declaracions e dix que no [y] sap res, salvu aytant que I dia del qual no·s recorda, part la [fes]ta de cinquagesma [primera] pasada, ell, testimoni, e lo rector de la dita ecclésia estaven a la porta del forsar de la dita ecclésia e vench lo dit P. A. e dix-li al rector:

—«Comprat, vós que obrats! Per què no·m comprats de la fusta que he ahuda d'en Romeu Dalmau?» E aquel respòs-li que li plahia, e creu que après que la anà a veer, mas ell alrre no y sap.

Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non. --- /

F36r

R304 Aquests testimonis produhí en Berenguer Espatler, axí com a marmessor qui·s diu del testament de na Barcelona, muller que fo d'en Michel Navarro, ensemps ab en P. d'Alguay[r]a, qui·s diu ésser marmessor semblantment.

Kalendas marcii. En Bernat Ferrer, notari, testimoni, jurà e interrogat sobre la excepció posada VI° kalendas marcii, dix ésser ver que ell, testimoni, axí com a notari, fo apellat a fer lo testament de la dita na Barcelona, qui ladoncs era malalta e jahia en casa de la mare del dit Berenguer Espatler, e ell, testimoni, ladoncs féu e ordonà lo testament d'aquella, jassia que ell, testimoni, interrogàs aquella d'alcunes paraules per saber e conéxer si era en son ferm sen e memòria, e veé aquella que responia bé a so que ell li demanava, e no com a fembra fora de sa pensa, ans davant los testimonis dix e confessà ella ésser en son bon sen e memòria, jassia que ell, testimoni, la'n demanàs dues o tres vegades; e encara d[i]xés als testimonis qui aquí eren presens si conexien ells que la dita na Barcelona fos fora sa pensa, los quals li resposeren que aquella <era> en son sen e bona memòria, e ella semblantment respòs axí meteix que en son sen era. E pregà los testimonis en lo testament contenguts que fossen testimonis.

Interrogat com sab so que dit ha, e dix que per ço com hi fo present e veé aquella que era en sa bona memòria e responia bé a so que li era demanat. E així com ella volch, ell, testimoni, així com a notari ordonà lo dit testament.

Interrogat de temps e dix que en lo kalendari contengut en lo dit testament se demostra. Interrogat de dia e ora, e dix que no·n és menbrant, salu que en lo testament o en la nota d'aquell és escrit. Interrogat qui foren testimonis, e dix que aquells qui són escrits ê·l dit testament.

Interrogat si la dita na Barcelona féu o ordonà enaprés altre testament per ell, testimoni, o per altre, e dix que no que ell sàpia ne que ell ne fés sinó I, ço és, aquell que dit ha.

Interrogat de parentela, corrupció, suborn*ació* e cetera, dixit non. /

F37r

R305 --- En Jacme Joffre, çabater, testimoni, jurà e interrogat sobre la dita excepció, dix que no y sap plus, salvu aytant que ell, testimoni, I dia del qual no·s recorda en l'ayn present, quant la dita na Barcellona féu son testament en poder d'en Bernat Ferrer, notari, e viu e hoý aquella parlar adonchs ab bon seyn e ab bona memòria, e pregà adonchs aquella a ell, testimoni, e a Jacme Traucador e a Ja. Ponç, que així metex eren aquí, que fosen testimonis del dit testament. E huý adonchs dir a aquella:

—«Mon sényer en Jacme Traucador, prec-vos que·m perdonets d'un diner que us deig».

E aquell respòs:

—«De part de Déu e de mi sia perdonat».

Interrogat de parentela, corrupció, suborn*ació* e cetera, dixit non. --- /

F37v

R306 En Jacme Dorcha, draper, testimoni, jurà e interrogat sobre la dita excepció, dix que no y sab plus, salu que ell, testimoni, vehia la dita na Barcelona ab bon seny e ab bona memòria, e ell, testimoni, alcunes vegades li fe bé e li donà del seu. E aquella de so que les jens li donaven feÿa gràcies a Déu, e conexia qui li feÿa bé o mal, e no hoý hanc dir que aquella en sa vida, abans que feés lo testament ne aprés, fos orada ne aja feits feites d'orada ni de fembra que fos fora sa pensa, ans ha hoÿt dir ell, testimoni, que morí de mal d'exir.

Int*errogat* de p*ar*ent*ela* e dix que la dita Barcelona era cusina p*ri*ma d*e* sa mar*e*.

Int*errogat* de cor*rupció*, subor*nació* e c*etera*, dix*it* no*n*.

R307 Na Guill*e*ma, mull*e*r que fo d'en P. Venrell, t*estimoni*, jur*à* e int*errogada* sobr*e* la dita excepc[ió] dix que no y sab àls, salu que coneg la dita na Barcelona e veé aq*ue*lla e hac p[*ri*]vadea ab aq*ue*lla, axí co*m* a bona amiga d'ella, t*estimoni*, bé XL anys, e anch no conech que aq*ue*lla fos orada n[i] fora sa pe*n*sa, ne ha*n*c no hoý dir a ne*n*guna p*er*sona abans que fés son testamen*t* ni ap*rés*, ans n'à hoÿt dir tot bé d'aquella.

Int*errogat* d*e* p*ar*ent*ela*, cor*rupció,* subor*nació* e c*etera,* dix*it* no*n*. ---/

F38r

R308 En P. [Ç]acrosa, sabat*er*, t*estimoni*, jur*à* e int*errogat* sobre la dita excepció e dix q*ue* no y sap pl*us*, salvu aytant q*ue* ben p*er* dos meses o entorn ans q*ue* la dita defu*n*cta morís, viu ell, t*estimoni*, que la mar*e* del dit B*erenguer* Espatl*er* alb*er*gava la dita na Barch*elona* en un obrador que la dita mar*e* del dit B*erenguer* logave [...] en la çabat*er*ia, e viu di*n*s aq*ue*ll t*em*ps q*ue* aq*ue*lla na Barçello*n*a p*ar*lava e dehia ses p*ar*aul*es* sàviamen*t* e ord*e*nada e axí co*m* femna que era en bon seny e entenimen*t*, aytant c[om] ell, t*estimoni*, vehia e entenia e no vehia q*ue* dix*és* p*ar*aul*es* folles. E vehia ell, t*estimoni*, que ê·l vehinat era te*n*guda p*er* femna ab bo*n* seny, sí que ell, t*estimoni*, I dia del q*ua*l no·s rec[or]da bé, p[rop] I m*es* ans que aquella morís, viu e oý e fo p*re*sent que la dita na Barche*lona* dix a él, t*estimoni*, e a·n B*ernat* [...]:

—«P[*re*ch-vos] que siats t*estimonis* co*m* yo lex a la mar*e* d*el* dit Espatl*er* algun*es* robete[s] xoll*es* que [é] en sa casa, q*ue* bé u ha afanat».

Int*errogat* d*e* p*ar*entell*a*, cor*rupció,* subor*nació* e c*etera,* dix*it* no*n*.

R309 En B*ernat* [...], estadan*t* en la çabat*er*ia de Valènc*ia*, t*estimoni*, jur*à* e int*errogat* sobr*e* la dita excepció e dix q*ue* no y sap pl*us*, salvu aytant que I dia d*el* qual no·s recorda bé, algu*n*s dies ans que aq*ue*lla morís, ell, t*estimoni*, e en P. Çacrosa entrare*n* en casa de la mar*e* del dit B*erenguer* Espatl*er*, on la dita na Barçello*n*a jahia malalta, e viu e oý e fo p*rese*n*t* ado*n*cs co*m* la dita na Barch*elona* dix:

—«Siats t*estimonis* [com] yo lex a aquesta do*n*a -dix de la mar*e* del dit B*erenguer*- robet*e*s q*ue* he en sa casa p*er* plaers q*ue* m'à fets». E viu ado*n*cs q*ue* u dix asenadame*n*t e bo*n*a e en sa bo*n*a m*e*mòria.

Int*errogat* d*e* p*ar*entell*a*, cor*rupció,* subor*nació* e c*etera,* dix*it* no*n*.

R310 Na Martina, mull*er* ça enrer*e* d'en P*er*o Sa*n*xis, nat*ural* de Tahust, t*estimoni*, jur*à* e int*errogada* sobr*e* la dita excepció dix que no y sab pl*us*, salvu aytant que ella, t*estimoni*, conech e ach p*ri*vada la dita na Barch*elon*a bé p*er* IIII m*e*se[s] ans que morís e tots dies *con*tínuame*n*t aportava ella, t*estimoni*, una escudella de cuyna p*er* amor de Déu a aq*ue*lla a la casa de la mar*e* d*e*l dit B*erenguer* Espatl*e*r, on posave e alb*e*rgava, la q*ual* li aportava d*e*l ostal d'en P. Pellat, on ela, t*estimoni*, estava e està encara a s*er*ve*n*ta, e vehia aq*ue*lla na Barch*elon*a que retia [...] a D*é*u e a ella, t*estimoni*, del dit benifeyt, di*én* que D*éus* li'n ret*és* bo*n* guardó. --- /

F39v

R311 --- En Ramon de Palou, falcon*er* del seynor rey, t*estimoni*, jur*à* e int*errogat* sobre les dites demandes posades p*er* lo dit en Vidal de Frígula, e p*rimer*ament sobre la prim*er*a, e dix que no y sab pl*us*, salvu aytant q*ue* él, t*estimoni*, viu estar lo dit en P. de Manrresa ab lo dit B*ernat* Dezclap*e*rrs p*er* lonch de temps de V a VI ayns a cusiment d'aquell, e q*ue* p*ro*curava e aministrava los béns del dit en B*ernat* en les Sallin*es* de l'Albuffera de Valènc*ia*, qui aquelles avia comp*ra*des, et en comprar encara fruyta p*er* aq*uel* en B*ernat* en l*es* p*ar*ts de Dénia e en l*es* valls de Xaló e d'Alaguar.

Demanat com sab q*ue*·l dit en P. Manrresa est[i]gués a cosime*n*t del dit en B*ernat* Desclap*e*rrs, e dix q*ue* p*erquè* él, t*estimoni*, era parent asats p*rop* del dit en B*ernat*, e era sovén en casa d'aq*uel*l, e [...] hoÿa-li dir q*ue*·l faria bon hom, e encara p*er* ço cor la madrastre del dit en B*ernat* Desclapers era tia del dit en P. de Manrresa. Dix encara q*ue* lo dit P. de Manrresa en aq*uel* temps féu viatg*es* p*er* lo dit en B*ernat* a Montp*el*er e a Túniz.

Demanat co*m* ho sap, e dix q*ue* p*er* ço cor vehia e hoÿa e hoý molt*es* vegades e fo p*re*sentco*m* lo dit en B*ernat* Dezclap*e*rs
F39r trametia letres al / dit en P. als dits lochs p*er* m*er*cad*e*ries q*ue* dehia que l[i faÿa] sab*e*r del Regne de Valènc*ia*. E viu

encara donar letres a hòmens de mar [...], et creu ell, t*esti-moni*, e és çert q*ue*·l dit P. de Manrresa [...] de soldada p*er* cascu*n* ayn dels dits V o VI ayns C sol*s* o p*us*. Fo demanat si sab ni creu q*ue*·l dit en B*ern*a*t* Dezclap*er*rs donàs alcuna cosa al dit P. de Manrresa p*er* lo dit s*er*vii e dix que no.

Int*errogat* sobre la segona demanda, e dix ver ésse*r* ço que en aq*ue*ll és conte*n*gut. Demanat com ho sap, e dix q*ue* p*er* tal c[a]r ell, t*estimoni*, viu tenir e posehir les dites alq*ue*ries al dit en P. p*er* lo dit temps, e viu encara e hoý legir en poder del dit P. de Manrresa l*es* cartes del dit stabliment, p*er* lo qual stabliment lo dit en P. devia pagar cascu*n* ayn al dit en B*ern*a*t* e als seus, en p*er* tots temps, los dits mill sol*s*, no li membra emp*er*ò, que res [...] conteng*ué*s d'entrada; axí que ell, t*estimoni*, dix una vegada al dit en [Bernat] com avia pogut f*er* tant gran desastre de tolrre sens tota raó al dit en P. l*es* dit*es* alq*ue*ries, e el dit en B*ern*a*t* respòs q*ue* p*er* tal com li volrria aver tolt lo cos. Dix emp*er*ò, ell, t*estimoni*, si no sab*er* d*e* sci*ència* si l*es* dit*es* alq*ue*ries vall*en* de renda uns ayns ab alt*re*s <mil e D sol*s*>, mas ben creu q*ue* vall*en* de MCCC sol*s* a ens*ús* de renda uns ayns ab alt*re*s.

Int*errogat* sobre tots los capítols següe*n*s ap*ré*s l*es* dites demand*es*, los quals li fore*n* lests sing*u*larme*n*t cascu*n* p*er* si, e dix q*ue* no y sap pl*us*, salvu aytant que viu e fo p*re*sent co*m* los moros de l'alq*ue*ria de la Losa tira[v]e*n* e portave*n* de la Losa a Dénia blat, robes e une*s* coses e alt*re*s q*ue* eren del dit en P. en la dita alq*ue*ria, lo qual blat e rob*es* e coses enap*ré*s lo dit en B*ern*a*t* se'*n* féu venir a Valènc*ia*. D*eman*a*t* q*ui*n blat era aq*ue*ll, e dix q*ue* ordi e forme*n*t e a[m]enl*es* e robes alt*re*s, mas no poria specifficar l*es* robes ne la q*ua*ntitat d*el* blat. Dix emp*er*ò, ell, t*estimoni*, q*ue* co*m* ach toltes l*es* dit*es* alq*ue*ries lo dit en B*ern*a*t* al dit P. segons que dit ha, q*ue* és v*er* q*ue* [...] e occupà un follador e g*er*res q*ue* y avia, e embaxes l*es* quals no poch cobrar, j[a fos ço q*ue*] l*es* li d*e*manàs, e totavia fahia mal respost. Et encara a ell, t*esti-moni*, algun*es* vegad*es* q*ue*·l ne p*re*gà dién-li totavia q*ue* tamiatz alò q*ue*·l cors li volrria av*er* tolt. Dix encara ell, t*es-timoni*, bé ha XX anys passats o pus q*ue*·l dit P. de Manresa plantà e féu plantar un troç de viy*n*a ê·l t*erme* de la Losa, mas no poria dir q*uè* costà ne q*uè* no de plantar. Dix encara lo dit t*estimoni* q*ue*·l dit en P. *com*p*ra*va amenl*es* p*er* aq*ue*ll en B*ern*a*t* e en B*ern*a*t* Plan*e*ll e en [...], Thomàs Fabre, e q*ue*·n

devia aver lo dit P. son quart diner, mas no poria dir a quanta quantitat muntà ne quanta no.

Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, e dixit non, salvu açò que·l dit P. de Manresa és gendre d'él, testimoni, axí que à sa filla d'él, testimoni, per muller. --- /

F42r

R312 --- En Bernat Desclapers, ciutadà de València, testimoni, jurà, e interrogat sobre la rahó e exepció de sospita proposada contra en Bernat de Luna e dix que no y sap res de sciència, salvu que ben creu que·l dit en Bernat de Luna ha avocat e rahonat lo dit en G. Salçeda en los dits pleyts, per tal cor [veh]ia sovén entrar e veni[a] a casa del dit en Bernat de Luna en Ferrer Balester, mentre fo vi[u], que era procurador del dit G. Salçeda e vehia que y portava les actes del plet, e à vist e veu encara que·l dit en G. Salçeda va sovén a casa del dit en Bernat de Luna e y és [...] tot dia. Dix encara ell, testimoni, que oý dir al dit en Ja. Costantí e [a d'al]tres, que·l dit en Bernat de Luna era avocat del dit en G. Salçeda ê·ls dits pleyts e dictava [ço] que aquell avie mester ê·ls dits plets.

Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non. --- /

F43r

R313 Aquests testimonis produhí en Martí Gil, procurador de Alí Açauhet, sarrahí, contra Johan Axibalí, juheu, en lo pleyt que ha ab aquell en la cort.

Die lune undecio kalendas aprilis

En Martín Azenbugí, habitador in Burgiaçot, testimoni, jurà e interrogat sobre la primera declaració, e dix que no y sab plus, salvu aytant que bé à XXXII ayns passats o pus, que ell, testimoni, sab que·ls dits sarrahins nomenats en la dita declaració són morts.

Demanat com ho sab, e dix que per ço com él, testimoni, en temps que era ffadrí conexia a aquells e·ls avia privats, e aquells axí matex eren ffadrins de edat de XIII a XVIII ayns; e aquells a vegades com venien a València p[assav]en per Burgiaçot e giraren-se per Burgiaçot e pos[a]ven e tornaven en casa de Mahomat Azenbugí, pare d'ell, testimoni, [qu]i adonchs estava a Burgiaçot, e hoý dir en Burgiaçot en aquella sahó de XXXII ayns passats, que aquells eren morts e que n'era fama.

Demanat qual d'aquells sarrahins hoý dir que morí abans, e dix que Yuçeff Abuaquill e que morí en Boffilla, e que morí p*er* alcun temps ans que·ls alt*re*s; e que morí aprés Mahomat Hedar e ap*ré*s Juçeff Phageig en lo loch de Bét*e*ra, mas no sab ni hoý dir qua*n*t de temps ach de la una mort d'aquells a l'altra. Dix, emp*er*ò, ell, t*estimoni*, que fama és que aquells són mores e que morire*n* en aquell temps que damunt ha dit. Fo demanat si hoý dir de quina malaltia morire*n,* e dix que de malalt[ia] q*ue* agren de fam e de desayre que sofriren en lo castell de S*e*rra en lo temps de la g[ue]rra, ap*ré*s que foren tornats a lurs lochs.

Fo demanat sobre tot*e*s les altres següens declaracio*n*s, e dix que no y sab àls sinó ço que dit ha. Int*errogat* d*e* p*ar*ente*la*, cor*rupció,* subor*nació* e c*etera,* dix*it* no*n*. ---/

F44r

R314 Caat Ffarraig, sa[rrah]í, *ha*bitador en Benizanó del honrrat en Ramon de Riu-sech, t*estimoni*, qui jur*à* p*er* la alqu[ible] segons suna e costum de mores.

Int*errogat* sobr*e* la p*ri*m*e*ra declaració e dix que ell, t*estimoni*, nasch en l'alq*ue*ria de Bofilla e estech e fo *ha*bitador del dit loch bé p*er* XL ayns, e ha bé XXX ayns pasats que és fora d'aquí e està en Benizanó, e adonchs mentre estava en Boffilla conexia e conech lo dit Juçeff Abuaquill q*ui* adoncs era vehí*n* de Bofilla, e conech los alt*re*s dos *con*tenguts en la dita declaració q*ui* estaven en Bét*e*ra, e sab e és çert que·l dit Juçeff Abuaquill és finat bé à XXX ayns pasats ho p*us*. Demanat co*m* ho sab e dix que per tal car ell, t*estimoni*, fo al sot*e*rrar d'aq*ue*ll adoncs co*n* fo mort en Boffilla, ab los alt*re*s vehins seus, e morí a son lit de malaltia, axí q*ue* [j]ach malalt de tisigea bé p*er* II ayns *con*tínuame*n*t, e morí un ayn abans q*ue*·ls alt*re*s. Et ap*ré*s a cab d'un ayn morire*n* los dits Mahomat Herdar e Juçeff Phag[eig], axí q*ue* de l[a] mort de Mahomat Herdar tro a la mort de Juçeff Hageig no ach mig ayn, e morire*n* en Bét*e*ra a lur lit de malaltia. Fo demanat com ho sab, e dix que p*er* tal cor en *con*tinent que fore*n* morts fon sabut en Boffilla q*ue* aq*ue*lls eren morts, e ap*ré*s viu a l*e*s mull*e*rs d'aq*ue*lls vestides de negre e portar viudatge p*er* lurs marits, et encara viu a Hamet, fill de Juçeff Abuaq*ui*ll portar barba p*er* la mort de son par*e*, e que tots los *ha*bitadors de Bét*e*ra o la mayor p*ar*tida dehien que aq*ue*lls eren morts.

Int*errogat* sobr*e* tot*e*s les altr*e*s següens declaracio*n*s, e dix q*ue* no y sab pl*us* sinó ço que dit ha. Int*errogat* d*e* p*a*rent*ela*, cor*rupció,* subforn*ació* e c*etera,* dix*it* no*n*. --- /

F44v

R315 --- En Joh*a*n Martíniz, vehí*n* de Valènc*ia*, t*estimoni*, jur*à*. Int*errogat* sobre la prim*era* declaració e dix q*ue* ell, t*estimoni*, I ay*n* ap*rés* que·l senyor rey en P*ere*, de bona memòria, ach p*re*s Montessa,[2] vench p*er* clav*er* al dit loch de Bét*era* p*er* lo noble don Rodrigo [Ponç], adonchs maestre de la orde de Calatrava o comanador de Alcani[ç], e tench l*es* claus del pa e del viy del castell p*er* II ayns *con*tínuament, e [...] entrà en p*ri*vadea e conexensa dels dits moros, dels [q]uals los II, ço és, Juçeff Phageig e Mahomat Herdar eren adonchs *ha*bitadors de Bét*era*, e l'altre *ha*bitador de Bofffilla, alq*ue*ria de Bét*era*. Et ap*rés* que ach lexades l*es* cla*us*, romàs aquí ell, t*estimoni*, p*er* *ha*bitador de Bét*era* tro a VI ayns pasats, q*u·e*n A. Scr*i*và, caval*l*er, lo qual tenia Bét*era* p*er* violari, lo gità del loch. E mentre ell, t*estimoni*, estava en Bét*era*, hoý, un dia del qual no·s recorda, dir en Bét*era*, més ha de XXX ay*n*s passats, que·l dit Juçeff Abuaquill era ffinat de malaltia a son lit, e viu enap*rés* a un fill d'aquell portar barba p*er* la mort d'a[qu]ell, e que era fama en Bofilla e en Bét*era* que morí en aq*ue*ll temps, e viu que mores de Bét*era* que anare*n* al soterrar d'aq*ue*ll.

Qua[n]t al dit Mahomat Herdar [...] saber que morí en lo loch de Bét*era* en aq*ue*ll ayn matex de malaltia a son lit. D*emana*t co*m* ho sa[b], e dix que p*er* tal car ell, t*estimoni*, hoÿa adonchs de les mores del castell de Bét*era* dir als mores del dit loch que·l dit moro era mort, e axí·n fo fama adonchs en lo dit loch que aquell hera finat. Et enap*rés* a cap de dos ayns

F45r hoý dir que·l dit Juçeff Phageig finà en Bét*era*, e que fo aq*uí* / demanat qui eren aq*ue*lls moros qui eren al enterrar d'aq*ue*ll cos e li dix*ere*[n] allò, e dix que no li menbra los noms d'aq*ue*lls, salvu que eren los moros de l'alq*ue*ria de Bofilla. Et ap*rés* viu que la mull*er* d'aquell, lo nom de la qual no li membra, n'aportava viudatge. E ap*rés* viu e fo p*re*sent al

2. El senyoriu de Montesa, on s'havien refugiat molts mudèjars, fou l'últim reducte de l'autonomia política musulmana en el Regne de València. Pere el Gran n'aconseguí la capitulació a finals de setembre de 1277, després de diversos mesos de setge, i acabava així amb la resistència dels musulmans valencians al poder cristià.

soterrar del dit Mahomat Herdar qui morí aprés, e fon soterrat en lo fossar dels moros de Bétera. E ach o póc aver un ayn poch més o meyns de la mort del dit Juceff tro a la mort del dit Mahomat Herdar. E aprés entorn d'un ayn o quasi, viu passar e portar davant la porta d'ell, testimoni, lo cos del dit Juçeff Hageig, qui era ffinat e portaven-lo los moros de l'alqueria a enterrar al fossar dels moros.

Demanat com sab que aquell fos lo cos del dit Juceff Hageig, e dix que per tal [car] en continent con aquell fon pasat, [fon sabut] en l'alqueria, e encara per ço cor viu que la muller e les filles del dit Juçeff, de les quals no li menbren los noms, anaven ploran adonchs e faén dol de tras lo cos, e viu aprés que n'anaren vestides de dol.

Interrogat sobre totes les altres següents declaracions e dix que no y sab àls sinó ço que dit ha. Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non. --- /

F45v

R316 En Bernat de Castalla, habitador de Bétera, testimoni, jurà. Interrogat sobre la primera declaració e dix que ell, testimoni, en temps que·s barregà la moreria de València, que fo II ayns poch més o meyns del ssetge de Montessa, vench a estar en lo loch de Bétera ab lo noble don Rodrigo Ponç, adonchs comanador de Alcaniç, qui aquell amenà al dit loch, e de çellavores a ençà ell, testimoni, és estat vehín e habitador de Bétera, e adonchs en aquell temps entrà en privadea e conexença dels dits moros, dels quals los dos, ço és, lo dit Juçeff Hageig e Mahomat Herdar eren adoncs habitadors de Bétera e l'alt[re] habitador de Boffilla, e sab e és çert que XXX ayns ha pasats e pus que aquells són morts. Demanat com ho sab, e dix que per tal car ell, testimoni, un dia adonchs del qual no li membra, pasava per Boffilla com anava adonchs a missa a Moncada, e cant fo prob lo fosar de Boffilla viu moros aquí plegats per enterrar un cos mort, [e] él, testimoni, demanà aquells qui era aquell mort e aquells resposeren-li que Juceff Abuaquil. /

F47r

R317 Aquests testimonis produhí en Bernat d'Albalat, procurador del honrat en Ponz de Mataró, contra en P. Marçoll e Pericó Marçoll.

[...] En Michel Barxet, qui està a Cinyet, terme de Corbera, testimoni, jurà e fon demanat per l[o] sagrament que

feÿha sobre la p*rim*e*r*a declaració si sab ne hoý dir ni present fo q*ue* en Thomàs d*e* Çorito, laurador q*ui* estava en l'Alcúdia, en lo p*re*sent ay*n* en te*m*ps de messes liuràs x ka[fizes] d'ordi de la her*e*tat q*ue* en Ponz de Mat*ar*ó ha en Cinye*n*t a·n P. Marçol e P*er*icó Marçol, *(e dix que aquests) reeberen d'en Thomàs Corito q*ui* [es]tava en l'Alcúdia, x kafiz*es* d'ordi. Fon demanat com o sab, e dix q*ue* p*er* ço com ell, t*estimoni*, fon p*re*sent q*uan* lo dit Thomàs Çorito liurà lo dit ordi als dits [P. de Marçol] e P*er*icó Marçol e (e) él lo ve mesurar.

Ffo demanat sobre la IIa declaració, si'l dit Thomàs Çorito liurà lo dit hor[di] sens auct*or*itat del dit en Ponz de Mat*ar*ó e q*ue*·l dit en Ponz [n]o·*n* sabés res, e dix que ver és q*ue*·l dit Thomàs liurà lo dit ordi sens vol*e*ntat del dit en Ponz de Mat*ar*ó, ans li [...] egreu car o sabé.

Ffon demanat sobre la t*er*ca d*e*claració si sab n[e] hoý dir ni p*re*sent fo com lo dit l[aurador liu]rava lo dit ordi als dits P. Marçol e P*er*icó Marçol que alcuns lauradors de l'Alcúdia e de C[inyet digueren] als damu*n*t dits reebe*n*s:

—«Barons, no comp*re*ts ni reebats aqueix ordi, que Thomàs no ha maname*n*t ni pod*e*r d['en P.] de Mat*ar*ó de vendre lo dit ordi!»

E dix que v*er* és q*ue* ell, t*estimoni*, era p*re*sent c[om] Jacm*e* d'Incha, q*ui* [està a l'Al]cúdia dix als dits P. Marçol e P*er*icó Marçol:

—«Barons, no reebats ni comp*re*ts lo dit ordi, q*ue* no ho s[ap en P.] de Mat*ar*ó, ni q*ua*n o sàpia no li plaurà!»

Axí q*u*·*é*l, t*estimoni*, tramés sopte son fill Mich*e*l Barxet al dit en P. a la ciutat de Valènc*ia*, e lo dit en Ponz y tramés Domi*n*go P*è*riz, son scud*er*, e fon despagat [...] q*ue* era [v*er*] q*ue*·l dit Thomàs hac venut lo dit ordi, e lo dit Thomàs [com] él vench ja se'n fo fuyt, no saberen a qual p*ar*t. /

F51r
R318 --- Aquests t*estimoni*s p*ro*duí en P. de Palau cont*ra* los marmessors d'en A. Escrivà, caval*l*er d*e*funt.

VIº k*al*end*a*s aprilis. En Phelip Bales*ter*, t*estimoni*, q*ui* jur*à* XV k*a*lendas ap*ri*lis, e int*errogat* sobre la p*rim*e*r*a declarac*ió* posada id*us* marcii, dix éss*er* ver q*ue*·l dit en G. Arnau teni[a] taula de cambi en Val*ència*, la qual en P. de Montpalau lonch te*m*ps regí e aministrà aq*ue*lla p*er* lo dit en G. A., e que de maname*n*[t] del dit en G. Arnau lo dit en P. de Montpalau féu

diners en la taula a diverses creedors d'en A. Escrivà, cavaler damunt dit, e a requisició e pregà[ries] del dit A. [Escrivà], e que pugaren les dites a CCXV libres, e que lo dit en P. de Montpalau per manament del dit en G. Arnau pagà aquelles als dits creedors e a cascú sa quantitat que deguda li era. Interrogat com sab so que dit ha, e dix que per ço com [h]o veé e present hi fo e u hoý, e per ço encara car ell testimoni, estava ladoncs [ab] lo dit en G. A. e ab lo dit en P. de Montpalau per missatge a fer lurs manaments, e per ço encara car ell, testimoni, n'à vist alberà en lo qual se conté que·l dit n'Arnau Escrivà regoneix al dit en G. A. que e[ll], com a plan cambiador havia d[a]ts les dites CCXV libres a diverses creedors e aquelles pagades, lo qual alberà era segellat ab segell del dit A. Escrivà.

Interrogat de temps e dix que XX anys ha passats. Interrogat si sab aqueles persones foren pagades les dites CCXV libres e dix que en lo dit alberà deven ésser contenguts.

Interrogat sobre la IIIa, dix ésser ver que·l dit n'Arnau Escrivà promés les dites coses fer e conplir segons que són posades en la dita declaració. Interrogat com ho sab e dix que per ço com ho veé e u hoý e present hi fo, e ell, testimoni, axí com a servecial n'aydà a comptar dels dits diners que·l dit G. A. manlevà, ço és, d'en A[d]am del Castellar. /

F61r

R319 Aquests testimonis produý en Nicholau Peris, procurador d'en R. Çaÿlla e d'en Salvador Pedrollo, carnicers, contra Johan de Caldes.

Die jovis X kalendas madii. En Domingo Pons, carniçer, testimoni, jurà e interrogat sobre la primera declaració, e dix que ell, testimoni, viu tailar al dit Johan moltons per los dits R. Çaylla e sos compayons, mas no li membra quan[s] ne tallà ne quans no, salvu que aprés oý dir que lo dit Johan que·n avia tailats entorn de CL moltons. E [v]eÿa ell, testimoni, cascun dia que axí com lo dit Jo. [tai]lava la carn a les gens, que prenia los diners e que·ls metia en Ina magerra que tenia en la taula on tailava, la qual és a tinent de la taula d'ell, testimoni. E veÿa enaprés com los <compayons del> dit R. Polgar aprés que aquell avia venudes s[es] dinad[e]s qualque hora del dia que venien a la taula, e que obrien la magerra e que se'n portaven los diners que y trobaven. E açò viu fe[r]

to[ta]via aitant com durà lo tailament dels dits moltons, mentre ell, testimoni, era a la sua taula. Demanat qui eren aquells qui se'n portaven los dits diners, e dix que a vegades y veÿa·n Berthomeu Bely, e a vegades en Jo. Navarra ho Salvador Pedrolo, mas ell, testimoni, no [viu] nulla hora nombrar ço que se'n portaven aquells, salvu que oÿia dir a aquells e clamar:

—«Ta·mal dia! Co·s pot fer que t[ant] poch valen aquestes carns, e nós tant ne fem?» E aquell Johan responia que no y podia [à]ls fer.

Interrogat sobre la IIa. declaració, e dix que no y sab res, salvu aitant [que] segons compte e raó CL moltons a VI sols e mig munten DCCC LXXV sols.

R320 Guillem Portalés, carnicer, testimoni, jurà, e interrogat sobre la primera declaració e dix que no y sab plus, sa[lv]u aitant que bé à XX meses passats o plus, ell, testimoni, escortxà ben per VIII dies contínuament moltons a la taula del dit Jo. de
F62v C[al]des, e viu adoncs dins aquells / VIII dies que·l dit Jo. taylà Ina quantitat de moltó[...] no poria quants a les gens. E axí con tailava los moltons, que prenia los diners e que·ls metia en Ina magerra. E segons que deÿa lo dit Jo. a ell, testimoni, adoncs, taylava aquells per lo dit R. Çaylla e sos compayons. E viu que part[i]des venien a la dita taula e Jo. obrie'ls la magerra, e aquells prenien los diners que y trobaven dins e comptaven-los e portaven-los-se'n.

Interrogat sobre la IIa. declaració e dix que no y sab àls sinó ço que dit ha. Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non.

R321 Quarto idus madii. En Lop de [...]eter, carnicer, testimoni, jurà, e interrogat sobre la primera declaració e dix que no y sap plus, salvu aytant que viu que [J]ohan de Caldes e Berenguer Box, companyons, taylaren una quantitat de moltons en la taula sua matex del dit Johan, qui és a la [car]niceria nova, mas no poria dir ni [e]specifficar quanta taylaven per los dits demanadors, e vehia que prenien los diners axí com donaven la carn a les gens. Demanat com sap ell, testimoni, que·ls ditz moltons que·ls taylassen aquells per los sobredits demanadors, e dix que per tal cor axí u oý dir adoncs a aquell Berenguer, e vehia encara que·l macip de R.

Polgar, per nom Nicholau, venia tot dia a la taula mentre taylaven la carn e se'n prenia guarda.

Interrogat sobre la segona declaració e dix que ben creu que·ls ditz moltons valien uns ab altres VI sols e mig cascun d'aquells que aquels taylaven. No sap, enperò, ell, testimoni, si·ls ditz C sols romanen a pagar ho no, ne a [q]uanta quantitat muntaren los [ditz] moltons.

Interrogat de temps, e dix que semblant li és que [fo]s entorn la festa de Sent Michel proismament passada. Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non. --- /

F70r

R322 --- Pridie idus junii. Na Jo[ha]na, muller d'en Monçó d'Edons, testimoni, jurà e interrogada sobre la primera declaració, dix que no y sab plus, salu que·ls dits P. d'Adons e la dita Maria eren haüts e tenguts per marit e muller en lo vehinat, e estigeren e habitaren en les dites cases amdosos ensemps ab la mare del dit P.

Interrogada sobre la IIa, dix aquella ésser vera. Interrogada com ho sab, e dix que per ço com veé les robes de casa e veé que·l dit en P. se'n anà a Almeria e no se'n portà res de casa, ans aprés que ell se'n fo anat veé les robes en casa.

Interrogada sobre la IIIa, dix que ella, testimoni, veé e fo present que la dita Maria se'n portà [d]e les dites cases les robes en la demanda contengudes, exceptat l[e]s pu[...] de vori e el candelobre que ella no ve.

Interrogada sobre la IIIIa, dix ésser ver ço que en aquella és contengut. Interrogada com ho sab, e dix que per ço com ho veé e u hoý e present hi fo. Interrogada de presents, e dix que la muller d'en Johan Xulella. Interrogada de temps e dix que fo con lo rey era [sobre A]lmeria. Interrogada de dia e hora e dix que no és menbrant. Interrogada de loch e dix que en casa de la mare del dit P., prop casa d'en Johan Xulella.

Interrogada de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non. /

F72r

R323 Aquests testimonis produhí en Johan del Blanch, mercader de Crapona, contra en Berenguer Gisbert, curador donat als béns de na Elvira Gonçàlbez de Corella, filla que fo d'en Gonçalbo de Corella, absent de la ciutat e del Regne de València.

XII k*alendas* jun*ii*. P. Amorós, maestre de rayoll*es*, t*estimoni*, jur*à*, e int*errogat* sobr*e* l*es* coses *con*ten*g*udes en la dita dema*n*da, e dix que no y sap pl*us* salvu aytan*t* que bé ha I any passat poch m*és* o menys, ell, t*estimoni*, obrà dos dies a doblén sou e dos din*er*s cascu*n* dia ab lo dit en Joh*an* <del> Blanch en l*es* dit*es* cases a gitar trespol en I t*er*rat sobirà de l*es* dit*es* cases. E aquells II dies obrare*n* axí mat*ex* en l*es* dites cases IIII hòme*n*s e dues fembr*es* ab ell, maestr*e*, ense*m*ps, a f*er* la dita obra cascu*n* dia; e p*re*nia cascu*n* dels dits hòme*n*s p*er* so*n* log*uer* cascu*n* dia XVII d[iners], e l*es* fembr*es* X d*iner*s cascu*n*a fembra. E vehia que cascu*n* vespre pagave a ell e als altr*es* des*ús* dits lo dit Joh*an* lur log*uer*. Fo d*eman*at si sap q*ue*·l dit Joh*an* pagàs lo dit log*uer* del seu p*ropri* o de ço de la dita na Elvira, e dix que no u sap d'altra guisa que el dit Joh*an* o pagàs de ço del seu o de la dita na Elvira, sinó axí co*m* ho dehia lo dit Joh*an* ado*n*cs que él ho pagava del seu.

Int*errogat* d*e* p*ar*ent*ela*, cor*rupció,* subor*nació* e c*etera,* dix*it* no*n*. ---

R324 XI k*alendas* junii. Mich*e*l Graell, maestre de obra de vila, t*estimoni*, jur*à* e int*errogat* sobre les coses contengud*es* en la dita dema*n*da, dix que no y sab àls, salu aytan*t* que ell, t*estimoni*, bé à I any obrà en l*es* dit*es* cases IIII jornals, ço és, dos dies a tapiar e dos altres dies a entarrar e picar la cub*er*ta, e hagé-y los p*ri*m*er*s dos jorns al tapiar, ço és, cascu*n* dia VI [h]òme*n*s, e p*re*nie*n* los dos q*ui* picave*n* XVIII d*iner*s <e ell, t*estimoni*, [d]os sol*s*> e los altres tres XVI <en> d*iner*s p*er* cascú, e dues fembres XIIII d*iner*s entre amdues, e los altres dos jorns hi fo ell, t*estimoni*, e p*re*nia dos sol*s* e dos altres hòmens q*ui* p*re*nie*n* cascun /.

F74r

R325 N'Andreu C*er*dà, <molin*er*>, t*estimoni*, jur*à* e int*errogat* sobr*e* la p*ri*m*er*a declar*ació*, segona e t*er*ça, e dix que no y sab res. Int*errogat* sobre la IIII*a*, V*a*, VI*a*, e VII*a*, dix que no y sab res, mas que és c*er*t que aq*ue*ll q*ui* leva l*es* t*er*ces de l*es* rend*es* dels molin*s* <per lo senyor rey> cada [t]*er*ça del any, ap*re*a forme*n*t e ordi, e segon*s* que és ap*re*at p*er* aq*ue*ll an a pagar. Int*errogat* sobre la VIII*a*. dix que no y sab res.

Int*errogat* d*e* p*ar*ent*ela*, cor*rupció,* subor*nació* e c*etera,* dix*it* no*n*.

R326 --- Die sabati II kalendas augustii. Na M[at]heva, muller que fo d'en Berenguer de Rocha Espanya, qui està en la paròchia de Sent Thomàs de València, interrogada sobre la IX declaració e dix ver ésser ço que en aquela és contengut. Interrogada com ho sap, e dix el*[a], testimoni, com ho veé personalment, era present com lo dit en Berenguer, marit seu, los reebé. Interrogada de temps, e dix ela, testimoni, que en la festa de circunsisió primer pasada agué un ayn. Interrogada qui eren presens com lo dit Berenguer reebé los dits X sols, e diu que un masip qui estava ab lo dit Pº Ledó, no sab ela, testimoni, lo nom del dit masip.

Interrogada de ora e dix que en ora que om [e]nsenia los lums.

Interrogada de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non. ---/

F75v

R327 En Bona[n]at Calderó, que està en la paròquia de Sent [P.] de la Seu de València, qui jurà. Interrogat sobre la dita declaraci[ó] e dix que él, testimoni, que ver és ço que en aquella és contengut. Interrogat com o sab, [co]m él, testimoni, dix que fo present a la avinença [que]·s féu entre los dits en Berenguer de Rocha Espanya e lo dit en Domingo Ledó.

Interrogat per quant p[r]eu fo feyta l'avinença, e dix él, testimoni, que per X sols de guany. Interrogat en qual loch se féu la dita avinença e dix ell, testimoni, que en la Seu de València, un dia que hoÿen misa, [en]quara que u reformaren altra vegada denant casa del bisbe.

Interrogat de temps, e dix que bé ha II ayns poc més o meyns. Interrogat de presens, e dix que él, testimoni, e en Jacme Saydó, qui aydà a fer la dita avinença. Encara los dits en Berenguer de Rocha Espanya e lo dit en Domingo e altres, los noms dels quals él, testimoni, no li menbra. Àls no y sab él, testimoni, salvu ço que dit ha.

Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non. /

F81r

R328 Die veneris pridie nonas junii.

Conparech davant l'onrat en Ramon G. Català, justícia de València, en Ffrançesch Planell, cambiador, procurador d'en Benvenist Avenpesat, juheu, cambiador de Calatayub, e

p*re*sentà al dit justíc*ia* una letra de pap*er* clo[sa] e seg*e*llada ê·l dors d'aquella ab lo segel d'en [Garçés] Deusa, [batle] de Calat*ayub*, la tenor de la qual és aytal:

«A l'honrado e savio don Ramó*n* Guill*e*m Catalán, justic*ia* de Val*encia*, de p*ar*t de P*er*o Garç*és* Deusa, bayle de Calat*ayub*, sal*u*t e app*ar*ellada volun[t]ad a v*uest*ros plaç*er*es.

Fago vos sab*e*r que en Calat*ayub* á venido muytas veçes oro que es granos que se troba en el rýo de Duero, e an lo co*m*prado cameador*es* e orebzes e an lo fondido e sie*m*pre se à trobado bue*n* oro e fino, que no s'i trobó m[e]scla de ningú*n* otro m*e*tal. E est ot*ra* vegada aduxiero*n* ende tro a LVI g*ra*nos o LVII, e co*m*prolos do*n* Jacob Avenhaleç, camiador judío de Calat*ayub*, e fue [a u]n vendedor, Abrahe*n* Arbeia, orebze judío de Calat*ayub*, e vendióselo por oro fino e por tal lo co*m*pró el d*i*to do[n] [Jacob], e don Jacob no*n* lo fiço [fon]dir ara e díçes*e* así granos, que lo enbió a ve*n*der a Val*encia* co*n* Benvenist Ave*n*pesat, s[u] sobrino, otrossí cameador de Calat*ayub*, e eran aq*ue*llos granos segu*n*t [s]e af*ir*ma de pes[o] de [...] doblas e m*e*dia d*e* almir. E segu*n*t se diçe ve*n*dió est oro en Val*encia* el dito Benvenist a I argent*er*o a XVII sol*s* reale*s* el peso de la dobla, e diçe que reçebida su paga e p*ar*tídose del argent*er*o e reçebido el [oro el] argent*er*o, que, abse*n*t el dito Benvenist, fundió aquell oro e puso q*ue*rella q*ue* aq*ue*ll oro avie sallido [m]alo e que end[e] fiço q*ue*rella ant*e* vós e desís que fue puesto el pleyto en *e*l honrado don B*er*nalt Plan*e*ll, camiador de Val*encia*, e que ma*n*dó e tovo por bié*n* que Benvenist cobrase una v*er*ga de plata que dizien que avíe sallido de aq*ue*ll oro e que y avía oro ya[...]ato e que pagase al orebçe los din*er*os por que avia co*m*prado aq*ue*ll oro e q*ue* fue feyto assí.

Et depués parexiero*n* ant*e* mi los ditos do*n* Jacob e Benvenist e Abrahe*n* Arbeia, q*ui* avía estado ve[n]dedor de aq*ue*llos granos de oro, e fue fecha dema*n*da c*ontra* ell que aq*ue*ll oro avia sallido mal e que no era fino oro, ant*e* end[e] avia sallido aq*ue*lla v*er*ga de arge*n*t, la qual el dit Benvenist avia a drecho de Val*encia*, que la avia cobrado del argent*er*o, e demandaro*n* que fuese costren*n*ido e *con*de*m*pnado por s*ente*nc*i*a a reçebir aq*ue*lla v*er*ga e a pagarle a do*n* Jacob el p*re*cio por el qual lo avia *com*prado, e demandarle dan*n*os e m[i]ssion*es*. E el dito Abrahe*n* Arbeia, orebze, otorgó que él

avi[a] ve*n*dido al dito do*n* Jaco[b] LVI o LVII granos de oro [...] avia peso de XIII doblas e ma*n*q*ue* se lo avia ve*n*dido por oro bueno e fino segu*n*t ya lo [...] p*ro*vado otr*a*s veçes, mas no*n* credia ni*n* sabia ni*n* pudia seer que de aquell oro que él le ve*n*[d]ió fuesse aq*ue*lla v*er*ga de plata que él lo mostrava, la qual es de peso de XIII doblas. /

F84r

R329 XV k*al*e*nda*s junii. En Mich*e*l Pons, laurador, t*estimoni*, jur*à*, e int*errogat* sobr*e* la p*ri*m*e*ra declarac*i*ó posada p*ri*die n*on*as junii, dix q*ue* no y sab pl*us*, salu que veé q*ue*·l dit en P. Abelló, lo par*e*, possehia I ca*m*p, en la dita declaració contengut, no sab, emp*er*ò ell, t*estimoni*, si era d'aq*ue*ll, mas hoý dir que seu era e aq*ue*ll lo feÿa laurar.

Int*errogat* sobre la II*a*, dix que no y sab pl*us*, salu so que dit ha des*ús*, e que li veé possehir per t[res] anys *con*tínuame*n*t[3] e dies més.

Int*errogat* sobr*e* la III*a*, dix que no y sab àls, salu que veé possehir lo dit ca*m*p a·n P. Abelló, fill, ap*rés* la mort del par*e*, no sab emp*er*ò ell, t*estimoni*, p*er* qua*n*t de te*m*ps lo possehí. —

Int*errogat* sobre la VI*a*, dix que no y sab res de sciè*n*cia, salu que u hoý dir a l*es* jens que no coneix. Int*errogat* sobre la VII*a*. dix que no y sab res, salu que u ha hoÿt dir. Int*errogat* sobre la VIII*a*. dix que no y sab àls, salu q*ue* la cafiçada del dit en G. Fust*er* e les fan*e*cades del dit en R. Escud*er* afronte*n* e són comp*re*ses en l*es* afrontacio*n*s conte*n*gudes en la dita declarac*i*ó. Int*errogat* sobre la IX*a*, X*a*, XI*a*, XII*a* e XIII*a* sing*u*larment dix que no y sab res.

Int*errogat* d*e* p*ar*ente*la*, cor*rupció,* subor*nació* e c*etera,* dix*it* no*n*. ---/

F85r

R330 En Jacm*e* Cortic jur*à*, e int*errogat* sobr*e* la p*ri*m*e*ra declarac*i*ó e sobre la II*a*, dix aq*ue*lles ésse*r* vere*s*. Int*errogat* co*m* ho sab, e dix que per [ç]o cor ell, t*estimoni*, avia I ca*m*p a tinent d'aq*ue*ll <d'en P.> e viu-lo possehir a aq*ue*ll e tenir a bona fe p*er* XX anys e no viu que anch li fos contrast feit en lo dit ca*m*p, ans lo laurava e·l possehia axí co*m* a v*er*tader senyor.

3. Els *Furs* (VI, 6) expliquen que la possessió contínua és aquella que no ha tingut interrupció civil ni natural.

Int*errogat* sobre la IIIa dix aq*ue*lla ésse*r* ve*r*a. Int*errogat* co*m* ho sab, e dix que per ço co*m* ho veé e p*re*sent hi fo. Int*errogat* sobre la IIIIa, dix que no y sab res de sciè*n*cia, mas que u creu. Int*errogat* sobre la V*a*, dix aq*ue*lla ésse*r* [vera]. Int*errogat* co*m* ho sab, e dix que per ço co*m* ho veé.

Int*errogat* d*e* p*ar*ente*la*, cor*rupció,* subor*nació* e c*etera,* dix*it* no*n*.

R331 VI k*al*e*nda*s julii. En Jacm*e* de P*er*amola, t*estimoni*, jur*à*, e int*errogat* sobr*e* la p*ri*m*e*ra declarac*i*ó e sobr*e* la segona dix aq*ue*lles ésse*r* vere*s*. Int*errogat* co*m* ho sab, e dix que per ço co*m* ell, t*estimoni*, estava ladoncs co*m* lo dit en P. Abelló, lo par*e*, era viu, ab aq*ue*ll, e veé que·l dit en P. tenia e possehia lo dit troç de t*er*ra en l*e*s dit*e*s declaracio*n*s afrontat <axí co*m* a seu>, enaxí q*ue*·l fehia arar e laurar axí co*m* a seu, e encara sembrar blat, ço és, forme*n*t e ordi e panís, e cullir aq*ue*lls <esplets>, e encara que ell, t*estimoni*, d*e* manam*e*nt d'aq*ue*ll regà algun*e*s vegad*e*s lo dit troç de t*er*ra. Dix, emp*er*ò, ell, t*estimoni*, que no·l li veé possehir salu p*er* VI anys, e co*m* morí veé a aq*ue*ll tenir e possehir lo dit ca*m*p, e no sab ell, t*estimoni*, que fos d'altre, ne q*ue* anch li['n] fos feita dema*n*da [ne] que algú lo li contrastaç.

Int*errogat* sobre la IIIa, dix aq*ue*lla ésse*r* ve*r*a. Int*errogat* co*m* ho sab, e dix que per ço [co*m* ho veé e present] hi fo. Int*errogat* sobre la IIIIa. dix que no y sab res. Int*errogat* sobr*e* la V*a*, dix que no y sab pl*us*, sal[u] que veé ell, t*estimoni*, que mort lo dit en P. Abelló, [lo pare], q*ue*·l dit en P. Abelló, lo fill, p*rè*s e reebé tots los b*é*ns del dit par*e* seu, e mès-se en
F86v posse[ssi]ó d'aq*ue*lls. E enca-/ ra d*el* [dit tros] de t*er*ra; no sab, emp*er*ò, si y féu arar ni sembrar ne per qua*n*t de te*m*ps lo tench.

Int*errogat* [quant] ha que és mort lo dit en P. Abelló, lo par*e*, e dix que no·n és me*m*brant, mas que morí ans la festa d*e* Òm*n*ia Sentor <e aurà ara XII anys>. ---

R332 --- En Nicholau C*er*veró, t*estimoni*, jurà e int*errogat* sobr*e*
F85v la p*ri*m*e*ra declarac*i*ó e / dix [que no y sab] pl*us*, salu que en lo dit te*m*ps l*e*s dit*e*s cafiçada e fanecad*e*s eren axí afron[tades] com és co*n*tengut en la dita declarac*i*ó. Int*errogat* co*m* ho sab, e dix que p*er* ço co*m* ho veé molt*e*s vegades e conex aquels de q*ui* són l*e*s t*er*res convehin*e*s

de les dites cafiçada e fanecades, e ell, testimoni, à aquí terra de prop. --- /

F86r

R333 --- XV kalendas julii. Na Domenga, muller que fo d'en Vidal Jacme, testimoni, jurà, e interrogada sobre la excepció posada per lo dit en Nicholau Peris, XVI kalendas julii, sobre la demanda de la dobla a[p]rés posada, dix éser ver que ella [...] veé e fo present com la dita na Guillamona donà e pagà a la dita na Teresa, muller que fo d'en Ffernando [de] la Sella, qua[ran]ta sols de reals, los quals [li] pagà enfre dues vegades d'aquells CXX sols que [a]fermava que li devia la dita Guillamona.

Interrogada de loch e dix que en l'alqueria d'en Bianya, en casa de la dita Guillamona. Interrogada de dia e ora, e dix que no·n és bé menbrant, mas segons son enteniment, la primera vegada que reebé XX [sols] la dita Teresa era aprés menjar, e l'altra vegada que li pagà los altres XX sols fo per lo [m]aytí. Interrogada si la dita Guillamona li pagà los dits diners en menuts o en diners d'argent, e dix que en diners menuts. Interrogada de temps e dix que dos [anys] són passats e cascun any li pagà XX sols segons que desús ha dit. Interrogada de presents e dix que ella, testimoni, e la dita Teresa e Guillamona.

Interrogada de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non. --- /

F89v

R334 En Jacme de Berga, blanque[r], testimoni, jurà e interrogat sobre [la exc]epció posada idus may, dix que no y sab plus, salu que ha vist ell, testimoni, que·l dit R. tenia e tench bé per I any e plus la dita Romia per amiga <o druda> e participava ab aquella, e tenien casa amdosos davant les adoberies d'en <Bernat> de Berga, pare que fo d'ell, testimoni. Interrogat quant ha que la ha jaquida, e dix que despuixs que près muller. Interrogat com sab que fos sa druda, e dix que per ço con lo dit R. tragé de la moreria la dita Romia e logali casa e estava ab ella contínuament axí com si fos sa muller.

Interrogat quant ha que la comensà a tenir, e dix que I any hac en giner o aquén.

Interrogat de parentela, corrupció, subornació e cetera, dixit non.

R335 Martí Gil, adobador de cuyrs vermells, testimoni, jurà e interrogat sobre la dita excepció, dix que no y sab plus, salu que veé que·l dit R. tenia per druda la dita Romia prop lo monest[ir] dels frares menors, sí que·ls frares los ne feeren exir, e mudaren-se a les adoberies d'en Berga.

Interrogat quant de temps la tench per druda, e dix que no·n és bé menbrant, mas que la tench segons son enteniment bé per VII meses, e creu ell, testimoni, que aja bé I any e plus que se'n emparà de tenir aquella lo dit R., e jaquí aq[uella] con degé pendre muller. Interrogat en qual temps près muller, e dix que en jener qui proppassat és.

Interrogat de parentela, corrupció, suborn*ació* e cetera, dix*it* non.

R336 Kalendas julii. Na Teresa, muller que fo d'en Bernat Rovira, testimoni, jurà e interrogada sobre la excepció primera posada X kalendas aprilis, dix que no y sab plus, salu que ella, testimoni, creu de creença que·l dit R. Molin*er* no à complida edat de XX anys. Interrogada per què ho creu, e dix que per ço cor aquell nasqué en lo carrer d'ella, testimoni, e nasqué I^na^ festa de Sent Michel en casa del pare e de la mare d'aquell, e axí aquest Sent Michel qui vinga aurà XX anys segons son enteniment.

Interrogada si·l veé néxer, e dix que no, mas con la mare hac encahut, aprés dos dies o tres entrà ella, testimoni, en casa de la dita mare del dit R., e veé e tench aquell. Interrogada de dia e hora, e dix que no és menbrant.

Interrogada de parentela, corrupció, suborn*ació* e cetera, dix*it* non. ---/

DEMANDES, RAONS I REQUISICIONS
NÚM. DE SÈRIE: 23. ANY 1318

F28r

R337 Eodem die. En G. de Xàtiva, testimoni, jurà e interrogat sobre les declaracions d*[e]jús següents, et primerament sobre la IIa, IIIIa, Va, VIa, VIIa, VIIIa, IXa, Xa declaracions, et mostrada la carta a ell, testimoni, e legida la carta la qual fon feita segons que·s mostra per aquella per auctoritat d'en Romeu Sedacer, notari de València, quinto idus februarii anno Domini MCCCXVI, e dix que I dia no li menbra qual, ell, testimoni, estava o sehia en la taula d'en Dº Argenter, que és [de]nant la porta de la esgleya de Senta Caterina de València, e fon appellat [ell, testimoni], ensemps ab en Jacme, fill del dit Dº Argenter, que entrassen dins la dita esgleya. Et quant foren dins la dita esgleya ell, testimoni, e lo dit en Jacme, veé ell, testimoni, en la dita esgleya presents en Bernat Gentil e sa muller e I fill major d'aquells e n'Ag*[ra]munt e en Jacme de Graus e en Romeu Sedacer, notari defunct. E lo dit en Romeu Sedacer comença a le[g]ir segons creença d'el, testimoni, la nota de la [car]ta damunt contenguda, la qual ladonchs lo dit en R. scrivia en paper, e quant la dita nota fon legida, la muller del dit en Bernat Gentil dix que no volia fermar aquella si donchs no li ere asignat lo çens o loguer de uns obradors, no·s recorda ell, testimoni, de qui eren los dits obradors. E lo dit en Bernat Gentil [res]pòs que no u volia fer, per la qual raó agué contrast e paraules entre lo dit marit e muller e el dit fill lur. Et en Jacme Dezgraus e en Romeu Sedacer feeren callar lo dit marit e muller e fill d'aquells dién que ells los ad[ob]arien. Àls dix si no saber sobre les dites declaracions.

Interrogat si sab ell, testimoni, que·ls dits en Bernat Gentil e sa muller aprés fermassen la dita carta o nota, la qual

ladonchs fo*n* legida p*er* lo dit en Rom*e*u Sedac*er*, e dix que no·s recorda, mas creu emp*er*ò ell, t*estimoni*, que·l dit en Rom*e*u Sedac*er* escrivís [...], p*er* q*ui* ell, t*estimoni*, e lo dit en Jacm*e* fill del dit en Dº Argent*er* fore*n* app*e*llats q*ue* entrasse*n* en la dita esgleya a f*er* t*estimoni* sobre la dita nota, e dix que segon*s* m[e]mòria d'ell, t*estimoni*, que per lo
F29v fill dels dits / en B*ern*a*t* Gentil e sa muller, àls emp*er*ò, de c*er*ta sci*ènci*a no y sab.

Int*errogat* en q*ua*l loch de la dita esgleya de S*en*ta Cat*eri*na fon la dita nota lesta p*er* lo dit not*ari*, e dix que davant l'al[tar] de Sent Blay, en lo p*rim*e*r* banch o segon [...] en la dita esgleya.

Int*errogat* de p*re*sents, e dix que·ls sobredits p*er* ell, t*estimoni*, desús nomenatz. Int*errogat* de te*m*ps, e dix que pot é*ss*er segons lo [ka]lendari *con*te*n*gut en la dita *carta*. Int*errogat* de dia, e dix que no·s recorda. Int*errogat* d*e* hora, e dix que segons que·s recorda ell, t*estimoni*, fo*n* entr*e* mig dia e hora nona. Int*errogat* [si·ls dits] marit e mull*e*r agre*n* a[lcun] contrast o [nov*e*s] ab lo dit n'Arnau d'Agramu*n*t, e dix que no·s recorda, sa[l]vu que ag*uer*en eme*n*t de compt*e* que era entre ells d*e*ls d*in*ers p*er* q*uè* ladonchs se fahia la dita *carta*. Int*errogat* si sap ell, t*estimoni*, qua*n*t [n]ombr*e* ere los dits d*in*ers p*er* los q*ua*ls se dehia q*ue*·ls dits marit e muller volie*n* f*er* la dita nota, la q*ua*l fo*n* legida per lo dit notari, e dix que no·s recorda, salvu que creu ell, t*estimoni*, que fosse*n* de DCC a [...] sol*s*.

R338 Die sabb*a*ti XVIII kal*endas* ap*rilis*. En Jacm*e* Dezgra*us*, m*er*cad*er* ciutada*n* de Val*ència*, t*estimoni*, [jurà]. Int*errogat* sobr*e* l*es* declaracio*n*s sobr*e* l*es* q*ua*ls fo p*ro*duyt en testimo*n*i e int*errogat* p*rim*e*r*ament sobr*e* la II*a*, e dix que no y sab r*es*. Int*errogat* sobre la IV*a*, V*a*, VI*a* declaracio*n*s e dix que no y sab r*es*. Int*errogat* sobre la VII*a*, e dix que no y sab àls salvu que creu ell, t*estimoni*, que en lo te*m*ps que la dita na G*uillem*ona morí havia en b*é*ns que posseÿa, entre mobl*e* s[eent] de XV míll*ia* t*ro* a XX míll*ia* sol*s*. Int*errogat* qual raó aporta a ell, t*estimoni*, a la dita creença, e dix que p*er* albiram*en*t seu o creu, àls emp*er*ò, de c*er*ta sci*ènci*a no y sab.

Int*errogat* sobre la VIII*a* declarac*i*ó, e dix que ell, t*estimoni*, creu que ço que la dita na G*uillem*ona ans de la co*n*fecció d*e* la dita carta, la q*ua*l fo*n* mostrada e legida a ell, t*estimo*-

ni, t*ro* en la fi d'aq*ue*lla co*m*prava e venia, podia mu*n*tar a q*uan*titat dels dits XXX míll*ia* sol*s* o XL míll*ia* sol*s* p*er* cascu*n* ay*n*, mas emp*er*ò molt*es* vegad*es* creu ell, t*estimoni*, que la dita na G*uillem*ona havia ena*n*s venuda la m*er*cad*er*ia que comprava q*ue* la agués pagada. Int*errogat* q*ua*l raó aporta a ell, t*estimoni*, la dita creença, e dix que p*er* ço que m*er*cad*er* à poch cabal, pode*n* mu*n*tar les m*er*cad*er*ies que comp*rà* e venén dins I ay*n* a q*uan*titat de XXX o XL míll*ia* sol*s*, àls dix si no sab*er* o creur*e* sobre la dita declarac*ió*. Int*errogat* p*er* qua*n*t de te*m*ps ell, t*estimoni*, veé usar la dita na G*uillem*ona [de] la dita art de m*er*cad*er*ia compra*n* ho venén, e dix que p*er* XXX ay*n*s poch m*és* o mey*n*s.

Int*errogat* sobre la IX declarac*ió*, e dix que no y creu ne sab àls, salvu ço que dit ha sobr*e* la VIII*a* declarac*ió*.

Int*errogat* sobre la X declarac*ió*, e dix que ell, t*estimoni*, creu que valie*n* los b*é*ns que la dita na G*uillem*ona possehia en te*m*ps de la sua fi, sego*n*s que ha d*e*posat sobre la VIII*a* declarac*ió*.

Int*errogat* sobre la XI*a*, XII*a*, XIII*a* declaracio*n*s, e dix que ell, t*estimoni*, fo p*re*sent ense*m*ps ab lo dit n'Arnau [d'Agra]munt e los dits en B*ern*a*t* Gentil e sa mull*er* en l'esgleya de S*en*ta Cat*er*ina, [en la qua]l esgleya los dits marit e mull*er* ere*n* vinguts
F30r per raho*n* d*e*l [...] / fer embargame*n*t [...] *carta* a aq*ue*lla en los béns que la dita na Guillamo*n*a apr*é*s de la [con]fec*ió* de la dita carta si aya o p*er*veng*uer*en a ella en qualq*ue* man*e*-*r*a, com la dita carta no·s diga *éss*er fe*i*ta sinó tan solame*n*t sobr*e* los béns e d*e*ls béns que ladoncs [avia] la dita na Guillamo*n*a co*m* la dita carta fo feita, segons que en aquella apar e·s d*e*mostra.

Ít*em* diu e p*ro*posa replican que la carta que·s diu *éss*er f*e*ita al dit n'Arnau p*er* la dita na Domenga d*e*pús p*ro*duyta no val ne p*ro*fita a la dita p*ar*t adv*er*sa, p*er* ço com aquella anch no fo feita ne f*er*mada p*er* la dita na Dome*n*ga ne p*er* lo dit en B*ern*a*t* Gentil, ans la dita carta fo feyta e *con*cebuda falsame*n*t, contra v*e*ritat d*e* fet, com la dita na Domenga e lo dit en B*ern*a*t* Gentill no consent[ir]en anch en la dita carta, ans contrastasen e contradigesen a aquella e a l*es* [coses] en aquella contengud*es*, p*er* q*uè* fe alcuna no d*eu* *éss*er haüda a aquella.

Ít*em* diu e posa replican que posat sens p*er*judiçi q*ue* la dita carta fos feta ho f*er*mada p*er* los dits marit e mull*er*, ço

que nega lo dit en Jacme Caydó, encara no profitaria a la dita part adversa, per ço com la dita carta, si carta po[t ésser] dita, conté error de compte gran, e seria feita en frau e engan de la dita na Domenga. E açò matex diu contra la carta que·s diu ésser feita a la dita na Guillamona, mare de la dita na Domenga, desús en contrari allegada, e encara per ço com les dites cartes, si fetes foren, foren fetes enganosament contra veritat de fet e en frau de la dita na Domenga, e aquella ignorant del dret que a ela pertanyia en los dits béns e sots esperança que li fos donat compliment de son dret.

A les quals replicacions demana lo dit en Jacme Caydó ésser respost per la part adversa principal, qui sab mils la veritat del fet directament atorgan ho negan. Et no res meys re[que]r lo dit en Jacme que la dita part adversa sia forçada e constreta de produhir en juhý ho de restituyir a la dita na Domenga la carta de la [tu]doria ho cura de la dita na Domenga, la qual tudoria ho cura fon comanada al dit n'Ar. d'Agramunt, [e aqu]ell té e deu tenir en /.

F30v

R339 Et lo dit justícia, haüt acort e consell, lo dit justícia enantà a donar [sentència] en la forma que·s segueix.

On nós en Jacme [Escrivà], justícia desús dit, vista la dita demanda e la resposta a aquella fe[it]a, vist lo procés del present pleit, haüt acort e consell del [a]ssessor, Déus havent e cetera, com a nós sia cert sufficientment de la intenció del dit Gu[i]llemó Figuera per confessió e atorgament de la part[t] demanada, per ço lo dit en Berthomeu Figuera sentencia[lment] condempnam en retre e deliurar al dit Guillemó Figueres tots los béns del dit Guillem Figueres ab los fruyts que d'aquells són exits del temps a ençà que ha tenguts del dit Guillem.

Donada sentència per lo dit justícia presents les parts. Sexto kalendas junii anno Domini millio CCCXVIII.

Testimonis: en Ramon de Soler, en Jacme de Soler, frares, e en P. Martí de Cillena.

F64r

R340 Comparech denant la presèn[cia del honrat] en Jacme Scrivà, justícia de la ciutat de València, en Jacme Mascó, fill que fo d'en Ramon Mascó, e dix e proposà denant aquell que lo dit en Ramon Mascó, pare seu, en son testament lexà a ell D sols de reals de València, per què demana e requer que lo

dit justíc*ia,* mena*n* a exsecució lo dit testament del dit en Ramo*n* Mascó, destrenga a·n G. Mascó, tudor e curador dels fills del dit en Ramo*n* Mascó, q*ue* dels b*é*ns d'aquell q*ui* ara són dels dits fills se*us,* q*ue* pach los dits D sol*s* o li sia tatxada p*ro*visió covine*n*t entrò que li aja deliurats los dits D sol*s*, com ell no aja d*e* què·s puxa p*ro*vehir. Et axí los dits D sol*s* sien molt necessaris a ell, e majorme*n*t co*m* gra*n* t*e*mps ha que ell no és sa de sa p*er*sona. E aq*ue*stes [c]oses d*e*mana é*ss*er feit*e*s p*er* offici del dit justíc*ia*.

R341 Die lune IIII k*a*lenda*s* junii. Comparegueren les p*ar*ts a la requisició proposada p*er* en Jacm*e* Mascó, fill qui fo d'en Ramo*n* Mascó, contra en Guill*e*m Mascó, tudor e curador d*e*ls fills qui foren d'en Ramo*n* Mascó. [...] lo dit Guill*e*m Mascó, tudor e curador, e atorgà que·l dit en Ramo*n* Mascó lexà en so*n* derrer testame*n*t al dit en Jacm*e*, fill seu, D sol*s* de reals de Val*è*ncia, sots aytal condició e vincle que si moria sens infants de leal cònjug[e], que degués aquells tornar e que fossen donats p*er* amor de Déu. Creu encara q*ue*·l dit Jacm*e* sia pobre e que no ha béns de q*uè*·s puscha ajudar ni f*er* sos obs. L*e*s alt*re*s coses contengud*e*s en la dita requisició lexa lo dit en Guill*e*m Mascó a bona con*e*guda de vós sény*er* dit justícia.

Et el dit en Jacm*e*, p*er*sev*er*an en l*e*s coses dessús p*er* ell request*e*s e demanad*e*s, diu que·ls dits D sol*s* li deve*n* é*ss*er deliuratz e pagats, p*er* ço que d'aq*ue*lls se puscha f*er* ses obs e d'aquells puscha viure e sens alguna seguretat q*ue* d'aq*ue*lls no és tengut de donar p*er* fur de Val*è*ncia, majorme*n*t com aquella no haja ni puscha hav*er,* e és appar*e*llat de jurar que no la ha. E açò lexa a bona coneguda de vós sény*er* dit justícia. /

DENUNCIACIONS I DEMANDES CRIMINALS
NÚM. DE SÈRIE: 36. ANY 1321

F8r

R342 Davant vós sényer Berthomeu Mathoses, justícia de València, proposa clamam n'Esteve de Toló, procurador de na Johaneta, filla que fo d'en Aries Ferràndiç, contra en Jacme Paschual, fill de na Caterina, que està davant la escola que solia ésser de maestre G. Torres en València, dién e afermam en juhii contra aquell que lo dit en Jacme Paschual en lo present mes de gener davant casa de la dita Caterina, dins los murs de la ciutat, ab mà armada acordadament e mala, vench contra la dita na Johaneta ab coltell, ho espaa, tret que tenia, e ferí e nafrà la dita Johaneta ab lo dit coltell ho espaa de v nafres, ço és, de III [...] e una ê·l braç dret e altra en la mà, de les quals nafres la dita Johaneta es[tà] en perill de mort.

On, com aytals nafres e maleficis romanir no degen [s]ens pena, per ço demana lo dit n'Esteve de Toló, en lo dit nom, que·l dit Jacme Paschual li [s]ia per vós sényer dit justícia sentencialment condempnat per la dita rahó en penes degudes segons fur de València e rahó natural, en tal guisa e en tal manera que la pena d'aquell sia exempli e correcció de molts, e que lo dit en Jacme Paschual per laugeria de pena no·s ardesca a més de mal a fer, e açò demana lo dit n'Esteve de Toló en lo dit nom ab les messions del plet fetes e per fer, e ab la cura de les dites nafres, dans e intereses, salvu dret de créxer [e de minvar] e cetera, protestan que si de les dites nafres mort se'n seguia, que lo puxa demanar. --- /

F10r

R343 Die martis XII kalendas februarii

Denant vós sényer en Berthomeu Mathoses, justícia de València, proposa clamam Sanxo Calamotxa contra na Maria,

muller d'en P. Cases e *contra* Paschual, fill d'aquella e *contra* Margalida, serventa d'aquella, dién e afermam en juhii *contra* aquells que·ls dits Maria e Paschal e Margalida, a tort e sens rahó e injuriosament en lo present mes de gener, lo dit Sanxo estant en la carrera davant l'alberch d'en Matheu Cases, lo qual ha en lo terme d'Alcanyelí, e per manament d'aquell Matheu, ab lo qual lo dit Sanxo està, adobàs la dita carrera, los dits Maria, Paschual e Margalida lexaren-se córrer al dit Sanxo ab pedres, e ferien aquell e nafraren d'un colp ab pedra en lo cap, la qual nafra vench a gran escampament de sanch, segons que a vós sényer dit justícia és manifest. E ajustant mal a mals cridaren a aquell moltes de vegades en presència de molts «traÿdor, ladre fotut» e moltes d'altres paraules injurioses.

On, com tan greu crim e malefici e paraules injurioses no dejen romanir sens pena, per ço demana e requer lo dit Sanxo Calamotxa que per vós sényer dit justícia sien los dits Maria e Paschual e Margalida sentencialment condempnats en les penes en fur de València establides, e si fur no y basta, a coneguda de vós sényer justícia e de vostre consell. E açò demana ab les messions fetes e per fer e ab la cura de la nafra e salvo juris addendi[1] e cetera.

Et en continent fon tramés treslat de la present demanda als dits demanats per R. de Mur, saig, e a aquell manat que·ls [a]ssignàs lo terç dia a respondre e·nantar.

R344 Die veneris x° kalendas februarii. Comparegeren en P. Marquet e Sanxo Calamotxa. Diu e posa excipién en P. Marquet, procurador dels dits demanats, si no ésser tengut de respondre a la dita demanda entrò primerament e abans la
F11v dita part adversa aja / declarada aquella, ço és, que declar qual dels dits demanats diu aver feta la dita nafra e lo col[p], que·s diu ésser estat fet en contrari, com I colp ho I^na nafra no pu[x]a ésser feit per molts, per què demana lo dit en P. Marquet en lo dit nom que la dita part adversa sia forçada e costreta de declarar per qual dels dits demanats diu a si ésser feita la dita nafra e colp, com la dita declaració deja ésser feita segons fur, [...] de clam que no sia mudat (c) alcun no·n

1. Es refereix al dret de modificar una demanda (créixer, minvar etc.). Vg. nota núm. 7 (R241), p. 130.

deu ésser forçat [e cetera]. Et açò abans que en àls sia enantat.

Et en continent féu fe de la dita procuració ab carta pública la tenor de la qual és aytal: / … /

F12r

R345 Denant vós senyer en Berthomeu Mathoses, justícia de València, proposa clamant Matheu Gomar, procurador de la dona Caterina, muller d'en G. d'Albalat, habitadora de la parròchia de Sent P. de València, contra Johana, filla d'en Aries Ferràndeç, qui està en la dita parròquia, dién e afermant en juhii contra aquella que divenres proppassat del present mes la dita dona na Caterina, estant a la porta del seu alberch, la dita Johana vench injuriosament a la dita dona na Caterina, e cridà e appellà aquella en presència de molts «vella, bagassa, metzinera». Et enaprés enadint mal a mals près una pedra e donà-li'n gran colp ê·l cap ab lo qual li féu gran nafra, la qual vench a gran escampament de sanch.[2]

On, com aytals e tan greus injúries e nafra sens pena romanir no dejen, demana per ço lo dit Matheu Gomar en lo nom que des[ús] la dita Johaneta a si sen[tencialment] condempnada per rahó de les dites paraules injurioses e nafra, castigan e punén aquella en tal manera que la pena d'aquelles sia exempl[i] a d'altres, condempnan aquella en les penes en fur de València establides, e fur no bastant, a conexensa de vós senyer dit justícia e de vostre consell e açò deman[a] ab les messions fetes e per fer salvu juris addendi e cetera. --- /

F20r

R346 Denant vós senyer en Berthomeu Mathoses, justícia de València, claman proposa en P. Maçana, curador donat per la cort de València a [T]hodella, filla que fo d'en Sanxo Lopis de Galur, contra en Johan de Fanals, affer man en juhii contra aquell que en lo dia de digous primer passat lo dit Johan malament e malvada e per força jagué carnalment ab la dita Todella, e arrapà a aquela flor de virginitat.

Hon, com aytal excés ho crim no dega romanir sens pena, demana per ço lo dit curador que per vós senyer dit justícia li sia lo dit Johan sentencialment condempnat per rahon del

2. Fer sang era un agreujant en una demanda, per això es feia constar sempre que es produïa.

dit excés ho crim en les penes contengudes en fur de València. Et si fur no y basta, a bona coneguda de vós sényer dit justícia e dels prohòmens consellers de la ciutat. Et [açò de]mana ab les messions del pleit feites e per fer, salu dret de créxer e de minvar e cetera.

Die mercuri [...] kalendas februarii. Compareguer en les parts. Diu excipién n'Antoni Bellot, així com a procurador del dit en Johan de Fanau, que no és tengut de respondre a la dita demanda entrò primerament e abans lo dit en P. Maçana aja feyta fe en juhii de la carta de cura si alguna n'à per rahon de la qual proposà la sobre dita demanda.

En continent féu fe de la sua procuració ab carta pública la tenor de la qual és aytal --- /

F22v

R347 --- VIII idus ffebruarii. Compareguer en les parts. Diu ecipién lo dit n'Antoni Bellot que la demanda desús per lo dit en P. Maçana proposada no à loch, e là hon agés loch, ço que no à, no és estada proposada dins temps covinent com demanda de desflorament se dega proposar al dia que alguna fembra se diu ésser forçada e desflora[da]. E la dita demanda no és estada proposada dins lo dit temps segons que apar per la dita demanda, com la dita demanda sia proposada VII kalendas februarii, e en la de[manda] diu que la dita força fo feita lo digous passat e del digous tro al dia [...] ha V dies, e en lo dia que·s diu que la dita força fo feyta no·s posa, per què d'[a]quí avant no·s pot posar. E com lo dit tudor injustament e mala aja proposada la sobredita demanda, per tal que prenga occasió que traga e git del poder e del serviy la dita Todella, lo qual deu fer al dit en Johan, al qual lo dit curador la avia afermada a V anys ara novellament, per ço requer que lo dit curador li sia per vós dit sényer justícia constret ans de totes coses de dar fermança de les messions del seu propri, e res no meyns li sia constret en continent de tornar la dita Todella en poder del dit en Johan e de servir-lo V anys poch més o menys que li deu servir, ab carta de la qual vos farà fe si mester sia. Protesta, emperò, de la injúria e diffamació la qual és estada feyta per la dita rahó la qual protesta que pux[a]

F22r de- / manar en son loch e temps.

Et en continent lo dit Antoni Bellot donà fermança de dret e de pagar la cosa jutgada sobre la dita demanda en Bernat

F23v Martorell, notari de València qui la dita fermancería / atorga e sos béns hi obliga.

Et enaprés lo dit justícia assignà dia al dit n'Antoni Bellot a representar lo seu principal, e a cascuna part a comparer e enantar ê·l dit pleit a diluns ans de cort partida.

R348 Die lune vidus februarii. Conparegueren les parts. Diu lo dit en P. Maçana que vós sényer dit justícia, no [c]ontrastan la rahó en manera de excepció per n'Antoni Bellot, procurad[or] qui·s diu del dit en Johan de Fanals posada, la qual no à loch ni·n deu per vós sényer dit justícia ésser reebuda, devets enantar a fer pendre en persona lo dit [en] Johan de Fanals, e aquell pres, devets enantar a fer inquisició contra aquell a encercar [la] veritat del dit crim. Et atrobada la veritat del dit crim, devets enantar a punir aquell segons que en fur e en rahó contra qui tan greu e tan enormes crims, delits e excessos fan e perpetren és establit e ordonat, no contrastan encara la fermança de dret per lo dit n'Antoni en lo dit nom oferta, car lo dit crim és de tal natura que fermança de dret no y deu ésser reebuda, mes lo demanat deu ésser pres en persona tro que la present qüestió sia diffenida per sentència diffinitiva, de la qual algú apellar no·s puxa, per què demana e requer ço que desús. En altra manera protestà segons que desús, ni vós sényer dit justícia devets hoir lo dit en Johan de Fanals per procurador en la present qüestió, car lo feit és criminal, e cert és per fur de València que algú en feit criminal no deu ésser hoït per procurador.

R349 Et en continent lo dit Antoni posà ço que·s segeix. E lo dit n'Antoni Bellot en lo nom que desús perseverà en tot ço que desús per ell és estat dit, e proposa [e] diu que no és tengut de respondre a la dita demanda per ço cor lo dit en P.
F25v Maçana / no pot proposar la dita demanda, car no sia curador de la dita Thoda, sinó tan solament a metre aquella ab senyor e no a neguna altra aministració, segons tenor de la dita carta de cura. Majorment com lo senyor rey vos n'aja tramés manament per Ffferrando Peris de Castellan, porter seu, que mantingats e defenats lo dit en Johan en son dret e no agreujets aquell en alcuna manera contra fur e rahó, per què treytes en prova les actes del present pleit, en aytant com fa per ell e no en àls, e la carta de la dita cura en tant com fa per si e no en àls, e lexa les dites coses a bona coneguda de vós séyner justícia e de vostre consell, e que la part adversa li sia condempnat del seu propri en les messions del pleit, com

maliciosament se sia haüt en aquell e aja apellat en juhii lo dit en Johan.

E la cort assignà dia al dit en P. Maçana a dir e posar tot ço que [d]ir e posar vulla de feit ans de coneguda a dimercres segent ans de cort partida e peremptòria.

R350 Die mercurii VII idus februarii. Ans de cort partida comparech lo dit en P. Maçana e posà ço que·s segeix. E lo dit en P. Maçana en lo nom qui desús, perseveran en les protestacions e en totes altres coses desús per ell posades e allegades, diu que la part adversa principal és tenguda e deu ésser forçada de respondre a la dita demanda o clams per ell dit en P. en nom de la dita cura posats, no contrastan la rahó en contrari posada per lo dit n'Antoni, car dit en P. Maçana poch posar clams en nom de la dita Todella contra lo dit en Johan per la dita rahó, majorment lo dit en Johan deu ésser destret e forçat de respondre als dits clams, no contrastan la dita rahó, per ço car la dita rahó o excepció és / [dilatòria].

F26r

R351 Davant vós sényer en Berthomeu Mathoses, justícia de la ciutat de València, proposa clamant en P. Riprivant, galotxer, habitador en la parròquia de Sent Nicolau de València, contra en Johan de Pruïns, perayre, habitador en aquella metexa parròquia, dién e afermant en juhii contra aquell que·l dit en Johan en lo present mes de febrer, en lo dia de Senta Maria proppassada, aprés les lums enceses, vench [f]elonament tinent la mà ab coltell e ab mal continent en ves lo dit en P. Ripavan, qui està a la porta de son alberch, volén ferir lo dit en P. Rip[a]và, segons que creu, ho matar, si aquell en P. no se'n fos entrat dins sa casa, en la qual se'n entrà en continent que veé venir lo dit en Johan en la dita manera, e encara s'apartà, e enaprés lo dit en Johan con veé que·l dit en P. se'n fo entrat e no li podia fer altre mal, cridà al dit en P. Rupivan e appellà aquell moltes vegades aquestes paraules:

—«Bacallar traÿdor de galotxer, demà compraré un dogal ab què·t faré penyar!», vinent tro a la porta del dit en P. e escupén ves aquella, e dix altres moltes injúries.

On, com aytals injúries sens pena romanir no degen, demana per ço lo dit en P. Rupivan que vós sényer dit justícia sentencialment condempnets e condempnat constrengats lo dit en Johan al dit en P. Rupivan en aquelles penes que són

en fur de Valèn*cia* establi*d*es cont*ra* aq*ue*ll(e)s q*ui* semblan*t*s injúries dien [...], e si fur no y basta, a bona coneguda d*e*ls se*n*yós jurats e cons*e*llers [de la] dita ciutat, e açò demana ab les messio*n*s del p*re*sent pl*e*it, salvo jur*is* add*e*ndi e c*etera*.

Al qual lib*e*ll demana que vós sény*er* dit justíc*ia* constre*n*gats de r*e*spondr*e* lo dit en Joha*n* de Pruïns, e co*m* aquell sia vagabu*n*t e no aja c*er*t domicili dins la ciutat de Valèn*cia*, demana lo dit en P. que vós sény*er* dit justíc*ia* façats en co*n*tine*n*t venir dena*n*t vós lo dit en Joha*n*, e que constre*n*gats aq*ue*ll de donar f*er*mança de dret, sego*n*s que per fur és fahedor. En altra man*e*ra p*ro*testa que li roma*n*ga tot son dr*e*t salu cont*ra* q*ui* deja.

R352 Et en contine*n*t lo dit en Joha*n* de P*ro*ïns posà ço que·s segeix. E lo dit en Joha*n* de P*ro*ïns salu dret de inp*er*tinèn*c*ia e salu dret de no covine*n*t dema*n*da respo*n* [a] la dita dema*n*da e nega aq*ue*lla véss*er* vera segons que posada és, en ta*n*t co*m*
F27 fa c*ontra* / ell, p*er* q*uè* req*u*er és*er* absolt de la dita dema*n*da e q*ue* la p*ar*t adv*er*sa li sia en l*e*s messio*n*s conde*m*pnada.

Et en continent donà f*er*mança de dret en B*ere*ng*uer* Sartre, vehí*n* de Valènc*ia*, p*re*sent, q*ui* la dita f*er*manc*er*ia atorgà e sos b*é*ns hi obligà, e req*u*erí q*ue* lo dit en P. Rep*ri*va*n*t sia destret de donar f*er*mança de l*e*s messio*n*s.

E lo dit P. Rep*ri*va*n*t jur*à* q*ue* no avia f*er*mança de l*e*s messio*n*s q*ue* dar pogés ê·l p*re*sent pl*e*it e p*ro*més comp*ar*er a dies e ores a ell assignades e pagar la cosa jutgada e obliga-y tots sos b*é*ns.

Et fo reebut sagrame*n*t de calú*m*pnia de l*e*s p*ar*ts p*er* lo qual lo dit P. Rep*ri*vant p*er*sev*er*à en sa dema*n*da e en sos dits. E lo dit en Joha*n* de P*ru*in*s* p*er*sev*er*à en sa resposta e en sos dits.

Et en contine*n*t lo dit en P. de Rep*ri*va*n*t constituí e ordonà p*ro*curador seu, ap*u*d acta e a tot lo pl*e*it e a s*ent*èn*c*ia hoir, en B*ere*ng*uer* de Guarnau, p*re*sent e reebe*n*t. Et fore*n* atorgats V dies sege*n*ts p*er* p*ri*mera dilac*i*ó al dit P. Rep*ri*va*n*t e fo manat e c*etera.*

Die sabb*a*ti VII id*us* febr*ua*rii. Comp*a*reg*uer*en en P. Riprivan*t* e renu*n*cià a la dita dema*n*da e desemp*a*rà de p*er*seguir aq*ue*lla e vol q*ue* sia casa e vana e q*ue* no aja denguna f*er*metat. /

F32r

R353 Denant vós sényer en Berthomeu Mathoses, justícia de València, yo en P. Bernat acús Bevenguda, filla qui fo d'en A. Despontar[ró] e ara muller d'en Ramon Çarocha, que la dita Bevenguda falsament e calumniosa denuncià en poder de la cort de València lo dit en P. Bernat de la mort del dit A. Despontarró, en la qual declaració dix que lo dit en P. Bernat avia nafrat lo dit A. Despontarró e que per la dita nafra era mort, per lo pleit de la qual denunciació lo dit P. Bernat estech longament pres en la cadena de la cort de València, e n'ach molt a pledejar, e a la per fi com fo atrobat que no fos colpable en la mort del dit A., fon per sentència absolt, per la qual denunciació [...] e plet lo dit en P. Bernat sostengé de dan L libres e plus, oltra la infàmia que per la dita falsa denunciació li fo imposada.

Hon, com aytal crim de calumpniosa e falsa denunciació no deja romanir sens pena e dan donat, dega per aquell qui l'à dat aquell qui l'à sofert ésser restituït, per ço lo dit en P. Bernat demana [per vós] sényer justícia la dita Bevenguda per rahó del dit crim sentencialment ésser condempnada en les penes en fur de València establides, e si fur no y basta a conexença de vós sényer dit justícia e de vostre consell, e [en]cara li sia condempnada en los dits mil sols de dan, et açò demana ab les messions feites e per fer, salvo juris addendi e cetera.

E lo dit justícia salu dret de inpertinència dix que reebia la dita acusació e manà en continent a·n G. de Vilanova, saig de la cort, que citàs la dita Bevenguda que ans de cort partida comparegés denant la cort.

R354 Die lune vidus februarii. El dit en P. Bernat volent usar per b[on o]fici del fur en què és contengut que cascú pusca
F33 va quesque pos en juhii mudar, [e]nadir, corregir e esmenar, / per ço lo dit en P. Bernat corrig[í] e esmenà la dita demanda que desús posà per manera de acusació contra la dita Bevenguda e vol que sia mudada e posada per manera de clam,[3] ço és, que allí hon diu «acús» que·n sia remogut e que

3. En aquest assentament l'actor de l'acusació vol convertir aquesta en clam. El caràcter específic que distingeix el procediment d'acusació del clam o la denúncia és l'existència de la pena de talió, de manera que en cas de provar-se l'acusació el reu sofria pena corporal, però si no es provava el delicte, era l'actor qui havia de patir aquesta pena (vg. Roca Traver 1970: 182 i 192).

y sia posat «pr*o*pòs clama*n*, dié*n* e afe*r*man contr*a* la dita Beve*n*guda». Et enapr*é*s, requ*e*r que vós sény*er* dit justíc*ia* costre*n*gats la dita Beve*n*guda a donar f*er*mança de dret al dit en P. B*er*n*at* sobre la dita dema*n*da, co*m* la dita Beve*n*guda sia vagabu*n*t e no posseescha algu*n*s b*é*ns seents o move*n*ts en la ciutat o ê·l Regne d'aquella, co*m* axí·s deja f*er* p*er* fur, et de donar segurtat e f*er*mança LCII.

Die m*er*curii, III id*us* febr*uarii*. Comp*ar*eg*uer*en les p*ar*ts, e·l dit en P. B*er*n*at* requ*e*r vós sény*er* justíc*ia* dia p*er*emptori éss*er* assignat a·n P. de Palau, q*ui*·s diu pr*o*curador de la p*ar*t adv*er*sa a r*esp*ondre a la sobre dita dema*n*da, atorga*n* o nega*n* e encara a donar f*er*mança de dret sobr*e* la dita dema*n*da, majorme*n*t co*m* la p*ri*ncipal de q*ui* lo dit en P. de Palau és pr*o*curador sia p*er*sona vagabu*n*t e no aja c*er*t estatge e no poseesca alcu*n*s b*é*ns en la ciutat ni en lo Regne d'aq*ue*lla.

R355 Et en contine*n*t lo dit en P. de Palau posà ço q*ue*·s segeix. Salves a si totes ses excepcio*n*s e d*e*fensio*n*s en son loch e te*m*ps posador*es*, salu dret d*e* inepta e no covine*n*t dema*n*da, salu encara e pr*o*testat que si tengut no y era de r*esp*ondre, que la sua resposta no valla. Respo*n* en P. de Palau, pr*o*curador de la dita dona na Beve*n*guda, a la sobredita dema*n*da e negà aq*ue*lla e l*es* coses en aq*ue*lla *con*tengud*es* és*ser* ver*es* segons que posad*es* són, e en qua*n*t posad*es* són c*ontra* si e la dita p*ar*t sua. E diu que les c[o]ses demanad*es* f*er* no·s deve*n*, p*er* q*uè* demana lo dit en P. Palau en lo dit nom éss*er* [ab]solt de la dita dema*n*da e que la adv*er*sa p*ar*t li
F35r sia en l*es* mes- / sions [c]onde*m*pnada.

A divendres a cascuna p*ar*t a f*er* sagrame*n*t [de] calú*m*pnia e a dar f*er*mança de dret e de les messio*n*s.

R356 Die id*us* febr*uarii* l*es* p*ar*ts comp*ar*eg*uer*en. E lo dit en P. de Palau diu que ell és ap*ar*ellat de rep*re*sentar la sua pr*in*cipal [a f*er*] sagrame*n*t de calú*m*pnia en contine*n*t que lo dit en P. B*er*n*at,* q*ui* és demanador, ag[e] feit lo dit sagrame*n*t, con aba*n*s no sia tengut p*er* fur ne p*er* dret. Diu encara lo dit en P. de Palau que la sua p*ri*ncipal no és tenguda de donar f*er*mança de dret co*m* no la aje ne la t*rop*, mas és ap*ar*ellada de obliga[r] al pl*e*it tots sos b*é*ns segons que fer deja p*er* fur e p*er* dret, p*er* q*uè* demana ço [que] desús.

A diluns ans de cort partida.

Die martis VII kalendas junii. Comparegé lo dit en P. Bernat e renuncià a la dita acusació o demanda desús per ell posada, e desemparà de persegir aquella e vol que sia casa e vana. /

F37r

R357 Die lune quinto idus ffebruarii.

Denant vós senyer en Berthomeu Mathoses, justícia de València, clamant proposa [Pedro] d'Alfocea, contra Rabí Haim, juheu maestre d'escola[ns], dién e aferman en juhii contra aquell que a tort e sens alcuna justa rahó, injustament e no deguda, en lo present dia de huy en presència de molts e contra la lig catòlica, dix e apellà al dit Pedro d'Alfocea:

—«Calla, can, perro, fill de perro! Com goses venir contra mi?»

On com aytals injúries romanir no degen sens pena, en per amor d'açò requer e demana lo dit Pedro d'Alfocea a vós senyer dit justícia que lo dit Rabí Haim li sia per vostra sentència sentencialment condempnat en les penes en fur de València establides, e si fur no y bas[ta, a bona] coneguda de la cort e de vostre consell. Et açò demana ab les messions del present pleit feites e per fer, salu dret de créxer e de minvar e cetera.

Die jovis XI kalendas marcii. Comparech Pero d'Alfocea e renuncià a la dita demanda e desemparà de perseguir aquella e vol que sia casa e vana. /

F47r

R358 [Davant] vós senyer en Berthomeu Mathoses, justícia de València, ab fama [pú]blica de molts, davant anan, [jo Johan] Martínez, vehín de València, denunciu Antoni e Guillamó Broyl, frares [vehins] de la dita ciutat, [e fills] d'en P. Broyl, ferrer de València, e contra Bonanat Queralt, dién e aferman contra aquells que los damunt [dits] acordadament e ab acordada pensa armats, de miga nitençà del present dia de huy p[rengue]ren forçadament de prop la porta del alberch del dit Johan, Catalina, filla sua qui anava al forn qui és prop la sua casa, e a aquella ta[n]charen la bocha e [...] aquella per força se'n me[naren] a la porta del alberch del noble en Goçalbo Ximèniç, senyor d'Arenós. Axí que la se n'egueren menada si no que·l dit en Johan, als crits e plors que la dita Caterina mès, ho hoý e tolch-los aquella, e al tolre donaren dos colps al dit Johan.

On com aytal greu crim e malefici sens pena romanir no deja, per ço demana e requer lo dit Johan que vós sényer dit justícia façats inquisició diligentment del dit crim e malefici, e atrobada la veritat del dit feyt los dits criminosos ponescats en penes degudes segons fur, e si fur no y basta, que sien punits a arbitre de vós sényer justícia e de vostre consell, en tal guissa que als altres malfeytors senblants coses [...] sia en exempli. Et adés de present comana la dita denunciació a offici de vós sényer dit justícia, salvu e retengut que us puxa instruyr de indicis, testimonis e altres presumpcions violents.

Et enaprés fo reebut sagrament de calúmpnia del dit denunciador e del dit Antoni Broyll, denunciat, per lo qual lo dit denunciador perseverà en sa denunciació.

R359 Anthoni Broyll, denunciat, jurà en sa confessió, e interrogat sobre les coses posades en la dita denunciació negà aquelles ésser veres en quant són posades contra si. Interrogat si y donà consell obra ni ajuda e dix que no ne sab què s'és.

Interrogat hon jagé anit propassada, e dix que en casa de na Silieta, la qual té per amiga, prop l'esgleya de Sent Salvador. Interrogat si jagué aquí tota la nit, e dix que hoc, que no·n isqué tro en l'alba que·ls [...] /

F48v

R360 --- Et aprés en aquell mateix dia, quasi en hora de completes, Gº Bruil, d[e]nunciat, jurà en sa confessió dir veritat, e interrogat sobre [la] damunt dita denunciació e sobre les coses en aquella contengudes, e negà aquella e les coses en aquella contengudes ésser veres. Fo interrogat lo dit G. Broyll ell hon jagué la nit passada, e dix que en casa de son pare, les quals ha a tinent de les cases d'en Benavarra, e aquí jagué tota la nit. Demanat a quinya ora isqué de la casa del dit pare seu, e dix que a jorn clar. Interrogat qui jagué dins la dita casa e dix que ell e na Blanqua, amiga sua, que son pare al forn jagué, e jau totes nits.

Interrogat con se fo levat e isqué de casa què·s féu, e dix que se'n anà a casa d'en Ramon Avarquer e que era jorn clar, ora del sol exit. Interrogat hon trobà lo dit Ramon e dix que en casa ab son fill, e aprés a poch instant vench Antoni, frare seu, lo qual Antoni dix al dit Gº que un amich seu li avia dit que lo pare de la dita Catalina en colpave lo dit G. de les coses en la dita denunciació contengudes, per què li

consellave q*ue*·s desàs. Lo qual respòs que p*er* aquella rahó no·s desaria, que no ssabia què s'era, que en lo lit lo pogue-re*n* av*er* p*re*s si fort lo volguesse*n*, e axí lo dit Ramo*n* Avarq*ue*r dix-li:

—«No anets ab nós!»

E eyll, en G. dix:

—«No m'o preu».

E ap*ré*s [anà-]se'n a casa d'en B*ere*ng*uer* Manfuilla, e aq*uí* entremorçà lo dit G. e lo dit Ramo*n* Avarq*ue*r e son g*ir*mà d'*e*n Benajam, e ap*ré*s, com agre*n* aq*uí* menjat e estig*ué*s aq*uí* lo fill del dit en Ramo*n* Avarq*ue*r e son g*ir*mà d'*e*n Benaja*m*, e dixere*n*-li que en Ramo*n* lo'n pregave, donchs dix lo dit G.:

—«P[er] tant ho vol, anem-nos-e*n* a casa d'*e*n B*e*rthó Cas-t*e*ll», en la qual casa és estat p*re*s eil e lo dit Bonanat Q*ue*ralt.

Int*errogat* si amave la dita Catali*n*a ni avia altra conexença ab ella, e dix que no, sinó ayta*n*t co*m* son par*e* tenia lo forn on la mar*e* de la dita Catalina cou.

R361 F48r Bonanat Q*ue*ralt, denu*n*ciat, jur*à* en sa confessió dir v*er*itat.E int*errogat* sobr*e* la dita denu*n*ciació/ [...] Int*errogat* si conexia G. Broyll e dix que son cosí g*er*m[à] [...].

[Interrogat on jaqué] anit e dix que en casa sua, la qual ha p*ro*p Sent Salvador. Int*errogat* si jagué aq*uí* tota la nit, [e dix que] tro a hora de matin*e*s q*ue* seguí sa mull*e*r, q*ue* és fleq*ue*r[a del] forn de Sent Thomàs [...], en l'alba. Demanat q*ui* l[o] y veé, e dix que lo forn*er* q*ui* à no*m* B*e*rthó e alcun*e*s fleq*ue*res, la un[a de les] quals à nom Pasch*u*aleta e l'altra és filla d'en Agremu*n*t.

Int*errogat* si aq*ue*lla nit veé ni [...] dit G. Broll, e dix que no ni fo ab ell, salvu lo dia passat q*ue*·l veé axí quaix a hora [del] seny del ladre. Int*errogat* co*n* isq*ué* del forn q*uè*·s féu, e dix que anà-sse'*n* a casa e aq*uí* gità's a dormir e jagué's aq*uí* gran ora de dia ben p*ro*p ora t*èr*çia, e vehere*n*-lo exir de casa n'Arnau [...] e sa mull*e*r.

Int*errogat* q*uè*·s féu co*n* ixq*ué* de casa e dix que anà-se'*n* a casa de Ramo*n* Montan*er*, e co*m* fo aq*uí* en [...] dix-li q*ue*·s desàs, que saigs los c*er*cave*n*, e axí anà-se'n de portar p*er* vila, e anà-se'n a casa d'en Fuilla e aq*uí* trobàs lo dit G. e lo dit en Fuilla e sa mull*e*r. E esta*n*t aq*uí* n'Antoni Broill tra-m*és*-li a dir a ell e al dit G. q*ue*·s desase*n* que saigs lo c*er*ca-

ve*n,* e axí eil e lo dit G. anare*n*-se'*n* a casa del dit B*e*rthó Cast*e*ll, on és estat p*re*s.

R362 Die lun*e* XVII k*al*en*da*s ap*ri*lis comp*ar*eg*ue*ren les p*ar*ts. Et la cort de vol*e*ntat d'aquelles manà e féu p*u*blicar les deposicio*n*s d*e*ls t*estimoni*s p*er* p*ar*t del dit Johan Martíniç donats e atorga*n* còpia a [...].

Die martis IX k*al*en*da*s ap*ri*lis. En Nicholau Mathoses, tine*n*t loch del honrat en [Ber]thomeu Mathoses, justíc*ia* de Valènc*ia*, de manamen*t* del senyor rey feit al [dit] justíc*ia* de p*ar*aula, al qual manà que en la p*re*sent inq*ui*sició ena*n*tàs ab consell [de] Lore*n*ç Cima, jutge de la cort del dit senyor rey, p*er* ço vol*é*n exsegir lo [mana]ment del dit senyor rey int*errogà* lo dit Bonanat de Q*ue*ralt que li dixés v[eritat] si era estat al dit feit de menar-se'*n* la dita Cat*er*ina o si y avia donat co*n*s[ell], obra o ajuda, e dix que no, que tot ço que y sabia ja u avia dit.

Et enap*ré*s lo dit loch tine*n*t, de consell del dit en Lore*n*ç
F49v Cima, manà e féu [posar] / [lo dit] Bonanat al turme*n*t de la corda sens pedra. E estant ê·l turm[ent fo] int*errogat* que digés v*er*itat del fet, lo qual dix q*ue* no y [sap] ne y sabia res. E enap*ré*s dix q*ue*·l devallasse*n* e diria v*er*itat. E fo int*errogat* que digés si era erat[4] e dix que hoc. E fo devallat del dit turme*n*t e fo [a]ssegut aq*uí*. Fo int*errogat* que dixés v*er*itat, e dix que és v*er* q*ue*·l dit dia en la denu*n*ciació conte*n*gut, en P. Broll vench demanar a ell, Bonanat, e vengre*n*-se'n a la placeta d'en Jàff[er], e aq*uí* estigere*n* I*na* estona ent*rò* que viren que la dita Cat*er*ina isq*ué* de casa ab dues fembres, que anava ves lo forn. E lo dit P. Broll p*rès* la dita Cat*er*ina p*er* lo braç e amenà-la-se'*n* ves casa del noble en Goçalbo Ex*imen*is d'Arenós. E anave[n]-se'n ves casa d'en Jacme de X*éri*ca ab ell ense*m*ps, e aq*uí* atengé'ls lo par*e* de la dita Cat*er*ina, e ells jaq*ui*re*n*-la, pus lo sentire*n* venir. E enap*ré*s cascú anà-sse'*n* a sa casa. E ap*ré*s, co*m* fon dies e ell en Bonanat hoís dir q*ue*·l dit P. Broll [s'e]ra desat p*er* la dita rahó, e sabén ho*n* era, anà-se'*n* a casa d'en B*e*rthomeu [Ri]poll, hon lo dit P. Broll era, e aq*uí* fore*n* p*re*ses p*er* lo justíc*ia*.

4. Llegiu «errat».

Int*errogat* si·l dit P. [Broll] li dix co*n* l'anà demanar a casa per q*uè*·l demanava, e dix que no, mas [con fo] fora en la dita plaçeta, ell, Bonanat, li demanà p*er* q*uè* y eren, e lo dit Pº li dix que p*er* la dita Cat*er*ina q*ue* se'n volia menar. Int*errogat* si sab que·l dit Pº amàs la dita Cat*er*ina e dix que hoc, p*er* dita d'aq*u*ell e d'ella.

Ít*em* féu venir denant si lo dit Pº Broll e int*errogà* aq*u*ell que li digés v*er*itat de dit feit, e dix que és v*er* en tot*es* coses e p*er* tot*es* axí co*m* lo dit Bonanat de Q*u*eralt ha dit e co*n*fessat. Açò enadit que ab vol*en*tat e co*n*sentime*n*t de la d[ita] Cat*er*ina q*ui* li u avia dit bé avia II o III dies q*ue* la se'n menàs. /

F63r

R363 Die lun*e* XVII k*al*en*da*s ap*ri*lis

Jo, na Guilla, mull*er* q*ue* fuy de Rodrigo d*el* Mur, saig q*ue* fo de Val*ència*, d*efun*ct, ab clamosa insinuació e fama p*ú*blica de molts dena*n*t anan, denu*n*ciu dava*n*t vós sény*er* en B*ertho**meu*** Mathoses, justíc*ia* de Val*ència*, que Domingo de [Ta]raçona, çabat*er*, e en P. de Monçó, sabat*er*, e Garcia Ruvió, pelic*er*, los quals vós tenits p*re*sos, e Arnau de Monçó, pelic*er* absent, tots ense*m*ps avé*n* nov*es* e baraylla aq*u*est digme*n*ge p*rim**er*** passat ab lo dit Rodrigo del Mur, marit m*eu*, *[nafraren] de IIII nafr*es* ê·l cors d'aq*u*ell, ço és, de dues ê·l cap e d*e* una en la mà dreta e d'altra d*e* burç ê·l ventre, p*er* les quals nafres lo dit [marit] m*eu* és mort.

On dema*n* jo dita na Gila que vós sény*er* dit justíc*ia* p*er* v*ost*re offici façats inq*ui*sició cont*ra* los damu*n*t dits denu*n*ciats p*er* rahó de la damunt dita mort, la qual inq*ui*sició, feyta e atrobada la v*er*itat del damu*n*t dit c*ri*m e mal*e*fici, dema*n* que ena*n*tets cont*ra* aq*u*ells e cascu*n* d'aq*u*ells, e co*n*da*m*pnets e puniscats aq*u*ells e cascu*n* d'aquells en les penes en fur de Val*ència* conte*n*gud*es* p*er* rahó de la dita mort, e si fur no y basta, a coneguda de la cort e dels p*ro*hòme*n*s. E adés de p*re*sent desisch-me de la p*re*sent de-nu*n*ciació e leix e coma*n* aq*u*ella a ofici de vós sény*er* damunt dit justíc*ia*, salvu e rete*n*gut a [mi] que puscha instruhir-vos de t*estimoni*s e d'altres p*re*su*m*pcio*n*s violents p*er* les quals vós puscats sab*er* la v*er*itat del dit c*ri*m e ena*n*tar cont*ra* los damunt dits denu*n*ciats e cont*ra* cascun d'aquells. Et enap*ré*s fo reebut sagrame*n*t de calú*m*pnia de l*es* p*ar*ts, p*er* lo qual la dita denu*n*ciadora p*erseve**rà*** en sa denu*n*ciació.

R364 Domi*n*go de Monçó, d*e*nunciat, jur*à* en sa confessió e in-t*errogat* sobr*e* les coses posades en la denu*n*ciac*ió* negà aq*ue*-

lles ésser *[veres] en quant són posades contra si. Interrogat si y [donà] obra, consell o [aju]da [a] fer la dita mort e dix que no. Garcia Ruvió, jurà en sa confessió, e interrogat sobre les coses posades en la denunciació, negà aquelles ésser veres en quant són posades contra si. Interrogat si y donà consell, obra o ajuda a fer la dita mort, e dix que no.

En P. de Monçó, çabater, jurà en sa confessió e interrogat
F64v sobre les coses [posades en la denun-] / ciació e negà aquelles ésser veres en quant són posades contra si. Interrogat si y donà consell, obra o ajudà a fer la dita mort, e dix que no.

R365 Et la cort amonestà la dita [d]enunciadora que do testimonis, indicis e presumpcions si alcuns n'à, com ell sia apparellat de reebre aquells.

Et enaprés lo dit justícia manà a Johan Thomàs, saig, que citàs los dits A. de Monçó, pelicer, a casa sua e al loch de Sent Vicent on aquell s'era recullit segons que·s dehia, e que ans de cort partida comparegés personalment denant lo dit justícia a respondre e enantar e dret fer a la denuciació contra ell proposada per na Gila, muller qui fo d'en Rodrigo de Mur, saig, per rahon de la mort del dit en Rodrigo, e no·l trobà en los dits lochs, mas digueren-li los de la casa que l'anassen cercar on se volguessen, e no vench.

Et cort partén la dita denunciadora acusà la contumàcia d'aquell.

Die martis XVI kalendas aprilis. Johan Thomàs, saig, dix e recomptà que ell, de manament de la justícia e a instància de la dita na Gila, denunciadora, avia citat lo dit A. de Monçó a la casa d'aquell hon solia estar, per fer dret a la denunciació, e no·l trobà, mas dix-o als de casa, e no vench. Et cort partén la dita denunciadora acusà la contumàcia d'aquell.

Die mercurii XV kalendas aprilis. Les parts compareguéren, et com cascun sia acusat o denunciat de alcun crim d'omicidi o d'altre crim e malefici, e del qual si fos provat deuria ésser punit criminalment, si d[onch]s no seran contra aquell pronuncions[5] evidents e suspicions manifestes que ap[...] crim e malefici de què és acusat o denunciat comés deja ésser donat a caplevar [sots covinents] caplevadors e fermances. On, com contra lo dit Domingo de Taraçona no s'i an

5. Sembla error per «presumpcions».

p*re*supcio*n*s evide*n*ts ne suspicio*n*s manifeste*s* q*ue* aja comés o p*er*petrat lo c*ri*m o male*f*ici de què és estat denu*n*ciat injustame*n*t, ans és fama q*ue*·n sia innoce*n*t, p*er* ço lo dit en Domi*n*go de Taraçona req*u*er e demana q*ue* vós sény*er* dit justíc*ia* donets e diliurets a ell de la p*re*só a [...] sots covine*n*ts [capleva]dors e f*er*ma*n*ces, les quals és app*ar*ellat de donar [a vós sény*er*] dit justíc*ia* sego*n*s que per fur fer se d*e*u. /

F64r

R366 Et la cort dix que auria son acort sobre les dites coses, e haüt aq*u*ell, q*ue* y faria ço que fer degués p*er* fur e rahó.

Die jov*is* XVIII k*al*e*nd*as ap*ri*lis. Johan Thomàs, saig, dix e reco*m*ptà que ell, de manamen*t* de la justíc*ia* e a instà*n*cia de la dita na Gila, denu*n*ciadora, avia citat lo dit A. de Monçó al dit loch e a la dita rahó t*er*çamen*t* e p*er*empt*òria,* e no·l trobà, mas dix-o als de [casa], e no vench.

Et cort p*ar*tén la dita denu*n*ciadora acusà la contumàcia d'aquell.

Die ven*er*is XIII k*al*e*nd*as ap*ri*lis. Comp*ar*ech la dita na Gila, denu*n*ciadora, dena*n*t en Bertho*meu* Mathoses, justíc*ia* de Valènc*ia* e req*u*erí a aq*u*ell que faça citar e bandejar p[ú]blicamen*t* p*er* la ciutat de Valènc*ia* Arnau de Monçó, que dins XXX dies comp*ar*egés p*er*sonalmen*t* [denant] la cort a r*es*pondre e ena*n*tar e dret fer a la dita denu*n*ciació, com ja sia estat citat una vegada, II e t*er*ça, e no sia vengut ni comp*ar*egut, p*er* ço deja é*ss*er bandejat. Et el dit justíc*ia* manà e féu bandejar aq*u*ell sego*n*s que en libr*e* de notaris és co*n*tengut.

R367 Anno D*omi*ni MCCXX p*ri*mo die ven*er*is VI k*al*e*nd*as ap*ri*lis.

Comp*ar*eg*uer*en la dita na Gila, denu*n*ciadora, e Garcia Ruvió. E la dita na Gila vol*é*n reg[ir] bona fe e v*er*itat diu q*ue*·l dit Garcia Ruvió no és colpabl*e* de la dita mort ne y fo co*n*sent a aq*u*ella a f*er,* segons que a ella és c*er*t p*er* t*esti-moni*s dignes de fe, e axí s*er*ia greu cosa que pus que aq*u*ell no és colpabl*e* fos p*re*s ne ena*n*tat c*ontra* aquell. Per ço la dita na Gila vol que cont*ra* aquell no sia ena*n*tat, ans en q*u*ant cont*ra* aq*u*ell és posada la dita denu*n*ciació renu*n*cia a aq*ue*lla, [...] a aquell, tan solamen*t* retengut a si acció c*ontra* los alt*re*s e que la cort puxa ena*n*tar c*ontra* aquells segons que s*er*à faedor. E de p*re*sent remou de la dita denu*n*ciació lo dit Garcia Ruvió axí co*m* aq*u*ell q*ui* no és colpabl*e* en res.

Die sabb*a*ti v k*al*e*nda*s ap*ri*lis. Com la dita denu*n*ciadora aja d*e*sencolpat lo dit Garcia Ruvió segons que appar per lo
F65v libre de la cort en lo dia dit p*ro*ppassat [...] / Garcia Ruvió ab [t]a*n*ta instància qua*n*ta pot e deu, req*ue*r que per vós sény*er* justíc*ia* en Nicholau Mathoses, [tinent] loch de justíc*ia,* absolvats lo dit Garcia Ruvió de la dita denu*n*ciació e de les coses en aq*ue*lla *con*tengud*e*s. E adés de p*re*sent si la dita p*ar*t àls no vol dir, renuncia e co*n*cl[o]u e demana s*ent*èn*c*ia p*er* si é*ss*er donada.

R368 Die martis p*ri*die k*al*e*nda*s ap*ri*lis. Comp*are*g*uer*en les p*ar*ts, e lo dit en Domi*n*go de Taraçona a remoure e foragitar la calu*m*pniosa d*e*nu*n*ciació maliciosame*n*t e volu*n*tària con-t*ra* ell p*ro*posada, a cons*er*vació de son dret, diu e p*ro*posa excipié*n* en aquella man*er*a [que mi]ls dir e posar se pot e deu, que ell no és colpabl*e* ne en alcuna man*er*a [...] de la mort del dit Rodrigo del Muro, co*m* ell cessàs e aja cessat t*ro* al p*re*sent dia d'uy av*er* baralla o contesa alguna ab aquell dit Rodrigo, e si fo en lo loch on se diu que lo dit Rodrigo fo nafrat o en la dita baralla, allí fo p*er* dep*ar*tir e escusar la baralla que lo dit en Rodrigo avia ab altres p*er*sones, segons que molts altres hi fore*n* e s'i esdevingere*n*. Et en ta*n*t co*m* f[o] son poder s'i meté p*er* partir la dita baralla, e no per cor ne per vol*e*ntat de fer mal ho dan al dit Rodrigo ne a alcun altre, segons que és ap*ar*ellat de p*ro*var e averar en son loch e te*m*ps segons que porà e bastarà a la sua inte*n*ció fund[ar].

A la q*ua*l ex*cepció* dem[ana] lo dit en Domi*n*go de Taraçona p*er* la p*ar*t adv*er*sa p*ri*ncipal és*er* respost direct[a]me*n*t atorga*n* o nega*n* e p*er* sagrame*n*t, e açò abans que en àls sia ena*n*tat. E res no mey*n*s demana que la dita na Gila sia *con*s-treta de donar f*er*mança de l*e*s messio*n*s co*m* calu*m*pniosament e maliciosa p*er*segesca la dita denu*n*ciació.

A digo*us*.

R369 Die jovis x^{o} k*al*e*nda*s madii. Comp*ar*ech dena*n*t lo dit jus-tíc*ia* la dita na Gila, denu*n*cia[dora, e presentà] a aquell una
F65r carta d*e*l senyor rey seg*e*llada ê·l dós d'aq*ue*lla ab lo seg*e*ll / d'aquell, la tenor de la qual és aytal: «Jacob*us* D*e*i gra*tia* rex Aragon*i,* Val*e*ntie, Sardinie e Corsice ---»

Die lun*e* v^{o} k*al*e*nda*s madii comp*ar*eg*uer*en l*e*s p*ar*ts. Req*ue*r la dita na Gila los t*estimoni*s en la p*re*sent denu*n*ciació reebuts é*ss*er publicats e q*ue* d'aq*ue*lls li sia donat treslat. E

la cort assignà dia als dits denunciats a posar de feit ans de publicació de testimonis a disabte segent ans de cort partida e pere[m]ptòria. /

F66v Die sabbati VI nones madii. Comparech la dita denunciadora e la cort interrogà <per sagrament> la dita denunciadora si la dita renunciació que feita havia quant al dit Garcia Rovió feÿa per frau ni per cul·lusió e dix que no, mas per ço com s'és certificada per testimonis que aquell no és colpable de la dita mort. Et enaprés lo dit justícia haüt consell enantà a donar sentència en la forma segent.

R370 On nós, en Berthomeu Mathoses justícia desús dit, vista la dita denunciació e vista la confessió feita per lo dit Garcia Ruvió denunciat, e vista la renunciació e desencolpació feita per la dita denunciadora e vista la interrogació feita a aquella, e vist lo procés de la present inquisició, haüt cons[ell] assessor e de jurats e de consellers, Déus avén e cetera, com a nós n[o] sia [cert] per alcuna manera de prova lo dit Garcia Ruvió ésser colpable de les coses contra ell proposades en la dita denunciació, per ço lo dit Garcia Ruvió de la dita denunciació e de les coses en aquella contengudes sentencialment absolvem. Sal[vam] emperò a pronunciar quant als altres denunciats, com encara no sia estat enantat contra aquells que sentència hi puxa donar de present. [Donada per lo] justícia presents les dites parts.

Die sabbati VI° nones madii anno Domini MCCC XX primo.

Testimonis: en Vidal de Frígola --- /

F66r

R371 --- Et enaprés comparech en P. de Monçó e posà ço que·s segeix. El dit P. de Monçó diu <e proposà> excipién e en aquella manera que mils pot e deu a conservació de son dret, [a remoure] e foragitar la intenció de la part adversa, que si algun temps ell agé noves [e baralla] ab lo dit Rodrigo e aquell Rodrigo fo en la dita baralla nafrat per lo dit P., allò féu lo dit P. de Monçó a defensió de son cors, la qual cosa li fon leguda de fer per fur e per dret, com lo dit Rodrigo vingés acordadament contra lo dit en P. de Monçó ab lo coltell treyt per matar aquell.

A la qual excepció requer lo dit en P. de Monçó per la part adversa ésser respost atorgan o negan. /

F67v

R372 Die lune III nones madii comparegueren les parts. Et la dita na Gila diu que la dita denunciació val e té, e los dits

denu*n*ciats són colpables de la mort del dit Rodrigo de Mur, marit que f[o]n seu, exceptat Garciola, pelic*er*, lo qual ja ha aüda s*ent*ència, p*er* q*uè* diu la dita denu*n*ciadora que les excepcio*n*s e raho*n*s posade*s* p*er* los dits en P. de Monçó e Domingo de Taraçona, çabat*er*, no vale*n* ni tene*n*, com sie*n* posades més p*er* malícia q*ue* per ne*n*guna v*er*itat d*e* feit, ans aq*ue*lls deve*n* ésse*r* conde*m*pnats a mort així co*m* a matadors e homey*er*s e colpable*s* de la mort d*e*l dit Rodrigo de Mur, marit seu. [E] tote*s* les altres raho*n*s e excepcio*n*s posade*s* p*er* los dits P. de Mo*n*çó e Domingo de Taraçona, çabat*er*, nega la dita na Gila, denu*n*ciadora, ésse*r* vere*s* en aytant co*m* posade*s* són contr*a* ella, e la dita denu*n*ciació si[a] en ayta*n*t co*m* p*er* ella damu*n*t és estat dit e p*ro*testat.

E la cort assignà x dies sege*n*ts als dits denu*n*ciats p*er* p*ri*me*r*a dilac*i*ó e fo manat e c*etera*.

Die jov*is* no*n*es madii. Comp*ar*eg*uer*en la dita denu*n*ciadora e lo dit Garcia Ruvió. E la dita na Gila, denu*n*ciadora, diu q*ue* li plau q*ue* no contrasta*n* la s*ent*ència donada p*er* lo dit Garcia Ruvió, en la qual és absolt, sia deliurat d*e* la capleuta en la [...] co*m* ella, na Gila, d*e* p*re*sent lou e ap*ro*u la dita s*ent*ència absolutòria [així com] a ben donada.

Die sabbat*ii* XVII kalendas <junii>. Comp*ar*eg*uer*en les p*ar*ts. E lo dit en P. de Monçó d*e*manà segona dilac*i*ó, co*m* en la p*ri*mera no aja poguts donar tots los t*estimoni*s. E fore*n* atorgats al dit P. de Monçó x dies sege*n*ts p*er* IIa. dilac*i*ó. --- /

F67r

R373 A vós en B*ertho**meu*** Mathoses, justíc*ia* de Valènc*ia*, yo en Guill*em* Canals, pellic*er* e vehí de Valènc*ia*, ab clamosa insinuac*i*ó e fama p*ú*blica de molts, dava*n*t ana*n*t, denu*n*ciu [Exemén] Alvàre[ç], lo qual vós detenits p*re*s, af*er*ma*n* contr*a* aq*ue*ll en juhii q*ue* en lo p*re*sent me*s* de març [...] dies són pa[ss]ats poch m*é*s o mey*n*s, lo dit Exemé*n* Alvàreç ladronívolme*n*t en la pescad*er*ia de Valènc*ia* furtà e [t]allà una bosa a mi dit en G. en lo penjador d'aq*ue*lla, en la qual bosa havia LX sol*s* [o pus] de reals de Valènc*ia*, los quals ab la dita bosa ab si se'n portà.

On, co*m* tan fort c*ri*m e furt roma*n*ir no deja sens pena, p*er* tal demane e req*ui*r jo dit en G. Canals q*ue* p*er* vós sény*er* justíc*ia* sia feta enq*ui*sició contr*a* lo dit Exemé*n* Alvàreç, e q*ue* sabuda la v*er*itat del fey[t] conde*m*pnets e puniscats aq*ue*ll en pen*e*s degud*e*s sego*n*s fur, en tal man*er*a

fahén q*ue* la pena que serà [d]onada a aq*ue*ll sia exempli a molts q*ue* no asage*n* a fer sembla*n*ts coses o [majors].

Et a p*re*sumir q*ue*·l dit Exeme*n*o sia culpabl*e* del dit furt, declara q*ue*·l dit Exemé*n* [Alvàreç] en lo p*re*sent dia d*e* huy fon p*re*s en lo dit loch d*e* la pescad*er*ia p*er* sembla*n*t furt. Nega-o lo dit Exemeno.

Ít*em* q*ue*·l dit Exemé*n* ha fet e p*er*petrat molts altr*e*s e di-v*er*ses furts [e ladro]nicis, los quals se mostrarà a ava*n*t. Nega-o.

Ít*em* que en poder d'aquell és estat atrobat p*er* vós un bosich, lo qual havia tallat e emblat a altre e li fo atrobat ma-nil. Nega-o.

Ít*em* q*ue* de l*e*s dit*e*s coses és fama p*ú*blica e comu*n*a dita de l*e*s gens. Nega-o.

Ít*em* q*ue*·l dit c*ri*m sia feyt e p*er*petrat al dit en Guill*e*m Canals p*er* lo dit Exeme*n*o, met en pod*e*r de vós justíc*ia* e a ull mostra lo penjador d*e* la dita bosa.

E adés de p*re*sent leix la dita denu*n*ciació a ofici de la cort e desisch-me de p*er*seguir aq*ue*lla. Salvu e retengut a mi q*ue* *us* puxa instruir d*e* indicis e p*re*su*m*pcio*n*s e [testimonis] si mest*er* serà.

Et enap*r*és fo reebut sagrame*n*t de calú*m*pnia de l*e*s p*a*rts, p*er* lo qual lo dit denu*n*ciador p*er*sev*er*à en sa denu*n*ciació e raho*n*s de p*re*su*m*pcio*n*s. /

F75r

R374 Dena*n*t vós sény*er* en B*er*tho*meu* Mathoses, justíc*ia* de Val*en*c*ia*, p*ro*posa clama*n* en G. Crespí, p*roc*u*r*ador de na Be[r]nada, mull*er* d'*e*n B*er*tho*meu* Ff*er*rer d*e* Leyda, cont*ra* na Dolçeta, la qual està en la pobla d'*e*n Botcènith, dié*n* e af*er*ma*n* en juhii cont*ra* aq*ue*lla q*ue* en la p*re*sent setmana en la qual som, la dita na Dolçeta a tort injuriosame*n*t e sens rahó, en p*re*sència de molts, dix e app*e*llà a la dita na B*e*rnada:

—«Puta, reeputa futuda de cans e de lops, q*ue* tu no vinguist puncella a ton marit ni est sa mull*e*r, q*ue* enans és sa put[a]!»

On, co*m* aytals injúries e tan gre*us* no dege*n* roma*n*ir sens pena, demana p*er* ço lo dit en G. Crespí en lo nom que desús, que p*er* vós sény*er* dit justíc*ia* li sia s*en*t*en*cial*m*e*n*t conde*m*pnada la dita Dolceta ---

Die ven*er*is XVI k*al*e*nd*as aug*ust*i. Comp*ar*ech la dita na B*e*rnada e renuncià a la dita dema*n*da e d*e*semp*ar*à d*e* p*er*se-guir aq*ue*lla, e vol que sia casa e vana. --- /

F88r

R375 A vós sényer Berthomeu Mathoses, justícia de València, ab clamosa insinuació e fama pública de molts, davant anant, denunciu yo na Mília, muller que fuy d'en Domingo Alegre, Jacme de Grony, vehí de València, que, digmenge proppassat de nit, vench a la mia casa la qual yo he prop Sent G., en lo camí per lo qual hom va a Alboraya, e esvahí e trencà les portes de la dita casa dién:

—«Obri, bagassa, que fotre vull!»

On, com aytal malefici e esvahiment no deja romanir sens pena, deman per ço yo dita na Mília, que per vós sényer dit justícia sia feyta inquisició del dit malefici e esvahiment contra lo dit Jacme Grony, e la veritat atrobada, que puniscats e condempnets lo dit Jacme de Grony en les penes en fur de València contengudes, e si fur no y basta, a bona coneguda dels prohòmens e del consell.

E com yo bonament no pusca perseguir la dita denunciació, per ço relex e coman aquella a ofici de la cort, salu e retengut a mi que puxa instruir aquella de indicis e presumpcions e testimonis si mester me serà. --- /

F102r

R376 Die martis pridie kaalendas aprilis

Davant vós sényer Nicholau Mathoses, tenent loch d'en Berthomeu Mathoses, justícia de València, yo Jacme Roïç, tintorer, denunciu Nadal Tamarit, tintorer, que digous ara proppassat com Salamonet, catiu meu, fos fuyt a mi e portàs ab si moneda, la qual avia de la mia casa furtada, e fos hora del prim son, lo dit Nadal atrobà lo dit catiu ab la dita moneda e près[s] lo dit catiu e tolch a aquell e reebé en si la dita moneda, e tench aquell çelat e amagat de la dita ora fins a ora de mig dia ensemps ab la dita moneda, la qual era CXCVI sols.

On, com lo dit Nadal furcívolment e faén furt amagàs e celaç lo dit catiu e aquell tingés amagat e celat ensemps ab la dita moneda tro en la dita ora de mig dia que tornà lo dit catiu a mi dit Jacme, ab XXXI sols VIII diners, et enprés en ora de ora nona com yo dit Jacme feés lo dit Nadal venir davant vós sényer dit loch tinent, e fos a la porta de la moreria, lo dit Nadal volén cobrir si del dit furt, féu tornar mi e d'altres qui ab ell e ab mi eren a la tintoria de son senyor, qui és prop lo bany del senyor rey, a la moreria, e féu guardar en Ina picha

de pedra, e foren-hi atrobats LVIII barceloneses d'argent e II diners menuts, e lo dit Nadal tinga en si lo sobrepús del dit furt e aquell no aja volgut retre ab lo dit catiu, per ço yo dit Jacme requir vós senyer dit justícia que·l dit Nadal sia per vós e per vostra sentència condempnat així com a consentidor e amagador e reebedor e prenedor del dit furt e [ca]tiu en les penes en fur de València establides, e si fur no y basta a bona coneguda [de] vós senyer dit justícia e de vostre consell. /

F103v

R377 Die martis pridie kalendas aprilis, partes comparuerunt. E lo dit en Nadal respon a la dita denunciació injusta e maliciosament proposada, e atorgà que digous proixmament passat, prés de miga nuyt, com ell agés palajada[6] una tina, isqué fora la porta de casa, veé I hom que estava prop la porta d'en P. Tolosa, denant lo bany del senyor rey, lo qual hom enaprés és estat trobat que és lo dit Salamonet, que·s diu ésser catiu del dit en Jacme Roïç, e com ell te[...] lo dit Salamonet fos per aguaytar lo dit Nadal, lo dit Nadal acostà's ab I gran coltell que tenia a aquell, e con se fo acostat a aquell e sentís que tenia ferres, demanà-li si era catiu, e com ell bonament no u volgés atorgar, lo dit Nadal aferman que sí era, finalment atorgà-li que era catiu crestià que volia fugir. E com lo dit Nadal no creegés que fos crestià, près aquell e mès-lo en casa e ligà'l a Ina piqua e près a aquell una escudella de terra en què avia XXXI sols e VIII diners. E l'endemà com lo dit Salamonet li digés que era catiu del dit en Jacme Roïç, en continent tornà'l a aquell ab los dits XXXI sols e VIII diners e ab I dart e ab I cassot que portava. E con l'ac tornat al dit en Jacme Roïç e lo dit en Jacme digés que lo dit Salamonet li avia trets de casa major quantitat de diners que no eren los dits XXXI sols e VIII diners, lo dit en Nadal mostrà al dit Jacme lo logar hon avia ligat lo dit Salamonet, ço és, la dita piqua en la qual foren atrobats LVIII barcheloneses d'argent e II diners menuts, los quals lo dit Nadal no sabia que lo dit Salamonet agés comeses ne posats en la dita piqua, ca[r] si u sabés així bé agra deliurats aquells al dit en Jacme, així com li deliurà lo dit Salamonet ab los diners e robes que atrobà que aportava.

6. Llegiu 'palejada'; palejar és remenar un líquid els tintorers amb el palejador.

Les altres coses en la dita denunciació contengudes lo dit
F103r Nadal negà ésser veres / (veres) segons que posades són contra lo dit Nadal. E diu que les coses demanades fer no·s deven, e com segons fur e rahon natural de bon servi y no deja ésser retut mal guardó, ne de ben fayg cap fraig. Et enaxí aparega la dita denunciació ésser maliciosa e contra veritat proposada, demana per ço si ésser absolt de la dita denunciació e de les coses en aquella contengudes, e que lo dit en Jacme li sia en les messions fe[ites] e a fer condempnat.

E com lo dit en Jacme Roïç proposan la dita denunciació contra veritat e maliciosament aja greument diffamat e injuriat lo dit en Nadal e la dita injúria e diffamació no deja sens pena romanir, demana per ço lo dit Nadal que lo dit en Jacme li sia sentencialment condempnat en les penes en fur establides, e si fur no y basta, a bona coneguda de la cort e de son consell.

A digous ans de cort partida.

R378 Die martis VII idus aprilis. Compareguer en les parts et lo dit en Jacme Roïç a provar la sua denunciació e les coses en aquella contengudes, e fa e posa les següents declaracions.

Et primerament declara e entén provar que·l dit Salamonet ê·l dijous desús dit en la dita hora del primer son ho quaix, fugí e se'n anà de casa del dit Jacme. Nega-o segons que posat és. Diu emperò que ver és que ell que·l près segons que desús ho à dit e atorgat en la sua resposta.

Ítem posa e entén a provar que·l dit Salamonet se'n portà ab si la quantitat en la dita denunciació contenguda. No u sab ni u creu e si u féu no és pervenguda en poder del dit denunciat, car si u fos, agra-la restituÿda axí com restituý lo dit Salamonet e ço que li atrobà.

Ítem posa e entén a provar que·l dit Nadal en la dita hora près e ligà lo dit catiu. Atorga que·l près e·l ligà segons que desús ho <ha> atorgat.

Ítem posa e entén a provar que·l dit Nadal en continent que ac pres lo dit catiu, ligat aquell, li près tots los altres diners que portava ab si. Atorga que ell que·l près e que li atrobà los diners, los quals ja són estats deliurats al dit denunciador. /

F104v Ítem posa e entén a provar que·l dit Nadal, com ac ligat lo dit Salamonet e preses los diners qui portava ab si, mès

aq*ue*ll en la casa o tintoreria on lo dit Nadal tenia. Atorga que qua*n*t l'ac p*re*s q*ue*·l [m]*è*s en casa e q*ue*·l ligà a una pica segons que desús ho ha atorgat.

Ít*em* posa e entén a p*ro*var q*ue*·l dit Nadal tench lo dit catiu çelat e amagat de la dita ora que·l p*rè*s ab la dita moneda tro l'endemà q*ue* fo divendr*es* a hora de ora nona. Nega-o sego*n*s que posat és. Diu, emp*er*ò, que és v*er* q*ue*·l tench d*e* tro l'endemà matí q*ue*·l restituý al dit denu*n*ciador, <com lo dit> Salamon*e*t [li] ha dit que d*e*l dit denu*n*ciador era.

Ít*em* posa e entén p*ro*var que de la dita qua*n*titat li tornà lo dit Nadal XXXI sol*s* VIII d*in*ers tan solame*n*t, dié*n* lo dit Nadal q*ue* no avia p*re*sos pus al dit catiu. Atorga q*ue* ell no hatrobà al dit Salamon*e*t sinó los XXXI sol*s* VIII d*in*ers, los quals deliurà al dit denu*n*ciador ense*m*ps ab lo dit Salamon*e*t.

Ít*em* posa e entén p*ro*var que en lo dit dia de divendr*es* en hora de ora nona, co*n* lo dit Jacme feés lo dit Nadal venir dava*n*t en Nicolau Mathoses, tine*n*t loch de justíc*ia*, volén cobrir si del dit furt, e fos a la porta de la moreria, dix al saig q*ui*·l amenava p*re*s e a altres q*ui* ab lo dit saig ere*n*:

—«Torne*m* a casa e vejam si el s*ar*rahý auria amagats o gitats aq*ue*ixs d*in*ers que trobà mey*n*s en Jacm*e* en la pica on yo·l gití e·l liguý». Nega-o sego*n*s que posat és.

Ít*em* posa e entén a p*ro*var que·l dit Nadal en co*n*tine*n*t que entrà p*er* la casa on lo dit catiu avia amagat, meté la mà en una pica q*ui* és de pedra e estava cub*er*ta ab draps e que y foren atrobats de la quantitat q*ue*·l dit Salamon*e*t se'n avia aportada, LVIII barçeloneses d'argent e II d*in*ers menuts. Atorga que en la picha en la qual ligà lo dit Salamon*e*t fore*n* at*ro*bats LVIII barceloneses d'arge*n*t e II menuts, los quals ell no sabia q*ue*·l dit Salamon*e*t hi hagés meses ne posara.

Ít*em* posa e entén p*ro*var q*ue*·ls dits LVIII barceloneses e II d*in*ers menuts lo dit Nadal mès aquells en la pica p*er* cons*e*ll que li fon donat p*er* cobrir-se del dit furt. Nega-o segons que posat és.

A l*es* quals declaracio*n*s demana e req*ue*r lo dit Jacm*e* és-
*s*er respost p*er* lo dit Nadal e p*er* sagrame*n*t, e aquelles
que negad*es* li sera*n* a f*er* fe app*ar*ellat de p*ro*var ayta*n*t co*m*
F104r porà e abas- / tarà la sua denu*n*ciació a fundar. A dijo*us*.
R379 Die lun*e* V^{o} k*alend*as madii. Comp*ar*eg*uer*en les p*ar*ts et lo dit Nadal respon a les dit*es* declaracio*n*s salvu dr*et* de inp*er*tinè*n*cia sego*n*s que en la fi de cascu*n*a d'aquelles és conte*n*gut. A dim*er*cr*es*.

Die sabb*a*ti VI n*on*es madii. Comp*a*reg*uer*en les p*ar*ts e lo dit Jacm*e* Roïç demana e req*u*er a vós sény*er* dit justíc*ia* p*ri*mera dilac*ió* a si ésse*r* atorgada e donada. P*ro*testa empe-rò q*ue* no s'estrey*n* a p*ro*var tot*es* les dit*es* coses, mas aquelles solament que porà e abastarà lo seu entenimen*t* a fundar.

E la cort assignà X dies segen*t*s p*er* p*ri*mera dilac*ió* al dit Jacm*e* Roïç, fo manat e c*etera*.

Die m*er*curii III° id*us* madii comp*a*reg*uer*en les p*ar*ts. Req*u*er e demana lo dit denu*n*ciat q*ue* los t*estimoni*s p*er* lo dit denu*n*ciador donats sie*n* publicats si alcu*n*s donats n'à, salvu e p*ro*testat q*ue* puxa dir cont*ra* les deposicio*n*s e p*er*sones d'aq*ue*lls si mest*er* li s*er*à.

Et en continen*t* lo dit en Jacme Roïç posà ço q*ue*·s segeix. Com en la p*ri*m*er*a dilac*ió* lo dit en Jacme Roïç no aja poguts donar tots los t*estimoni*s que entén a donar en lo dit feit, demana p*er* ço que segona dilac*ió* li sia donada a donar aquells.

Die lun*e* VIII k*alendas* junii. Guillem Donat, saig, dix e reco*m*ptà que ell d*e* manamen*t* de la justíc*ia* e a instànc*ia* d'en Nadal Tamarit avia citat lo dit Jacm*e* Roïç a casa sua e q*ue* ans de cort p*ar*tida en ora de vesp*re*s comp*a*regés denan*t* la cort a publicac*ió* de t*estimoni*s e trobà'l e dix que y seria vol*enters*, e no vench. Et cort p*ar*tén / [lo dit denunciador acusà la contumàcia d'aquell].

F105r

R380 Die jovis III n*on*as ap*ri*lis

Yo, na Guillamona Alegra, estadant p*ro*p l'espital d*e* Sent Guillem de Valènc*ia*, ab clamosa insinuació e fama pública de molts dava*n*t anant, denu*n*ciu a vós sény*er* en B*er*thomeu Mathoses, justíc*ia* de Valènc*ia*, Domi*n*go Texidor, lo qual està p*ro*p lo Templ*e* en la dita ciutat, q*ue* divendres a vespre a ora del seny tocat ara p*ro*ixmanen*t* pasat, a tort e sens alcuna justa causa e rahó, lo dit Domi*n*go Texidor vench a la porta del meu alberch dién a mi que yo li obrís, e co*m* yo a aq*ue*ll no volgés obrir, empés l*es* portes del meu alberch e allí furcívolmen*t* entrà. E com fos dins un ho*m* lo qual dehie*n* P. Gasó e dix*é*s al dit Domi*n*go p*er* q*ui*nya rahó entrava forcívolmen*t* ê·l meu alberch, respòs lo dit Domingo Texidor q*ue* no se'n estaria p*er* ell ne p*er* mi, que ans li daria t[a]nt de mal guany que no poria pus. E enap*r*és, enadén mal a mals, lo dit Domingo Texidor [...] la mà al coltell del dit P.

Gaçó e tolch-li aquell e volch fe*r*ir aq*ue*ll ab lo dit colte[ll] si vedat no li fos.

On, co*m* tan gra*n* força e trencame*n*t d'alberch feit e p*er*petrat p*er* lo dit Domingo Texidor roma*n*ir no deja impu*n*it, p*er* ço yo dita na Guillamona req*ui*r a vós sény*er* dit justíc*ia* que per v*ost*re ofici façat*(s) inq*ui*sici*ó* cont*ra* lo dit Domingo Texidor --- /

F107r

R381 Die ven*er*is III n*on*as ap*ri*lis

A vós sény*er* en B*e*rthomeu Mathoses, justíc*ia* de Valèn*c*ia, ab clamosa insinuac*ió* e ab fama pública de molts dena*n*t anan, yo maestre B*ern*at de Frayre, en altr*a* man*er*a dit de la Grassa, e en Jacm*e* Espanyol, apoth*e*cari, vezins de Valènc*ia*, denu*n*ciam a vós que P. Català, apoth*e*cari de Narbona, lo qual estava e h*ab*itava ab lo dit maestre B*ern*at, falsame*n*t e furcívol emblà e ab si se'n portà de casa del dit maestre B*ern*at axí co*m* a ladre, II anels d'aur, dels quals era la un anell ab pedra de safir e·l altre ab pedra de maragd*e*, los quals anells falsame*n*t trenca*n* e esvahé*n* la caxa mia de mi maestre B*ern*at en q*uè* eren, d'aquella caxa trasch e ab si se'n portà. Et encara ladronívolme*n*t de casa mia tragé e furcívolme*n*t ab si se'n portà una pena de guineus, val*é*n XX sol*s* de reals o p*us*. E de mi Jacme Espanyol damont dit, falsame*n*t e ladronívol ab si se'n portà e enganosame*n*t XII libr*e*s de reals, l*e*s quals p*rè*s e reebé de div*er*ses p*er*son*e*s que aquells a mi devie*n* e d'aquells en nom de mi cobrà sens sabuderia e vol*e*ntat mia. Et encara ladronívolme*n*t e furciva de casa mia trasch e ab si se'n portà una espaa mia val*e*nt L sol*s* de reals. Ho*n*, com aytals crims e ladronicis feits e p*er*petrats p*er* lo dit P. Català, que aquells de c*er*ta sciè*n*cia volch f*er*, roma*n*ir sens pena no deje*n*, demane*n* p*er* ço lo dit maestre B*ern*at e en Jacme Espanyol que·l dit P. Català sia p*er* vós dit sény*er* justíc*ia* s*ent*enc*ial*ment conde*m*pnat en les penes en fur de Valènc*ia* establides, faén en tal gisa que la pena d'aquest sia exe*m*pli a molts, e si fur no y basta a bona con*e*guda de vós sény*er* justíc*ia* e del co*n*sell. /

F112r

R382 Die lun*e* VIII id*us* ap*ri*lis

Dava*n*t vós sény*er* en B*ertho**meu* Mathoses, justíc*ia* de Valènc*ia*, acús yo en Pedro Malén, B*ern*at Rovira, alcayt p*er* la honr[a]da dona na Guillamo*n*a de Riu-sech, compradora de

les rendes del loch de Torrent, que·l dit en Bernat en lo presentmes, usan del ofici de la alcaydia e per confiança e poder d'aquell, <usurpan> la juridicció de la justícia e usan de mer imperii fahén [...] privada, ço que fer no podia ni devia, com segons fur de València cascú qui sia o deja star pres, deja ésser pres en la casa del comú de la ciutat, la qual és asignada a pledejar, e que en altre logar no deja estar pres, com la juridicció e lo mer inperii de la persona e dels crims dels lochs qui són dins lo terme de la ciutat de València pertanga al justícia de València, dins lo qual terme lo dit loch de Torrent és, sens clamador, acusador e denunciador, e sens libell e demanda e sens coneguda de dret e sobre fermança de dret per lo dit en P. de Malén al dit en Bernat oferida e donada, a tort e sens rahó e injuriosament près e féu pendre personalment en la plaça del dit loch de Torrent, on se tenia cort per lo justícia e loch tinent de seynoria en lo dit loch, on avia moltes gents. E al pendre qu·él féu, el féu fer enjúria e acatament del dit en Pedro, arremeté un bastó tornegat, quaix que semblava mànech de [e]xada, al dit en Pedro.

E enadén mal a mals donà moltes empuxades e rampellades manualment ab lo dit bastó, e dix e appellà aquell moltes de vegades «bacayllar traÿdor» e altres paraules injurioses, e féu-lo metre dins en la torre*(r) del dit loch de Torrent; e quant fo dintre mès-lo en una casa de la dita torre, escura, en la qual aitant poch se veu hom ni pot veure de dia com de nit sens lum. E féu-li metre los peus abduy en un cep que y ha, e aquí lexà'l dintre e tancà-l'i desús ab les claus e venchse'n a la ciutat ab les claus, lexan-lo tot sol en lo cep, e aquí
F113v estech II dies e II nits encarcerat e clos sens que / no volc que negun parent ne amich l'i pogre veure ne parlar ab [él] [...], que dins los damunt dits II dies no pogre aver lum en què pogués veure [si] volgués menjar o beure. E era en tal guisa pres que en lo cep que no podia fer alcunes coses que són necessàries al cors, les quals coses no·s poden bonament nom[en]ar, e·l tinguera e·l fera encara tenir pres si per vós sényer dit justícia no li fos manat que·l deliuràs.

On, com aytals e tants greus crims no dejen romanir sens pena, per ço lo dit en Pedro Malén demana per vós sényer dit justícia lo dit Bernat ésser per vós sentencialment condempnat per rahó dels dits crims en les penes en fur de València stablides, e fur no bastant, a bona coneguda de la

cort e de v*ost*re cons*e*ll, en tal man*e*ra puní*n* aq*ue*ll que la pena d'aquell als altr*es* sembla*n*ts delict*es* comete*n*s sia exempli, e q*ue* sobr*e* les dit*es* coses li sia feyt compli*m*e*n*t de justíc*ia*. E açò demana ab les messio*n*s d*e*l p*re*sent pl*e*it feyt*es* e p*er* fer, salvo jur*is* add*e*ndi e c*etera*.

Sobre la qual acusac*i*ó req*ue*r lo dit en P. Mal*é*n q*ue* p*er* vós sény*er* dit justíc*ia* sia lo dit B*ern*a*t* pres o manat és*s*er p*re*s e dete*n*gut, e que en contine*n*t sia reebuda confesió d'aq*ue*ll segons que en feyt de c*ri*m se fa e és acustumat de fer. P*ro*testa emp*er*ò lo dit en P. Mal*é*n q*ue* no·s restrey*n* a p*ro*var tot*es* les coses desús en la dita acusació conte*n*gudes, sinó aquelles en tot o en p*ar*tida que baste*n* a la sua inte*n*ció a fundar.

R383 Die martis VII id*us* ap*ri*lis les p*ar*ts comp*are*g*uer*en. Et lo dit en Pedro Mal*é*n req*ue*r per vós sény*er* dia p*er*empt*ori* és*s*er asignat al dit en B*ern*a*t* Rovira a respondr*e* a la acusac*ió* posada cont*ra* aq*ue*ll, e encara q*ue* asigne casa hon sia citat p*er* tal q*ue*·s puxa ena*n*tar en lo dit pl*e*it e req*ue*r encara q*ue*·l asegur, co*m* ell se tema d'aq*ue*ll.

Et el dit en B*ern*a*t* Rovira asignà casa hon fos citat, e aq*ue*ll asignà casa, ço és, casa d'en Ramo*n* de Riu-sech, caval*e*r, on posa e torna e ha acostumat de tornar e posar.

Die jov*is* V id*us* ap*ri*lis comp*are*g*uer*en les p*ar*ts. Et lo dit en B*ern*a*t* diu e p*ro*posa excipié*n* que ell no és tengut de res-
F113r pondr*e* a la dita esc*ri*ptura posada cont*ra* ell p*er* man*e*ra / de acusac*i*ó [e] no sia posada ab aq*ue*lla sole*m*pnitat [que] fur vol e mana, e posat sens p*er*judici que o fos, so q*ue* n[o és], encara no p*er*judicaria al dit en B*ern*a*t*, segons que en son loch mostrarà. E co*m* lo dit P. Mal*é*n l'aja app*e*llat en juhii, que just[a]me*n*t demana que li sia conde*m*pnat en les messions, l*es* quals ha convengudes a fer per la dita raho*n*.

Et la cort, no cont*ra*sta*n* excepció, manà al dit en B*ern*a*t* que respona a la dita acusació atorga*n* o nega*n*. Et enap*r*és fo reebut sagrame*n*t de calú*m*pnia de l*es* p*ar*ts, per lo qual lo dit Pedro de Mal*é*n p*erseve*rà en sa acusació e en sos dits.

R384 Et lo dit en B*ern*a*t* Rovira respòs a la dita acusac*i*ó. Atorga que ell axí co*m* a alcayt p*rè*s lo dit P. de Mal*é*n p*er* clams que ere*n* posats cont*ra* aq*ue*ll. L*es* altr*es* coses en la dita acusac*i*ó contengud*es* nega és*s*er v*ere*s en qua*n*t són posad*es* cont*ra* si.

Interrogat qui eren aquells qui·l feeren pendre, e dix que en Berenguer Guerau, qui li dix que el dit en P. Malén dehia mal de la seynoria del loch e que dehia que [...] que ell aguésen Nicolau Duran per amich que no avia pahor que null hom li [...], e encara que dix davant ell, en Bernat, que ell mantendria en Nicholau Duran contra Déu, e per aquestes paraules ell, en Bernat, lo près.

Interrogat per quants dies lo tench pres, e dix que lo divendres e el disabte tro hora de mig dia que u dix al justícia. Interrogat en quin loch lo mès, e dix que en la torre en un sep segons que és acostumat dels altres preses.

R385 Die jovis IX kalendas madii compareguer en les parts. E el dit en Pedro Mallén a provar e fundar la sua intenció sobre la acusació desús per ell proposada, fa e proposa les segents declaracions, addén declaran o en aquella manera que mils pot ésser dit.

Declara que lo dit en Bernat Rovira de un any a ençà e plus
F114v és estat e és alcayt / de Torrent per la honrada dona na Guillamona de Riu-sech, [muller] que fo del honrat en Jacme de Oblites, cavaller. Ítem declara que peça ha que·l dit Bernat Rovira vol ma[l] e menaçava al dit en Pedro Mallén, e hoy e mal volentat e esquira que li porta, e que d'açò és e és estada fama e comuna dita de les jens pública.

Ítem declara que·l dit en Bernat Rovira com a alcayt, sens acusació, denunciació o clam que per scrit contra ell no foren proposats, près e féu pendre lo dit en Pedro Mallén e aontadament en la plaça del loch de Torrent, on se tenia cort per lo justícia o loch tinent de senyoria, on avia moltes jens, passada ora de tèrcia.

Ítem declara que al pendre que li féu o li féu fer, arempuxà moltes vegades ab un bastó de carasca tornegat que tenia de burç o d'estoch manualment ab lo dit bastó, que era tan gran com un mànech de exada dient: «metet-lo en la presó, que l'esper és van ja».

Ítem declara que·l dit Pedro Mallén oferí, donà e féu escriure en lo libre de la cort de Torrent fermanços de dret en P. Bonjoch e en P. Juanyoles e alcuns altres si·l dit alcayt los volgés reebre, a qualsque clams lo dit alcayt o alcuna altra persona agés contra ell per qualsevol rahó, les quals lo dit alcayt no volch reebre, ans aontadament lo près o·l féu pendre e tench aquell pres per II dies e per dues nits. /

F115v Ítem declara que·l dit Bernat Rovira dementre que·l preng[é e·l] menava pres dix al dit en P. Mallén «bacallar traÿdor» o altres paraules injurioses, e féu-lo metre dins la torre del dit loch, e mès-lo dintre en Ina casa [e]scura de la dita torre, en la qual casa no pot hom veure sens lum de dia ni de nit.

Ítem declara que com fo dintre que·l dit en Bernat féu metre abduy los peus al dit Pedro en un cep que y avia e aquí lexà'l dintre e tancà-l'i desús ab les quals,[7] e vench-se'n a la ciutat ab les claus, e les mès o les estojà là hon li plach, e lexà'l tot sol en lo cep. E aquí estech dos dies e dues nits encarcerat e clos, sens que no volch que alcun parent ni amich [...] lo pogés veure ne parlar ab ell, e sens que dins los dits damunt dits II dies no pogé [aver] lum en què pogés veure, si volgés menjar o beure.

Ítem declara que·l dit en P. Mallén era en tal gisa pres en lo cep que no podia fer alcunes coses que són necessàries al cos, les quals coses bonament no·s poden nomenar, e·l tinguera e·l fera encara tenir pres si per vós sényer dit justícia no li fos manat que·l deliuràs.

Ítem declara que cascú qui sia o deja ésser pres deu ésser pres en la casa del comú de València, la qual és assignada a pledejar e no en altre logar, a tot lo meyns de la demanda de la persona o dels crims que·s fan o·s comencen en los lochs que són dins los termes de la ciutat de València.

F115r Ítem declara que·l dit loch de Torrent és dins lo terme de la ciutat de València, e que·l justícia de València ha jurisdicció en lo dit loch de Torrent e en los altres lochs dins lo terme de la ciutat de València en les demandes personals e de crims.

Ítem declara que la dita honrada dona na Guillamona de Riu-sech és solament compradora a cert temps de les rendes de Torrent, segons que en la carta de la compra de les dites rendes és contengut sens altres drets de senyoria.

A les quals declaracions demana lo dit en P. Mallén per la part adversa ésser respost punt a punt e singularment atorgan o negan e per sagrament de calúmpnia, lo qual se oferí prest e apparellat de fer, e requer (e requer) que li sia

7. *Sic.* Deu ser 'claus'.

reebut. E si negat li serà, ofer-se prest e aparellat de provar. Protesta emperò que no·s restreny si e cetera.

E la cort assignà a la adversa part a respondre a les dites declaracions a diluns segent ans de cort partida.

R386 Et en continent lo dit Bernat Rovira posà ço que·s segeix. E lo dit en Bernat Rovira, salves a si totes ses excepcions e defensions en son loch e en son temps posadores, diu que el dit en P. Mallén se deu scriure a talió abans que en àls sia enantat, e dar fermança de les messions. Protesta emperò, que la confessió per ell feita no li perjudich, com la féu per força e per manament del dit justícia, con lo dit Bernat no degués fer dret en poder del dit justícia per la dita rahó, com
F115v sia de companya e de casa de la honrada / dona na Guillamona de Riu-sech, muller que fo del honrat en Jacme d'Oblites, lo qual avie fur d'Aragó e feÿe e avia acustumat de fer dret ell e ses companyes en poder del procurador del Regne, e semblantment o à acustumat de fer la dita dona na Guillamona, muller que fo d'aquell, per què protesta que la dita excepció e defensió li sia salva en son loch e en son temps.

De les quals coses cascuna part demana treslat e fo'ls atorgat. E diluns segent ans de cort partida a les parts assignat a comparer e enantar ê·l dit pleit degudament.

E lo dit en P. Mallén assignà casa en la qual volch ésser citat per enantar ê·l dit pleit, ço és, casa d'en A. Pinós, ciutadà de València, qui està ê·l mercat prop la carnicería.

R387 Die lune v kalendas madii les parts comparegueren. E lo dit en Bernat Rovira requés sots les dites prot[es]tacions de les quals partir no s'entén, que vós sényer justícia no·l destrengats d'enantar a respondre davant vós, emperò per lo manament per vós a ell feit e per reguart que vós no enantàssets contra ell més de feit que de dret, requer vós que abans que en alre sia enantat dejats fer obligar e escriure a pena de talió lo dit P. Mallén, com segons fur axí u dejats fer. En altra manera protesta de son dret com axí com a força[t] aja a respondre a les dites coses, e si u deu fer o no lexa-u a bona coneguda de vostre consell.

E la cort asignà dia al dit en P. de Mallén a dir e posar tot ço que dir e posar vulla ê·l dit pleit a digous primer vinent ans de cort partida e peremptori.

R388 Die jovis p*ri*die k*alend*as madii les p*ar*ts comp*are*g*uer*en. Et
F118v el dit Pedro Mallé*n* / cont*ra*dién a les p*ro*testacio*n*s e raho*n*s
en cont*rar*i posad*es* p*er* lo dit en B*ernat* Rovira en q*uant*
feit*es* e posad*es* són cont*ra* si, ni asente*n* a la assignac*ió*
p*er*emptòria p*er* vós sény*er* dit justíc*ia* a ell d*esús* feita, co*m*
sia injusta, salva*nt* la v*ost*ra honor, co*m* sia gen*er*al, e la p*ar*t
adv*ers*a no aja renu*n*ciat ni co*n*cl*ús* ê·l p*re*sent pl*e*it, req*uer*
p*er* vós sény*er* dit justíc*ia* dia p*er*emptori ésse*r* asignat al dit
en B*ernat* Rovira a respondre p*er* lo sagrame*n*t de calú*m*pnia
d*esús* p*er* ell feit a l*es* declaracio*n*s d*esús* p*er* lo dit en P.
Mallé*n* p*ro*posad*es*, segons que damunt ho à req*uest*, con
aquelles lo dit B*ernat* Rovira encara no aja respost, ni·l dit
B*ernat* Rovira pot demanar q*ue*·l dit en P. Mallé*n* se escr*iv*a
a pena de talió, co*m* segons fur alcú no és tengut d'*e*scriur*e*'s
a pena de talió, e là ho*n* escr*i*ure si agés, ço q*ue* no à, no s*er*ia
cas en q*uè* escr*i*ure si aja e p*er* d'altres raho*n*s, p*er* q*uè* no con-
trasta*n*t ço q*ue* en contrari és posat, req*uer* ço q*ue* d*esús*.
Dilu*n*s.

R389 Die sabb*a*ti VI n*on*as madii. Lo dit en B*ernat* Rovira
comp*ar*ech denant lo dit justíc*ia*, e p*re*sentà a aq*uell* una letra
del noble en P. de Q*ue*ralt, portave*us* de p*ro*curador, la te-
nor de la qual és aytal:

«De nós en P. de Q*ue*ralt, portave*us* de p*ro*curador en lo
Regne de Valènc*ia* de Sexonaençà p*er* <l'alt> senyor infant
don Alfonso, p*ri*mer engenrat, e gen*er*al p*ro*curador d*el* molt
alt senyor rey e co*m*pte d'Urgell, al honrat e amat en
B*er*thomeu Mathoses, justíc*ia* de la ciutat de Valènc*ia* o a son
loch tene*n*t. Sal*ut* e dilec*ció*.

Fem-vos a sab*er* q*ue* p*er* p*ar*t de la dona na Guillamo*n*a,
mull*er* q*ue* fo d*el* honrat en Jacm*e* d'Oblit*es*, és estat p*ro*po-
sat davant nós q*ue* vós a instà*n*cia d'algu*n*s e p*er* denu*n*cia-
ció p*er* aq*u*ells p*ro*posada cont*ra* en B*ernat* Rovira, escud*er* de
F118r la dita dona e alcayt p*er* aq*ue*lla de Torrent / feés pendre e
caplevar lo dit en B*ernat* Rovira, e encara ena*n*tats a reebre
co*n*fessió d'aq*ue*ll e us esforçats d'ena*n*tar cont*ra* ell.

On, co*m* la dita dona e la sua compay*n*a sia de v*ost*ra ju-
risdicció e destret lo dit en B*ernat* aja f*er*mat d*e* estar a deret[8]

8. *Sic,* 'a dret'.

denant vós a tot hom qui clams aja d'ell, et jassia que per vós sien a vós estats feits dos manaments per saig de la nostra cort que absolvéssets les capleutes dades per lo dit denunciat e contra aquell no enantàssets en alguna cosa per la dita rahó, em per amor d'açò de part del senyor rey a vós dehim e manam sots pen[a] de C morabetins d'or pagadors de vostres béns al dit senyor rey, que absolvats en continent les dites capleutes e que contra lo dit Bernat Rovira en alguna cosa no enantets per la dita rahó, com nós siam aparellats de fer d'aquell compliment de justícia als clamans d'aquell breument e de pla, significan a vós que si vós en segir lo dit nostre manament seríets negligent o remís, nós enantaríem a aver de vostres béns la dita pena, et en altra manera en quant de fu[r] e rahó atrobarem ésser faedor.

E d'açò altre manament de nós no esperets.

Data València pridie kalendas madii anno Domini MCCC vicesimo primo». ---

Et lo dit justícia dix que era aparellat de reebre lo manament a si feit per lo dit noble portanveus de procurador en la damunt dita carta sua, segons que de fur e de rahó és reebedor. --- /

F135r

R390 Denant vós sényer en Berthomeu Mathoses, justícia de València, claman proposa en P. Agiló, estadant en Maçanaça, així com a pare e a legítim aministrador de Bernat, fill seu, contra Ferrer Lunell, fill d'en Ferer Lunell, vehí de Sent Boy, e lo qual està ab n'Amat de Fet, fuster, en lo mercat de València, aferman en juhii contra aquell que diluns proixmament passat ans de la festa de Rams, lo dit Ferrer ferí e nafrà lo dit Bernat de un colp en lo cap ab un troç de bastó qui és apellat «peu de lit», lo qual colp e ferida pervench a gran escampament de sanch, per lo qual colp, ferida e nafra lo dit Bernat està en perill de mort e (lo qual colp, ferida e nafra lo dit Bernat està en perill de mort), e lo qual colp e ferida ho nafra fon feyta per lo dit Ferrer al dit Bernat fora los murs de la ciutat, ço és, en lo dit mercat.

On, com aytal crim e malefici no deja romanir sens pena, demana per ço lo dit en P. Agiló que lo dit Ferrer li sia per vós dit sényer justícia sentencialment condempnat --- .

Protesta emperò, lo dit P. Agiló, que si per rahon del dit colp e nafra mort se'n segia al dit Bernat, fill seu, que aque-

lla mort pogés per ell ésser demanada en son loch e temps, e que per la present demanda no li pogés ésser feit alcun perjudici en son dret. /

F152v

R391 --- Die jovis XII kalendas junii comparegueren lo dit denunciador e la dita denunciada. Et lo dit en G. Tolsà, enadén a les rahons de presumpcions desús per ell proposades diu que aprés que la dita Nicolava fo exida de son alberch e de son par[e], com lo dit en G. Tolsà trobàs meyns ço que la dita Nicolava li ere estat furtat, e fés cercar a aquella per fer-la pendre [e] denunciar, com aquella·s fos absentada no la poch trobar. Trobà, emperò, que la dita Nicolava avia lexada una caxa en casa d'en Martí Gil, en la qual avia diverses coses, les quals dejús són escrites e les quals coses o la major partida eren del dit en G. Tolsà e de sa casa e comprades de sos diners, que la dita Nicolava li havia emblats sens sabuderia sua, preses furcívolment, de la qual caxa la dita Nicolava donà clau al dit en Martín Gill, e dix-li que donàs la dita caxa e les coses que en aquella trobaria al dit en G., com aquelles o la major partida fossen sues o comprades de sos diners.

Atorgue la dita Nicolava que com la dona muller del dit en
F152r G. Tolsà dixés que volia / veure si avia res del seu en la caxa de la dita Nicolava, e que la dita Nicolava donà la clau a la muller del dit en Martí Gill per tal que u ves. L'àls nega.

Les coses que en la dita caxa foren atrobades e al dit en G. de volentat e manament de la dita Nicolava deliurades, són aquestes que dejús se'n segexen:

Primerament unes tovalles de lli; uns cabçons d'estopa; un parell de tovallons d'estopa oldans; uns tovallons de li; un anell d'argent ab seynal de torra; uns paternostres ab argent e ab estany e ab coral; un cordó ab perles e ab casquetes d'argent; una cuberta de coxí blancha; una bosa de cendat ab flochs vermells e grochs; una bosa de fustani blanch; dues madexes e dos capdells de lli; dues albanequ[e]s, una obrada e altra blanqua ab veta negra; dues correges, una obrada e altra de fill texida; una liura de li poch més o meyns que no ere pintinat; I palm de drap de li; unes calçes de dona oldanes de drap vermell meyns de peals;un quarteró de pallola d'argent poch més o meyns, qui era en una capçeta dintre la dita caxa; sis escudelles de terra; I didal de lautó; IIII culleres de bota; I falçó; una pinta de fust; una colodra de fust; un

cabaçe[t] de palma; uns pat*er*nostr*es* de làg*ri*mes de Daviu; una caxa pintada. Et encara fo atrobat en la dita caxa un par*e*ll de linçols d'est[opa], los qual eren d'en Esteve Martí e a aq*ue*ll eren emblats en aq*ue*ll t*em*ps.

E fore*n* deliurats p*er* lo dit en Martí*n* Gil al dit n'Esteve, e de l*es* dit*es* coses lo dit en G. Tolsà e n'Esteve Martí co*m* reebere*n* aq*ue*lles del dit en Martí*n* Gill deliurà aq*ue*lles a ells, fere*n* carta p*ú*blica p*er* mà d'en P. de Ma*n*resa not*ari* de Valènc*ia*, la qual trau en p*ro*va a p*ro*var al tot lo mey*n*s a f*er* p*re*su*m*pcions cont*ra* la dita Nicolava ella ·v*er* com*é*s lo dit furt.

Et req*ue*r que sobr*e* la dita addició vós sény*er* dit justíc*ia* reebats confessió de la dita Nicolava e que qualq*ue* cosa p*er* ella [serà] respost sia mesa en escr*i*t.

Atorgue la dita Nicolava q*ue* lo dit en Martí*n* Gil sen vol*e*ntat e asentime*n*t de la dita Nicolava e aq*ue*lla absent, liurà al dit en G. Tolsà la dita caxa sua en la qual ere*n* tot*es* l*es*
F153v damu*n*t dit*es* rob*es* e coses, l*es* quals / ere*n* de la dita Nicolava e aq*ue*lles avia guanyad*es* ab sos trebals s*ervín* sey*n*ors de VIII a*n*ys a ençà q*ue* ha estat en Valènc*ia*. L'àls nega en qua*n*t fa cont*ra* si e no en àls.

P*ro*testa emp*er*ò, q*ue* p*er* r*es* q*ue* age dit, diga o dirà no entén fer p*ar*t en la dita denu*n*ciació, mes instruhir vós dit justíc*ia* de p*rov*es, t*estimoni*s e altr*es* judicis a p*ro*var l*es* dit*es* coses, la tenor de la qual carta desús en p*ro*va treyta és sego*n*s q*ue*·s segueix: «Sic om*n*ib*us* ---».

F153r /

R392 A vós sény*er* en Bertho*meu* Mathoses, justíc*ia* de Valènc*ia* d*e*ls pl*e*its c*ri*minals, jo Joha*n* Thomàs, saig de la cort de Valènc*ia*, acusa*n* o denu*n*cian p*ro*pòs que Catalina, la qual vós tenits p*re*sa, ha jagut carnalme*n*t ab moros en lo loch de Pat*er*na e de Benimàmet e en molts d'altr*es* lochs, la qual cosa és cont*ra* la lig crestiana e en gra*n* mey*n*spreu de Déu e de la fe catòlicha e encara de crestiandat.

On demana lo dit en Joha*n* Thomàs que p*er* vós dit sény*er* justíc*ia* sia feyta inq*ui*sició cont*ra* la d*i*ta Catalina sobr*e* lo dit c*ri*m, e atrobada e sabuda la v*er*itat d'aquella, puniscats e conde*m*pnets aquella sego*n*s que p*er* fur serà fahedor, en tal man*er*a aq*ue*sta esca[...] que la pena sua sia exemple a molts. E en continent desix-se de la p*re*sent acusació o denu*n*ciació, e lexa e comana aq*ue*lla a offici de la cort, salvu que puxa

vós dit sényer instruhir de judicis e testimonis e d'altres presumpcions si mester serà.

E adés de present a presupmir que la dita Catalina sia colpable de les coses contra ella proposades diu lo dit en Johan Thomàs que aquella menja e beu e habita e està contínuament en los dits lochs de Benimàmet e de Paterna ab moros e s[a]faretga[9] e beu axí de nit com de dia ab los dits moros. Nega-o.

Ítem diu que la dita Catalina és fembra de mala fama e viu entre los moros mé[s] que am los crestians. Nega-o.

Ítem diu que de les dites coses és veu e fama pública entre los conexents de la dita Catalina en los lochs de Paterna e de Benimamet. Nega-o.

Et enaprés fo reebut sagrament de calúmpnia de les parts, per lo qual lo dit Johan Thomàs perseverà en sa acusació e rahons de presumpcions. E la dita Catalina respon a la dita acusació e nega aquella e les coses en aquella contengudes en quant posades són contra si. Et enaprés la dita Catalina respòs a les rahons de presumpcions segons que en la fi de cascuna d'aquelles és contengut.

Et la cort interrogà a la dita Catalina si eren sues aquelles tauletes de fus[t] les /

F162r

R393 Jo en Garcia Sendina, que està en lo camí de Sent Vicent en les cases d'en Monblanch, acús e acusan propòs a vós sényer en Nicolau Mathoses, tinent loch del honrat en Berthomeu Mathoses, justícia de València en los pleits criminals, na Elvira de Calataiub, la qual vós tenits presa, posan contra aquella que la dita na Elvira així com alcavota, falsament e ab falses paraules tractà e féu venir a casa sua Simoneta, filla de mi dit Garcia, e aquella liurà per diners que n'ach a dos hòmens, los noms dels quals no sab, e aquells carnalment féu jaure ab la dita Simoneta dins en casa sua on ella està.

On, com la dita na Elvira aya feyt e perpetrat lo dit crim e malefici, e aytals mals fortment se dejen esquivar e no dejen romanir inponits, demana per ço que la dita n'Elvira sia ponida per vós dit sényer justícia així com a alcavota, que a

9. Mot de lectura dubtosa. El *DCVB* esmenta *safaretjar* 'murmurar', 'parlar malament d'algú' al *Diccionari* de Labèrnia-Salvat. Al *Diccionari* d'Escrig-Llombart (1887, II: 1078) apareix *safarejar* i *saforejar* 'revolver, menear una cosa de un lado a otro esparciéndola en partes', i abans en V. Salvà (1838) *safarechar* 'ajar, manosear'.

la dita Simoneta ha tolta e feyta tolrre flos de v*er*genitat, e aquella ha liurada enap*r*és a molt*e*s p*er*son*e*s, en tal manera q*ue* la pena d'aq*ue*sta sia exempl*e* a molts. E açò demana salvu son dr*e*t e c*etera* e ab l*e*s messio*n*s del pl*e*it feyt*e*s e p*er* fer.

Et ap*r*és, [a p*re*]sumir q*ue* la dita na Elvira sia colpable del dit c*ri*m e mal*e*fici, diu lo dit en Garcia q*ue* la dita na Simoneta fo at*ro*bada p*er* Dº. Martí, saig d*e* la cort, en casa de la dita na Elvira. Ít*em* diu q*ue* la dita Elvira és alcavota poblica e q*ue* aytal és la sua fama en*t*re los conexe*n*s q*ue* aq*ue*lla conexe*n*.

Die m*er*curii XIII k*al*en*da*s junii comp*ar*eg*uer*en l*e*s p*ar*ts. Diu excipién la dita na Elvira si no é*ss*er tenguda de respondr*e*, p*ro*ceehir, hena*n*tar sobr*e* la acusació desús cont*ra* ella p*er* lo dit en Garcia p*ro*posada, entrò ans e p*ri*m*er*ame*n*t lo dit G*arcia* se sia obligat a pena d*e* talió, co*m* alcú no puscha acusar si no se obliga a pena de talió.

Et en continen*t* fo reebut sagrame*n*t de calú*m*pnia de l*e*s p*ar*ts p*ri*ncipals, p*er* lo qual sag*ra*me*n*t lo dit en Garcia p*er*sev*er*à en la dita acusació, et la dita Elvira retench-se acort sobr*e* la resposta fahedora a la dita acusació.

Et la justíc*ia* manà a la dita Elvira q*ue*, salvu so*n* dr*e*t sobr*e* la rahó e coses p*er* ella p*ro*posades e demanad*e*s, q*ue* respona
F163v a la dita acusac*ió*, atorga*n* o nega*n*, en ora d*e* ves-/ pres d'aq*ue*st p*re*sent dia e p*er*emptò*ria* p*er* lo sagrame*n*t de calú*m*pnia.

Et la dita na Elvira dix que no consentia a la dita asignac*ió*, co*m* sia masa breu. Et lo justíc*ia* p*er*sev*er*à en la sua asignac*ió*.

R394 Et en aq*ue*st dia meteix en ora de vespr*e*s comp*ar*eg*uer*en les p*ar*ts. Salv*e*s ses excepcio*n*s desús p*er* ella p*ro*posad*e*s e d*e*fensio*n*s e tot son dr*e*t sobr*e* la excepció desús p*er* ella p*ro*posada e sobr*e* qualssevol altr*e*s, e salvu dr*e*t de accusac*ió* cont*ra* ella p*ro*posada, axí co*m* a forcada,[10] respon la dita na Elvira a la acusac*ió* desús cont*ra* ella p*ro*posada p*er* lo dit en Garcia e nega aq*ue*lla e l*e*s coses en aquella conte*n*gud*e*s é*ss*er v*er*es sego*n*s q*ue* reco*m*ptad*e*s són e en qua*n*t posad*e*s són cont*ra* si, e diu q*ue* les coses demanad*e*s fer no·s deve*n*, p*er* q*uè* req*ue*r si d*e* la dita accusac*ió* é*ss*er absolta.

10. Llegiu «forçada».

Et enaprés diu exepién a tolre la dita acusació que lo dit Garcia no ha poguda posar la dita acusació de alcavoteria contra la dita Elvira, per ço car la dita na Elvira és et és estada fembra de bona fama e de bona condició, ni perjudica, si per ventura alcuna fembra fo atrobada en casa de la dita na Elvira, ço que ella no sab, per ço car seria hy entrada sens tractament e consentiment d'ella e de la dita na Elvira no sabent ni estant en casa. E car no sab que la dita fembra fos fembra de mala condició (ni fembra) e alcuna fembra no pot ésser dita alcavota si sens consentiment e tractament d'aquella se fa adulteri o altre malefici e per altres rahons.

A la qual excepció demana la dita na Elvira per la part adversa ésser respost punt a punt e singularment atorgan o negan; e si negat li serà, ofer-se presta e apparellada de provar segons que porà.

E·l dit en Garcia, salvu dret de inpertinència, respon a la dita excepció e nega aquella e les coses en aquella contengudes ésser veres, ans diu que és lo contrari.

Et foren atorgats a cascuna part v dies següents per primera dilació xii kalendas junii, et fo manat e cetera. /

F163r

R395 Die jovis xii kalendas junii les parts comparegueren. Com sia leerívol cosa a cascú segons fur corregir e esmenar e créxer e minvar a la sua demanda o acusació tro a sentència, per ço lo dit en Garcia volén usar del dit fur crex a la sua acusació aquesta paraula, e vol que là on diu «axí com a alcavota» que enprés diga «alcavota pública», e enprés se'n seguescha que sia enantat contra aquella axí com a alcavota pública.

A disapte. ---

Die jovis pridie nonas junii. Comparegueren les parts. Diu lo dit en Garcia que la sua intenció és plenerament provada e fundada segons que per les deposicions dells testimonis per ell donats en lo present pleit clarament se demostra, per què demana a vós dit sényer justícia e als senyors jurats e a tot lo consell que sia enantat contra la dita na Elvira així com alcavota pública acullén avulteris per diners en casa sua, e encara faén tal justícia d'aquella que les altres fembres ne prengen [exem]ple, així com a aquella que féu despuncellar en casa sua la dita Simoneta e encara que vené per diners al fill d'en Coma, Johan, la filla de na Sadornina, que era

puncella, segons q*ue* p*er* la deposic*ió* d'él, t*estimoni*, p*er* ell à feit en lo p*re*sent pl*e*it clara- /

F167r

R396 Dava*n*t vós sény*er* en Nicholau Mathoses, loch tine*n*t del honrat en B*e*rtho*meu* Mathoses, justíc*ia* de Valènc*ia*, clama*n* p*ro*pose en P. Pan*és* p*rocur*ador de la dona na Calav*er*a con-t*ra* na Marta, mull*e*r d'en Jacm*e* Pelic*er*, la qual està en la par-ròq*ui*a de Sent Martí, p*ro*p les cases d'en B*ern*a*t* de S*è*rvol*es*, a la casa d*e*ls pelic*er*[s], af*er*ma*n* en juhii cont*ra* aq*ue*lla que en lo m*es* p*re*sent de maig la dita na Marieta injuriosame*n*t a tort e sens rahó dix e app*e*llà a la dita dona na Calav*er*a molt*es* de vegades en p*re*sència de molts:

—«Puta, bagassa, làdria, que has correguda tota Barberia e no has vedada ta p*er*sona a moro ni juheu q*ui* volguda la age!»

On, co*m* aytals e ta*n*t gre*us* injúries dit*es* p*er* la dita na Marieta a la dita dona na Calav*er*a romanir no deje*n* sens pena, p*er* ço dema*n* lo dit en P. Pan*és* en lo nom sobre dit, que la dita na Marieta li sia p*er* vós sény*er* dit loch tine*n*t de justíc*ia* s*ent*enc*ial*me*n*t conde*m*pnada en les penes en fur de Valènc*ia* establid*es*, e si fur no y basta, a bona coneguda v*os*-*t*ra e de v*ost*re consell. E açò dema*n*e ab les messio*n*s del pl*e*it feyt*es* e p*er* fer, salvu dr*e*t de créx*er* e de mi*n*var e c*etera*.

Et en contine*n*t féu fe de la sua p*rocur*ació ab carta sego*n*s q*ue*·s segueix: «Sic omnib*us* /…/».

Die sab*a*ti III k*al*e*nd*as febr*uar*ii comp*ar*ech la dita na Cavaill*er*a e renu*n*cià a la dita dema*n*da e desemp*ar*à de p*ro*seguir aquella, e volch que aquella fos cassa e vana. /

F172r

R397 Jo Çahat Andraç, sarraý de Quart, ab clamosa insinuació e ab fama p*ú*blica de molts, dena*n*t ana*n*, denu*n*ciu a vós sény*er* en B*e*rtho*meu* Mathoses, justíc*ia* de Valènc*ia* en los pl*e*its c*ri*minals, q*ue* Narbon*e*t Sala, molin*er* del dit loch de Quart lo qual vós tenits pr*es*, en lo dia d*e* hir p*ro*ppassat, a tort e sens rahó e sobr*e* nov*es* e baralla q*ue*·l dit Narbon*e*t *(f*er*í* e nafrà) (q*ue*·l dit Narbon*e*t) avia ab Azm*e*t Arrendací, frare del dit Çaat, lo dit Narbon*e*t f*er*í e nafrà lo dit frar*e* seu d'u*n* colp en lo ventr*e* ab un colt*e*ll, del qual colp lo dit Azmet en continent morí. P*er* q*uè* demana lo dit Caat q*ue* p*er* vós dit sényer justíc*ia* sia feyta inq*ui*sició cont*ra* lo dit Narbon*e*t, e atrobada e sabuda p*er* vós la v*er*itat del dit c*ri*m

condampnets e poniscats aquell en les penes en fur de Valènc*ia* establides, en tal guisa fahén contra aquell que la pena d'aquest sia exemple a molts.

Et enaprés fo reebut sagrament de calúmpnia de les parts, ço és, del dit denunciador sobre l'alquible e perseverà en sa denunciació.

R398 En Narbonet Sasala, denunciat, jurà en sa confessió e interrogat sobre les coses posades en la denunciació, negà aquelles ésser veres en quant posades contra si.

Interrogat si el dia d'ir ac noves ne baralla ab lo dit Çaat e dix que no. Interrogat si en aquell dia d'ir fo ab ell lo dit Caat e dix que hoc, en lo molí seu. Interrogat quinya hora, e dix que·l sol era post. Interrogat qui y avia com lo dit Caat era ab ell, e dix que no y avia negun, sinó un bon hom, carnicer del loch de Quart, e moros e son nebot del carnicer, moro compaynó del dit Michel.

Interrogat si·l dit moro fo al dit molí per molre blat, e dix que no, que ab altres hi era vengut qui y eren venguts a molre. Interrogat si sab quant morí lo dit moro ni·l veé nafrat, e dix que no.

Interrogat hon era ell en ora del sol post, e dix que ê·ll molí. Interrogat per quant de temps hi estech, e dix que entrò que y vench Simó, alcayt del loch de Quart, que li dix que
F173v ell avia mort lo moro de Quart, / e com aquell se'n maravellàs, dix-li que se'n anàs ab ell a la presó, per ço que·ls moros qui s'eren aplegats contra ell no·l matasen. E ell, Narbonet, anàsse'n ab aquell e mès-lo en la presó.

Et enaprés, com lo dit Narbonet demanàs treslat de les dites coses, fo-li atorgat.

Et la cort amonestà lo dit denunciador que do testimonis, indicis e presumpcions si alcuns n'à, com la cort sia apparellada de reebre aquells.

R399 Die veneris xi kalendas junii. Comparegueren les parts, et lo dit justícia féu venir denant si lo dit denunciat e lo denunciador, e interrogat lo dit denunciador si volia més testimonis donar, lo qual dix que no, com no agués més de testimonis, ans volia que aquells fossen publicats e que d'aquells li fos dada còpia. Et aprés, interrogat lo dit denunciat si volia que los dits testimonis fossen publicats [o entenia] àls dir, lo qual respòs que no y volia àls dir, mas que li plahia que fosen

publicats e que li fos donada còpia e translat, salvu a ell e protestat que puxa dir contra los dits e persones dels testimonis si mester li serà.

Et enaprés lo dit justícia de volentat de les parts manà publicar los dits testimonis, e manà ésser dat treslat d'aquell a cascuna part, los quals testimonis foren en continent publicats.

R400 Die lune VIII kalendas junii. Comparegueren les parts. Et lo dit denunciador diu que la sua intenció és bastantment provada e fundada per les deposicions dels testimonis per ell produhits, segons que per aquells se demostre manifestament e apar, ho al tot lo meyns són tals e tan forts presumpcions violents contra lo dit denunciat per què deu ésser posat a turments per saber mils la veritat del dit crim. Et per ço demana e requer lo dit denunciador que per vós sényer dit justícia sia enantat a posar lo dit denunciat a turments, tant e tan fortment entrò que per sa pròpria boca confés la veritat del dit crim, e açò abans que en àls sia enantat.

Et la cort asignà al dit Narbonet dia a posar tot ço que dir e
F173r posar vulla / ê·ll present pleit, disapte següent ans de cort partida e peremptori.

R401 Die sabbati III kalendas junii comparegueren les parts. Diu e proposa excipién lo dit en Narbonet que a la persona e deposició d'en Michel Calbo, testimoni primer desús per lo dit Çaat donat, e per vós sényer dit justícia reebut sobre la denunciació desús per lo dit Çaat contra ell proposada per la mort del dit Azmet, fe alcuna no deu ésser haüda, per ço car lo dit Michel Calbo féu lo sobredit testimoni a descàrrech de si, e per desenculpar si e inculpar altre fe alcuna no deu ésser haüda.

Ítem per ço com lo dit en Michel Calbo ha feit fals testimoni per diners sobre un pleit que era en Líria entre certes persones, per la qual rahó fo exellat del loch de Líria e axí anà-sse'n a Beniguazir, e aquí estech per II anys poch més o meyns, taverna o carniceria, com en Líria no pogués ni gosàs estar, per la rahon del dit crim. Et puixs que Ina vegada ha feit fals testimoni, d'aquí a denant no deu ésser reebut en testimonis, per què en tota ora seria presumpció que·l faria fals, [car] «qui semel est malus semper presumitur esse malus».

Ítem per ço car lo dit en Michel Calbo féu lo sobredit testimoni XI dies a la desexida del present de maig e en lo dit temps e d'abans lo dit Michel Calbo era vil persona e de vil fama e condició, enaxí que contínuament menja e beu en tavernes, tant que sovín e menut que s'enbriaga, e ha gran conversació ab moros e ab vils personas fembres e hòmens. E és hom pobre, enaxí que ço que ha no val L sols, e a la persona e deposició de vil persona e de vil fama e cond[ició] e que sia pobre, enaxí que los seus béns no valen L sols, fe alcuna no deu ésser haüda. /

F174v Ítem per ço [car lo dit Michel] Calbo avia feit son testimoni sobre la dita rahó sens escriptura ê·l loch de Quart en presència del justícia, alcayt, alamí e molts d'altres prohòmens del dit loch de Quart. Encara per tal com ne fo pregat e menaçat per lo dit alcayt de Quart que ell que feés testimoni contra lo dit en Narbonet e en ajuda del dit moro.

Ítem per ço car lo dit en Michel Calbo se barallà ab lo dit en Narbonet e ab sa muller e és enamich capital seu e en desgrat e en mala volentat ab ell, enaxí que faria e diria tota res que fos a dan del dit en Narbonet. E a la persona e deposició de testimoni que sia enemich capital e en desgrat e mala volentat ab aquell contra qui fa testimoni, fe alcuna no deu ésser haüda e per altres rahons.

Ítem diu que a la persona e deposició d'en Johan Ferrando, testimoni segon contra ell desús donat sobre la dita denunciació, fe alcuna no deu ésser haüda, per ço com aquell [era] compaynó del dit Azmet, enaxí que nit e dia menjaven e bevien ensemps e avien gran conversació e eren grans amichs, e el dit Johan Ferrando era e és malvolent e enamich del dit en Narbonet; e enamich e malvolent d'altre per ell ni contra ell testificar no pot. E car és hom de mala fama e condició, enaxí que, jassia ço que sia batejat, és hom que fermament no té la fe catòlica ni dejuna la quaresma, abans menja carn e ous e formatge en quaresma estant sans. Encara per ço que no fa alcun ordenament de cres[tià] ne sab lo paternostrer ne la Ave Maria, ne va a Senta Mare Església segons que crestià

F174r deu fer. E fa faena els dies dels digmenges e de les / [f]estes axí com moro, e és hom qui ha gran [conversació] ab moros e ab fembres de segle per tavernes e en altres lochs, e hom qui·s embriaga sovín [...] e menut en aquelles, e té millor lur secta que no la ley dels crestians, jassia ço que sia batejat. E

per ço car fo pregat e menaçat per lo dit alcayt de Quart que feés testimoni contra lo dit en Narbonet e per lo dit moro. Et per ço car és hom pobre e vil persona, enaxí que faria e diria tota res per diners o per pregàries, e és hom tractador de barates e de logres ab moros e ab crestians. E per ço car és excomunicat, per tal com aquell nit e dia ha gran conversació e menja e beu e està e jau en casa de moros, enaxí que·s diu que més té la lig dels moros que dels cristians. Encara, que públicament és concubinari, enaxí que avent muller té amiga. E hom d'aytal condició testimoni fer no pot, com sia(t) jutgat per infel, e infel contra fel testificar no pot, e per altres raons.

Ítem diu excipién que la deposició de Johan Romeu, testimoni terç desús per la part adversa donat, no nou al dit Narbonet, no deposa alcuna cosa sobre la denunciació de la mort del dit Amet, car si alcuna cosa deposa, deposa de hoÿda d'oÿda e dita d'altre, e no de certa sciència e presència e testimoni, que deposa de hoÿda de hoÿda e dita d'altre, no de certa sciència e presència e testimoni, e no val ni té.[11]

A les quals excepcions demana lo dit en Narbonet ésser respost per la adversa part, punt a punt atorgan o negan e per sagrament de calúmpnia, e si negades li seran, offer-se prest e apparellat de provar. Protesta, emperò que no·s restreyn si provar totes les sobredites coses, mas tan solament aquelles que porà e bastaran a la sua [inte]nció a fundar en tot e·n partida. --- /

F185r

R402 Davant vós sényer en Berthomeu Mathoses, justícia de la ciutat de València en lo criminal, proposa claman en G. Romeu, saig de la cort, contra en Lorenç Rayner e Peret Bru, los quals són detinguts preses en la presó de València, que aquells en lo present mes, a tort injuriosament e sens rahó, dintre la dita presó donaren a mi de grans bufets per la cara e de grans colps e punyades per la mia persona, enaxí que agre'm mort si vedat no·ls fos. Et enaprés ajustan mal a mals

11. Els Furs assenyalaven que només eren vàlids els testimonis de les persones que havien vist els fets. Així els *FV* (IV, 50): «En tots pleyts testimonis, tan bé aquells qui sobrevenran com aquels qui seran pregats que sien testimonis, sien reebuts; dementre, emperò, que façen o diguen testimoni sobre aquella cosa que serà feita en lur presència; açò, emperò, entès, que si fan testimoni d'ohida, no valle».

pixaren en una escudella de terra e gitaren-la'm per lo cap e per la cara a avall.

On, com tantes e tan forts injúries, colps, e ferides romanir no dejen sens pena, deman e requir per ço jo dit en G. Romeu que vós sényer dit justícia me sien sentencialment condempnats los dits Lorenç Rahiner e en Peret Bru per rahon dels dits bufets e colps e puyades e injúries en les penes en fur de València establides, e fur no bastant, a coneguda de vós sényer dit justícia e de vostre consell. Et açò deman ab les messions del present pleit feytes e a fer, salvu dret de créxer e de minvar e cetera.

Et en continent fon tramés treslat de la présent demanda als dits demanats, per /.../

R403 Die mercurii VI kalendas junii. Compareguer en les parts. Salves a si totes excepcions e [...] en son loch e en son temps proposades, salu encara e protestat que si tenguts no y er[en de resp]ondre, que la dita resposta sia aguda per no feta. Respon Lorenç Rayner e lo dit en Peret Bru a la dita inpertinent demanda e nega aquella e les coses en aquella contengudes ésser veres en quant posades són contra ells e la lur part, e demanen si ésser absolts de la dita demanda e que la part adversa los sia condempnada en les messions com maliciosament los aja apellats en juhii. --- /

F222r

R404 Decimo kalendas junii die sabbati

Davant vós sényer en Bertholomeu Mathoses, justícia de València en los pleits de crims, proposa claman en G. Ça<co>sta, vehí de València qui està prop Sent Agostí, en nom seu propri e en nom de na Ga., muler sua, contra Narbona, muler que és d'en Domingo Matheu, dién e afirman en juhii contra a aquella que en lo mes présent et ê·l dia d'hir, a tort e injuriosament e sens rahó, apellà e dix al dit en G. Çacosta paraules injurioses e vilanes, ço és, «bacallar, traÿdor futut» e que no·l calia siure a la porta sua d'ell metex, si no, que tot lo faria pecejar peçes menudes. Et encara dix al dit en G. la dita Narbona que a gran trahició e ab gran falsia avia feit tolre lo puyn a son germà, e moltes d'altres vilanies et injúries. Et encara dix a la dita Guillamona, muler del dit en G. «bagassa, puta juhia», e que de II cosins jermans de cascú avia aüt IIes filles.

On, com tan greus injúries e tan forts sens pena romanir no degen, per ço demana lo dit en G. Çacosta en los <dits> noms, per vós sényer dit justícia la dita Narbona a si sentencialment ésser condempnada en penes en fur de Valèncía establides, e si fur no y basta, a bona coneguda de la cort e de son consell, castigan aquella en tal manera que la pena d'aquesta sia eximpli a les altres semblants delictes escometens o injúries diens. E açò demana ab les mesions del present pleit feites e per fer, salvu dret de créxer e de [minvar] e cetera. ---

R405 Die mercuri xv kalendas julii. Johan Romanç, saig, dix e reconpta
F223v que ell de manament de la justícia / e a instància d'en G. Costa, avia citada la dita na Narbona al dit loch e a la dita rahó, e no la trobà, mas dix-o als vehins, e digeren-li que lo y dirien com fos venguda, e no vench. Et cort partén lo dit en G. Costa acusà la contumàcia d'aquella. ---

Et com segons fur de Valèncía, a cascú sia laüda cosa d'enadir, coregir e esmenar a la sua demanda entrò a sentència difinitiva o per fur posat en rúbrica de clam que no sia mudat en lo capítol primer en lo comencament, per ço lo dit en G. volén usar del benefici del dit fur anadeix a la sua demanda e vol que sia posat allí on diu que a gran falsia avia fet tolre lo puyn a son jermà e cetera, que la dita na Narbona injurosament e en injúria del dit en G. gità's en la
F223r céquia de Sent Agostí e bany[à] / d'aigua a ella e a sos fills. E pus dix que·l dit en G. avia feyt e que volia negar a ella e a sos fills, difaman aquell per places e per carreres de les dites cases. Et encara que·s clama a vós sényer dit justícia de les dites coses, per les quals fo per vós o altre per vós pres a tort. E axí fo miv[...]at, a la qual addició e declaracions demana ésser respost per la part adversa atorgan o negan punt a punt e singularment e departida e per virtut del sagrament de calúmpnia, lo qual requer lo dit en G. ésser feit en continent en lo present pleit per la part adversa, com lo dit en G. sia prest e apparellat de provar aquelles.

Protesta, emperò, que no restreyn a provar totes les damunt dites coses, sinó aquelles que porà e abastaran a la sua entenció a fundar. --- /

F224
R406 Jo na Simona, muler d'en P. Just, absent de la ciutat de Valèncía e del Regne d'aquella, ab clamossa insinuació e fama

pública de molts, davant anan, denunciu a vós sényer en Bertholomeu Mathoses, justícia de València, que Jacme Carreres, ortolà, lo qual vós tenits pres, disapte primer passat en hora de despertada, trencan e esvahín mon alberch, e forcívolment e per força entrà per lo barandat d'una casa la qual yo loch a una sarrana, per nom na Marta, muler d'en Domingo Rodrigo. E per lo dit barandat entrà dintre en les mies cases hon yo estich, e aquí trasch lo coltell dient aquestes paraules:

—«Na bagassa, no ajats por, que yo n'exiré en cap de vós!»

Et enaprés entrà en la cambra de les dites cases e tanquà aquella ab la balda e obrí ab una clau la mia caxa e ladronívolment ab si se'n portà VII sols de reals, los quals eren en la dita caxa.

Requer e demana per ço la dita na Simona que per vós sényer dit justícia sia feita diligent inquisició contra lo dit en Jacme Carreres, e atrobada la veritat del feit, que punisquats aquell segons que per fur atrobarets ésser faedor, castigan aquell en tal manera que la pena sua sia eximpli als altres semblants coses asajants. E açò demana ab les messions del pleit feites e a fer e cetera.

R407 Et a presumir que·l dit Jacme Carreres sia culpable e faedor de les dites coses, yo dita na Simona dich que en lo dit disapte en lo qual lo dit Jacme Carreres féu lo dit malefici e ans que aquell feés, passà per la carrera on yo dita na Simona estich, ab Diaguello, escuder del noble en Carroz, e poch enaprés partí·s del dit Diaguello e tornà a casa de mi, dita na Simona, e féu lo dit malefici. Atorga que passà per la carrera ab lo dit Diaguello, l'àls nega.

Ítem a presumir que·l dit Jacme Carreres aja feyt lo dit malefici, dich yo, dita na Simona, que com lo dit Jacme Carreres fo exit de les [dites] cases mies e hac feyt lo dit malefici, fon reptat per què u avia feyt per na Paschuala, muller d'en Martín Navarro e per altres vehins de la carrera.

F225v Ator-/ ga que la dita denunciadora e sa mare li demanaren si avia feytes les dites coses e respòs-los que no. L'àls nega.

Ítem a presumir que·l dit Jacme Carreres aja feit lo dit malefici, dich jo dita na Simona que·l dit Jacme Carreres és malendrí e hom de mala fama e de mala condició, e <hom qui fa> e ha feites e és acostumat de fer molts mals semblants d'aquest e pigo[r]s, e és usat de participar ab hòmens mals e de mala condició. Nega-o.

E enaprés fo reebut sagrament de calúmpnia de les (les) dites parts, per lo qual la dita denunciadora persevarà en sa denunciació e rahons de presumpcions.

R408 Jacme Carreres, denunciat, jurà en sa confessió e interrogat sobre les coses posades en la dita denunciació negà aquelles ésser veres en quant són posades contra si. Et aprés respòs a les rahons de presumpcions segons que en la fi de cascuna d'aquelles és contengut.

Et la cort amonestà la dita denunciadora que do testimonis, indicis e presumpcions si alcuns n'à, com la cort sia apparellada de reebre aquells.

Die sabbati idus junii. Compareguer en les parts. E la dita Simona demana e requer que·ls testimonis per ella donats sien publicats e que dels dits e deposicions d'aquells li sia donada còpia e treslat. E lo dit justícia assignà dia al dit Jacme Carreres a posar de feit ans de publicació de testimonis dimarts segent ans de cort partida e perem[ptòria].

Die martis XVI kalendas julii. Compareguer en les parts. E lo dit Jacme Carreres a remoure la intenció de la part adversa diu e proposa excipién que la dita denunciació no à loch [...] sens perjudici que les coses en aquella contengudes fossen
F225r veres, ço que ell no atorga, per ço com él / avia acustumat moltes vegades e diverses de menjar e de beure e de estar e de participar ab la dita na Simona en la dita casa sua e en altres lochs.

Ítem diu excipién que la denunciació no à loch, car a vole[ntat] e consentent no és fet perjudici ne enjúria alcuna, e si anch en la casa de la dita na Simona entrà de nit o de dia per porta o per barandat o per terrat o per altra manera, ço que no atorga, allò auria fet ab volentat e consentiment de la dita na Simona, e no per furtar ni per emblar alcuna cosa, e se[n]s força o violència alcuna, e ella no contradién ni cridan.

Ítem diu excipién que la dita denunciació no proceex, per ço com les cases de la dita na Simona són en la ciutat de València, prop Sent G., e si força li fos feta alcuna poguera cridar, la qual cosa cessà de fer tota hora que lo dit Jacme hi entràs, per què no és semblant de veritat que en aytal ciutat com València és axí poblada de gens al[cú] fés força ni violència, que [...] e que les dites coses és fama.

A les quals excepcions requer ésser respost per la part adversa atorgan o negan.

R409 E la dita na Simona nega q*ue*·l dit Jacme Carreres entràs en sa casa ab sa volentat d*e*pús q*ue* son marit se'n anà, mas q*ue* és v*er* q*ue* con aq*ue*ll era en la ciutat, q*ue* aq*ue*ll hi entrava ab aq*ue*ll. Les altres coses contengud*e*s en les dites excepcio*n*s nega éss*er* vere*s* en qua*n*t són posad*e*s c*ontra* si.

Et fore*n* atorgats al dit Jacme Carreres IIII dies sege*n*ts p*er*
F226v p*ri*me*r*a / dilació XVI k*a*le*n*da*s* jul*ii*, e fo manat e c*etera*. ---

R410 Die martis III id*us* [aug*ustii*]. Les p*ar*ts comp*ar*eg*uer*en. Allega*n* de son dret diu la dita na Simona que la sua inte*n*ció és plener[am]e*n*t p*ro*vada e fundada p*er* los t*estimoni*s p*er* ella donats, segons q*ue* p*er* les d*e*posicio*n*s d'aq*ue*lls a vós sény*er* dit justíc*ia* pot éss*er* clar e manifest, p*er* q*uè* req*ue*r
F226r e demana q*ue*·l dit Jacm*e* Carreres sia / posat a q*üe*stions e turments, p*er* tal que p*er* la bocha d'aq*ue*ll la v*er*itat del feit sia haüda e sabuda.

Enap*ré*s la dita na Simona diu q*ue*·l dit Jacm*e* Carreres és de tot en tot d*e*fallit en la sua p*ro*va, p*er* ço car los t*estimoni*s p*er* <ell> donats són sols e sing*u*lars, varis e discordans en lurs dits e deposicio*n*s, e tals [...] a la deposic*i*ó dels quals fe alcuna no deu éss*er* haüda.

E p*ri*me*r*amen*t* diu cont*ra* la deposic*i*ó e testimo*n*i e encara cont*ra* la p*er*sona de na Math*e*va, mull*er* d'en Joha*n* Maynart, segon t*estimoni* donat p*er* lo dit Jacm*e* Carrere*s*, q*ue* fe alcuna no y deu éss*er* haüda p*er* ço car és vil fembra e d*e* vil condic*i*ó, e en lo te*m*ps q*ue* féu son t*estimoni* era enemiga e malvol*e*nt de la dita na Simona, e li plagera e li plauria encara tot mal e tot dan q*ue* la dita na Simona agués. Encara q*ue* és denu*n*ciada p*er* en B*er*n*at* Vila, p*r*evere, de la qual denu*n*ciació no és estada absolta. Nega-la segons q*ue* posada és.

Ít*em* diu e p*ro*posa cont*ra* la deposic*i*ó e testimo*n*i d'en Martí Bast*er*, ortolà, VII t*estimoni* donat p*er* lo dit Jacm*e* Carrer*e*s, e diu q*ue* a la deposic*i*ó d'aq*ue*ll fe no és ne deu éss*er* haüda, p*er* ço cor aq*ue*ll és sol e sing*u*lar e vari e discordan*t* en sa deposic*i*ó, e compar*e* e benvol*e*nt del dit en Jacm*e* Carrer*e*s, enaxí q*ue* p*er* la amor e p*er* la favor q*ue*·l dit Jacme Carrer*e*s ha ab Jacm*e* Bast*er*, fill del dit en Martí Bast*er* e encara ab lo dit Martí Bast*er*, faria e diria tota res q*ue* fos a p*ro*fit d*e*l dit Jacme Carrer*e*s e q*ue* aq*ue*ll pogés escapar a dan de la sua p*er*sona e de sos b*é*ns, majorm*e*n*t* p*er* ço q*ue*·l

dit Martí Baster és aültre públich, enaxí que ha muller e té per druda na Johana la Castellana, muller de P. Cervera, traginer qui està prop l'espital d'en Clapers, per què la deposició d'aytal testimoni no deu valer, ans deu ésser gitada de tot juhii. Idem ad hanc. /

F227v

R411 Ítem diu e posa contra la deposició de na Ermessén, muller que fo d'en Andreu Eymerich, que en altra manera és apellada na Falconera, XI testimoni donat per lo dit Jacme Carreres, que a la deposició d'aquella fe alcuna no deu ésser haüda, per ço com la dita na Ermessén és fembra vil e de vil condició e alcavota pública de sa filla, enaxí que estant amdues en una casa, ella sabent e consentent, la dita filla sua se liurà al dit Jacme Carreres, e encara a tot altre hom qui vol gaure ab ell[a] carnalment, per diners e sens diners. E encara que és gran amiga e familiar del dit Jacme Carreres, e li aportava a menjar e a beure en la cadena mentre que y era, e li plauria tot bé e tot profit del dit Jacme Carreres, e faria e diria tot ço que fos profit d'aquell, jasia ço que ne'n segís dan a qui·s vol. E encara que en lo dia que diu que ella e la dita Simona eren soles en l'ort del dit Jacme Carreres e que cusien[12] pésols, eren allà ab elles III o IIII fembres, per què aquella no deposà res que sia veritat, sinó per volentat. Idem ad hanc.

Ítem diu e deposa contra la deposició e testimoni d'en Bernat de Cruïlles, escuder del noble en Carroç, XII testimoni donat per lo dit Jacme Carreres, que a la deposició d'aquell fe alcuna no deu ésser haüda, per ço com lo dit Bernat de Cruïlles és sol e singular, vari e discordant en sa deposició e testimoni, e ha feit aquell més per escusar lo dit Jacme Carreres que per nenguna veritat de feit, a pregàries d'aquell e per ho bé,[13] en ço que diu que·l dit Jacme Carreres jahia prop Sent G. ab la dita na Simona en mig de la carrera, car no és cosa que parega que puxa ésser vera que nenguna fembra que aja marit, jassia ço que·s liure a altre, que li do licència que en mig de carrera pública ni en ciutat jaga ab ella. E encara per ço com lo dit Bernat de Cruïlles és gran amich e

12. Deu ser un error per «culien pésols».
13. *Sic.*

familiar del dit Jacme Carreres e compaynó d'aquell e [consen]tidor de tots los mals que aquell fa, e faria e diria tot
F227r ço que fos profit del dit Jacme Carreres, e dan de qualsev[o]l / altra persona, ab què lo dit Jacme Carreres pogés escapar a dan de la sua persona. Idem ab hanc.

Ítem diu e posa contra la deposició e testimoni d'en P. Cerveró, XIII testimoni donat per lo dit Jacme Carreres, e diu que a la deposició d'aquell fe alcuna no deu ésser haüda, per ço cor lo dit P. Cerveró és amich e familiar del dit Jacme Carreres, e encara que·l dit P. Cerveró ha caplevat aquell de poder de la cort de Valèncía, en poder de la qual era pres per rahon de la present denunciació contra ell posada per la dita na Simona, e encara que li és fermança de dret en lo pleit lo qual lo dit Jacme Carreres ha ab en Jacme Sen Celoni, per què lo dit P. Cerveró no faria ni diria res que tornàs a dan del dit Jacme Carreres, e majorment per ço cor lo dit P. Cerveró és obligat per lo dit Jacme Carreres en lo present pleit, ço és, que és caplevador d'aquell segons que damunt és dit. Et encara que·l dit P. Cerveró és aültre públich, enaxí que ha muller e té drudes e fembres a palés, e specialment na Ffrancescha, muller d'en Paschual de Sent P., de la qual ha haüt un infant, per què a dita deposició e testimoni d'aytal persona fe alcuna no deu ésser haüda. Idem ad hanc.

Ítem diu e posa contra la deposició e testimoni de na Thoda, muller qui·s diu d'en A. de Vilamajor, laurador, XIIII testimoni donat per lo dit Jacme Carreres, que a la persona, deposició, testimoni d'aquella fe alcuna no deu ésser haüda, per ço com és sol e singular, vari e discordant en son dit e en sa deposició. E encara [que jassia ço] que ella·s diga muller del dit A. de Vilamajor, la veritat és en contrari, enaxí que és druda d'aquell, que anc no fo sa esposada ne hoý missa ab aquell segons que muller deu fer ab marit. E encara que és vil fembra e de vil condició e s'és liurada e·s liura a tot hom
F228v qui la [vo]l per diners, e és estada druda / (druda) de Jacme Baster, compaynó del dit Jacme Carreres, per què per favor e per temor del dit Jacme Baster, drut seu, e per l'amor que és entre·l dit Jacme Carreres e Jacme Baster faria e diria tot ço que fos profit del dit Jacme Carreres e dan de la dita na Simona o de qualsevol altra persona. Idem ab hanc.

Ítem diu e posa contra la deposició e testimoni del dit Jacme Baster e la persona d'aquell, testimoni XIV donat per lo

dit Jacme Carreres, que a la deposició d'aquell no deu ésser haüda fe, per ço car lo dit Jacme Baster és companyó e amich e familiar del dit Jacme Carreres, axí que la companyia que és entre aquells no poria ésser major, per ço car lo dit Jacme Baster bestrau diners als pleits del dit Jacme Carreres, e va ab aquell contínuament e és parçoner e companyó e faedor dels maleficis que·l dit Jacme Carreres fa e ha fets, e ensemps abduy fan e tracten e an feits e tractats molts maleficis e nafres, e especialment con nafrare*n* a·n Jacme Sent Celoni, piquer; e faria e diria tota res contra veritat ab què tornàs a profit al dit Jacme Carreres. E ha pregat moltes vegades a·n Ramon Esteve, jermà de la dita na Simona, que fés relexar lo feit e que no volgés que·l dit Jacme Carreres fos penjat ni prengés dan per lo dit en R. ne per les sues coses. E encara per ço car és hom [c]riminós e de mala fama e de mala condició, per què a la deposició d'aytal hom fe alcuna no deu éssser haüda. Idem ab hanc. ---/

F228r

R412 Davant vós senyer en Berthomeu Mathoses, justícia de Valènc*ia*, p*ro*possa clama*n* na Maria, muler d'en P. d'Alçamora, qui està en Vilanova en la pobla d'en B*ernat* Clarmunt, ab volentat e consentiment del dit marit seu, contra en Jacme Carreres, ortolà, lo qual tenits pres, dién e afferman en juhii contra a aquell que en lo disapte primer pasat en hora de vespres, com la dita na Maria fos al pont dels Catalans ensemps ab Simona, filla sua, que·s venien clamar a la cort per rahon d'alcun malefici que·l dit en Jacme Carreres avia feit a la dita na Simona, lo dit Jacme Carreres a tort e sens rahó e injuriosament e trenquan e esvahín lo camí del senyor rey en lo dit pont, davant lo monestir de Sent G., dix e appellà a la dita na Maria «vella bagassa alcavota». E enaprés, ajustan mal a mals, près aquella e gità-la en terra e ferí a aquella de molts colps de peus e de punnys en la sua persona, los quals colps vengren a escampament de molta sanch. Et enaprés trasch la espaa que portava e jaquí·s córrer a la dita na Maria e a na Simona, filla sua, e féu-ne tornar a aquelles que·s venien clamar a la cort, e encara dién a aquelles que mala hirien avant. --- /

F229v

R413 Et enaprés en manera de reconvenció propòs clamant en Jacme Carreres *contra* Maria, muler d'en P. d'Alçamora, qui

està en la pobla d'en Bernat Clarmunt, que a tort e sens rahó e injuriosament en lo mes de maig, dix e appellà a mi dit en Jacme «bacallar, fals, traÿdor, eretge, fill de eretge, ladr[e]».

On, com tan grans injúries a mi dites no dejen romanir sens pena, per ço requer lo dit en Jacme Carreres que per vós sényer dit justícia sia sentencialment condempnada la dita na Maria en les penes en fur de València establides ---/

F230r

R414 --- Die lune pridie nonas julii comparegueren les parts. Com a cascú segons fur de València sia leguda cosa créxer e minvar a la sua demanda tro a sentència difinitiva, per ço lo dit en Domingo de Monçó, en lo nom que desús, enadén e milloran a la demanda per la dita na Maria, principal sua, posada, diu que com lo dit Jacme Carreres ac ferida la dita na Maria, la dita na Maria ensemps ab na Simona, filla sua, se'n volien venir clamar a la cort, ladoncs lo dit Jacme Carreres trasch una espaa ho manerés que portava e parà's denant elles e vedà'ls que no·s vengessen clamar, dient aquestes paraules:

— «Na vella bagassa alcavota, mal guany vos vendrà si no us en tornats!»

Per què demana e requer lo dit Domingo de Monçó en lo nom que desús, que per vós sényer dit justícia sia a si en lo dit nom lo dit Jacme Carreres per vostra sentència condempnat en la pena o penes en fur de València contengudes e establides per rahó de les dites injúries, e si fur no y basta, a coneguda de vós sényer dit justícia e de vostre consell. E requer que per vós sényer dit justícia sia enantat contra lo dit Jacme Carreres en la pena de traure l'espaa, segons que la avets acustumada de levar e aver dels altres semblants coses fa(e)ens.[14]

A la qual addició lo dit en Domingo de Monçó en lo dit nom demanà ésser respost per la part adversa atorgan o negan e per sagrament de calúmpnia. E si negada li serà, ofer-se prest e aparellat de provar aquella. Protesta, emperò, que no·s restreyn a provar totes les damunt dites coses, mas tan solament aquelles que porà e que bast a son enteniment a fundar.

De les quals coses lo dit Jacme Carreres demanà treslat, lo qual li fou donat, e dia assignat a comparer e enantar de

F231v gudament / a dimarts segent ans de cort partida.

14. *Sic*.

Al qual dia e hora damunt assignat comparech denant lo dit justícia lo dit Domingo de Monçó, e l'altra part no comparech e acusà la contumàcia d'aquell.

Die mercurii VIII idus julii. Les parts comparegueren. [E·l] dit en Jacme Carreres salu e protest[a] que si apparia la dita addició, que no devallàs de la demanda ésser impertinent, que la sua resposta vaja per no feita; sots la dita protestació respon a la dita addició e nega aquella e les coses en aquella contengudes ésser veres com posades contra si e la sua part, e requer ésser absolt de la impetició en la dita addició contenguda, e que la part adversa li sia en les messions condempnada.

E la cort assigna al dit Domingo de Monçó a demanar si aver volrà dilació a provar a divendres segent ans de cort partida e peremptoria.

Die veneris VI idus julii. Comparegueren les parts ans de cort partida. E lo dit en Domingo de Monçó en lo nom que desús demana e requer que dia de prova li sia donat e atorgat sobre les coses en la dita addició negades, ço és, X dies per primera dilació. Et foren atorgats al dit Domingo de Monçó X dies segents per primera dilació, e fo manat e cetera.

Die jovis X kalendas augusti. Comparegueren les parts, e lo dit en Domingo de Monçó demana e requer que·ls testimonis per ell e per la sua part donats sien publicats e que dels dits e deposicions d'aquells li sia donada còpia e treslat. E la cort de volentat de les parts manà e féu publicar les deposicions dels testimonis per cascuna part donats, e atorgà còpia a cascuna part. ---/

F237r

R415 --- Et enaprés diu lo dit en Domingo de Monçó en lo nom que desús, que si la dita na Maria, principal sua, dix les dites injúries contengudes en la dita demanda de reconvenció al dit Jacme Carreres, ço que no féu, dix aquelles per ira e per gran angoxa dels colps e de les ferides les quals lo dit Jacme Carreres feÿa e donava a la dita na Maria, més que per alcuna veritat que ella y sabés, car no és leguda cosa que fembra·s puxa defendre ab armes ni à altres armes, no à sinó tan solament la lengua, ni és acustumada cosa que persona qui sofira mal ni dan puxa dir bé, ne boca irada no pot escupir mel. Per què demana si e la sua part ésser absolts de la dita demanda de reconvenció e de les coses en aquella

contengudes, e que·l dit Jacme Carreres li sia en les messions dels dits pleits axí de convenció com de reconvenció condempnats, majorment com la dita na Maria, principal sua, sia presta e aparellada de desdir-se de les coses davant vós sényer dit justícia. ---/

F240r

R416 Die mercurii VI kalendas junii

A vós sényer en Berthomeu Mathoses, justícia de València, ab clamosa insinuació e fama pública de molts, davant anant, jo en Johan d'Aviynó denunciu Dominngo Pèriç, banyador del bany dell honrat en Bernat d'Esplugues, dién e demostran que anit en hora del seyn del ladre, com Ramon d'Aviynó, frare meu, fos anat a banyar al bany del dit n'Esplugues, lo dit D. forcívolment e per força volch jaure ab aquell carnalment per lo ses, e ·pagà la lum e no romàs en ell que no u fés, e·l abraçà e·l besava malgrat d'aquell, e com aquell volia cridar tapava-li la boca e que romàs en ell e que ab ell no cometés crim de sodomètich.

On, com aytal crim (tan) sens pena romanir no deje, com l'aire de sol lo dir se'n corrompa, per tal requir que vós sényer justícia façats inquisició contra lo dit Domingo, denunciat, e trobada aquella, que aquell puniscats en les penes en fur de València establides contra aquells que aytals crims asajaran de fer. E de present desix-se de la dita denunciació e lexa aquella a ofici de la cort, salvu e retengut que us puxa instruhir de indicis e presumpcions violents a troba[r] la veritat del dit feyt. Et de present dich que són indicis e presumpcions violents contra lo dit Dº les que·s seguexen.

Primerament dich que lo dit Dº, denunciat, és banyador del bany d'en Esplugues. Atorga-o.

Ítem dich que en la dita nit, que el dit Ramonet anà al bany d'en Esplugues ab en Ramon Uquer. Nega-o lo dit Domingo com no conega lo dit Ramonet.

Ítem dich que, com lo dit Domingo banyà [e ac] banyat lo dit Ramonet, près la mà al dit Ramonet, [c]om no sabés les portes del bany, e com fo en lo bany migà apagà la lum e volch jaure ab lo dit Ramonet. E com lo dit Ramonet cridàs, lo
F241v dit denunciat tancà-li la bocha e deïa que calàs, que (al) / altra vegada l'avia a banyar ab aygua freda, que ax[í] dehia que era costum de la terra, com aquell sia de Monpeser e no sàpia lo costum de la terra. Nega-o.

Sobre la qual denunciació e indicis requir ésser interrogat e reebuda confessió del dit denunciat. Et enaprés fo reebut sagrament de calúmpnia de les parts, per lo qual lo dit denunciador perseverà en sa denunciació e rahons de presumpcions.

R417 Domingo Pèriç, denunciat, jurà en sa confessió, e interrogat sobre les coses posades en la denunciació, negà aquelles ésser veres en quant són posades contra si. Et enaprés lo dit Dº respòs a les rahons de presumpcions segons que en la fi de cascuna d'aquelles és contengut.

Et enaprés la cort interrogà al dit Dº si banyà al dit Ramon Uquer en la dita nit ne·l veé ê·l dit bany, e dix que no li membra ne l'i veé segons son senblant.

Interrogat si ell Dº banyà anit ê·l bany alcú, e dix que hoc, moltes persones.

R418 Die veneris iii kalendas junii. Comparegueren les parts. Et lo dit justícia manà e féu publicar les deposicions dels testimonis reebuts contra lo dit Domingo Pèriç.

Et enaprés la cort per son offici interrogà per sagrament al dit Ramonet d'Aviynó si eren veres les coses en la dita denunciació proposades e dix que hoc, e[n] perill de la sua ànima.

Et enaprés lo dit justícia, haüt consell de jurats e de consellers a consell ajustats, com fosen indicis e presumpcions violents contra lo dit Dº Pèriç, per ço manà e féu posar aquell a turment de la corda. E estant ê·l turment fo interrogat que digués veritat, e dix què diria que ja u avia dit. E com agués estat una estona ê·l turment [f]o devalla[t] d'aquell e fo interrogat que digués veritat, e dix que no [y] sabia àls.

Ítem fo altra vegada retornat al dit turment [ab] la pedra men[uda] de turmenta[r], e a cap d'estona fo-li posada l'altra pedra major de turmentar ê·lls peus, e fo interrogat que digués veritat, e no volch res dir. E com agués estat una estona ê·l
F241r turment fo devallat d'aquell. / Fo interrogat que digués veritat e dix que no y sabia res.

Et enaprés fo donat turment d'aygua-sal al dit Dº Pèriç, ço és, que li fo donada aygua-sal a beure e fo interrogat que digués veritat, e no volch res dir. E levat del turment fo interrogat que digués veritat, e dix que no sabia què digués.

Et enaprés fo-li donat turment de foch, ço és, que li foren posades les soles dels peus denant foch de carbó, e estant ê·l

dit turment fo interrogat que digués veritat del feyt com era estat, e dix que no y sab res, que no·l banyà.

Ítem fo amonestat moltes vegades de dir veritat si ell avia besat lo dit Ramonet, e dix que no, ne sabia què s'era. E com agués estat gran estona ê·l turment e los peus fosen banbolats, e aparegés al consell que prou li avia estat quant a ara, fo levat del dit turment, e fo ordenat que altre dia fos turmentat.

R419 Die veneris pridie idus junii. Lo dit justícia haüt consell de jurats e de consellers, féu posar lo dit Domingo Peris al turment de la corda sens pedra, e estant ê·l turment fo interrogat que digés veritat si ell avia besat al dit Ramonet, e dix que no. E com agés estat I^na^ estona ê·l turment fo-li posada la pedra menor ê·ls peus, e enaprés la major ensemps ab l'altra, e fo interrogat que digés veritat, dix que no y sabia res. E enaprés fo devallat del turment e fo interrogat que digés com era estat lo feit, e dix que no sabia què digés.

Ítem fo retornat ê·l dit turment sens pedres, e fo interrogat que digés veritat del feit, e dix que no y sabia res. E com agés estat gran estona ê·l turment fo devallat d'aquell e fo interrogat que digés veritat si ell avia besat al dit Ramonet, e dix que no ne sabia què s'era. E fo vist al conse[ll] que agés prou turments, fo cessat d'enantar contra aquell.

R420 Et enaprés lo dit justícia haüt consell enantà a donar sentència en la forma segent:

On nós, en Berthomeu Mathoses, justícia damunt dit, vista
F242v la dita denunciació e rahons / de presumpcions aprés posades e vista la confessió feita per lo dit Domingo Peris, denunciat, e les respostes per aquell feites a les dites rahons de presump–cions, e vistes les deposicions dels testimonis contra aquell reebuts e vist l'enantament per nós feit ab turments contra lo dit Domingo Peris, denunciat, haüt consell del assessor e de jurats e de prohòmens consellers de la ciutat, Déus avén e cetera, com a nós no puxa ésser cert per alcuna manera de legítima prova lo dit Domingo Peris, denunciat, ésser colpable de les coses contra ell proposades en la dita denunciació, jassia ço que nós diligentment e curosa ajam enantat contra aquell a diverses turments, per ço lo dit Domingo Peris, denunciat, de la dita denunciació e de les coses en aquella contengudes sentencialment absolvem.

E com lo dit denunciador agés just moviment de denunciar al dit Domingo Peris, per ço aquell absolvem de les messions del present pleit.

Donada sentència per lo dit justícia present lo dit Domingo Peris.

Idus junii anno Domini MCCCXX primo.

Testimonis: P. de Palau, [...] e P. d'Alfocea.

Et enaprés comparech lo dit Johan d'Aviynó, denunciador, e hoÿda per aquell la dita sentència, loà e aprovà aquella e volch que per ell no estia pres lo dit Domingo Peris.

E lo dit justícia de volentat d'aquell deliurà'l de la presó. /

F231r

R421 Davant vós sényer en Bertholomeu Mathoses, justícia de València en los feits criminals, proposa clamam en Jacme Martí, ferrer, per si e per la dona na Dolça, muler sua, contra na Sançona, muler d'en Ramon Taverner, blanquer, dién e affermam contra a aquella que en lo dia de digmenge propassat dix e appellà a tort e [...] e sens rahó a la dita na Dolça «puta, bagassa». E enadén mal a mals dix al dit Jacme Martí «cornut», que tan grans banyes avia com lo braç.

On, com tan greus injúries romanir no degen sens pena, demana e requer per ço lo dit en Jacme Martí, per si e per la dita muler sua, axí com a aquell qui·s pertany segons fur, que per vós sényer dit justícia li sia sentencialment condempnada la dita na Sançona en penes degudes segons fur, e si fur no y basta, a coneguda de la cort e de son consell. E açò deman ab les messions del pleit feites e a fer, salvu dret de créxer e de minvar e cetera.

Die jovis pridie nonas junii. Comparegueren los procuradors. Salvu dret d'impertinència et salvu e protestant que si tengut no y era de respondre a la dita demanda que la sua resposta sia aüda per no feita; sots les dites protestacions respon en Bernat Taverner, procurador del dit en Ramon Taverner, al qual se pertany segons fur de demanar e defendre la dita na Sançona, muler sua, de les injúries contra ella proposades en la dita demanda e nega aquelles ésser veres en tant com posades són contra la dita na Sançona, ans diu que les coses demanades fer no·s deven, perquè demana si e la part sua ésser absolts de la injusta e no covinent demanda. E que la part adversa li sia condempnada en les messions.

Et enaprés en manera de reconvenció propossa claman lo dit en Bernat Taverner en lo dit nom denant [lo] dit sényer justícia contra la dita na Dolça, muler del dit en Jacme Martí, possan contra a aquella que en lo dia espacificat en la sua demanda de convenció la dita na Dolça [...] injuriossament e contra tota bona rahó, dix e appellà a la dita na Sançona «vil, puta, bagassa, alcavota de ta filla, que a cremar faries». On demana /

F238r

R422 --- Davant vós sényer en Berthomeu Mathoses, justícia de València quant(s) als pleits de crims, proposa clamam na Eligsén, muller que fo d'en P. de Montoliu, contra en G. Cardona e na Dolça, sa muller [...] afermam en juhii contra aquells que diluns pro[i]xmament passat, lo seny del ladre tocat, la dita na Dolça, muller del dit en G. Cardona, injuriosament e mala apellà en presència de molts a la dita na Aligsén

F239v «pu-/ ta, bagassa, cul de flequeres», e lexà's córre[r] a aquella e près-la ab dues mans per los cabells tiran-li aquells fortment. E enaprés la dita na Dolça donà e ferí del puyn molts colps en lo cap e en la cara a la dita na Eligsén, e arrapà de molts arraps d'aquella en la cara, enaxí que per los dits colps e ferides isqué molta sang del nas a aquella.

Et enaprés, ajustan mal a mals, los dits en G. Cardona, Bernat Cardona e na Maria, muller d'aquell, lexaren-se córrer vers la dita na Eligsén, e feriren a aquella de molts colps ab los puyns en lo cap e en la cara e en altres lochs de la sua persona, enaxí que la agre morta si no fos per alcuns hòmens del vehinat qui·ls ho vedaren, los quals colps e ferides són venguts a blavures e matament e sanchtrahiment de sanch.

On, com aytals injúries e ferides axí malament e injuriosa axí dites e feytes fora los murs de la ciutat, en la Exera en lo carrer appellat del Menescal, sens pena romanir no dejen, demana per ço la dita na Eligsén que·ls sobre dits demanats e cascun d'aquells per si, li sien sentencialment condempnats en la pena o penes en fur de València establides per aytals injúries e ferides, e si fur no y basta, a coneguda de vós sényer dit justícia e de vostre consell, punín e castigan aquells en tal manera que sia exempli a d'altres que no gosen asajar semblants exceses. Et açò demana salvu dret de créxer e de minvar e cetera, ab les mes–sions del pleit feytes e a fer. --- /

F243

R422*b* A vós sényer en Berthomeu Mathoses, justícia de València en los pleits criminals, jo en Pol de Segura, que està en Xiva ab l'alcayt, ab clamossa insinuació e ab fama pública de molts davant anant, denunciu a vós que Domingo Pèriz, lo qual vós tenits pres, falsament e ladronívol emblà e ab si s'enportà un ase de pèl negre meu e una capa blanqua castellana, les quals coses eren a la porta de la casa d'en Berenguer Terraça, sartre, e lo dit asse e la dita capa fo atrobada en poder del dit Domingo.

Per què demana lo dit en Pol de Segura que per vós sényer justícia sia enantat contra lo dit Domingo així com a ladre, e atrobada e sabuda la veritat del dit furt e ladronici, condepnat e puniscats aquell en penes en fur de València establides, en tal manera que la pena d'aquest sia exemple a d'altres. --- /

F334r

R423 Davant vós, sényer en Berthomeu Mathoses, justícia de València als feyts criminals, proposa clamant en Jacme de Marsella, peller qui està en la pelleria de València, contra na Minga la Calba, [mu]ller de Ramon Péreç, qui està en la moreria de València en la parròquia de Senta Creu de la dita ciutat, dién e afferman en juhii contra a aquella que la dita Minga injuriosament e contra Déu, en lo dia de dijous del present mes que hom comptave VII kalendas julii, com lo dit en Jacme demanàs a aquella di[n]ers que li devia que·ls li donàs, dix e appellà a aquell «bacallar, juheuaz d'àvol natura», que tota quanta roba venia, venia ab falsia e ab tractes.

Hon, com aytals paraules, injúries, sens pena romanir no dejen, demana per ço lo dit en Jacme de Marsella la dita Minga a ssi sentencialment ésser condempnada en les penes en fur de València establides. --- /

F335r

R424 Denant vós sényer en Bertolomeu Mathoses, justícia de València, proposa clamant Dolçeta, filla que fo d'en Ramonet Liverna, la qual està en la pobla d'en Conill, contra Comdor de Carcasona, que està en la cassa o torna en la cassa d'en Johan Thomàs, saig, afferman en juhii contra a aquella que la [v]espra de Sent Johan proppassada en hora del seny sonat, com la dita Dolceta saltàs les fogueres que avien feites en la carrera, la dita Comdor, acordadament e sens barailla, vench contra la dita Dolçeta e ferí e nafrà aquella d'un colp ab col-

tell e[n] lo cap, del qual colp li féu una nafra entre abdós los hulls, e la qual nafra vench a gran escampament de sanch.

On demana que la dita Comdor li sia sentencialment condempnada segons fur de València per rahon de la dita nafra en la pena o penes contengudes en lo dit fur. E açò demane ab dans, messions e interesse e ab la cura de la nafra. --- /

F336v Die mercurii VIII idus julii. Comparech la dita na Dolça denant en Nicholau Mathoses, tinent loch de justícia e dix que renunciava a la dita demanda e desemparava de persegir aquella e vol que sia cassa e vana.

Et enaprés fo interrogada la dita Dolça si la dita denunciació feÿa per frau ni cul·lusió de justícia, e dix que no. Ítem fo interrogada si sabia ni avia testimonis que dar pogés ê·l present pleit e dix que no. --- /

F337r

R425 Die martis pridie nonas augusti. Comparech denant lo dit justícia lo dit n'Esteve Jofre, e fou reebut sagrament de calúmpnia del dit n'Esteve, per lo qual persevarà en la dita denunciació e en les coses contengudes en aquella en tant que posades són solament contra lo dit Pericó de Vilanova e Jacme Sala, e requerí que quant als dos sobre dits e contra a aquells fos donada sentència segons que·s segueix:

On, nós en Berthomeu Mathoses, justícia de València, vista la dita denunciació e [l'enanta]ment feyt contra en Pericó de Vilanova e en Jacme Sala, denunciats, haüt consell del assessor e dels jurats e de prohòmens consellers de la ciutat, Déus avén e cetera, com a nós sia cert per lo procés de la present inquisició dels dits Pericó de Vilanova e Jacme Sala són estats citats legítimament per saig de la [cort], e enaprés bandejats públicament per la ciutat de València que dins XXX dies comparegessen personalment a respondre, enantar e dret fer a la dita denunciació, en altra manera que serien [haüts] per confesses e vençuts de les coses contra ells proposades en la dita denunciació, e dins lo dit mes ni enaprés no sien compareguts, e axí segons fur de València sien e dejen ésser haüts per confesses e vençuts de les dites coses, com la absència d'aquells per la presència de Déu sia complida, aten[dens] per ço lo dit en Pericó de Vilanova ésser hom honrat, segons que al consell fo vist e per aquell conegut e axí deja pendre pena de mort d'hom honrat, per ço

[conde*m*p]nam s*ente*ncialment los dits P*e*ricó de Vilanova e Jacme Sala, denu*n*ciats, e cascu*n* d'ells a mort, ço és, q*ue* al dit P*e*ricó de Vilanova sia tallat lo cap en exech enaxí q*ue*
F338v muyra, e lo dit Jacme Sala / q*ue* sia penyat e que muyra. Et encara q*ue* cascu*n* d'éls estigue*n* a reech dels parents d*e*l dit mort tro al quart grau, enaxí q*ue* si·ls ocehie*n* null t*em*ps q*ue* no sie*n* tenguts a la senyoria ni als amichs d'aq*ue*lls.[15]

E res no mey*n*s condempnam aq*ue*lls e cascú p*er* si en doents morab*etins* d'or, pagadors de lurs b*é*ns, dels quals aja la meytat la sey*n*oria e l'altra meytat los here*us* o·ls pus p*ro*ixma*n*s parents d*e*l mort, sego*n*s fur de Valènc*ia*.

Donada s*entè*ncia p*er* lo dit justíc*ia* p*re*sent lo dit denu*n*ciador e en absència e contumàcia dels dits P*e*ricó de Vilanova e Jacme Sala.

P*ri*die nonas aug*ust*i an*n*o Domini mill*i*o tressentessimo vicesimo p*ri*mo.

T*estimoni*s en [...], en Ferrer d'Olmells, en Bereng*ue*r [...], en Guillem Costantí, en Guille*m* Çolivella. ---/

F338r

R425*b* Dava*n*t vós, sény*er* Bertholom*e*u Mathoses, justíc*ia* de Valènc*ia*, proposa claman na Maria Domingo, mul*e*r que fo d'en Domingo Mi*n*yó, lo qual està en la parròq*ui*a de S*an*ta Creu, p*rop* les cases d'en Nicolau [...] cont*ra* Pasch*u*ala, mu-ler d'en P*e*ro Moreno, la qual està en la carrera dels Carbon*e*rs en la dita parròq*ui*a, af*er*ma*n* en juhii cont*ra* aq*ue*lla q*ue* en lo p*re*sent dia de divendr*e*s en ora de vespr*e*s, la dita na Pasch*u*ala injuriosament a tort e sens rahó app*e*llà a la dita na Maria «alcavota, bagassa, làdria». E enad*é*n mal a mals la dita na Pasch*u*ala gità ma*n*s als cab*e*ls d*e* la dita na Maria e pela*n* aq*ue*lla donà-li ab una que tenia en la mà gra*n* pedrada en la cara.

On com aytals injúries, colp de pedra, sens pena romanir no deje*n*, p*er* ço demana la dita na Maria p*er* vós sényer dit justícia, la dita na Pasquala [...] é*ss*er *con*de*m*pnada en les penes en fur de València stablid*e*s. ---

E enap*ré*s en man*e*rra de reconven*c*ió p*ro*possà claman la dita na Pasquala cont*ra* la dita Maria Domingo, mul*e*r que fo d'en Ramo*n* Mi*n*yó, af*er*man [en] juhii c*ontra* aquella que la

15. Vg. nota 2, 'a rech de', del R227 (p. 121).

F339v dita na Maria, injuriosament, a tort e sens / rahó, en lo p*re*-sent m*e*s de juny, app*e*llà a aq*ue*lla dita Pasqual*[a] en p*re*sència de m[o]lts «bagassa, làri*a*, puta, alcavota, òrrea, m*er*dosa, q*ue*·l banyut de to[n] marit fotut no te'*n* aju*d*ara». E ajusta*n* mal a mals la dita Maria Domingo gità la mà al*[s] cabells d*e* la dita na Pasquala e tira*n* aquella p*er* los cabells gità-la en t*er*ra e donà a aquella molts colps ab los pe*us* e ab los pu*n*ys en la p*er*sona de la dita Pasquala e·squinçà a aquella l'almexia q*ue* v*e*stia.

On com tan grans e tan gre*us* injúries e ferid*e*s romanir no degen sens pena, dit*e*s e feit*e*s per la dita na Maria a la dita na Pasquala, p*er* ço d*e*mana, req*ue*r, la dita na Pasquala, per vós sény*er* dit justíc*ia,* la dita na Maria é*ss*er a si s*en*tencialme*n*t *con*dempnada en les penes en fur de Valèncià establid*e*s, e si fur no y basta, a coneguda de vós sény*er* dit justícia e de vostre *con*sell. Et açò d*e*mana ab les m*e*ssions del p*re*sent pl*e*it feit*e*s e a fer, salvo jur*is* ad*en*di e c*etera*.

A dim*er*cr*e*s

Die lun*e* IIII k*al*end*a*s october. Comp*ar*eg*uer*en les p*ar*ts. Et cascuna p*ar*t [renunciaren] a les damunt dites demandes e desmpempararen de p*er*seguir aquelles e vole*n* que sie*n* cases e van*e*s e que no aje*n* dengu*n*a f*er*metat.

F353r

R426 Dava*n*t vós sény*er* en Berthomeu Mathoses, justícia de Valènc*ia* en los feits c*ri*minals, claman p*ro*posa na Johan*e*ta, filla q*ue* fo d'*e*n Pedrolo de Visedo, la qual està dava*n*t l*e*s cases d'en Goçalbo Exi*men*i*s* d'Arenós, cont*ra* Marieta, filla q*ue* fo d'en Aries F*er*randis, la qual està allí mateix, dién e af*er*man en juhii cont*ra* aq*ue*lla q*ue* en lo p*re*sent dia d*e* huy a tort e sens alcuna justa rahó, injuriosame*n*t e no deguda, dix e ap*e*llà a la dita Johan*e*ta «puta, bagassa, alq*ue*nyada, culmoriscada», q*ue* so feÿa de moros, q*ue* XX anys ha q*ue* degra é*ss*er cremada.

On, com aytals injúries dit*e*s p*er* la dita Marieta cont*ra* la dita Johana roma*n*ir no degen sens pena, p*er* ço req*ue*r e demana la dita Johan*e*ta que per vós dit sény*er* justícia la dita Marieta li sia p*er* v*ost*ra s*ent*ènc*i*a s*ent*enc*i*alment conde*m*pnada --- /

F559r

R427 Dava*n*t vós sény*er* en Bertho*meu* Mathoses, justíc*ia* de Valènc*ia* ê·l crim, claman p*ro*posa na Cançeta,[16] filla q*ue* fo d'*e*n

16. Llegiu «Çançeta».

Ber*en*g*uer* Sel*er*, fembra pecadriu, cont*ra* Guisabel, Francesca, e Ramona e Francesca e Jacmeta, fembr*es* pecadrius, dié*n* e af*er*man en juhii cont*ra* aq*ue*lles que a tort e sens alcu*n*a rahó justa, causa [o] rahó, di*[j]ous ara proppasat en hora de tèrcia, dins en la barbacana fora el mur, tot*es* en dememes d*e* la ciutat de [València], acordadame*n*t e ab acordada pença, ferrie*n* e nafrare*n* la dita na Sançeta de molt*es* nafres ab vidr*e* q*ue* aq*ue*lles tenie*n*, ço és a sab*er*, en la cara e en lo front e en l*es* cux*es* e en la mà so[ts] ê·l dit, lo qual dit té en p*er*ill de perdre [...] e de éser afollad[a] d'aq*ue*ll [...], les quals tot*es* nafres vengre*n* a gran escampame*n*t de sanch.

On, co*m* aytals nafres e ferid*es* feyt*es* e p*er*petrad*es* p*er* l*es* sobr*e* dit*es* romanir no d*e*je*n* inpunid*es*, p*er* ço req*ue*r e d*e*mana la dita na Sançeta a vós sény*er* dit justíc*ia*, q*ue* les sobre dit*es* li sie*n* p*er* v*ost*ra s*ent*ènc*i*a s*ent*encialme*n*t *con*dep*n*ad*es* cascu*n*a p*er* si en les pen*es* en fur de Valènc*ia* stablid*es*, et si fur no y basta, a bo*n*a coneguda de la cort e de v*ost*re co*n*sell. Et acò d*e*mana ab les messio*n*s del pl*e*yt feyt*es* e p*er* fer e ab la cura de l*es* dit*es* nafres e ab [...] e injúries q*ue* p*er* aq*ue*ll*es* à sostengut o d'aq*uí* ava*n*t sostendrà, salu dr*e*t de créx*er* e de minvar e c*etera*.

Joha*n* Tomàs, saig.

Die sabb*a*ti XIIII k*al*e*nd*as januar*ii*. Comp*ar*ech la dita Sançona e renu*n*cià a la dita d*e*manda e desemp*ar*à de p*er*seguir aq*ue*lla, q*ue* sia casa e vana, e que no aja denguna f*er*metat p*er* null te*m*ps. /

F565r

R428 Davant vós sény*er* en Bertho*meu* Mathoses, justíc*ia* de Valènc*ia*, p*ro*posa clama*n* en P. de Montpahó, q*ui* està p*rop* lo mon*e*stir de les don*es* de S*en*ta Maria Magdal*e*na, contra en Ramo*n* de la Lança, qui està p*rop* casa d'en P. de Reguers, af*er*man en juhí cont*ra* aq*ue*ll que aq*ue*ll en Ramo*n*, a tort injuriosame*n*t e sens rahó, fora los murs de la ciutat, ço és a sab*er*, en una vinya la qual lo dit en P. de Montpahó ha en lo t*er*me de Benissimó, Orta de Valènc*ia*, ferí e nafrà lo dit en P. ab lo colt*e*ll d*e* dolses a mantine*n*t en la cara, lo qual colp vench a escampame*n*t de sanch. Et enap*r*és enad*é*n mal a mals, lo dit Ramo*n* posà lo colt*e*ll als p[its] al dit en P. d*e* [Montpahó] dient-li en q*uè* lo estava q*ue* no·l m[at]às, l*es* quals ferid*es* lo dit R. féu al dit en P. p*er* tal cor lo dit en P.

[re]ptava [lo] dit [en] R. p*er* q*uè* l[i] havia tallad*e*s canyes en la dita vinya sua. Et enpengué lo dit en P. en lo riu Godalaviar, en lo q*ua*l cuydà negar.

On, co*m* tant e tant forts f*er*id*e*s e crims roma*n*ir no deje*n* sens pena, d*e*mana e req*ue*r p*er* ço lo dit en P. de Montpahó que p*er* vós sény*er* dit justíc*ia* li sia s*en*t*e*nc*i*alment *con*de[mpnat] lo dit Ramo*n* de la Lança en pen*e*s degud*e*s sego*n*s fur. Et açò d*e*mana ab les messio*n*s del p*re*sent pl*e*it feit*e*s e a f*er*, salu dret de créx*er* e de mi*n*var e c*etera*. /

DEMANDES, RAONS I REQUISICIONS
NÚM. DE SÈRIE 38. ANY 1321

F72r

R429 Comparech denant la presència del honrat en Bertholomeu Mathoses, justícia de València, en Bernat Spitaler, carnicer e vehín de València, e dix proposà que com lo dit justíca aja donat e assignat lo dit en Bernat en curador a Bertholomeu Dertadà, carnicer qui és orat, e als béns d'aquell, on com lo dit curador tots dies faca[1] messió en lo dit Bertholomeu en menjar e en beure, e en altres necessàries del dit Bertholomeu orat, e la justícia no aja encara tatxada provissió al dit Bertholomeu, e ell bonament no gos despendre en necessàries d'aquell avent reguart que a avant li fos reebut en compte, per ço requer al dit justícia que tatxe covinent provissió al dit Bertholomeu per cascun dia, axí del temps passat com [del] esdevenidor.

Et la cort tatxà al dit en Bertholomeu Dertadà provissió [...] [de] menjar e de beure per cascun dia del temps passat e del esdevenidor.

Testimonis G. Arbocet e Bernat Taverner, Berenguer Morera.

F48r

R430 Die martio VI idus marcii

Davant vós sényer en Bertholomeu Mathoses, justícia de València, proposa claman en Jacme Çaydó, notari e procurador de na Maria Lorenz, muler que fo d'en Michel d'Aliaga, contra en Johan Compte, ciutadà de la dita ciutat, dién e afermam en juhii contra a aquell que la dita dona na Maria Lorenç se afermà ab lo dit en Johan Compte aquest Ninou que

1. Llegiu «faça».

passat és ac VI ans per serventa e macipa sua a II ans e mig, los quals II ans foren complits aquest sent Johan de juny primer passat, a la qual promès de soldada per cascun any L sols, e menjar e beure, que son en suma CXXV sols.

On com la dita na Maria aja complits los dits II anys e mig, et lo dit Johan Compte contradiga pagar la dita soldada a la dita na Maria, requer per ço lo dit en Jacme en lo nom que desús que per vós sényer dit justícia lo dit Johan Compte ésser constret e condempnat a pagar a ell en lo dit nom los dits CXXV sols de soldada, sumàriament e de pla, com en soldada demanar no·s deje reebre nengunes malícies ni alongaments, ans se deje fer sumàriament e de pla e sens scriptura. Et açò demana ab les messions feites e per fer ---

F48v

R431 VII idus marcii. Compareglueren los procuradors. Diu excipién o en aquella manera que mills pot ésser dit en Ffrancesc Vicent, procurador del dit en Johan Compte, que la dita na Maria Lorenc a tort e sens raó s'és clamada del dit en Johan Compte, per ço cor lo dit en Johan Compte ha pagat bé e sufficientment a la dita Maria L sols per un any per lo qual a ell s'affermà per serventa. Et la dita Maria Lorenç en presència del dit en Johan e de testimonis dignes de fe se tench per pagada d'aquells.

Diu excipién que la dita Maria Lorenç no·s pot clamar de soldada del dit en Johan Compte del altre temps que diu serví lo dit en Johan, per ço car lo dit en [Johan] hanch no promés dar soldada a la dita Maria, ne dar alcuna [co]sa. E si la dita Maria serví lo dit Johan per alcun temps, lo dit en Johan
F49r donà a aquella capa e altres robes per les quals fo ben satis- / feyta del servii si alcun ne [féu].

A les quals excepcions demana ésser respost per la dita na Maria atorgan e negan e si negades li seran, ofir-se aparellat de provar en tant que bastarà a la sua intenció a fundar. Et en continent lo dit en Francesc Vicent feu fe de la sua procuració ab carta públicha segons que·s seguex. [---].

F49v

R432 Die sabbati III idus marcii. Compareglueren los procuradors. E lo dit en Pere Caydó en lo nom que dessús requer per vós sényer dit justícia dia peremptori ésser assignat al dit en Francesc Vicent a respondre a la dita demanda atorgan ho negan. E a donar fermança de dret e a representar en Johan Compte principal seu a fer sagrament de calúmpnia, e

per aquell a respondre a aquella. Et encara a veure fer aquell a la dita na Maria Lorenç principal del dit en Jacme.

En altra manera, que·l haurets per confés e vençut com axí·s deja fer segons fur, majorment com feyt de soldada a demanar se deja fer sumàriament e de pla e sens figura de juhii, car fort sia cruel cosa que los misatges que aguessen servits lurs senyors aguesen a pledejar per la soldada, la qual cosa no·n aporta fur ni nenguna bona rahó que·l misatge pledeig ab son senyor quan lo temps aja servit per la soldada a demanar, per què requer que dues e terça vegada ab tanta instància quant pot, dia peremptori ésser asignat segons que dessús.

F24r

R433 Davant vós sényer en Bertholomeu Mathoses, justícia de València, proposà clamant na Sibília, muller d'en Ferrando Guillem, frener, contra lo dit en Ferrando, marit seu, aferman en juhii contra aquell que na Sanxa, muller ça enrere d'en Garcia Johan, defunta, donà e liurà al dit en Ferrando Guillem ella na Sibília en muller, e ensemps ab aquella donà e liurà a aquell D sols de reals de València en robes valens aquelles, de la qual dot lo dit en Ferrando se tench per pagat a la sua volentat e féu creix a ella na Sibília CCL sols de reals. Axí foren entre dot e crex DCCL sols, los quals li assignà avedors e rehebedors en temps que recobrar los degués sobre tots sos béns aüts e per aver.

Hon com lo dit en Ferrando Guillem [sia] vengut a inòpia e pobrea[2] e aja usat e ús encara de sos béns e aja fey[t] testament per man [...] per què ha deguastats sos béns e haüts a deguastar e [...] perquè és vengut a la dita pobrea, et aytal cas aja loch e puxa ésser demanada la dita dot e crex, per ço demana la dita na Sibília lo dit en Ferrando Guillem, marit seu, a ssi ésser condemnat sentencialment per vós sényer dit justícia en retre e delliurar e pagar la dita dot e crex per ella demanada. E açò deman salu dret de créxer e minvar e cetera.

Et en continent lo dit en Ferrando Guillem, testimoni, pos a la dita demanda e atorga sí ésser marit d'ela, na Sibília, e

2. Aquesta part es refereix a la possibilitat de reclamar l'aixovar i el creix per part de la muller en casos excepcionals, com indica aquest fur de Jaume I: «La muller no pot demanar l'exovar durant lo matrimoni, si·l marit no serà feit pobre o foyl o vinga a pobrea o començ mal usar de les sues coses» (*FV*, V: 52).

que aquella aportà en tems de lurs núpcies D sols de reals a ell en Ferrando en robes valens aquelles. E per aquells li féu ell crex de CCL sols, los quals assignà avedors sobre tots sos béns. Atorga encara que ha aüt a pagar alcunes quantitats de diners per fermanceries que féu. Atorga encara que és fet pobre per cas d'aministrar mal sos béns. Les altres coses contengudes en la dita demanda nega ésser veres.

F24v Et enaprés fo reebut sagrament de calumpnia de les parts sobre dites, per lo qual interrogades la dita na Sibília perseverà en sa demanda e en sos dits. E lo dit en Ferrando Guillem atorgà les coses contengudes en la dita demanda ésser veres. E la dita na Sibília a fundar mils sa intenció trau en prova la carta dotal, la tenor de la qual és aytal: [...]

F25r Et enaprés cascuna part renuncia e conclou e demana sentència [...].

On nós, en Nicholau Mathoses, tinent loch d'en Berthomeu Mathoses, justícia de València, vista la dita demanda e la resposta a aquela feyta per lo dit en Ferrando Guillem, et vista la carta dotal en prova treyta per la dita na Sibília, muller sua a ffundar sa intenció, haüt acort e consell del asesor e de jurats e prohòmens consellers, Déus avent denant nostres huylls sent a manera de jutge. Com a nós sia cert bastantment de la intenció de la dita na Sibília axí per confessió feyta per lo dit en Ferrando Guillem, marit seu, com per la carta dotal per aquela en prova treyta, per ta[l] lo dit en Ferrando Guillem en dar e pagar a la dita na Gila muller sua los dits D sols de dot e CCL sols de crex per ela demanats sentencialment

F25v condepnam re[serva]m emperò als dits marit e muller e als fills / procreats d'éls aquel benefici que per ffur los és atorgat.

Donada sentència per lo dit tinent de justícia presents les parts. VII kalendas aprilis anno Domini MCCC vicesimoprimo.

Et en continent lo dit Ferrando Guillem aprovà e loà la dita sentència axí com bé e justament donada. Presents testimonis: A. de Vilasís, P. Desclapers, P. Philip, notari, e en Berenguer de Ripoll.

F23v

R434 Die lune VIII kalendas junii. La justícia manà a·n R. Serveró e en Nicolau Serveró que d'aquí a divendres ans de cort partida agen mostrats béns d'en Gener, en altra manera la justícia enantarà contra éls segons que fer degués.

Die lune kalendas junii. Comparegren en Bertran Çamorera e en R. Serveró e en Nicolau Serveró, e la cort

interrogà a aquels per sagrament si avien de què pagar les dites quantitats de diners desús demanades per lo dit en Bertran, en tot ho en partida, e dixeren que no, ans renunciaven a sos béns e desemparaven aquels.

Testimonis en P. de Palau, Felip Ferrer e Ferrer de Cruylles.

Et en continent lo dit en Bertran Çamorera requerí que los sobredits fossen cridats públicament ab crida pública que aquels an renunciat a sos béns e que d'aquí a avant no·ls sia fiat res. Per ço lo dit justícia féu fer la següent crida:

«Ara hoyats què us fa a saber la justícia. Que en R. Serveró e en Nicolau Serveró an renunciat a lurs béns e desemparats aquels a requisició d'en Bertran Çamorera, per què us certifica lo dit justícia que us guardets d'aquels, que no·ls fiets alcuna cosa».

GLOSSARI

Incloem ací alguns mots antics, o poc usats ja, que poden dificultar la comprensió del text. De vegades també indiquem algunes variants gràfiques, si n'hi ha. Hem localitzat cada paraula en un assentament, normalment en el primer registre en què figura el mot en la transcripció.

Aaltava (R87) del verb *aaltar-se* 'agradar-se d'alguna cosa, prendre plaer'.

Abcegar (R274) 'infringir l'exercici d'un dret', 'amagar una cosa'.

Abduy (R126) 'ambdós'.

Abrassar (R120) 'abraçar: agafar amb els braços en una baralla'.

Ac (R20) 'hagué'. En diversos exemples, com en R20, R95, etc. el verb *haver* significa 'tenir'.

Adaça (R261) 'dacsa', mot valencià i eivissenc que designa una espècie de panís. Quan s'importà d'Amèrica el *Zea Mays* va passar a designar aquesta gramínia.

Adés (R18) 'ara mateix, de seguida'.

Afanat (R308) 'afanyat' amb el sentit de 'guanyar treballant, amb la idea de mereixer-s'ho'.

Afermà (R430), *s'afermà* 'es llogà'.

Ahuyr (R248) 'esternut'. Aquest mot té l'origen en el llatí AGURIUM 'auguri', perquè es considerava l'esternut com un signe d'averany.

Ajustament (R80) 'bony' o semblant.

Alachma (R241) 'edicte o interdicció'.

Alamí (R401) 'oficial musulmà encarregat d'administrar una aljama en nom del rei o del senyor feudal'.

Albaneques (R391) ‘còfies per a recollir els cabells’.

Albirament (R338) ‘parer, manera subjectiva de veure una cosa’.

Alciure (R224) ‘matar’.

Alfòndech (R58) ‘hostal on s’allotjaven els mercaders amb les seues mercaderies’.

Alifara (R201) ‘aldifara: vestit distintiu que les jueves i morisques havien de portar damunt dels altres’.

Almexia (R58) ‘túnica amb mànegues que duien els moros damunt l’altra roba’.

Alquella (R206) ‘pavelló per a endosserar un llit’.

Alquenyada (R426) ‘tenyida d’alquena’.

Alquible (R314) ‘el migdia o sud’, ‘el lloc de les mesquites que assenyala la direcció vers la qual s’han de girar els musulmans per fer les oracions’.

Alquinal (R254) ‘toca que duien les dones morisques al cap’.

Alrre (R134) ‘altra cosa’.

Àls (R36) ‘altra cosa’, ‘res més’.

Amunició (R6) ‘admonició: avís d’una falta, dirigit a qui l’ha comesa, per induir-lo a esmenar-se’.

Anap o **enap** (R136) ‘got per a beure’.

Anar en mal guany (R96) ‘anar en mala fi, ser maleït’.

Anc (R64); **hanc** (R306) ‘mai’.

Ans 1. (R18, R253) ‘abans’.

Ans 2. (R24) ‘anys’.

Aprés (R7) ‘després’.

Ardesca (R342) ‘atrevisca’.

Arístol (R249) ‘extremitat inferior del mànec de la llança’.

Arrapar (R346) ‘prendre violentament’.

Asats (R311) ‘molt’.

Ascones (R227) ‘dard, espècie de llança curta’.

Aültre (R410) ‘adúlter’.

Averar (R274) ‘adverar: posar en clar, restablir la veritat’.

Balssà (R134) ‘cavall de peus blancs’.

Bandegats (R227) ‘bandejats: citats públicament perquè compareguen davant del justícia’.

Barates (R401) ‘canvis, permutes’.

Barceloneses (R376). Es tracta d’una moneda catalana de plata creada el 1285 per Pere el Gran, que equivalia a dotze diners de tern. Després s’anomenà *ternat,* i des de l’inici del segle XV, *croat.*

Barreyà (R49) ‘barrejà: assaltà’.

Batiat (R31) ‘batejat’.

Ben e gint (R12) ‘de bona manera’, ‘en bon estat’.

Benifeyt (R310) ‘favor, servei’.

Brases (R42) ‘braços’.

Burç (R363) ‘colp violent’.

Ça enrere (11) ‘en temps passat’.

Cabçons (R391) ‘draps per a eixugar’.

Cabeç (R77) ‘part superior d’una peça de vestir, on hi havia l’obertura per a passar el cap’.

Cadena (R353) ‘presó’.

Cafil (R197) ‘çafir: safir’; aquest mot, però, no és veu bé a l’original, i podria llegir-se també com a “cefil”.

Canes (R120) ‘canyes’.

Caplevar (R365) ‘capllevar: donar caplleuta o fiança per algú’.

Carta pública (R344) ‘document que es concreta o atorga davant notari’.

Casa e vana (R352) ‘anul·lada, sense eficàcia’.

Casquetes (R391). Deu ser un tipus d’ornament, en aquest cas metàl·lic, de forma redona, i pot ser semblant a les casquetes de menjar (i per tant, un diminutiu de *casca*).

Cassot (R377) ‘sobrevesta’.

Cayrell (R282) ‘projectil de ballesta, de mànec més curt que les sagetes, i que tenia el ferro de forma piramidal amb arestes convergents a la punta’.

Çellavores (R316) ‘aleshores, en aquell temps’.

Çinquagesma (R302) ‘festa que se celebra cinc setmanes després de pasqua florida en memòria de la vinguda de l’Esperit Sant sobre els apòstols’.

Clamar (R70) ‘presentar clams -demandes, denúncies, querelles o reclamacions judicials- davant la cort de justícia.

Colgat (R116) ‘gitat’.

Coltel (R12), coltell (R219) ‘ganivet’.

Cominalment (R249) ‘igual, de la mateixa manera’.

Companya (R386) ‘grup de persones que habiten en la mateixa casa, fills, família, etc.’.

Compràs (R300) ‘vau comprar’.

Concha (R143) ‘recipient gran, a manera de gibrell, destinat a tenir aigua’.

Contenia (R55) ‘disputava, barallava’.

Continent (R351) *ab mal continent* ‘amb mala disposició o actitud’; (R12) en continent ‘de seguida’.

Contrast (R330) ‘oposició’, ‘resistència’.

Conversació (R401) *haver gran conversació* ‘tenir molt de tracte, relacions amb altri’.

Corredor (R79) ‘persona que exposa alguna mercaderia a coneixement públic per cercar-ne comprador’.

Corredures (R300) ‘comissions, drets del corredor’.

Córrer (R343) ‘perseguir, atacar’.

Cort partida (R365). Es refereix al moment del dia en què s’acaba la reunió de la cort del justícia.

Costaler (R121) ‘ganivet de més de mig metre de llarg’.

Cot (R23) ‘peça de vestir’. Es tracta d’un masculí extret de *cota* ‘vestiment a manera de jupa que es portava com a arma defensiva’.

Crebant (R72) ‘colp’.

Crebantada (R20) ‘saquejada’.

Creedors (R170) ‘creditors’.

Cul·lusió (R369) ‘col·lusió: acte de col·ludir’, ‘tracte fraudulent i secret’.

Curador (R7) ‘qui té al seu càrrec vetlar per l’administració i defensa dels béns i drets d’un menor d’edat o d’un discapacitat’.

Cusiment (R311) *a cosiment* ‘amb jornal no prèviament fixat’.

Cuytada (R93) ‘cuitada: abatuda, malalta’.

Dan (R232) ‘dany’. *A dan* (R401) ‘en perjudici’.

Datiu (R174) *fill datiu*, probablement es refereix a la persona que està sota la tutela dativa, és a dir, la que nomena el jutge en defecte de la tutela testamentària o de la legítima.

Dejús (R15) 'davall'.

Denant (R1), 'davant'.

Denantar (R5) 'tirar endavant un procediment'. *Cf.* enantar.

Dentrò (9) 'fins que'.

Departida (R405) 'separadament'.

Deperir (R213) 'faltar'.

Depús (R89) 'després que'.

Derobà (R284) 'robà', 'despullà'.

Desalt (R281) 'desplaer, disgust'.

Desayre (R313) 'desaire: estat de misèria i d'abandonament'.

Desconexent (R278) 'desagraïda'.

Desexida (R401) 'temps final'.

Deshondrà (R129) 'injurià, insultà'.

Destret (R265) 'imposició, coacció'.

Desús (R38) 'dessús: més amunt, anteriorment'; (R249) 'damunt'.

Desvet (R241) 'interdicció'.

Devehien (R278) 'dividien'.

Diffenida (R348) 'definida, delimitada'.

Digous de la Sena (R58) 'Dijous de la Cena: Dijous Sant'.

Dix (R12) 'digué'.

Dobleres (R300) 'peça de fusta tallada de certa mida'.

Doents (R425) 'dos-cents'.

Dolses (R428) 'guarnició que protegeix el pom d'una arma blanca'.

Dous (R245) 'deus: llocs on brolla una font'.

Druda (R258), 'amant'; 'concubina'.

Drut (R411) 'amant'.

Ecipién (R347) 'a manera d'excepció'.

Eleix (R87) 'mateix'.

Empés (R380) 'empengué'.

Empuxades (R382) 'espentes'.

En continent (R1) ‘de seguida’.

Enant (R253) ‘avant’.

Enantar (R6) ‘tirar endavant un procediment’. *Cf. denantar.*

Enaprés (R282) ‘després’.

Endesemps (R114) ‘ensems’.

Enfre (R38) ‘entre’.

Ensemblament (R89) ‘al mateix temps’, ‘juntament’.

Enteniment (R116, R379) ‘intenció’.

Entremorçà (R360) ‘esmorzà’.

Escaig (R167) ‘retall, sobrant’.

Escomoch de noves (R51) ‘suscità o provocà baralla’.

Espaa (R18) ‘espasa’.

Esquira (R385) ‘malvolença’.

Estamordit (R87) ‘atordit’.

Estech (R24) ‘estigué’.

Estellat (R208) ‘estelat: que té un estel o clapa blanca en el front’.

Estopada (R81) ‘cataplasma’.

Estrayns (R253) ‘estranys: forasters, estrangers’.

Estreyn (R379) ‘obliga, constreny’.

Esvahí (R375) ‘assaltà, envaí’.

Exech (R226) *en exech* ‘en sec’.

Exela (R128) ‘aixella’.

Exellat (R401) ‘exiliat’.

Fadiga de dret (R1) ‘declaració de mancament al dret o a les obligacions degudes’.

Fahedor (R351) ‘que ha de fer-se o que pot fer-se’.

Falliment (R142) *al menys falliment* ‘sense falta’.

Fel (R401) ‘fidel’.

Fembres de segle (R401) ‘dones de la vida’.

Fermança de dret (R73) ‘obligació que hom pren de pagar allò que un altre hauria de pagar en cas de ser condemnat en juí i no ho pagàs’.

Ferres (R377) ‘cadena, grilló o altra peça de ferro destinada a subjectar una persona’.

Ferrien (R427) ‘feriren’.

Fferrusa (R15) ‘ferro’.

Fi (R353) *a la per fi* ‘finalment’.

Fiblays (R139) ‘fermalls, jocs de sivelles’.

Flàmoles (R133) ‘claps de diferents colors que es produeixen en el teixit en tenyir-lo’.

Força (R87) *la mayor força* ‘la major part’.

Fornila (R229) ‘fornilla: llenya prima’.

Frontera (R255) ‘front militar’.

Fundar (R378) ‘provar, donar suport’.

Furcívolment (R380) ‘per la força, violentament’.

Fustani (R135) ‘teixit de cotó, que solia ser gruixut per una cara’.

Fuyt (R115) ‘fugit’.

Gargamella (R31) ‘gola’.

Gità (R114) ‘expulsà, va fer eixir d’un lloch’; (R123) ‘llançà’.

Gonella (R180) ‘espècie de túnica de pell o de seda, sense mànegues’.

Gramala (R158) ‘gramalla: túnica llarga fins als peus’.

Guardaren (R79) ‘miraren, esguardaren’.

Hir (R397) ‘ahir’.

Hoc (R58) ‘sí’.

Homeyers (R372) ‘homicides’.

Hora del prim son (R376) ‘les primeres hores destinades normalment a la dormició nocturna’.

Hoy (R279, R385) ‘odi’.

Huytaves (R12) ‘sèrie de vuit dies a partir d’una festa solemne’.

Impetició (R414) ‘inculpació’.

Jach (R314) ‘va jaure’.

Jaquí (R114) ‘deixà, abandonà’.

Jassia ço que (R41) ‘encara que’.

Jaure carnalment (R101) ‘tenir comerç carnal’.

Jurats (R130) ‘membres del consell minicipal’.

Ladoncs (R12) ‘llavors, aleshores’.

Làdria (R396), femení antic de *lladre. Cf. lària.*

Lària (R425b), femení antic de *lladre.*

Lats (R18) ‘costat’.

Laüda (R405), participi de *lleer*, després *lleure* ‘ser lícit, permés’.

Leerívol (R395) *leerívol cosa* ‘cosa lícita’.

Leguda (R371) ‘lleguda: lícita, permesa’.

Lenys (R282) ‘vaixells, embarcacions’.

Lesta (R291) ‘llegida’; **lests** (R311) ‘llegits’.

Lex (R228) o **leix** (R230) ‘deixe’.

Lexava (R114) ‘deixava’.

Lig (R229) ‘llei’.

Llàgrimes de Daviu (R391) ‘llavors redones, dures i llustroses, de la planta *Coix lacrim-Jobi*, amb les quals es feien els grans d’alguns rosaris’.

Loçes (R254) ‘llosses: culleres grans’.

Loch (R406) ‘llogue’.

Logreyen (R170) ‘llogregen’; llogrejar és negociar amb llogre, amb guany, especialment l’usurari.

Lonzes (R15) ‘lloms’.

Macipa (R296) ‘serventa’.

Magerra (R319) ‘espècie de caixeta o cànter folrat’.

Malastruch (R120) ‘desgraciat, que té o porta desgràcia’.

Malautes (R153) ‘malaltes’.

Malendrí (R407) ‘rufià, bandit’.

Maltreyts (R288) ‘treballs’, ‘perjudicis’.

Manerés (R414) ‘mena d’arma equiparable a espases i llances’.

Manil (R373) ‘espècie de davantal o tovalla’.

Manvés (R70) *a manvés* ‘tot seguit’.

March (R136) ‘pes emprat per a l’or, la plata i les joies’.

Marxan (R288) ‘mercadejant’.

Matament (R422) ‘blavura’.

Meales (R122) ‘mealles: monedes de valor de mig diner’.

Mellines (R291) ‘nom d’una mena de drap procedent de Malines, ciutat de Flandes’.

Menà per noves (R299) ‘entretingué amb bones paraules o promeses’.

Menada (R301) ‘manoll’.

Menegan (R289) ‘menejant: tractant, portant negociacions’.

Menys de (R1), **meis de** (R79) ‘sense’.

Mesren (R50) ‘ficaren’.

Messions (R7) ‘despeses’.

Meyns (R385) *a tot lo menys* ‘almenys, com a mínim’.

Meynsprean (R241) ‘no fent cas’.

Meys (R338) *no res meys* ‘res no menys: així mateix, encara més’.

Millarés (R169) era la denominació cristiana del *dirhem* quadrat d’argent almohade i s’aplicava sobretot a les imitacions cristianes d’aquestes monedes; equivalia a la mil·lèsima part d’una lliura d’or.

Mils (R198) ‘millor’.

Minyons ‘xiquets o adolescents jovenets’. *Cul de minyons* (R111) ‘persona que té massa tracte amb xiquets o jovenets’; és una expressió semblant a *cul de capellans* 36-98r que hem llegit en una part no transcrita.

Missage (R1), **missatge** (R223) 1. ‘persona al servei d’agú per a complir les seues demandes’. 2. **Missatyes** (R78) ‘acte d’anar a un lloc, a una persona, per encàrrec d’algú’.

Moratel (R87) ‘moratell: xic o xiquet moro’.

Mulerats (R264) ‘mullerats: hòmens casats’.

Nafra (R12) ‘ferida’.

Natura (R29) *de natura* ‘de naixença’.

Negar (R405) ‘asfixiar per immersió en un líquid’.

Ninou (R39) ‘Cap d’Any’.

Nombrar (R319) ‘comptar, numerar’.

Nona (R376) *hora nona* ‘hora corresponent a la darrera de les quatre parts iguals en què els romans dividien el dia, i que equivalia aproximadament a les tres de la vesprada en hora solar’.

Noves (R55) ‘discussió, disputa’.

Obte (R80), *en obte de mort* ‘a punt de morir’.

Ocehien (R425) ‘mataven’.

Odi de gitar (R87) ‘nàusea i gana de vomitar’.

Oldans (R391) ‘vells, gastats per l’ús’.

Ops (R291), **hobs** (R19), *a ops de* ‘per a ús i profit de’; **obs** (R153) *fasa lurs obs* ‘atenga a les seues necessitats’.

Ora del seyn (R118) ‘hora del seny: del toc de campana, del toc de la queda’.

Òrrea (R57) ‘repulsiva, repugnant’.

Palau (R90) ‘cambra gran, habitació o conjunt d’habitacions d’un edifici’.

Palés (R411), *a palés* ‘obertament, manifestament, en públic’.

Palis (R178) ‘espècie de mantell antic’.

Pallola (R391) ‘quantitat d’argent afinada que resulta de l’assaig, amb la qual s’esbrina de quina llei és’.

Parçoner (R411); **parsonés** (R1) ‘parsoner: que té part en una cosa’.

Parge (R169) ‘la part de tela o de pell d’una corretja o cinturó’.

Participar (amb algú) (R334) ‘tenir tracte’.

Partides (R293) ‘porció de coses, especialment mercaderies, que es lliura, transmet, adquireix, etc. d’una vegada’.

Partió (R39) ‘partició, repartiment’.

Paternostres (R391) ‘rosaris’.

Peals (R391) ‘part de la calça que cobreix el peu’.

Peça (R385) *peça ha* ‘temps ha’, ‘fa temps’.

Pena (R119) ‘pell’.

Penatz (R127) ‘arma o coltell de forma semblant a la d’una sageta’.

Pensa (R246) *ab acordada pensa* ‘premeditadament’.

Per ço com (R39) ‘perquè’.

Per ço cor (R278) ‘perquè’.

Péra (R51) ‘pedra’.

Peremptori (R388), *dia peremptori* ‘un termini’.

Perpuntes (R45) o **perpunts** (R77) ‘vesta militar feta de tela forta repuntejada i cotonada, que es portava damunt de l’armadura’.

Picapéres (R122) ‘picapedrers’.

Pintinil (R31) ‘pubis’.

Pix (R105) ‘penis’.

Plana (R237), *guerra plana* ‘guerra completa, total’.

Plega (R218), *plega feita* ‘acte d’aplegar-se, unir-se un grup’.

Plexels (R223) ‘pleixell: puntal aspre, estaló’.

Plomaços (R148) ‘coixins de ploma’.

Plus (R220) ‘més’. *Cf. pus.*

Poc (R55) ‘pogué’.

Popeyla (R87), diminutiu de *polpa* o *popa* ‘massa humida lleugerament coherent formada per una substància animal o vegetal no dissolta’.

Poquet (R49) ‘menut’.

Porà (R379) ‘podrà’.

Postat (R254) ‘potestat, senyoria’.

Prear-s’ho (R360) ‘preocupar-se, fer-ne cas’.

Prés (R377) ‘prop’.

Preset (R161) ‘certa tela de luxe’.

Principal (R356) ‘persona que atorga poder a una altra per a obrar en nom seu’.

Privar (R34) 1. ‘tenir tracte amistós’.

Privats (R253) ‘del propi poble o país’.

Profembra (R261) ‘dona honrada’.

Proismament (R321) ‘pròximament’.

Promès (R430) ‘prometé’.

Prou (R253b) ‘profit’.

Prouxmanament (R302) ‘aproximadament’.

Pruxme (R36) ‘pròxim’.

Puis (R77) ‘després’.

Pus (R15) ‘més’. *Cf. plus.*

Quaix a (R87) ‘com a’.

Qüern (R163) ‘quadern’.

Quesque (R354) ‘qualsevol cosa que’.

Quexada (R32) ‘galtada, colp als llavis’.

Quiyn (R35) ‘quin’; **quiyna** (R12) ‘quina’.

Rampellades (R382) ‘colps’.

Rancurava (R281) ‘disgustava, queixava’.

Redre o **retre** (R9) ‘restituir, tornar a algú allò que abans tenia’

Reeclam (R144), **reclam** (R168) o **rereclam** (R198) ‘segon clam o demanda que es feia quan no s’havia aconseguit l’efecte del clam’. Les persones que devien alguna cosa sovint obligaven certs béns davant del justícia per satisfer el creditor abans que es fes el reeclam, ja que aquest comportava la pena del quart.

Reembre (R145) ‘tornar a comprar’, ‘recuperar’.

Règeu (R29) ‘fort, enèrgic, dur’.

Reguart (R387) ‘recel, temença’.

Relex (R375). En aquest assentament el verb *relexar* té el sentit de ‘deixar una cosa en poder d’altri’.

Relexar (R411) ‘deixar anar, no ocupar-se d’una cosa’.

Requeria (R14) ‘desafiava, provocava a lluitar’.

Restreyn (R382) ‘obliga’.

Retaylat (R80) ‘retallat: circumcidat’.

Retorn (R259) *hora de retorn* ‘darrer toc de matines, que es feia a l’alba o a primera hora del matí’.

Reyalgar (R87) ‘realgar: mineral de color vermell, combinació de sofre i arsènic’.

Sagrament (R38) ‘jurament’. *Sagrament de calúmnia* (R227) ‘acte de jurar les parts litigants al principi del plet’. Vg. *FV*, II, 247.

Saig (R6), **sags** (R45) ‘funcionari de la cort de justícia encarregat de fer citacions, executar embargaments, etc.’.

Salvu (R275) o **salu** (R282) ‘excepte’, ‘tret de’.

Sarces (R137) ‘espècie de collars’.

Sàvena (R135) ‘tovallola o mocador gran amb què les dones es cobrien el cap’.

Sen (R63) ‘seny’. **Exit del sen** (R81) ‘que ha perdut el seny, la facultat de raonar’.

Sendat (R133) ‘cendat: cert teixit fi antic, com de seda’.

Sényer (R213) ‘senyor’.

Serradors (R158) ‘fermalls’.

Servelleres (R190) ‘cervelleres: capells de ferro que cobrien el crani’.

Serviy (R347) ‘servei’.

Siure (R404) ‘prendre seient’.

Sobirana (R41) ‘anterior’.

Sodomètich (R416) ‘sodomia’.

Solales (R87) ‘solalles: deixalles de menjar’.

Solàs (R71) ‘solaç: esbargiment, entreteniment agradable’.

Soldada (R430) ‘sou’.

Sols (R76) ‘sous: unitat de compte, múltiple del diner en dotze unitats’.

Sopte (R317) ‘sobte: tot seguit’.

Suna (R314) ‘conjunt de preceptes islàmics que complementen i expliquen les normes jurídiques i religioses de l’Alcorà’.

Suspicions (R365) ‘acció de sospitar, tenir com a suspecte’.

Tamiatz (R311) ‘temiats’, possible forma del verb *témer* estereotipada fraseològicament a força d’usar-la en frases col·loquials i afectives. Probablement té el sentit de ‘no solament, no menys’ o bé ‘no sols, no sols no’.

Tatxada (R340) ‘taxada’, forma usual en català antic del verb *taxar* ‘assenyalar a una cosa el preu, l’import o el límit que li pertoca’.

Tengut (R185, R344) *ésser tengut* ‘estar obligat’.

Tinent (R129) *a tinent de* ‘que fita, que és adjacent’.

Tolch-li (R114) ‘li tolgué: li llevà, li tragué’.

Tort (R222) *a tort* ‘injustament’.

Totavia (R255, R279) ‘sempre’, ‘en tot cas’.

Translat (R230) ‘còpia’.

Trasc (R18) ‘tragué’.

Trencament (R218) ‘assalt’; *trencament d’alberch* ‘irrupció dins el domicili d’altre’.

Trer (R125) ‘traure’.

Treslat (R343) ‘trasllat, còpia’. *Cf. translat.*

Tro (R35) ‘fins’.

Troter (R39) ‘correu’.

Trufà (R90) ‘fals’.

Tudor (R160) ‘persona encarregada de la tutela d’un menor’.

Veer (R39) ‘veure’.

Venc (R6) ‘vingué’.

Venema (R114) ‘verema’.

Vengren-se’n (R50) ‘se’n vingueren’.

Ves (R29) ‘vers, cap a’.

Via fora (R58) ‘crit d’alarma per a fer eixir gent i reunir-la en cas de perill’.

Vim (R8) ‘vérem’.

APÈNDIX

ONOMÀSTICA[1]

1. Toponímia[2]

1.1. Toponímia urbana[3]

Barris

La Buat*e*la, 4-31r / **La Boat*e*lla**, 4-32r. Aquest barri i els de la Moreria i la Xerea quedaven extramurs fins que es construí la muralla del XIV. L'antiga mesquita de la Boatella fou convertida en església de Sant Joan. També s'hi establiren el convent de les Magdalenes (1240) i el dels frares de la Mercé (1238), als volts de l'actual Mercat Central. La Boatella s'estenia fins al carrer de Sant Vicent, on hi havia la porta de la muralla que en duia el nom, Bab-al-Buyatella. El topònim és un derivat del llatí BOS, BOVIS 'animal boví: vaca, bou, etc.' amb els sufixos *at* + *ella* (*OnCat.* s. v. *Boatella*).

La Ex*e*r*e*a d*e* Valèn*c*i*a*, 1b-43r. Antic raval de la ciutat de València, ja en època musulmana, a llevant de la primitiva muralla. La porta de la Xerea estava en la plaça de la Congregació. Segons Rubiera & Epalza (1984: 52), prové d'*Ash-sharía* 'la llei religiosa'. Aquests autors comenten que la porta de la *Sharía,* en les ciutats andalusines, sol ser la que condueix a l'explanada extramurs on se celebra l'oració

1. Hem constatat tota l'onomàstica que hem trobat en les mostres corresponents als volums del segle XIII i a cinc del XIV (1306, 1316, 1318 i dos de 1321), encara que sols se n'esmenta una part en la transcripció. D'altra banda, hem numerat els exemples onomàstics segons la foliació del manuscrit; així, per exemple, 1b-16*r* vol dir que el nom pertany al llibre amb el número de sèrie 1-bis i al foli 16 *recto*. La foliació del volum 1-ter (1t) és personal, car mancava al manuscrit. Recordem que les sèries de l'1 al 6 corresponen als següents volums del segle XIII: 1279 (1), 1280 (1b), 1281 (1t), 1282 (2), 1283 (3), 1284 (4 i 4b), 1287 (5) i 1298 (6). I les sèries del segle XIV pertanyen als volums dels anys 1306 (8), 1316 (18), 1318 (23) i 1321 (36 i 38).

2. La major part dels llocs geogràfics que esmentem ací va aparéixer publicada a les *Actes del XXIV Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica*, celebrat a Eivissa, 10 i 11 d'octubre de 1998, *Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica*, desembre de 2000, pp. 106-118.

3. Per a la localització seguim sobretot Sanchis (1989[5]), la *GEC* i la *GERV*.

del migdia de les dues festes majors de l'Islam. L'*OnCat.* (s.v. *Xarea*) també relaciona aquest paratge amb el culte religiós, que a València seria l'equivalent de l'àrab clàssic *musállà* 'oratori a camp ras als afores d'una població on se celebren certes festes religioses'.

La Juheria,1b-39v. Estava situada dins del recinte de la ciutat. Limitava amb una part del raval de la Xerea, i la demarcació s'estenia entre els carrers del Miracle i de la Mar, d'Avellanes, plaça de la Figuera, l'actual Marqués de Dos Aigües, plaça dels Cabrerots o de la Creu Nova (prop de la Universitat) i la Xerea.

La Moreria, 1b-20r. Quedava extramurs, però tenia muralla pròpia. La via principal era el carrer Major de la Moreria, més tard dels Tints d'Olleta i després de Sant Miquel. Era un barri important que comptava amb instal·lacions pròpies com l'alfòndec o hostal, obradors, botigues i mesquita; quan desaparegué la moreria es va erigir la parròquia de Sant Miquel. En 1356 s'inicià l'enderrocament del mur islàmic.

Raval de València, 38-14v. Era una antiga moreria de la ciutat de València.

Roteros, 1b-35r. Situat a extramurs i al ponent, també dit la Pobla Vella. La via principal era el carrer del Tints Majors (de Corona), recorregut per la séquia de Rovella, que subministrava aigua als obradors dels tintorers. El mur passava per l'actual carrer de Roteros, a ponent de la porta de Serrans. Roteros era el nom que duia la porta de la muralla que abans es digué d'Alcàntera i després dels Serrans. Aquest barri fou proveït d'una parròquia, la de Santa Creu, i s'hi va establir també el convent del Carme (1281).

Coromines (*OnCat.* s.v. *Raó i Ratera*) no comenta res sobre aquest topònim, però als *Estudis de toponímia catalana* (I, 254) el situa entre els noms de lloc mossàrabs, cosa que també creu Sanchis (1949: 116, 118). Aquest estudiós considera que el topònim ve del nom que li donaren els conreadors de les rotes que hi havia entre la muralla i el riu, contigües a aquest raval.

Rauyosa, 4-71v, 4-72r, 4-93v, **Rauyossa**, 4-80r., **Raujossa**, 5-28r. 'Raujosa'. Deu tractar-se del mateix lloc que la *Rayosa, Raiossa,Rajosa* que apareix al *LlRep.* (a més de la variant *Reosa* que aporta Barceló del 1098) i tradicionalment transcrit com a 'Rajosa' o 'Raiosa'. Era un raval que es construí al voltant del monestir de Sant Vicent de la Roqueta, extramurs de l'antiga muralla (vora l'actual plaça d'Espanya). La lectura d'aquest topònim no és molt clara. Podríem pensar que ens trobem amb la grafia de la nasal palatal *ny*, cosa que ens permetria interpretar amb el mateix fonema les grafies *i, j, y* del *LlRep.*

Tanmateix, cal dir que, tant quan hi ha el mot en llatí com en català, la lletra en qüestió s'assembla molt més a una *u* que a una *n*. El nom podria estar relacionat, doncs, amb l'adjectiu antic, i també occità, *raujós* 'furiós'.

Zones gremials

Çabat*eria* de Valènc*ia*, 18-38r. Situada al costat de l'església de Santa Caterina.

Drap*eria* de Valènc*ia*, 4-39r. La draperia de llana estava en el carrer de les Mantes. La Draperia de lli es trobava cap a la plaça de la Figuera, a l'entrada del carrer de la Mar.

Freneria de València, 3-17r. Formà part del carrer de la Corretgeria.

Pellet*eria* de Valènc*ia*, 4-109v. Actualment és part del carrer dels Drets.

Portes

Porta de la Moreria, 4-92r. Era la Bab al-Hanax o porta de la Colobra, en l'antiga muralla.

Porta del Trabuq*uet*, en València, 38-63r. Situat en el carrer de Salvà, també era conegut com el *Portal d'en Esplugues*. *Trabuquet* era el nom d'una arma o enginy de guerra destinada a llançar grans pedres contra les fortificacions.

Porta del Temple, 38-71r. En la plaça del Temple, en la cantonada amb la plaça de Teodor Llorente es trobaven la porta i la torre del Temple. Aquesta porta era la Bab al-Sakar de l'època musulmana, que més tard es digué del Cid i també del Real.

Carrers i camins

Camí de Quart, 36-24r. Fou un dels principals accessos a la ciutat, a l'Oest. Els altres tres eren els de Morvedre (N), de Xàtiva (S) i del Grau (E).

Cam*ín* de la Mar, 3-45v / **Carrera q*ui* va a la mar**, 4b-4v. També dit del Grau.

Carera de Sent Vicen*t*, 4b-44r. Des de l'època romana era el principal accés meridional de la ciutat, i hi havia el convent de Sant Agustí (1300).

Carrer apellat del Menescal, 36-238r. El text el situa a la parròquia de la Xerea.

Carrera de l'Almodí Veyl, 4b-17r. L'Almodí era la casa on es dipositava i es venia el blat i altres cereals, de l'àrab *dâr al-mudî*

'casa de l'almud'. Aquesta casa estava situada en la parròquia de Santa Caterina. També trobem la variant *Almudí.*

Carrera dels Carboners, parròchia de S*en*ta Creu, 36-338r.

Carrera Mayor q*ui* va als P*re*ïcadors, 3-81r.

Carrera q*ue* és app*e*llada **Malcuynat**, p*ro*p la carnece*r*ia major de Valènc*ia*, 36-24r. La carnisseria estava a la vora de la plaça Redona, encara que hi hagué també les del Tossal, del Palau i les de Sant Cristòfol. *Malcuinat* té el sentit de 'malifeta', però tractant-se del nom amb què és conegut un carrer es fa difícil precisar-ne el significat. El *DCVB* documenta el mot al segle XVI amb les dades del diccionari Aguiló. El *DECat.* (s.v. *mal*) el documenta en Martí Gadea.

Carrera d'*e*n G. Sc*r*ivà, 1b-32v.

Camí de Murvedre. Constituïa l'accés septentrional més important de la ciutat.

Places

Plaça d'en Rom*e*u Pellic*er*, 18-12r.

Plaça de Calat*ra*va, 4-77v. Orellana considerava que devia correspondre a l'actual plaça *del Negrito* (Martí Mestre 1994: 68); vg., a més, Rosselló 1993: 56. També es conegué com a plaça de *Catalans*.

Plaça de la Fig*ue*ra, 4-105v, 2-51r. Va ser absorbida pel carrer del Mar-Pau. Als segles XVI-XVIII es conegué amb el nom de Santa Tecla, pel convent homònim.

Placeta d'en Jàff*er*, 36-49v.

Plaça dels Sc*r*iv*an*s, 1b-32r.

Plassa de la Erba, 1b-14r. Roca Traver (1970: 163), seguint R. Chabàs, la situa a la plaça de la Mare de Déu. Encara és anomenada així en el plànol de Vicent Tomàs Toscà de primeries del XVIII.

Esglésies, parròquies i monestirs

Esgleia de Sent Jordi, 4-70r.

Esgléyia de Senta Tecla, 1b-32v. Vg. Plaça de la Figuera.

S*en*ta Catalina (2) 4b-17r/ **S*en*ta Caterina** (6), 4b-19v, 4-39r. És més usual la segona forma. Les dues variants solen aparéixer quan intervenen personatges aragonesos. El mateix es pot dir quan designa el nom de persona, com ara en el cas de la família de Joan Martínez, el qual té una filla que és anomenada en el text indistintament *Catalina* i *Caterina*.

S*en*ta Creu, 4-47v. Situada a Roteros. Va ser derrocada al segle passat (Mateu Ibars 1992: 103).

Senta Maria del Carme, 5-56r.

Sent Andreu, 4-22v, 4-27r. Actualment de Sant Joan de la Creu.

Sent Bertholomeu, 4-33r. Va ser incendiada el 1936 i derrocada després de 1940 (Mateu Ibars 1992: 103). Estava a la Plaça de Manises.

Sent Estheve, 4-50r. Aquesta, la de Sant Nicolau i la de Sant Martí són les úniques que es mantenen en l'emplaçament primitiu.

Sent Johan de la Boatella, 4-32r / de la Buatella, 2-68r. Pròxima a l'antiga porta de la Boatella.

Sent Lorenç, 4-114v. Avui dels Pares Franciscans.

Sent Martí, 4-48r. Sobre la història d'aquesta església, vg. Mateu Ibars 1992: 103.

Sent Pere de la Seu de Valènc*ia*, 4-28r.

Sent Thomàs, 4-23r. En un emplaçament distint de l'actual, en la confluència dels carrers d'Avellanes i Cabillers.

Sen Salvador, 2-40v. Segons Sanchis, és l'única església valenciana que conserva el campanar del segle XIV.

Sent Pere Màrtir, 3-93v / **Sent P. Martre**, 4-25r. *Màrtir* és la forma llatinitzant, que finalment va predominar. La segona variant avui només resta com a popular en rossellonés. La primera documentació de *martre* era de la *Crònica de Muntaner* (*DECat, DCVB*); aquesta és de l'any 1284.

Sent Agostí, 36-222r. Vg. carrera de Sant Vicent.

Sent Julià, 4-104r / **Sen Julià**, 4-106r.

Sent Làzer, 18-29r. 'Sant Llàtzer'.

Sent Nicholau, 18-35v.

Sent Vicent, 5-23v. 'Sant Vicent de la Roqueta'. Església i antic monestir cistercenc situat extramurs de l'antiga muralla, sobre una primitiva església que s'erigí al segle IV on fou martiritzat aquest sant. L'església, renovada, és ara la parròquia de Crist Rei.

Frares del Carme, 4-127v. El convent del Carme s'establí al barri de Roteros. Actualment dóna nom a tota la barriada.

Monestir de les dones de Senta Maria Magdalena, 36-563r. Pertanyien a l'orde religiós de les dominiques. Altres ordes dins la ciutat eren: Sant Doménec, Sant Francesc, els de major extensió (entre el carrer Sant Vicent i la muralla), la Mercé, Sant Agustí, Santa Clara, La Puritat (franciscanes) i el Carme. A extramurs: la Saidia, Trinitat, Remei, Socors, Jerusalem, Sant Sebastià i Corpus Christi (*GERV*).

Monestir de Sent Guillem, 36-228r.

Monestir de Senta Elizabet, 36-57r.

Pr*e*hicador*s*, 18-35v. Pertanyien a l'orde religiós de Sant Doménec; el convent valencià fou fundat l'any 1239, a l'actual plaça de Tetuan.

Ordes militars i llurs cases

Casa de Calatrava de València, 4-133v. Era la casa prioral de l'orde militar de Calatrava, introduït a la corona catalanoaragonesa per Alfons I el Cast. Vg. Plaça de Calatrava.

Lo Temple, 36-105r. En el *Repartiment* es va concedir al lloctinent del mestre general de l'orde la torre d'Alí Bufat, que protegia l'entrada nord-oriental de la ciutat de València. Els templers van dreçar la casa pairal a la vora de la torre que romania integrada a l'Alcàsser. Sobre el lloc que ocupava aquesta casa-convent s'erigí al segle XVIII el monestir del Temple, després seu del govern civil de València.

Orde de l'Espital, 4-93v.

Hospitals

Al segle XIV València tenia dotze centres hospitalaris. Al *LCV* són esmentats aquests quatre:

Espital d***'*en Clap*ers***, 36-226r.

Espital de **Sent Guillem** de Valèn*cia*, 36-105r.

Espital d***'en G. Scrivà***, 1b-29v.

Espital de **S*en*ta Trinitat**, 1t-16r.

Fossars

S*en*ta Maria, 5-60r. El text el situa prop de la plaça de l'Herba.

Sen Lore*ns*, 1b-17r.

Sent P. Màrtir, 18-35v.

Edificacions

L'Alfòndech del rey, 4-27r. Jaume I es reservà per al Reial Patrimoni la propietat d'un alfòndec (hostal i magatzem) en la plaça de Sant Jaume, en la confluència dels carrers de Dalt i de Baix. L'any 1273 es construí un altre alfòndec dins la Moreria perquè s'hi allotjassen els musulmans transeünts.

L'Almudí, 1b-13r. On el blat era dipositat i contractat.

Bany del senyor rey, a la Moreria, 36-102r. Els Banys de la Moreria estaven on després hi hagué la Casa de la Misericòrdia, entre la plaça de Vicent Iborra i el carrer de la Corona.

Mercat; **mercadal** de Valènc*ia*. 1b-4r, 1b-5r. En els volums més antics apareixen indistintament les dues variants, però en els del segle XIV sols hi ha la primera. El text indica que estava situat fora dels murs de la ciutat.

Po*n*t dels Catala*n*s. 1t-13v, 1t-16r. És el que després fou anomenat de la Trinitat. Sanchis ([1972] 1989[5]: 136) explica que es deia així perquè estava situat vora la porta i el carrer dels Catalans (del Salvador), puix que fou adjudicat pel *Repartiment* als hòmens de Lleida.

Pont dels Serra*n*s 36-14r.

Real d*e*l seynor rey, 1t-17v. El mot prové de l'àr. *riyad* 'jardí, horta' (Rubiera 1984:121). Jaume II construí un palau en el lloc de l'almúnia d''Abd al-'Aziz', on ara hi ha els Jardins del Real o Vivers. Normalment els presoners estaven en la presó de la cort, però en un assentament que no hem transcrit de 1315 es llig que un individu estava «pres en lo Real del senyor rey» (18-2v).

Torre d'*e*n Octuvià, 5-23r.

Lo Vayll de la ciutat, 3-10r. Al voltant de la muralla cristiana. En la segona meitat del segle XIV va ser excavat el *Vall Nou* o *Major*, de 40 pams d'amplària.

Altres

Censal d'*e*n Ff*errer* d*e* Piera, 1b-43r.

Céq*ui*a de Favara, 5-23r. Pren l'aigua del Túria, per la dreta, a l'assut de Favara, dins el terme de Quart de Poblet i travessa els de Mislata, València i el sector meridional de l'Horta fins a Catarroja i Albal.

La Margal, 4-4v. 'Marjal'.

La Rambla de València, 5-17v. La Rambla de València era el trajecte del riu Guadalaviar des de Campanar fins al Real. Aquest arabisme apareix quatre vegades, però no hi ha el sinònim *areny*, que sí que trobem als *Furs* (I, 144).

Lo Malol de Domingo Asnar, 4-77v, 4-4v. 'Mallol'.

Lo Riu-sech, 4-71v.

Ort d'*e*n Blascho Maça. 1b-19v.

Ort d'*e*n Merc*er*. 1t-16r.

Ort d'*e*n Saraynana. 5-23v.

1.2. Topònims del Regne de València

Alaguar, vall de, 18-39v. 'Laguar' [Marina Alta]. De l'àrab *al-agwár* 'les coves' (Barceló 1983: 166). Aquesta és la forma en què apareix al *LlRep.* i en altres textos antics. Sense *A-* es troba en documents eclesiàstics del segle XVI (*OnCat.* s.v. *Laguar*).

Alaquant, 38-19v. 'Alacant'.

Albal, 6-6r [l'Horta]. De l'àrab *al-ba'l* 'el secà' (*OnCat.* s.v. *Albal*).

Alboraya, 36-88r. 'Alboraia' [l'Horta]. De l'àr. *al-buráyyaj* 'la torreta'.

Albufera, **l'**, 4b-19r. de l'àr. *Al-buháira* 'l'estany', diminutiu de *bahr* '(la) mar'. L'Albufera i els aiguamolls constituïren possessió reial que es reservà Jaume I, encara que hi permetia la pesca.

Alcanyelí, 36-10r. Sembla que es tracta d'*Alquellelim* i no d'*Alcanalí*, car parlem del terme de València. L'*OnCat.* (s.v. *Alcanalí*) afirma que tant un com l'altre provenen del plural en *-in* de l'àrab *al-qallâl* 'terrisser, fabricant de terrissa', castellà *alcaller*. Barceló (1983: 241) l'esmenta també a València entre els topònims no identificats.

Alcoy, 1b-15v, 5-45v [Alcoi]. Barceló (1983: 80) considera aquest topònim anterior a la conquesta islàmica, mentre que Coromines es decanta per l'etimologia aràbiga *al-qaui* 'el fort, el ric', derivat de l'arrel *qwy*.

Alcúdia, **l'**, 18-47r / **l'Alcódia**, Orta de València, 4-131r. De l'àr. *al-kúdya* 'el pujol'. Alqueria pròxima a l'Albufera i Silla. Segons Barceló, Diago la va identificar amb el Palmar. També pot referir-se al raval de València que hi havia a la riba esquerra del riu. La variant amb *-o-*, si no es tracta d'una errada de l'escrivà, pot ser una ultracorrecció davant la tendència a tancar la *o* > *u* davant de *i*, si bé ací és tònica.

Alfaç, 4-49r. Segurament és l'*Alfaz* que apareix al *LlRep.* al terme d'Alzira. Prové de l'àr. *al-fahs* 'el camp sembrat'.

Alfara, 4-99v. De l'àr. *al-hara* 'el camí'. Al *LlRep.*: *Alhara*. [l'Horta].

Algezira, 1-5v. 'Alzira' [Ribera Alta]. De l'àr. *al-jazíra* 'l'illa', 'terra d'al·luvió vora un riu'.

Algiroç, 4b-16v / **Algeroç**, 18-85v, **Algerós**, 5-3r. Són molt més freqüents les variants amb *-ge-*. De l'àr. *al-jarus* 'molí de tracció animal per a moldre blat' (Barceló 1983: 90). Coromines (*OnCat.* s.v. *l'Algorf*) considera, en canvi, que prové del plural de l'àr. *gûrf, guruf* 'ripa', 'mota, cerro enmotado', amb el canvi freqüent de *-f* > *-s*, car consta *Algerof* en un document de 1240. Aquest lloc era conegut també amb el nom de *Riugròs* (vg. *infra*).

Almàc*era*, 5-22r, 4-114v. Al *LlRep.*: *Almaçara*. 'Almàssera', alqueria d'Alboraia [l'Horta]. Era una alqueria islàmica dependent d'Alboraia.

Alm*e*nara, 1b-12r [Plana Baixa]. De l'àr. *al-manára* 'la torre de senyals'.

Almúnia, **l'**, camp apellat, Orta de Valènc*ia*, 4-28r. De l'àrab *al-múnya* 'l'hort, el jardí'. En la València musulmana l'Almúnia era un parc reial d'esplai, vora el raval de la Vilanova, que després fou aprofitat per al palau dels reis cristians, i enderrocat el 1811. En aquest emplaçament ara es troben els Jardins de Vivers. Barceló (1983: 240) esmenta *Almúnia* prop de l'església de Santa Maria, extramurs de la ciutat de València.

Altel, Orta de València, 4-83r / **Altell**, 5-4r / **At*e*l**, 4-93v. Deu ser l'*Autel* i *Oteil* del *LlRep.* Barceló (1983: 269) la situa a Russafa.

Andarella, 4-104r. El text l'emplaça en el terme de València. Del llatí UNDARIA, derivat d'UNDA 'aigua que surt o brota', amb el superlatiu islàmic *-ella*, i amb conservació de *-nd-* pel mossàrab (*OnCat.* s.v. *Ondara*).

Andilla, 6-31r [Serrans]. Nom d'origen preromà amb el significat de 'fi, límit, frontera', amb el mateix diminutiu d'ANTELLA, amb *d* arabitzant < *-t-* (*OnCat.* s. v. *Antella*).

Benaguazir, 4-98r / **Benaguasir**, 4-55v / **Beniguazir**, 36-173r. 'Benaguasil'. La forma etimològica és amb *-r*, de l'àr. *Bani al-Wazir* (Barceló 1983: 106). Fou una de les poblacions on es mantingué vigent el dret aragonés.

Benjaman, Orta de València, 4-53v. Pot llegir-se com a Beniaman.

Benicalàpet, 5-2r. 'Benicalap'. Ara és un barri de la ciutat de València. Coromines (*OnCat.* s.v. *Calaf*) el considera format amb *beni-* i el mossàrab *calàpec* 'tortuga', que consta com a sobrenom de persona en textos hispanoàrabs. Barceló (1983: 113) creu possible un àrab *Bani Qalábaq*, amb pèrdua en valencià de *et*, probablement metanalitzat com a diminutiu.

Benifaçà, 5-45v. 'Benifassà', antiga abadia cistercenca al Baix Maestrat, fundada el 1233 com a filial de Poblet. Fins avançada l'edat moderna pertangué al territori de Tortosa. De l'àrab *Beni Hassán* (Barceló 1983: 116).

Benifayó, 1b-22r. Municipi de la Ribera Alta, al límit amb l'Horta. Al *LlRep. Beniayho.* De l'àr. *Bani Hayyún.*

Beniferre, 4-69r [l'Horta]. Al *LlRep.*: *Beniferri, Beniferro, Benaferre, Abinferro, Abinferre* i *Rahal Abinferro.* Antiga alqueria a l'esquerra del Túria. Avui és un barri de la ciutat de València.

cia. Coromines (*OnCat.* s.v. *-ferri*) considera que *-ferre* prové d'un nom pròpiament àrab a partir de l'arrel *frr* amb el significat de 'fugitiu', molt freqüent en antropònims àrabs.

Beniforag, Orta de València, 4-51r. Poble de l'Horta de València pertanyent al municipi de la capital. En temps de la conquesta era una alqueria, donada en 1241 a X. P. de Tarassona, que la cedí als Templaris. *Cf. Benifaraig*, terme d'Alzira.

Benimaclet, 4-62r. Poble del municipi de València que restà independent fins el 1882. Al *LlRep.* apareix amb la forma *Benimaglet*. La variant amb *-cl-* també es troba des del segle XIII. De l'àr. *Bani-Mahläd* (*OnCat.* s.v. *-Maclet*).

Benimàmet, 36-153r. Poble del municipi de València, al camí entre la ciutat i Paterna. Era un lloc mixt de cristians vells i de moriscs. Al *LlRep.* el trobem com a *Benimabet, Benimahabet.*

Beniopa, 4-43r. Pertangué al ducat de Gandia [la Safor] des del segle XIV. Prové del nom del clan *Beni + Úqba* 'àguila' (Barceló 1983: 122), nom de persona molt corrent a Al-Andalus (*OnCat.* s.v. *-opa*).

Benissimó, Orta de València, 36-565r. És possible que siga un híbrid arabohebreu.

Benizanó del honrrat en Ramon de Riu-sech, 18-44r. 'Benissanó' [Camp del Túria].

Bétera, 18-43r [Camp del Túria]. Es considera un mot d'origen prearàbic. Coromines (*OnCat.* s. v. *Bétera*) veu com a etimologia més plausible derivar-lo de PETREA 'paratges rocosos', amb transposició de *tria > tira*, i la P pronunciada *b* per l'àrab. Barceló (1983: 126) també esmenta la possibilitat que siga un derivat de l'ètim PETRA.

Biar, 5-45v [Alcoià]. De l'àrab *biyár* 'pous'.

Binalea, alcheria de, 4-50v / **Binalessa**, Orta de València, 4-51r / **Binalesa**, 4-51v. 'Vinalesa', alqueria que depengué de Foios [l'Horta]. Les formes antigues que esmenta Barceló (1983: 223) són *Bonivolésar, Benivolàsar* i *Benivolésar* (al *LlRep.*), i *Bonimaleza* al 1340. Considera que «tal vegada l'antic topònim és l'àrab *Bani Abu-l-As(a)r* que evolucionaria cap a les formes documentals *Benivolesa* < *Bonimaleza* (amb pèrdua de la vibrant) i per assimilació dels fonemes nasals *Binalesa*». Coromines (*On. Cat.* s.v. *Vinalesa*) assenyala que el nom està documentat quasi només des del segle XV, i que deu provenir d'un nom de persona àrab *(i)bn- +Ali+ Îsa.*

Binata, 3-2v. Potser és la *Benitaha, Benihatha* del *LlRep.* Barceló (1983: 127) la situa a Montcada, i cita la forma *Binata* en 1347. També hi ha Beniata a Alcoi.

Boffilla, 18-43r. 'Bufilla', despoblat del municipi de Bétera. Les formes del *LlRep.* són *Buyla, Boyla.* Barceló (1983: 130) esmenta també *Boilla*, seguint Olmos, i *Bofila* el 1347. Sembla que l'origen és el nom de persona aràbic *(A)bu hälla* (*OnCat.* s.v. *la Boella*).

Bubeta, terme de Dénia, 4-56v. A Dénia hi ha el topònim *Bovetes*. Ivars (1995) aporta documentació del segle XV d'aquest topònim, també en la forma *Bubeta*, en singular i amb *-u*, que és com apareix sempre en els documents antics aquest terme. Assenyala que el topònim prové de *boga* o *bova* amb el sufix amb valor col·lectiu *-et, -eta*. Però aquest ètim resulta impossible vista la *b* doscentista.

Burgiaçot, 18-43r. 'Burjassot' [l'Horta]. Antiga alqueria musulmana. Sobre l'etimologia, Barceló (1983: 130) cita com a probable l'àr. *burj as-sawt* 'la torre de l'assot'. Coromines (*OnCat.* s.v. *Burjassot*) creu preferible veure en el segon component un nom de persona amb l'arrel *sûd,* vivíssima en àrab amb el sentit de 'negror'.

Burriana, 1b-12r. 'Borriana' [Plana Baixa]. Del nom de persona romà BURRIUS amb el sufix -ANA (*OnCat.* s. v. *Borriana*).

Cabanes, 6-4r. Amb aquest nom hi havia un despoblat del municipi d'Alzira [Ribera Alta] que apareix al *LlRep.* com a *alquerie Algesire*. Al nostre text pot referir-se a la població de la Plana Alta.

Calp, 18-39v [Marina Baixa].

Campanar, 4-134v. Barri de València situat a l'oest de la ciutat. Deu ser un derivat de *Capana*, que és la forma mossàrab del llatí CAPANNA 'cabanya', amb *m* afegida per propagació de l'altra nasal (*OnCat.* s. v. *Campanet*).

Carpesa, 6-6r. Poble del municipi de València, al nord de la ciutat. Fou una antiga alqueria islàmica que el 1242 passà a poder de l'orde del Temple i el 1321 al de Montesa fins el segle XIX.

Castelló del Camp de Burriana, 6-63r. 'Castelló de la Plana' [Plana Alta]. Aquesta era la denominació usual de l'època. Garcia Edo (1992: 79) constata aquesta evolució del nom de Castelló durant els segles XIII al XVII: «Castelló de Borriana» (1241-1252), «Castelló del Camp de Borriana» (entre 1262 i començaments del XV), «Castelló de la Plana de Borriana» (1362-1396), «Castelló de la Plana» (des de començaments del XV en avant), a banda de la forma simple *Castelló*.

Cilla, 5-45v. 'Silla' [l'Horta]. La variant en *C-* és la predominant en la llengua medieval (Cabanes, Ferrer, Herrero, 1981: 301-302). De l'àrab *síhla* 'sorra d'aluvió' o també de *sáhla* 'pla' (Barceló 1983: 209). En un volum de 1321 hi ha la variant **Silla**, 38-13r.

Cinyen*t*, t*er*me de Corb*e*ra, **Cinyet,** 18-47r. 'Sinyén' [Ribera Alta]. Barceló (1983: 143) no rebutja la possibilitat que es tracte d'un topònim anterior a la conquesta musulmana, encara que dóna com a possible origen l'àr. *sinán* 'camí'. També és molt probable que provinga del dual aràbic *sänyäni* 'les dues sénies'(*OnCat.* s. v. *Senyera*), si no és un derivat del nom de persona llatí CINNIUS o CINNEUS amb el sufix-*anum*, que l'*OnCat* (s.v. *Cinyana*) atribueix com a origen de *Cinyana.*

Corb*e*ra, 18-47r. 'Corbera de la Ribera' [Ribera Baixa]. Segons Coromines (*OnCat.* s.v. *Corbera*) primitivament 'lloc o niu de corbs'.

Coscolar, 4-75r. 'Coscollar'. Al *LlRep.* apareix *Coscoylar* i *Coscoilar* al terme de València. També és una partida del municipi de Sagunt. És un derivat de *coscoll* < CUSCULIUM, nom d'una espècie de garric o alzinoi i d'altres plantes connexes. L'*OnCat.* (s.v. *Coscó*) cita *Coscolla, Coscolledo, Coscolleta, Cosconar*, etc. però no *Coscollar.*

Cotel*e*s, 4-96r, 4-53r. 'Cotelles'. Segurament ens trobem amb un parònim de *Cotes.* La grafia amb *-l-* podria no representar una palatal, com la *Coteles* que arreplega Coromines (*OnCat.* s. v. *Cotes*) com a partida de Bétera. Ens sembla, però, que és la *Coteillas, Cotellas* del *LlRep.*, ja que tant en aquest llibre com al *LCV* es tracta d'una alqueria pròxima a la ciutat de València i s'hi esmenten les vinyes d'aquest lloc. López Garcia la documenta com a *terme de Cotelles o de Mormany o de Payporta* (Barceló 1983: 146). El fet que *Cotes* no siga una zona penyalosa sinó de conreu, ha fet que Coromines es decantàs per relacionar *Cotes* i parònims amb el sobrenom *Goda, Godes,* etc., que per pronúncia morisca havia de canviar la *G-* en *q-*. El sufix pot explicar-se bé pel diminutiu -ELLA, el col·lectiu -ETULA o del superlatiu islàmic (de *-él Lah*, amb la variant *-ílla*). Barceló, en canvi, fa derivar *Cota* de l'àrab *qút'a* 'parcel·la, tros de terra'.

Cull*e*ra, 4b-6v [Ribera Baixa]. L'*OnCat* (s. v. *Cullera*) veu l'origen en l'àr. *quläila*, diminutiu de *qúlla* 'cim', amb dissimilació *Cule(i)ra* i després *Cullera* amb *ll* per influència del romànic COLLIS o per intensiu àrab. Per a Barceló (1983: 147) el nom és anterior al domini islàmic i d'etimologia distinta de l'àrab.

Dénia, 1-5r [Marina Alta]. Mot d'origen preromà.

Favara, 4-81r. Antiga alqueria islàmica de l'Horta que donà nom a la séquia de Favara. De l'ar. *fawwâra* 'deu que brolla i sobreïx de terra'.

Foyos, 5-22r. 'Foios' [l'Horta]. És forma mossàrab que correspon a *Foia* 'clotada'.

G*e*rmanels, **los**, 5-17v; **Los G*ir*manells**, 5-18r. Són dos petits tossals del terme de Rafelbunyol [l'Horta].

Godalaviar, 4-64r. De l'àrab *uâd al-ábiad* 'el riu blanc'. És l'únic nom amb què s'esmenta el riu de València.

God*e*la, 4-8v [l'Horta]. Sanchis (1980: 23) esmenta la possibilitat que aquest nom de lloc siga un reflex de la divisió de la propietat agrària imposada pels visigots, derivat per tant, de *Goda.* Per a Barceló (1983: 163), el topònim podria ajustar-se al diminutiu àrab *Gudáyl*, nom de musulmans, però l'ètim pot ser no àrab. Corominas (*OnCat.* s.v. *Godella*) troba evident l'origen àrab: *gudáyyira,* un diminutiu de *gadîr* 'estany, llacuna'.

Godeyl, 4-21r. Deu tractar-se d'un parònim de *Godella.*

Grau de València, lo, 5-9r.

Johan d'Oulesa, alcheria d'en, 3-44r.

Labayr*é*n, 4-34r, t*er*me de Murvedr*e*, 'Labairén' [Camp de Morvedre]. Coromines (*OnCat.* s.v. *Bairent*) creu que pot derivar del nom de persona LAVARIUS o bé de LAVINIUS amb disimilació de les N-N, un de tants derivats en -ANUM de noms propis de persona romans.

La Losa, 18-39r. Al *LlRep.* n'apareixen dues: una com a *alqueria de Godayla iuxta Algar*; l'altra, com a alqueria del terme d'Almenara.

Líria, 4-98r, 36-173r. 'Llíria' [Camp del Túria]. Topònim d'origen preromà.

Maçamardà, 4b-1r. 'Massamardà', partida d'Alboraia [l'Horta]. Compost amb l'àrab *manzal* 'hostal, estatge' i el nom de l'animal *mardà*, variant de *marrà.*

Maçanaça, 36-135r. 'Massanassa' [l'Horta]. Al *LlRep. Mancelnaçar, Mencelnaçar, Maçanazar.* De l'àrab *manzal* 'hostal, estatge' i el nom de persona *Nas(a)r.*

Mascariel, 5-45v. 'Mascarell', poble annex a Nules [Plana Baixa]. Aquest topònim apareix en la deposició d'un mudèjar aragonés, a la parla del qual es deu atribuir la forma diftongada. L'exemple que reportem és el que cita Coromines a l'*OnCat.* (s. v. *Mascarell*), i com ell diu "en un text un poc tenyit d'aragonès".

Massamagrel, 5-65r. 'Massamagrell' [l'Horta]. De l'àrab *manzal Magrál* 'l'hostal dels Magrâl' (Barceló 1983: 174). Coromines (*OnCat.* s.v. *magrell*) considera en canvi que el segon compost és l'ar. *maglâl* 'fertilitat, abundor', amb dissimilació.

Meliana, 5-57v. Poble de l'Horta que apareix amb diverses variants al *LlRep.* Per a l'*OnCat* (s.v. *Belianes*) és nom d'origen àrab *mäliâna* 'bon geni, caràcter suau'.

Melilla, 4-63r. És la *Malila* del *LlRep.* Partida rural de València, prop de Russafa. Derivat de l'arrel àrab *mll* amb significat general de 'malestar', 'fatigar', 'esforçar', i en l'ús hispànic i magrebí 'imposar una llei'. L'*OnCat.* (s. v. *Melilla*) el relaciona amb l'accepció de 'camí fressat, molt trepitjat', pel fet que el *Melilla* antic i modern de la ciutat de València designa un camí.

Misllata, 5-11r. 'Mislata' [l'Horta]. Per a Barceló (1983: 178) prové de l'àr. *manzal Ata* 'l'establiment del 'Ata'. Coromines relaciona aquest nom amb *Mestalla*, i creu que és un descendent de MISCULATA 'mesclada, mescla' (*OnCat.* s.v. *Mislata*). Cal dir que al *LCV* aquest topònim sempre apareix escrit amb *-ll-*.

Moncada, 5-22r. 'Montcada de l'Horta'. Segons l'*OnCat.* (s.v. *Montcada*) és un cas clar de topònim transplantat del *Montcada* barcelonés, i aquest procedent del llatí MONS CATANI 'la muntanya del càdec'.

Montessa, 18-44r. 'Montesa' [Costera]. Mot d'origen preromà.

Murvedre. 1-3v, 1b-12r, 4-39r. Nom antic i tradicional de Sagunt, del llatí MURUM VETEREM. La pronúncia àrab seria la responsable de les variant amb *-o-* d'aquest topònim (*OnCat.* s.v. *Morvedre*).

Nàquera. 5-22r [Camp del Túria].

Oriola / Oriolla, 38-41v [Baix Segura]. És possible que provinga d'AUREOLA (o un derivat), diminutiu d'AUREA 'daurada' com esmenta l'*OnCat.* (s.v. *Oriola*). Cal dir que no és rar trobar en alguns dels escrivans del *LCV* la grafia *ll* per *l.*

Orta de València, 5-4r. En tres casos aquest topònim va precedit d'article, i en un no en duu: «I^{na} alcheria sua q*ui* és apellada Binalessa, en la Orta de Valènc*ia*» R184; «Do. Blascho ha viscut e estat contínuam*e*nt en Orta de Valènc*ia* X ans o pus» R260.

Oteyl, 1-7v. 'Utiel'. Barceló (1983: 218) esmenta les variants *Otiel* (1355) i *Otyell* (1363). *Cf.* **Altel**.

Paterna, 36-153r [l'Horta]. Del llatí PATERNUS, -A 'relatiu al pare, paternal', amb la -T- conservada sorda entre vocals, segons la fonètica del mossàrab (*OnCat. s.*v. *Paterna*).

Patraix, 4-20r / **Patrax**, 4-31v. Antic poble i municipi de l'Horta, annexionat a València el 1870, del llatí PETRARIOS 'pedrers', amb fonètica mossàrab.

Pedralba, 1b-26r [Serrans].

Pobla d'en Bernat Clarmunt, 36-228r. El text la situa a Vilanova.

Pobla d'en Boccènith, 36-75r. Rubio i Rodrigo (1997: 175) registren Petrus Bochceni, apotecari, en la parròquia de Santa

Caterina el 1369, i identifiquen el cognom com a *Butsènit* (Noguera).

Pobla d'en Conill, 36-335r. Hi ha un mas d'en Conill al terme de Bétera, també anomenat d'en Baró.

Puig de Senta Maria, 4-93v [l'Horta]. Era l'antic Puig de Sebolla o d'Enesa.

Qu*a*rt, 5-23r [l'Horta]. Jaume I donà el lloc i el castell al monestir i hospital de Sant Vicent de la Roqueta, que pertanyia al de Poblet, i d'ací ve el nom de Quart de Poblet.

Rambla, t*er*me de, 3-5r, 4-74v, Orta de Valènc*ia*, 4b-4v. De l'àrab *rámla* 'arenal'.

Raphalmegeri, 4-51r. Situat al terme de València. Al *LlRep.*: *Rahal alMageri*. Coromines (*OnCat.* s.v. *Magerra*) apunta la possibilitat que fos un derivat de *magaraî* < *mágrà* 'canal, conducte d'aigua'. Aquest topònim només el teníem documentat en el *Llibre del Repartiment* de València.

Rascayna, 4-103r, 4-135r, 4-140v. Antiga alqueria d'època islàmica del municipi de València. Al segle XV la posseïa el canonge Pere d'Orriols, a la mort del qual (1404) fou heretada pel monestir de Jerònims de Cotalba, els quals li donaren el nom d'*Els Orriols*. L'*OnCat.* (s.v. *Rascanya*) fa derivar aquest topònim de l'àr. *râzik*, participi actiu de *razaq* 'ser generós', sincopat: *râz(i)q ain*.

Regne de Valènc*ia*, 1b-15v.

Req*ue*na, 1-7v [Plana d'Utiel].

Riugròs, terme de, q*ui* és apellat en alt*ra* man*er*a d'Algerós, 4-130r. Aquesta denominació romànica del terme d'Algirós no es troba registrada a l'*OnCat.* ni la constata Barceló (1983). Tampoc apareix al *LlRep.*

Riutor, terme de, 4b-44v. Amb tota probabilitat ens trobem amb el mateix *Riutor* de què parla l'*OnCat.* (s.v. *Re-, Ri-*) i no de *Riutort*. Coromines esmenta un document de 1251 que situa aquest lloc entre les séquies de Russafa i Castelló de l'Albufera, i un altre de 1279 on consta un «Almarjal de Riutor», també en el terme de Castelló de l'Albufera. Considera que pel fet que en documents tan antics el topònim no porte *-rt*, no s'hi pot veure un derivat del català *tort*, sinó probablement del semític *tûr* 'puig, muntanya', concretament de *rivä't-tûr* 'l'establia del pujol'

Ruçafa, 5-9r; **Russafa**, 5-6r. Fou municipi independent fins el 1877, que va ser incorporat a València. Els seus orígens, conservats pel topònim, fou uns jardins i un palau construïts al segle IX per 'Abd Allah al-Balansí'. Jaume I el comprà als templers (1246) a

qui l'havia donat, i fou senyoria de la corona fins que s'annexionà a la ciutat.

Sallin*e*s de l'Albufera de Valènc*ia*, 18-39v. El text ens informa en 1316 que Bernat Desclapers havia comprat aquestes salines.

Segorb / Segorp, 4-46v [Alt Palància].

Sent Jordi, alcheria de, Orta de Valènc*ia*, 4-46r. 'Sant Jordi d'Alfafar' [l'Horta].

Sent Matheu, 6-4v. 'Sant Mateu del Maestrat' [Baix Maestrat].

Serra, castell de, 5-22r [Camp del Túria]. Al *LlRep.: villam de Axerra* i *Nachara de la Serra.* Aquest darrer s'abreujà en *Serra.* Cal dir que al *LCV* sempre que es parla d'aquest lloc s'anomena *castell de Serra.*

Sexona, 36-118v. 'Xixona' [Alacantí].

Soterna, 4b-14v. 'Soternes', partida de terra pròxima a Mislata [l'Horta]. *Rahal Axuterni* al *LlRep.* Coromines el relaciona amb altres topònims com *Sadera, Seterra, Salterres, Solterra*, etc., als quals atribueix un origen preromànic. També constata unes altres pronúncies actuals del nom: *Saternes* i *Sadernes.*

Torent, 5-11r. 'Torrent' [l'Horta].

Torres Torres, 5-18r [Camp de Morvedre]. Martí Mestre (1993: 328) esmenta que en els testimonis doscentistes d'aquesta població apareix prou sovint la variant simple, tot i que també hi figura la composta. En la documentació posterior sempre troba la forma doble.

Totlo, t*e*rme q*ue* és apellat, 4b-6v [Cullera]. Sembla que ens trobem amb la forma mossàrab del mot *toll*, amb la *-ll-* sense palatalitzar pròpia d'alguns dialectes mossàrabs (*OnCat.* s. v. *Tollos, Tollo*). Coromines comenta que encara es pronuncia aquest topònim amb *l·l* a Cullera, mentre que en uns altres llocs es pronuncia sense geminació, com el *Pla del Tolo* a la Vall de Gallinera.

Valènc*ia*, 5-4r, *passim*.

Vallbona. Alcheria apellada Vallbona, t*e*rme de Benaguasir, 4-55v. 'Pobla de Vallbona' [Camp del Túria].

Vilamarxa*n*t, 36-20v [Camp del Túria]. Al *LlRep.*: *Villamerxant.* Barceló (1983: 220) troba possible l'etimologia àrab *balád Marján* 'Vila de Marjan' o que es tracte de *marjan* 'els dos camps'. El *DECat* (s.v. *marjal*) relaciona el nom amb l'à*r. marj* 'prat', i la possibilitat que el mot continga un dual aràbic *Ibn al-Marjâni* 'els dos aiguamolls' (o *bina'l-marjâni* 'la penya dels dos aiguamolls',

dissimilat). Coromines considera probable que la sorda siga anterior a la implantació de l'apitxat, per pronúncia hispanoàrab.

Vilanova, 36-228r. Possiblement es refereix al barri de Vilanova de la ciutat de València, que estava situat als volts del carrer d'Alboraia i pròxim al Real.

Xaló, vall de, 18-39v [Marina Alta].

Xarafoll, 4-43v. 'Xarafull' / 'Xarafuel', municipi de la Vall de Cofrents d'origen musulmà. Com tota la vall, foren conquerits per Jaume I i donats al rei de Castella en virtut del tractat d'Almirra. El 1281 fou incorporat al Regne de València. Per a Barceló (1983: 166) l'etimologia no és àrab. És possible que provinga del nom de planta CAEREFOLIUM (*OnCat.* s.v. *Xerimpolo*).

Xàtiva, 1b-15v; **Exàtiva,** 5-45v [Costera]. La *e-* protètica és molt freqüent en noms que comencen amb prepalatal fricativa sorda.

Xest, 1b-26r [Foia de Bunyol]. Possiblement és un topònim anterior al domini islàmic.

Xilvella, 4-48r, 4-68v. 'Xirivella' [l'Horta]. És un derivat diminutiu de SILVA 'bosc'.

Xilxes, 1b-12r*;* **Xilses**, 1b-12r. [Plana Baixa]. Martí Mestre (1994: 76) també esmenta la forma *Chinges* al *Libre de Antiquitats* de la Seu de València, i també *Chinches* al *Libre de memòries* de València, al segle XVI, segons Carreres Zacarés. Com a origen, Coromines (*OnCat.* s.v. *Xilxes*) hi veu el plural SILOCES, del llatí SILEX 'sílex, pedra afí al quars' i en general 'roc, pedra', ateses les variants antigues *Si-* i *Ci-* indici d'un ètim amb S- pronunciat /š/ a la manera morisca. Actualment aquest topònim es pronuncia amb *-l* i amb *-n* (*DCVB*).

Xiva; **Chiva**. 1b-26r, 36-243r [Foia de Bunyol]. Possiblement de l'àrab *jíwa* 'vall, foia, depressió' (Barceló 1983: 149).

Xulela, 1b-26r. 'Xulilla' [Els Serrans]. Sembla que les formes en *-ella* són les predominants des de l'època medieval (Martí Mestre 1994: 76).

Xúquer, riu que és apellat, 4b-6v, probablement d'etimologia preromana hispànica (*OnCat.* s.v. *Xúquer*).

1.3. Altres topònims

Aragó

Aragó, 5-18r.

Borya, 5-45v. 'Borja' [Saragossa].

Calatayub, 1-2v, 36-162v. 'Calatayud' [Saragossa].
Linars, 1-8r. 'Linares de Mora' [Terol].
Malexa*n*ç. 5-45v. 'Maleján' [Saragossa].
Panssana, 2-36v [Bisbat d'Osca]. Ubieto (1972) esmenta *Panzano* i *Pançani* a Osca.
Tahust, 18-38r [Saragossa].

Catalunya i les Illes Balears
Balaguer, 1t-10r [Noguera].
Cathalu*n*ya, 18-23v.
Eviça, 5-38r.
Malorqu*e*s, 18-23v. 'Mallorques'.
P*e*rpinyà, 36-341v [Rosselló].
Portopí, 1b-20v. Cala estreta que constituí el primitiu port de Palma de Mallorca.
Tortosa, 3-22r [Baix Ebre].

Occitània
Figach, 1-2r. 'Fijac'.
Limotges, 4-67v. 'Llemotges'.
Monpesler, 36-241v.
Narbona, 1b-9r.

Andalusia
Almeria, 18-70r.
Xibília / **Sibília**, 18-23v. 'Sevilla'. Aquestes eren les formes usuals del nom d'aquesta ciutat en la llengua medieval.

Itàlia
Sicília, 36-98r.
Jènova / **Gènova**, 18-13v.

Altres
Barberia. 'Part septentrional d'Àfrica que abraçava els estats de Marroc, Alger, Trípol i Tunis', 36-167r.
Túniz, 'Tunis' 36-39v.

2. ANTROPONÍMIA[4]

NOMS DE CRISTIANS[5]

1. Persones esmentades només pel prenom, és a dir pel nom de baptisme (21)

Adam, filast*re* d'*e*n Domi*n*go, 1b-16r.
Alexandri, 1b-20v.
Benavé, 18-5v.
Beneyto, 1b-4r.
Diaguello, escud*e*r del noble en Carroç, 36-224r.
Domingo, laurador, 18-28r.
Esteve, fornil*e*r, 5-22r.
Francesch, 5-8r.
Girardí, argenter, 4-64r, 4-84v.
Gosalbo, 1t-2r.
Johan, 1b-19v.
Lop, 1b-22r.
Lopello, 5-36r.
Marchó, 1b-20r.
Martinet, 1b-10v.
Nicholau, 1b-22r.
Pedrolo, 1b-19v.
P*ere*, fornil*e*r, 5-22r.
Polo, 1b-24r.
Simó, alcayt del loch de Quart, 36-172r.
Thomaset, 1b-19v.

2. Cognoms que són noms de baptisme[6] (186)

Adrov*er,* Val*e*nt, 1b-30r. Del germànic *Adroar* 'pare del poble'.
Alarich, Ponç, 4b-29r. Del germ. *Adalrich* o *Alarich.*
Alfons, Jacme, 38-19v. Del germ. *Adalfuns* 'noble' i 'dispost'.
Andrés, Domi*n*go, 1b-17r.
Andr*e*u, Jacme, 4-140v.

4. Podeu consultar les conclusions de l'estudi antroponímic a Diéguez 2001: 31-38.
5. Indiquem amb (*LlRep.*) si l'individu que esmentem apareix al *Llibre del Repartiment* amb el mateix nom i cognom.
6. Les etimologies que oferim les hem preses de Moll 1982.

Andreu, P*ere*, 5-8r.

Arnau, B*ereng**u**er*, 36-340r. Del germànic *Arnoald* 'dominador de l'àguila'.

Arnau, G., 18-51r.

Balasch, P*ere*, 1b-43r. Segons Moll (1982) probablement prové d'un nom format del basc *bela* 'corb', i el sufix ligur *-sk*.

Baró, B*ern**a**t*, 38-75r. Del germànic *Bero* 'home', i també pot ser aplicació onomàstica del substantiu nobiliari *baró.*

Beneet, Johan, carnic*er*, 4-112v.

Beneyto, Johan, 18-7r.

B*erna**t***, G. 1t-33v.

B*erna**t***, P., 36-32r.

B*erna**t***, R*amon*, 1t-33v. Del germànic *Berinhard* 'onso fort'.

B*e*rtran, Arnau, 18-23v.

B*e*rtran, Bonanat, 2-31r.

B*e*rtran, don P*e*ro, 5-45v. Nom germànic *Bertrand*, reducció de *Berhtraban* 'corb il·lustre'.

B*e*rtran, Jacm*e*, 1b-41r, 1b-22v.

B*e*rtran, P., 4-33r, 18-89v. *LlRep.* (possessions al barri de Montpeller).

B*e*rtran, Rodrigo, 5-45v.

Blasco, Domingo, 5-28r.

Borraç, fust*er,* 1b-24r.

Bramo*n*, P. 1t-9r. Del germànic *Berhtmund* 'guardià famós'.

Briça, Ramo*n*, 1t-13r. Potser femení de *Bris* o *Briz*, del nom de sant *Brictius.* Cf. *Brisach*, nom de lloc de l'Alsàcia.

Bryna, 4-68v. Del nom germànic femení *Abrina* (Moll, 1982). Coromines (*OnCat.* s.v. *Brines*) creu que *Brines* té l'origen en *baríni,* plural de l'àrab *bornî*, una de les menes de falcó més corrents a la Península. Els moriscos convertirien *beríni* en un plural català **Berines* > *Brines.*

Constantí / **Costantí**, Jacme, 18-42r.

Corn*e*ll, Ramon, 36-116v. Del nom llatí CORNELIUS. Pot significar també 'cornut', tal com apareix en Jaume Roig, o bé designar la planta de la família de les cornàcies.

Corneyl, don P*e*ro. 5-45v.

Costanç, B*ern**a**t*, 4b-5r. Del gentilici llatí CONSTANTIUS.

Costa*n*tí, Berto*meu*, 4-31v. Del llatí CONSTANTINUS, nom del primer emperador cristià de Roma.

Costantí, Guillem, 36-338v. *LlRep.*

Costa*n*tí, P., 4-31v. *LlRep.* (possessions a Morvedre).

Costantí, Ponç, frare de Jacme Costantí, 18-42r.

Crespí, G., 36-75r. Del gentilici llatí CRISPINUS < CRISPUS, nom de diversos sants.

Crespí, G., 4-134v.

Crespí, Jacme, 36-342r.

Dalmau, B*er*eng*uer*, batl*e* de Valènc*ia*, 2-50v, 5-11r. De DALMATIUS, nom de diversos sants. *LlRep.* (possessions a la ciutat de València).

Dalmau, B*er*eng*uer*ó, 5-23v.

Dalmau, B*er*n*at*, justíc*ia* de Valènc*ia*, 4-32r, 8-150r.

Dalmau, P., 4-107r.

Dalmau, Rom*e*u, 18-34r. *LlRep.* (possessions a Beniferri; és de Tortosa segons el *LlRep.*).

Daví, P. 4-138r. 'David'.

Em*e*rich, Do*mingo*, 1b-45v. Del germànic *Haimrich* 'casa poderosa'.

Énego, Do*mingo,* 1b-9v. És nom d'origen basc, però documentat ja al segle X a la Garrotxa. J. Moran (1995: 29, n.) assenyala que les transcripcions modernes en català d'aquest nom li atribueixen una *è* tònica oberta, però que «les *ee* d'origen basc o bascoide s'assimilaven en romanç al tractament de la E breu llatina —i el tractament de la E breu en català, almenys en el dialecte oriental, és de *é* tancada». *LlRep.*: «Domenge Don Énego» (de Jaca).

Esteve, Elies, 4b-4v. Del grec *Stephanus*, nom del primer màrtir cristià.

Esteve, Johan, 4-92r.

Esteve, Pasqual, 6-2v.

Esteve, Ramon, il·luminador de libres, 36-229r, 36-228v.

Exem*e*no, Martí*n*,1t-20v.

Eym*e*rich, A., 4-28r.

Eym*e*rich, Andreu, 36-227v.

Eym*e*rich, B*er*eng*uer*, 4-28r.

Ferran, G*er*au de, 4-61r.

F*e*rrando, Johan, 36-174v.

Fochau, A. 1b-27v, 3-94v.

Folchau, Arnau, 6-4r.

Fortuyn, B*er*n*at*, 4-113v. Del cognom llatí FORTUNIUS.

Francesch, Bertho*meu*, 4-86r.

Galinyà, maestre B*er*to*meu* de, físich, 1b-40r. Del cognom llatí GALENIANUS, derivat de GALENUS.

Garcia, F*er*ran, 1b-46r.

Garcia, F*errer*, 3-44r.

Garcia, Johan, 38-24r.

Garí, G., 1b-22r.

Gasó, P., 36-105r. D'aquest cognom diu Moll: «no sembla possible decidir si són derivats de *Garcia*, o diminutius de l'adjectiu antic *gas*, o procedents del francés *garçon*, o del germànic *Wazone*».

Gasó, P., 4-4v.

Gil, Berthomeu, 36-131r. D'AEGIDIUS, nom d'un ermità francés del segle VII.

Gil, Do*mingo*, 1t-24v.

Gil, Johan, 2-36v.

Gil, Martí*n*, adobador de cuyrs v*er*mells, 8-158r, 18-43r, 89v.

Gil, Mich*e*l, 36-16r.

Gil, Paschual, 36-131r.

Gil, P*ere*, 1t-4v.

Gil, Sanxo, 36-131r.

Gilab*e*rt, B*ereng*u*er*, 3-7v / B*ereng*u*er* **Guilab*e*rt**, corredor, 4-104v. Del nom germànic *Gilabert* o *Gisilbert*.

Gilabert, B*ern*a*t*, 18-28r. *LlRep.* (possessions a Benicalap).

Gilet, 1b-26r.

Gili, Ramo*n*. 1t-13v.

Gisb*e*rt, B*ereng*u*er*, 18-72r. Del nom germànic *Gisiperht*.

Gisbert, Thomàs, 1b-3r. Del germànic *Gisiperht* 'brillant per la sageta'.

Gizb*e*rt, Arnau, 4-93r.

Gizb*e*rt, B*ern*a*t*, 3-23v.

Gomar, Matheu, 36-12r. Del germànic *Godomar* 'famós com un déu'.

Guarn*er*, Bertra*n*, 4b-23v. Del germànic *Warinhari*.

G*ue*rau, B*ereng*u*er*, 36-113r. Del germànic *Gairoald* 'govern de la llança'.

G*ue*rau, B*ern*a*t*, 2-50v. *LlRep.* («B. Guiraut», en la partida de Querol).

Guillem, F*er*rando, fren*er*, 38-24r.

Guitart, Domingo, 36-166r. Del germ *Withard* 'llenya dura' o 'dur com la llenya'.

Jacme, P., noble, fill del noble rey d'Aragó e tin*e*nt loch d'aq*ue*ll ê·l Regne de Valènc*ia*, 4b-29v.

Jacme, Pedrolo, 3-68v.

Jacm*e*, P*ere*, 1b-24v.

Jacme, Salvador, 5-9r.

Jàffe*r*, Francesch, 36-340r, justíc*ia* dels pl*e*its civils, 36-71v. Potser de l'àrab *jafir* 'dur' (Moll 1982).

Jaufre, Thomàs, 4-128v. Del nom germànic *Gautfrid* 'pau de Gaut', nom de divinitat germànica.

Joffre, Jacme, çabat*er*, 18-37r.

Jofre, Esteve, 36-337r.

Joh*an*, Pere, 1b-6v, 8-158r.

Julià, P., 18-8v. Del cognom *Julianus*, nom de sant.

Just, P., 36-224r.

Laupart / **Leop*ar*t**, Jacme (de), 18-19r, 23v. Del nom germànic *Leupard*, derivat de *leuba*, 'estimat'. Segons Moll és probable que la gent medieval establís una relació entre aquest nom personal i el llatí LEOPARDUS, nom d'un animal salvatge. En llatí apareix com a JACOBUS LEOPARDI.

Leó, B*en*vengut, 1b-43r.

Lorenç, Ramo*n*, pebrat*er*, 4-112v.

Lore*nz*, fust*er*, 18-16r.

Marçal, Jacm*e*, 1b-36r. Del llatí MARTIALIS, nom d'alguns sants. També pot indicar relació amb el mes de març.

March, B*er*engu*er*, 4-57r.

March, B*ern*a*t*, 1b-43v.

Marçol, P*e*ricó, 18-47r. Derivat diminutiu del prenom llatí MARCUS.

Macià, G., 3-53r.

Martí, B*e*rn*a*t, 5-3r.

Martí, B*ern*a*t*, 3-5r.

Martí, Domingo, 36-16r, 36-152v, saig, 36-89r.

Mar*tí*, Do*mingo*, 5-22r. *LlRep.*

Martí, G., carnic*er*, 2-91r, 5-2r.

Martí, P., 18-6v. *LlRep.*

Martí, Paschual, tintorer, 36-336v.

Mateu, Domingo, justícia de Andilla, 6-31r, 36-222r. *LlRep.* (possessions a la ciutat de València).

Math*eu*, B*ern*a*t*, 1t-11r.

Math*eu*, P., 4-93v.

Matheu, Ramo*n*, 4-93v.

Maymó, Mich*e*l, 4b-44r. De l'àrab *Maimun*, nom personal, de *ma'mun* 'fidel, constant', segons Epalza (Moll: 1982).

Maynart, Johan, 36-226r. Potser del nom germànic *Maganhard*, compost de *magan* 'força' i *hard* 'dur'.

Mich*el*, P*ere*. 1t-13r, 3-51r. *LlRep.* (possessions al barri de Daroca).

Mingot, B*e*rtholomeu. 1b-23r, 1b-41r. Forma reduïda d'*Armengot* (cf. *Mengot, Mengod*), del germànic *Ermingaud*.

Mir Boshom, B*e*rn*at* de, 5-60r. Possiblement del nom germànic. *Miro* 'famós, il·ustre'. També designa un veïnat del municipi de Santa Maria de Besora [Ripollés]. *LlRep*. (possessions a Alcanícia, alqueria d'Alzira).

Mir, A., 4-83r.

Mir, G., 2-33r. *LlRep*. (possessions al barri de Calataiud).

Mir, Jacme, 4-83r.

Mir, P., bayn*e*r, 2-38v, 2-60r. *LlRep*. (possessions a la Boatella).

Nicholau, Sanxo. 1b-20r.

Nicolàs, P*e*ro. 5-17v.

Octovià, B*e*rn*at*, 4-94v.

Paschal, P./ **Pascal**, corredor, 2-31v, 2-33r.

Paschual, Jacme, 36-8r.

Pasqual, P*e*ricó, 1b-42v.

Paul, P., not*ari*, 4-67r.

Pedro, A. de, 2-30v.

Pedrollo, Salvador, carnic*er*, 18-61r.

P*e*ricó, Jacme, laurador, 18-15v.

Peyró, Jacme, 36-114r. Podem interpretar-lo com a un hipocorístic de *Pere.* Segons Coromines ([1953] 1971: 188, n.) *Peiró* és cognom provinent del sud de França.

Pheliu / **Feliu**, Jacme, cambiador, 36-338v, 340r. Nom de sant provinent no del nominatiu FELIX, sinó de l'acusatiu i ablatiu FELICE.

Pol, B*e*rn*at*, 1-8r.

Pol, G., rector de la esgleya <de Sent Esteve>, 18-52r.

Ponç, B*e*rn*at*, laurador, 18-85v.

Ponç, Jacme, çabat*er*, 18-37r.

Ponç, Rodrigo, comanador d'Alcaniç, 18-45v.

Pons, Domingo, carniçer, 18-61r.

Pons, Mich*e*l, laurador, 18-84r.

Ponz, G., 4-86v.

Raffart, B*e*rtran, 1b-20v. Compost del germànic *Raf* 'arrancar' i *hard* 'dur'.

Rahin*er* / Raÿn*er*, Lore*n*ç, 36-180r, 185r. Nom germànic compost de *ragin* 'consell' i *hari* 'exèrcit'.

Ramon, Johan, m*er*cader de blat, 36-22r.

Raolf, Jacme, 5-55v. Del germànic *Hrodwulf*, compost de *hord* 'fama' i *wulf* 'llop'.

Riambau, P., ortolà, 18-86r. Del nom germànic *Raginbald*, compost de *ragin* 'consell' i *bald* 'audaç'.

Ribau, B*ern*a*t*, 18-16r. Del nom germànic *Ricbald* 'poderós' i 'audaç'.

Ribau, Jacme, 18-16r.

Ricard, Guillemó, 5-2r.

Ricart, B*ere*ng*uer*, 4-6r. Del nom germànic *Ricohard* 'poderós' i 'dur'.

Ricart, Francesc, 4-55v.

Rigau, G., 1t-14v. Del germànic *Ricwald* 'govern poderós'.

Riq*ue*r, Ramon, 4-103v. Del germànic *Richari* 'poderós' i 'exèrcit'. També és un topònim del Conflent.

Robert, Pericó, 5-65r.

Rodrigo, Domingo, 36-224r.

Rodrigo, Jacme, saig, 36-34r.

Rolf, G., 5-13r.

Rub*er*t, Francesch, 38-58r.

Salamó, P*ere*, 1b-44r.

Sanç, Martí*n*, 36-242r.

Sanç, R*amon*, perpunter, 1b-17v.

Sancho, Sanxho de, 4-41v.

San*x*o, Domingo, 18-27r.

San*x*o, P., 3-44r.

S*er*ena, R*amon*, 1b-9v. Del llatí SERENA, nom de dona.

Sicart, 3-85r. Del germànic *Sigihard,* compost de *sigu* 'victòria' i *hard* 'dur'.

Silvestre, Fra*n*cesch, 18-15r.

Thomàs, Johan, saig, 36-153r.

Tomàs, B*ere*ng*uer*. 1b-36r.

Tomàs, Ja*cme*, 1b-44v

Uguet, P*ere*, 2-51v. Derivat diminutiu de *Hug. LlRep.* (de Berga, possessions en la partida de Tortosa i en el barri del Rais Abeçoltan).

Uquer, Ramon, 36-240r. Del germànic *Autger.*

Val*er*o, Joh*a*n, 1b-29r.

Vice*n*t, Beneet, 18-15r.

Vicent, Francesch, 38- 49r, 38-48v.

Vidal, A., 4-46r / Arnau Vidal, mest*re* de pedra, 4b-3r. Noms de diversos sants.

Vidal, B*ern*a*t*, 4-39r. *LlRep.* (possessions entre Petra i Carpesa).

Vidal, Samuel, 3-94v.

Virgilli, P., 2-68r.

Xifre, Castellet, 18-14v. Pot venir de *Giffrid* 'donador de pau', amb el nom evolucionat per una transmissió més o menys popular,

o més probablement de *Sígfrid* ‘pau victoriosa’. Vg. Coromines 1965, II: 243-247.

3. Cognoms que provenen de malnoms o sobrenoms, d’accidents geogràfics, d’edificis i altres construccions, de preparacions i treballs agrícoles i de vegetals (271)

Albareda, P. Sanxo d’, notari de València, 6-4r. Derivat col·lectiu d’àlber.

Alegre, B*ernat*, 4b-18r.

Alegre, Domingo, 36-88r.

Aranyó, P. / **Arayó**, 38-75r.

Astorer, Jacme, batejat, 4-55r. Deu ser un derivat d’*astor*.

Avelana, Ponç. 1t-14r.

Barxet, Mich*e*l, 18-47r. Potser *Barset*, derivat de *barsa* ‘romeguer’.

Batalla, Jacme, p*ro*curador d’en A. de Çelma, 4-43r. Per a Moll probablement aplicat com a sobrenom a persones baralladisses o vanaglorioses dels fets d’armes. També forma part de la toponímia de diversos llocs.

Bely, B*ertho**meu***, 18-61r. Podria ser ‘Bellí’, el mateix individu que Rubio i Rodrigo (1997: 66) esmenten en 1368: «Bertholomeus Bellí et eius filius», 52 anys després del *LCV*.

Blanch, Bonanat, 4-36r, 8-158r.

Bon*e*t, P., 3-133v.

Bon*e*t. 5-39v. *LlRep*. (possessions al barri de la Boatella).

Bonfills / Bonfill, B*er*eng*uer*, 4-39v, 140r.

Bonjoch, P., 36-114v.

Bonmacip, Jacme, 36-183v.

Bonmacip, P., 18-50r.

Bonsseynor, Reyn*er* de, 3-85r / Rayner de Bonsenyor, 4b-33r.

Bord*e*t, Michel del, 36-116r.

Borraç, Arnau, 18-34r. Derivat del nom propi BURRUS, freqüent en textos de data romana, més el sufix romànic -ACEUS (*OnCat.* s.v. *Borràs*).

Borraç, B*ernat*, 4b-4v.

Borraç, P. Esteve, 6-2v.

Borraça, Jacme de na, 5-65r.

Bosch, A. del, 8-158r.

Bosch, Caroç. 1-8v.

Bosch, P*er*e del, tine*n*t loch de p*rocur*ador del riu Xúq*ue*r enlà, 36-116v.

Brell, Guillem, 18-7v. És el nom d'un parany per a caçar ocells.

Broça / **Brossa**, Johan, m*er*cader, 4-131r, 134r.

Bru, Arnau, 18-74r.

Bru, Peret, 36-185r. *LlRep.* (possessions a Morvedre).

Busqu*et*, P*ere.* 1t-14r. Moll (1982) considera que és un diminutiu de *bosc* amb grafia dialectal. *LlRep.* (possessions a la ciutat de València).

Cabot, P*ere*, 1b-26v. Derivat de *cap.*

Cabrit, P., rector, 4b-38r.

Çacanal, P*ere*, 2-38v.

Çacosta / **Costa**, G., 36-222r, 223v.

Çacrosa, P., çabat*er*, 18-38r. *La Crosa* també designa algunes zones de la comarca de la Selva.

Çaera, B*e*rthomeu, argent*er*, 36-23r.

Çafont, A., 4-103r. *LlRep.* (possessions a la Draperia de València).

Çafont, Jacme, 4-133v.

Çafont, P., 36-34r.

Calandri, G*uer*au, 4-28r. Aquest personatge apareix també al *LCC*.

Calbet, P., 38-16v.

Calbó, Mich*e*l, 36-173r.

Cald*er*ó, Bonanat, 18-75v.

Cambra, 4-138r.

Çamorera, Bertran, 38-21r.

Camp, Ramon de, 4-21r.

Can*er*, A. 1-3v; Descan*er*, A. 1-3v. Probablement derivat de *ca.*

Cap de Foyl, P*ere*. 1b-43r.

Çaplana, Antich, 3-5r.

Çaplana, B*ern*a*t*, 3-68v.

Carbó, G. 1t-21v.

Carbon*ell*, G., sartre, 36-98r, 36-181r. Diminutiu de *carbó.*

Carboneyl, 4-59r.

Cardador, B*ern*a*t*, 2-12r.

Carnic*er*, Aran, 2-31v.

Çarovira, F*errer*, 4-94v / Ssarrovira, 4-118v. També podria ser topònim 'La Rovira Roja' [Alt Penedés].

Çarovira, Matheu, 4-61r.

Çarovira, R., 4-15r. *LlRep.* (*R. de Caruvira*).

Carreres, A., 6-63r.
Carreres, Jacme, 36-98r.
Carreres, Jo*han*, 3-68v.
Cases, Matheu, 36-10r.
Cases, P., 36-10r.
Castelet, saig, 1b-17v.
Castell, Bertho*meu*, 36-48r.
Castell, Jacme de, sarraý not*ari* de Valènc*ia*, 4-20r, 4-72v, 4-76r.
Castell, Johan, 4-59r.
Çataula, B*ernat*, 2-30v.
Çavila, P., 6-4v.
Çavolta, Ff*errer*, 4-68v. 'Arc'.
Cercós, A., 38-53r. Derivat de QUERCUS 'alzina'.
Ceriol, P., f*errer*, 3-93v / en **Siriol**, 3-94v. Del nom llatí CERIOLUS, o bé de *La Ceriola*, que és el nom d'un poblet d'Anoia (Moll: 1982).
Ciriol, P., cambiador, 36-339r. Vg. **Ceriol**.
Cesv*ernedes*, Thomàs, 36-239v. 'Ses vernedes'; *vern* és un mot d'origen cèltic que designa l'arbre de la família de les betulàcies. D'altra banda, *Verneda* és el nom d'un poblet del Gironés.
Clavell, Vidal, 18-5r. Pot ser el nom de la flor o el d'un clau.
Clereçó; **Cl*eraçó***, G., 1b-15v. Deu tractar-se de l'actual cognom *Clarassó*, derivat de *clarís* o *clarús* segons Moll (1982).
Colomin*es*, A. de, 2-30v. Variant del nom CONOMINA /-ES < CONDOMINIA, plural de CONDOMINIUM 'terra en propietat', 'camp lliure d'impostos', 'camp anex a una vila'.
Comí, Vidal de, 4-100v. Nom d'una planta umbel·lífera.
Conomin*es*, P. de, 3-4v, 4-24r. Vg. **Colomines**. *LlRep.* (possessions a la ciutat de València).
Cortés, G., 36-8r. *LlRep.* (possessions a Benetússer).
Cortic, Jacm*e*, 18-85r. Derivat diminutiu de *cort* 'corral'.
Costa, P*ere*, 1b-20r, 1b-29v.
Costa, B*ernat,* 1b-27r, 18-15r.
Cucó, Ar., carnicer, 1-5v. Pot ser *cocó* 'clot en la roca on es congria aigua, generalment de la pluja', derivat del llatí CAUCUS 'copa' (*DECat*), amb tancament o dissimilació de la *o* àtona.
Cuyrat, Johan, 1-5r.
Delmàs, B*ernat*, cambiador de Valènc*ia*, 18-16r.
Delmàs, Ff*errer*, 4b-23v / **Dezmàs**, Ff*errer*, 6-4r.
Delmàs, Gallart, 3-19v / Gallard Delmàs, 4b-5v.
Delpont / **Dellpont**, Bertholom*eu*, 4-55v.

Descals, B*er*eng*uer*, 4-25r. 'Descalç', o bé el topònim *Els Cals*, llogaret del municipi de Porqueres (Girona), i dos homònims a la Cerdanya i al Rosselló, del llatí (PODIIS) CALVIS 'puigs pelats' (*OnCat.* s.v. *Cals*).

Descast*el*, G., 4b-23v.

Descastel, Salvador, 3-94v.

Descastell, Ramo*n*, 3-22r.

Descaus, R., corredor, 2-56r.

Desmàs, B*er*eng*ue*r. 1b-44r.

D*e*smàs, Simo*n*, 4-106r.

D*e*spí, Johan, 3-4v.

Desplà, G., 18-42r.

Desplà, Pich, sartre, 36-44r.

D*e*spo*n*t, Bertholom*e*u, 2-50v.

Despo*n*t, Bertó, 1b-17v, 1b-32r.

D*e*spont, Francesch, guant*er*, 18-34r.

Desprats, B*er*n*at,* 1b-50r.

D*e*sprats, Cerveró, 1t-37r.

Despuig, Jac*me*, 1b-31r, 1t-36v.

D*e*spuig, B*er*eng*uer*, 4-4v.

Dessoler, P*er*icó, 1b-48v.

D*e*svall, Martí, not*ari*, 36-16r.

D*e*vesa, B*er*eng*uer*, 4-106r.

Dezcloq*uer*, Ff*errer*, drap*er*, 2-61r. *Cloquer* 'campanar'. *LlRep.* (possessions a Énova i a Xàtiva).

D*e*zgra*us*, 23-29v. També hi ha el topònim *Graus* al Conflent, Alta Cerdanya, Andorra i el Pallars.

D*e*zpí, B*er*n*at*, 4-104v.

Dezpou, Bonanat, 3-45v.

D*e*zpuig, A., 4-104v, 4-112v.

D*e*zpuig, Nicholau, 8-27r.

Dezpuig, P*er*icó, 3-22r / Despuig, P., 3-40r.

Dorca, Guillem, p*r*evere, 18-52r.

Dorcha, Jacme, drap*er*, 18-37v.

Doyl, B*er*n*at*, 2-38v. 'Doll'.

El Bravo, Garcia, 1t-20v.

***E*scort*e*ll**, Francesch d', 4b-40v. Forma aglutinada de *es cortell* 'clos adjacent a un mas'. *Cortell* és a més, un nom de lloc antic del terme de la Granada (Alt Penedés).

Escura, Johan, 2-40v. 'Escurada de séquia', documentat en 1591 (*DECat*).

Estrany, Ponz, 5-26r / **Strayn**, P., drap*er*, 4-19v.

Farfayl, Ja*cme*, 1t-1v i 1t-2r. 'Farfallós', derivat de *farfallar*, mot de creació expresssiva i germà de l'occità *farfoulhà, fourfoulhà* 'remenar' (però no enregistrat al *PDPF*) i del castellà *farfullar*. El mot es troba també al *Vocabulista in arabico*. El *DECat* enregistra *forfollar* 'belluguejar' en Sant Vicent, *farfallejar* en Escrig, i *farfallós* en la *Rondalla de Rondalles* (*DCELC*).

F*errag*ut, P*ere*, 1b-12r.

F*erriç*, Joha*n*, 36-22r. Del llatí *FERRICEUS 'de ferro'.

F*erruç*, Domi*n*go, 1b-22r. Fou un nom de persona molt corrent en temps comtals. També designa diversos llocs menors del NE del Principat.

Fibla, Ponç, 6-2v. Del nom comú *fibla* 'obertura per a donar pas a les aigües sobrants'.

Fig*uera*, B*ere*ng*uer*, 36-114r.

Fig*uera*, Bertho*meu*, 23-30v.

Figuer*es* / **Fig*uera***, Guill*e*mó / Guill*e*m, 23-30v. També pot ser topònim. 'Figueres' [Alt Empordà o Alt Palància].

Figuer*es*, P*ere*, corredor, 2-36v / P*ere* **Fig*uera***, cor*e*dor, 4-141r.

Form*en*t, G., 4-49r.

Form*en*t, P. de, 4-49r.

Fort, G., 3-4v, 4b-19r.

Fort, Math*e*u, pelliçer, 18-5r.

Frígola / **Frígula**, Vidal de, 18-39v.

Galart / **Gaylart**, P., 4b-18r. De l'adjectiu *gallard* 'ben plantat, actiu'.

Genesta, Gille*m*, 4-77r.

Gentil, B*ern*a*t*, 23-29v.

Graell, Michel, maestre de obra de vila, 18-72r. Per a Moll és possible que derive del llatí GRADELLUS, 'graonet'.

Gras, P. A., 18-34r.

Horiol, Andreu, 4-94v. Segons Moll probablement era un sobrenom pres de l'adjectiu *aureolus* 'daurat', potser com a nom d'ocell.

Jordà, P., vehí*n* de M*ur*vedr*e*, 4-34r. Del nom del riu bíblic *Jordà*. *LlRep*. (possessions a la plaça de la Figuera, a València).

Lança, Ramon de la, 36-565r.

Lanc*er*, B*ere*ng*uer*, 3-133v.

Lob*et*, G. 1-5r. *LlRep*. (possessions a Benetússer).

Lob*et*, P. 1-5r. *LlRep*. (possessions a Cullera).

Long*uer*. 1-5r.

Lop, B*e*rtho*meu*, 36-183r.

Maçó, Francesch, 5-23v.

Maçó, Nicholau, 1b-36r.
Maçó, B*ereng*u*er*, 3-23v.
Maçó, G., 3-23v.
Maçó, Johan, 4b-32r.
Maçó, P*ere*, 2-30r.
Maçó, P*ere*, ciutadan de València, 5-11r.
Maçot, Sanxo, 38-14v.
Magran*er*, Gº., cambiador, 36-57r.
Malet, Anto*n*i, 18-74r. Nom d'un barranc de la Valldigna. Pot venir del llatí MALETUM 'pomerar', o ser un diminutiu de *mal* 'dolent'. També pot ser topònim: Guinot (1999, II: 324) el situa al Pallars.
Mal*et*, B*ernat*, 36-88r.
Malet, P., 18-74r.
Mallol, P., 18-42r. Del substantiu *mallol* 'plançó de cep' i 'guardià de vinya'.
Marina, Ramon, 4-61r.
Maschó, Dº., 4-13r. Del mateix radical que *mascara* o *màscara*.
Mascó, Guill*e*m, 23-64r.
Mascó, Jacme, 23-64r.
Mascó, Ramon, 23-64r.
Mathoses, B*e*rtholomeu, justícia, 3-44r, 18-6v. Substantiu plural que significa 'llocs abundants de mates'.
Mathoses, F*errer*, pare d'en B*e*rthomeu Mathoses, 3-44r, 18-85v. *LlRep.* (possessions al barri de la Boatella).
Mayllol, Ramon, 4-9r.
Mi*n*yó, Domingo, 36-338r.
Modoló, B*ernat*, 2-91r. 'Garbera', 'munt de garbes'.
Modoló, Bonave*ntur*a, 4-59r.
Moragu*e*s, F., 3-22r. Derivat de *moro*. Segons Moll (1982) és llinatge d'origen aragonés.
Morató, Gil de, 1b-16r. Derivat diminutiu de «morat» i aquest de «moro».
Moreno, Pero, 36-338r.
Mul*e*t, P., 6-3r. Diminutiu de *mul*.
La Naya, Domingo de, corredor, 2-30v.
Nebot, Jacme, corredor, 1t-38v, 4-94v.
Olcinar, P., 4-32r.
Oliv*er*, B*ernat*. 1b-43r.
Olmells, B*e*rthomeu Ff*err*er d', 36-236v, 36-338v. Diminutiu d'*olm*.
Oriol, P., cambiador, 36-338v. *LlRep.* (possessions a Russafa).
Oriol, R., saig, 36-23r.

Ortó, Johan d', 5-4r. Es podria considerar com a diminutiu d'*ort* o bé relacionat amb *Artó* (i *Artau, Artal*), del nom germànic *Artald* < *Harthold* 'govern dur'.

Pal, P*ere*, 1-2v.

Parençós, Andreu, 38-21r.

Pellat, P., 18-38r. Deu ser *pelat* usat com a sobrenom.

Planeyl, B*ernat*, cambiador, 2-33r / Bernat **Planell**, 8-162r, 36-26v.

Poca-sanch, P*ere*, 1b-34r.

Pocha-sanch, G., 4b-23v.

Pocha-sanch, Johan de, 38-61r.

Poll, B*ernat*, 4-102v.

Polla, Francesch, 18-12v. Potser també el topònim Pollà (Conflent i Barcelonés).

Polla, Gº., 18-12r.

Polla, Huguet, 18-13v.

Porcel / **Porceyl**, P., 4-127v.

Porçell, Ar., 18-16r.

Porceyl, B*ernat*, 1b-42r. 'Porcell'.

Portajoyes, 3-3r. Al *LlRep.* n'hi ha quatre.

Pr*i*nyonosa, Arnau de, 4-53r.

Puynet, 1b-6r. 'Punyet'.

Q*ui*ntana, 4b-4v.

Q*ui*ntana, P., 18-27r.

Riera, B*ernat*, peller, 4-132r. També podria ser topònim, 'La Riera' [Baix Empordà].

Riera, G., 3-7r.

Riera, Ja*cme*, 3-133v.

Riera, Pericó. 5-20v, 4-98v.

Roç, A., 4-51r, 108r. 'Ros'. *LlRep.* (possessions al barri de Lleida).

Rocha, G., 2-60r.

Roig, B*ernat,* 1b-50r.

Roig, Nicholau, 3-4v.

Romanç, Johan, saig, 36-222r.

Romaní, 1b-44r.

Roure, 3-38r.

Roures, Bertran de, 5-26r.

Rovira, B*ernat*, 18-89v, Rovira, B*ernat*, alcayt, 36-112r. *LlRep.*

Rovira, Ja*cme*, 4b-6r.

Rovira, P*eri*có. 1b-18r.

Royo, P*ere*. 1t-16v. 'roig' forma popular de RUBEO en aragonés (vg. Menéndez Pidal 1977[15]: § 53).

S[es]v*er*ned*e*s, 18-86r. *Verneda* és el nom d'un poblet del Gironés.

Sabadia, P., 2-30v.

Safont, Arnau, 38-88v.

Safont, G*ue*rau, fill ça enrere de n'Arnau Safont, 38-88v.

Safont, P*e*ricó, 1b-29v.

Safont, Ja*cme*, 1t-8v.

Safo*n*t, P., corredor, 2-56r.

Sala, B*ere*ng*uer*, 4-118v. També pot tractar-se del topònim 'La Sala', Baix Camp i Conca de Barberà. *LlRep.* (possessions al barri de Cervera).

Sala, B*ern*a*t*, piq*ue*r, 36-98r.

Sala, Narbonet, / Narbonet Sasala, 36-172r.

Sala, P., coredor, 4b-14r.

Salçeda, G., vehí de Xàt*iva*, 18-42r.

Salzeda, Gº, macip, 2-61r.

Salzet, Johan, vehín de Silla, 38-13r.

Sanog*uer*a, G*ue*raldó, 1b-7r.

Saplana, Martí*n*. 1t-1v.

Saporta, B*ern*a*t*, 1b-33v.

Saporta, Cast*e*lló, 4-28v.

Saporta, Pasqual, 1t-25v.

Sarrahí, Ja*cme*, 3-94v.

Sasserra, Mich*e*l, 1b-41r.

Savila, A., 36-180v.

Sesamenleres, B*e*rtran, 4b-6v.

Sespiles, T., 1b-17v.

Sespujad*e*s, B*e*rnat, 1b-15v.

Sespuyad*e*s, F*e*rrer, 1b-42r.

Sirera, B*ern*a*t*, 6-2v.

Siv*e*ra, G., 4-61v.

Sobrino, Francesch, 36-116v.

Sobrino, Johan, 36-116v.

Sobrino, P., 36-116v.

Solà, Jacme, 4-42r.

Soldevila, Nicolau de, 36-14r. 'Part baixa de la vila'.

Soliv*e*ra, G., 4-26r.

Soliv*e*ra, P., 4b-16v.

Spital, B*ern*a*t*, carnic*er*, 38-72r.

Suau, A. de, 1b-12r.
Tamany, Guillamo*n*, 6-31r.
Terrado, Pere, 1b-4v.
Todó, R, 3-4r.
Trave*r*, B*er*eng*uer*, 1t-14r.
Veça, Francesch, fill d'en G. Veça, 36-23r.
Veça, G., 36-23r.
Verayre, B*ern*a*t*, 4-94v. Deu ser equivalent a l'adjectiu arcaic *verai* 'que diu la veritat'.
V*erdeguer*, P*ere*, 1t-10r. Segons Coromines aquest cognom forma part de la toponímia alt-aragonesa (*DECat*, s.v. *verd*).
Verdeg*uer*, Phelip de, 5-26r.
V*erniç*, B*er*eng*uer*, 18-22r.
Vida, G., 8-85r.
Vila, B*ern*a*t*, p*re*vere, 36-226r.
Vilaragut, 1-17v. Segons Moll prové de *Villa Aldigoths* 'masia d'Aldigot', format amb un nom personal germànic.

4. Cognoms referents a circumstàncies del naixement, a consagracions, devocions i benediccions o auguris (25)

Alber, G., 3-38r. Per a Moll és un derivat d'*alba*, probablement aplicat a infants que naixien a la sortida del sol.
Audebra*n*, Esteve d', 36-116v. 'Aldebaran', nom d'un estel.
Audebran, G. d', 36-116v.
Audebra*n*, Ponç, 36-116r.
Apariçi, 1b-22v.
Asensi, saig, 4b-31v. Del llatí ASCENSIO, nom de la festa de l'Ascensió de Jesucrist al cel.
Astruch, A., not*ari*, 2-70r. De l'adjectiu llatí *astrucus* 'feliç', 'sortat'. Era freqüent entre els jueus.
Batejat, Pere, 36-24r. *LlRep.* (possessions a Xàtiva).
Batiat, Ff*er*rer, 1b-19v. 'batejat'.
Crestià, P., pat*ró* de leny, 18-8v.
Déus lo Ssalvu, 4b-38r.
Dorabona, Jacme, 36-23r.
Gener, P. / **Giner**, P., de la falcon*er*ia del senyor rey, 38-18r.
Maio, Ramo*n*, 4-9r.
Marçal, A., 3-21v.

Mayor, P., pescador, 4-72r.
Miracle, P., 18-27r.
Nadal, B*e*rto*meu*, 4b-19r.
Nadal, G., 3-4v. *LlRep.* (possessions a Russafa).
Nadal, Jacme, 4b-14r.
Nadal, P., 18-15v.
Noveyl, Balag*uer*, 4-116r.
P*e*rfeita, B*e*rn*at*, 4-140r.
P*e*rfeyta, Vidal, 2-70r.
Vives, Ff*e*rrando, fust*er*, 18-34r. Prové del llatí VIVAS 'que visques', nom que expressa el desig de llarga vida per a un infant. S'emprà sovint com a nom personal.

5. Cognoms que són noms de professió, de càrrec o dignitat (120)

Agull*e*r, Paschal, 4-43v / Pasqual Aguler 4-68v.
Alfaq*ui*m, 4-86v.
Alfaquim, peschador, 4b-19v.
Almiral, P., d', 4-127v.
Argent*er*, Joha*n*, 4-16r. *LlRep.* (possessions a Rascanya).
Avarqu*er*, Ramon, 36-48v. Persona que feia *avarques. Avarca* era un 'calçat rústic fet d'una sola subjectada amb correigs', mot d'origen preromà.
Balest*er*, Joha*n*, 36-46.
Balest*er*, Phelip, 18-51r. *LlRep.* (possessions a la ciutat de València).
Ballest*er*, F*e*rr*e*r, 18-42r.
Barb*er*, B*e*r*e*ng*uer*, 4-104r.
Barb*er*, Mich*e*l, 1b-31v.
Bast*er*, Jacme, 36-98r. 'Selleter'.
Batle, B*e*r*e*ng*u*er 1b-31r/ **Batll*e***, B*e*r*e*ng*uer* 1b-20r.
Batle, B*e*rn*at* / **Pere Batlle**, Bernat de, 36-43r.
Bot*er*, A., 4-72v. Nom del qui fa o ven bótes de tenir vi.
Çabat*er*, Antoni, 36-98r i 36-181r.
Çabat*er*, F*e*rr*e*r, 3-94v.
Çabat*er*, Jacme, 4-112r.
Capel*er*, Jacme, 4-99r.
Caval*er*, Jacm*e*. 1b-22r.
Clav*er*, A., 5-5r.

Cob*er*tor*er*, B*er*tó, 1b-44r.

Colom*er*, Arnau, ortolà, 36-342r.

Coreg*er*, G., 4-110r. 'Corretger'.

Correg*er*, Do*mingo*, 1b-31r.

Donat, Guillem, 36-102r. 'Donat' era la persona que estava al servei d'un monestir, convent, etc. per a complir els encàrrecs dels religiosos.

Escolà, B*er*eng*uer*, 6-4v. 'servent d'una església'.

Escholà, Joh*a*n, 1b-22r.

Escrivà, A., caval*er*, 18-51r, 4b-39r.

Escrivà, P., fill q*ui* fo d'en A. Escrivà, 18-53v.

Escud*er*, P*ere*, 1b-14r. *LlRep.* (possessions a la Vall de Marinyén).

Escud*er*, R. 18-84r.

Escurador, F*errer*, 2-31r.

Espaer, B*ern*a*t*, 1b-30v.

Espaer, Bonanat, 1b-30v.

Espaer, G., 36-236v.

Esparte*r* / **Sparte*r***, Domingo, 36-28r.

Esp*arter*, Johan, 38-15r.

Espatler, B*er*eng*uer*, 18-36r. 'Remer que anava a la popa de la galera i dirigia el treball dels altres remers, als quals donava la cara' (*DCVB*).

Fabre, A., 18-34r.

Fabre, Thomàs, justícia de València, 5-1v.

Falcon*er*, R., 3-4v.

Falcon*er*, Ramon, 1t-13v.

Faure, Thomàs, 3-40r. Segurament del provençal *faure* 'ferrer'.

F*errer*, B*ern*a*t*, cambiador, 2-33r.

F*errer*, Pascual, 2-68r.

F*errer*, Ponç, 3-4v.

Ferrer, Ricard, 5-2r.

Ff*errer*, B*ern*a*t*, 1b-20v.

Ff*errer*, B*ern*a*t*, not*ari*, 18-36r.

Ff*errer*, Bonanat, 6-2r.

Ff*errer*, Do*mingo*, 1t-21r.

Ff*errer*, Ja*cme*, 1t-21r.

Ff*errer*, Pasqual, 1b-22v.

Ff*errer*, Phelip, 36-223r.

Ff*errer*, Sanxo, 1b-6r i 1b-14r.

Forn*er*, A., 1b-36r.

Forner, G., 5-55v.
Frener, Ramon, 4-63r.
Fuster, Domingelo, 1b-13v.
Fuster, G., 18-84r.
Fuster, Garcia, 1b-41r.
Fuster, Johan, 1b-4v. *LlRep.* (possessions a Xàtiva).
Fuster, P., 36-177r.
Juglar, Michel, 2-31v.
Laurador, Pere. 1b-44r.
Lorigер, Gener. 1b-3r.
Marchés, Jacme, 4-102v.
Marchés, P., 3-44r. *LlRep.* (possessions al barri de Lleida).
Mariner, Berenguer, 1b-36r.
Menescal, Ricart, 4-70r.
Mercader, P., 4b-5r.
Mercer, A., 1t-13v. *LlRep.* (possessions a la Boatella).
Mercer, Berenguer, 36-226v.
Mercer, Michel, 1b-10v.
Merçer, P., 2-59r, 36-226v.
Moliner, G., mercader, 36-177r.
Moliner, R., 18-89v.
Muntaner / **Montaner**, Ramon, 36-34r, 48r. Del subs. antic *muntaner* 'guardià de muntanyes o garrigues'.
Obrer, Jacme, 1b-20r.
Oller, Ferrer, 4-84v.
Ortolà, Matheu, 1t-13v.
Pagés, Esteve, 36-339r.
Palero, Pere, 1b-14v, 1b-5r. Derivat de «paler».
Panés, P., 36-167r. Deu ser una variant dissimilada de *penés* 'oficial de popa de les naus medievals', derivat del llatí PINNA 'merlet' i també 'ploma'.
Panices, R. de, 3-85r. Deu ser plural de *panicer*. Podria tractar-se d'un topònim, 'Panissos', partida i caseria del municipi d'Amposta [Montsià]. O bé 'Paniza', Saragossa. *LlRep.* (*R. Panicer*, possessions al barri dels sarraïns).
Pelegrí, G., 1t-20v.
Pelegrí, Pere, 1-5v.
Pelegrí, Romeu, 4-104v.
Pelicer, Ferrer, 4b-35r.
Pelicer, Jacme, 3-24v, 36-167r.
Pellicer, Ramon, 4-94v. *LlRep.* (possessions a Xàtiva).

P*er*punt*er*, P*ere*, 5-13r. *LlRep.* (possessions al barri de Lleida).

Pintor, G*uer*au, 2-31v. *LlRep.* (possessions a la Boatella).

Portalés, Guillem, carnic*er*, 18-61r. Plural de *portaler* 'guardià del portal'. Potser hem de llegir *Pòrtoles* 'Puértolas', topònim aragonés.

Reig, P*ere*, 1t-7r.

Romeu, Johan, 36-174r.

Sabat*er*, Fferrando, 1b-19r.

Sabat*er*, G. 1t-25v.

Sahon*er*, Bonanat, corredor, 4-25r.

Saig, R*amon*, 1b-34r.

Sartre, B*er*eng*uer*, 36-27v.

Sart*re*, Joh*a*n, 1b-45v.

Sc*ri*và, F*er*rando, 1t-5v.

Sc*ri*và, G. 1b-32v.

Scud*er*, 1b-42r.

Sedac*er*, Romeu, 18-15v. 'Sedasser'.

Seler, Bertran, 4-112v. També pot referir-se al topònim 'Selers' [Solsonés i Pallars Jussà].

Spital*er*, Bernat, 38-72r.

Tapiador, Ja*cme*, corredor, 1b-30r. *LlRep.* (d'Osca, possessions al Barri de Lleida).

Tav*ern*er, B*ern*a*t*, 2-33r, 3-93v.

Taverner, B. 36-231r, 38-72r.

Tav*erner*, Ramon, blanq*u*er, 36-231r.

Tend*er*, G. 1b-29v, 1b-45v.

Tender, Salvador, 1t-21r.

Texidor, Domingo, 36-105r.

Torn*er*, Mich*e*l, 1b-23r.

Traucador, Jacme, 18-37r.

Vidrier, Domi*n*go, 1b-20r.

Vinyògol, Ferrer, 3-68v. Pot ser una alteració de *vinyòvol* 'guardavinyes, messeguer', mot que també passà per ultracorrecció a *vinyòsol*. Si la *-v-* era absorbida per la vocal velar, la *-g-* es prenia com a consonant antihiàtica (*cf. prevon / pregon, aüt / agut*).

6. Cognoms gentilicis amb el sufix *-ez, -iz* (45)

Alvàreç, Eximé*n* / Exeme*n*o, 36-67r.

Anríq*ue*s, Anrich, 18-23v.

Aznaris, P*ere*, 2-12r.
Dom*in*ges, Joh*a*n, 1b-15r.
Exi*mèni*z, Thomàs, 1b-27v.
F*er*ràndez, don P*er*o, 1-5v.
F*er*ràndiç, Aries, 36-8r / **F*er*ràndeç**, Aries, 36-12r.
Ferràndiç, Goçalbo, 4b-9r.
Ferràndiç, Johan, 4-100v.
Guotèrriz, Ferra*n*, vehí de Concha, 2-59r. Del cognom castellà *Gutiérrez* (Moll: 1982).
Ivan*e*s, Alfonso, 6-31r.
Ivany*e*s, Martí, 36-229r.
Ivany*e*s, Pasch*u*al, 36-346r.
Ivaynes, Mich*e*l, 1-7v.
Ivaynes, Mingo, 1b-8v.
Lòpiç, Françesch, 8-150r.
Lòpiç, Pasch*u*al, 4-143r. *LlRep.*
Lòpiç, Sanxo, 38-16r. *LlRep.* (Sanxo Lòpez de Mora).
Lòpiz, Martí*n*, 1b-26v.
Martín*e*z, Garcia, maestre de rayola, 1b-13r.
Martín*e*z, Joh*a*n, frar*e* de Garcia Martínez, 1b-13r.
Martín*e*z, Johan, p*ri*mé capelà del seynor rey, 4-98v / Johan Martinis, capelà del seyor rey, 4-114r.
Martíniz, Johan, 18-44r.
Ortiç, Garcia, 4b-11r.
P*ér*eç, Ramon, 36-334r.
P*é*rez, Beneyto, 18-43r.
P*è*riç, Joh*a*n, 2-66r, 4b-21v. Hi ha J. Pérez al *LlRep.* (3622)
P*è*riç, Martí*n*, pintor, 4-40r.
P*e*ris, Esteve, 36-184r, saig, 36-102v.
Peris, Johan, 38-8r.
P*e*ris, Marchó, 1b-20v.
P*e*ris, Nicholau, 4-34v,18-16r, 61r, 86r.
P*è*riz, Exem*én*, seynor d*e* Xilses,1b-12r.
P*è*riz, Sanxo, 1b-20r.
P*è*riz, Aparici, 18-44r.
P*è*riz, Domingo, 18-47r / Domingo P*è*riç, banyador del bany dell honrat en B*er*n*at* d'*E*splug*ue*s, 36-240r.
P*è*riz, Joh*a*n, 1t-29v.
P*è*riz, Mich*e*l, 1b-14r.
Rodrígue*ç*, F*e*rran, frare comanador de la orde de Calatrava, 4-133v.

Roïç, Jacme, ti*n*torer, 36-102r.

Roïç, P., 6-63r.

Sànxe*z*, P., 4b-33v. *LlRep.* (possessions al barri de Terol).

Sanxis, Sanxo, 1b-26r.

Sanxis, Clime*n*t, 36-116v.

Ximene*s* / **Exi*mene*s**, noble Go[ç]albo, senyor d'Arenós, 36-34r, 47r, 49v. Es tracta d'un descendent d'Eximén Péreç d'Arenós, «un ric home d'origen aragonés, establert de bona hora de la conquesta del País Valencià. De fet, era anomenat Eximén Péreç de Tarassona fins que, després d'haver pres part en el setge de València, es casà amb Alda, filla de l'antic governador musulmà de València, Abu Said, la qual li aportà en dot el lloc d'Arenós, a l'Alt Millars, d'aquí el seu nou títol de baró d'Arenós» (Bruguera 1995: 44).

7. Cognoms que poden ser de diversos llocs: catalans, aragonesos, etc. (84)

Abela, G. d', bidel dels libres, 3-7v ['Abella', aragonés i català].

Abeló, P., fill, 18-84r [D'Abella].

Abe*l*ó, P., lo par*e*, 18-84r, 6-2v.

Albalat, Andreu d', 3-17r, 6-6r [Aragonés, castellà i valencià].

Albalat, B*ern*a*t* d*e*, 18-47r.

Albalat, G. d', 36-12r.

Albalat, Joh*a*n d', 1b-44v.

Alcalà, Jacme d'; Gil, Jacme, 5-18r [Diverses possibilitats, català, aragonés, etc.].

Almenara, Guill*e*m d'. 1b-13r [Urgell o Plana Baixa].

Caban*e*s, P. de, 4-63r [Cabanes d'Empordà, Alt Empordà, i Cabanes de l'Arc, Plana Alta].

Cald*e*s, Ferrer de, 4-108v [Diverses possibilitats, La Selva, A. Ribagorça, Vallés i Maresme]

Caldes, Johan de, 18-61r.

Caldes, Marchó de, 4b-35v.

Cald*e*s, Mosse de, 4b-11r.

Cald*e*s, P. de, 4-20r. *LlRep.*

Canals, Gill*e*m, pellic*er*, 36-67r [Català i valencià].

Canals, P. de, 4-19r.

Çarocha, Ramon, 36-30r ['La Roca', Osona, Alt Penedés i Alt Maestrat].

Casayna, G. de la, 3-21r,3-85r, 4-140r [‘Cassanyes’, Rosselló o Cassanhas, Occitània].

Castelló, Feliu de, 4-78r [Pot ser topònim valencià, català i aragonés].

Cast*e*ló, B*er*n*at* de, 2-31r.

Cast*e*ló, Gisb*e*rt, 1t-9r.

Casteló, Oliv*er*, 1b-2r.

Corb*e*ra, B*e*rtholomeu de, 4-98v [Diverses possibilitats, Rosselló, Baix Llobregat, La Ribera, etc.].

Corb*e*ra, Rodrigo de, 5-36r.

Espanyol, Jacme, apothecari, 36-107r. ‘Nadiu d’Espanya’; sembla que *Espanya* es referia a la part musulmana. Podria ser també un diminutiu d’*Espany* < *Espan*, del nom germànic SPAN o SPANO.

Ferrera, Pasqual de, 4-46v [Pot referir-se a la comarca de la Vall Ferrera, al Pallars Sobirà o ‘Farrera del Llops’, Alt Urgell. També ‘Herrera’ a Osca i a Saragossa].

Fig*uer*ola, 5-49v [Pot ser topònim català i aragonés].

Garigues, Dalmau de, 3-85r [Diverses possibilitats, Garrigues, Bages i també occità].

Lob*e*ra, B*er*n*at*, 4-79r [‘Llobera’, Alt Urgell, Solsonés, o ‘Lobera’, Saragossa].

Marrad*e*s, Francesch, 18-50r [Català (Conflent, Garrotxa) i valencià].

Marrad*e*s, Pere, 4b-41v.

Miranb*e*l, B*er*n*at* de, 4-115v [Diverses possibilitats].

Monbla*n*c, B*er*n*at* de, 1b-F20v.

Monblanch, G. de, 4-96r [‘Montblanc’, diverses possibilitats, Conca de Barberà, Occitània].

Mo*n*blanch, R. de, 18-5r.

Monbla*n*ch, B*er*n*at* de, 36-45-r.

Monfalchó, Joh*a*n de, 1b-F14r, Montfalcó, 6-4r [Diverses possibilitats, Anoia, Baixa Ribagorça, Occitània].

Mo*n*falcó, B*er*eng*uer* de, 4-1r.

Montalbà, B*er*n*at* de, ortolà, 36-342r [Occitània, Terol, i també a Rosselló i Vallespir].

Montfort, Domingo, de, 18-86r [Aragonés i occità].

Montfort, Martí*n* de, 18-86r.

Moya, Johan de, 4-85r [‘Moià’, Bages, o ‘Moya’, Conca].

Mu*n*tesa, Garcia, 4-30r, 4-86v [Aragonés i valencià].

Peralta, 1t-24r [Català i aragonés].

Pontons, G. de, 4b-8r [Alt Penedés i Occitània].

Rocafort, R. de, 4-46r [Bages i la Llitera].

Rochafort, Ramon de, 1t-18r [Pot ser occità, català, navarrés i aragonés].

Roda, P., 1t-23v [català o aragonés].

Roqueta, Guerau, 8-27r ['La Roqueta', pot ser català i valencià].

Roqueta, P., 8-27r.

Ruvió, Garcia, pellicer, 36-57v. **Rovió**, 36- 66v. És possible que es tracte de 'Rubió' [Pallars Sobirà i Anoia] o bé *Ruviols* [Rubielos de Mora, Terol].

Salàs, Johan de, 4-130v [Pallars Jussà, o *Salas* a Osca].

Salines d'Or, Johan de, 38-9r. Hi ha moltes 'Salines', però no hem localitzat les d'Or.

Santa Maria, Johan de, 5-36r.

Segura, Pol de, 36-243r [Diverses possibilitats, català, aragonés, occità].

Sent Clement, A., 1-2r [Pot ser aragonés i català].

Sen Johan, Ferrer de, 4-100r [Diverses possibilitats, català o aragonés]. *LlRep.* (possessions a Corbera).

Sen Johan, P. de, notari, 3-7v.

Sent Johan, Berenguer de, cavaller e loch tenent en lo Regne de Malorques, 18-9r.

Sent Johan, Johan de, 4b-21v.

Sent Just, Jacme de, 4-69r [Català o aragonés].

Sent Matheu, G. de, carnicer, 4b-17r [Català o valencià]. *LlRep.*

Senta Eulària, Johan de, saig, 36-88r / Eulàlia / Olàlia 38-34r [Diverses possibilitats].

Sigar, Ramon de / del, 4-70r / Ramon **Çiyar**, 18-42r. 'Sitjar' [Valencià i català].

Spanyol, Matheu, 18-2v. Vg. *Espanyol.*

Tornamira, 4-79r. Nom d'un antic castell i poble del Lluçanés, Osona. També a Occitània. *LlRep.*

Torrent / **Destorrent**, G. 4-72r [Pot ser català, valencià i aragonés].

Verdú, G. 1b-11v ['Verdú', Urgell o menys probablement 'Berdún', Osca. També a Occitània]. *LlRep.* (Garcia Verdú, de Jaca, possessions a la ciutat de València).

Verdú, Bernat, 4-59r.

Vernet, G. de, notari, 4b-39r [Conflent, Noguera i Occitània].

Veyà de Montagut, 5-8r ['Belhac', població pròxima a Llemotges, o aragonés 'Veya' (Ubieto 1972: 200)]. D'atra banda, hi

ha diversos llocs amb el nom de *Montagut*, així a la Garrotxa, Alt Camp, Segrià, Gironés, Baixa Cerdanya i també a Terol.

Vilalonga, B*ernat* de, 4-71v [Català, valencià i occità].

Vilalonga, P., de, de casa d*e*l senyor infant en Joha*n*, fill del senyor rey, 18-50r.

Vilamajor, Mich*e*l de, 2-30v [Català i aragonés].

Vilamajor, P. de, 2-30v.

Vilanova / **Villanova**, Johan Lòpiz de, 4-139r [Català, valencià o aragonés].

Vilanova, B*e*rtran de, 3-85r.

Vilanova, Dalmau de, 1b-37r.

Vilanova, G. de, 36-30r.

Vilanova, l'honrat en Vidal de, 38-21v.

Vilanova, P*e*ricó de, 36-337r.

Vilela, P. A. de, 4b-21v. Nom de diversos pobles existents al Conflent, Berguedà, Pallars, Baix Cinca i Priorat.

Villa Francha, Beneet / Ben*e*t, not*ari*, 2-36v, 4b-34v [Occità, català i valencià].

8. Cognoms topònims aragonesos (129)

Aïnça, Joha*n* / d'**Aïnca**, 4-23r [Aínsa, Osca].

Alagó, P. d', 4-104v [Alagón, Saragossa].

Albero, Marcho d', 1t-16r [Osca].

Albero, P. d', 38-11r. *LlRep.* (possessions a la ciutat de València).

Alfocea, Pedro d', 36-30r, 37r [Saragossa].

Alfoçea, Peleg*rí* d', 36-34r.

Aliaga, Miquel d', 38-48r [Terol].

Almonçoní, F*e*rrer, 2-56v [de Monçó, Osca].

Almo*n*çoní, G. Pasqual, 4-27r.

Aragon*és*, Bonanat, 4-33r.

Arcos, Michel d', 1-2r [Arcos de las Salinas,[7] Terol, o Arcos de Jalón, Saragossa; També hi ha Arcos a Osca].

Archs, Bonanat dels, 18-7r.

Baça, Ramon, 1b-45r. Ubieto (1972) mostra Bassa i Basa a Osca. També pot referir-se al substantiu català i aragonés *bassa* 'clot poc fondo que conté aigua'.

7. Segons la *GEC* aquest poble restà dins els límits que Jaume I donà al Regne de València després de la conquesta, límits que situà a la serra de Javalambre, i encara que ben aviat passà aquesta zona al Regne d'Aragó, Arcos fou mantingut dins el bisbat de Sogorb.

Bassa, G., 4-40v.

Beneet, Johan, aragonés. 1t-27r. L'incloem ací perquè el text ens indica l'origen aragonés.

Biota, Michel de, corredor, 4b-44r [Saragossa].

Bornau, Bertholomeu de, 4-52r. Adaptació de Burgnou, amb fonètica gascona; era un barri de Jaca [Osca].

Borya, Jacme de, 1b-45v, 3-23v [Borja, Saragossa].

Calamotxa, Sanxo, 36-10r [Terol].

Calat*ayú*, Domingo de, 1b-17r [Saragossa].

Calataiub, Elvira de, 36-162v.

Calatayú, Fferrer de, 5-23r.

Calatayú, Jacme de, 38-29r.

Calatayú, Johan de, 5-23r.

Calat*ayub*, Ruy Sanxis de, 5-37r.

Calatayú, Thomàs de, 1b-16r.

Cascant, Jacme de, 4-42r, 4-103r ['Cascante', Saragossa].

Castro, P. Martí, 4-31r [Osca].

Castros, Sibília de, muller qui fo dell dit Johan d'Aïnça, 4-23r.

Çedreles, Rodrigo, 4-105v ['Cedrillas', Terol].

Cedrelles, Martí de, laurador, 1b-39v [Cedrillas, Terol].

Çedriles, Martín de, 4-79r / Cedriles, draper, 4-115v.

Cillena, P. Martí de, 23-30v. Probablement és 'Sijena' [Osca].

Cubla, Romeu de, 4-65r [Terol].

Çuera, G. Blascho de, 36-57r ['Zuera', Saragossa] També podria ser 'Suera', La Plana Baixa, però pel prenom pensem que és de procedència aragonesa.

Daroca, Thomàs de, 1t-10v [Saragossa].

Duran, Bernat, 6-3r. Llogaret en el terme de Grustán. També pot ser 'Durán de Sofiaz' [Saragossa], citat en 1103 (Ubieto: 1985). A més, pot referir-se al descendent del nom DURANDOS amb el valor d'auguri 'que duràs'.

Duran, Nicholau, 36-26v, 36-113r.

Escalona, P., 18-6r [Osca].

Escalona, B*ernat*, 18-8v [Osca].

Estadella, Maria d', 5-1v [Osca].

Exea, Sanxa d' [Saragossa]

Eximèniz de Luna, Ruiz, procurador per lo seynor rey, 1-7v [Luna, Saragossa]. També al *LCC*.

Eyerb, Bernat d', 1b-4v [Ayerbe, Osca]. També podríem llegir el nom com «de Yerb» 'Gerb'.

Ezlor, Bernat d', 3-7v. 'Azlor' [Osca]. També cap la possibilitat de llegir-lo com 'El Llor', poble del municipi de Torrefeta [Segarra] o bé una antiga quadra del terme de Sant Boi [Baix Llobregat]. *LlRep*. (cavaller, possessions a Malilla).

Fidreles, Rodrigo de, Rodrigo de Fidrellas, 4b-31r. El text ens informa que és aragonés. Pot ser que es tracte del mateix personatge que Rodrigo de Sidrelles que apareix en un altre volum.

Galur, Sanxo Lopis de, 36-20r [Gallur, Saragossa].

Garcia de Saragossa, Fferran, 1b-8v.

Hisarn de Tarazona, P, 1t-8v [Saragossa].

Izorro, Pero Martínez d', 2-60r. Probablement 'Isorre' [Saragossa].

Jacca, Arnau de, 2-40v [Osca].

Jacca, Thomàs, 36-47v / Thomàs de **Jacha**, 36-89r, 3-36v.

Jacha, A. de, 3-68v. *LlRep*. (possessions al barri de Terol).

Jacha, Bernat de, 36-131r.

Labatar, G. de, 8-85r. Potser 'Labata' [Osca]. *Cf. infra* **Lavata**.

Lasella, Fferrando [d]e, 18-86r. Deu ser 'Lascellas' [Osca], car Ubieto documenta les variants Cella i Lacellas.

Linars, Exemeno de, 1b-24v ['Linares de Mora', Terol].

Linars, Nicholau de, 38-65r.

Loarre, Sanxo, 1b-40r [Osca].

Luna, Bernat de, 18-42r [Saragossa].

Maça, Blascho, 1b-19v. A. Ubieto (1972: 132) dóna *Maça* com a topònim aragonés sense localitzar-lo. És molt probable que aquest personatge fos aragonés atés el seu prenom. El cognom podria indicar també el sobrenom o malnom *massa*. *LlRep*. (possessions al barri de Daroca i de Montblanc).

Malén, Pedro (de), 36-112r ['Mallén', Saragossa].

Marsén, P., 4-80r / **Marzén**, Pere, 4b-39r, justícia de Murvedre, 1-8v [Osca].

Milleres, A. de, 3-68v. 'Millera' castell despoblat prop de Lascuarre [Osca].

Molina, Garcia de, saig, 36-180v, 36-105r ['Molina de Aragón', Guadalajara, o 'La Molina', Terol].

Molina, Jacme de, 36-335r.

Molina, Pero Martín de, 5-47r.

Monçó de Terol, 5-22r.

Monçó, Andreu de, 4-106r [Osca].

Monçó, Arnau de, pellicer, qui en altra manera és apellat A. de Guilla / Guila, 36-57v.

Monçó, Domingo de, 36-229r. *LlRep*.

Monçó, Folquet de, corredor, 2-12r, 4-100r.
Monçó, G. A. de, cequier de la céquia de Rascayna, 4b-5r.
Monçó, Jacme de, curador, 1t-20v. *LlRep*.
Monçó, Jacme de, notari, 4-39r.
Monçó, Johan de, 5-1r.
Monçó, Mingo de, 4-50r.
Monçó, P. de, çabater, 36-53r.
Monreyal, Ivaynes de, 3-38r [Monreal del Campo, Terol].
Monreyal, Matheu de, 4-100r.
Monsó, G. de, 5-6r.
Morello, Nicholau de, 4b-11r. 'Morello de Tou' [Osca]. També pot ser derivat diminutiu de *morell* 'morelló'.
Morielo, Johan de, 1b-34r [Osca].
Nabal, G., 1b-22v [Osca].
Ontinyena, P. d', 36-180v, 237v [Osca].
Orrea, Johan d', 1b-24v ['Urrea', Saragossa].
Osca, Johan d', 4-27r. *LlRep*. (possessions al barri de Lleida).
Oscha, Domingo d', 4b-21v. *LlRep*. (possessions a Xàtiva i a Alzira).
Oscha, Ramon d', 1t-15v. *LlRep*. (possessions a Xàtiva).
Pancrudo, Matheu de, 1b-34r [Terol].
Pedro de Monreal, Domingo, 1b-16r ['Monreal del Campo', Terol, o 'Monreal de Ariza', Saragossa].
Pèriz de Calatayú, Garcia, 1b-8v [Saragossa].
Pèriz de Fontes, Johan, 1b-27v [Probablement aragonés d'Osca, també hi ha Fontes a l'Alt Millars].
Pèriz de Taraçona, Martín, 5-20v [Saragossa].
Pèriz de Terol, 5-7r.
Ricla, P. de, 4-104v [Saragossa].
Riglos, Matheu de, jutge de la cort del senyor infant, 38-18r [Osca].
Salvaterra, Nicholau, 4-21v ['Salvatierra de Esca', Osca].
Sanxis, Pero, natural de Tahust, 18-38r ['Tauste', Saragossa].
Saragosa, G. de, saig, 3-47v.
Saragossa, Thomàs de, 1b-16r.
Saragossa, Domingo de, 3-23v. *LlRep*. (possessions a Morvedre).
Saragossa, Johan de, 1t-24r. Al *LlRep*. (apareix entre els hòmens de Jaca; possessions a la ciutat de València).
Sardesa, Garcia de, 38-14r. Potser de 'Sardasa', ara Sardás [Osca].
Senta Cília, Bernat de, draper, 1b-10r ['Santa Cília de Jaca', Osca].
Senta Cília, Ferrer de, 3-44r [Osca].

Senta Cília, G. de, 3-44r.

Senta Cília, Nom de Déu de, 1t-19v.

Sidreles, Rodrigo de, 6-31r. 'Cidrelles' < Cedrelles, 'Cedrillas' [Terol].

Stadela, Johan de, 1t-1v [Osca].

Taraçona, Domingo de, çabater, 36-57v [Saragossa].

Taraçona, Domingo Sanxo de, 2-68r.

Taraçona, Garcia Eximèniz de, 4-46v.

Taraçona, Granada de, 2-51v.

Taraçona, P. Sanchis de, 36-14r.

Terol, Dominguelo de, 1b-6r. *LlRep*. (possessions a Sogorb).

Terol, Sanxo de, 5-47r.

Terrer, Domingo, 5-18r [Saragossa].

Tolent, Johan de, 4-86v, 4-30r. 'Toledo de Lanata', Osca. Ubieto (1972) registra les variants Tolento i Tolet.

Tores, Examén de, mutasaf / mustasaf, 4b-25v ['Torres', a Saragossa i a Osca].

Torres, Berenguer de, 4-133r.

Torres, G., maestre, 36-8r.

Torres, P. de, 2-50v, 3-81r, 4-133r.

Vera, Ramon de, 1t-23r ['Vera del Moncayo', Saragossa]. *LlRep*. (possessions a Beniferri).

Vera, Romeu de, 4-9v.

Villasis, A. de, 38-12r. Villase, Vilasi, ara 'Vilás' [Osca].

Vinatea, Domingo de, mercader de Morella, 4-61v. Corominas (1965, II: 60) l'esmenta com a topònim aragonés. Podria ser nom propi personal, de l'àrab *ibn Atiyya*.

Visedo, Pedrolo de, 36-353r ['Visiedo', Terol].

Yacha, Bonet de, 1b-4v ['Jaca', Osca].

9. Cognoms topònims catalans i de l'Aragó catalanoparlant (407)

Cognoms topònims que poden ser del català oriental o de l'occidental (41).

Areyns, B. d', 1b-44r [Maresme o Matarranya].

Areyns, Bernat d', 4-97v.

Areyns, G. d', 8-27r.

Bel-loc, Antoni, 36-20r, 36-340r [Bell-lloc, Baix Empordà, Pla d'Urgell].

Bel-loch, G. de, 3-51r. *LlRep*. (de Barcelona, possessions a Algemesí, Campanar i Burjassot).

Caldes, March de, 5-F14r [Diverses possibilitats, la Selva].

Cambrils, Ramon de, 1t-F3r [Baix Camp o Solsonés].

Canet, G. de, senescal del rey de Malorcha, 36-341r [Maresme i Tortosa].

Canet, Martí de, 5-63r.

Castellar, Adam del, 18-51r [Alt Urgell o Bages].

Castellar, Domingo Peris del, 4-107v.

Català, A., 1b-F14v. *LlRep*. (possessions a Andarella).

Català, P., 4-127v. *LlRep*.

Català, Ramon Guillem, justícia, 18-19r.

Català, Ramonet G., fill de R. G. Català, 18-14v.

Clerà, P. de, procurador d'en G. Çavilla, 4-140v / P. de **Clarà**, 4-142v [Solsonés, Berguedà, Alt Urgell i Tarragonés].

Çoliva, Bernat, 4-63r ['L'Oliva', Alt Empordà i Noguera].

Desbayns, Bernat, 4-104r ['Els Banys d'Arles' al Vallespir, o 'Els Banys de St. Vicent', Alt Urgell].

Descanet, A. de, 1-3v.

Guarda, Balaguer de, 4-86v. Pot tractar-se del topònim Guàrdia, car duu la preposició *de* [Segarra, Noguera, Anoia, etc,]. També pot indicar un ofici 'guàrdia, guardador'.

Guàrdia, 4-140r.

Ledó, Domingo, 18-74r ['Lledó d'Algars', Matarranya, o 'Lledó d'Empordà'].

Ledó, P., 18-74r.

Maçana, Andreu, 1b-36r [Anoia, Noguera, Ripollés, Alt Penedés o Baixa Ribagorça]. Evidentment pot no ser un topònim i referir-se a la fruita.

Maçana, P., 36-20r.

Massana, saig, 4b-29r / Maçana, 4b-31v.

Monroig, A. de, 4-70r ['Mont-roig', a diverses comarques, Gironés, Empordà, Segarra]. *LlRep*. (possessions al barri de Lleida).

Montornés, P. Eximèniz de, 4-9r [Vallés, Segarra].

Palou, Ramon de, 18-39v. Nom de diversos pobles del Vallés, la Segarra, el Gironés.

Prats, Guillem, mariner, 18-7r [Baixa Cerdanya, Noguera].

Querol, Garcia, 1b-F27v [Alta Cerdanya o Penedés].

Sarreal, Fferrer, 4b-36v. 'La Real', nom de diversos pobles, Capcir, Ripollés.

Sent Ramon, Ferrandello de, 36-116r [Baix Camp i Segarra].

Senta Maria, Jacme, 4-94br [Diverses possibilitats, Bages, Noguera, Anoia, etc.]

Soler, Arnau de, 36-340r, 236r ['El Soler', Baixa Ribagorça o Rosselló].

Soler, Bernat de, 3-81r, 4-76r *LlRep*. (possessions a la ciutat de València).

Soler, Ramon, 23-30v. *LlRep*. (possessions al barri de la Ràpida, a València).

Soller, Jacme de, cambiador, 4-49r, 4-52r.

Soller, Ponç de, 4-3r. *LlRep*. (possessions de molins a Campanar).

Vernet, Jacme [An]dreu de, 1b-40r [Conflent o la Noguera].

Vilamajor, A. de, 36-227r [Vallés Oriental o Noguera].

Cognoms topònims del català oriental (231).

Agiló, P., 36-135r [Conca de Barberà].

Agullàdols, Bernat d', ortolà, 18-84r [Alt Penedés].

Alcover, Berthomeu, 5-7r [Baix Camp].

Algamés, Guerau, 18-6r. Potser gentilici d'Àlgama, nom d'un riu que desemboca al Manol [Alt Empordà].

Anglés, Johan, sabater, 1b-11v [La Selva].

Apiera, Abril d', 1b-15r [Piera, Anoia].

Apiera, Berenguer Roig d', 1b-15v.

Apiera, Ferrer d', 3-45v.

Apiera, Guerau d', 3-53r. *LlRep*.

Apiera, Ramon d', 1b-v.

Arbocet, G., 38-58r, 38-72r [Baix Camp].

Arbocet, Simon, 18-50r.

Artés, Bernat d', 4-77r [Bages]. *LlRep*. (possessions a la ciutat de València).

Artés, Jaume d', savi en dret, jutge de la cort del senyor rey, 38-18r.

Aulesa, Antoni d', 36-44r ['Olesa', Garraf, Baix Llobregat]. L'*OnCat*. (s. v. *Olesa*) creu possible que les formes antigues amb *Aul-* siguen el resultat d'una variant OUL- que podria haver existit al costat de OL-, i que els romans llatinitzaren en *Aul-*.

Bages, G. de, 2-91r, 3-10r. També al Rosselló.

Bages, Jacme de, 36-71v / **Bayes**, Jacme de, 18-12v.

Bayna, Ramon, 4-48r ['Baina', La Selva i Ripollés].

Bar[cel]ona, R. de, 1b-42v.

Barberà, P. de, corredor, 3-44r, 4-34v [Conca de Barberà o Barberà del Vallés Occidental]. *LlRep*. (possessions a Castelló de Borriana).

Barceló, jover, 1b-42r. *LlRep*. (possessions a la ciutat de València).

Barcheló, Jacme, 1b-20v.

Barchelona, G. Savila de, 4-142v, 2-38v, prevere, 4-140v [Barcelonés].

Barchelona, Berenguer Çacapella de, 4-56v. *LlRep*. (possessions a Algirós).

Barchelona, Ramon de Vilarçell / Vilarzell de, 4-108v.

Bàscara, 1b-20v [Alt Empordà].

Bayes, 4b-44r [Bages].

Begur, G. Costa de, 2-51v [Baix Empordà].

Berga, Andreu de, 8-27r [Berguedà].

Berga, Bernat de, pare que fo d'en Jacme de Berga, 18-89v.

Berga, G. de, pelicer, 4-66r. *LlRep*. (possessions a Xàtiva).

Berga, Jacme de, blanque[r], 18-89v.

Bergua, R. de, 4-93v / **Berga**, 4b-30r.

Besuldú, Berenguer de, 3-53r, 5-26r / **Besaldú**, 5-23r / **Bezaldú**, 4-19v / **Busuldú**, 4-100v ['Besalú', La Garrotxa].

Bezaldú, P. de, 4-19v.

Bianya, l'ostal d'en, 36-243r [Garrotxa].

Biayna, 1b-13v.

Biayna, R., fuster, 4-47v / Biayna, Ramon, tudor del fils pubils d'en Ramon Bayna, 4-48r.

Biure, A. de, 1b-18r [Berguedà].

Blanes, Bernat de, 1b-5r [La Selva].

Borredà, Berenguer, 38-20v [Berguedà].

Boxeda, P. [Ripollés, Garrotxa].

Broyl / **Bruil**, Guillamó, 36-48v [Potser 'Brull', Osona].

Broyl / **Broll**, Pere, 36-47r.

Broyl, Antoni, 36-47r.

Cabrera, Arnau, 4-67r [Anoia o Maresme].

Çabruguera, 36-20v ['Bruguera', Ripollés o Gironés].

Cadaquers, Pere, 1b-36r [Alt Empordà].

Çafortea, P., 4-71v ['La Fortesa', Anoia].

Çagarriga, Berenguer, 3-38r ['La Garriga', Berguedà, Alt Empordà i Vallés].

Camós, 4-81r [Gironés].

Camós, G. de, 38-34v.

Camp-lonch, P. R. de, 2-68r ['Campllong', La Selva].

Camp-lonch, R. de, 4-32r.

Campdàsens, A., 18-5v [Garraf].

Campdàsens, P. de, 4-126r, 4-114v.

Campdàsens, Rubert de, 18-5r.

Camp-redon, Jacme de, 36-179r [‘Camprodon’, Ripollés].

Camp-redon, Pere de, 1b-31r.

Cap-lonch, 4-62r. Deu ser ‘Campllong’, nom d’un poble en el Gironés i d’una partida de terra en el Berguedà.

Cardona, Bernat de, 3-47v, 4-47r [Bages].

Cardona, Bernat, mariner, 18-6r.

Cardona, G., corredor, 36-238r.

Cardona, Gil de, 3-45v. *LlRep.* (possessions al barri de Calataiud).

Cardona, P*ere*, 5-38r.

Cardona, Ramon de, avi de Jacme e Ponç de Soller, 4b-36v, 38v. *LlRep.*

Çarriba, Ferrer, notari, 3-68v [‘La Riba’, Conca de Barberà].

Çasala, Bernat, 36-181r [‘La Sala’, Baix Empordà o Conca de Barberà].

Çaÿlla, R., carnicer, 18-61r [L’Illa, Conca de Barberà].

Celma, 3-45v [Selma, Alt Camp].

Çelma, A. de, 4-43r / **Celma**, Arnau de, 8-27r.

Celma, G., 2-61r.

Centelles, noble en Guilabert de, 36-116v [Osona].

Cerdà, Andreu, moliner, 18-74r [De Cerdanya].

Cerdà, Berenguer, 36-178v. *LlRep.*

Cerdà, Johan, notari, 36-76v.

Cerdà, Pere, 1t-20r. *LlRep.* (possessions a Ontinyent).

Clusa, Giner, 5-65r. La Clusa és el nom del pas que dóna entrada al Vallespir per l’Alt Empordà, d’una muntanya i d’una vall del Berguedà. Prové del llatí CLUSA ‘closa’ (Moll: 1982). *Clusa* s’havia especialitzat en el sentit de pas estret o tancat’ (*OnCat.* s.v. Clusa)

Çolivella, Guillem, 36-338v [‘Olivella’, Garraf].

Copons, G. de, 1t-15v [Anoia].

Copons, P. de, 4-72r.

Cornat, draper, 4-86r. Segurament del topònim Mont Cornat, muntanya situada prop de Noedes [Conflent]. Segons l’*OnCat.* (s.v. *Cornat*) és forma sincopada de *coronat* en l’accepció figurada de ‘cap elevat d’una muntanya’.

Crexell, G. de, corredor, 4-37r, 105r [Tarragonés]. *LlRep.* (possessions a la ciutat de València).

Cruïlles, Bernat de, 36-227v [Baix Empordà].

Cruylles, Fferrer de, 38-23v.

Cubeles, Balaguer de, 3-51r [‘Cubelles’, Garraf].

Desclapers, Bernat, 18-39v [‘Els Clapers’, antiga quadra del municipi de Santa Maria d’Oló, Bages]. Desclapers, Bernat, draper, 4-127v / Dezclapers, Bernat, 3-47v.

Desclapers, P. de, 18-42r.

Desnoguers, Jacme, mercader de Barchelona, 18-22r.

Despontarró, A., 36-30r [‘El Pontarró’, Osona. També és el nom d’una riera del Berguedà].

Dezbrull, Salvador, 4-105r [‘El Brull’, Osona].

Dezclapers, Ferrer, 3-45v.

Dezforn, P., mercader de Barchelona, 18-22r.

Espareguera, A. d’, 4-114v. Nom d’una vila del Baix Llobregat. El trobem amb la forma etimològica, amb *-r-* senzilla, car prové del llatí ASPARAGUS.

Espieyls, Domingo d’, 2-12r [‘Espiells’, Alt Penedés]. Segons Coromines (1965, I: 18, n.) prové de *ESPECELLOS en el sentit de ‘lloc de guaita’. *LlRep*. (possessions a la ciutat de València).

Esplugues, 1b-37v [Barcelonés].

Esplugues, Bernat, 4-108v / Bernat d’Esplugues, batle general ê·l Regne de València, 6-3r [Barcelonés]. *LlRep*. (B. de Spluga).

Estaynol, Geraldó d’, 1b-7r [Gironés].

Falgars, Macià de, 4-72r [Garrotxa].

Fanals, Johan de, / Johan de **Fanau**, / Johanes de **Fanaus**, 36-20r. Pot estar relacionat amb ‘Fenals’, La Selva i ‘Fenals d’Aro’ [Baix Empordà], amb assimilació a la vocal tònica, car aquest topònim deriva de FENUM ‘herba’ (Coromines 1965, I: 11). En les mencions antigues d’aquest topònim alternen *Fanals* i *Fenals* (*OnCat*. s.v. *Fenals*).

Fenollosa, Domingo de, 3-45v [‘Fonollosa’, Bages].

Fenollosa, Simon de, 3-47r.

Fonoyl, G. / G. **Desfonoyl**, 4-21r [‘El Fonoll’, Conca de Barberà].

Fontanet, Guillem de, draper, 3-40r [Solsonés].

Forés, Berenguer de, 4-37v [Conca de Barberà].

Forés, G. de, 4-21r, 4-37v.

Garriga, R., 4-25r [Vallés, Alt Empordà].

Garriga, Ramon, mercader, 1b-9v.

Garrius, Jacme de, 4-40v [Rosselló].

Gayà, Pere de, 1b-44r*;* Gayà, Pere, 1b-45r [Gironés o Bages]. Segons Moran (1995: 36) és el nom antic del lloc de Sales, a Viladecans.

Gironel, 1t-10r.

Granolés, Ramon, texidor, 3-94v [‘Granollers’, Vallés].

Grony, Jacme (de), 36-88r, 89v. El Grony és el cim culminant de la muntanya de Sant Magí de Brufaganya, en el terme de Santa Perpètua de Gaià, i un serrat de Bages. Del mot romànic GRUNNIUM ‘grony, morro de porc’, que degué designar un turó o morro de muntanya (*OnCat.* s.v. *Grony*). *LlRep.* (possessions a la ciutat de València).

Gualba, P., 36-111r [Vallés]

Guarnau, Berenguer de, 36-27v, 18-12r. Es tracta de la denominació antiga de Gornal [Garraf], poblet agregat a Castellet, uns 7 km més a l’est de la Bornà, antiga quadra del terme de Sta. Oliva, i a uns 4 km als SE de Banyeres. Segons l’*OnCat.* (s.v. *Gornal*) prové del nom de persona germànic WARNHAD.

L’Estella, P. G. de, 4-129r [‘L’Estela’, Alt Empordà].

Laçeres, Jacme de, 2-61r ‘Llaceres’, antic nom de Sant Llorenç Savall [Vallés Occidental].

Lagostera, P. de, 4b-35v [‘Llagostera’, Gironés]. *LlRep.* (possessions al barri dels sarraïns).

Lémena, Bernat de, 4b-32v, cambiador, 6-31r [‘Llémena’, Gironés o Garrotxa].

Libià, Pere de, justícia de València, 1-2r [Llebià, Baix Empordà]. Del nom de persona llatí LIBIANO, format amb el sufix -ANUM, de LIVIUS, on -VJ- > *-bbi- > bi* (*OnCat.* s.v. *Llevià*).

Lorach, Pere, piquer, 36-24r [Llorac, Conca de Barberà].

Lunell, Ferrer, veí de Sent Boy, 36-135r [‘Sant Boi de Lluçanés’, Osona, o Sant Boi de Llobregat, Baix Llobregat].

Madramanya, A. de, 4-75r [‘Madremanya’, Gironés].

Manfuillà / **Fuillà**, Berenguer, 36-48v [‘Fullà’, El Conflent]. O bé del cognom llatí FOLLIANUS.

Manresa, G. de, 2-38v, 4-63r [Bages]. *LlRep.* (possessions a la ciutat de València).

Manresa, P. de, 18-39r, 36-152r.

Manresa, Salvador de, 5-14r.

Martorel, Berenguer, 4-105r [Baix Llobregat, La Selva]. Sobre l’origen d’aquest nom vg. Moran (1995: 67-69).

Martorell, Bernat, 18-62v, notari, 36-22r.

Martorell, Michel, 38-88v.

Mataró, Ponç de, 4-21r / Ponz de Mataró, 18-47r [Maresme].

Miralles, Jacme de, fill de Johan de Miralles, 18-27r. Nom d’un castell de l’Alt Empordà i de diferents pobles i muntanyes.

Miralles, Johan de, notari, 18-27r.

Miralles, Martí de, 4-102r. *LlRep.* (possessions a Llíria).

Mollet, 4-115v [Vallés, Empordà i Gironés].

Monmayor, Pere Guerau de, 4-137r ['Montmajor', Berguedà]. *LlRep.* (possessions a Russafa).

Monpaó, Berenguer de, 1b-11r [Penedés]. Al *LlRep.* (de Tortosa, possessions a València).

Monroig, A. de, 1b-32r ['Mont-roig', a l'Alt i al Baix Empordà].

Montpahó, P. de, 36-565r. *LlRep.*

Morell, Bernat, 36-20v. És nom d'una vila del Camp de Tarragona. També potser del llatí MAURELLUS, diminutiu de MAURUS 'moro'.

Muntanyola, P. de, 3-44r, 5-65r [Osona].

Navata, Domingo. 5-4v [Alt Empordà].

Ossona, P. de, 1t-16v. Nom antic de Vic i la seua comarca.

Oulesa, Johan d', 4-105v ['Olesa', Garraf, Baix Llobregat]. Coromines (*OnCat.* s.v. *Olesa*) creu probable relacionar aquest topònim amb la família de *olo-* 'botiga, post', i que juntament amb OL-haja existit una variant *Oul-*.

Palau, P. (de), 36-33rv, 18-51r, 36-242v [Baix Llobregat]

Peralada, Arnau de, 4-98v [Alt Empordà].

Peralada, Bernat de, corredor, 36-114r.

Perpinyà de Ruça[fa], Ramon, 6-3r [Rosselló].

Perpinyà, Jacme Sala de, 36-337r.

Perpinyà, Johan de, saig, 2-30r.

Piera, Ferrer de, 1b-43r [Anoia]. *LlRep.* (possessions al barri de Terol).

Poblet, R. de, 3-53r / Ramon de Poblet, justícia de València, 4-108v [Conca de Barberà]. *LlRep.* (possessions al barri de Lleida).

Poblet, Ramon de, lo jove, 2-61r.

Porpres, Jacme de, notari, 18-50r. Partida i antic terme del municipi de Reus [Baix Camp], que havia pertangut al terme del territori de Tarragona.

Quadres, Pere de, 1t-10v. Masia del municipi de Gurb de la Plana [Osona], dins l'antic terme de Granollers de la Plana. Antiga vil·la rural esmentada ja el 974 (*GEC*).

Queralt, Bonanat, 36-48v [Conca de Barberà].

Queralt, noble en P. de, portanveus de procurador en lo Regne de València de Sexona ençà, 36-118v.

Reboyl, P. / **Reboll**, 4-46r [Berguedà].

Ribes, Johan de, 36-30r [Ripollés].

Rifà, Guillemó de, corredor, 2-30v [Baix Camp].

Ripol, Berenguer de, 1b-43r / **Ripoyl**, Berenguer de, justícia de València, 4-4r / de Ripoll, 4-5v [Ripollés][8]

Ripol, Pere de, 1b-44r. **Ripoyl**, 3-93v / **Ripoll**, 4-133v. *LlRep*. (possessions al barri de Lleida).

Riu-sech, Arnau de, 1t-39r [Vallés Occidental]. *LlRep*. (possessions al barri de Barcelona i a la Boatella).

Riu-sech, Ramon de, 2-33r, 5-23r ['Sant Pau de Riu-sec', Vallés Occidental].

Riu-sech, l'honrrat en Ramon de, 18-44r.[9]

Riudolms, P. de, 18-50r. 'Riudoms' [Baix Camp]. *LlRep*.(de Tortosa, possessions en l'alqueria de Castelló, en el terme de València).

Robí, Jacme, laurador, 6-2v [Vallés Occidental].

Rocha Bruna, Bonanat de, 5-7r [La Garrotxa].

Roses, Guerau de, 1b-42v [Alt Empordà].

Rosselló, P., çabater, 36-343r. *LlRep*. (possessions a Alzira).

Rubiolla, G. de, 4-65r. 'La Rubiola', nom de diversos llogarets i d'una muntanya situada entre Valls i el Vendrell.

Sabella, P. de, 4b-29r ['L'Abella', Osona]. *LlRep*. (possessions a Xàtiva).

Saçerra, taverner, 4-67r ['La Serra', Alt Camp].

Sales, Ramon de, 1-5v, 1-8v, 1t-10r, 3-5v. tinent loch de justícia, [Sales de Llierca, La Garrotxa].

Salles, Simó de, 38-88v [Sales de Llierca, La Garrotxa].

Salou, Bernat de, 4-61v [Tarragonés].

Sarrià, 1b-39r [Gironés].

Sarrià, Domingo de, 4-80r [Gironés].

Saserra, Jacme, 4b-8r [La Serra, Alt Camp].

Selou, Esteve, 18-50r [Salou, Tarragonés].

Selou, Matheu de, 18-50r.

Selvayn, Fferrer, 6-31r [De 'La Selva', nom d'aquesta comarca i també 'La Selva del Camp', Camp de Tarragona, i 'La Selva de Mar', Alt Empordà].

8. També hi havia «Ripol» a la província de Saragossa (Ubieto 1972), però creiem més probable que es tracte del Ripoll català.

9. Aquest personatge devia ser el noble Ramon de Riu-sec, mort en 1354, senyor de la baronia de Riba-roja i Catadau i del castell de Vilamur, i conseller i majordom del rei Pere III.

Senata, G. de, 4-107r. Diòcesi de Barcelona.

Senata, Michel, 2-61r, 5-18v.

Sen Boy, Jacme de, argenter, 2-61r, 4-105v ['Sant Boi de Lluçanés', Osona, o Sant Boi de Llobregat, Baix Llobregat].

Sent Celoni, Jacme, 36-227r [Sant Celoni, Vallés Oriental].

Sen Martí, Berenguer de, 4-107r [Nom de diverses localitats a La Selva, Alt Penedés i Anoia].

Sent Pol, P. de, 4-6v [Baix Empordà i Maresme].

Sescala, G., corredor, 2-31r/ G. **d'Escala**, públich corredor, 4-51r [L'Escala, Alt Empordà].

Sesplugues, 4-25r [Esplugues, Barcelonés].

Sesplugues, G., 4-25r.

Sils, 1b-30bis. [La Selva].

Solanes, G. de, 2-33r. Masia i església del municipi de Ladurs [Solsonés]. També és un barri del municipi de Cornellà del Llobregat [Baix Llobregat] i una masia del municipi de la Llacuna [Anoia].

Solsona, Bernat de, 4-93r [Solsonés]. *LlRep*. (possessions a València).

Stagell, Bernat de, 2-38v [Estagell, Rosselló].

Súria, Bernat de, 4b-44v [Bages].

Tarrachona, G. de, draper, 4-21v [Tarragonés].

Tarragona, Guillem de, 4-54r. *LlRep*. (possessions a València).

Tarragona, P. de, draper, 4-39r, 60r. *LlRep*.

Tarragona, Pelegrí de, 4-97v.

Terraça, Berenguer, sartre, 36-243r [Vallés Occidental].

Terrassa, Johan, 4-32r.

Toralles / Torales, P., 4-65r [Garrotxa].

Tornavell, Bernat de, 8-158r. Topònim rossellonés Tornavels, citat en la *Crònica* de Muntaner.

Torreles, G. de, 1t-17v [Alt Penedés, Baix Llobregat, i també al Rosselló].

Torroella, Pol de, 4-39r [Bages o Alt Empordà].

Urriols, Berenguer d', 2-40v ['Orriols', Alt Empordà].

Vails, Jacme de, draper, 6-4v [Valls, Alt Camp].

Vayls, Bonanat de, 2-56r.

Vals, Jacme de, çabater, 18-16r.

Vallés, Arnau, pelicer, 36-114r [Vallés].

Vallés, Johan, saig, 36-30r.

Vallferosa, G. de, 8-158r [Solsonés].

Vayl Espinosa, Ramon; Vayl Spinosa, 1b-19r [Vallespinosa, Conca de Barberà].

Vayl-lòbregua, Bernat de, 1b-31v [Baix Empordà].

Vayldòria, Berenguer de, 4b-44r [Vall d'Ora, Solsonés].

Vaylmol, G. de, 4-82r [Vallmoll, Alt Camp].

Venrell, P., 5-1v, **Venrreyl**, 18-37v[10] [Baix Penedés].

Vich d'Alteya, A. de, 4-37r [Osona]. Al *LlRep*. hi ha Altea prop d'Albalat. *LlRep*. (possessions a la Boatella).

Vich, Berenguer de, 4-24r. *LlRep*. (possessions a València).

Vich, Bramon, 4-51r.

Vich, Galçeran de, 3-45v.

Vich, Guillem de, 4-99r. *LlRep*. (possessions al barri dels carnissers, a València).

Vich, Jacme de, 3-38r, 4-143v.

Vich, P. de, 4-26r. *LlRep*. (possessions a València).

Viladecols, Bertran de, prevere, 3-10r. Coromines (*OnCat*. s.v. *Riudecols*) considera que devia ser una vileta suburbana de Barcelona, basant-se en el Baró de Maldà, el qual parla de la Davallada de Viladecols a Barcelona, en el barri de St. Pere Més Baix. Constata també un baró Guillem de Viladecols, l'any 1214.

Vilalonga, Johan, vehín de Perpinyà, 36-341v.

Vilardida, Arnau de, draper, 4-37r [Alt Camp].

Vilarnau, Berenguer de, 4-64r [Rosselló].

Vilavert, Andreu de, 4-65r [Vilaverd, Conca de Barberà].

Vilavert, Berenguera de, muller d'en Romeu de Cubla, 4-65r.

Cognoms topònims del català occidental (137).

Adons / **Edons**, Monçó d', 18-70r [Adons, Alta Ribagorça].

Àger, Berenguer d', 1t-13v [Noguera]. *LlRep*. (possessions a València).

Agramont, G. d', 4-28r [Agramunt, Urgell]. *LlRep*. (possessions a Morvedre).

Agremunt, 36-48r [Agramunt].

Agremunt, Arnau, 23-29v.

Agremunt, P. d', 3-93v, 64v. *LlRep*. (de Lleida, possessions a Russafa).

10. També podria ser un diminutiu de *Venus*, freqüent en l'edat mitjana com a nom personal (Bastardas 1963-68: 9; Moll 1982: 74).

Aguda, Alaman d', 5-45v [Potser 'Aguda de Torà', Segarra].

Alçamora, P. d', 36-228r ['Alsamora', Noguera]

Algerre 4-115r / **Algere**, Bernat d', 4-86v / Aljerre, Bernat, 4-96r ['Algerri' Noguera].

Alguayra, P. d', 18-36r ['Alguaire', Segrià]. *LlRep*. (possessions a Ontinyent).

Alòs, Ponç d', vehí de Guardamar, 38-58r. Potser 'Alòs de Balaguer' [Noguera] o 'Alós d'Àneu' [Pallars Sobirà].

Amorós, P., maestre de rayolles, 18-72r [Segarra]. *LlRep*. (possessions a Morvedre).

Amorós, Pasqual, 1t-11r

Anglerola, G. d', 3-21v, noble, 4-138r ['Anglesola', Urgell]. Del llatí ECCLESIOLA 'esglesieta', amb infixació del so *n* i amb rotacisme. Aquesta és la forma que es troba en la primera menció del topònim, segle XI, segons l'*OnCat*., si bé amb *-s-* apareix ja tot seguit. Les dues formes seguiren lluitant fins al segle XIV.

Antist, Bertó d', 2-66r [Pallars Jussà].

Arbeca, Berenguer d', 3-85r [Garrigues].

Balaguer, Bernat / Bernat de Balaguer, 4-15r [Noguera]. *LlRep*. (possessions a València).

Balaguer, Domingo de, 4-27r.

Bellvís, T., 3-54r [Urgell].

Belvís, G. de, 3-53r.

Benasch, Johan de, 1t-12v.

Benavarra, 36-48v [Benavarri, Baixa Ribagorça].

Benavarra, Andreu de, 4-28r.

Benavarre, G. de, 4-1r, 4b-36v.

Benavarre, Lorenç de, 36-112v.

Benés, P., 8-150r [Alt Pallars].

Boix, Bernat, 5-63r [Noguera]. També pot ser el nom de l'arbre, del llatí BUXUM.

Boccènith, 36-75r. 'Butsènit' [Noguera].

Box, Berenguer, 18-62v.

Boý, Bernat de, 4-10r [Boí, Alta Ribagorça].

Camarasa, Antoni de, 18-12r [Noguera].

Çarrocha / **Çarroca** / **Rocha**, G., 4-72r ['Sarroca de Segre', Segrià].

Çarocha, Ramon, 1b-44v.

Castellet, Bernat de, 4-100r [Alta Ribagorça].

Çatorre, A., 3-38r. 'Sa Torre de n'Erau', diòcesi d'Urgell.

Caydó / **Çaydó**, Jacme, 18-28r, 23-30r. Probablement procedent de la Saida, despoblat del municipi de Bellcaire d'Urgell, Noguera (*GEC*). També pot ser de Saidí.

Cervera, Berthomeu de, scrivà de la cort, 36-14r [Segarra].

Cervera, Jacme de Ramon de, 2-40v [Segarra].

Cervera, P. de, 36-180v, 237v.

Cervera, Romeu de, 1t-26r.

Cerveró, Berenguer, 1t-37r. Natural de Cervera o diminutiu de Cervera.

Cerveró, Nicholau, 18-86v, 38-22v.

Cerveró, P., 36-226v.

Cerveró, R., 38-23r.

Ciutadia, Miret de, 4-114v [Urgell]. En la documentació dels segles XI i XIII apareix com a Ciutadia, i a partir de mitjan del XIV com a *Ciutadila* (*OnCat.* s. v. *Ciutadella*). *LlRep.* (cavaller, possessions a la ciutat de València). Al volum 3-18r hi ha *Miret de Ciudilla*, que deu tractar-se del mateix personatge.

Claresvayls, Berenguer de, 2-30v ['Claravalls', Alta Ribagorça i Urgell]. En la documentació antiga que aporta l'*OnCat.* (s.v. *Claravalls*) és també *Clares Valls.*

Compte, Johan, 38-48r [El Comte, Pallars Sobirà].

Compte, 18-7v.

Comte, P., 2-59r.

Concabela, Martín de, justícia, 1b-26r [Segarra].

Conches, Berenguer de, batle de València, 4-21r, 4-46v ['Conques', Pallars Jussà].

Conches, Nadal, 4-51r.

Desprats, P., 4-61r ['Els Prats', Alt Urgell].

Despratz, A. de, metge de sirorgia, habitador de la Seu d'Urgell, 4-62r.

Escarp, Bernat, 4-108v [Segrià].

Espígol, G. d', 1b-32v, 1b-18r, 4-82r / **Ezpígol**, G. d', 3-47v. Antic Espígol Gros, antiga quadra del municipi de Tornabous [Urgell], segons la *GEC* és esmentada ja el 1076 formant part del comtat d'Urgell. *LlRep.* (possessions a Xàtiva).

Far, G., 1-5v [Segarra].

Farfaynna, Balaguer, 4-77r ['Farfanya', Noguera].

Fet, Amat de, fuster, 36-135r [Baixa Ribagorça].

Finestres, P. de, 1t-16v [Baixa Ribagorça].

Folchés, G., 2-30r [Potser 'Folquer' en plural, Noguera].

Folqués, P., texidor, 4-65r,65v.

Fraga, Domingo de, 1t-12r [Baix Cinca]. *LlRep.* (partida de Tarassona).

Fraga, P. de, 38-59r. *LlRep.* (possessions a Castelló, a València i a Russafa).

Fraga, Pasqual de, 1t-11r [Baix Cinca].

Fraga, R. de, 18-6r [Baix Cinca]. *LlRep*. (de Tortosa, possessions a València).

Frexe, Gil, 18-29r ['Freixe', Pallars Sobirà]. *LlRep*. (possessions a València).

Ganalor, P. de, 6-6r. L'*OnCat*. (s.v. *Ganalor*) l'esmenta com a topònim en documents del segle XII, a Segarra i al Pallars Jussà. També pot ser un nom germànic, potser de WANDALORUM, amb *nd > n*.

Gandesa, Bernat Bertran de, 5-14r [Terra Alta].

Gerp, Balaguer de, corredor, 2-61r / de **Jerb**, 4-63r ['Gerb', Noguera].

Gerp, P. de, 4-67r.

Godayl, Bernat, 1b-24v [Montsià]. També pot ser nom de baptisme del pare, del germànic *Gaudald*.

Granyana, P. de, notari, 4-5r, 4-19v ['Granyena', Segarra]. De GRANIANA, derivat del nom de persona GRANIUS. El canvi de *-ana > -ena* fou degut a l'acció de la imela aràbiga (*OnCat*. s.v. *Granyena*).

Guilaniu, Johan de, 4b-35r [Aguilaniu, Baixa Ribagorça]. Ara predomina la forma *Aguinaliu* (*OnCat*. s.v. *Aguilaniu*).

Juseu, Bernat, 4b-21v ['Jusseu', Baixa Ribagorça].

Lavata, Domingo, 2-38v. Deu ser *Llevata*, nom d'una vall i d'un riu del Pallars. Per a Coromines (1965: 128) prové de GLEBATA, cat. *aglevat*, sense sonorització de l'oclusiva sorda per influència de la fonètica basca. Les mencions més antigues del topònim són també *Lavata* (*OnCat*. s.v. *Llevata*).

Lavata, Martín de, 4-68r.

Leyda, Berthomeu Ferrer de, 36-75r ['Lleida', Segrià]. *LlRep*.

Leyda, Jacme de, 1b-42v. *LlRep*.

Marquet, P., 36-10r. És una masia i antiga quadra del municipi del Pont de Suert [Alta Ribagorça]. També pot ser un derivat diminutiu de *Marc*.

Menargues, Bernat de, 2-50v [Menàrguens, Noguera].

Mongay, Ramon de, 4-138r ['Montgai', Noguera].

Montadó, Jardí de, 5-50r [Pallars Jussà].

Montoliu, P., 36-238r [Montoliu de Lleida o de Segarra]. *LlRep*. (possessions a Xàtiva).

Montpalau, P. de, 18-51r [Segarra].

Morera, Berenguer, 38-72r [La Morera de Montsant, Priorat].

Mur, Rodrigo de / del, saig, 36-57r, 53r [Pallars Jussà].

Olzina, P., 3-5r ['Alzina', Alt Urgell o Noguera].

Ortoneda, Pere d', 1b-15v [Pallars Jussà o Solsonés]. Al llibre d'*Extravagants* apareix aquest personatge com a justícia d'Alcoi (Colomina & Ponsoda 1997).

Palars, Bernat de, corredor, 4-25r. *LlRep*. (possessions a Morvedre).

Pallars, Ramon de, 4-138r.

Peramola, Jacme de, 18-85r [Alt Urgell].

Pisà, 18-12r ['Pilzà', Baixa Ribagorça].

Pisà, Pere, 1b-15r.

Puig-roig, A de, 1b-26r [Garrigues].

Puyol, Bernat, barber, 2-91r ['Pujol', Pallars Sobirà].

Puyol, Pere, 1b-20r. 'Pujol'. *LlRep*. (possessions al barri dels carnissers).

Rabaça, Jener, notari, 4-46v / Giner Rabaça, 4b-38r, 4-31r ['La Rabassa', Segarra].

Rabassa, Gº, 1t-4v.

Ratera, Berenguer (de), 4-37r, 105r [Pallars Sobirà].

Ratera, G., frener, 36-14r.

Reguers, P. de, 36-565r / **Regués**, P. de, savi en dret de València, 36-116v [Els Reguers, Baix Ebre].

Rocha Espanya, Berenguer de, 18-74r. Deu ser *Rocaspana* [Pallars Jussà], documentat antigament *Roca Espana*, del nom de persona germànic SPAN.

Rosseyl, Arnau, 4-58v ['Rossell', Baix Maestrat].

Saguàrdia, Nicholau, 6-2r ['La Guàrdia', Alt Urgell i Noguera].

Saguàrdia, Pere, 1b-13r.

Samóra, Bertomeu, 1b-30v. Segons la *GEC* aquesta era la forma antiga de La Móra, poble del municipi de Granyanella [Segarra].

Samorera, Berenguer, 4-133r [La Morera de Montsant, Priorat].

Saraynana. 5-39v [Alt Urgell]. *LlRep*.

Saraynó, Berthomeu, 18-50r. És probable que estiga relacionat amb Saranyana, Alt Urgell. *Cf. Aranyó*.

Saydó, Jacme, ferrer, 1b-30r. Probablement procedent de Saidí [Baix Cinca].[11]

Segarra, 4-94b.

Segarra, Bernat, 36-116v.

Segarra, Michel, 36-102v.

11. També hi ha *la Saida*, segons la *GEC* despoblat del municipi de Bellcaire d'Urgell [Noguera].

Sérvoles, Bernat de, 36-167r [Cérvoles, Pallars Jussà]. Coromines considera que les grafies constants amb *S-* des dels orígens impossibiliten veure un derivat de *cervo*. Creu més probable una variant dissimilada de SILVULAS 'bosquets'.

Solzina, R., 3-5r ['L'Alzina', Alt Urgell o Noguera].

Talarn, Berthomeu, corredor, 36-30r [Pallars Jussà].

Tamarit, A. de, 3-4v [La Llitera].

Tamarit, ciutadà de València, 1b-32r.

Tamarit, Domingo de, 4-94v.

Tamarit, G. Romeo de. 1b-8v.

Tamarit, G., 4-46r.

Tamarit, Nadal de, 4-19v, 36-102r.

Tamarit, Pere de, 1t-7r.

Tàrrega, Berenguer de, 38-65r [Urgell]. *LlRep.*(possessions al barri de Calataiud).

Tarroga, Jacme, 4-105r ['Tarroja de Segarra', Segarra].

Térmens, A. de, 1-3v [Noguera].

Térmens, R. de, 1b-42v.

Terroç, Berthomeu, prevere, 18-35v [El Tarròs, Urgell].

Torrefreyta / **Torrefreta**, Domingo de, 8-162r [Torrefeta, Segarra]. De llatí TURRE FRACTA 'torre fesa, trencada'. Com explica Veny (1991: 77), *freta* és participi de *frànyer* 'trencar', esdevingut arcaic davant la pressió de *rompre* i *trencar*, és atret per la família de *fer*, d'ús més freqüent. És tracta, doncs, d'un cas d'homonimització.

Tortosa, Jacme de, 1t-20v [Baix Ebre].

Tortosa, Maria de, 1b-11r.

Tortosa, P. de, 1b-4r [Baix Ebre].

Tremps, Ramon Fferrer de, 4-33r, 4b-31r [Tremp, Pallars Jussà].

Urgel, Pere d', 1t-25r.

Villaplana, R. de, 3-20r [Alta Ribagorça, Noguera i Baix Camp].

Viynals, Bernat de, 1t-32v [Alta Ribagorça].

Viynals, Salvador de, 1t-32v [Alta Ribagorça].

10. Cognoms occitans (53)

Adam, Esteve, mercader de Figach, 1-2r, ['Fijac', Occitània].

Alet, Pere, 1b-44v.

Auró, P. d', 2-60r ['Auron'].

Avinyó, Berthomeu d', 18-86v. També pot ser de Bages.

Avinyó, Francesh d', 18-6r.

Aviynó, Johan d', 36-240r.

Aviynó, Ramon d', 36-240r.

Aviyó, Bonanat, 38-13r.

Aviyó, Guerau, 38-13r.

Bargaylló, Bertholomeu, 4-34v. Cognom gentilici, 'de Bargallona', a Occitània. També pot referir-se al substantiu *bargalló* 'palmera nana del gènere Chamaerops'.

Bargaylló, P., 4-34v.

Bedoç, corredor, 4-31v / **Badoç**, Bernat, corredor, 3-5r [Bedós, Occitània]. L'*OnCat.* (s.v. *Bedós*) fa derivar aquest antropònim de l'adjectiu empordanés i rossellonés *bedòs* que significa 'palpissot', i que ha de ser preromà, potser celtisme. El documenta en 1321 també en un Bernat de Bedocio o Bedoç.

Çaera, Bernat, mercader de Narbona, 36-172v.

Çagrasa, A., 3-81r / A. **Sagrassa**, 3-94v,1b-31v ['Grassa' i 'Lagrassa', Occitània].

Caors, Arnau de, tixidor, 2-40v.

Carcassona, Antoni, 36-14r.

Carcasona, Comdor de, 36-335r.

Català, P., apothecari de Narbona, 36-107r.

Clarmunt, Domingo de, 4-104v ['Clarmont'].

Clarmunt, Francesch de, 18-8v.

Crapona, Johan del Blanch, mercader de, 18-72r.

Doseny, Johan, mercader de Narbona, 18-2v.

Folquí, Sicart, mercader de Narbona, 4-40v, 3-19v.

Frayre, Bernat de, en altra manera dit de Lagrassa, 36-107r [Lagrassa]

Frontiynà, Marçal, 2-70r ['Frontinhan'].

Gallach, 2-31v ['Galhac'].

Garbet, Jacme, 36-98r. És el nom d'una vall d'Occitània.

Gaschó, 1b-F11r. 'De Gascunya', es tracta del gentilici 'basc' del llatí VASCONE amb la V- convertida en G-. N'hi ha diversos al *LlRep*.

Goncelm, A., mercader de Narbona, 6-2v.

Guasch, Domingo, 3-93v.

Guasch, G., 1b-2v. És el mateix cas que gascó, del gentilici 'basc', del llatí VASCO. *LlRep*.(possessions a València).

Junch*e*res, R. de, 4-110v / **Junq*ue*res**, 4b-30r. 'Jonquières'. O menys probablement 'La Jonquera' [La Selva i Alt Empordà]. També cap la possibilitat que es referisca al vegetal.

Lansach, G. de, 4-20r. 'Lansac', Gironda, Alts Pirineus.

Limós, Benet de, 3-3r / Beneet de Limós, judeu de València, 3-93v.

Lonçac, G. de, 4-143v. 'Lansac'.

Marsella, Jacme de, peller, 36-334r.

Mollach, Johan de, 6-6r.

Monpesler, Isarn de, 4-18r, 84v.

Morlanet / **Morlan** / **Morlà**, saig, 2-59r, 4-57r, 5-38r.

Narbona, Bernat de, 2-30v / Bernat Paul de Narbona, 1b-35r, 4-143v.

Narbona, Johan de, 38-63r.

Peyrol, P., notari, 38-22v. Nom occità diminutiu de Pere.

Proençal, Bernat, mercader de València, 18-5v.

Rocafuyl, 2-59r ['Rocafuèlh']. *LlRep*.

Sagrasa, G., 4-34r.

Seta, Martín de, 3-68v.

Tarba, Domenye de, 1-F8r / Domenge de Tarba, 4-28r. Probablement per l'origen occità de l'individu, és aquest l'únic cas que trobem de Domenge, en la resta de casos hi ha Domingo, forma castellana deguda a la influència de l'orde dels dominicans.

Toló, Esteve de, 36-8r.

Tolosà, P., 36-102r.

Tolsà, Berenguer, 2-38v, 6-4r. Reducció de 'tolosà'. *LlRep*. (possessions al barri de Lleida i en la partida de Tarragona).

Tolsà, G., 36-152v. *LlRep*.(possessions a Morvedre).

Velach, Bernat de, 18-62v. 'Belhac', població pròxima a Llemotges, o bé *Vilac*, topònim de la Vall d'Aran d'origen preromà, segons Coromines (1965, I: 221).

Vellac, G. de, 4-138r.

11. Cognoms topònims navarresos i bascos (15)

Alaix, Ferrando, 1b-30r. Hi ha la Serra d'Alaiz vora Pamplona.[12]

Corela, P. Ruís de, 4-8v [Corella, Navarra]. *LlRep*.

Gonçàlbez de Corella, Elvira, 18-72r.

Corella, Gonçalbo de, 18-72r.

Enguiç, Pere, 1b-9v. 'Enguís' [Vitòria].

Navarra / **Navarro**, Johan, 18-61r, 18-62v. *LlRep*.

Navarro, Gill, saig, 4-32r.

12. També *Alais* és NL d'Orense.

Navarro, Michel, 18-36r.

Navarro, Martín, 36-224r.

Oblites, l'honrat en Jacme d', 36-115v. Segons Jordi Bruguera (1995: 43) correspon a l'actual 'Ablitas', prop de Tudela, a Navarra. Ubieto esmenta *Oblitis* a Aragó, però no el localitza.

Oblites, Romeu d', 4b-42r.

Olit, Climent d', 4-135r ['Olite', Navarra].

Olit, Silvestre d', 1t-F10v. *LlRep*.

Tudela, Aparici de, 2-68r.

Tudela, G. de, 3-94v.

12. Cognoms de la corona de Castella (16)

Alfaro, Martín d', 4-77v [Rioja].

Arències, P. d', 4-32r, 69r. 'Las Herencias', prop de Talavera [Toledo].

Caçola, Bernat de, 4-72r [Sòria]. Del Estal (1982: 131) situa aquest lloc desaparegut entre Huerta i Ariza, al nord-est de Medinaceli, molt pròxim a la frontera aragonesa, probablement en el Corral de Caçala. Fou on Ramon Berenguer IV i Alfons VIII de Castella signaren dos tractats relatius al canvi de fronteres en les terres musulmanes.

Cáscara, Jacme de, 4-105r. 'La Cáscara' [Burgos].

Castelà, Ramon, 1b-4v. Deu ser un gentilici.

Castellà, Jacme, 4-51r.

Concha, Adam de, 2-59v, 5-60r. 'Conca'.

Conqua, Domigo Pèriz de, 2-70r. 'Conca'.

Conqua, Maria de, 4b-14v.

Çorito / Corito, Thomàs (de), 18-47r. Rubio i Rodrigo (1997: 56) esmenten *Xorito* com a probable topònim de la serra de Toledo. Vg. *infra* **Sorito**.

Feliçes, Ivaynes, vehí de Concha, 2-59r.

Mira, Paschal de, 2-68r [Conca].

Polgar, R., 18-61r. 'Pulgar' [Toledo].

Sendina, Garcia, 36-162v. Rubio & Rodrigo (1997: 56) identifiquen Sandina amb Sandín (Orense i Çamora).

Soritho, Gossalbo Lòpiz de, 4-36r.

Sorito, Sanxo, 4-35v, Sanxo Lòpiz de **Soritho** / **Çoritho**, 4-36r.

13. Cognoms italians (9)

Carroç, noble, 36-224r. Es pot tractar de l'almirall Francesc Carròs i de Cruïlles o d'algun dels seus fills. Fou segon senyor de la baronia de Rebollet i participà en la conquesta de Sardenya. Segons la GEC és un llinatge d'origen probablement germànic, però procedent d'Itàlia, que s'establí a València al segle XIII.

Guiando, Bino, 2-51v, 4-64r.

Guiando, Lapo, 4-64r.

Lansa, Corral, procurador en tot lo regne de València,1b-15v. Era una almirall sicilià. Vg. la *Crònica* de Muntaner.

Lesa, Acho de, 2-36v.

Roma, P. de, 4-132r.

Roso, Johan, mercader genovés, 5-49v.

Toschana, Dolcet de, 1b-46v. Deu fer referència a la regió de Toscana.També hi ha Toscana-Sent Aspre a Occitània.

Xapo, Fatxoli, 2-51v.

14. Cognoms topònims valencians (16)

Albir, Domingo d', 36-179r. Pot fer referència a la Font d'Albir, a Eslida, o bé al topònim de la Marina.

Almenara, R. d', 4-22v [La Plana Baixa].

Beluga, 3-38r. 'La Belluga' és una masia del terme d'Ares del Maestrat [Alt Maestrat].

Burriana, Exemén Lòpiz de, 1b-12*z*; Lòpiz, Exemén, 1b-36r. *LlRep.*(Lupus Eiximeni, possessions a València).

Burriol, Ruy Eximèniz de, 4-9r [Borriol, Plana Alta].

Castalla, Bernat de, habitador de Bétera, 18-45v [Alcoià].

Çuecha, Maçanet de, 36-22r ['Sueca', Ribera Baixa]. Amb aquest nom també hi havia una alqueria en el terme de Sumacàrcer (vg. *Çueyca* al *LlRep*.).

Exèrica, Jacme de, 36-111r / Xèrica, Jacme de, 36-49v [Xèrica, Alt Palància].

Morela, P., saig, 4-85v [Els Ports].

Pedralba, Bertó de. 1t-3v [Els Serrans].

Seboyla, R., 1t-F9r. Deu tractar-se del topònim valencià *Cebolla*, al Puig, citat en la *Crònica* de Jaume I i en la de Desclot. [L'Horta].

Temple, Rastayn del, 1b-27v; Rastayn, 1b-19v. Deu referir-se al lloc de la ciutat de València.

València, Pere de, 1b-27v [L'Horta].
Xàtiva, Maymó de, 4-109v [La Costera].
Xiva, Lorens de, 1b-27v [Foia de Bunyol].
Xulella, Johan, 18-70r [Els Serrans].

15. Cognoms mallorquins (3)

Incha, Jacme d', 18-47r.
Malorques, G. Çatorra / Torra de, 36-183r.
Michel, Jacme, mercader de Malorques, 4-40v.

16. Cognoms francesos (3)

Francés, Johan, 4-86r.

Gretz, Johan de, 4b-32v. Pot tractar-se del topònim francés Gretz-Armainvilliers.

Pruïns, Johan de, perayre, 36-26r. 'Provins', nom d'una ciutat francesa. S'esmenta també amb la mateixa forma a la *Tarifa dels corredors de Barcelona* (Coromines 1976, I: 158).

17. Cognoms diversos, catalans d'origen desconegut o incert i d'altres no catalans (57)

Am, Ferrer, 36-75v.
Arcipestre, Sanxo del, 1t-23r.
Basent, P., 4-137r.
Batelen, G., 4-19v.
Bayees, 4b-44r. Pot ser un error per 'Bayes', Bages.

Benayuaz, Berenguer, 4-6v. *LlRep*. (Bonaiuas, possessions a la Xerea).

Borsera, Pelegrí, 4-28r.
Borsera, Vidal, 4-28r.

Boses, G. de, corredor, 4-25r. Pot ser plural de Boza, antic Bosa, en la vall d'Aragüés del Puerto.

Boxeres, G. de, 4-39r. Hi ha Bocheres a Osca i Boxerols a Saragossa, però no sembla cap d'aquests pobles. A l'índex onomàstic del volum II del *LlRep*. fet per Cabanes i Ferrer, hi ha esmentat un Guillem de Buxeres, però a l'assentament corresponent només apareix Bayeres. També hi ha un Camí de les Boixeres en el

terme de Prada. El més probable és que siga un derivat de 'boix'.

Boxeres, Johan de, 8-162r.

Boxeres, R. de, 18-2v.

Burgargues, R. de, 38-21v.

Busaguayns, G. de, saig, 4-37r.

Calangle, G., 4b-29v.

Campgalí, G., 36-57r. Segurament és un compost de Camp més el nom de persona Galí.

Cascarn, P. de, 3-2v.

Caver, 4b-35v. Pot ser un derivat de Cava, municipi de Baridà, i de molts homònims centrals i meridionals del domini lingüístic.

Çelholm, G., 4-105r / **Selolm**, G., 4-19v / **Celom**, 6-2r / Çelolm, 6-3r / Celolm, 6-4v. *LlRep.* (possessions en la partida dels hòmens de Tarragona).

Ceruiya, Jacme / **Ceruiga**, 4-19r / **Seruya**, Jacme, 2-40v / Jacme de **Seruiga**, 4-140v. Deu ser el nom de persona actual Servitge.

Cima, Lorenç, jutge de la cort del senyor rey, 36-48r.

Cinart, Francesch, 38-8r.

Fabarza, Berenguer, 38-74r.

Fabarza, R., 36-26v.

Falchs, Valentí de, justícia de la vila de sent Matheu, 6-4v. Potser 'Fals' o 'Falces' [Osca], despoblat en 1646.

Fran*e*ga, Pere de la, 1-3v.

Galedo, Sabastià, 1-8v.

Galliga, Ferrando de, 1b-14r. Podria ser una alteració de Gallifa o de Gallicant.

Gaylada, 4b-44r.

Gionet, Jacme, 18-28r.

Juanyoles, P., 36-114v.

Leocart, Thomàs, 1b-9v.

Liscon, G. A. de, 36-116r.

Liverna, Ramonet, 36-335r.

Marag, Johan Peris de, 38-14v. Potser Marraig, una variant de Benimarraig, al terme de Calp, que apareix com a *Benimaraix* al *LlRep.*

Marsill, P. de, 3-85r / **Marçill**, 4-140r.

Mogolí, Bernat, 5-9r / **Mogulí**, Bernat, 5-9r. Deu tractar-se del cognom actual «Mocholí».

Mogolí, Ramon, 5-9r / **Mogulí**, Ramon, 5-9r.

Montesino, Johan, 8-150r. Aquest devia ser aragonés.

Moola, Johan de, 5-20v. Potser Mola o Molla, amb *o* oberta.

Moolla, G. de, 4-76r.

Nausa, Bernat de, 4-8v. *LlRep*. (propietats a València).

Onbarmuyl, Jacme, 2-30v.

Outana, P., 6-4v. Potser Oltana, derivat d'Oltà, nom d'una muntanya de la Marina valenciana, entre Calp i Benissa.

Plasapella, Bernat de, 6-63r.

Pulluga, Esteve de, notari, 38-19v.

Ràfex, Berenguer, corredor, 4-16r. Vegeu Guinot 1999, I: 158.

Rafex, Bertholomeu de, corredor, 2-31v.

Riprivant / **Ripavan** / **Ripavà**, P., galotxer, 36-26r / **Reprivant**, 36-27v.

Rosqueles, G. de, 5-28r.

Rufés, Arnau, 4-143v. Sembla la forma catalana de l'àrab *rúhi*, plural de *ríhà* 'molins', relacionat amb l'etimologia de Rufea [Segrià] (vg. *OnCat*. s.v. *Rufea*). Guinot (1999, II: 328) el localitza a Segrià.

Seruyà, Vidal, 4-19v.

Sorray, Jacme, notari, 5-4r.

Tangles, Bertran de, 3-38r.

Taylla, P., 4-115v. Podria llegir-se com «ca ylla» 'sa illa'.

Tovia, Berenguer de, 5-18v. *LlRep*. (propietats a València i a Xàtiva). Bruguera (1995: 46) esmenta que aquest topònim no identificat correspon en la *Crònica* de Jaume I a un llinatge aragonés.

Vaylldejúlia, Jacme de, 1b-48r.

NOMS DE CRISTIANES (138)

Agnés, 36-111r.

Alaix, muller d'en Domingo de Fraga, 1t-12r.

Alamanda, 1b-43r.

Alamanda, 4-36r.

Alàs, 2-31v.

Alda, 1b-3r.

Alegra, Guillamona, 36-105r.

Aligsén / Eligsén, 36-236r.

Alionor, 2-33r.

Andreva, 5-5r.

Arnaldo*n*a, mull*e*r del dit en R. de Mo*n*blanch, 18-5r.

Astruga, fila del afaquim de Tortosa, 3-22r.

Balaguer, Maria de, 1b-44v.

Balaguera, 1b-35r.
Barcelona, 1b-44r.
Barcelona, muller que fo d'en Michel Navarro, 18-36r.
Benencasa, 4-20r.
Beneta, muller d'en Samuel Çareall, 2-70r.
Benvenguda, 1b-3r.
Berenguera, muler d'en Johan Anglés, 1b-11v.
Bernada, 36-75r.
Bernardona, 4b-32r.
Bertolomeva, 4-97v.
Bevenguda, muller que fo de Bonanat dels Archs, 18-7r.
Blancha, 5-50r.
Boneta, muler d'en Bonet, 5-39v.
Bonsolaç, 1b-45.
Bruguera, 3-53r.
Calaffata, 3-7r. Femení de Calafat.
Calataiub, Elvira de, 36-162v.
Cançeta / **Sançeta**, fembra pecadriu, 36-559r.
Calavera / **Cavaillera**, 36-167r.
Carcasona, Comdor de, 36-335r.
Castros, Sibília de, muler que fo dell dit en Johan Aïnça, 4-23r.
Comeles, Elicsén de, 4-28v.
Corella, Elvira Gonçàlbez de, 18-72r.
Costança, muller d'en Bernat Sala, piquer, 36-98r / na **Gosta**, 36-99r.
Cristina / **Crestina**, 4-28r.
Dolça, 1b-13v.
Domenga, 23-30r.
Domenga, muller que fo d'en Vidal Jacme, 18-86r.
Domenya, muler d'en Dº Gil, 1t-24v.
Domenyeta, muler d'en Bernat Johan.
Domingo, Maria, 1b-16r, 36-338r.
Elicssén, 1b-42r.
Eligsén, 1-8v.
Elvira, muler d'en Johan de Saragossa, 1t-28v.
Elvireta, 2-30r.
Ermesén, 5-2r.
Ermessén, Tendera, 1b-45r.
Ermessén, que en altra manera és apellada na **Falconera**, 36-227v.
Esclarmunda, 6-4r.

Escudera, 1b-42r, femení d'Escuder.
Estadella, na Maria d', 5-1v.
Esthefania, Pellera, 4-132v.
Exea, Sanxa d'. 1t-14r.
Febrera, Pasquala, 5-39v. Femení de Febrer.
Ferràndiz, Sanxa, 1t-21r.
Fort, Blancla, 4b-35v.
Frescha, 3-5v.
Gaçona, 1b-43v. Femení de Gaçó.
Garcés, na Maria, 1b-37r, 1b-39r.
Geraldona de na Lobeta, 1b-11v.
Godoi, na Elissén de, 1t-10r.
Gueralda, 1-5r.
Gueralda, Ramona, 4-102r.
Guillamona, batiada, 5-2r.
Guillema, 1b-30v.
Guillemona, 5-5r.
Guillemona, muler d'en P. Alet, 1b-44v.
Guisabel / **Gisabel**, fembra pecadriu, 36-559r.
Hisabeu, 4b-35v.
Isolina, 4-52r.
Issolina, muler d'en Bernat Modoló, 2-91r.
Jacma, muller qui fo d'en R. Bayna, 4-47r.
Jacmeta / **Jacma**, 4-30r.
Johana d'en Barçaló, 5-11r.
Johana la Castellana, 36-226r.
Johana Tendera, 2-51v.
Júlia, 1b-24r.
Lorenç, Maria, 38-48r.
Macdalena, 1b-11r.
Mansella / **Masella**, 38-53r.
Marchona, 1b-42r.
Margalida, 1t-26v.
Maria, 5-20v.
Conqua, Maria de, 4b-14v.
Maria del Alfòndech, 4-25r.
Marieta, muller d'en Bernat Gilabert, 18-28r.
Martí, Maria. 1b-16r.
Martina, muller ça enrere d'en Pero Sanxis, 18-38r.
Martínez, Toda, 1b-39v.
Matheva, muller d'en Johan Maynart, 36-226r.

Michela, Elicsén, 1t-29v.
Mília, fila d'en Sanxo, 1b-39r.
Mília, muller d'en Domingo Alegre, 36-88r.
Minga la Calba, 36-334r.
Mingueta, 4-4v.
Mirona, 4-81r. Femení de Miró.
Monçona, muller d'en Berthomeu Francesch, 4-109v. Femení de Monçó.
Narbona, 1b-41r; 1b-22v.
Narbona, muller de Maymó de Xàtiva, 4-109v.
Navarro, Maria, 5-50r.
Noguera, Balaguera de, 1b-17r.
Palau, Elisén de. 1b-17r.
Prohoençala, 4-118v.
Prous, 6-4v.
Ramona, 1b-44v.
Ramona Gunalda, 3-7r.
Ramoneta, 1t-28v.
Rayadela, 4-28v.
Revella, 5-14r.
Riu-sech, la honrada dona na Guillamona de, 36-112r.
Romia, 8-150r.
Romia, muler d'en A. Cedacer, 4-86v.
Roselló, Gueralda de, 36-166r.
Sacoma, Ramona, 1t-12v.
Sançona, 36-231r.
Sanxa, nodriça que fo d'en A. Astruch, 2-70r.
Saurina, 2-66r.
Segarra, Sanx[a] P*è*riz d*e*, 1b-8v.
Sibília, 1b-11r.
Silieta, 36-47r.
Simina, muler d'en P. Just, 36-224r.
Simoneta, 1b-44v.
Subirana, 4-74r. Femení de Subirà.
Taraçona, Granada de, 2-51v.
Tendera, Maria, 5-39v.
Teresa, fila de na Maria Torres, 1b-38v.
Terol, Dolça de, 4-68-v.
Thodella, 36-20r.
Toda, dona, muler d'en Sarrià, 1b- F39r.
Torres, Maria, 1b-38v.

Tortosa, Maria de, 1b-11r.
Urraca, muler d'en Borraç Fuster, 1b-24r.
Vermeta, Berenguera, 1b-3r.
Vilalba, n'Armessén de, 1t-12v.
Vilanova, Ermessén de, 1b-37r, F39r.
Vilavert, Berenguera de, muller d'en Romeu de Cubla, 4-65r.

NOMS DE MUDÈJARS (23)

Alí, Domingo, 5-6r.
Alí Açahuet, sarrahí, 18-43r.
Asmet, 1b-38r; **Hamet**, 1b-39r.
Azmet Arrendací, frare de Çaat Andraç, 36-172r.
Azmet, moro que fo de Beniopa, 4-43r.
Çaat Andraç, 36-172r.
Çaat Faraig, 18-44r.
Çale, moro de Líria, 4-98v.
Çayt Oratzalé, 5-11r; Çayt Huartzalé. 5-11r.
Famet de Chayuel; 5-45v.
Hacen, moro de Benaguazir, 4-98v.
Hasmet Abincatí, 4-98r.
Hubaquer, Johan d'Ortó. 5-6r.
Jucef, sarrahí qui està en la moreria, 36-28r.
Juceff Abuaquill / Abonaquil, 18-43r, 45r.
Iuçeff Phageig / Hageig / Fagig, 18-43r, 44r, 45r.
Mahomat; Garcia; Garciola. 5-45v.
Mahomat Azenbugí, 18-43r, pare de Martín Azanbugí.
Mahomat Hedar, 18-43r.
Mahomat Segorbí, sarrahí qui està en Bétera, 18-45r.
Martín Azenbugí, habitador in Burgiaçot, 18-43r.
Maymó, 5-11r.
Salamonet, 36-102r.

NOMS DE DONES MUDÈJARS (4)

Axona, 4-54r.
Fàtima, 1b-37r.
Futeyn, 1b-12r.
Sechaní, 1b-12r.

NOMS DE JUEUS (63)

Abraam Salamó, 4b-11r.
Abraffí Cavoyg, 4-37v.
Abrahe*n* Arbeia, orebze judío de Calat*ayub,* 18-81r.
Abrahim Abnazar / Abnasar, 4-82r,4-85r.
Abrafim Vives, 1b-39v.
Açach Abinxaprut, 6-6r.
Alatzar Lolau, 4-93r.
Aleyç Abinçunana, 4-104v.
Almafra Longa, 2-30v.
Assach Abenrrós, 2-56r.
Astruch Jacob Xixó / Sexó, juheu de Tortosa, 4-64r.
Azmel Almorcat, 3-85r.
Benjamín, 3-85r.
Benvenist Avenpesat, juheu cambiador de Calatayub, 18-81r.
Bonaceyna, argenter del senyor rey, 1b-46v. En altres documents[15] el nom d'aquest individu apareix escrit *Bonasenya.*
Bonjuha Saladí, 6-2r.
Salamó Cohe / Chohe, S. 1t-20r.
Çoleymà Barbut, 2-60r.
David Mascaran,[16] 5-18v.
Haaron Abenafia, 4-133v, **Faron** Ab*e*nafia 4-134r.
Mossé Ceyt, 4-43r.
Habrahim Belido, maestre de la obra del reyal del seynor rey, 4-143-r.
Isach Astruch, 2-70r.
Ismeyl Almorcat, 4b-17r.
Jacob Avenhaleç, de Calatayub, 18-81r.
Jaffia Morquet, juheu de Segorp, 38-65r.
Jafudà Alatzar, 2-31v, 5-18v / Jahudà Alaçar.[17]
Johan Axibalí, 18-43r.
Jucef Abenafia, 4b-11r.
Juçef Abençarruch, 2-56r.
Jucef Astruch, 2-70r.

15. Sobre aquest personatge vg. Trenchs 1991: 132.
16. J. Trenchs (1991: 39) relaciona aquest individu amb l'escrivania, però transcriu el nom com «David Mascran».
17. Possiblement aquest personatge està relacionat amb el Jafudà Alatzar que estudià J. Riera i Sans (1993).

Jucef de Barcelona, 2-31v.
Jucef Navarro, 3-3r.
Jucef de Tudela, 4-85v.
Jucef Fayata, 4-105v.
Jucef Rabí, 4-34r.
Jacme Jacob, 1b-19v.
Maymó, 4-86r.
Mayr, fil de Yucef Alhahuel. 1b-50r.
Fabip Muça, 4b-21v.
Nicim, 1t-13v.
Rabí Haim, juheu maestre d'escolans, 36-37r.
Salamó Abdarrà, 2-56r.
Salamó Abenrayna, 4-55v.
Salamó Abimayna, 4-105v.
Salamó Abinceyt, 1b-37r.
Salamó Alatzar, 4-42v.
Salamó Alcó, 5-49v.
Salamó Alcostantí, 3-23v, 4-25r.
Salamó Çareal, 3-30v.
Salamó Leví, 2-70r.
Samuel Abinaffia, 4-9r.
Samuel Alaçar, 4-133v.
Samuel Çareall, 2-70r / Çareyal, 3-7r / Sarreal. 1b-39v.
Samuel de Barchelona, 2-51v.
Struch Maymó, judeu, 2-40v.
Sulemà Abinceyt, 4-140tr.
Vidal Astruch, 1b-39v.
Vidal Escrivà, 2-51v.
Vidal Partal, juheu corredor, 3-3r.
Vidal Perfeit, 3-3r.
Vive*s* Alfaq*ui*m, 4-97v.
Yucef Alhahuel, 1b-50r.

NOMS DE DONES JUEVES (1)

Camina, 4-37v.

BIBLIOGRAFIA

ATLAS UNIVERSAL CATALÀ, Enciclopèdia catalana, Barcelona, 1993.

BADIA I MARGARIT, Antoni Maria (1951), *Gramàtica històrica catalana*, Traducció de 1984, Editorial 3 i 4, València.

BAÑÓ, Ricard (1996), *Esborrany de la Cort del Justícia d'Alcoi dels anys 1263-65. Estudi i transcripció,* Ajuntament d'Alcoi, Institut de Cultura «Juan Gil-Albert», Alcoi.

BARCELÓ, Carme (1983), *Toponímia aràbiga del País Valencià. Alqueries i castells*, Institut de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

BASTARDAS, Joan (1963-1968), «Els noms dels dies de la setmana en l'onomàstica catalana», *Estudis Romànics*, XIII, pp. 225-236.

—(1995), *La llengua catalana mil anys enrere*, Curial, Barcelona.

BRUGUERA, Jordi (1995), «Encara sobre la toponímia de la *Crònica* de Jaume I», *A Sol Post,* 3, pp.41-46.

CABANES CATALÀ, M. Luisa (1985), «Las fuentes documentales y la escritura», *Historia de la provincia de Alicante,* vol. III, pp. 481-492, Múrcia.

CABANES, D., R. FERRER & A. HERRERO (1981), *Documentos i datos para un estudio toponímico de la región valenciana*, Artes gràficas Ferrando, València.

CANO, M. Antònia (1995), *El Llibre del Mostassaf d'Elx. Edició crítica i estudi lingüístic,* Institut de Cultura «Juan Gil-Albert», Alacant.

CASANOVA, Emili (2001), «Els llinatges catalans en l'*Onomasticon* de Joan Coromines», *XXV Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica, Sagunt (26-27, II, 1999), Butlletí interior de la Societat d'Onomàstica*, vol. I, pp. 157-184.

COLOMINA I CASTANYER, Jordi, ed. (1997), *Llengües en contacte als regnes de València i Múrcia (segles XIII-XV),* Universitat d'Alacant.

COLOMINA, Jordi & Joan J. PONSODA (1997), «Català(ns) i aragonès(os) en contacte al sud del Regne de València segons el llibre dels

Extravagants (1263-1264) de l'Arxiu Municipal d'Alcoi» dins J. Colomina i Castanyer (ed.).
— (1999), *Dialectologia catalana. Introducció i guia bibliogràfica*, Universitat d'Alacant.
COLÓN, Germà & Arcadi GARCIA, eds. (1970-1994) *Furs de València*, (Furs de Jaume I), 8 vol., Barcino, Barcelona.
COROMINES, J. (1965-70), *Estudis de toponímia catalana,* 2 vol., Barcino, Barcelona.
— (1971), *Lleures i converses d'un filòleg.* Club editor, Barcelona.
DCVB: Alcover, A. & F. de B. Moll (1928-62), *Diccionari Català-Valencià-Balear,* 10 vol., Ed. Moll, Palma de Mallorca.
DECat: Joan Coromines (1980-90), *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, 9 vol., Curial, Barcelona.
DIÉGUEZ SEGUÍ, M. Àngels (2000), «Topònims esmentats al Llibre de Cort de Justícia de València», *XXIV Col·loqui de la Societat d'Onomàstica*, *Eivissa (10 i 11-X-1998)*, *Butlletí interior de la Societat d'Onomàstica,* LXXXIII, pp. 106-118.
— (2001), *El Llibre de Cort de Justícia de València (1279-1321). Estudi lingüístic*, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, València / Barcelona.
ESTAL, Juan Manuel del (1982), *Conquista i anexión de las tierras de Alicante, Elche, Orihuela y Guardamar al Reino de València por Jaime II de Aragón (1296-1308)*, Publicacions de la Caixa d'Estalvis Provincial d'Alacant.
FARRENY, Dolors (1986), *Processos de crims del segle XV a Lleida: transcripció i estudi lingüístic*, Institut d'Estudis Ilerdencs, Diputació Provincial de Lleida.
FERRANDO, Antoni, ed. (1979), *Llibre del Repartiment de València*, Ed. Vicent Garcia, València.
GARCIA EDO, Vicent (1992), «Aproximació històrica del topònim "Castelló de la Plana" (ss. XIII-XVII)», *Actes del Setzé Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica*, Castelló de la Plana, 1991, pp. 73-80.
GEC: *Gran enciclopèdia catalana,* 15 vol., Barcelona, 1969-1989.
GERV: *Gran enciclopedia de la región valenciana,* 12 vol., València, 1972.
GUICHARD, Pierre (1980), «La conquista militar i la estructuración política del Reino», *Nuestra història*, vol. III, Mas-Ivars eds., València, pp. 14-42.
GUINOT, Enric (1999), *Els fundadors del Regne de València*, 2 vol., Ed. 3 i 4, València.

IVARS, Joan (1995), *Els noms de lloc de Dénia,* Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta.
LÓPEZ ELUM, Pedro (1989), «La repoblació valenciana», dins DD.AA, *Història del País Valencià,* v. II, Ed. 62, Barcelona, pp. 87-112.
MARTÍ I CASTELL, Joan (1989), «Producció escrita i producció oral», *Caplletra*, 6, pp. 21-35.
MARTÍ MESTRE, Joaquim (1993), «Toponímia urbana de les baronies de Torres Torres i Algar (el Camp de Morvedre)», dins *Actes del Congrés d'Onomàstica. XVII Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica*, Barcelona 1992, pp. 327-336.
— (1994), «Toponímia dels segles XVI i XVII al *Libre de Antiquitats* de la Seu de València», dins *Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica*, LVII, Juny 1994, pp. 67-86.
MATEU IBARS, J. & M. D. (1992), «"Nomina Ecclesiarum Valentiae". Un comentario a la toponímia valenciana (s. XIV) según el MS 98 de la biblioteca capitular de Valencia», dins *Actes del Setzé Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica*, Castelló de la Plana, 1991, pp. 101-108.
MENÉNDEZ PIDAL, Ramon (1977[15]), *Manual de gramática histórica española*, Espasa-Calpe, Madrid.
MIRALLES, Joan (1984), *Un llibre de cort reial mallorquí del segle XIV (1357-69). Introducció, transcripció i estudi lingüístic*, 2 vol., Ed. Moll, Palma de Mallorca.
— (1998), «Per a una tipologia del català col·loquial a l'edat mitjana», dins *Actes de l'Onzé Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes,* vol. I, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 227-261.
MOLL, Francesc de Borja (1982), *Els llinatges catalans*, Ed. Moll, Palma de Mallorca. [1a ed. 1959]
MONTOYA ABAT, Brauli (1986), *Variació i desplaçament de llengües a Elda i Oriola durant l'Edat Moderna,* Institut d'Estudis "Juan Gil-Albert", Diputació Provincial d'Alacant.
MORAN I OCERINJAUREGUI, Josep (1995), *Estudis d'onomàstica catalana*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
OnCat.: Joan Coromines (1989-1997), *Onomasticon Cataloniae*, 8 vol., Curial, Barcelona.
PONSODA, Joan J. (1996), *El català i l'aragonés en els inicis del Regne de València segons el Llibre de Cort de Justícia de Cocentaina (1269-1295),* Ed. Marfil, Alcoi.
RABELLA, J. Anton (1998), *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat. Procés criminal barceloní del segle XIV*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona.

RIERA I SANS, Jaume (1982), «Antroponímia jueva mallorquina (segles XIII-XV)», *Butlletí interior de la Societat d'Onomàstica*, X, pp. 58-65.
(1993), «Jafudà Alatzar, jueu de València (segle XIV)», *Revista d'Història Medieval*, 4.
ROCA TRAVER, Francisco (1970), *El justicia de Valencia*, Ajuntament de València.
(1992), *La jurisdicción civil del justicia de Valencia*, Real Academia de Cultura Valenciana, València.
ROSSELLÓ VERGER, Vicenç M. (1993), «La toponímia urbana de la València de 1704 segons el plànol de Tomàs Vicent Tosca», *Actes del Congrés d'Onomàstica. XVII Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica*, Barcelona 1992, pp. 37-70.
RUBIERA MATA, Maria Jesús (1984), «Rafals y raales; ravals y arravales; reals y reales», *Sharq Al-Andalus*, 1, Universitat d'Alacant, pp. 117-122.
RUBIERA M. Jesús & Mikel de EPALZA (1984), *Els noms àrabs de Benidorm i la seua comarca,* Ajuntament de Benidorm / Universitat d'Alacant.
RUBIO, Agustín & Mateu RODRIGO (1997), *Antroponímia valenciana del segle XIV,* Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, València / Barcelona.
SANCHIS GUARNER, Manuel (1949), *Introducción a la historia lingüística de Valencia*, Institució Alfons el Magnànim. Diputació de València.
— (1980), *Aproximació a la història de la llengua catalana*, Salvat, Barcelona.
— (1989[5]), *La ciutat de València,* Ajuntament de València.
SCHIB, Gret (1977), *Vocabulari de sant Vicent Ferrer,* Fundació Salvador Vives i Casajuana, Barcelona.
TRENCHS, Josep (1991), *Casa, Corte y Cancilleria de Pedro el Grande*, Ed. Bulzoni, Roma.
UBIETO, Agustín (1972), *Toponimia medieval aragonesa*, Ed. Anubar, València.
VENY, Joan (1991), *Mots d'ahir i mots d'avui*, Ed. Empúries, Barcelona.
— (1993), *Dialectologia filològica*. Curial / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.